ഭാഷാഗദ്യരാമായണം

കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡം.

ഭാഷാഗദ്യരാമായണം

കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡം.

ഗദ്യകാരൻ:

സി. കുഞ്ഞുമേനോൻ.

പ്രസാധകൻ:

കരുമത്തിൽ ശങ്കുണ്ണിമേനോൻ

കൊല്ലങ്കോട്

1933

PRINTED BY C. K. DAMODARAN AT THE

VIDYA VILASAM PRESS,

TELLICHERRY.

വില 1 ക.

അവതാരിക.

വാല്മീകിരാമായണത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കി മലയാളഭാഷയിൽ പല കാവ്യങ്ങളും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടല്ലൊ. നിരണംകവികളിൽ പ്രധാനിയായിരുന്ന കണ്ണശ്ശപ്പണിക്കർ അക്കാലത്തു നടപ്പുണ്ടായിരുന്ന ഭാഷയിൽ അതു പദ്യമായി എഴുതി.

ചൊല്ലുറിയവാല്മീകിമഹാമുനി
ചൊല്ലിയരാമായണമിനിയേതും
വല്ലാതതൊന്നിന്നതചെയ്തു
മനസിപൊരുൾമഹാജനമെല്ലാം.
ഉല്ലാസത്തോടുവിനതൊതനയും
നയന്തുപറന്നകാരണമൊരൊന്ന
പൊല്ലാമഷികൾതന്നാലറിവു
പൊരുത്തുവതിന്നാരെനിയുള്ളോർ?

ഈ രീതിയിലായിരുന്നു പണിക്കർ രചിച്ചതു്. കൊട്ടാരക്കരത്തമ്പുരാൻ രാമായണം മുഴുവൻ എട്ടു് ആട്ടക്കഥകളായി രചിച്ചു. പ്രസിദ്ധനായ കോട്ടയത്തു കേരളവർമ്മരാജാവു വാല്മീകിരാമായണം പിന്നീടു കിളിപ്പാട്ടായി ഉണ്ടാക്കി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ രീതി ഇങ്ങിനെയായിരുന്നു:—

പലതരംപലവിധംഭാഷയിൽചൊല്ലുന്നുണ്ടു്
ഫലമെന്നതിലേറെയിതിലെന്നുള്ളംചൊല്ലാം
മൂലത്തിലുള്ളകഥയൊട്ടുമേയൊഴിയാതെ
ചാലവേപറവൻഞാൻഗ്രന്ഥവിസ്തരത്തോടെ
ശബ്ദാർത്ഥാലങ്കാരങ്ങൾപാരമായ്ദീക്ഷിച്ചില്ല,
ഗൂഢമായുള്ളപൊരുൾമൂഢർക്കറിയുമാ-
റൂഢവൈശദ്യമായിചൊല്ലുവൻമടിയാതെ.

വള്ളത്തോൾ മഹാകവി, വാല്മീകിരാമായണം നമ്മുടെ കാലത്താണല്ലോ പദ്യാനുപദ്യമായി മലയാളത്തിൽ പരിഭാഷ ചെയ്തതു്. രാമായണംകഥയുടെ പല ഭാഗങ്ങളും പല രീതിയിലും കൊ

ലത്തിലും പദ്യകാവ്യങ്ങളായി രചിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതിന്നു കൈയ്യും കണക്കുമില്ല. ആദികവിയായ വാല്മീകിയുടെ ആശയങ്ങളും അലങ്കാരങ്ങളും പിന്നീടുള്ള കവികൾ ഇരവു വാങ്ങിയും കവൎന്നെടുത്തും ഉപയോഗിച്ചതിന്നും ഇന്നും ഉപയോഗിക്കുന്നതിന്നും ഇല്ല കണക്ക്. യഥാൎത്ഥം പറയുന്നതായാൽ കേരളത്തിൽ ഇംഗ്ലീഷുഭാഷ ധാരാളമായി പ്രചരിച്ചുതുടങ്ങിയതിന്നു മുൻപ് ഉണ്ടായ കാവ്യങ്ങളിൽ വിശേഷവിധിയായ വല്ല ആശയങ്ങളോ അലങ്കാരങ്ങളോ കണ്ടാൽ അവ വാല്മീകിയുടെ കാവ്യത്തിൽനിന്ന് അപ്പിടി പകൎത്തവയോ, കണ്ടാൽ എളുപ്പം മനസ്സിലാകാത്തവിധം കോലംമാറി ഉപയോഗിച്ചവയോ ആണെന്നു വിശ്വസിച്ചാൽ വളരെ തെറ്റിപ്പോവാൻ ഇടയില്ല.

ഇങ്ങിനെ കാളിദാസൻ മുതല്പേരായുള്ള മഹാകവികൾപോലും ആശയാലങ്കാരങ്ങൾ പരതിയെടുക്കാനുള്ള കലവറയായി കരുതിപ്പോന്നിരുന്ന വാല്മീകിരാമായണത്തെയാണ്, ശ്രീമാൻ സി. കുഞ്ഞുരാമമേനോൻ അവർകൾ ഗദ്യത്തിൽ വിവൎത്തനംചെയ്തുതുടങ്ങിയിരിക്കുന്നത്. ഇതിന്റെ ഒരു ഗദ്യവിവൎത്തനം മുൻപും ഉണ്ടായതായി കണ്ടിട്ടുണ്ട്. അതു പ്രസിദ്ധഗദ്യകവിയായ ശ്രീമാൻ സി. വി. കുഞ്ഞിരാമൻ അവർകൾ തന്റെ സ്വതസ്സിദ്ധമായ കോമളരീതിയിൽ എഴുതിയതാണ്. അതു പക്ഷേ, രാമായണത്തിന്റെ സാമാന്യം ഒതുക്കമുള്ള ഒരു സംഗ്രഹം മാത്രമേ ആയിരുന്നുള്ളു. ഇതു അങ്ങിനെയല്ല; വാല്മീകിയുടെ സ്ഥലകാലാദികളുടെ വൎണ്ണനകളും ഉപമാദി അലങ്കാരങ്ങളുംപോലും കഴിക്കാതെയാണ് ഈ വിവൎത്തനം. പദ്യകാവ്യോചിതങ്ങളായ ആശയങ്ങളും വൎണ്ണനകളും അലങ്കാരങ്ങളും ഗദ്യത്തിൽ അതേ സമ്പ്രദായത്തിൽ എഴുതി വായനക്കാരെ മുഷിപ്പിക്കാതിരിക്കുവാൻ എളുപ്പമല്ല.

കാവ്യത്തിന്റെ അനേകഗുണങ്ങളിൽ പ്രധാനമായ ഒന്ന് അതിന്റെ ഭാഷാരീതിയിലുള്ള സംഗീതസുഖമാണ്. പദ്യകാവ്യത്തിലെയും ഗദ്യകാവ്യത്തിലെയും സംഗീതസുഖങ്ങൾക്കു വ്യത്യാസമുണ്ട്. പദ്യകാവ്യോചിതമായ പ്രത്യേക അലങ്കാരാദികളെ ഗദ്യത്തിലാക്കു

മ്പോൾ, ഗദ്യോചിതമായ ഭേദഗതികൾ വരുത്തുവാൻ ശ്രമിച്ചില്ലെങ്കിൽ, മൃദംഗം തിരിച്ചുപിടിച്ച് അതിന്മേൽ കോലെടുത്തു കൊട്ടിയാലുള്ള അനുഭവം ഉണ്ടായിരിക്കും. അതുകൊണ്ടു പദ്യകാവ്യങ്ങളെ ഗദ്യത്തിൽ വിവർത്തനംചെയ്യുമ്പോൾ പലതും സൂക്ഷിപ്പാനുണ്ട്. വിശേഷിച്ചും വാല്മീകിയെപ്പോലുള്ള മഹാകവികളുടെ കാവ്യത്തിൽ, ഗദ്യവിവർത്തനചിന്തയോടുകൂടി, കൈവെക്കുമ്പോൾ അത്യധികം സൂക്ഷിക്കേണം.

ഈ കാര്യത്തിൽ കണ്ണുമേനോൻ അവർകൾക്കു നേരിട്ട പ്രയാസവും അദ്ദേഹം ചെയ്ത വിജയകരമായ അധ്വാനവും ഈ ഗ്രന്ഥത്തിലെ ഓരോ വാക്യവും വിളിച്ചുപറയുന്നുണ്ട്.

മേനോൻ അവർകൾ "സുന്ദരകാണ്ഡം"കൊണ്ടാണ് വിവർത്തനം ആരംഭിച്ചത്. ആ കാണ്ഡം ഇതിനുമുമ്പുതന്നെ അച്ചടിപ്പിച്ചു പ്രസിദ്ധംചെയ്കയും മദിരാശി പാഠപുസ്തക കമ്മിറ്റിക്കാർ അതു പാഠപുസ്തകമായി അംഗീകരിക്കയും ചെയ്തുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അതിനു പണ്ഡിതശിരോമണിയും "ഏകലവ്യ"ന്യായേന എന്റെ ഗുരുനാഥനും ആയ ശ്രീമാൻ പാറമ്പത്തു രയിരുനായർ അവർകൾ ഒരു അവതാരിക എഴുതീട്ടുണ്ട്. "കാളിദാസാദികവികൾക്കുകൂടി മാതൃകാഭൂതങ്ങളും സഹൃദയഹൃദയാഹ്ലാദകങ്ങളും ആയ ഉപമാദ്യലങ്കാരങ്ങളെ ഈ ഗദ്യത്തിൽ അംഗവൈകല്യം യാതൊന്നും വരാതെ വിപരിണമിപ്പിച്ച ഗ്രന്ഥകർത്താവ് ധന്യവാദാർഹനാണെന്നു പറയുന്നതിൽ സഹൃദയന്മാർക്കു വൈമത്യം ഉണ്ടാകുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല", എന്നു അദ്ദേഹം നിസ്സംശയം അഭിപ്രായപ്പെട്ടിട്ടുള്ള സ്ഥിതിക്ക് ഈ വിവർത്തനത്തെപ്പററി മററാരാൾ വിശേഷിച്ചൊന്നും പറയേണ്ടതില്ല.

വാക്യങ്ങൾ വളച്ചുപുളച്ചു ദീർഘിപ്പിച്ച പെരുമ്പാമ്പിൻസ്വരൂപത്തിൽ ആക്കാതെ ഉദാരമായും ശക്തിയോടും ബന്ധിച്ചിട്ടുള്ളതിനാൽ, അവയിൽ ഉപയോഗിച്ച ദുർലഭം ചില സംസ്കൃതപദങ്ങൾ വായനക്കാർക്കു ശല്യങ്ങളായിത്തീരുന്നില്ല. എന്നാൽ ദുർലഭം ചില ദിക്കിൽ അസ്വാരസ്യം തോന്നിയതു്, ഇനിയത്തെ കാണ്ഡങ്ങൾ വിവർത്തനംചെയ്യുമ്പോൾ ഒഴിച്ചുകണ്ടെങ്കിൽ നന്നായിരുന്നുവെന്നുള്ള

അഭിപ്രായത്തോടുകൂടി ഇവിടെ എടുത്തുപറയാതെ നിവൃത്തിയില്ല. "എന്നുപറഞ്ഞു" "എന്നു മറുപടി പറഞ്ഞു", എന്നിങ്ങിനെ പറഞ്ഞാൻ കഴിയാവുന്നിടത്തിൽ, "എന്നു വചിച്ചു" "എന്നു പ്രതിവചിച്ചു", എന്നും മറ്റും ഉപയോഗിച്ചതു് അത്ര രുചികരമായി തോന്നില്ല.

ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്റെ പാണ്ഡിത്യവും പരിശ്രമശീലവും ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ ധാരാളം പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നുണ്ട്. ആദികവിയുടെ മഹാകാവ്യത്തിന്റെ വിശേഷവിധി ഗുണങ്ങളും, സംസ്കൃതം അറിഞ്ഞുകൂടാത്തവർക്കു ഗ്രഹിപ്പാൻ ഈ ഗ്രന്ഥം ഉപകാരപ്പെടാതിരിക്കയില്ല. ഈ കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡത്തെയും സഹൃദയന്മാരും പൊതുപുസ്തകശാലക്കാരും ആദരിക്കാതിരിക്കയില്ലെന്ന ഞാൻ വിശ്വസിക്കുകയും ഗ്രന്ഥകർത്താവു്, രാമായണത്തിലെ ശേഷം നാലു കാണ്ഡങ്ങളും ഇതുപോലെ പരിവർത്തനംചെയ്തുകാണ്മാൻ ആശംസിക്കയും ചെയ്യുന്നു.

തലശ്ശേരി
17—1—'33.

മൂർക്കോത്തു കുമാരൻ.

വാല്മീകിരാമായണം

കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡം

സൎഗ്ഗം - 1

ഉല്പലങ്ങളും മത്സ്യങ്ങളുംകൊണ്ട് ഏറ്റവും മനോഹരമായിരുന്ന പമ്പയുടെ തീരത്തിൽ ദുഃഖപരവശനായ ശ്രീരാഘവൻ ലക്ഷ്മണനോടുംകൂടെ ചെന്നുനിന്നു. നിസ്സീമമായ അതിന്റെ കാന്തിബലം ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ ക്ഷോഭിച്ച് ആ പുരുഷപുംഗവൻ കാമന്നു വശംവദനായി. വൈഡൂര്യംപോലെ തിളങ്ങുന്ന നിൎമ്മലജലവും ദളലിതങ്ങളായ കാന്താരവിന്ദങ്ങളും ആ പൊയ്കയുടെ സീമാതീതമായ ശോഭയെ വൎദ്ധിപ്പിച്ചു. പുഷ്പഫലങ്ങളാൽ സുസമൃദ്ധങ്ങളായ ദ്രുമഷണ്ഡങ്ങൾകൊണ്ടു ചുററുമുള്ള പ്രദേശം ഏററവും സാന്ദ്രമായിരുന്നു. ഓരോ വൃക്ഷവും ഉത്തുംഗശൃംഗങ്ങളോടുകൂടിയ ഓരോ പൎവ്വതംപോലെ ഉജ്ജ്വലമായി. സീതയെപ്പിരിഞ്ഞും ഭരതനെച്ചിന്തിച്ചും സന്തപിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന രാമചന്ദ്രന് വസന്തവുംകൂടി ശോകവിവൎദ്ധനമായിപ്പരിണമിച്ചു. വിവിധവൎണ്ണങ്ങളുള്ള പുഷ്പങ്ങൾ ചിന്നി ഉൽഫുല്ലപങ്കജങ്ങൾകൊണ്ടു ചിത്രിതമായിരുന്ന ആ മഹാസരസ്സ് ചുററും അധിവസിച്ചുവന്നിരുന്ന സൎപ്പങ്ങൾ, മൃഗപക്ഷികൾ തുടങ്ങിയ അസംഖ്യം ജന്തുക്കളാൽ സങ്കീൎണ്ണമായിരുന്നു. നീലപീതവൎണ്ണങ്ങൾ ഇടകലൎന്നിരുന്ന ഇളംപുല്ലുകൾ വനഭൂമിയെ രത്നകംബളം വിരിച്ചതുപോലെ ശോഭിപ്പിച്ചു. അഗ്രഭാഗം പൂത്തുനിന്നിരുന്ന വനതരുക്കളിൽ പുഷ്പവല്ലികൾ യഥേഷ്ടം ചുററിപ്പടൎന്ന് വനതലത്തെ സൎവ്വാകൎഷകമാക്കി. വായു സുഖകരമാംവണ്ണം വീശി, മന്മഥോദ്ദീപകമായ വസന്തത്തിന്നു ശക്തികൂട്ടി. പുഷ്പസമ്പത്തിയാൽ സുപ്രഭയോടെ വിളങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്ന ഓരോ വൃക്ഷവും കാററടിച്ചു ചലിച്ചു; മേഘങ്ങൾ ജലധാരയെയെന്നപോലെ അവ

കുസുമങ്ങൾ വർഷിച്ചു. വിടർന്നതും വിടരുന്നതും വിടരാറായതുമായ എല്ലാ പുഷ്പങ്ങളേയും ചലിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു മാരുതൻ സർവ്വത്ര നടനംചെയ്തു. വൃക്ഷശാഖകൾ ഇളകുമ്പോൾ, അവയിൽ ചെന്നു പാറി തേൻ നുകർന്നിരുന്ന ഷഡ്പദങ്ങൾ സ്ഥാനംവിട്ടു പറന്നു മാരുതന്റെ കഴുത്തിന്നു തക്കവണ്ണം ശ്രുതിപിടിച്ചു. അദ്രിഗുഹയിൽ ചെന്ന ടിച്ചു വീണ്ടും ഗംഭീരതരം പുറത്തേക്കു പൊന്തിയിരുന്ന ഗന്ധവാഹ നൻ വൃക്ഷങ്ങളെ നൃത്തംചെയ്യിക്കുവാനെന്നപോലെ താളമിട്ടു ഗാനംചെയ്തു. മാമരങ്ങൾ കാററിൽ ഉലഞ്ഞു് അന്യോന്യം കോ ർത്തുകെട്ടി മാലാകാരങ്ങളായി. ചന്ദനശീതളമായ വാതം സൌര ഭ്യം വഹിച്ചുകൊണ്ടു മന്ദം മന്ദം പ്രസരിച്ചു. വണ്ടുകളുടെ ഝങ്കാരം കേട്ടു വൃക്ഷങ്ങൾ അന്യോന്യം സംഭാഷണംചെയ്യുകയാണെന്നു തോ ന്നി. തൊട്ടുടൻ സാനുക്കളിൽനിന്നിരുന്ന പുഷ്പിതദ്രുമങ്ങൾ പ ർവ്വതശൃംഗങ്ങളെന്നപോലെ കാണപ്പെട്ടു. കുസുമം നിറഞ്ഞുള്ള ശാ ഖകൾ ഭ്രമരങ്ങളാകുന്ന ശിരോഭൂഷണം ധരിച്ചു് ഉത്സാഹത്തോ ടെ നൃത്തംചെയ്തു. കുസുമസമൃദ്ധിയാൽ കർണ്ണികാരവൃക്ഷങ്ങൾ പീ തവസ്ത്രം ധരിച്ചു സ്വർണ്ണാഭരണങ്ങൾ അണിഞ്ഞുനില്ക്കുന്ന നരന്മാ രെപ്പോലെ പരിലസിച്ചു. പക്ഷികളുടെ ആനന്ദകരമായ കൂജിതം ദിക്കുകളെ മുഖരിതങ്ങളാക്കി. സീതയുടെ വിരഹംനിമിത്തം കഠി നമായി ക്ലേശിക്കുന്ന ശ്രീരാഘവന്നു് ആ മോഹനവസന്തം തിക ച്ചും ശല്യമായി ഭവിച്ചു. കോകിലങ്ങളുടെ ശബ്ദം കേട്ടു് അവ രെന്നോടു ക്ഷേമവൃത്താന്തം കഥിക്കുകയാണെന്നു മനോരത്നനായ ദാശ രഥി ചിന്തിച്ചു. കാട്ടുചോലയിൽ മന്ദഗതിയോടെ വിഹരിച്ചു കൊണ്ടിരുന്ന നത്തുകളുടെ കാഴ്ച ആ ധീരപുരുഷന്റെ ഹൃദ യത്തെ ദുർജ്ജ്വരമാക്കി. ദുസ്സഹമായ മാരപീഡയോടെ ആ പുരു ഷകേസരി ഇങ്ങിനെ വിലപിച്ചു: "ഹ! പ്രിയേ! മുമ്പു നാം ആശ്രമത്തിൽ വസിച്ചിരുന്ന കാലത്തു നീ ഒരിക്കൽ ഇവയുടെ ക്രീഡാലാപങ്ങൾ കേട്ടു് എന്നെ വിളിച്ചു് എത്രയും ആഹ്ലാദിക്ക യുണ്ടായല്ലൊ. വിവിധസ്വനത്തോടെ നടിച്ചും ഉല്ലാസത്തോടെ ക്രീഡിച്ചുംകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഈ മഞ്ജു പക്ഷികൾ ഇതാ എന്നിൽ

മാരമാൽ വളൎത്തുന്നു. ഇതാ ഇവ ലതകളിലും വൃക്ഷങ്ങളിലും ചെ
ന്നുചേരുന്നു. ആൺപക്ഷികളോടു ചേൎന്നണയുന്ന പിടകളും മററു
പിടകളാൽ അഭിനന്ദിക്കപ്പെടുന്നു. നൎത്തകരും മൂളിയും മയിലു
കളും നിനദിച്ചും വനങ്ങളെങ്ങും മുഴങ്ങുന്നു. ഹാ! വിദേഹജേ! അ
ശോകപുഷ്പങ്ങളാകുന്ന ചെങ്കനൽ, ചെന്തളിരാകുന്ന ജ്വാല, വണ്ടു
കളുടെ ആരവം എന്നീ സന്നാഹങ്ങളോടെ ഇതാ വസന്തം എന്നെ
ച്ചുട്ടെരിപ്പാൻ തുടങ്ങുന്നു. സുപക്ഷ്മയും സുകേശിനിയും മധുരഭാ
ഷിണിയുമായ നിന്നെപ്പിരിഞ്ഞു ഈ ജീവിതം എനിക്കെന്തിനു?
ഭവതിയുടെ വിയോഗം ഞാൻ എങ്ങിനെ പൊറുക്കട്ടെ. ഹേ!
മനോഹരി! മഞ്ജുതരമായ ഈ കുയിൽനാദം ഭവതിക്കെത്രയും
പ്രിയപ്പെട്ടതാണല്ലൊ. വസന്തസംഭൂതമായ ഈ മദനാഗ്നിയിൽ
ഞാൻ അചിരേണ ഭസ്മമാകും. ഭവതിയെപ്പിരിഞ്ഞിരിക്കുന്ന
എന്നെ ഈ ദൃശ്യങ്ങളോടുകൂടി അതിനിന്ദ്യം പീഡിപ്പിക്കുന്നു.
ദൃഷ്ടിയിൽനിന്നും അകന്നിരുന്നിട്ടാണ് ഭവതി എന്നിൽ അനംഗ
താപം വളൎത്തുന്നതു്. എന്നാൽ ഈ വസന്തമൊ ദൃഷ്ടിയിൽ ഇരു
ന്നുകൊണ്ടുതന്നെ എന്നെ സുദുസ്സഹം പരിതപിപ്പിക്കുന്നു. ഹാ!
വല്ലഭെ! ഈ വസന്തവും മൃഗശാബാക്ഷിയായ നീയും ഒരുപോലെ
എന്നെ പീഡിപ്പിക്കുന്നുണ്ടു്. ഇതാ മയിലുകൾ ആടുന്നു. വിടൎത്തി
യിരിക്കുന്ന ഇവയുടെ പീലികൾ കാററടിച്ചിളകി സ്ഫടികനിൎമ്മിത
മായ ഗവാക്ഷങ്ങൾപോലെ തിളങ്ങുന്നു. മദനാൎത്തങ്ങളായ ഇവ
ചുററിച്ചുഴന്നാടുന്നതോടുകൂടി മാധവൻ എന്നെ സമ്മൎദ്ദിക്കയും ചെയ്യു
ന്നു. ആൺമയിൽ ആടുന്നതു കണ്ടു പെൺമയിൽ മദനാൎത്തി
യോടുകൂടെ ചെന്നു തന്റെ കാന്തനോടു ചേരുന്നു. ഹാ! സീതേ! എ
ന്നിൽനിന്നും നിന്നെ അകററിയ അസുരൻ ഈ മയിൽപേടയെ
കണ്ടിരിക്കയില്ല. കണ്ടിരുന്നുവെങ്കിൽ ഇതിന്റെ ഭൎത്താവും എ
ന്നെപ്പോലെതന്നെ ഇപ്രകാരം മന്മഥബാണങ്ങളാൽ ഉന്മഥിതനാ
യേനെ. ഈ തിൎയ്യഗ്ജാതികളിൽപോലും അന്യോന്യമുള്ള അനു
രാഗം എത്രയും ദൃഢമായതാണ്. ഇതാ കാമാതുരയായ ഈ മയിൽ
പേട ഇതിന്റെ കാമുകനെ രമിപ്പിക്കുന്നു. അനപായിനിയായിരു

ന്നവെങ്കിൽ ഇതേവിധംതന്നെ ഭവതിയും മദനവിവശനായ ഭവതിയുടെ കാന്തനെ പരിതോഷിപ്പിക്കുമായിരുന്നു. തിങ്ങിനില്ക്കുന്ന ഈ വസന്തമഞ്ജരികളുംകൂടി എനിക്കു പ്രയോജനശൂന്യങ്ങളായിട്ടാണ് ഭവിക്കുന്നത്. ഭവതിയുടെ വിയോഗം സഹിക്കവയ്യാഞ്ഞിട്ടെന്നപോലെ തരുക്കളിൽനിന്ന് എത്ര വസന്തകുസുമങ്ങളാണ് കൊഴിഞ്ഞു നിഷ്ഫലങ്ങളാകുന്നത്. ഇതാ പക്ഷികൾ വൃക്ഷശാഖകളിൽ സംഘംചേൎന്നിരുന്നു ചിലയ്ക്കുന്നു. കുരവകത്തോടുകൂടിയ ഇവയുടെ അന്യോന്യസംവാദം കാമികളുടെ ഹൃദയം തകൎക്കുന്നതാണ്. ഭവതി വസിക്കുന്ന സ്ഥലത്തും വസന്തം ഉണ്ടെന്നു വരുമൊ. ഭവതിയും ഇപ്പോൾ അംഗജാൎത്തിയാൽ പരിതപിക്കുന്നുണ്ടൊ? ഇല്ല, എന്റെ പ്രാണവല്ലഭ വസിക്കുന്ന ദിക്കിൽ വസന്തം ഉണ്ടാകയില്ല. ഹാ! പ്രാണേശ്വരി! എന്നെപ്പിരിഞ്ഞു ഭവതി വസിക്കുന്നതെങ്ങിനെ? ആ പ്രദേശത്തും വസന്തം ഉണ്ടെന്നു വരാമല്ലൊ. എന്നാൽ ശത്രുകരത്തിൽ അകപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ഭവതി ഈ വസന്തകാലം എങ്ങിനെ കഴിച്ചുകൂട്ടും. വസന്തജന്യമായ ഈ ദുഃഖം സഹിക്കവയ്യാതെ ഭവതി ഇപ്പോൾ പ്രാണങ്ങൾ വെടിഞ്ഞിരിക്കുമൊ? സതീതിലകവും നിൎമ്മലയുമായ നീ എന്നെപ്പിരിഞ്ഞിരിപ്പാൻ തീരെ അശക്തയാണ്. സുഗന്ധശീതളവും സുഖസ്പൎശവുമായ ഈ മന്ദപവനൻപോലും ഹാ! മധുരഭാഷിണി! ഭവതിയെ ചിന്തിച്ചു സന്തപിക്കുന്ന എനിക്കു പാവകനു തുല്യം ഭയങ്കരനായിത്തീരുന്നു. നിന്നോടുകൂടെ വസിച്ചിരുന്നകാലത്ത് ഏതൊരു മന്ദമാരുതൻ എനിക്കു സുഖപ്രദനായിരുന്നുവൊ ആ മാരുതൻതന്നെ ഇപ്പോൾ ശോകാൎത്തനായ എനിക്കു വൈരിയായിപ്പരിണമിക്കുന്നു. പ്രാണഭയത്തോടെ കരുണസ്വനം പുറപ്പെടുവിച്ചുകൊണ്ട് അന്നൊരുനാൾ ആകാശത്തിൽ പറന്നുപറന്നുകൊണ്ടിരുന്ന വായസമല്ലയൊ ഇതാ ഇപ്പോൾ ഈ മരത്തിലിരുന്നു സസന്തോഷം കൂജനംചെയ്യുന്നു! ഹാ! ബലിഭോക്താവെ! സുകേശിനിയായ എന്റെ പ്രാണവല്ലഭയെ എന്നിൽനിന്നും അകറ്റിയതു നീയാണൊ? അങ്ങിനെയാണെങ്കിൽ നീതന്നെ ഇപ്പോൾ

ചിത്രാപാംഗിയായ അവളെ എന്നോടു യോജിപ്പിക്കുക. ഹാ! മനോഹരെ! ഹൃദയാകർഷകങ്ങളായ ഈ വൃക്ഷങ്ങൾതോറും പക്ഷികൾ പറന്നുചുററുന്നു. മന്മഥപീഡയാൽ തളർന്നുപോകുന്ന തന്റെ കാന്തയോടെന്നപോലെ ഉലഞ്ഞാടുന്ന ഈ പൂങ്കുലകളിൽ വണ്ടുകൾ ചെന്നണയുന്നു. വസന്തമാധുരിയോടെ പരിലസിക്കുന്ന ഈ അശോകദ്രുമങ്ങളും കാമികൾക്കു ശോകജനകങ്ങളാണ്. മാരുതന്നിമിത്തം ചലിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഈ പൂങ്കുലകൾ ഇതാ എന്നെ പ്രഹരിപ്പാൻ തെയ്യാറെടുക്കയാണെന്നു തോന്നുന്നു. ഹാ! ജനകജെ! നിതാന്തശോഭയോടെ പൂത്തുനില്ക്കുന്ന ഈ തേന്മാവുകളിൽ പതിഞ്ഞുപോയ എന്റെ ദൃഷ്ടികൾ തിരിക്ക വലിച്ചെടുപ്പാൻ ഞാൻ ശക്തനാകുന്നില്ല. അവ അതാതിടങ്ങളിൽതന്നെ മറഞ്ഞുപോകുന്നതേയുള്ളു. കരിങ്കുയിലുകൾ പുതി വിലാസഗർവ്വുതായെന്നവണ്ണം പിച്ചിച്ചു പരിലസിക്കുന്ന ഈ ദിവ്യതരുക്കൾ കാററിൽ ഉലയുന്നതോടുകൂടി ഹാ! മന്മഥൻ എന്റെ ഹൃദയത്തെയും ഉലയ്ക്കുന്നു. മംഗളകാന്തിയാൽ സർവ്വമനോജ്ഞമായ ഈ പമ്പാവനം കിന്നരസ്ത്രീകൾക്കൊത്ത കേളിരംഗം തന്നെ. എങ്ങും തേപോലെ പ്രസരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന പുഷ്പഗന്ധം ആർക്കും ആനന്ദം നല്കുന്നതാണ്. ഇതാ പ്രസന്നതോയത്തിൽ പ്രതിബിംബിച്ചുകൊണ്ടു കുസുമങ്ങൾ ബാലാർക്കപ്രഭയോടെ വിളങ്ങുന്നു. വിടർന്നുനില്ക്കുന്ന അമ്പൽ, നീലോല്പലം തുടങ്ങിയ ഓരോ പുഷ്പവും ഓരോ തേജഃപുഞ്ജമാണെന്നു തോന്നിപ്പോകും. ഹംസം, കുളക്കോഴി എന്നീ നീർപ്പക്ഷികൾക്കു ഈ പമ്പാതീരം ഒരു ക്രീഡാഗൃഹമായിത്തീർന്നിട്ടുണ്ട്. വികസിച്ച വിചിത്രതേജസ്സോടെ വിളങ്ങുന്ന ഈ സൌഗന്ധികങ്ങൾ ദുർല്ലഭതമങ്ങളെന്നേ പറഞ്ഞുകൂടു. മദോന്മത്തങ്ങളായ ഭ്രമരങ്ങളാൽ സംമർദ്ദിക്കപ്പെട്ട എത്ര കേസരങ്ങളാണ് ഈ സരസ്സിൽ വീണുകിടക്കുന്നത്. അവ ബാലസൂര്യനെപ്പോലെ ചുററും കാന്തി പരത്തുന്നു. സഖിപാർശ്വികളായ ആന, മാൻ തുടങ്ങിയ അനേകം മൃഗങ്ങൾ ഇതാ ഇവിടെ വന്നുചേരുന്നു. അവ വനശോഭയെ എത്രയെങ്കിലും വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നുമുണ്ട്. വാതോദ്ധൂതങ്ങളായ ഊർമ്മികളാൽ

താഡിക്കപ്പെട്ട പങ്കജങ്ങൾ ഇതാ ഈ പുഷ്കരണിയിൽ മന്ദമായി ചലിക്കുന്നു. ഹ! സൗമ്യമെ! ഭവതിക്കു പങ്കജങ്ങൾ എത്രയും പ്രിയപ്പെട്ടവയാണല്ലൊ. ഭവതിയെപ്പിരിഞ്ഞുള്ള ഈ ലോകവാസത്തിൽ എനിക്കു തീരെ കൊതിയില്ല. ഹ! മന്മഥന്റെ കൌടില്യം—കാണ്മാൻ സാധിക്കുന്നില്ലെങ്കിലും ഭവതിയെ അവൻ എന്റെ സ്മരണയിൽത്തന്നെ എപ്പോഴും നിറുത്തുന്നുണ്ട്. പുഷ്പിതദ്രുമങ്ങളാൽ എത്രയും രമണീയമായിത്തീൎന്നിട്ടുള്ള ഈ വസന്തം ഇനിയെങ്കിലും എന്നെ ശല്യപ്പെടുത്താതിരുന്നാൽ ഈ മദനപീഡ സഹിപ്പാൻ പക്ഷെ എനിക്കു സാധിക്കും. ഭവതിയോടുകൂടെ വസിച്ചിരുന്ന കാലത്ത് ഏതെതു പദാൎത്ഥങ്ങൾ എനിക്കു ഹൃദയരമ്യങ്ങളായിരുന്നുവോ അവ ഓരോന്നും എനിക്കിപ്പോൾ ശോകജനകമായിട്ടാണ് തീരുന്നത്. കൂമ്പിപ്പോകുന്ന ഈ പങ്കജങ്ങളുടെ ഓരോ ദലവും കാണുമ്പോൾ ഇടയ്ക്കിടെ ഉമകം കൂടുന്ന ഭവതിയുടെ കോമളനയനങ്ങൾ എന്നിൽ ഭൂരിതേജസ്സോടെ നിഴലിക്കുന്നു. പത്മകേസരങ്ങളിൽ പെരുമാറിയും വൃക്ഷശാഖകളെ തഴുകിയുംകൊണ്ട് സഞ്ചരിക്കുന്ന ഈ മന്ദാനിലൻ ഭവതിയുടെ നിശ്വാസവായുപോലെ എത്രയും ഹൃദ്യമാണ്. പമ്പക്കര തെക്കുവശത്തുള്ള പൎവ്വതസാനുവിൽ കൎണ്ണികാരതരുക്കൾ അതാ നിറച്ചും പുഷ്പിച്ചു നില്ക്കുന്നു. അവയുടെ സുരുചിരമായ കാന്തി എന്റെ ഹൃദയത്തെ അപഹരിക്കുന്നു. അമൂല്യങ്ങളായ അസംഖ്യം ധാതുക്കൾ നിക്ഷേപിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ഈ ഗിരിശ്രേഷ്ഠൻ, കാറ്റടിക്കുമ്പോൾ വിവിധവൎണ്ണങ്ങളോടുകൂടി അതിലോലമായ രേണുപടലങ്ങൾ നാലുദിക്കും യഥേഷ്ടം വിതറുന്നു. ഇല മുഴുവൻ കൊഴിഞ്ഞുവീണ് പുഷ്പം മാത്രം അവശേഷിച്ചിട്ടുള്ള ഈ പ്ലാശ്‌വൃക്ഷങ്ങളുടെ നിസ്തുലമായ കാന്തി ഒരിക്കലും വിസ്മരിക്കത്തക്കതല്ല. അവ പൎവ്വതസാനുക്കളെപ്പോലും ഉദ്ദീപിപ്പിക്കുന്നു. പുഷ്പിച്ചും പൂന്തേൻഗന്ധം സൎവ്വത്ര വ്യാപിപ്പിച്ചുംകൊണ്ട് മല്ലിക, മുല്ല, കണവീരം, കരുനൊച്ചി, കേതകം, ചെമന്തി, കുരുക്കുത്തിമുല്ല, ഇരിപ്പ, ആവൽ, നീർവഞ്ചി, ഇലഞ്ഞി, ചെമ്പകം, എരിച്ചെടി, നാഗം, നീർമാതളം,

കടമ്പ്, ഇലഞ്ഞി, പതിമുഖം, അശോകം, പാരച്ചോററി, അങ്കോലക കരഞ്ജം, വേപ്പ്, ചൂതം, പാതിരി, കോവിദാരം, നാരകം, നീർ മരുത്, പൊൻകൈത, നവമാലി, മുഞ്ഞ, മഞ്ഞക്കുറക, പിലാശ്, ചുകന്ന ഞെരിഞ്ഞൽ, തൊടുകാര, രക്തചന്ദനം, കുരവകം, കിംശുകം, ഹിന്താലം തുടങ്ങിയ വൃക്ഷങ്ങളും തരുക്കളും ഈ പമ്പാ തീരത്തിൽ അത്ഭുതശോഭയോടെ പരിലസിക്കുന്നുണ്ട്. കാററിൽ ഉലഞ്ഞാടുന്ന ഈ വിടപികളിൽ ചുററിക്കയറുന്ന ലതാസമൂഹം മനോഹരകളായ അംഗനമാരെപ്പോലെ വിളങ്ങുന്നു. പുഷ്പഗന്ധം ആസ്വദിച്ചുകൊണ്ടു മന്ദമാരുതൻ പർവ്വതങ്ങൾതോറും വൃക്ഷങ്ങൾ തോറും സാനന്ദം ചുററുന്നു. ചില വൃക്ഷങ്ങൾ മധുഗന്ധം പൊഴിച്ചുകൊണ്ടേയിരിക്കുന്നുണ്ട്. മററു ചിലവ മൊട്ടിട്ട ശ്യാമവർണ്ണത്തോടെ വിളങ്ങുന്നു. പൂന്തേൻ നുകരുവാൻ കൊതിച്ചു മണ്ടുന്ന ഷൾപദങ്ങൾ ഇതോ അധികമുള്ളതു് അല്ല ഇതോ എന്നാലോചിച്ചുകൊണ്ടു സസംഭ്രമം ഓരോ പുഷ്പത്തിലും ചെന്നു പാറുന്നു. ഒന്നിൽനിന്നു പെട്ടെന്നെഴുന്നേററു മറെറാന്നിൽ ചെന്നുവീഴുന്നു. കൊഴിഞ്ഞുവീണിട്ടുള്ള ഈ പുഷ്പങ്ങൾ കണ്ടാൽ വനത്തിലും മെത്തകളെല്ലാം വിരിച്ചുതുടങ്ങിയോ എന്നു തോന്നിപ്പോകും. ഈ വസന്തമാസത്തിലെ പുഷ്പസമൃദ്ധി എത്രയും ആനന്ദം നല്കുന്നതാണ്. ഇതിന്റെ മാഹാത്മ്യം അനിർവ്വചനീയം തന്നെ. ഞാൻ ഞാൻ മുമ്പിൽ—എന്ന നിലയിലാണ് ഇവ ഓരോന്നും പുഷ്പിക്കുന്നതു്. അളികളുടെ നിനാദനിമിത്തം വൃക്ഷങ്ങൾ അന്യോന്യം സംഭാഷണം ചെയ്കയാണെന്നുതന്നെ തോന്നുന്നുണ്ട്. ഇതാ ഒരു നീർക്കോഴി ഇതിന്റെ കാന്തയോടൊന്നിച്ചു വിഹരിക്കുന്നു. ഹാ! വിദേഹജേ! ഈ കാഴ്ചകളെല്ലാം ഭവതിയെപ്പിരിഞ്ഞിരിക്കുന്ന എനിക്ക് എങ്ങിനെ കാമോദ്ദീപകങ്ങളല്ലാതെ ഭവിക്കും. പ്രശസ്തമായ ഈ സരസ്സുകൂടി എനിക്കു ശൂന്യപ്രയോജനമായിത്തീരുന്നുവല്ലോ. ഗുണഗണംകൊണ്ടു് ഇതു സാധ്വിയോടു തുല്യമാണ്. ഹാ! വല്ലഭേ! സതീതിലകമായ ഭവതിയെ കണ്ടുകിട്ടുന്നുവെങ്കിൽ ഭവതിയോടൊന്നിച്ച് ഈ രമ്യകാനനത്തിൽതന്നെ വസിപ്പാനാണ് ഞാൻ

ഇച്ഛിക്കുന്നത്. ഇന്ദ്രപട്ടംകിട്ടിയാലും എനിക്കുവേണ്ട. അയോ
ദ്ധ്യയിലും എനിക്കു കൊതിയില്ല. ഇളംപുല്ലു മൂടി ഈവിധം
സുരുചിരമായ വനസ്ഥലിയിൽ വേദിയോടൊന്നിച്ചു വിഹരിപ്പാൻ
ഇടവരുന്നുവെങ്കിൽ അതുതന്നെയാണ് എനിക്കിന്ദ്രപട്ടം. അതുത
ന്നെയാണ് അയോദ്ധ്യാവാസം. മറെറാരു വസ്തുവിലും എന്റെ
ചിത്തം പ്രവേശിക്കയില്ല. ഇതാ പലതരം കുസുമങ്ങൾകൊണ്ടു
പത്രപംക്തി നിസ്തുലകാന്തിയോടെ വിളങ്ങുന്നു. ഇവ കാന്തയെ
വേർപിരിഞ്ഞു ശൂന്യപ്രായനായിരിക്കുന്ന എന്നിൽ ചിത്തമോഹം വളർ
ത്തുന്നു. കുളിർത്ത ജലംകൊണ്ടു സമ്പൂർണ്ണമായ ഈ പമ്പ എത്രയും
രമ്യം തന്നെ:— ചക്രവാകങ്ങൾ ഇതിൽ നീന്തുന്നു. നീർക്കോഴിക
ൾ, നീർക്കാക്കകൾ, ക്രൌഞ്ചങ്ങൾ എന്നിവ യഥേഷ്ടം രമിക്കുന്നു.
എണങ്ങൾ ചുററും നടന്നു മേയുന്നു. ഹാ! ഹൃദയതാപമേ!
ഇവയെല്ലാം എന്റെ കാമജ്വരത്തിനു മതിയായ കാരണങ്ങ
ളാണ്. മഞ്ജുളഗാത്രിയും ഇന്ദുവദനയുമായ വേദിയെ ഓർ
ക്കുമ്പോൾ എന്റെ അന്തരംഗം മദനാഗ്നിയിൽ ദഹിക്കുന്നുണ്ട്.
വിചിത്രതരമായ ഈ പുഷ്പസ്ഥാനത്തിൽ എണങ്ങൾ പിടകളോടു
ചേർന്നു പരിതുഷ്ടരാകുന്നു. ഹാ! വിമോഹനേ! വേദി ഇപ്പോൾ
എന്റെ സമീപത്തുണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിൽ ഇവയെപ്പോലെതന്നെ
ഞാനും നിസ്സംശയം പരിതുഷ്ടനായേനെ. ഇതാ ഈ ഗിരിതട
ത്തിൽ ചരിക്കുന്ന പക്ഷികളും എന്നിൽ ഉന്മാദം വളർത്തുവാൻ
സമർത്ഥങ്ങളാണ്. ഹാ! പ്രാണേശ്വരി! വേദിയെ കണ്ടുകി
ട്ടിയാൽ മാത്രമേ എനിക്കിനി സൌഖ്യമുണ്ടാവൂ. വേദി ഒരുമി
ച്ചുണ്ടെങ്കിൽ മാത്രമേ ഈ പമ്പയിൽനിന്നടിക്കുന്ന കുളിർത്ത
കാററും എനിക്കു സുഖനിദമാവൂ. പത്മം, സൌഗന്ധികം
എന്നീ കുസുമങ്ങളുടെ സുരുചിരഗന്ധം എങ്ങും വ്യാപിച്ചുകൊ
ണ്ടിരിക്കുന്ന ഈ വനഭൂമിയിൽ വസിപ്പാൻ സുകൃതികൾക്കേ സാദ്ധ്യ
മാവൂ. ഹാ! രുചിരകേശിനി! എന്നെപ്പിരിഞ്ഞു നീ എങ്ങിനെ
പ്രാണങ്ങൾ ധരിക്കും. ധർമ്മനീതികൾ നിർബന്ധപൂർവ്വം അനുഷ്ഠി
ച്ചുപോരുന്ന സത്യവ്രതനായ നിന്റെ പിതാവോടു സജ്ജനസമ

യിൽ ചെന്നു ഞാൻ കൗസല്യ പറയുന്നതെന്തു്? ഞാൻ എത്രയും ഭാഗ്യംകെട്ടവനാണ്. പിതൃവാക്യപരിപാലനാർത്ഥം ഞാൻ ഘോരവനം പ്രാപിച്ചു. സാധ്വിയും സുവ്രതയുമായ ഭവതിയും എന്നോടൊന്നിച്ചു പോന്നുവല്ലോ. ഹാ! ജനകജേ! ഭവതി ഇപ്പോൾ എവിടെ? കല്യാണിയായ നിന്നെപ്പിരിഞ്ഞു ഞാൻ ജീവിക്കുകയോ? രാജ്യഭ്രഷ്ടനായി മനസ്സുടഞ്ഞുപോയ എന്നെ വിശ്വസിച്ചു നീ പോന്നുവല്ലോ. സ്മിതശോഭാകാന്തിയും സുശീലയുമായ നിന്റെ പൂർണ്ണചന്ദ്രനിഭമായ കോമളവദനം കാണാതെ എന്റെ ചിത്തം തകരുന്നു. പുഞ്ചിരി പൊഴിയുന്ന നിന്റെ മംഗളമൊഴികൾ—നിസ്തുലമായ ആ അമൃതമൊഴികൾ ഇതാ ഇപ്പോഴും എന്റെ കർണ്ണരന്ധ്രങ്ങളിൽ വന്നു വീഴുന്നപോലെ തോന്നുന്നു. അനംഗപീഡയേറ്റു വലയുന്ന എന്റെ സമീപത്തു് ഇപ്പോൾ ഭവതി ഉണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിൽ ഭവതിയുടെ അമൃതമധുരമായ ആ വാക്കുകൾ എന്നെ എത്രമാത്രം ആശ്വസിപ്പിക്കുമായിരുന്നു. ഞാൻ അയോദ്ധ്യയിൽ ചെല്ലുമ്പോൾ എന്റെ സ്നുഷയെവിടെ എന്നു കൌസല്യ ചോദിക്കുമല്ലോ. അപ്പോൾ ഞാൻ അവരെ എങ്ങിനെ സമാധാനിപ്പിക്കട്ടെ? ഹാ! ലക്ഷ്മണ! ഭ്രാതൃവത്സലനായ ഭരതന്റെ സമീപം നീ ചെന്നുചേരുക. വൈദേഹിയെപ്പിരിഞ്ഞു ജീവിപ്പാൻ ഞാൻ ശക്തനല്ല." മഹാത്മാവായ രാമചന്ദ്രൻ ഇപ്രകാരം അനാഥനെപ്പോലെ കേഴുന്നതു കണ്ടു ലക്ഷ്മണൻ ജ്യേഷ്ഠനെ ഇങ്ങിനെ ആശ്വസിപ്പിച്ചു. "ഹേ! രാമഭദ്ര! അങ്ങേയ്ക്കു മംഗളം ഭവിക്കും. ഹേ! പുരുഷപുംഗവ! നിന്തിരുവടി വിഷാദിക്കരുത്. നിന്തിരുവടിയെപ്പോലുള്ള മഹാത്മാക്കളുടെ ഹൃദയം ഇങ്ങിനെ കലങ്ങുന്നതു യോഗ്യമല്ല. ബുദ്ധിക്ഷയവും അവർക്കു ചേർന്നതല്ല. അതിയായുള്ള സ്നേഹപ്രസക്തിയാൽ നനഞ്ഞ തിരിപോലും കത്തിയെരിയുന്നു. ഹേ! അനഘ! ഈ വിയോഗദുഃഖം മാറ്റിട്ടെങ്കിലും അങ്ങുന്നു പ്രിയജനത്തോടുള്ള വാത്സല്യം വെടിയുക. പാതാളത്തിലോ അതിന്നപ്പുറത്തുള്ള വല്ല ലോകത്തുതന്നെയോ ചെല്ലുന്നുവെങ്കിലും രാവണൻ ലോകത്തിൽ ഇല്ലെന്നുവരുമോ?

വഞ്ചകാഗ്രണിയായ അവന്റെ വൃത്താന്തം സൂക്ഷ്മമായി ഗ്രഹിക്കു കയെ വേണ്ടൂ. ഒന്നുകിൽ അവൻ സീതയെ വിട്ടുതരും. അല്ലെങ്കിൽ ജീവിതം ഉപേക്ഷിക്കും. മിഥിലാത്മജയെ വിട്ടുതരാതെ അവൻ ദേവമാതാവിന്റെ ഉദരത്തിൽ ചെന്നൊളിക്കുന്നുവെങ്കിലും അവ നെ ഞാൻ വിടുന്നതല്ല. ധൈര്യംതന്നെയാണ് അവന്റെ ഗതി. ആര്യ! നിന്തിരുവടിക്കു സ്വസ്തി ഭവിക്കട്ടെ. അങ്ങുന്നു് ഈ ദു ഖവൈവശ്യം വെടിയുക. കൈവിട്ടുപോയ ദ്രവ്യം പരിശ്രമംകൂ ടാതെ തിരികെ വന്നുചേരുന്നില്ല. ഹേ! അനഘ! ഉത്സാഹം തന്നെയാണ് ഉത്തമമായ ബലം. അതിൽ കവിഞ്ഞു് ഒരു ശക്തി യുമില്ല. ഉത്സാഹിയായ ഒരുവനു ദുർല്ലഭമായിട്ടൊന്നുമില്ല. അവൻ കാര്യലബ്ധിയിൽ കുഴങ്ങുന്നതുമില്ല. ഉത്സാഹത്തെത്തന്നെ ധ്രുവ മായാശ്രയിക്കുന്നുവെങ്കിൽ നിശ്ചയമായും നമുക്കു ജനകാത്മജയെ ലഭിക്കാം. അങ്ങുന്നു് കാമവൃത്തിയെ കൈവിട്ടു ശോകത്തെ പരി ത്യജിക്കുക. ആവിധം ചെയ്യുന്നവനല്ലയോ മഹാത്മാവു്—അവൻ തന്നെയല്ലേ ആത്മജ്ഞാനി—മഹാത്മാവായിരുന്നിട്ടും അങ്ങുന്നു് ആത്മാവിനെ അറിയാത്തതെന്താണ്?" ശോകം നിമിത്തം കലുഷി തചിത്തനായ ശ്രീരാഘവൻ ലക്ഷ്മണന്റെ ഈ ശാസനവാക്കുകൾ കേട്ടു് ശോകമോഹങ്ങൾ പരിത്യജിച്ചു ധൈര്യം കൈക്കൊണ്ടു. അനന്തരം അചിന്ത്യപരാക്രമനായ രാമചന്ദ്രൻ ആകുലഭാവം വിട്ടു ലക്ഷ്മണനോടുകൂടെ സുരുചിരവും ശുഭകരവുമായ ദ്രുമങ്ങൾ നിറ ഞ്ഞുനില്ക്കുന്ന പമ്പ കടന്നു യാത്രചെയ്തു. മഹാവനങ്ങൾ കാട്ടുചോ ലകൾ ഭയങ്കരവിലങ്ങൾ എന്നിവയെല്ലാം കണ്ടുകൊണ്ട് അവർ സഞ്ചരിച്ചു. മത്തമാതംഗത്തിന്റേതുപോലെ ഗംഭീരമായ ഗമന വും സുദൃഢമായ ധൈര്യവും ഉള്ള ലക്ഷ്മണൻ ധർമ്മാനുസാരം ജ്യേ ഷ്ഠനെ അനുഗമിച്ചു. അത്ഭുതാകാരന്മാരായ ആ പുരുഷപുംഗവർ ഇ ങ്ങിനെ ഋശ്യമൂകസാനുക്കളിൽ സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ ബല വാനും വാനരസേനാനായകനുമായ സുഗ്രീവൻ അവരെക്കണ്ടു ഭയ പ്പെട്ടു. ചിത്തഭയത്താൽ സ്തംഭിച്ചുപോയ അവൻ ആക്ഷണത്തി ൽ അവിടെനിന്നു കുതിച്ചുപാഞ്ഞു് തന്റെ കൂറുകാരുടെ സമീപം ചെന്നുചേർന്നു.

യിൽ ചെന്നു ഞാൻ കൗശലം പറയുന്നതെന്തു്? ഞാൻ എത്രയും ഭാഗ്യംകെട്ടവനാണു്. പിതൃവാക്യപരിപാലനാർത്ഥം ഞാൻ ഘോരവനം പ്രാപിച്ചു. സാദ്ധ്വിയും സുവ്രതയുമായ ഭവതിയും എന്നോടൊന്നിച്ചു പോന്നുവല്ലോ. ഹാ! ജനകജെ! ഭവതി ഇപ്പോൾ എവിടെ? [illegible] നിന്നെപ്പിരിഞ്ഞു ഞാൻ ജീവിക്കുകയൊ? രാജ്യഭ്രഷ്ടനായി മനസ്സുടഞ്ഞുപോയ എന്നെ വിശ്വസിച്ചു നീ പോന്നുവല്ലൊ. സ്നിഗ്ദ്ധപക്ഷ്മാക്ഷിയും സുശീലയുമായ നിന്റെ പൂർണ്ണേന്ദുനിഭമായ കോമളവദനം കാണാതെ എന്റെ ചിത്തം തകരുന്നു. പുഞ്ചിരി പൊഴിയുന്ന നിന്റെ മംഗളമൊഴികൾ—നിസ്തുലമായ ആ അമൃതമൊഴികൾ ഇതാ ഇപ്പോഴും എന്റെ കർണ്ണരന്ധ്രങ്ങളിൽ വന്നു വീഴുന്നപോലെ തോന്നുന്നു. അനംഗപീഡയാൽ വലയുന്ന എന്റെ സമീപത്തു് ഇപ്പോൾ ഭവതി ഉണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിൽ ഭവതിയുടെ അമൃതമധുരമായ ആ വാക്കുകൾ എന്നെ എത്രമാത്രം ആശ്വസിപ്പിക്കുമായിരുന്നു. ഞാൻ അയോദ്ധ്യയിൽ ചെല്ലുമ്പോൾ എന്റെ സ്നുഷയെവിടെ എന്നു കൌസല്യ ചോദിക്കുമല്ലൊ. അപ്പോൾ ഞാൻ അവരെ എങ്ങിനെ സമാധാനിപ്പിക്കട്ടെ? ഹാ! ലക്ഷ്മണ! ഭ്രാതൃവത്സലനായ ഭരതന്റെ സമീപം നീ ചെന്നുചേരുക. വൈദേഹിയെപ്പിരിഞ്ഞു ജീവിപ്പാൻ ഞാൻ ശക്തനല്ല." മഹാത്മാവായ രാമചന്ദ്രൻ ഇപ്രകാരം അനാഥനെപ്പോലെ കേഴുന്നതു കണ്ടു ലക്ഷ്മണൻ ജ്യേഷ്ഠനെ ഇങ്ങിനെ ആശ്വസിപ്പിച്ചു. "ഹേ! രാമഭദ്ര! അങ്ങേയ്ക്കു മംഗളം ഭവിക്കും. ഹേ! പുരുഷപുംഗവ! നിന്തിരുവടി വിഷാദിക്കരുതു്. നിന്തിരുവടിയെപ്പോലുള്ള മഹാത്മാക്കളുടെ ഹൃദയം ഇങ്ങിനെ കലങ്ങുന്നതു യോഗ്യമല്ല. ബുദ്ധിക്ഷയവും അവർക്കു ചേർന്നതല്ല. അതിയായുള്ള സ്നേഹപ്രസക്തിയാൽ നനഞ്ഞ തിരിപോലും കത്തിയെരിയുന്നു. ഹേ! അനഘ! ഈ വിയോഗദുഃഖം ഓർത്തിട്ടെങ്കിലും അങ്ങുന്നു പ്രിയജനത്തോടുള്ള വാത്സല്യം വെടിയുക. പാതാളത്തിലൊ അതിന്നപ്പുറത്തുള്ള വല്ല ലോകത്തുതന്നെയോ ചെല്ലുന്നുവെങ്കിലും രാവണൻ ലോകത്തിൽ ഇല്ലെന്നുവരുമൊ?

ണ്. ബാലിയെ ഇവിടെ ഭയപ്പെടേണ്ടതില്ല. ഹേ! ഹരീശ്വര! അവനെശ്ശങ്കിച്ചിട്ടാണല്ലോ നിന്തിരുവടി ഇങ്ങോട്ടു പാഞ്ഞുപോന്നത്. ക്രൂരദർശനനായ അവൻ ഇവിടെ എങ്ങുമില്ല. നിന്തിരുവടിയെ ഈവിധം പരിതപിപ്പിക്കുന്ന ആ ഘോരവഞ്ചകൻ—ദുരാത്മാവും നിന്തിരുവടിയുടെ ജ്യേഷ്ഠനുമായ ബാലി ഇവിടെ അടുക്ക പോലുമില്ല. കഷ്ടം! അങ്ങുന്നു അങ്ങയുടെ വാനരസ്വഭാവം വ്യക്തമാക്കുന്നുവല്ലോ! ലഘുചിത്തതകൊണ്ടാണ് നിന്തിരുവടിക്ക് ഈവിധം മതിഭ്രമമുണ്ടാകുന്നത്. നിന്തിരുവടി ഹൃദയത്തെ സ്വസ്ഥിരമാക്കുക. ബുദ്ധിവിജ്ഞാനസമ്പന്നനായ അങ്ങുന്ന് കാര്യഗൌരവം നല്ലപോലെ ചിന്തിക്കു. ഒട്ടും ആലോചനകൂടാതെ തോന്നിയപോലെ വല്ലതും ആചരിക്കുന്നതു യോഗ്യമല്ല. രാജാക്കന്മാർ ഇപ്രകാരമായാൽ പ്രജകൾക്കു ശാന്തിയുണ്ടാകുന്നതെങ്ങിനെ?" മതിശാലിയായ മാരുതിയുടെ ഈ സരസോക്തികൾ കേട്ടു സുഗ്രീവൻ ഇങ്ങിനെ പ്രതിവചിച്ചു: "ദീർഘബാഹുക്കളും മഹാതേജസ്വികളും ദേവതുല്യപരാക്രമികളുമായ ഇവർ വരചാപശസ്ത്രങ്ങൾ ധരിച്ചു വരുന്നതു കണ്ടാൽ ആർക്കുതന്നെ ഭയം ജനിക്കയില്ല. ഈ പുരുഷോത്തമന്മാർ ബാലിയുടെ ഹിതാനുവർത്തികളാണെന്നു ഞാൻ പെട്ടെന്നു ശങ്കിച്ചുപോയി. രാജാക്കന്മാർക്കു വിശ്വസ്തമിത്രങ്ങൾ എത്രയെങ്കിലുമുണ്ടാവാം. ഇവരും ആ കൂട്ടത്തിൽ പെട്ടവരല്ലെന്നു വിശ്വസിച്ചുകൂടാ. ഗൂഢചാരികളായ രിപുക്കളെ കണ്ടറിവാനുള്ള ശക്തി ഏവനും ആവശ്യം വേണ്ടതാണ്. എല്ലാവരേയും ഒരുപോലെ കരുതിയാൽ ചിലപ്പോൾ അവിശ്വസ്തരിൽനിന്നു പ്രഹരമേല്പാൻ ഇടവന്നേയ്ക്കും. ബാലി കാര്യത്തിൽ ബഹുചതുരനാണ്. രാജാക്കന്മാരിൽ കൂടുതൽ കാഴ്ചയും അവൻ കാണുന്നു. അരികുലത്തെ നിശ്ശേഷം മുടിപ്പാനുള്ള ത്രാണിയും അവനു കുറവില്ല. ഹേ! പ്ലവംഗമ! നീ ഒരു പ്രാകൃതവേഷം പൂണ്ടു ചെന്നു ആകാരം സംഭാഷണരീതി എന്നിവ സൂക്ഷിച്ച് അവർ ആരെന്നും അവരുടെ ഇംഗിതമെന്തെന്നും ഉള്ള യാഥാർത്ഥ്യം മനസ്സിലാക്കണം. അവരുടെ ഭാവവും എന്തെന്നു നല്ലപോലെ ഗ്രഹിക്കുക. നിർമ്മലന്മാ

രാകണമെന്നു തോന്നുന്നപക്ഷം സ്തുതിച്ചു-പ്രീതരാക്കി എന്നോടിണ
ങ്ങുവാൻതക്കവണ്ണം മധുരവാക്കുകൾകൊണ്ട് അവരെ വശപ്പെട്ട
ത്തുക. ഭയങ്കരചാപബാണങ്ങൾ ധരിച്ച് അവർ ഈ ഘോര
കാനനത്തിൽ സഞ്ചരിക്കുന്നതിന്റെ ഉദ്ദേശമെന്തെന്നും പ്രത്യേകം
മനസ്സിലാക്കണം. അവർ ദുഷ്ടബുദ്ധികളോ ശിഷ്ടബുദ്ധികളോ
എന്നു നല്ലപോലെ ഗ്രഹിച്ചതിന്നുശേഷമേ അടുത്തുകൂട." ദുരാസ
ദനും സുഭീമനുമായ സുഗ്രീവന്റെ ആജ്ഞയനുസരിച്ചു ഹനുമാൻ,
ബലശാലികളും മഹാനുഭാവന്മാരുമായ രാമലക്ഷ്മണന്മാരുടെ അടുക്ക
ലേക്കു പുറപ്പെട്ടു.

സർഗ്ഗം-3

മഹാതേജസ്വിയായ സുഗ്രീവന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ട മാരുതി
ഋശ്യമൂകപർവ്വതത്തിൽനിന്നു രാമലക്ഷ്മണന്മാരുടെ സമീപത്തേക്കു
പുറപ്പെട്ട് തന്റെ കപിരൂപം വെടിഞ്ഞ് വിശിഷ്ടമായൊരു ഭിക്ഷു
വേഷം കൈക്കൊണ്ടു. വാനരശ്രേഷ്ഠനായ അവൻ അത്യാദര
ത്തോടെ രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ പ്രണിപതിച്ച് അവരെ ഏററവും
പ്രശംസിച്ചു. ധീരാത്മാവും വാനരാധിപനുമായ അവൻ മൃദുവാ
ക്കുകൾകൊണ്ടു സത്യസന്ധരും പരാക്രമശാലികളുമായ ആ സ
ഹോദരന്മാരെ യഥാവിധി അച്ചിച്ചു. അനന്തരം ഹനുമാൻ
അമരതുല്യരും മഹാവ്രതരും താപസവേഷധാരികളുമായ രാമലക്ഷ്മ
ണന്മാരോടിങ്ങിനെ സംഭാഷണം തുടൎന്നു. "ഹേ! മഹാപ്രതാപി
കളെ! സൎവ്വജ്ഞരായ നിങ്ങൾ ഇരുവരും ഇവിടെ വന്നുചേൎന്ന
തെങ്ങിനെ? മാൻകൂട്ടവും കാട്ടാളരും നിങ്ങളെക്കണ്ടു സഭീതി
യോടെ മണ്ടുന്നു. പർവ്വതസാനുക്കളിൽ നൃത്തംചെയ്യുന്ന ഈ ഉന്ന
തദ്രുമങ്ങൾപോലും ഗംഭീരതരമായ നിങ്ങളുടെ അവലോകനം
നിമിത്തം പരിത്രസ്തരാകുന്നു. ശുദ്ധജലംകൊണ്ടു സമ്പൂർണ്ണമായ
ഈ പുഷ്കരണി നിങ്ങളുടെ ആഗമനത്താൽ ഇതാ വിശിഷ്യ ശോ
ഭിക്കുന്നു. ആഹവധീരരും സ്വർണ്ണകാന്തിയോടെ തിളങ്ങുന്നവരും

വല്ക്കലധാരികളുമായ നിങ്ങൾ ആരാണ്? ദിവ്യവസ്ത്രങ്ങളും സിംഹാദിബലപരാക്രമവാന്മാരായ നിങ്ങളുടെ പ്രശാന്തഗംഭീരമായ വീക്ഷണം നിങ്ങളിൽ ഉദാത്തമായ പൌരുഷത്തെ വ്യക്തമാക്കുന്നു. നിങ്ങൾ ഇതുവരെ ഇങ്ങിനെ കിടക്കുന്നതെന്താണ്? ധർമ്മാനുസാരം പ്രജകളെ പരിപാലിപ്പാനുള്ള പ്രാപ്തിയും പൌരുഷവും നിങ്ങൾക്കുണ്ട്. ഇന്ദ്രചന്ദ്രസമപ്രഭരും മഹാപ്രതാപികളും ദീർഘബലങ്ങൾകൊണ്ടു സമ്പന്നന്മാരായ നിങ്ങളിൽ ശ്രീയും സൌന്ദര്യവും ഒന്നിനൊന്നു മേലെ വിളങ്ങുന്നു. കരീന്ദ്രഹസ്തം പോലെ നീണ്ട നിങ്ങളുടെ ഭുജങ്ങൾ നിങ്ങളിൽ പരിലസിക്കുന്ന വീരശോഭയ്ക്കു് എത്രയും യോജ്യങ്ങളാണ്. സൂര്യചന്ദ്രമേരുപോലെയും മഹേന്ദ്രവജ്രംപോലെയും പ്രകാശിക്കുന്ന നിങ്ങളുടെ വിശിഷ്ടകാർമ്മുകങ്ങൾ. ഹാ! പരാക്രമികളെ! നിങ്ങൾ ആരെന്നറിവാൻ ഞാൻ കൊതിക്കുന്നു. മഹൽപ്രഭയും പ്രവൃദ്ധപൌരുഷവും സ്ഫുരിക്കുന്ന നിങ്ങളുടെ ആഗമനനിമിത്തം ഈ പർവ്വതങ്ങൾ പോലും ശോഭിക്കുന്നു. അമരതുല്യരും നാടുവാഴേണ്ടവരുമായ നിങ്ങൾ ജടാമകുടം ധരിച്ചതെന്തിന്? താപസവേഷം ധരിപ്പാൻ കാരണമെന്ത്? വീരവദനങ്ങൾ നിങ്ങൾക്കു ചേർന്നതോ? മനോഹരങ്ങളായ നിങ്ങളുടെ നേത്രങ്ങൾ നീണ്ട പത്മദളം പോലെ പ്രകാശിക്കുന്നു. ശൂരരും ധീരന്മാരുമായ നിങ്ങൾക്ക് അന്യോന്യം വളരെ സാമ്യമുണ്ട്. യദൃച്ഛയാ അമരപുരിയിൽനിന്നു വന്നവരാണോ നിങ്ങൾ? അല്ല, സൂര്യചന്ദ്രന്മാർതന്നെ ഭൂമിയിൽ അവതരിച്ചിരിക്കയോ? നിങ്ങൾ യഥാർത്ഥത്തിൽ മനുഷർ തന്നെയോ? അല്ല, ദേവന്മാരോ? സിംഹതുല്യമായ സ്കന്ധം, വിരിഞ്ഞ മാർവ്വിടം, വ്യാഘ്രപരാക്രമം, മഹോത്സാഹത്തെ പ്രദർശിപ്പിക്കുന്ന ദിവ്യതേജസ്സ്, പരിഘംപോലെ ആയതവും സുബലിഷ്ഠവുമായ ബാഹുയുഗളം ഇവയെല്ലാംകൊണ്ടു നിങ്ങൾ അതിമാനുഷരാണെന്നു ഞാൻ ഊഹിക്കുന്നു. അമൂല്യങ്ങളും സുപ്രഭങ്ങളുമായ ആഭരണങ്ങൾ യഥേഷ്ടം അണിയേണ്ടുന്ന നിങ്ങൾ ഇങ്ങിനെ ഭൂഷണഹീനരായി സഞ്ചരിക്കുന്നതെന്താണ്. ഭൂമി മുഴുവൻ തൃപ്തികരമാംവണ്ണം ഭരിപ്പാൻപോലും നിങ്ങൾക്കു ത്രാണിയുണ്ട്.

ഉത്തമലക്ഷണങ്ങൾകൊണ്ടു സവിശേഷം അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള നിങ്ങളുടെ വിചിത്രകാർമ്മുകം മഹാമണിഭൂഷിതമായ ഇന്ദ്രചാപം പോലെ പരിലസിക്കുന്നു. കൃഷ്ണസർപ്പംപോലെ ഭീതികരങ്ങളായ തീക്ഷ്ണബാണങ്ങൾകൊണ്ടു നിറഞ്ഞ നിങ്ങളുടെ ആവനാഴികളും എത്രയും രമ്യങ്ങൾതന്നെ. പൊൻപിടിയിട്ട നീണ്ട വിലയുള്ള നിങ്ങളുടെ ഖഡ്ഗങ്ങൾ പടംപൊഴിച്ച സർപ്പംപോലെ ഉഗ്രവും ഉജ്ജ്വലങ്ങളാണ്. ഹേ! മഹാത്മാക്കളേ! നിങ്ങളുടെ സന്നിധിയിൽ വന്നുനിന്ന് ഈവിധം വചിക്കുന്ന എന്നോട് ഒരു വാക്കുപോലും പ്രതിവചിക്കാത്തതെന്താണ്? ധർമ്മിഷ്ഠനും മഹാമനസ്കനുമായി സുഗ്രീവനെന്നൊരു വാനരാധിപനുണ്ട്. തന്റെ ഭ്രാതാവിന്റെ നിഷ്ഠൂരകൃത്യംനിമിത്തം കഠിനദുഃഖത്തോടെ ആ പരാക്രമശാലി ജഗത്തുമുഴുവൻ ചുറ്റി. വാനരനായകനും മഹാത്മാവുമായ സുഗ്രീവൻ അയച്ചിട്ടാണ് ഞാൻ നിങ്ങളുടെ മുമ്പാകെ വന്നിട്ടുള്ളത്. എന്റെ പേർ ഹനുമാനെന്നാണ്. ധർമ്മിഷ്ഠനായ സുഗ്രീവൻ നിങ്ങൾ രണ്ടുപേരുടെയും സഖ്യത്തെ ഹൃദയപൂർവ്വം കാംക്ഷിക്കുന്നു. ഞാൻ ആ കപീശ്വരന്റെ സചിവനും വായുവിന്റെ പുത്രനുമാണ്. കാമരൂപിയും കാമചാരിയുമായ ഞാൻ സുഗ്രീവന്റെ ആജ്ഞയനുസരിപ്പാനാണ് ഈ സന്യാസിവേഷം കൈക്കൊണ്ടത്. ഋശ്യമൂകപർവ്വതത്തിൽനിന്നാണ് ഇവിടെ ആഗതനായത്." വീരലക്ഷ്മിയാൽ ശോഭിക്കുന്ന രാമലക്ഷ്മണന്മാരോടിങ്ങിനെ പ്രവചിച്ച് വാക്യകോവിദനായ ഹനുമാൻ അല്പനേരം മൌനം ദീക്ഷിച്ചു. വായുജന്റെ ഈ മംഗളമൊഴികൾ ശ്രവിച്ച് മഹാതേജസ്വിയായ രാമചന്ദ്രൻ പരമസന്തുഷ്ടനായി. ആ മഹാത്മാവ് അരികെ നില്ക്കുന്ന തന്റെ സഹജനോടിങ്ങിനെ വചിച്ചു: "ഹേ! ലക്ഷ്മണ! ഹനുമാൻ പറഞ്ഞതെല്ലാം നീ സശ്രദ്ധം കേട്ടുവല്ലൊ. ഈ കപികുഞ്ജരൻ ഉത്തമോത്തമനായ സുഗ്രീവന്റെ സചിവനാണെന്നല്ലേ പറഞ്ഞത്. ആ സുഗ്രീവനെയാണല്ലോ നാം അന്വേഷിക്കുന്നത്. അവന്റെ സമീപത്തുതന്നെ നാം ഇപ്പോൾ വന്നുചേർന്നു. നമുക്ക പറവാന

ഉള്ള സൎവ്വവും വാക്യജ്ഞനും സുഗ്രീവമന്ത്രിയുമായ ഇവനോടു സവിസ്തരം പറയുക. ഹെ! അരിന്ദമ! വാക്യജ്ഞനായ ഇവന്റെ ഭാഷിതം കൎണ്ണമധുരം തന്നെ. ഋഗ്വേദം, യജുൎവ്വേദം, സാമവേദം, എന്നിവ നല്ലവണ്ണം അഭ്യസിച്ചിട്ടുള്ളവൎക്ക മാത്രമെ സൂക്ഷ്മതുല്യം ശ്രുതിയും സ്വാദുമുള്ള ഈവിധം മനോഹരമൊഴികൾ ഉച്ചരിച്ചുകൂടു. ഇവന്നു വ്യാകരണത്തിൽ പരിപൂൎണ്ണജ്ഞാനമുണ്ട് നിശ്ചയം. ഇത്രനേരം സംഭാഷണംചെയ്തിട്ടും അപശബ്ദവും ഇവന്റെ നാവിൽനിന്നു വീണിട്ടില്ല. അവയവങ്ങളിൽ ഒരു 'ഗോഷ്ടിയും' സ്ഫുരിച്ചതുമില്ല. മിതവും സുവ്യക്തവുമായ ഇവന്റെ വചനധാരകൾ ആസ്വാദ്യങ്ങൾതന്നെ. ഒട്ടും ബദ്ധപ്പാടുകൂടാതെ ഹൃദയത്തിൽനിന്നു പുറപ്പെടുന്ന ഇവന്റെ ഓരോ വചനവും മദ്ധ്യമസ്വരത്തിൽ കണ്ഠനാളത്തിൽകൂടെ സമ്മോഹനതരം നിൎഗ്ഗമിക്കുന്നുണ്ട്. ശബ്ദശൈലിയും സംസ്കാരക്രമവുംകൊണ്ട് എത്രയും രമ്യമായ ഇവന്റെ ഓരോ മൊഴിയും മാധുൎയ്യംനിമിത്തം ഹൃദയത്തെ ഹരിക്കുന്നു. ത്രിസ്ഥാനങ്ങളിലും തൊട്ടുപുറപ്പെടുന്ന സ്വരങ്ങളുടെ ചേൎച്ച അത്യന്തം രുചിരമെന്നെ പറഞ്ഞുകൂടു. ഇവന്റെ ഭാഷിതം ആൎക്കുതന്നെ ഹൃദ്യമാകയില്ല? വാളെടുത്തടുക്കുന്ന വൈരിയെപ്പോലും അരിശം അടക്കി ആഹ്ലാദിപ്പിപ്പാൻ ഇവന്റെ അത്ഭുതവചനങ്ങൾക്കു ശക്തിയുണ്ട്. ഇവനെപ്പോലെ സമൎത്ഥനായൊരു ദൂതൻ ഏതൊരു പാൎത്ഥിവന്നില്ലയോ അവന്റെ ഇംഗിതം സൎവ്വവും നിഷ്ഫലംതന്നെ. മികച്ചുള്ള ഒരു ദൂതന്റെ വാങ്മാധുൎയ്യംനിമിത്തം ഭൂപന്മാർ ഇച്ഛിച്ച സമസ്തകാൎയ്യവും നേടുന്നു." തന്റെ ഭ്രാതാവിന്റെ ഈ മംഗളമൊഴികൾ കേട്ടു സൌമിത്രാത്മജനും നയവിനീതനുമായ ലക്ഷ്മണൻ, പവനസുതനും കപിപുംഗവനുമായ ആഞ്ജനേയനെ നോക്കി ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു: "ഹേ! മരുൽസുത! ലോകമാന്യനായ സുഗ്രീവന്റെ മാഹാത്മ്യം ഞങ്ങൾ നല്ലവണ്ണം അറിയുന്നു. ആ കപിശ്രേഷ്ഠനെത്തന്നെയാണ് ഞങ്ങൾ ഇപ്പോൾ അന്വേഷിക്കുന്നതു്. ഹേ! ഹരിപ്രവീര! സുഗ്രീവന്റെ ഇഷ്ടം ഏതോ അതുപ്രകാരം പ്രവൎത്തിപ്പാൻ ഞങ്ങൾ സന്നദ്ധ

രാണ്." ലക്ഷ്മണന്റെ ഈ ശോഭനവചനങ്ങൾ ശ്രവിച്ച മാരുതി ഏററവും സന്തുഷ്ടനായി. "മേലിൽ വിജയംതന്നെ" എന്നിങ്ങിനെ ചിന്തിച്ച ഹനൂമാൻ മഹോത്സാഹികളായ രാമലക്ഷ്മണന്മാരോടു സഖ്യംചെയ്വാൻ കോപ്പുകൂട്ടി.

സർഗ്ഗം-4

രാമലക്ഷ്മണന്മാരുടെ ഈ മംഗലമധുരവാക്കുകൾ കേട്ടു ഹനൂമാൻ അത്യന്തം സന്തോഷിച്ചു. അനന്തരം അവൻ ഇപ്രകാരം ചിന്തിച്ചു: "മഹാത്മാക്കളായ ഇവരുടെ ആഗമനം വാനരരാജന്നു ഏററവും വലിയൊരനുഗ്രഹമാണ്. സുഗ്രീവന്നു രാജ്യലാഭം നിശ്ചയംതന്നെ. കർമ്മനിരതരും പ്രയോഗധീരരുമായ ഇവരുടെ സാഹായ്യം സുഗ്രീവന്നു സംപ്രാപ്തമായി. ഇനി കാര്യലബ്ധിയിൽ ഒട്ടും സംശയിക്കേണ്ടതില്ല." എന്നീ അന്തർഗ്ഗതങ്ങളോടൊന്നിച്ച് പ്ലവഗപുംഗവനായ അവന്റെ വദനവും അപരിമിതമായ പരിതോഷത്താൽ നിപുണം വികസിച്ചു. വാക്യവിശാരദനായ അവൻ ശ്രീരാഘവനെ നോക്കി "ഹേ! മഹാത്മൻ! മഹോരഗങ്ങളെക്കൊണ്ടും ഘോരമൃഗങ്ങളെക്കൊണ്ടും സന്നിബിഡങ്ങളായ ഗിരിശൃംഗങ്ങളെക്കൊണ്ടും ബീഭത്സമാണ് ഈ പമ്പാവനം. ഇവിടെ നിന്തിരുവടി അനുജനോടുംകൂടി വരുവാൻ കാരണമെന്ത്?" എന്നിങ്ങിനെയുള്ള മാരുതിയുടെ പ്രശ്നത്തിന് ലക്ഷ്മണൻ തന്റെ ജ്യേഷ്ഠനായ രാമചന്ദ്രനാൽ സംപ്രേരിതനായി ഇപ്രകാരം പ്രതിവചിച്ചു: "ഹേ! ആഞ്ജനേയ! ധർമ്മവത്സലനും അനല്പബുദ്ധിയുമായി ദശരഥൻ എന്നൊരു രാജസത്തമൻ വാണിരുന്നു. ബ്രാഹ്മണക്ഷത്രിയർ തുടങ്ങി ചതുർവ്വർണ്ണങ്ങളിലും ഉൾപ്പെട്ട തന്റെ എല്ലാ പ്രജകളേയും പുണ്യതല്പരനായ ആ ഉത്തമധാർമ്മികൻ ഒരു ഭേദവുംകൂടാതെ സ്തുത്യർഹമായ നിലയിൽ പരിപാലിച്ചുപോന്നു. സമുന്നതകീർത്തിയായ ആ മഹാനുഭാവൻ ആർക്കും ഒരു ദോഷംചെയ്തതായി കേട്ടിട്ടില്ല. ക്ഷാന്തിയുതനായ വിധാതാവെപ്പോലെ പ്രവൃ

ധൎമ്മിയായ അദ്ദേഹം സൎവ്വഭൂതങ്ങളിലുപകാരിച്ച് ഗുണസമേത
നായി വിളങ്ങി. അഗ്നിഷ്ടോമംതുടങ്ങിയ മഹായാഗങ്ങളും ആ
പാൎത്ഥിവപുംഗവൻ വിശിഷ്ടമായ രീതിയിൽ എത്രയെങ്കിലും നി
ൎവ്വഹിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആ പ്രഭുവിന്റെ ആത്മപുത്രനാണ് ഈ നില്ക്കുന്ന
രാമചന്ദ്രൻ. ജീവലോകത്തിനെല്ലാം ശരണ്യനും വിലക്ഷണനും ദ
ശരഥപുത്രരിൽവെച്ച് ഗുണോൽകൃഷ്ടനും പിതൃനിൎദ്ദേശപരിപാല
കനുമായ ഈ രാജസിംഹനിൽ പാൎത്ഥിവചിഹ്നങ്ങൾ സമ്പൂൎണ്ണ
മായിട്ടുല്ലസിക്കുന്നു. സന്ധ്യാകാലത്തിലെ ചന്ദ്രബിംബത്തെപ്പോ
ലെ വശ്യവും സുപ്രസന്നവുമായ ഈ പുരുഷൻ ഗുണങ്ങൾകൊണ്ട്
ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ധൎമ്മപത്നിയും വനംഗതയായി. പ്രജാപാല
ലിയായ ഈ രാജപുത്രന്റെ അവരജനാണ് ഞാൻ. കൃതജ്ഞനും
ഉൽകൃഷ്ടമതിയും സൽഗുണസമ്പന്നനുമായ ഇദ്ദേഹത്തെ പരിചരി
ച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ ഞാൻ സൎവ്വദാ സംതൃപ്തി നേടുന്നു. ലക്ഷ്മണൻ
എന്നാണ് എന്റെ പേർ. സുഖാൎഹനും ശുഭചരിതനും സൎവ്വഭൂത
ഹിതവൎത്തിയുമായ രാമചന്ദ്രൻ സകലൈശ്വൎയ്യങ്ങളും സന്ത്യജിച്ച്
കാനനത്തെ ആശ്രയിച്ചു. ഇങ്ങിനെ കൃതനിശ്ചിതരായ ഞങ്ങൾ
മഹാരണ്യത്തിൽ വസിക്കുമ്പോൾ ഒരു ദിവസം കാമരൂപിയായ
ഒരു രാക്ഷസൻ വന്ന് സൌമ്യയും സുവിനീതയുമായ വൈദേഹി
യെ അപഹരിച്ചു. ഏതൊരു രാക്ഷസനാണെന്നു ഞങ്ങൾക്ക് ലേശ
വും മനസ്സിലായില്ല. ശാപപതനംനിമിത്തം ആശരനായിഭവി
ച്ചിരുന്ന ദിതിപുത്രനായ ദനു ഞങ്ങളോടിങ്ങിനെ പറകയു
ണ്ടായി: “സുഗ്രീവനെന്നൊരു വാനരശ്രേഷ്ഠനുണ്ട്. അവൻ
വളരെ സമൎത്ഥനും വീൎയ്യവാരിധിയുമാണ്. വൈദേഹിയെ അപ
ഹരിച്ചത് ആരാണെന്നും മറ്റും അന്വേഷിച്ചറിവാൻതക്ക ശക്ത
നുമാണ്.” അനന്തരം ആ ആശരപുംഗവൻ ദിവ്യതേജസ്സോടു
കൂടെ അന്തരിക്ഷത്തെ പ്രാപിച്ചു. സുഗ്രീവനെ ശരണംപ്രാപിക്കു
ന്നവരായ ഞങ്ങൾ നീ ചോദിച്ചതുകൊണ്ടാണ് ഇത്രയും പറഞ്ഞ
ത്. എത്രയെങ്കിലും ദ്രവ്യം ദാനംചെയ്തും അപാരമായ പ്രഖ്യാ
തി നേടിയും ലോകനായകനായി വിളങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്ന ഇദ്ദേ

നനം ഇതാ ഇപ്പോൾ വാനരാധിപനായ സുഗ്രീവനെ അവലംബി
ക്കുന്നു. ലോകത്തിന്നെല്ലാം ശരണ്യനും സുധാൎമ്മികനുമായിരുന്ന
ദശരഥൻ. പുണ്യശ്ലോകനായ ആ നൃപവരന്റെ ഇഷ്ടപുത്രനും ശ
രണ്യനുമായ രാമചന്ദ്രൻ ഹേ! മഹൽസത്വ! ഇതാ കപീശ്വരനെ
ശരണംപ്രാപിക്കുന്നു. യാതൊരുത്തന്റെ പ്രസാദംനിമിത്തം ലോ
കമുഴുവൻ പരിതോഷിക്കുന്നുവോ ആ ദിവ്യപുമാൻ—എന്റെ ഗു
രുവായ ഈ രാമചന്ദ്രൻ സുഗ്രീവപ്രസാദത്തെ അഭ്യൎത്ഥിക്കുന്നു.
സൎവ്വലോകത്തിന്നും ശരണ്യനും കരുണാനിധിയുമായ ഈ സുധാ
ൎമ്മികൻ ഇതാ കപികുഞ്ജരന്റെ കരുണയെ കാംക്ഷിക്കുന്നു. ഹേ!
ആൎജ്ജവനായ! മന്നിലുള്ള എല്ലാ രാജാക്കന്മാൎക്കും നന്മയുണ്ടാകേ
ണമെന്ന ഏകചിന്തയോടെ സൎവ്വഗുണോപേതനായ ദശരഥൻ
അവരെ സദാ സമ്മാനിക്കയും സ്നേഹിക്കയും ചെയ്തുപോന്നു. ആ
പുരുഷകേസരിയുടെ ജ്യേഷ്ഠപുത്രൻ—മൂന്നുലോകത്തിലും സുപ്രസി
ദ്ധനായ രാമചന്ദ്രൻ—ഇതാ സുഗ്രീവപ്രീതിക്കായി പ്രാൎത്ഥിക്കുന്നു.
യാതൊരുത്തന്റെ പ്രാണവല്ലഭയെ മഹാരണ്യത്തിൽവെച്ചു രാക്ഷ
സൻ അപഹരിച്ചുവോ ആ വീരപുമാൻ—ആ കൎമ്മകുശലൻ—
ഇതാ സുഗ്രീവനെ ശരണംപ്രാപിക്കുന്നു. വിഷാദാകുലനായി
തന്നെ സമാശ്രയിക്കുന്ന രാമചന്ദ്രനിൽ ഹരിയൂഥപൻ പ്രസന്നനാ
കേണ്ടതല്ലെ?" ക്ലേശാൎദ്ദിതനായി ഈ വിധം പറഞ്ഞു ബാഷ്പവ
ൎഷംചെയ്യുന്ന സൌമിത്രിയോടു് വിജ്ഞമതിയായ ഹനുമാൻ ഇ
ങ്ങിനെ പ്രതിവചിച്ചു: "ഹേ! സൌമിത്രെ! ജിതക്രോധന്മാരും ജി
തേന്ദ്രിയന്മാരുമായി നിങ്ങളെപ്പോലുള്ള പ്രബുദ്ധബുദ്ധികൾ ദൎശനീ
യരാണു്. ആ ഭാഗ്യം ഇന്നു സുഗ്രീവന്നു ലഭിച്ചു. വൈരംനി
മിത്തം ജ്യേഷ്ഠനായ ബാലി ആ പ്ലവഗനെ രാജ്യഭ്രഷ്ടനാക്കി. ആ
മഹാത്മാവിന്റെ കാമ്യദാരങ്ങളും ആ ദാരുണവൈരിയാൽ അപ
ഹൃതയായി. പരമദുഷ്ടനായ ആ ബാലിയെ ഭയന്നു് സുഗ്രീവൻ
ഇപ്പോൾ ഈ ഭയങ്കരവനത്തിൽവന്നു് അഭയംപ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു.
സൂൎയ്യപുത്രനായ സുഗ്രീവൻ നിങ്ങൾക്കു വേണ്ടുന്ന സാഹായ്യം
ചെയ്തുതരും. വാനരപ്പടയോടുകൂടി ഗിരിവരതുല്യനായ ആ കപി

യൂഥപൻ ദേവിയെ പരിമാൎഗ്ഗണംചെയ്തുകൊള്ളും. നമുക്കു ചെന്നു സുഗ്രീവനെ കാണുക" എന്നിങ്ങിനെ സൌമ്യവും അതിമധുരവുമായ ഹനൂമൽഭാഷിതത്തെ ധൎമ്മവിനീതനായ ലക്ഷ്മണൻ ഏറ യപൂൎവ്വം ആദരിച്ചു. അനന്തരം ആ വീരപുരുഷൻ യഥാന്യായം തന്റെ ഭ്രാതാവോടിങ്ങിനെ ഉണൎത്തിച്ചു: "ഹേ രാഘൂത്തമ! നിൎമ്മലചിത്തനായ വായുജൻ പരമസന്തുഷ്ടിയോടെ അഭിവചിക്കുന്ന ഈ ശോഭനമൊഴികൾ കേൾക്കുക. സുഗ്രീവനും നമ്മളെക്കൊണ്ടു ചില കാൎയ്യങ്ങൾ സാധിക്കേണ്ടതുണ്ട്. ആയതു നമുക്കു വലിയൊരാശ്വാസവുമാണ്. ഇവന്റെ വാക്കുകൾ തീരെ കളങ്കരഹിതങ്ങളെന്നെ വിചാരിച്ചുകൂട. പ്രസന്നതയും വ്യക്തിയും കൊണ്ട് ഇവ ഓരോന്നും എത്രയും ഹൃദ്യവുമാണ്. ഇവൻ അസത്യവാദിയാണെന്നു ഒരിക്കലും ധരിച്ചുകൂടാ." അനന്തരം കപിപ്രവീരനും മഹാപ്രാജ്ഞനുമായ മാരുതി പ്രച്ഛന്നവേഷം പരിത്യജിച്ച് തന്റെ വാനരരൂപത്തോടുകൂടെ വിപുലവിഖ്യാതരായ രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ സ്കന്ധത്തിൽ കയറ്റി സുഗ്രീവസന്നിധിയിലേക്കു തിരിച്ചു. ശുഭമതിയും നിസ്തുലവിക്രമിയുമായ ആ കപിസിംഹൻ രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ സുഗ്രീവാന്തികം പ്രാപിപ്പിച്ചു കൃതകൃത്യനായി.

സൎഗ്ഗം-5

വായുപുത്രനായ ഹനുമാൻ മഹാത്മാക്കളായ രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ തന്റെ സുനിബിഡമായ സ്കന്ധത്തിന്മേൽ വഹിച്ചുകൊണ്ടു മലയാദ്രിയെ പ്രാപിച്ചു. ക്ഷണാൎദ്ധത്തിൽ അവൻ സുഗ്രീവസന്നിധിയിൽ ചെന്നു വണങ്ങി രാമലക്ഷ്മണന്മാരെപ്പറ്റി സാദരം ഇപ്രകാരം ഉണൎത്തിച്ചു. "പ്രഭോ! നിന്തിരുവടിയുടെ മുമ്പാകെ വന്നിരിക്കുന്ന ഈ രാജപുത്രന്മാർ പ്രബുദ്ധമതികളും അഖണ്ഡപരാക്രമികളും സൌഹാൎദ്ദംകൊണ്ടു സുപ്രസിദ്ധതമമാണ്. സത്യത്തിൽ ഇവൎക്കു ശരിയായി ഇവരെ ഉള്ളൂ. ഇവരിൽ ജ്യേഷ്ഠനായ ഈ പ്രഭു ലോകപ്രഖ്യാതനായ ശ്രീരാമചന്ദ്രനും അനുജനായ ഈ

കുമാരൻ ലക്ഷ്മണനാണ്. ഇക്ഷ്വാകുവംശസംജാതനായ രാമച
ന്ദ്രൻ ദശരഥമഹാരാജാവിന്റെ സീമന്തപുത്രനും ഉത്തമധാർമ്മിക
നുമാണ്. പ്രതിജ്ഞാനിഷ്ഠനായ തന്റെ പിതാവിന്റെ സത്യ
വാക്യത്തെ പരിരക്ഷിക്കേണ്ടതിന് ഇദ്ദേഹം മഹാവനത്തിൽ ആ
ഗതനായി. നിത്യനിയമകൃത്യങ്ങളിൽ സന്നദ്ധബുദ്ധിയായ ഈ പ്രഭു
ഇങ്ങിനെ ഗഹനത്തിൽ അധിവസിച്ചുവരവെ ഒരു രാക്ഷസൻ
ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ധർമ്മദാരങ്ങളെ അപഹരിച്ചു. അതുകാരണ
ഹേ! കപീശ്വര! ലോകമാന്യരും സൽഗുണപൂർണ്ണരുമായ ഈ സഹോദര
ന്മാർ അങ്ങയെ ശരണംപ്രാപിക്കുന്നു. പ്രതാപശാലിയായ ദശര
ഥനൃപൻ കൃതാശ്വമേധങ്ങൾകൊണ്ടും രാജസൂയംകൊണ്ടും അഗ്നി
ദേവന്റെ നിസ്തുലമായ പ്രീതിക്കു പാത്രീഭവിച്ചിട്ടുണ്ട്. അനേകം
ഗോക്കളെ ബ്രാഹ്മണപ്രീതിക്കായി ഈ പുരുഷവര്യൻ പ്രദാനംചെ
യ്തിട്ടുമുണ്ട്. തപശ്ശക്തികൊണ്ടും സ്വാധീനമായ സത്യനിഷ്ഠകൊ
ണ്ടും ആ പൂജ്യപാദൻ യഥാന്യായം ഭൂമിയെ സംരക്ഷിച്ചുപോന്നു.
പ്രതാപശാലിയായ ആ പുരുഷകേസരിയുടെ ഇഷ്ടപുത്രനായ രാമ
ചന്ദ്രൻ സ്ത്രീനിമിത്തം ഹേ! വാനരാധിപ! ഇതാ നിന്തിരുവടിയെ
ആശ്രയിക്കുന്നു. പ്രഭോ! അമിതപരാക്രമരായ ഈ സഹോദര
ന്മാർ നിന്തിരുവടിയുടെ സഖ്യത്തെ ഏറെയപൂർവ്വം കാംക്ഷിക്കുന്നു.
പൂജാർഹരായ ഈ സഹോദരന്മാരെ 'അങ്ങുന്ന് കൈക്കൊള്ളുക."
എന്നീവചനങ്ങൾ കേട്ട സുഗ്രീവൻ ഏറ്റവും മുദിതനായി. രാമ
ലക്ഷ്മണന്മാരെക്കണ്ട നിമിഷംതന്നെ പ്രാപ്തമായ ഭയജ്വരം അവ
നെ വിട്ടകന്നു. അനന്തരം ആ വാനരശ്രേഷ്ഠൻ സൌന്ദര്യം ഉജ്ജ്വ
ലിക്കുന്ന സുമനോഹരമായൊരു മാനുഷവേഷം കൈക്കൊണ്ട്
നിശ്ചലപ്രീതിയോടെ രാമചന്ദ്രനെ നോക്കി ഇങ്ങിനെ അഭിസം
ഭാഷണം തുടർന്നു. "ഹേ! രാമഭദ്ര! അങ്ങുന്ന് പ്രശാന്തവിക്രമനും
ധർമ്മവിനീതനും സർവ്വലോകവത്സലനുമാണ്. അനന്യസാധാരണ
മായ നിന്തിരുവടിയുടെ ഗുണഗണത്തെപ്പറ്റി അനിലാത്മജനിൽ
നിന്നു കേട്ട ഏല്ലാവചനങ്ങൾ എന്നെ ആനന്ദഭരിതനാക്കുന്നു. നി
ന്തിരുവടിയുടെ സാന്നിദ്ധ്യംനിമിത്തം മേലിൽ എനിക്കു ശ്രേയസ്സ്

തന്നെ. ഒരു വാനരനായ എന്നോട് സ്നേഹനിലയിൽ വർത്തിക്കുന്ന തിന്നു വിരോധമില്ലെങ്കിൽ ഹേ! രാഘവ! ഇതാ നിന്തിരുവടി കൈ തരിക. കരത്തോടുകരം ബന്ധിച്ച് നാം നമ്മുടെ മൈത്രിയെ സുദൃഢമാക്കുക." അനന്തരം ആ ഹരിശാർദ്ദൂലന്മാരിരുവരും നിർഭരമായ സന്തോഷത്തോടെ അന്യോന്യം കൈകൊടുത്തു. പരിതോഷഭാരത്താൽ അവർ പുളകിതഗാത്രരായി. അരിന്ദമനായ ഹനൂമാൻ പിന്നീടു തന്റെ സ്വന്തരൂപം കൈക്കൊണ്ടു രണ്ടു വിറകുമുട്ടികൾ സംഭരിച്ച് അതിൽ അഗ്നി വളർത്തി. വളരുന്ന വഹ്നിയെ മംഗലപുഷ്പങ്ങൾകൊണ്ടു സല്ക്കരിച്ചു പ്രസന്നമാക്കി അപ്രമേയമായ ഹർഷാവേശത്തോടുകൂടെ അവൻ അതിനെ ശ്രീമാന്മാരായ രാമസുഗ്രീവന്മാരുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ കൊണ്ടുവെച്ചു. അവർ രണ്ടുപേരും ജ്വലിക്കുന്ന പാവകനെ പ്രദക്ഷിണംചെയ്തു് അഗ്നിസാക്ഷികമായി അന്യോന്യം ആപ്തമിത്രങ്ങളായിഭവിച്ചു. എത്രതന്നെ നോക്കിയാലും തൃപ്തിവരാത്തവണ്ണം പ്രഹൃഷ്ടചിത്തരായ അവർ പരസ്പരം വീക്ഷിച്ചു. തത്സമയം സുഗ്രീവൻ നിരതിശയമായ പ്രീതിയോടെ ശ്രീരാഘവനെ നോക്കി ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "സഖെ! എന്റെ മനസ്സിന്നു ചേർന്ന മിത്രമാണ് നിന്തിരുവടി. മേലിൽ സുഖദുഃഖങ്ങൾ നമുക്കന്യോന്യം പങ്കിട്ടു ഭുജിക്കാം." ഇങ്ങിനെ ഉററമിത്രങ്ങളായിത്തീർന്ന രാമസുഗ്രീവന്മാർക്കും ലക്ഷ്മണന്നും ഇരിപ്പാനായി ഹനുമാൻ പരമസന്തുഷ്ടിയോടെ നിറയെ പുഷ്പിച്ചുനില്ക്കുന്ന ഒരു ചന്ദനവൃക്ഷത്തിൻതഴകൾ ഒടിച്ചിട്ടുകൊടുത്തു. ഹർഷവ്യാകുലനേത്രനായ സുഗ്രീവൻ വിനയാനതനായി വീണ്ടും രാഘവനോടിങ്ങിനെ അറിയിച്ചു. "ഹേ! രാമചന്ദ്ര! എത്രകാലമായി ഞാൻ ഈ ഘോരവനത്തിൽ അനിർവ്വചനീയമായ ദുഃഖത്തോടെ സദാ സഞ്ചരിക്കുന്നു. ഇതാ ഇപ്പോഴും എന്റെ അന്തരംഗം കഠിനഭീതിയാൽ സ്പന്ദനം ചെയ്തുതന്നെ ഇരിക്കുന്നു. എന്റെ പ്രാണേശ്വരിയേയും അപഹരിച്ച് കുടിലാശയനും കുടിലകർമ്മനിരതനുമായ ബാലി എന്നെ നാട്ടിൽനിന്നും ആട്ടിപ്പായിച്ചു. ആ ഘോരവഞ്ചകൻനിമിത്തം ഇതാ ഞാൻ കഠിനക്ലേശം അനുഭവിക്കുന്നു. അതുകാരണമാണ് ഹേ!

സഖേ! ഞാൻ ഈ ഘോരംകാട്ടിൽവന്നഭയംപ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു്. നിന്തിരുവടി എന്റെ ഈ വിഷാദത്തെപ്പോക്കി ഘോരശത്രുവിൽ നിന്നും എന്നെ ത്രാണനംചെയ്യേണമെ." തേജോനിധിയും ജ്ഞാനസമ്പന്നനും ധർമ്മവത്സലനുമായ ശ്രീരാഘവൻ സുഗ്രീവന്റെ ഈ യുക്തഭാഷിതം കേട്ട് മന്ദസ്മിതപൂർവ്വം അവനെ ഇങ്ങിനെ ആശ്വസിപ്പിച്ചു. "ഹേ കപികുഞ്ജര! ഉപകാരംചെയ്യുകയെന്നതാണ് സുഹൃത്തുക്കളുടെ ഉത്തമധർമ്മം. നിന്റെ ഭാര്യയെ അപഹരിച്ച ആ ദുഷ്ടനെ നിസ്സംശയം ഞാൻ ഹനിക്കുന്നുണ്ട്. ലക്ഷ്യം പിഴയ്ക്കാത്തതും സൂര്യസന്നിഭങ്ങളുമായ എന്റെ സുനിശിതബാണങ്ങൾ ദുർവൃത്തനായ ബാലിയുടെ ഹൃദയമർമ്മത്തിൽ ഊക്കോടെ ചെന്നു തറക്കും. മഹേന്ദ്രവജ്രം, പർവ്വതത്തെയെന്നപോലെ അതിതീക്ഷ്ണവും പീലികെട്ടിയലങ്കരിച്ചതുമായ എന്റെ ആ ഉഗ്രബാണം ബാലിയുടെ ബൃഹത്കായത്തെ വിഭിന്നമാക്കും. സർപ്പതുല്യങ്ങളും അപരിച്ഛേദ്യങ്ങളുമായ എന്റെ ക്രൂരശരങ്ങളേറ്റ് ഉടഞ്ഞ ശൈലംപോലെ അവൻ പൃഥിവിയിൽ മറിഞ്ഞുവീഴും." ശ്രീരാഘവന്റെ ഈ സുമംഗലവാണികൾ സുഗ്രീവനെ അത്യന്തം ആശ്വസിപ്പിച്ചു. ദാശരഥിയായ രാമനെ അഭിവന്ദിച്ചുകൊണ്ടു വീണ്ടും അവൻ ഇങ്ങിനെ പ്രവചിച്ചു. "ഹേ! പുരുഷസിംഹ! അങ്ങയുടെ പ്രസാദംനിമിത്തം അപഹൃതയായ എന്റെ പ്രാണവല്ലഭയും കൈവിട്ടുപോയ രാജ്യവും വീണ്ടുകിട്ടുവാൻ എനിക്കു സംഗതിയാകണം. ഹേ! രാഘവ! എന്റെ ഘോരവൈരിയായ ബാലിയുടെ നിധനത്തിൽ അങ്ങക്കു പൂർണ്ണശ്രദ്ധയുണ്ടാകേണമെ." രാമസുഗ്രീവന്മാർ ഇങ്ങിനെ സഖിത്വം കൈക്കൊണ്ട ആ നിമിഷത്തിൽ പത്മദളംപോലെ പ്രകാശിക്കുന്ന സീതയുടെ ഇടങ്കണ്ണ്, സുവർണ്ണംപോലെ പിംഗലവർണ്ണത്തോടെ വിളങ്ങുന്ന ബാലിയുടെ ഇടങ്കണ്ണ്, തീപ്പൊരി ചിതറുംവണ്ണം പ്രോജ്ജ്വലിക്കുന്ന രാവണന്റെ ഇടങ്കണ്ണ് ഇവ മൂന്നും ഒന്നുപോലെ തുടിച്ചു.

സർഗ്ഗം-6

ശത്രുഘാതിയായ സുഗ്രീവൻ പ്രീതിപുരസ്സരം ശ്രീരാഘവനോടു വീണ്ടും ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു. "ഹേ! രാമചന്ദ്ര! ഏറ്റവും പരിതാപകരമായ നിന്തിരുവടിയുടെ വൃത്താന്തം സർവ്വവും ഞാൻ നല്ലപോലെ ഗ്രഹിച്ചു. സചിവാഗ്രേസരനായ വായുജൻ എല്ലാം വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞുവല്ലൊ. നിന്തിരുവടി ലക്ഷ്മണനോടും സീതയോടുംകൂടെ ദുസ്സഞ്ചാരമായ ഈ ഘോരകാനനത്തിൽ വന്നു വസിച്ചിരുന്നു. ഒരു ദിവസം ധീരോദാത്തരായ നിങ്ങൾ രണ്ടുപേരും ആശ്രമം വിട്ടുപോയ അവസരത്തിൽ ജനകജയായ സീത ഒരു രാക്ഷസനാൽ അപഹൃതയായി. വൈദേഹിയേയുംകൊണ്ടു തിരിച്ചുപോകുമ്പോൾ മദ്ധ്യമാർഗ്ഗം പക്ഷിശ്രേഷ്ഠനായ ജടായുവെ സ്വാമിഭക്തനായ അവൻ നിഷ്കരുണം കൊന്നുവീഴ്ത്തി. എന്നീ സംഗതികളെല്ലാം ഞാൻ നല്ലവണ്ണം മനസ്സിലാക്കി. ഹേ! നരശാർദ്ദൂല! ഭാര്യാവിയോഗജമായ ഈ ദുഃഖത്തിൽനിന്നും നിന്തിരുവടിയെ ഉടൻ ഞാൻ മുക്തനാക്കുന്നുണ്ട്. നഷ്ടമായ വേദത്തെപ്പോലെ സതീതിലകമായ സീതയെ ഞാൻ ഇവിടെ ആനയിപ്പിക്കും നിശ്ചയം. പാതാളത്തിലോ അമരലോകത്തുതന്നെയോ ആണെന്നിരിക്കിലും ഞാൻ വൈദേഹിയെ അന്വേഷിച്ചു കൊണ്ടുപോരുന്നതാണ്. ഹേ! രാഘവ! ഞാൻ പറയുന്നതെല്ലാം യഥാർത്ഥമാണെന്നു ധരിക്കുക. ദേവദാനവന്മാർക്കുപോലും വിദേഹജ ഹരിക്കത്തക്കവളല്ല. വിഷഭക്ഷ്യത്തിനു തുല്യം അടക്കുവാൻപോലും അസാദ്ധ്യമായ ഒരു തീവ്രവസ്തുവാണ് ജനകനന്ദിനി. വിരഹജന്യമായ ഈ വിഷാദത്തെ അങ്ങുന്നു ദൂരീകരിക്കുക. ദേവി—ജനകജയെ ഞാൻ തിരഞ്ഞുകൊണ്ടുപോരുന്നുണ്ട്. ക്രൂരകർമ്മാവായ ഒരു രാക്ഷസൻ അന്നൊരുനാൾ സുന്ദരഗാത്രിയായ ഒരു തരുണിയെ വിയൽപഥത്തിൽകൂടെ അപഹരിച്ചു കൊണ്ടുപോകുന്നതു ഞാൻ വീക്ഷിക്കയുണ്ടായി. ആ തന്വംഗി നിന്തിരുവടിയുടെ പ്രാണവല്ലഭ

യായ സീതാദേവി തന്നെയായിരിക്കുമെന്ന് ഇപ്പോൾ ഞാൻ അ
നുമാനിക്കുന്നു. രാക്ഷസന്റെ നിഷ്ഠുരഹസ്തത്തിൽ അകപ്പെട്ട്
തീവ്രതാപത്തോടെ സുന്ദരാപാംഗിയായ അവൾ ഹാ! രാമ! ഹാ!
ലക്ഷ്മണ! എന്നിങ്ങിനെ അതികരുണം രോദനംചെയ്തിരുന്നു. സ
ർപ്പേന്ദ്രതരുണിയെപ്പോലെ അവൾ ആ രാക്ഷസകരത്തിൽ അതി
വർത്തിയോടെ തുടിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ആ സമയം ഞങ്ങൾ നാല
ഞ്ചു പേർ ശൈലതടത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുകയായിരുന്നു. ഞങ്ങളെ
കണ്ടപ്പോൾ തന്വംഗിയായ അവൾ താൻ ധരിച്ചിരുന്ന ദിവ്യദീപ്തി
യോടുകൂടിയ ഉത്തരീയവും ആഭരണങ്ങളും അഴിച്ചു താഴെ ഇട്ടു.
ഹേ! രാമഭദ്ര! ഞങ്ങൾ ആ ഭൂഷണങ്ങൾ എടുത്തു ഭദ്രമായി
വെച്ചിട്ടുണ്ട്. അവ നിന്തിരുവടിയുടെ പ്രാണവല്ലഭയുടേതുതന്നെ
യോ എന്നു അങ്ങുന്നു നല്ലപോലെ പരിശോധിക്കുക." ഈ പ്രിയ
ഭാഷിതം കേട്ട രാമഭദ്രൻ "ഹേ വയസ്യ! അവ എവിടെ? എന്നി
ക്കു വേഗം കാട്ടിത്തരിക. എന്തിനു കാലവിളംബനം വരുത്തു
ന്നു?" എന്നിങ്ങിനെ സസംഭ്രമം പറഞ്ഞതു കേട്ട് രാഘവപ്രിയ
കാംക്ഷിയായ സുഗ്രീവൻ വൈചിത്ര്യമേറിയ ആ വസ്ത്രവും ആഭരണ
ങ്ങളും ശൈലഗുഹയിൽനിന്നും അതിശീഘ്രം അവിടെ ആനയിച്ചു.
അവയെക്കണ്ടു ശ്രീരാഘവൻ വിഷാദഭാരത്താൽ തീരെ വിവശ
നായി. മഞ്ഞുകൊണ്ടു മൂടപ്പെട്ട തിങ്കൾപോലെ ആ ധീരപുരുഷ
ന്റെ വദനം ബാഷ്പത്താൽ അങ്കിതമായി. സുരശോഭയോടുകൂടി
യ ആ വസ്ത്രവും ഭൂഷണങ്ങളും എടുത്തു തന്റെ മാറോടണച്ച് ബാ
ഷ്പകലുഷിതനായ രാഘവൻ "ഹാ! പ്രിയേ! ഹാ! പ്രാണവല്ലഭേ!"
എന്നിങ്ങിനെ വിളിച്ച് അതിദയനീയമാംവണ്ണം രോദനംചെയ്തു.
ധൈര്യം തീരെ കൈവിട്ട സവ്യഥിതനായ ശ്രീരാഘവൻ ക്രുദ്ധസ
ർപ്പത്തെപ്പോലെ ഉഗ്രതരം നിശ്വസിച്ചു. വിഷാദാകുലനായി ഇന്ദ്രി
യങ്ങൾ തളർന്ന് ആ പുരുഷപുംഗവൻ വ്യാമോഹിച്ചു. അനന്തരം
ശ്രീരാഘവൻ അവിച്ഛിന്നമായ അശ്രുധാരയോടുകൂടെ ദീനസ്വ
രത്തിൽ സൌമിത്രിയോടിങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹാ! ലക്ഷ്മണ!
വഞ്ചിതയായ ജനകജ താഴെയുള്ള ഹരിതശാദ്വലങ്ങളിന്മേൽ അ

ഴിച്ചെറിഞ്ഞിട്ടുള്ള ഈ ഉത്തമഭൂഷണങ്ങളും വസനവും നോക്കുക."
രാഘവന്റെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു ഭ്രാതൃഭക്തനായ സൌമിത്രി
ബാഷ്പദൂഷിതമായ തന്റെ നയനങ്ങൾ തുടച്ചുംകൊണ്ടു് അവയെ
സൂക്ഷിച്ചു. അനന്തരം സൌമിത്രി ഇങ്ങിനെ പ്രവചിച്ചു. "ഹേ!
രാമചന്ദ്ര! ഈ തോൾവളകളും കുണ്ഡലങ്ങളും ആരുടേതാണെന്നു്
എനിക്കു തീർച്ചപറഞ്ഞുകൂടാ. എന്നാൽ നൂപുരങ്ങൾ ദേവി—വി
ദേഹജയുടേതുതന്നെ നിശ്ചയം. ദേവിയുടെ പാദാഭിവന്ദനനിമി
ത്തം എനിക്കവ നിത്യപരിചിതങ്ങളാണ്." അനന്തരം ദുഃഖവൈ
വശ്യത്തോടെ രാമചന്ദ്രൻ സുഗ്രീവനോടിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ!
കപീന്ദ്ര! ഭീഷണാകാരനായ ആ രാക്ഷസൻ പ്രാണാതിപ്രിയയായ
എന്റെ വല്ലഭയെ എങ്ങോട്ടാണ് കൊണ്ടുപോയതു? എന്നെ
ഈ മഹാവ്യസനത്തിന്നു വശംവദനാക്കിയ ആ ദുഷ്ടൻ വസിക്കുന്ന
തെവിടെ? ആ ഘോരവഞ്ചകൻനിമിത്തം ആശരപ്പട മുഴുവൻ
ഇതാ നശിപ്പാൻപോകുന്നു. മൈഥിലിയെ അപഹരിച്ച് എ
ന്നെ ഈവിധം സുസംക്രുദ്ധനാക്കിത്തീർത്തിട്ടുള്ള ആ ദുഷ്ടരാക്ഷസ
ന്റെ ആയുസ്സു മിക്കവാറും ഒടുങ്ങി. അവന്നു യമപുരിക്കുള്ള മാ
ർഗ്ഗം ഇതാ തുറന്നുകഴിഞ്ഞു. ഹേ! ഹരീശ്വര! എന്റെ പ്രിയതമ
യെ അപഹരിച്ച ആ ദൈത്യകന്മാരെ ഇതാ ഞാൻ മൃത്യുപത്തന
ത്തെ പ്രാപിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്."

സർഗ്ഗം-7

ശോകകാഠിന്യത്തോടെ ശ്രീരാഘവൻ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞതു
കേട്ടു പ്ലവഗാധിപനായ സുഗ്രീവൻ അത്യന്തം പരിതപിച്ചു. അവ
ന്റെ നയനങ്ങൾ അശ്രുപരിപൂർണ്ണങ്ങളായി. ബദ്ധാഞ്ജലിയോ
ടുകൂടെ അവൻ രാമചന്ദ്രനെ നോക്കി ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ!
രഘൂത്തമ! അപവൃത്തനും ദുഷ്കുലജാതനും ദുഷ്ക്രമിയുമായ ആ
രാക്ഷസന്റെ നിലയമൊ കുലമൊ ഏതാണെന്നു് എനിക്കു നിശ്ച
യമില്ല. എങ്കിലും ഞാൻ തക്ക യത്നംചെയ്തു മൈഥിലിയെ ആരാ

ത്തുകൊണ്ടുപോയതാണു്. ഇതു സത്യമാണ്. അങ്ങുന്ന് ഈ ഖേദത്തെ പരിത്യജിക്ക. നിന്തിരുവടി പരിതോഷിക്കത്തക്കവണ്ണം ഞാൻ എന്റെ പൌരുഷം പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നുണ്ടു്. ആ രാക്ഷസനെ ഞാൻ സഗണം മുടിക്കും; നിശ്ചയം. ഹേ! രഘുവീര! പ്രസന്നമതിയായ അങ്ങുന്ന് ലഘുബുദ്ധികളെപ്പോലെ ഈവിധം ക്ലേശിക്കരുതു്. ധൈര്യം കൈക്കൊൾക. നിന്തിരുവടിയെപ്പോലെതന്നെ ഞാനും ഭാര്യാവിയോഗജമായ ദുഃഖംനിമിത്തം അത്യന്തം സന്തപിക്കുന്നു. എങ്കിലും ഞാൻ ഈവിധം രോദനം ചെയ്യാറില്ല. ധൈര്യത്തെ വിട്ടൊഴിക്കുന്നതുമില്ല. പ്രാകൃതനായ ഒരു വാനരനാണെങ്കിലും സഹിച്ചും ഞാൻ നിലനില്ക്കുന്നു. ഹേ! മഹാത്മൻ! നിന്തിരുവടിയാവട്ടെ വീര്യവാരിധിയും ധീരോദാത്തനുമാണ്. സത്വസംയുക്തനായ അങ്ങുന്ന് ഇങ്ങിനെ വിഷാദിക്കുന്നതു യുക്തമല്ല. ശോകജന്യമായ ഈ ബാഷ്പപ്രവാഹത്തെ നിന്തിരുവടി സ്വപൌരുഷംകൊണ്ടു ദൃഢതരം ബന്ധിക്ക. കൊടിയ വിഷാദത്തിങ്കലാകട്ടെ, അർത്ഥനാശത്തിങ്കലാകട്ടെ, കഠിനഭയത്തിങ്കലാകട്ടെ, മരണം ആസന്നമായ അവസരത്തിങ്കലാകട്ടെ വിവേകികൾ ഒന്നുകൊണ്ടും ധൈര്യം കളഞ്ഞൊഴിക്കയില്ല. ബുദ്ധിഹീനതയാൽ ദൈന്യഭാവത്തോടെ വസിക്കുന്ന ഒരുവൻ അതിഭാരം വഹിച്ചു വെള്ളത്തിൽ സഞ്ചരിക്കുന്ന ഒരു തോണിക്കു തുല്യനാണ്. ക്ലേശം അവനെ വിട്ടുമാറുകയേ ഇല്ല. ഹേ അരിന്ദമ! നിന്തിരുവടി പ്രസന്നനാകുക. അങ്ങയുടെ പ്രാണാധിമിത്രമായ ഈ വാനരൻ ഇതാ അങ്ങയെ കൈവണങ്ങുന്നു. നിന്തിരുവടി സ്വപൌരുഷത്തെ പരിപാലിക്ക. ധീരനായ അങ്ങുന്നു ശോകത്തിന്നിടംകൊടുക്കുകയോ? ശോകത്തെ അനുവർത്തിക്കുന്നവന്നു ഒരിക്കലും സൌഖ്യമുണ്ടാകുന്നില്ല. അവന്റെ തേജസ്സും ക്രമേണ ക്ഷയിച്ചുപോകുന്നു. അവന്റെ പ്രാണങ്ങളിൽപോലും സംശയം ജനിക്കുന്നു. അതിനാൽ ഹേ! രാജേന്ദ്ര! നിന്തിരുവടി ദുഃഖത്തെ ദൂരീകരിക്ക. കേവലം ധൈര്യത്തെ കൈക്കൊൾക. ഹൃദയപൂർവ്വകമായ പ്രണയംനിമിത്തം ഞാൻ ഇപ്രകാരം പറയുന്നതാണ്. ഉപദേശിക്കയല്ല. നിന്തിരു

വടിയുടെ ആത്മമിത്രമായ ഈ വാനരനെ ഓർത്തിട്ടെങ്കിലും നിന്തി
രുവടി സമാശ്വസിക്കേണമെ." സുഗ്രീവന്റെ അമൃതതുല്യമായ
ഈ സാന്ത്വനവചനം കേട്ട ശ്രീരാഘവൻ വസ്ത്രാഞ്ചലംകൊണ്ട്
അശ്രുപരിക്ലിന്നമായ തന്റെ വദനം തുടച്ചു. ആ ധീരപുംഗവൻ
അല്പം ആശ്വസിച്ചു. അനന്തരം മഹാത്മാവായ ശ്രീരാഘവൻ
സ്നേഹപുരസ്സരം സുഗ്രീവനെ ആശ്ലേഷിച്ചുകൊണ്ടിപ്രകാരം പറ
ഞ്ഞു. "ഹേ! സഖെ! ഹിതാനുവർത്തിയായ ഒരു സ്നേഹിതൻ ആ
ചരിക്കേണ്ടുന്ന ധർമ്മങ്ങൾ ചിലതുണ്ട്. അവയെ അങ്ങുന്നു നിഷ്ക
ളങ്കം ആചരിച്ചു. പ്രകൃതിമധുരമായ അങ്ങയുടെ ഈ ഇഷ്ടവചന
ങ്ങൾ എന്റെ അന്തരംഗത്തെ ഏറ്റവും ആനന്ദിപ്പിക്കുന്നു. ഈ
വിധമുള്ള സുഹൃത്തുക്കൾ വിശേഷിച്ചും ഈ കാലത്തു ദുർല്ലഭമാണ്.
ഹേ! കപീശ്വര! എന്നാൽ അങ്ങുന്നു സീതയേയും രൗദ്രകർമ്മാവും
ഉഗ്രമൂർത്തിയുമായ ആ ആശരനേയും ആരാഞ്ഞറിയുവാൻതക്കവ
ണ്ണം യത്നം ചെയ്യുക. ഞാൻ അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതെന്തെന്നും അങ്ങുന്നു
വചിക്കുക. വർഷാകാലത്തു സുക്ഷേത്രത്തിലെന്നപോലെ സർവ്വവും
എന്റെ നന്മക്കവേണ്ടിത്തന്നെ. അഭിമാനനിമിത്തം ഞാൻ
ഈ പറഞ്ഞ വാക്കുകളെല്ലാം എത്രയും യഥാർത്ഥമാണെന്ന് ഹേ!
ഹരിശാർദ്ദൂല! അങ്ങുന്നു ധരിക്കണം. അനൃതം ഞാൻ ഒരിക്കലും
പറയുകയുണ്ടായിട്ടില്ല. ഇനി ഉണ്ടാകുന്നതുമല്ല. അങ്ങയോടായ
തുകൊണ്ട് ഞാൻ ഇത്രയും പറയുന്നു." രാമചന്ദ്രന്റെ ഈ യഥാർത്ഥ
വചനങ്ങൾ കേട്ട സുഗ്രീവനും മറ്റു വാനരസൈന്യവും അത്യന്തം
തുഷ്ടിപൂണ്ടു. പരസ്പരഹിതാനുവർത്തികളായിത്തീർന്നിട്ടുള്ള ആ ഹ
രീശ്വരനരപുംഗവന്മാർ തങ്ങളുടെ സുഖാസുഖവൃത്താന്തത്തെപ്പററി
ഇങ്ങിനെ അല്പനേരം സംഭാഷണംചെയ്തു. മഹാനുഭാവനും നര
പുംഗവനുമായ ദാശരഥിയുടെ ഈ മോഹനമധുരവാക്കുകൾ ഓരോ
ന്നും ആകർണ്ണനംചെയ്ത് കപിമുഖ്യനായ സുഗ്രീവൻ തനിക്കു
'കാര്യം കൈവന്നുകൂടി' എന്നു പ്രബലമാംവണ്ണം വിശ്വസിച്ചു.

സർഗ്ഗം-8

ശ്രീരാഘവന്റെ അമൃതതുല്യമായ ഹൃദ്യവചനങ്ങൾ കേട്ട സുഗ്രീവൻ പുളകിതഗാത്രനായി. സുപ്രസന്നമായ വദനശോഭയോടെ അവൻ ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! രഘൂത്തമ! സർവ്വവിധത്തിലും ഇപ്പോൾ ഞാൻ അനുഗൃഹീതനായി. ഉപപന്നഗുണനായ അങ്ങയുടെ സഖ്യം എനിക്കു ലഭിച്ചുവല്ലോ! ഹേ അനഘ! നിന്തിരുവടിയുടെ കരുണയുണ്ടെങ്കിൽ അമരലോകംപോലും വശത്താകും. പിന്നെ ഈ കപിരാജ്യത്തെപ്പററി പറയേണമോ. രഘുവംശവുമായി എനിക്കു മൈത്രി ലഭിച്ചതു് എന്റെ ഭാഗ്യാതിരേകമാണ്. എന്റെ ബന്ധുമിത്രങ്ങൾക്കും ഞാൻ പൂജ്യനായി. ഹേ! വീര! ഞാൻ നിന്തിരുവടിക്കു പററിയ ഒരു മിത്രമാണെന്നു ക്രമേണ നിന്തിരുവടിക്കു ബോദ്ധ്യമാകും. തന്നെപ്പററി താൻതന്നെ ഉൽഘോഷിക്കുന്നതു തീരെ അനുചിതമാണല്ലോ. ആത്മബോധമുള്ളവരിൽ ധൈര്യം എപ്രകാരമോ അപ്രകാരം നിന്തിരുവടിക്കു തുല്യരായ സുകൃതികളിൽ പ്രീതി നിശ്ചലമാണ്. പൊൻ, വെള്ളി, വസ്ത്രാഭരണങ്ങൾ തുടങ്ങിയ സർവ്വൈശ്വര്യങ്ങളും സുഹൃത്തുക്കൾ സുഹൃത്തുക്കളോടൊന്നിച്ചു പങ്കിട്ടു ഭുജിക്കുന്നു. ധനിയായാലും ദരിദ്രനായാലും, സുഖിയായാലും ദുഃഖിയായാലും, നിർദ്ദോഷിയായാലും സദോഷിയായാലും തോഴനു തോഴൻതന്നെ ആശ്രയം. ധനം, സുഖം എന്നിവ മാത്രമല്ല ശരീരംപോലും യഥാർത്ഥമിത്രങ്ങൾ തോഴനുവേണ്ടി പരിത്യജിക്കുന്നു." സുഗ്രീവന്റെ ഈ മംഗളമൊഴികളെ രാഘവൻ ഹൃദയപൂർവ്വം അഭിനന്ദിച്ചു. അനന്തരം വാനരനാഥനായ സുഗ്രീവൻ മോഹനസത്രപവർണ്ണത്തോടെ പുഷ്പിച്ചുനില്ക്കുന്ന ഒരു സാലവൃക്ഷത്തിൽനിന്നു കുറെ തഴകൾ ഒടിച്ചിട്ട് രാമലക്ഷ്മണന്മാരോടിരിപ്പാൻ അപേക്ഷിച്ചു. താനും അവരുടെ സമീപം ഇരുന്നു. നിശ്ചലമായ കടൽപോലെ പ്രസന്നചിത്തനായ രാമചന്ദ്രനെ നോക്കി സുഗ്രീവൻ അത്യർത്ഥമധുരമായ വാക്കുകൾ വീണ്ടും ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു. "ഹേ! രഘുവീര! അപഹൃതനായ

ബാലിയാൽ ഏതലൊഴ്ച്ചനായി കഠിനഭീതിയോടും അളവറ്റശോക
ത്തോടുംകൂടി ഞാൻ ഈ ഋഷ്യമൂകശിഖരത്തെത്തന്നെ സർവ്വദാ ആ
ശ്രയിക്കുന്നു. ശത്രുഭയംനിമിത്തം ഉൽഭ്രാന്തചേതനനായ ഞാൻ
ഓരോ നിമിഷവും ഓരോ സംവത്സരംപോലെയാണ് കഴിച്ചുകൂട്ടി
ന്നതു്. സർവ്വലോകഭയങ്കരനും വിനികൃതനുമായ ബാലിയാൽ നി
ഹതഗതിയായി ദുസ്സഹദുഃഖം അനുഭവിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ ഞാൻ
കാലം നയിക്കുന്നു. എന്റെ ഭയം തീൎത്തു നിന്തിരുവടി എനിക്കഭ
യം നല്കേണമെ. വിഷാദവശഗനായ എന്നിൽ നിന്തിരുവടി പ്ര
സാദിക്കുക." ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു ധൎമ്മജ്ഞനും ധൎമ്മവത്സലനു
മായ കാകുൽസ്ഥൻ മന്ദഹാസസമന്വിതം ഇങ്ങിനെ പ്രതിവചി
ച്ചു. "ഹേ! വാനര! ഉപകാരം മിത്രലക്ഷണവും അപകാരം ശ
ത്രുലക്ഷണവുമാണ്. നിന്റെ പ്രാണനായികയെ അപഹരിച്ചു
കൊണ്ടുപോയ ആ ഘോരവൈരിയെ ഞാൻ നിശ്ചയമായും ഹനി
ക്കുന്നുണ്ട്. മഹേന്ദ്രാശനിപോലെ മാരകശക്തിയുള്ളവയും ഗൃധ്രപ
ക്ഷങ്ങളോടുകൂടിയവയുമായ എന്റെ ബാണങ്ങൾക്ക് ആ
പരമദുഷ്ടൻ ഉടനെ പാത്രമാകും. ഘോരസൎപ്പങ്ങളെപ്പോലെ
പാഞ്ഞുകയറുന്നവയും പൊന്നണിഞ്ഞവയുമായ എന്റെ ഈ നി
ശിതബാണങ്ങൾ ക്രുദ്ധിക്കുന്നുവെങ്കിൽ, അവയുടെ ശക്തി ഇത്ര
യാണെന്നു പരിഗണിച്ചുകൂടാ. അവ നിന്റെ സോദരനാണെ
ന്നു പറയുന്ന ആ ഘോരപാപിയുടെ നെഞ്ചിൽ ഊക്കോടെ ചെ
ന്നു തറക്കും. മഹാപൎവ്വതത്തെയെന്നപോലെ അവ ബാലിയുടെ
ഭീമകായത്തെ വിഭിന്നമാക്കി ഭൂമിയിൽ മറിച്ചുതള്ളും." ശ്രീരാഘ
വന്റെ ശോഭനവാക്കുകൾ കപിവരനായ സുഗ്രീവനു നിസ്തുലപ്രീ
തി നല്കി. വീണ്ടും സുഗ്രീവൻ വ്യാകുലചിത്തയോടെ ഇങ്ങിനെ വ
ചിച്ചു. "ഹേ! പാൎത്ഥിവനന്ദന! ഞാൻ മാലിൽ നിമഗ്നനാണ്.
നിന്തിരുവടിയോ—ആൎത്തൎക്ക് അഭയത്തെ പ്രദാനംചെയ്യുന്നു. ഉ
ള്ളിൽ അടങ്ങാത്ത എന്റെ വിപുലദുഃഖംകൊണ്ടും തോഴനാ
ണെന്ന ദൃഢവിശ്വാസംകൊണ്ടുമാണ് ഞാൻ നിന്തിരുവടിയോട്
ഇത്രയും പറയുന്നതു്. നിന്തിരുവടിയുടെ മൈത്രി എനിക്ക്

എന്റെ പ്രാണനെക്കാൾ എത്രയോ-വിലയേറിയതാണ്. ഹേ! രാഘവ! ഇതു സത്യമാണ്." സുഗ്രീവൻ സഗദ്ഗദം ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞ് നദീവേഗംപോലെ അനൎഗ്ഗളമായി പ്രവഹിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ബാഷ്പത്തെ ഒരുവിധം ധൈൎയ്യത്തോടെ അടക്കി. വിഷാദനിമിത്തം സംസാരിക്കപോലും വയ്യാതെ ആ വാനരൻ അല്പസമയം മൌനം ദീക്ഷിച്ചു. നെടുവീൎപ്പിട്ടുകൊണ്ടു വീണ്ടും തേജോനിധിയായ രാമചന്ദ്രനെ നോക്കി അവൻ ഇങ്ങിനെ ഉണൎത്തിച്ചു. "ഹേ! ദീനവത്സല! പണ്ടൊരു ദിവസം എന്റെ ഭ്രാതാവായ ബാലി കഴിയുന്നതു നിൎഭത്സിച്ച് എന്നെ നാട്ടിൽനിന്നും ആട്ടിയോടിച്ചു. എന്റെ പ്രിയതമയേയും അവൻ അപഹരിച്ചു. കൂട്ടുകാരിൽ പലരേയും കാരാഗൃഹത്തിൽ ഇട്ടടക്കുകയുംചെയ്തു. അവൻ ഇപ്പോഴും എന്നെക്കൊല്ലുവാൻ ലാക്കുനോക്കിത്തന്നെയിരിക്കുന്നു. എന്നെ നിഗ്രഹിപ്പാനയച്ചിരുന്ന അവന്റെ അസംഖ്യം വീരയോദ്ധാക്കളെ ഞാൻ കാലാലയത്തിലേക്കു യാത്രയയച്ചിട്ടുണ്ട്. ഹേ! പുരുഷവ്യാഘ്ര! ഈ ഭയശങ്കകൾകൊണ്ടാണ് നിങ്ങൾ രണ്ടുപേരെയും മലയടിവാരത്തു കണ്ടപ്പോൾ ഞാൻ അരുക്കാത്തത്. ഭയനിമിത്തം വ്യതിചലിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഒരുവന് ഏതൊരു കാഴ്ചയും പെട്ടെന്നു ഭീതിനൽകുന്നതാണല്ലോ. ഹനുമൽപ്രമുഖന്മാരായ വാനരന്മാരാണ് എനിക്കു ഈ പൎവ്വതത്തിങ്കൽ സഹായികൾ. കഠിനഭീതിയാൽ വളരെ ക്ലേശിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും അവരുടെ ഒത്താശനിമിത്തം ഞാൻ ഒരുവിധം ജീവൻ ധരിക്കുന്നു. ഇവരാണു എനിക്കുള്ള രക്ഷ. ഞാൻ ഇരിക്കുമ്പോഴും നടക്കുമ്പോഴുമെല്ലാം ഇവർ എന്റെ ഒരുമിച്ചുതന്നെ ഉണ്ടായിരിക്കും. ഇങ്ങിനെ നിൎവ്വ്യാജമായ സ്നേഹത്തോടെ ഇവർ എന്നെ കാത്തുപോരുന്നു. ഹേ! രാമ! ഞാൻ ഈ പറഞ്ഞതിൽ ഒട്ടും അതിശയോക്തിയില്ല. ഉള്ളതിൽ എത്രയും കുറച്ചിട്ടേ ഞാൻ തിരുവടിയോടുണൎത്തിച്ചിട്ടുള്ളു. പ്രഖ്യാതബലനായ ബാലി—എന്റെ ആ ഉഗ്രവൈരി ലോകം വെടിയുമ്പോൾ മാത്രമെ എന്റെ ദുഃഖം അവസാനിക്കു. എന്റെ സുഖവും ദുഃഖവും ജീവിതംതന്നെയും ആ ദുഷ്ടന്റെ വിനാ

ശരത്തെ അപേക്ഷിച്ചാണിരിക്കുന്നത്. ഹേ! അരിവിമർദ്ദന! എന്റെ മനോവ്യഥയുടെ നില ഇപ്രകാരമെല്ലാമാണ്. സഹിപ്പാൻ കഴിയാത്തവണ്ണം അതെന്റെ ഹൃദയത്തെ തീവ്രതരം അടിച്ചുടയ്ക്കുന്നു. സുഖിയായാലും ദുഃഖിയായാലും തോഴനു തോഴനാണല്ലൊ പ്രബലമായ ആശ്രയം." ഈ വാക്കുകൾ കേട്ട് ദാശരഥി ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു. "ഹേ! ഹരിപുംഗവ! അങ്ങയ്ക്കും ബാലിക്കും തമ്മിൽ ഇത്രയും പ്രദ്വേഷം സംഭവിച്ചതെങ്ങിനെ? ഞാൻ അങ്ങയുടെ ഖേദം നിശ്ശേഷം പോക്കുന്നുണ്ട്. ഭവാനു സുഖം ഭവിക്കും. ഹേ! സുഗ്രീവ! നിന്നെ ഈവിധമെല്ലാം അവമാനിച്ചുവെന്നു കേൾക്കുമ്പോൾ പ്രവാഹം തിരത്തെപ്പോലെ ക്രോധം എന്റെ ഹൃദയത്തെ അത്യർത്ഥം തകർക്കുന്നു. ഇതാ ഞാൻ വിൽ കുലയ്ക്കുകയായി. ഈ ജ്യാവിൽനിന്ന് ഒരു ശരം വിമുക്തമാകുന്നുവെങ്കിൽ പിന്നെ നിന്റെ വൈരി ഇല്ലെന്നു ധരിച്ചുകൊൾക." ശൂരാത്മാവായ ശ്രീരഘുവീരന്റെ ഹൃദയംഗമമായ ഈ ഭാഷിതം കേട്ട് സുഗ്രീവപ്രമുഖന്മാരായ വാനരന്മാർ ഏററവും പരിതുഷ്ടരായി. അവർ അത്യന്തം ആശംസിച്ചു. അനന്തരം സുഗ്രീവൻ തനിക്കും ബാലിക്കും തമ്മിൽ വൈരമുണ്ടായ കാരണം ഇങ്ങിനെ വിസ്തരിച്ചു.

സർഗ്ഗം-9

"ഹേ! രാഘവ! എനിക്കും ബാലിക്കും തമ്മിൽ ഈ കഠിന വൈരം എങ്ങിനെ സംഭവിച്ചുവെന്ന് ആദ്യംമുതല്ക്കുതന്നെ ഞാൻ നിന്തിരുവടിയോടുണർത്തിക്കാം. ശത്രുപ്രമാഥിയും മഹാപ്രതാപിയും എന്റെ ജ്യേഷ്ഠനുമായ ബാലി പിതാവിന്ന് എത്രയും സമ്മതനായിരുന്നു. പണ്ട് എനിക്കും അപ്രകാരംതന്നെയായിരുന്നു അവൻ. അച്ഛന്റെ മരണശേഷം മന്ത്രിമാർ ജ്യേഷ്ഠപുത്രനായ അവനെ പ്രീതിപുരസ്സരം കപിരാജാവായി വാഴിച്ചു. ഇങ്ങിനെ ബാലി പിതൃപൈതാമഹമായ ഈ മഹാരാജ്യം ഇപ്പോൾ ഭരിച്ചുവരുന്നു.

ഞാനാവട്ടെ ഒരു ദാസനെപ്പോലെ സദാ അവനെ പരിചരിച്ചു പോന്നു. ദുന്ദുഭിയുടെ ജ്യേഷ്ഠപുത്രനും സുപ്രസിദ്ധനും തേജോനിധിയുമായ മായാവിയെന്നൊരു ദാനവൻ ഉണ്ടായിരുന്നു. അവനും ബാലിക്കും തമ്മിൽ സ്ത്രീനിമിത്തം പണ്ടു വലിയ പകയുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. ഇങ്ങിനെയിരിക്കെ ഒരു രാത്രി ലോകംമുഴുവൻ ഗാഢനിദ്രയിൽ ആണ്ടിരുന്ന അവസരത്തിൽ ആ ദാനവൻ കിഷ്കിന്ധാപുരത്തിൽ കയറിവന്നു ഘോരതരം അട്ടഹാസംചെയ്തു. അതിധൃഷ്ടതയോടെ അവൻ എന്റെ ജ്യേഷ്ഠനെ പോരിന്നു വിളിച്ചു. ദുസ്സഹമായ ആ ഭൈരവശബ്ദം പ്രസുപ്തനായ ബാലിയുടെ ഉറക്കത്തെ തട്ടിച്ചു. ഉടൻ അടക്കവയ്യാത്ത അമർഷത്തോടെ അവൻ ആ അസുരാധമനെ ഹനിപ്പാനായി ചാടിപ്പുറപ്പെട്ടു. ഇതു കണ്ട് അവന്റെ സ്ത്രീജനങ്ങൾ ഈ ഉദ്യമത്തിൽനിന്നും അവനെ പലവിധം വിലക്കിനോക്കി. ഞാനും കഴിയുന്നതു പരിശ്രമിച്ചു. ആരുടെ വാക്കും പരിഗണിക്കാതെ മഹാബലനായ ബാലി ആ ദാനവനോടെതിർപ്പാൻ പുറപ്പെട്ടു. സൌഹാർദ്ദനിമിത്തം എന്റെ ജ്യേഷ്ഠനെ തനിയെ വിടുവാൻ എനിക്കു തീരെ മനസ്സുവന്നില്ല. തന്നിമിത്തം ഞാനും കപീശ്വരനെ അനുഗമിച്ചു. ഭ്രാതാവോടൊന്നിച്ചു വിരുതനായി എന്നെയും കണ്ടപ്പോൾ സുഭീമനായ ആ ദൈത്യപുംഗവൻ ഭയസന്ത്രാസത്തോടെ ദ്രുതതരം കുതിച്ചുപാഞ്ഞു. അതിജവം ഞങ്ങളും അവനെ അനുഗമിച്ചു. ഉദിച്ചുയരുന്ന ചന്ദ്രന്റെ ശുഭ്രകിരണങ്ങളാൽ ഞങ്ങൾക്കു മാർഗ്ഗം സുവ്യക്തമായിരുന്നു. കുറെദൂരം ചെന്നപ്പോൾ ആ ദാനവൻ തൃണാവൃതമായ ഒരു മഹാവിലത്തിൽ ചെന്നൊളിച്ചു. ഞങ്ങൾ ആ ബിലമുഖത്തിൽ നില്പുമായി. ഗിരിഗഹ്വരത്തിൽചെന്നാശ്രയംപ്രാപിച്ച ആ അസുരപുംഗവന്റെ ദുസ്സാമർത്ഥ്യത്തെച്ചിന്തിച്ച് ക്രോധകാലിന്യത്താൽ ബാലി അത്യന്തം ക്ഷുബ്ധനായി. അനന്തരം അവൻ എന്നോടിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! സുഗ്രീവ! ഞാൻ മടങ്ങിവരുന്നതുവരെ നീ ഇവിടെത്തന്നെ നില്ക്കുക. ഒട്ടും ഭയം വേണ്ട. ഞാൻ ഈ വിലത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു വൈരിയെ നിഗ്രഹിച്ച് അ

തിരിശീല്ലും തിരിച്ചുപോരാം." അതുതന്നെ ഞാൻ എത്രതന്നെ വിലക്കിയിട്ടും വീരാഗ്രണിയായ അവൻ അതിനെ കൂട്ടാക്കിയില്ല. ഒടുവിൽ ഞാൻ അപ്രകാരം സമ്മതിച്ച് അവന്റെ കാൽതൊട്ടാണയിട്ടശേഷം ബാലി അത്യന്തം ഭയാനകമായ ആ ഗുഹക്കകത്തു പ്രവേശിച്ചു. ഞാൻ അതിന്റെ മുഖദ്വാരത്തു നില്ക്കയും ചെയ്തു. ഇങ്ങിനെ സംവത്സരം ഒന്നു കഴിഞ്ഞു. അഗ്രജൻ മടങ്ങിവന്നില്ല. അവൻ മൃത്യുഗതനായെന്നുതന്നെ ഞാൻ ഒടുവിൽ തീർച്ചയാക്കി. സുദുഃഖിതനായ എന്റെ ചിത്തം ജ്യേഷ്ഠനെച്ചിന്തിച്ചു ഉരുതരം പതറിക്കൊണ്ടിരുന്നു. സ്നേഹപാരവശ്യനിമിത്തം എന്റെ അന്തരംഗം പല ശങ്കകൾക്കും ആസ്പദമായി. ഈ നിലയിലും കാലം കുറെ കഴിഞ്ഞുകൂടി. ഇങ്ങിനെയിരിക്കെ ഒരു ദിവസം ആ ഗുഹാന്തർഭാഗത്തുനിന്നും പതയുന്ന രക്തം ഒഴുകിവരുന്നതു കണ്ടു. ഈ കാഴ്ച എന്നെ ഏറ്റവും പരിതപിപ്പിച്ചു. ഇടവിടാതുള്ള ഗർജ്ജനധ്വനിയും വിലാന്തർഭാഗത്തിൽ മുഴങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ദുസ്സഹമായ വേദനകൊണ്ടെന്നപോലെ ബാലിയുടെ ഗുരുതരമായ നിസ്വനങ്ങളും എന്റെ കർണ്ണത്തിൽ വന്നുവീണു. ഈ ലക്ഷ്യങ്ങൾകൊണ്ടെല്ലാം എന്റെ ഭ്രാതാവ് അഭിഹതനായെന്നുതന്നെ ഞാൻ തീർച്ചയാക്കി. വലിയൊരു പാറ പുഴക്കിയെടുത്തു ഗുഹാമുഖം അടച്ചു ഭദ്രമാക്കി അടക്കവയ്യാത്ത ക്ലേശഭാരത്തോടെ ഹേ! സഖെ! ഞാൻ തിരിച്ചുപോരികയും ചെയ്തു. ശോകാർത്തനായ ഞാൻ ജ്യേഷ്ഠന്റെ ഉദകാദികർമ്മങ്ങൾ യഥാവിധി ആചരിച്ചു. വാസ്തവം ഞാൻ മറച്ചുവെച്ചിട്ടും അമാത്യന്മാർ ഈ കഥ എങ്ങിനെയോ മനസ്സിലാക്കി അവർ എന്നെ രാജാവായി അഭിഷേകംചെയ്തു. ഇങ്ങിനെ ഞാൻ ഈ കപിരാജ്യം വഴിപോലെ ഭരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ ഹേ! രാഘവ! എന്റെ ജ്യേഷ്ഠനായ ബാലി വൈരിയെ നിഗ്രഹിച്ച് ഒരു ദിവസം കിഷ്കിന്ധയിൽ കുതിച്ചെത്തി. ഞാൻ രാജ്യാഭിഷിക്തനായിരിക്കുന്നുവെന്നു കണ്ട് കോപത്താൽ അവനു നില്ക്കക്കൊള്ളാതായി. തന്റെ രക്തലോചനങ്ങൾ ഉരുട്ടിമിഴിച്ചുകൊണ്ട് അവൻ എന്റെ അമാത്യന്മാരെയെല്ലാം പിടിച്ചു ബന്ധനത്തിലിട്ടു. അവാച്യവും അ

ശ്ലീലവുമായ പരുഷവാക്കുകൾ പറച്ച് അവൻ അവരെ പലവിധം നിർഭത്സിച്ചു. അതുസമയം എന്നിൽ അങ്കുരിച്ച ക്രോധം പരമദുഃഖനായ അവനെ നിശ്ശേഷം മുടിക്കുവാൻ തക്ക ശക്തിയുള്ളതായിരുന്നു. എങ്കിലും ഭ്രാതൃസ്നേഹംനിമിത്തം എനിക്കു തൽക്കാലം അടക്കേണ്ടിവന്നു. തീരെ ഇഷ്ടമില്ലാത്ത ചിലരെയെല്ലാം അവൻ നിഷ്കരുണം നിഗ്രഹിച്ചു. പിന്നീട് ബാലി പുരത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു. വളരെ ബഹുമാനത്തോടും സ്നേഹാദരത്തോടുംകൂടെ ഞാൻ അവനെ അഭിവാദ്യംചെയ്തു. പലവട്ടവും ഞാൻ അവന് ആശിസ്സോതി. എങ്കിലും ചിത്തചാപല്യത്താൽ അവൻെറ അരിശം അടങ്ങുകയല്ല ഉണ്ടായത്. വിനയപുരസ്സരം ഞാൻ അവൻെറ കാല്ക്കൽ വീണ്ടും വീണ്ടും വീണു കുമ്പിട്ടു. എന്നിട്ടും ഹേ! രാഘവ! ദുരാത്മനായ അവന്നു എന്നിൽ ഒട്ടും പ്രസാദമുണ്ടായില്ല."

സർഗ്ഗം 10

"ഹേ! രാഘവ! ക്രോധം വർദ്ധിച്ചു സംരക്തലോചനനായി ഭവിച്ച ബാലിയെ പ്രസാദിപ്പിപ്പാൻ ഞാൻ വളരെ പ്രയത്നിച്ചു. "ഹേ! വിക്രമരാശേ! അങ്ങുന്നു പരിതുഷ്ടനാകുക. വൈരിയെ നിഗ്രഹിച്ചു നിന്തിരുവടി സസുഖം തിരിച്ചുവന്നുവല്ലൊ. പരമഭാഗ്യം തന്നെ. അങ്ങുന്നു അഗതികൾക്കു ബന്ധുവാണ്. നാഥനില്ലാത്ത എന്നിലും അങ്ങേയ്ക്കു കരുണയുണ്ടാകേണമെ. പൂർണ്ണചന്ദ്രനെപ്പോലെ വിളങ്ങുന്ന നിന്തിരുവടിയുടെ ഛത്രവും ബാലവ്യജനവും ഇതാ ഞാൻ നിന്തിരുവടിയിൽതന്നെ സമർപ്പിക്കുന്നു. പ്രീതിപുരസ്സരം അവയെ പ്രതിഗ്രഹിക്ക. ഹേ! രാജേശ്വര! നിന്തിരുവടിയുടെ ആജ്ഞയനുസരിച്ചു ഞാൻ ഒരു സംവത്സരം വിഷാദവൈവശ്യത്തോടെ ആ ബിലദ്വാരത്തു കാത്തുനിന്നു. കുറെനാൾ ചെന്നപ്പോൾ ഗുഹാന്തർഭാഗത്തുനിന്നും ശോണിതം പ്രവഹിക്കുന്നതു കണ്ടു. ഈ കാഴ്ച എൻെറ ഹൃദയത്തെ കഠിനതരം ക്ലേശിപ്പിച്ചു. ഇതി

ഞങ്ങാം തളൎന്നു ഞാൻ ശോകപരവശനായി. ഇനി ഇവിടെ നി
ന്നിട്ടു പ്രയോജനമൊന്നുമില്ലെന്നു കരുതി വലിയൊരു ശിലാഭാഗം
കൊണ്ടു ഗുഹാമുഖം അടച്ചുമൂടി ശോകസംവിഗ്നചിത്തത്തോടെ
തിരിച്ചുപോന്നു. ഈ വിവരം ഗ്രഹിച്ചു മന്ത്രിമാരും മറ്റും കൂടി
നിൎബ്ബന്ധപൂൎവ്വം എന്നെ രാജാവായി അഭിഷേകംചെയ്തു. ഹേ!
വീര! ആയതു് അങ്ങുന്നു ക്ഷമിക്കേണമേ. ഹേ! ശ്രീരാഘവ! പ
ണ്ടത്തെപ്പോലെ അങ്ങുന്നു രാജാവും ഞാൻ അങ്ങയുടെ ആശ്രി
തനും തന്നെ. ഈ രാജപദം മനസ്സില്ലാമനസ്സോടെ ഞാൻ സ്വീ
കരിച്ചുവെന്നേയുള്ളു. രാജ്യത്തിൽ അന്തഃഛിദ്രം വരാതെ കഴിച്ചു
കൂട്ടേണ്ടതിന്നായി മന്ത്രിമാർ ഇപ്രകാരം ചെയ്തതുമാണു്. അങ്ങു
ന്നു അന്യഥാ കരുതരുതു്. പുരവാസികളോടും അമാത്യസമ്പത്തു
കളോടുംകൂടി ന്യാസമായിസൂക്ഷിക്കപ്പെട്ടിരുന്ന അങ്ങയുടെ നഗരം
ഇതാ ഞാൻ അങ്ങയിൽതന്നെ അൎപ്പിക്കുന്നു. അങ്ങുന്നു എന്റെ
പേരിൽ കോപിക്കാതിരിക്കണം. എന്നും ഞാൻ തിരുവടിയു
ടെ ദാസൻതന്നെ. എന്നിൽ ഒട്ടും പ്രദ്വേഷം കരുതാതിരിപ്പാൻ
ഇതാ ഞാൻ അങ്ങയുടെ ചരണങ്ങളിൽ വീണു നമസ്കരിക്കുന്നു.
ഹേ! ഭൂപതെ! സൎവ്വ വാനരന്മാരും അമാത്യപ്രകൃതികളും ഒത്തൊരു
മിച്ചു ബലാൽകാരമായി ഇപ്രകാരം പ്രവൎത്തിച്ചതാണ്. തിരു
വടിയുടെ രാജപദത്തിൽ എനിക്കു ലേശം ആഗ്രഹമില്ല. കിഷ്കി
ന്ധ ശൂന്യദേശമായി ഭവിക്കുമെന്ന ഭയംകൊണ്ടു് ഞാൻ അതിന്നു
അനുവദിച്ചതുമാണ്." എന്നിങ്ങിനെ അതികരുണം എത്രയോ
പ്രാവശ്യം പ്രാൎത്ഥിച്ചിട്ടും ഹേ! രാജശ്രേഷ്ഠ! ബാലിക്കു ക്രോധം
നിലച്ചില്ല. ഞാൻ എന്റെ അഭ്യൎത്ഥനയെ ആവൎത്തിക്കുന്തോറും
അവന്നു ക്രോധം വൎദ്ധിച്ചു. അനന്തരം "ഛീ, നിന്ദിത! കശ്മല!"
എന്നും മറ്റും അഭിസംബോധനംചെയ്തുകൊണ്ടു ജുഗുപ്സാവഹമാ
യ വാക്കുകൾ പലതും പറഞ്ഞു ഗൎഹണംചെയ്തു. പുരവാസികളെ
യും ബന്ധുക്കളേയും മറ്റും വിളിച്ചുകൂട്ടി അവരുടെ മുമ്പാകെ സ
ഹിക്കവയ്യാതവണ്ണം എന്നെ ഭത്സിച്ചു. എല്ലാം പൊറുത്തുംകൊ
ണ്ടു് അവജ്ഞാദുഃഖത്തോടെ ഞാൻ നമ്രമുഖനായി നിന്നതേയുള്ളു.

"ഹേ! വാനരന്മാരെ! ദുർമ്മതിയും മഹാധിക്കാരിയുമായ മായാവി ഒരു രാത്രി ക്രോധകാലുഷ്യത്തോടെ വന്ന് എന്നെ പോരിനു വിളിച്ച വൃത്താന്തം നിങ്ങൾക്കെല്ലാം അറിവുള്ളതാണല്ലൊ. ഇടിമുഴക്കംപോലെ ഘോരതരമായ അവന്റെ അട്ടഹാസം കേട്ട് എനിക്കു ദുസ്സഹമായ ക്രോധമുണ്ടായി. ഉടനെ ഞാൻ രാജധാനി വിട്ട് അവനോടു പോരിന്നിറങ്ങി. സ്വഭ്രാതൃഭക്തനും വീതമത്സരനുമായ ഈ സുഗ്രീവനും എന്നെ അനുഗമിച്ചു. സമിതിഞ്ജയനായ എന്നെ കണ്ടപ്പോൾ അമിതബലനായ മായാവി ഭയസംഭ്രാന്തിയോടെ പാഞ്ഞുകളഞ്ഞു. ഞങ്ങളും വിടാതെ അവനെപ്പിന്തുടൎന്നു. പിടികൂടുമെന്നു കണ്ടപ്പോൾ സുഘോരനായ ആ ദാനവൻ ഒരു മഹാഗുഹയിൽ ചെന്നൊളിച്ചു. ഇതു കണ്ടു ക്രൂരദൎശനനായ ഇവനോടു ഞാൻ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു. "ഹേ! സുഗ്രീവ! ഈ ദുഷ്ടനെ നിഗ്രഹിക്കാതെ തിരിച്ചു കിഷ്കിന്ധയിൽ ചെല്ലുവാൻ എനിക്കു ലേശം ഉദ്ദേശമില്ല. നീ ഇവിടെത്തന്നെ നില്ക്കുക. ഞാൻ ഇവനെ ഹനിച്ച് ഉടനെ മടങ്ങിവരാം." ഹേ! കപിവരന്മാരെ! ഈ വഞ്ചകന്റെ ഹൃദയകൌടില്യം ഞാൻ ഒട്ടും ആലോചിച്ചില്ല. ഇവനെ ഞാൻ മനഃപൂൎവ്വം വിശ്വസിച്ച് ഭീഷണമായ ആ മഹാഗുഹയിൽ പ്രവേശിച്ചു. ദുർമ്മതിയായ മായാവിയെ ആ ഗുഹക്കകത്തു തിരഞ്ഞുനടന്നുതന്നെ ഒരു സംവത്സരം കഴിഞ്ഞുപോയി. എന്നാൽ ഭയാവഹനായ ആ പ്രതിയോഗിയോടു നേൎക്കുവാൻ എനിക്കു ഒട്ടും വിഷമമുണ്ടായില്ല. സകുടുംബം ഞാൻ അവനെ കൊന്നൊടുക്കി. ആൎത്തട്ടഹാസിച്ചുകൊണ്ടു ഭൂതലത്തിൽ നിപതിച്ച ആ ദാനവൻ അന്ത്യദശയിൽ വമിച്ച രുധിരം ഗുഹാന്തൎഭാഗം മുഴുവൻ നിറഞ്ഞു പുറത്തേക്കും പ്രവഹിച്ചു. മഹാപരാക്രമിയും ദുന്ദുഭിയുടെ സോദരനുമായ ആ ഉഗ്രവൈരിയെ ഇങ്ങിനെ ഒട്ടും പരിശ്രമംകൂടാതെ ഞാൻ നിഗ്രഹിച്ചു. മടങ്ങിവന്നു വിലദ്വാരം കാണാതെ സസംഭ്രമം സുഗ്രീവ! സുഗ്രീവ! എന്നിങ്ങിനെ ഞാൻ പലവട്ടം ആഹ്വാനംചെയ്തിട്ടും പ്രത്യുത്തരമുണ്ടായില്ല. തന്നിമിത്തം ഞാൻ അത്യന്തം ക്ഷോഭിച്ചു. ക്രോധാന്ധനായി ഉടനെ ഗുഹാമുഖം ചവിട്ടിപ്പൊ

മിച്ച് ഇതാ ഇപ്പോൾ ഇവിടെ വന്നുചേൎന്നിരിക്കുന്നു. കുടിലകൎമ്മാവായ ഇവൻ ഭ്രാതാവെന്ന നിലപോലും വിസ്മരിച്ച് എന്നെ ആവിലത്തിലിട്ടു കൊല്ലേണമെന്നാണല്ലോ കരുതിയത്". ക്രോധാവേശത്തോടെ ഇത്രയും പറഞ്ഞു് എന്റെ ഭ്രാതാവ് എന്നെ ഏകവസ്ത്രത്തോടുകൂടെ നിഷ്ഠുരണം അടിച്ചു പുറത്താക്കി. എന്റെ ദാരങ്ങളെയും അവൻ അപഹരിച്ചു. അവനെ ഭയന്നു് ഞാൻ വനാന്തരങ്ങളോടുകൂടിയ ഈ ഭൂമി മുഴുവൻ പാഞ്ഞുനടക്കയുമായി. ഈ ലോകം മുഴുവൻ ഇപ്പോൾ ഞാൻ ചുററിക്കഴിഞ്ഞു. ശൗൎയ്യവും പോയി. ദുഃഖവും മുഴുത്തു. ഇതാ ഇപ്പോൾ ബാലിക്കെത്തുകൂടാത്ത ഈ ഋശ്യമൂകപൎവ്വതത്തിങ്കൽ ഒരുവിധം വന്നുചേൎന്നിട്ടുണ്ട്. ഹേ! വീര! അകാരണമായി എനിക്കു വന്നുകൂടിയ ഈ മഹാദുഃഖവും അനൎത്ഥമൂല്യവും ഓൎക്കുക. ഒട്ടും ഗോപനം ചെയ്യാതെ സൎവ്വവും ഞാൻ നിന്തിരുവടിയോടുണൎത്തിച്ചു. ഹേ! അഭയപ്രദ! എന്റെ ഈ ഘോരവൈരിയെ നിഗ്രഹിച്ചു് നിന്തിരുവടി എന്നെ പരിപാലിക്കേണമേ." ദുഃഖപരിക്ലിന്നനായ സുഗ്രീവന്റെ ഈ പ്രണാമങ്ങൾ കേട്ട് ധൎമ്മവത്സലനും ധൎമ്മജ്ഞനുമായ ശ്രീരാഘവൻ ധൎമ്മസംഹിതങ്ങളും യുക്തങ്ങളുമായ വാക്യങ്ങൾ സസ്മിതം ഇങ്ങിനെ പ്രവചിച്ചു. "സൂൎയ്യസന്നിഭങ്ങളും അമോഘങ്ങളുമായ എന്റെ ഈ നിശിതശസ്ത്രങ്ങൾ പാപകലുഷിതനായ ബാലിയുടെ നെഞ്ചിൽ അതിദ്രുതം ചെന്നു തറയ്ക്കുന്നതു് ഹേ! വീര! നീ കണ്ടുകൊൾക. നിന്റെ കാമ്യദാരങ്ങളെ കൈക്കൊണ്ട ആ അപവൃത്തൻ—ചാരിത്രദൂഷകനായ ആ ഘോരപാപി എന്റെ ദൃഷ്ടിയിൽ അകപ്പെട്ടുന്നതുവരെയ്ക്കേ ജീവനെ ധരിക്കയുള്ളു. എന്നെപ്പോലെതന്നെ ഹേ! വാനര! നീയും അപാരമായ ശോകസാഗരത്തിൽ നിമഗ്നനാണ്. ഈ ദുഃഖാൎണ്ണവത്തിൽനിന്നും നിന്നെ ഞാൻ ത്രാണനം ചെയ്യുന്നുണ്ട്. ഹേ! കപീശ്വര! നിന്റെ ഇച്ഛപോലെ എല്ലാം വന്നുകൂടും." ആത്മഹിതവും സുമംഗലവുമായ ശ്രീരാഘവന്റെ ഈ ശപഥോക്തികൾ കേട്ട സുഗ്രീവൻ ഏററവും പ്രീതനായി.

സര്‍ഗ്ഗം-11

ഹര്‍ഷപൌരുഷവര്‍ദ്ധനങ്ങളായ ശ്രീരാഘവന്റെ കല്യവചനങ്ങള്‍ കേട്ട സുഗ്രീവന്‍ പരിതുഷ്ടനായി. രഘുകുലദീപമായ ആ രാജപുത്രനെ സബഹുമാനം അവന്‍ ഇങ്ങിനെ സ്തോത്രംചെയ്തു. “ഹേ! വീര! സുവര്‍ണ്ണങ്ങളും പ്രജ്വലിതങ്ങളും മര്‍മ്മഭേദകങ്ങളുമായ നിന്തിരുവടിയുടെ ബാണങ്ങള്‍ ക്ഷോഭിക്കുന്നുവെങ്കില്‍ അവ കല്പാന്തസൂര്യനെപ്പോലെ ലോകം മുഴുവന്‍ ദഹിപ്പിക്കുമെന്നു നിശ്ചയമാണ്. ബാലിയുടെ പ്രമത്തപൌരുഷവും ധൃതിവീര്യങ്ങളും ഇതുവരെയാണെന്നും അങ്ങുന്നു ധരിച്ചിരിക്കണം. അവയെ ഞാന്‍ നിന്തിരുവടിയോടുണര്‍ത്തിക്കാം. സശ്രദ്ധം കേള്‍ക്കുക. പിന്നീട് നിന്തിരുവടി വേണ്ടുംവണ്ണം പ്രവര്‍ത്തിക്ക. ദിവസേന സൂര്യോദയത്തില്‍ ബാലി ഉത്തരസമുദ്രത്തില്‍നിന്നു ദക്ഷിണസമുദ്രത്തിലേക്കും തിരിച്ച്, ദക്ഷിണസമുദ്രത്തില്‍നിന്നു ഉത്തരസമുദ്രത്തിലേക്കും ചാടുന്നു. ഇത് അവന്‍ ആചരിച്ചുപോരുന്ന ദിനചര്യകളില്‍ ഒന്നാണ്. ശൈലാഗ്രങ്ങളില്‍ കയറി മഹാശിഖരങ്ങള്‍ പുഴക്കിയെടുത്ത് അമ്മാനമാട്ടുകമുതലായ ഭീമകൃത്യങ്ങളാണ് വീര്യശാലിയായ അവന്റെ വിനോദങ്ങള്‍. വനത്തില്‍ കാതല്‍ മുററിനില്ക്കുന്ന വിവിധദ്രുമങ്ങള്‍ തള്ളി തകര്‍ത്തുകൊണ്ടാണ് അവന്‍ സാധാരണയായി തന്റെ ശക്തി പരീക്ഷിക്കാറുള്ളത്. മഹിഷരൂപിയും കൈലാസകൂടംപോലെ സ്ഥൂലനും അനേകം വരഗജങ്ങള്‍ക്കുതുല്യം വീര്യബലങ്ങളുള്ളവനുമായ ദുന്ദുഭിയെന്ന ഒരു ദൈത്യപുംഗവനുണ്ടായിരുന്നു. വീര്യോത്സാഹങ്ങള്‍കൊണ്ടും വരബലങ്ങള്‍കൊണ്ടും വ്യാമോഹിതനും പരമദുഷ്ടനുമായ ആ ഉഗ്രദര്‍ശനന്‍ ഒരുദിവസം സരിത്പതിയും രത്നസഞ്ചയവും ഊര്‍മ്മിജാലങ്ങളാല്‍ അനഭിഗമ്യവുമായ സാഗരത്തെ അഭിഗമിച്ച്. “ഹേ! മഹാര്‍ണ്ണവമേ! നിന്നോടൊന്നു മല്‍പിടിക്കേണമെന്ന് എനിക്കു അതിയായ മോഹമുണ്ട്. ഇതാ ഞാന്‍ അതിന്നായണഞ്ഞിരിക്കയാണ്” എന്നി

ങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. ധൎമ്മജ്ഞനായ ആ ദൈത്യവരനൊക്കണ്ടു സ്വധാ
ൎമ്മികനായ രത്നാകരം എഴുന്നേറ്റു. കാലബാധിതനായ ആ
അസുരേന്ദ്രനോട് അവൻ ഇങ്ങിനെ അഭിവദിച്ചു. "ഹേ! രണ
ശൂര! നിന്നോടു യുദ്ധംചെയ്യാൻ എനിക്കു ശേഷിപോരാ. എ
ന്നാൽ നിനക്കൊക്കെ എതിരാളിയെ ഞാൻ കണ്ടിട്ടുണ്ട്. അവ
നെ പ്രാപിച്ചാൽ നിന്റെ രണമോഹം ശമിക്കും. തപസ്വികൾക്കു
പരമശരണ്യനും ഗിരിശന്റെ ശ്വശുരനുമായി ഹിമവാനെന്നു പ്ര
സിദ്ധനായ ഒരു ഗിരിശ്രേഷ്ഠനാണ്. ഗുഹാപ്രസ്രവണങ്ങളോടും ബ
ഹുകന്ദരങ്ങളോടുംകൂടിയ ആ ശൈലരാജൻ മഹാപ്രതാപത്തോടെ
വാഴുന്നു. നിന്നോടു യുദ്ധംചെയ്യാൻതക്ക സമൎത്ഥനാണ് അവൻ."
സാഗരം ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞതുകേട്ട് ദാനവേന്ദ്രനായ ദുന്ദുഭി "നീ
മഹാമതി. ഒന്നിനും കൊള്ളരുതാത്തവൻ." എന്നിങ്ങിനെയുള്ള അ
ശ്ലീലവാക്കുകൾ പ്രതിവദിച്ച് മുഴങ്ങുന്ന കാൎമ്മുകത്തിൽനിന്നു വിട്ടു
പോകുന്ന ബാണംപോലെ അതിദ്രുതം പാഞ്ഞു് ഹിമവൽവനത്തി
ൽ ചെന്നു. ഗജേന്ദ്രവിപുലങ്ങളായ ശ്വേതശിലകൾ ചവിട്ടിപ്പൊ
ടിച്ചും അത്യൎത്ഥം ഗൎജ്ജിച്ചുംകൊണ്ട് ദൈത്യപുംഗവനായ ദുന്ദുഭി
ആ മഹാപൎവ്വതത്തിന്മേൽ ഗംഭീരതരം സഞ്ചരിച്ചു. വെൺമുകിൽ
പോലെ പ്രിയകരവും സൌമ്യവുമായ ആ പൎവ്വതത്തിന്റെ ഉത്തുംഗ
ശൃംഗത്തിൽ കയറിയിരുന്ന് ഉദ്ദാമദൎപ്പിതനായ അവൻ ശൈലേന്ദ്ര
നെ പോരിന്നു വിളിച്ചു. പ്രശാന്തനും പ്രബുദ്ധമതിയുമായ ഹിമ
വാനാകട്ടെ "ഹേ! ദുന്ദുഭേ! ധൎമ്മശീല! എന്നെ കഷ്ടപ്പെടുത്തരുത്.
യുദ്ധകൎമ്മം എനിക്കു വശമല്ല. ഞാൻ താപസന്മാൎക്കു വസിപ്പാൻ
സ്ഥലം കൊടുക്കുന്നു. അവൎക്കു വേണ്ടുന്ന മററു സാഹായ്യങ്ങളും
ചെയ്തുപോരുന്നു. ഇതാണ് എന്റെ തൊഴിൽ." ധീമാനായ ആ
നഗോത്തമന്റെ വചനങ്ങൾ കേട്ടു ദുന്ദുഭി രോഷസംരക്തലോച
നനായി ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ ഗിരിശ്രേഷ്ഠ! യുദ്ധപരിചയം
ഇല്ലായ്മകൊണ്ടോ—അല്ല, എന്നോടു പൊരുതുവാൻ ധൈൎയ്യമില്ലാ
ഞ്ഞിട്ടോ—എന്താണ് നീ ഒഴിഞ്ഞുനില്ക്കുന്നത്? ആകട്ടെ; എ
ന്നാൽ തുല്യപരാക്രമത്തോടെ നിന്നെപൊരുതുവാൻ തക്കൊരു പ്രതി

യോഗിയെ നീ എനിക്കു കാട്ടിത്തരിക." ദുന്ദുഭിയുടെ ഈ ആ
ഢ്യവചനങ്ങൾ കേട്ടു ധൎമ്മവിനീതനും വാക്യവിശാരദനുമായ ആ
അദ്രിവൎയ്യൻ ഇപ്രകാരം പ്രതിവചിച്ചു. "പ്രാജ്ഞനും ശക്രപരാ
ക്രമിയും അതുലദ്യുതിയുമായി ബാലിയെന്നൊരു വാനരശ്രേഷ്ഠൻ
കിഷ്കിന്ധ ഭരിച്ചുപോരുന്നു. അവൻ മഹാവീൎയ്യവാനും നിസ്തുല
ശ്രീകനുമാണ്. ആയോധനത്തിൽ അവനുള്ള നൈപുണ്യം ഇത്ര
യാണെന്നു പരിഗണിച്ചുകൂടാ. നിന്റെ സാമൎത്ഥ്യം അവനിൽ ക
വിഞ്ഞുപോയെന്നു ഒരിക്കലും വരുന്നതല്ല. അവനോടു നേരിടുന്നു
വെങ്കിൽ ഇന്ദ്രൻ നിമിത്തം നമുചിക്കെന്നപോലെ നിന്റെയും ജീ
വിതപ്പു നിശ്ശേഷം അടങ്ങും. തുല്യബലനുള്ള ഒരുവനോടു യുദ്ധം
ചെയ്യേണമെന്നു നീ മോഹിക്കുന്നുവെങ്കിൽ വേഗം അങ്ങോട്ടു ചെ
ല്ലുക. ദുൎദ്ധൎഷനും ശൌൎയ്യവാരിധിയുമായ അവൻ സമരകൎമ്മത്തിൽ
അദ്വിതീയനാണ്." ഹിമവാന്റെ ഈ ഭാഷിതം കേട്ടു ക്രോധാ
ന്ധനായ ദുന്ദുഭി ഉടനെ കിഷ്കിന്ധാപുരിക്കു പുറപ്പെട്ടു. വൎഷാകാല
ത്തെ തോയസമ്പൂൎണ്ണമായ മേചകമേഘംപോലെ സുഘോരമാ
യൊരു മഹിഷവേഷം ധരിച്ചു് സ്ഥിരങ്ങളും സുതീക്ഷ്ണങ്ങളുമായ
തന്റെ കുടിലശൃംഗങ്ങൾ സഗൎവ്വം ആട്ടിക്കൊണ്ടു് ഉന്മത്തചിത്ത
നായ ദുന്ദുഭി കിഷ്കിന്ധാദ്വാരത്തിൽ ചെന്നുനിന്നു. ദുന്ദുഭിയെന്ന
മഹാവാദ്യത്തിനു തുല്യം ലോകം നടുങ്ങുംവണ്ണം അവൻ ഘോരത
രം അട്ടഹസിച്ചു. ഇരുവശത്തും നിന്നിരുന്ന വൃക്ഷജാലങ്ങളെ
മഹാദൎപ്പത്തോടെ വിഭഞ്ജിച്ചു. ഖുരങ്ങൾകൊണ്ടു ഭൂഭാഗം മാന്തി
യെടുത്തു മൺകട്ടകൾ ചിതറിച്ചു. ഭയങ്കരമൈരാവതംപോലെ ശൃംഗ
ങ്ങൾകൊണ്ടു ഗോപുരത്തിങ്കലുള്ള വൻശിലകളെ കഠിനതരം ഘട്ട
നംചെയ്തു. അന്തഃപുരഗതനായ ബാലി ഈ ഘോരനിൎഘോഷം
കേട്ടു പൊറുക്കവയ്യാതെ താരങ്ങളോടുകൂടിയ തിങ്കളെന്നപോലെ
താരയുടങ്ങിയ തന്റെ സ്ത്രീകളോടൊന്നിച്ചു പുറപ്പെട്ടു. സരോഷ
നായ അവൻ ക്ഷണമാത്രത്തിൽ ദുന്ദുഭിയെ പ്രാപിച്ചു് അവനോടി
ങ്ങിനെ പരിഭാഷണംചെയ്തു. "എടാ! കശ്മല! വനചാരികളായ
സൎവ്വശാഖാമൃഗങ്ങൾക്കും നാഥനാണ് ബാലി എന്നു നീ നല്ലപോ

ച്ച ധരിക്കുക. നീ ഈ നഗരദ്വാരത്തിൽ വന്നുനിന്ന് ഈവിധം ഗർജ്ജിക്കുന്നതെന്തിനു? എന്റെ പ്രാഭവത്തെ ഓർക്കുക. നിന്റെ പ്രാണനെ കാക്കുക." ധൈര്യശാലിയായ വാനരശ്രേഷ്ഠന്റെ ഇപ്രകാരമുള്ള ഉപാലംഭങ്ങൾ കേട്ട് ക്രോധാന്ധിതനായ ദുന്ദുഭി സംരക്തലോചനനായി. അവൻ ബാലിയോടിങ്ങിനെ പ്രതിവചിച്ചു. "ഹേ! വാനരാധമ! പെണ്ണുങ്ങളുടെ അരികെ നിന്ന് നീ ഈവിധം മേനി പറയുന്നതല്ല. കഷ്ടം! ധീരനാണെങ്കിൽ എന്നോട് പോരിന്നു നില്ക്കുക. അപ്പോൾ കാണാം നിന്റെ ബലപൌരുഷങ്ങൾ. പക്ഷെ ഞാൻ രോഷം അടക്കി നിനക്കു കുറെ ഇടനൽകാം. ഈ രാത്രി മുഴുവൻ ഹേ! വാനര! നീ കാമഭോഗങ്ങൾ സ്വൈരമായി ഭുജിച്ചുകൊൾക. നിന്റെ ബന്ധുക്കളായ സർവ്വ ശാഖാമൃഗങ്ങളേയും ആശ്ലേഷിച്ചു നീ അവരോട് എന്നെന്നേക്കുമായി യാത്രപറയുക. സുഹൃജ്ജനങ്ങളോടൊന്നിച്ച് ഉള്ള കാലം കളയാതെ യഥാകാമം വിഹരിക്ക. ഹേ! കീശപ്രവര! രാജ്യകാര്യത്തിൽ വേണ്ടുന്ന മുൻകരുതലുകളെല്ലാം ചെയ്യുക. നിനക്കു സദൃശനായ ഒരുവനെ നഗരത്തിന്നധിപനായി ഇപ്പോൾതന്നെ കണ്ടുവെയ്ക്കുക. ഹേ! മദപ്പിത്ത! വാനരസ്ത്രീകളെ ഗാഢഗാഢം പുണർന്ന് നീ കാമപൂർത്തി വരുത്തുക. മേലിൽ നിനക്കു ലോകത്തോടൊരു ബന്ധവും ഇല്ലാതവണ്ണം നിന്റെ ദർപ്പത്തെ അരക്ഷണത്തിൽ ഞാൻ പോക്കുന്നുണ്ട്. മത്തപ്രമത്തനെയോ, സുഖസുപ്തനെയോ, ബലഹീനനെയോ, അനാഥനെയോ, നിന്നെപ്പോലുള്ള മദമോഹിതനെയോ വധിക്കുന്നതു ഭ്രൂണഹത്യക്കു തുല്യമാണെന്നു ലോകം ഘോഷിക്കുന്നു." ദുന്ദുഭിയുടെ ഏതാദൃശങ്ങളായ വിപ്രലാപങ്ങൾ കേട്ട് വൃത്രാരിപുത്രനായ ബാലി ക്രോധതാമ്രാക്ഷനായി. താരമുതലായ തന്റെ സ്ത്രീജനങ്ങളെ തിരിച്ചയച്ച് അവൻ ആ ദൈത്യപുംഗവനെ നോക്കി "ഹേ! ദുന്ദുഭേ! ഞാൻ മത്തനോ മദമോഹിതനോ എന്നു നിനക്കു ചിന്തിക്കേണ്ടതില്ല. ഭീരുവല്ലെങ്കിൽ ഇതാ എന്നോടു പോരിന്നു നില്ക്കു. എന്റെ ഈ മദം വീരപാനമാണെന്ന് അപ്പോൾ നിനക്കു ബോദ്ധ്യമാകും." എന്നിങ്ങിനെ പറഞ്ഞ് ആത്തട്ടഹാസി

ച്ചുകൊണ്ടു ദുന്ദുഭിയോടു പോരിന്നൊരുങ്ങി. പിതൃദത്തമായ ഹേ
മമാല ധരിച്ചിരുന്ന ബാലി ഉഗ്രമായ രോഷത്തോടെ തന്റെ
ഉത്തരീയം വലിച്ചുകെട്ടി ആ ദൈത്യപുംഗവനോടു നേരിട്ടു. പർവ്വ
തംപോലെ സുദൃഢഗാത്രനായ ദുന്ദുഭിയുടെ കൂർത്ത കൊമ്പുകൾ രണ്ടും
പിടിച്ചു വീരാട്ടഹാസത്താൽ ലോകം മുഴക്കിക്കൊണ്ടു കപികുഞ്ജ
രനായ ബാലി അവനെ ചുററിവീശി ഊക്കോടെ നിലത്തടിച്ചു.
അത്യുഗ്രം ഭൂമിയിൽ ചെന്നു പതിച്ചു കഠിനവേദനയോടെ നട്ടം
ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്ന ആ അസുരന്റെ കർണ്ണങ്ങളിൽനിന്നും കടുനി
ണം പ്രവഹിച്ചു. അതിശം മുഴുത്ത പരസ്പരജയേച്ഛയോടെ ആ
മഹിഷവാനരന്മാർ തമ്മിൽ ഏററുമുട്ടി ഭയങ്കരസമരം നടത്തി. പ
രാക്രമശാലിയായ ബാലി ആ ദാനവവീരനെ മുട്ടും മുഷ്ടിയും മടക്കി
യിടിച്ചും കല്ലും മരവും പുഴക്കിയെറിഞ്ഞും അടക്കളത്തെ കീഴ്മേൽ
മറിച്ചു. നിരുപമമായ ആ ഘോരയുദ്ധത്തിൽ മഹിഷത്തിന്നു ഭയ
ക്കവും ഇന്ദ്രനന്ദനന്് ഉന്മേഷവും ഒരുപോലെ വർദ്ധിച്ചു. പോ
രിൽ നന്നെ ശേഷികെട്ടു തളർന്ന ദുന്ദുഭിയെ പരാക്രമശാലിയായ
ബാലി നിഷ്പ്രയാസം ധരണിയിൽ പതിപ്പിച്ചു. ഉടൻ ആ അസു
രോത്തമൻ ഉയിർ വിട്ടു മൃത്യുലോകം പ്രാപിച്ചു. ആജിയിൽ അര
ഞ്ഞു പൃഥിവിയിൽ വീണുകിടക്കുന്ന അവന്റെ മൃതശരീരം എടുത്തു
ബാലി ഊക്കോടെ മേല്പോട്ടെറിഞ്ഞു. വഴിനീളെ ശോണിതം പ
തിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ആ മഹിഷജഡം ഒരു കാതം ദൂരത്തു ചെന്നുവീ
ണു. മാരുതോൽക്ഷിപ്തങ്ങളായ ആ ക്ഷതജബിന്ദുക്കളാകട്ടെ മ
തംഗമുനിയുടെ ആശ്രമത്തിങ്കലും ചിതറിവീണു. തന്റെ ആശ്രമ
ത്തിൽ പതിച്ചുകിടക്കുന്ന രക്തത്തുള്ളികൾ കണ്ടു മഹാഭാഗനാ
യ മുനി രോഷലോഹിതനേത്രനായി "ഇതെന്ത്! ആർചെയ്തൊര
ക്രമം! ഇതാ ആശ്രമം അശുദ്ധമായല്ലോ" എന്നിങ്ങനെ ചിന്തിച്ചു
ചുററും നോക്കിയപ്പോൾ മഹാഭാഗനായ ആ യതിവര്യൻ ആശ്ര
മോപാന്തത്തിങ്കൽ ചോരപുരണ്ടു വീണുകിടക്കുന്ന പർവ്വതസങ്കാശ
മായ ആ മഹിഷജഡത്തെ വീക്ഷിച്ചു. തന്റെ തപശ്ശക്തിയാൽ
അതു് അക്രൂരാത്മാവായ ബാലി ചെയ്ത സാഹസകൃത്യമാണെന്നു

മുനിശ്രേഷ്ഠനായ മതംഗൻ മനസ്സിലാക്കി. ഉടൻ ദുസ്സഹമായ ക്രോധത്തോടെ ആ താപസൻ ബാലിയെ കഠിനതരം ശപനംചെയ്തു. "ദുരാത്മാവായ ബാലി രുധിരസ്രവത്താൽ എൻെറ ആശ്രമം അശുദ്ധമാക്കിയല്ലൊ. മേലിൽ അവൻ ഇവിടെ കടന്നുപോകയരുത്. കടന്നുവെങ്കിൽ ഉടൻ അവൻെറ ഭീമശരീരം മുടിഞ്ഞുപോകട്ടെ. ഛീ! ഉത്തമനിമിത്തം പുണ്യഭൂമിയായ ഈ ആശ്രമത്തെയും അയൽപ്രദേശത്തെയും ഇങ്ങിനെ പാഴാക്കിയല്ലൊ. ഈ പൎണ്ണശാലയിൽ ഒരു യോജന ചുററുമുള്ള പ്രദേശത്തൊന്നും അവൻ അണയരുത്. ഈ വാക്കിനു പ്രതികൂലമായി പ്രവൎത്തിക്കുന്നുവെങ്കിൽ ഉടനെ അവൻ ഒടുങ്ങട്ടെ. അവൻെറ സചിവന്മാരിൽ പലരും വന്നു് ഈ ആശ്രമത്തിൽ പാൎക്കുന്നുണ്ടു്. അവരും ഇവിടെ നിന്നു നടന്നുകൊള്ളട്ടെ. ഈ ശപഥത്തെ അഗണ്യമാക്കിയാൽ അവരിലും എൻെറ ഈ മൊഴികൾക്കു തീവ്രശക്തിയുണ്ടാകും. പുത്രവാത്സല്യത്തോടുകൂടിയാണു് ഞാൻ ഈ ആശ്രമവനം സംരക്ഷിച്ചുപോരുന്നതു്. ഇതിൽ വളൎന്നുവരുന്ന പത്രാങ്കുരങ്ങളും മൂലഫലങ്ങളും തിന്നുമുടിപ്പാൻവേണ്ടി മാത്രമാണൊ മക്കടങ്ങൾ ഇവിടെ പാൎക്കുന്നതു്. ഈ ഒരു ദിവസം ഞാൻ അവൎക്കു അവധി നല്കുന്നു. നാളെ മുതൽ എൻെറ ഈ ഉക്തികൾക്കു സമ്പൂൎണ്ണശക്തിയുണ്ടാകട്ടെ. പിന്നിട്ടു ബാലി ഇവിടെ കാൽ എടുത്തുവെക്കുന്നുവെങ്കിൽ ബഹുവൎഷം അവൻ ശിലയായി നിന്നുപോകും നിശ്ചയം." മതംഗമുനിയുടെ ഉഗ്രതരമായ ഈ ശാപവാക്കുകൾ കേട്ടു പ്രകമ്പിച്ചു് അവിടെ വസിച്ചുപോന്നിരുന്ന സൎവ്വ വാനരന്മാരും കൂട്ടംകൂട്ടമായി മതംഗവനം വിട്ടു പായുത്തുടങ്ങി. അവർ ചെന്നു വാനരേശ്വരനായ ബാലിയെ ശരണംപ്രാപിച്ചു. വാനരന്മാർ സംഘംചേൎന്നു വരുന്നതു കണ്ടു് ഹേമമാലിയായ ബാലി അവരോടിങ്ങിനെ ചോദിച്ചു. "ഹേ! വാനരന്മാരെ! മതംഗവനത്തിൽ വസിച്ചുപോരുന്ന നിങ്ങളെല്ലാം ഇങ്ങിനെ ഒന്നായി പുറപ്പെട്ടതെന്താണു്? നിങ്ങൾക്കു സുഖമല്ലെ?" ഇതിന്നുത്തരമായി ആ ഹരിവരന്മാർ ദുന്ദുഭിയുടെ രക്തത്തുള്ളികൾ ആശ്രമത്തിൽ ചെന്നു പതിച്ചു

ളും തന്നിമിത്തം മുനി കുപിച്ച് അതിനിന്ദ്യമാംവണ്ണം ശപിച്ചതും ഉള്ളതിൻവണ്ണം ഉണൎത്തിച്ചു. തന്റെ മൂൎദ്ധാവിൽ വന്നുവീണ മുനിശാപം ഏറ്റു ഭയവിഹ്വലനായ ബാലി അതിജവം മതംഗമുനിയെ പ്രാപിച്ച്. ബദ്ധാഞ്ജലിയോടുകൂടെ പലവുരു ആ മഹൎഷിവൎയ്യനോട് അവൻ ക്ഷമായാചനം ചെയ്തു. എന്നാൽ മഹാഭാഗനായ മുനിപുംഗവനാകട്ടെ അവനെ കണ്ണോക്കംപോലും നടിച്ചില്ല. ഒരു വാക്കുപോലും അവനോടു വചിച്ചതുമില്ല. സുദാരുണമായ ഈ ശാപയോഗം ഏറ്റു സുഭീതനായ ബാലി നിൎഭരമായ ക്ലേശത്തോടെ തിരിച്ചുപോന്നു. അതിന്നുശേഷം ഹേ! രാഘവ! ബാലി ഈ പൎവ്വതം തിരിഞ്ഞുനോക്കുകപോലും ഉണ്ടായിട്ടില്ല. ശാപോപഹതനായ ബാലി ഇവിടെ അടുക്കയില്ലെന്നു കണ്ടു വിഗതഭയത്തോടെ ഞാൻ എന്റെ അമാത്യരോടൊന്നിച്ച് ഈ ഋശ്യമൂകപൎവ്വതത്തിൽ ഒരുവിധം വസിക്കുന്നു. വചിക്കവയ്യാത്ത അനല്പശല്യം സൎവ്വദാ അനുഭവിച്ചുകൊണ്ട് ഈ വനത്തിൽവന്നഭയംപ്രാപിച്ചിരിക്കുന്ന എന്റെ ഏറെവ്യഥയകററുവാൻ ഹേ! ശത്രുനിഷൂദന! നിൻതിരുവുള്ളമുണ്ടാകണം. ഇതാ നോക്കുക! ഗിരികൂടംപോലെ കൂടികിടക്കുന്ന ആ ദുന്ദുഭിയുടെ അസ്ഥിസഞ്ചയം. ബലശാലിയായ ബാലി അന്നു മഹാവീൎയ്യോത്സാഹത്തോടെ എടുത്തെറിഞ്ഞിട്ടുള്ളതാണിത്. അവലംബിതശാഖകളോടുകൂടിയ ഈ സപ്തമഹാസാലങ്ങൾ നോക്കുക. ഇവയിൽ ഓരോന്നും സമൎത്തിപ്പാൻ ബാലി ശക്തനാണ്. ഹേ! രഘുകുലവീര! ബാലിയുടെ നിസ്തുലവീൎയ്യവും ബലവും ഞാൻ അങ്ങയോടു വഴിപോലെ ഉണൎത്തിച്ചു. ഇത്രയും പരാക്രമവും പൌരുഷവും ഉള്ള ബാലിയെ അങ്ങുന്നു യുദ്ധത്തിൽ ജയിക്കാമെന്നു പറയുന്നുവല്ലൊ." സുഗ്രീവന്റെ ഈ സുവചനങ്ങൾ കേട്ടു ലക്ഷ്മണൻ സ്മേരവദനനായി ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! വാനരപുംഗവ! ഏതൊരു ലക്ഷ്യംകൊണ്ടു ശ്രീരഘുവീരൻ ബാലിയുടെ നിധനത്തിന്നു മതിയാകുമെന്ന് അങ്ങുന്നു വിശ്വസിക്കും?" ഇതിന്നുത്തരമായിട്ടു സുഗ്രീവൻ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! സുമിത്രാനന്ദവൎദ്ധന! പണ്ടു മഹാബലനായ ബാലി ഈ ഏഴു സാ

ലങ്ങളെയും ഒന്നൊന്നായി പലവട്ടവും മറിച്ചിട്ടുണ്ട്. എന്നതു
പോലെ ഏകബാണംകൊണ്ടു രാമചന്ദ്രനും ഇവയിൽ ഒന്നിനെ
നിൎഭേദനംചെയ്യുന്നുവെങ്കിൽ ആ മഹാത്മാവിന്റെ വിക്രമം ബാ
ലിയെക്കൊല്ലുവാൻ മതിയായതാണെന്നു തീൎച്ചയാക്കാം. അടക്ക
ളത്തിൽ നിശ്വാസം കൊണ്ടുവീൎത്തി തന്റെ ഒരു കാൽകൊണ്ടു
ബാലി പൊക്കിയെറിഞ്ഞിട്ടുള്ള ആ മഹിഷത്തിന്റെ അസ്ഥികൂട
മാണല്ലൊ ഇതാ യോജനവഴിയകലെ വന്നു വീണുകിടക്കുന്നതു്.
ക്രൂരനും ക്രൂരാലാപിയും പ്രഖ്യാതബലപൌരുഷങ്ങളോടുകൂടിയവ
നുമായ ആ ബാലി ആജിയിൽ നിന്തിരുവടിയോടു പരാജിതനാ
യെന്നുവരുമോ. അമരന്മാൎക്കുപോലും ദുഷ്കരമായ കൎമ്മങ്ങളും അ
വൻ നിമിഷാൎദ്ധത്തിൽ നടത്തുന്നു. അജയ്യനും അധൃഷ്യനുമായ
അവനെ ഭയന്നാണ് ഞാൻ ഈ ഋശ്യമൂകപൎവ്വതത്തിൽവന്നഭയം
പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ഇന്നും ഞാൻ ഭയശങ്കയോടുകൂടിയേ ഇവി
ടെ സഞ്ചരിക്കാറുള്ളൂ. ഹനുമൽപ്രമുഖരായ എന്റെ ഇഷ്ടബന്ധു
ക്കൾ എനിക്കു സഹായത്തിന്നായി സദാ എന്നെ പിന്തുടരുന്നു.
ഭയഗ്രസ്തനായി ഇങ്ങിനെ മാനസദുഃഖം അനുഭവിച്ചുകൊണ്ടിരി
ക്കുന്ന ഞാൻ സൽസ്വഭാവരായ എന്റെ മന്ത്രിപ്രഭൃതികളോടുകൂടെ ഹി
മവാനെയെന്നപോലെ ഇതാ നിന്തിരുവടിയെ ആശ്രയം പ്രാപിക്കു
ന്നു. മഹാശക്തനും ശ്ലാഘ്യനുമായ എന്റെ ജ്യേഷ്ഠന്റെ ബല
പൌരുഷങ്ങൾ എനിക്കു നല്ലപോലെ നിശ്ചയമുണ്ട്. എന്നാൽ
ഹേ! രാഘവ! ആയോധനത്തിൽ നിന്തിരുവടിക്കുള്ള വീൎയ്യം
ഞാൻ കണ്ടറിഞ്ഞിട്ടില്ല. ഹേ! അനഘ! ഞാൻ അങ്ങയെ നിന്ദി
ക്കയല്ല. ഭീഷണി പറഞ്ഞു് ഭയപ്പെടുത്തുകയല്ല. ഏഷണികൊണ്ടു
മോഹിപ്പിക്കയുമല്ല. മദോല്ക്കടനായ ബാലിയുടെ ഘോരകൎമ്മങ്ങൾ
ഓരോന്നും ചിന്തിച്ചു ചിത്തം നടുങ്ങുകയാൽ ഞാൻ ഇപ്രകാരം പ
റയുന്നതാണ്. ഹേ! രഘുപതേ! അങ്ങയുടെ വാക്കും ധീരനോട്ടവും
ഗംഭീരതരമായ ആകൃതിയും ഭസ്മഛന്നമായ വഹ്നിപോലെ, മറഞ്ഞു
കിടക്കുന്ന നിന്തിരുവടിയുടെ ഉൽകൃഷ്ടതേജസ്സിന്നു തക്കലക്ഷ്യങ്ങളാ
ണ്." മഹാമതിയായ സുഗ്രീവന്റെ ഇപ്രകാരമുള്ള സപ്രലാപ

ഇതു കേട്ട പ്രഭുവായ രാമചന്ദ്രൻ മന്ദസ്മിതപൂർവ്വം "ഹേ! ഹരീശ്വര! നിങ്ങളുടെ വീര്യത്തിൽ ഞങ്ങൾക്കു വല്ല സംശയവുമുണ്ടെങ്കിൽ വിശ്വാസം വരുവാൻതക്ക തെളിവുകൾ അങ്ങുന്നു കണ്ടുകൊൾക" എന്നിങ്ങിനെ പറഞ്ഞ് അരികെ കിടന്നിരുന്ന ദുന്ദുഭിയുടെ അസ്ഥികൂടം വിലാസപരമായി കാൽവിരൽകൊണ്ടു പൊക്കി മെല്ലാതെറിഞ്ഞു. ഉടനെ ആ അസ്ഥികൂടം അന്തരീക്ഷം ഉല്പതിച്ചു പത്തുകാതം അകലെ ചെന്നുവീണു. രഘുനന്ദനന്റെ അത്യത്ഭുതവും അതീവ ദുഷ്കരവുമായ ഈ കർമ്മം കണ്ടു സുഗ്രീവൻ വീണ്ടും ആ വീരസോദരന്മാരെ നോക്കി ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! രാമ! ബാലിക്ക് ഈ അസ്ഥികൂടം എടുത്തു പൊക്കിയെറിവാൻ അന്നു വളരെ പ്രയത്നം വേണ്ടിവന്നു. ഇന്നു നിന്തിരുവടി ആ കർമ്മം അനായാസേന സാധിച്ചു. ഇതോർക്കുമ്പോൾ അങ്ങയുടെ കൃത്യം എത്രയും അഭിനന്ദിക്കത്തക്കതു തന്നെ. എങ്കിലും ഹേ! വീര! ബാലി പൊക്കിയെറിഞ്ഞ അവസരത്തിൽ ഈ അസ്ഥികൂടം രക്തമാംസങ്ങൾകൊണ്ടും മലിച്ചു തിങ്ങിയ മജ്ജകൊണ്ടും സാന്ദ്രമായി വളരെ ഘനമുള്ളതായിരുന്നു. ഇപ്പോൾ അതു മുഴുവൻ ജീർണ്ണിച്ചു മജ്ജോദ്ദടിഞ്ഞു തൃണതുല്യം ലഘുതരമായി തീർന്നിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ ഹേ! രഘൂത്തമ! ഈ കർമ്മംകൊണ്ടു മാത്രം നിങ്ങളിൽ ആർക്കാണ് കെല്പുകൂടുകയെന്നു നിശ്ചയിച്ചുകൂടാ. മണങ്ങിയതെന്നും പച്ചയെന്നുമുള്ള വ്യത്യാസം അഗണ്യമാക്കേണ്ടതല്ല. ഈ കൃത്യംകൊണ്ടു നിന്തിരുവടിക്കും ബാലിക്കും തമ്മിൽ അന്തരമുണ്ടെന്നു കാണുന്നു. അതുകൊണ്ട് ഈ ഏഴു സാലങ്ങളിൽ ഒന്നിനെ പിളർക്കുക. എന്നാൽ എന്റെ സംശയം മുഴുവൻ തീരും. നിന്തിരുവടിയുടെ ഉൽകൃഷ്ടമായ ശക്തിയും വെളിവാകും. കരീന്ദ്രഹസ്തം പോലെ സുദീർഘമായ നിന്തിരുവടിയുടെ മഹാചാപം കുഴിയെ കുലച്ചു നല്ലൊരു ബാണം തൊടുക്കുക. ആ ശരം അതിശക്തിയോടെ ചെന്നു സാലത്തെപ്പിളർക്കുമെന്നതു നിശ്ചയമാണ്. എങ്കിലും ഹേ! രാജപുത്ര! എന്റെ സംശയം മുഴുവൻ തീർന്നുകൊള്ളട്ടെ. നിന്തിരുവടി മറിച്ചൊന്നും കരുതാതിരിക്കണം. എന്റെ ഈ

ആഗ്രഹം അങ്ങുന്നു സഫലമാക്കിത്തരേണമെ. തേജോരാശിക
ളിൽ ദിനകരൻ മുഖ്യനാണ്. ഹിമവാൻ മഹാദ്രികൾക്കു രാജാ
വായി വാഴുന്നു. ഗജാന്തകനായ പഞ്ചാസ്യൻ നാല്ക്കാലുള്ള വൎഗ്ഗ
ത്തിന്നു നാഥനാണ്. എന്നതുപോലെ ഹേ! രാഘവ! നിന്തിരു
വടി വീൎയ്യപരാക്രമങ്ങൾകൊണ്ടു സുപ്രസിദ്ധരായ മാനുഷവരരിൽ
ഉത്തമോത്തമനായും വിളങ്ങുന്നു."

സൎഗ്ഗം-12

സുഗ്രീവന്റെ ഹിതഭാഷിതങ്ങൾ കേട്ട് അവന്നു വിശ്വാസം
വരുത്തുന്നതിന്നായി മാനനീയനായ രാമചന്ദ്രൻ തന്റെ വിചിത്രചാപം
കുനിയെക്കുലച്ചു സാലങ്ങളെ ലക്ഷ്യമാക്കി നല്ലൊരു ബാണം മൊ
ചിച്ചു. സുവൎണ്ണപരിഷ്കൃതവും സുനിശിതവുമായ ആ സായകം മാ
കടു ധ്വാനിനാദംകൊണ്ടു ദിക്കുകളെയും പൂരിപ്പിച്ചു. സപ്തസാല
ങ്ങളെയും ഒന്നായി ഭേദിച്ചിട്ടും ശക്തി നിലയ്ക്കാതെ ആ ഗിരിത
ടത്തിൽ ചെന്നടിച്ചു ഭൂമിയേയും അത്യുഗ്രം ഭേദിച്ചു. നിമിഷകാല
ത്തിന്നുള്ളിൽ മഹാജവത്തോടുകൂടിയ ആ ഘോരശരം തിരിച്ചു രാമ
ചന്ദ്രന്റെ തൂണിയിൽതന്നെ ചെന്നു വീഴുകയും ചെയ്തു. വിഭിന്ന
ങ്ങളായ ആ ഏഴു സാലങ്ങളെയും ശ്രീരാഘവന്റെ അത്ഭുതശക്തി
യോടുകൂടിയ ശരവേഗത്തെയും വീക്ഷിച്ചു വാനരയൂഥപനായ സു
ഗ്രീവൻ അത്യന്തം വിസ്മയിച്ചു. പരമപ്രീതനായ അവൻ പ്രലം
ബീകൃതഭൂഷണങ്ങളോടുകൂടെ ആ പ്രഭുവെ അഞ്ജലിചെയ്തു. അത്യ
ത്ഭുതകരമായ ഈ കൃത്യം കണ്ടു സന്തുഷ്ടചിത്തനായ സുഗ്രീവൻ
ധൎമ്മവേദിയും ശൂരാഗ്രഗണ്യനും സൎവ്വശാസ്ത്രനിപുണനുമായ രാമച
ന്ദ്രനോടിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! പുരുഷപുംഗവ! മഹേന്ദ്രൻ
തുടങ്ങിയുള്ള അമരഗണത്തെയും അടൎക്കളത്തിൽ ഹനിച്ചു വീഴ്ത്തു
വാൻ നിന്തിരുവടി സമൎത്ഥനാണ്. പിന്നെ ഒരു വാനരനായ
ബാലിയുടെ കഥ പറയേണമൊ? ഹേ! കാകുൽസ്ഥ! സപ്തസാല

ആഴുന്ന മാത്രമല്ല, പർവ്വതവും ഭൂമിയുംകൂടി ഇതാ നിന്തിരുവടിയുടെ ഏകബാണത്താൽ വിദാരിതങ്ങളായി. രണത്തിൽ നിന്തിരുവടിയോടു എതിരിടുവാൻ തക്ക ശക്തൻ ആരുതാനുള്ളൂ? എന്റെ ശോകമോ ഹന്ത! ഇതാ നിശ്ശേഷം അസ്തമിച്ചു. മഹേന്ദ്രവരുണതുല്യനായ നിന്തിരുവടിയുടെ മൈത്രി എനിക്കു ലഭിച്ചുവല്ലോ. ഹേ! രാമദേവ! ഭ്രാതൃരൂപിയായ എന്റെ വൈരിയെ നിഗ്രഹിച്ചു് ഈ കഠിനകദനത്തിൽനിന്നും അടിയനെ ഇന്നു ത്രാണനംചെയ്യേണമേ. അതിന്നായി ഇതാ ഞാൻ അങ്ങയെ കൈവണങ്ങുന്നു." തദനന്തരം ശ്രീരാഘവൻ പ്രിയദർശനനായ സുഗ്രീവനെ സമാശ്ലേഷിച്ചുകൊണ്ടു് ലക്ഷ്മണന്റെ പ്രീതിപുരസ്സരമായ ഇംഗിതത്തോടുകൂടെ ഇങ്ങിനെ പ്രതിവചിച്ചു. "ഹേ! വാനരസത്തമ! അങ്ങയുടെ അഭീഷ്ടം ഞാൻ സാധിപ്പിക്കുന്നുണ്ടു്. നമുക്കു വേഗം കിഷ്കിന്ധയിലേക്കു പുറപ്പെടുക. അങ്ങു ചെന്നു ഭ്രാതൃഗന്ധനകനായ ആ ദുഷ്ടനെ പോരിനു വിളിക്കുക." രഘുനന്ദനന്റെ ഈ വാക്യമനുസരിച്ചു് അവർ എല്ലാവരും നേരെ കിഷ്കിന്ധാപുരിക്കു് ത്വരിതതരം യാത്ര ചെയ്തു. വനാന്തരത്തിലുള്ള ഒരു വലിയ മരക്കൂട്ടത്തിൽ അവർ ചെന്നു മറഞ്ഞുനിന്നു. സുഗ്രീവൻ ഉത്തരീയം വലിച്ചുകെട്ടി ബാലി കേൾക്കത്തക്കതിന്നായി അംബരംപോലും ഭേദിക്കുമാറു് ഉഗ്രതരം ഗർജ്ജിച്ചു. തന്റെ ഭ്രാതാവിന്റെ പോർവിളിയും മറ്റും കേട്ടു മഹാശക്തനും ശക്രപുത്രനുമായ ആ ഹരിയൂഥപൻ ഏറ്റവും ക്രുദ്ധനായി. അസ്തഗിരിയിൽനിന്നും മറഞ്ഞുപോകുന്ന അർക്കനെപ്പോലെ അവന്റെ വദനം ക്രോധനിമിത്തം അരുണമായി. പിന്നീടു ബാലിസുഗ്രീവന്മാർ തമ്മിലുണ്ടായ ആ ഘോരസംഗരം വാനിൽ ബുധാംഗാരകന്മാർക്കെന്നപോലെ തുമുലമായി ഭവിച്ചു. ക്രോധമൂർച്ഛിതരായ ആ സഹോദരന്മാരിരുവരും അശനിപോലെയും വജ്രംപോലെയും സദൃശങ്ങളായ തങ്ങളുടെ മുഷ്ടികൾ മടക്കി അഗ്നിചിതവെണ്ണം അന്യോന്യം ഘട്ടനംചെയ്തു. ചാപം ധരിച്ചു സന്നദ്ധനായിനിന്നിരുന്ന ശ്രീരഘുവീരനാകട്ടെ അശ്വിനീദേവന്മാരെപ്പോലെ ശൌര്യപരാക്രമത്തോടെ പോർചെയ്യുന്ന ആ സഹോ

ജന്മാർ ആരാരെന്നു തിരിച്ചറിവാൻ സാദ്ധ്യമല്ലാതായി. തന്നിമി
ത്തം പുരുഷപുംഗവനായ ശ്രീരാഘവൻ ഭീതികരമായ തന്റെ ബാ
ണം മോചിച്ചില്ല. ഈ അവസരത്തിൽ സുഗ്രീവൻ ജർജ്ജരീകൃതാംഗമാ
യ ബാലിയുടെ പ്രഹരങ്ങളേറ്റു് നന്നക്ലാന്തനായി. നാഥനായ
രാമചന്ദ്രനെ കാണായ്കയാൽ അവൻ അത്യന്തം പരിതപിച്ചു.
രുധിരസംസിക്തനായ അവൻ ഭയേന വിറച്ചു നേരെ ഋശ്യമൂക
ത്തിലേക്കുതന്നെ പാഞ്ഞുകയറി. ഭ്രാതൃവിദ്വേഷിയായ ബാലിയും
അമർഷം അടങ്ങാതെ അവനെ അനുഗമിച്ചു. ഋശ്യമൂകത്തിന്നടു
ത്തെത്തിയപ്പോൾ ശാപഭയാർത്തിതനായ ശക്രപുത്രൻ ക്രോധകാഠി
ന്യത്തോടെ പല്ലുകടിച്ചുകൊണ്ടു് "എടാ! വഞ്ചക! നീ ഒരുവിധം
രക്ഷപ്പെട്ടുവല്ലെ?" എന്നിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു് ഭഗ്നാശയനായി കി
ഷ്കിന്ധയിലേക്കു തിരിച്ചുകളഞ്ഞു. സുഗ്രീവൻ പരാജിതനായി
മടങ്ങിയെന്നുകണ്ടു് ശ്രീരാഘവൻ തന്റെ സഹജനോടും ഹനുമാ
നോടുംകൂടെ അവന്റെ സമീപം ചെന്നുചേർന്നു. രാമാദികളെക്ക
ണ്ടു ലജ്ജിച്ചു തലതാഴ്ത്തിയുംകൊണ്ടു സുഗ്രീവൻ അതികഠിനം രാഘ
വനോടിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! രഘുപതേ! ബാലിയെ പോ
രിന്നു വിളിക്കുക. എന്റെ പരാക്രമം ഇതാ കണ്ടുകൊൾക. എ
ന്നും മററും നിന്തിരുവടി വലിയ വീമ്പും പറഞ്ഞുവല്ലൊ. എന്നെ
വൈരിയെക്കൊണ്ടു കൊല്ലിക്കേണമെന്നാണൊ അങ്ങുന്നു കരുതിയ
തു്? ബാലിയെ നിഗ്രഹിപ്പാൻ എന്നാൽ സാദ്ധ്യമല്ല എന്ന യഥാ
ർത്ഥതത്വം നിന്തിരുവടിക്കു് ആദ്യംതന്നെ പറയാമായിരുന്നു." മഹാ
ത്മാവായ സുഗ്രീവന്റെ ഈ ദീനവാക്കുകൾ കേട്ടു ശ്രീരാഘവൻ
ആർദ്രചിത്തനായി. അവനെ സമാശ്വസിപ്പിച്ചുംകൊണ്ടു് പ്രഭുവാ
യ രാമചന്ദ്രൻ ഇങ്ങിനെ പ്രവചിച്ചു. "ഹേ! വീര! അങ്ങുന്നു
കോപിക്കരുതു്. ഞാൻ ബാണം വിസർജ്ജിക്കാതിരുന്നതിന്നു തക്ക
കാരണമുണ്ടു്. എന്താണെന്നു പറയാം കേൾക്കുക. അലങ്കാരം, ആ
കാരം എന്നിവകൊണ്ടും പാദവിന്യാസംകൊണ്ടും വേഷംകൊണ്ടും
യുദ്ധമദ്ധ്യത്തിൽ നിനക്കും ബാലിക്കും തമ്മിൽ യാതൊരു വ്യക്തി
യും ഞാൻ കണ്ടില്ല. തേജസ്സ്, വചസ്സ്, സ്വരം, പരസ്പരനിരീക്ഷ

ണങ്ങൾ എന്നിവകൊണ്ടും നിങ്ങൾ ആരാണെന്നു തിരിച്ചറിവാൻ എനിക്കു സാധിച്ചില്ല. വിക്രമം, പൌരുഷം എന്നിവയും നിങ്ങളിൽ ഒരുപോലെ പ്രകാശിച്ചുകണ്ടു. ഈ തുല്യസാദൃശ്യത്താൽ ഞാൻ ഏറ്റവും മോഹിതനായി. ഹേ! വാനരസത്തമ! ഈ കാരണംകൊണ്ടു ശങ്കിച്ചിട്ടാണ് ശത്രുനിബർഹണവും ഉഗ്രവേഗവും ജീവിതാന്തകവുമായ എന്റെ ഘോരബാണം ഞാൻ പ്രയോഗിക്കാതിരുന്നതു്. അജ്ഞാനതിമിരത്താൽ എയ്യു് ശരം നിന്നിൽ നിപതിച്ചുപോയിരുന്നുവെങ്കിൽ ഹേ! വാനര! ഇപ്പോൾ നമ്മുടെ അവസ്ഥയെന്തായിരിക്കും. എന്റെ ബുദ്ധികേടും ബാലചാപല്യവും ലോകം മുഴുവൻ വ്യാപിച്ചിരിക്കയില്ലേ? ആശ്രിതരെ ഹനിക്കുന്നതുപോലെ മഹത്തരമായ പാപം മറെറാന്നുമില്ലെന്നു വിജ്ഞാനികൾ ഘോഷിക്കുന്നു. ഹേ! വാനരസിംഹ! ഞാനും ലക്ഷ്മണനും വരവൎണ്ണിനിയായ സീതയും അങ്ങേക്കധീനരാണ്. ഈ വനത്തിൽ ഞങ്ങൾക്കു ശരണവും അങ്ങുന്നുതന്നെ. അങ്ങുന്നു വീണ്ടും ബാലിയോടു പോരിനിറങ്ങുക. എന്നിൽ ഒട്ടും ശങ്കിക്കരുതു്. ഈ നിമിഷത്തിൽ എന്റെ ഏകബാണംകൊണ്ടു ബാലി സമരഭൂമിയിൽ വീണു പൊടിയിൽ പിരളുന്നതു കണ്ടുകൊൾക. ദ്വന്ദ്വയുദ്ധം തുല്യമായി നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കെ ആരും തിരിച്ചറിയേണ്ടതിന്നായി പ്രത്യേകം വല്ല അടയാളവും അങ്ങുന്നു ധരിച്ചിരിക്കണം. ഹേ! ലക്ഷ്മണ! മംഗളമനോജ്ഞമായി വികസിച്ചുനില്ക്കുന്ന ഈ ഗജപുഷ്പികൾകൊണ്ടൊരു മാലകെട്ടി മഹാത്മാവായ സുഗ്രീവന്റെ കണ്ഠത്തിൽ ചാൎത്തുക." എന്നീ വാക്യങ്ങൾ കേട്ടു ലക്ഷ്മണൻ ഗജപുഷ്പികൾകൊണ്ടൊരു മാലയുണ്ടാക്കി സുഗ്രീവകണ്ഠത്തെ അലങ്കരിച്ചു. കണ്ഠസംസക്തമായ ആ ലതയാൽ ശ്രീമാനായ സുഗ്രീവൻ നക്ഷത്രമാലയാൽ പരീതമായ പൂൎണ്ണചന്ദ്രനെപ്പോലെ ശോഭിച്ചു. വലാഹകപ്പക്ഷികളോടുകൂടിയ സന്ധ്യാഭ്രംപോലെ സുപ്രസന്നനും രാമവാക്യാമൃതപാനത്താൽ പരമസന്തുഷ്ടനുമായ സുഗ്രീവൻ അനന്തരം രാമചന്ദ്രനോടുകൂടെ ബാലി പരിപാലിച്ചുപോരുന്ന കിഷ്കിന്ധക്കു പുറപ്പെട്ടു.

സൎഗ്ഗം-13

ധൎമ്മാത്മാവായ ശ്രീരാഘവൻ ലക്ഷ്മണനോടും സുഗ്രീവൻതുട
ങ്ങിയ മററു വാനരന്മാരോടുംകൂടെ ഋശ്യമൂകശൃംഗത്തിൽനിന്നു പ
രാക്രമശാലിയായ ബാലിയാൽ പാലിക്കപ്പെട്ടുന്ന കിഷ്കിന്ധക്കെ
ഴുന്നെള്ളി. ഭയസാധകവും മോഹനസ്വരൂപവുമായ തന്റെ മ
ഹേശ്ചാപം കയ്യിൽ ധരിച്ച് സുവൎണ്ണപരിഷ്കൃതവും സൂൎയ്യസന്നിഭവു
മായ കൂൎത്ത ബാണങ്ങളും ഉയൎത്തിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടു ധൎമ്മവിനീതനാ
യ രാഘവൻ മുമ്പെ നടന്നു. പിമ്പിൽ നിബിഡഗ്രീവനായ സു
ഗ്രീവൻ, സാരശോഭനനായ ലക്ഷ്മണൻ, വീരതേജസ്വികളായ ഹ
നുമാൻ, നീലൻ, നളൻ, താരൻ എന്നിവരും സഞ്ചരിച്ചു. പുഷ്പ
ഭാരാവലംബികളായ വൃക്ഷസമൂഹങ്ങൾക്കിടയിൽകൂടെ സാഗരഗ
മങ്ങളായ സരിത്തുകൾ ശാന്തമായി പ്രവഹിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.
ശുദ്ധജലപരിപൂൎണ്ണങ്ങളായ അവ ആ പഥികൎക്കു നിരതിശയമായ
നേത്രാനന്ദം നല്കി. മഹാശൈലങ്ങൾ, അവയിലുള്ള കന്ദരങ്ങൾ,
പാറപ്പിളൎപ്പുകൾ, മനോജ്ഞങ്ങളായ ശിഖരങ്ങൾ, ഉത്തുംഗശൃം
ഗങ്ങൾ എന്നിവയെല്ലാം നിസൎഗ്ഗമാധുരിയോടെ ശോഭിച്ചു. വൈ
ഡൂൎയ്യവിമലങ്ങളായ ജലങ്ങളോടെ ഉൽഫുല്ലപങ്കജങ്ങളും കഡ്മളങ്ങ
ളും, സജലങ്ങളായ സരസ്സുകളിൽ സൗരമ്യം ലാലസിച്ചു. കാരണ്ഡ
ങ്ങൾ, സാരസങ്ങൾ, ഹംസങ്ങൾ, ജലകുക്കുടങ്ങൾ, ചക്രവാകങ്ങൾ
തുടങ്ങിയ പക്ഷികൾ മഞ്ജുളസ്വനം മുഴക്കി. അനംഗതരംഗിയോ
ടു കൂടിയ ഹരിണങ്ങൾ പൈമ്പുല്ലു കടിച്ചുകൊണ്ടു നിൎഭയം സൎവ്വത്ര
സഞ്ചരിച്ചു. ശുഭ്രദന്തവിഭൂഷിതരായ ഹസ്തിവീരന്മാർ തടാകങ്ങൾ
കലക്കിമറിച്ചും വൃക്ഷത്തഴകൾ ഒടിച്ചുതിന്നും പരിഭ്രമിച്ചുകൊണ്ടു.
ഏകചരങ്ങളായ മത്തദ്വിപങ്ങൾ തടം കുത്തിപ്പിളൎത്തുകൊണ്ടു വി
ഗതഭയത്തോടെ നാലു ദിക്കും നടന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. ദ്വിരദകുല
ങ്ങൾ മഹീരേണുക്കളിൽ ആറാടി. വനചരരും ഖേചരരായ പ
ക്ഷിവ്രജങ്ങളും അനവരതം അധിവസിച്ചുപോന്നിരുന്ന ആ മഹാ
ഗഹനത്തിൽ ശ്ലാഘാൎഹങ്ങളും അത്ഭുതാവഹങ്ങളുമായ പല കാഴ്ച

കളും കണ്ടുകൊണ്ടു് അവർ കുറെദൂരം യാത്രചെയ്തു. തത്സമയം അല്പം അകലെ ദ്രുമഷണ്ഡമണ്ഡിതമായി ശ്രീവളൎന്നുള്ള ഒരു വനം അവർ വീക്ഷിച്ചു. ഇതു കണ്ടു രാമചന്ദ്രൻ സുഗ്രീവനോടിങ്ങിനെ അഭിവദിച്ചു. "സഖേ! ആകാശത്തിൽ മേഘംകണക്കെ വിപുലാകൃതിയോടെ ഈ മഹാരണ്യമദ്ധ്യത്തിൽ പരിലസിക്കുന്ന ആ വനം ഏതാണു? അതിന്നു ചുറ്റും രംഭാദ്രുമങ്ങൾ സന്നിബിഡം പ്രകാശിക്കുന്നു. ആ വനം ഏതെന്നറിവാൻ എനിക്കു നന്ന കൌതുകമുണ്ടു്." മഹാമതിയായ രാഘവന്റെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു സുഗ്രീവൻ ആ കാനനത്തെപ്പററി ഇങ്ങിനെ വിവരിച്ചു. "ഹേ! മഹാത്മൻ! ഏററവും വിസ്തീൎണ്ണവും ശ്രമനാശനവും ഉദ്യാനവനങ്ങളോടുകൂടിയതുമായ ഒരാശ്രമമാകുന്നതു്. സ്വാദുള്ള ഫലമൂലങ്ങൾ, നിൎമ്മലജലം എന്നിവകൊണ്ടു് ആ ആശ്രമം സുസമ്പന്നവും സുപ്രസിദ്ധവുമാണ്. സപ്തജനാഖ്യരെന്ന മുനിപുംഗവന്മാർ അവിടെ കഠിനവ്രതം ശീലിച്ചുകൊണ്ടു ജലത്തിൽ തലകീഴായി സൎവ്വദാ ശയിച്ചിരുന്നു. ഏഴു ദിവസത്തിലൊരിക്കൽ അവർ വായു ഭക്ഷിക്കും. അല്പസമയം വനത്തിൽവന്നിരിക്കുകയും ചെയ്യും. ഇങ്ങിനെ എഴുനൂറു കൊല്ലം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ അവർ ഏഴുപേരും സ്വകളേബരത്തോടുകൂടെ സ്വൎഗ്ഗം ഗതരായി. മഹാപ്രഭാവത്തോടുകൂടിയ ആ പുണ്യാത്മാക്കളുടെ ആശ്രമവനമാണു് നാം ഇപ്പോൾ ദൎശിക്കുന്നതു്. അത്യുന്നതങ്ങളായ തരുനിരകൾ വലിയൊരു പ്രാകാരം പോലെ അതിന്നു ചുററും നില്ക്കുന്നു. ദേവന്മാൎക്കുപോലും ആ വനം അതിക്രമ്യമല്ല. പക്ഷികൾ അവിടെ ചെന്നു കേറുന്നില്ല. മററു വനചാരികളും അപ്രകാരംതന്നെ. മോഹംനിമിത്തം വല്ല ജീവിയും അതിൽ പ്രവേശിക്കുന്നുവെങ്കിൽ അവ പിന്നെ തിരിച്ചുപോകയുമില്ല. ഹേ! മഹാഭാഗ! സകലാക്ഷരങ്ങളായ ഭൂഷണരണിതങ്ങളും തൂൎയ്യഗീതസ്വനങ്ങളും ഇടക്കിടെ അവിടെനിന്നു കേൾക്കാറുണ്ടു. മററു ചിലപ്പോൾ ദിവ്യഗന്ധം ചുററും വ്യാപിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കും. ത്രേതാഗ്നികളും അവിടെ ജ്വലിക്കുന്നു. നോക്കുക! കപോതാരുണമായ മേഘംപോലെ പടൎന്നുകൂടുന്ന ധൂമപടലം അതാ

വൃക്ഷമസ്തകങ്ങളെ മറയ്ക്കുന്നു. മേഘഛന്നമായ വൈഡൂര്യപർവ്വതം പോലെ ആ വൃക്ഷശിഖരങ്ങൾ സദീപ്തിയോടെ വിളങ്ങുന്നു. ഹേ! രാഘവ! ധർമ്മാത്മാക്കളായ ആ സപ്തജനന്മാരെ അങ്ങുന്നു കൈവണങ്ങുക. ഹേ! ലക്ഷ്മണ! ഭവാനും ആ പൂജ്യപാദരെ ഉദ്ദേശിച്ചു നമസ്കരിക്ക. ഭാവിതാത്മാക്കളായ ആ മുനിപുംഗവന്മാർ ഏറ്റവും പരിശുദ്ധന്മാരാണ്. കളങ്കമെന്നത് അവരിലില്ല." സുഗ്രീവന്റെ ഈ മംഗളമൊഴികൾ കേട്ട് രാമലക്ഷ്മണന്മാർ ബദ്ധാഞ്ജലിയോടുകൂടെ മഹാത്മാക്കളായ ആ ഋഷിവര്യരെ ഭക്തിപുരസ്സരം പ്രണമിച്ചു. അനന്തരം മുദിതചിത്തരായ ആ സഹോദരന്മാർ വാനരന്മാരോടുകൂടെ സപ്തജനാശ്രമത്തെ പിന്നിട്ടു യാത്രചെയ്തു. ഇങ്ങിനെ അവർ സുരേശപുത്രനായ ബാലിയാൽ പാലിക്കപ്പെട്ടുന്നതും ദുരാസദവുമായ കിഷ്കിന്ധക്കടുത്തെത്തി. ഉദിതദീപ്തിയോടെ വിളങ്ങുന്ന തങ്ങളുടെ ഉഗ്രബാണങ്ങൾ ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടു ധനുർദ്ധരരായ രാമലക്ഷ്മണന്മാരും വാനരന്മാരും ശത്രുശാസനാർത്ഥം കിഷ്കിന്ധയിൽ ചെന്നുനിന്നു.

സർഗ്ഗം-14

രാമലക്ഷ്മണന്മാരും സുഗ്രീവൻതുടങ്ങിയ വാനരന്മാരും ത്വരിതതരം കിഷ്കിന്ധയിൽ ചെന്നു വനാന്തരത്തിൽ വൃക്ഷങ്ങൾക്കിടയിൽ മറഞ്ഞുനിന്നു. വിപുലഗ്രീവനും കാനനപ്രിയനുമായ സുഗ്രീവൻ ക്രോധാവേശത്തോടെ തന്റെ ഉഗ്രദൃഷ്ടികൾ ഉറപ്പിച്ചുകൊണ്ട് നാലുദിക്കും വീക്ഷിച്ചു. ഉച്ചതരം ഗർജ്ജിച്ച് അവൻ ബാലിയെ പോരിന്നു വിളിച്ചു. പരിവാരസമന്വിതനായ അവന്റെ ഈ ഘോരാട്ടഹാസം വായുവേഗപുരസ്സരമായ മേഘത്തിന്റേതെന്നപോലെ അംബരം മുഴുവൻ മാറ്റൊലികൊണ്ടു. അനന്തരം ബാലാർക്കദ്യുതിയും സിംഹവിക്രമനുമായ സുഗ്രീവൻ ക്രിയാദക്ഷനായ കാകുൽസ്ഥനെ നോക്കി ഇങ്ങിനെ അഭിവചിച്ചു. "ഹേ! രാഘ

തപ്തകാഞ്ചനനിൎമ്മിതങ്ങളായ ഈ ഗോപുരങ്ങൾ നോക്കുക. ദുൎഗ്ഗഗ്രഹണാൎത്ഥം ഇതാ ഇതിന്നു ചുററും പാശങ്ങൾ കെട്ടിയുറപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ധ്വജയന്ത്രങ്ങളാകുന്ന ആഭരണങ്ങളാൽ ബാലിയുടെ ഈ പുരം സുവിഭൂഷിതങ്ങൾ തന്നെ. ഇതാ നാം കിഷ്കിന്ധയിൽ എത്തിക്കഴിഞ്ഞു. ഹേ! ദൃഢവ്രത! നിന്തിരുവടി ബാലിയെ വധിക്കുന്നതാണെന്നു മുമ്പുതന്നെ വാഗ്ദാനം ചെയ്തിട്ടുണ്ടല്ലോ. കാലം ലതയെയെന്നപോലെ അങ്ങുന്നു് ആ പ്രതിജ്ഞയെ സഫലമാക്കുക." സുഗ്രീവൻെറ ഈ വചനങ്ങൾ കേട്ടു ധൎമ്മാത്മാവും ശത്രുസൂദനനുമായ രാഘവൻ ഇങ്ങിനെ പ്രതിവചിച്ചു. "ഹേ വാനര! അങ്ങുന്നിപ്പോൾ ഗജപുഷ്പികൾ അടയാളമായി ധരിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ലക്ഷ്മണൻ അങ്ങയുടെ കണ്ഠത്തിൽ അൎപ്പിച്ചിട്ടുള്ള ഈ മാലകൊണ്ടു് എനിക്കിനി അങ്ങയെ തിരിച്ചറിവാൻ ഒട്ടും വിഷമമില്ല. ഹേ! വീര! കണ്ഠാസംസക്തമായ ഈ ഗജപുഷ്പികൾകൊണ്ടു് ഇപ്പോൾ അങ്ങുന്നു് നക്ഷത്രമാലയാൽ പരീതനായ ചന്ദ്രനെപ്പോലെ അത്യധികം ശോഭിക്കുന്നു. ഹേ! കപിപുംഗവ! ബാലിസമുത്ഥമായ അങ്ങയുടെ ഭയവും വൈരവുമെല്ലാം ഇതാ ഒറ്റ ഒരു ബാണംകൊണ്ടു ഞാൻ യുദ്ധത്തിൽ നശിപ്പിക്കുന്നുണ്ടു്. ഹേ! സുഗ്രീവ! ഭ്രാതൃരൂപിയായ നിൻെറ ആ ഘോരവൈരിയെ എനിക്കു കാട്ടിത്തരികയേ വേണ്ടു ഈ വനഭൂമിയിൽ വീണു് നിസ്സംശയം അവൻ പൂഴിയിൽ പിരളും. എൻെറ ദൃഷ്ടിയിൽ അകപ്പെട്ടു് അവൻ ജീവനോടെ മടങ്ങുന്നുവെങ്കിൽ അപ്പോൾ നീ എന്നെ ദോഷവാനാണെന്നു കരുതുക. ആ ക്ഷണം തിരിച്ചുവന്നു വേണ്ടിടത്തോളം എന്നെ നിന്ദിക്കയും ചെയ്തുകൊൾക. നീ കാണ്കെത്തന്നെയല്ലെ ഞാൻ ഏകബാണംകൊണ്ടു സപ്തസാലങ്ങളും വിദാരണം ചെയ്തതു്. എൻെറ ആ ബലവീൎയ്യത്തെ ഓൎക്കുക. ബാലി എന്നാൽ നിഹതനായെന്നു ധരിച്ചുകൊള്ളണം. അതിദാരുണമായ കഷ്ടാവസ്ഥയിൽപോലും ഞാൻ അനൃതം പറകയുണ്ടായിട്ടില്ല. മേലിൽ അതു ചെയ്യുന്നതുമല്ല. ധൎമ്മലോപം വരുത്തുന്നതു് ഒന്നുകൊണ്ടും വിഹിതമല്ല. വയലിൽ വിളയുന്ന സസ്യത്തെ ശതക്രതു വൎഷംകൊണ്ടെന്നപോലെ ഞാൻ

എൻെറ പ്രതിജ്ഞയെ ഫലപ്രദമാക്കുന്നതാണ്. നീ സംഭ്രമം വെടിയുക. വേഗം ചെന്നു ഹേമമാലിയായ ബാലിയെ പോരിന്നു വിളിക്ക. നിൻെറ ഘോരാട്ടഹാസത്താൽ കിഷ്കിന്ധ മുഴുവൻ മാറൊലിക്കൊള്ളട്ടെ. അവൻ യുദ്ധരംഗത്തിൽ വന്നിറങ്ങാതിരിക്കയില്ല നിശ്ചയം. അജയ്യനും ബലശ്ലാഘിയുമാണെന്നല്ലെ അവൻെറ നാട്യം. നിന്നാൽ മുമ്പൊരിക്കലും ആക്രമിക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ലല്ലൊ. നിൻെറ ശത്രുഗർജ്ജനം കേൾക്കുമ്പോൾ യുദ്ധപ്രിയനായ അവൻ എങ്ങിനെ കാലവിളംബനം വരുത്തും. ശൂരന്മാർ സംഗരത്തിൽ ശത്രുധർഷണം ഒരിക്കലും സഹിക്കയില്ല. വിശേഷിച്ചും നാരീസമക്ഷം അവരുടെ വീര്യം വളരെ കവിഞ്ഞതായിരിക്കും." ശ്രീരാമൻെറ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു ഹേമപിംഗലദ്യുതിയായ സുഗ്രീവൻ ആകാശംപോലും ഭേദിക്കുമാറു ക്രൂരനാദത്തോടെ ഗർജ്ജനംചെയ്തു. ആ ഭയങ്കരശബ്ദം കേട്ടു ഗോവൃഷങ്ങൾ ഹതപ്രഭരായി. കുലസ്ത്രീകൾ ആകുലപ്പെട്ടു. യുദ്ധത്തിൽ പരാജയപ്പെട്ട മന്നൻെറ വാജികളെപ്പോലെ മൃഗസഞ്ചയം ഭയചകിതമായി. അവ നാലുദിക്കും പാഞ്ഞുനടന്നു. ക്ഷീണപുണ്യന്മാരെന്നപോലെ പക്ഷികൾ ആകാശത്തിൽനിന്നും നിപതിച്ചു. ഐശ്വര്യസമ്പന്നനും മേഘദ്യുതിയുമായ സൂര്യപുത്രനാകട്ടെ ക്ഷോഭിച്ച കടൽപോലെയും ഭയങ്കരമേഘംപോലെയും തുടരെത്തുടരെ അട്ടഹാസം ചെയ്തുകൊണ്ടു ലോകം മുഴക്കി.

സർഗ്ഗം-15

മഹാത്മാവായ സുഗ്രീവൻെറ മഹാഗർജ്ജനം ഭ്രാതൃവിദ്വേഷിയായ ബാലി കേട്ടു. സർവ്വഭൂതപ്രകമ്പനമായ അവൻെറ ഈ അട്ടഹാസം മദശാലിയും അന്തഃപുരഗതനുമായ ബാലിയെ അത്യർത്ഥം ക്രുദ്ധനാക്കി. വർദ്ധിച്ച രോഷനിമിത്തം സന്ധ്യാതപപ്രഭനായ അവൻെറ മുഖം രാഹുവാൽ ഗ്രസിക്കപ്പെട്ട ആദിത്യനെപ്പോലെ പെട്ടെന്നു ശോഭകെട്ടു. അത്യുഗ്രങ്ങളായ ദംഷ്ട്രായുധങ്ങളോടുകൂടിയ

ബാലി ഉദഗ്രകോപത്താൽ ദീപ്താഗ്നിപോലെ ഉജ്ജ്വലിച്ചു. പ്രഫുല്ലപങ്കജങ്ങൾകൊണ്ടു നിറഞ്ഞ ഹ്രദംപോലെ സുവിഭൂഷിതനായ അവൻ ഭയങ്കരദർശനനായി. ആ ഘോരനിസ്വനം സഹിക്കവയ്യാതെ അവൻ അന്തഃപുരത്തിൽനിന്നു ചാടിപ്പുറപ്പെട്ടു. അത്യുഗ്രമായ അവന്റെ ചരണവിന്യാസം നിമിത്തം മേദിനിപോലും പിളർന്നുപോയി. തത്സമയം അവന്റെ പ്രാണവല്ലഭയായ താര ഭയസംഭ്രാന്തിയോടെ അവനെ ആലിംഗനംചെയ്തുകൊണ്ടു പ്രേമപുരസ്സരം ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! നാഥ! നദീവേഗംപോലെ മടിച്ചുപൊങ്ങുന്ന അങ്ങയുടെ ഈ ക്രോധം അടക്കുക. അങ്ങുന്നിപ്പോൾ ഉണർന്നെഴുന്നേററിട്ടേ ഉള്ളൂ. ഭുജിക്കപ്പെട്ട ഒരു മാല്യത്തിന്നു തുല്യമാണ് ഇപ്പോൾ നിന്തിരുവടി. ഹേ! വീര! നല്ലവണ്ണം പുലർന്നതിന്നുശേഷം ഇവനോടു നേരിടാം. വൈരിക്കു കയററവും നിന്തിരുവടിക്കു താഴ്ചയും ഒരുകാലവും ഉണ്ടാകുന്നതല്ലല്ലൊ. പെട്ടെന്നുള്ള നിന്തിരുവടിയുടെ ഈ പുറപ്പാട് എനിക്ക് ഒട്ടുംതന്നെ രുചിക്കുന്നില്ല. ഈ സമാരംഭത്തിൽനിന്നു ഞാൻ അങ്ങയെ നിവാരണംചെയ്യുന്നതിന്നു കാരണമുണ്ട്. മുമ്പൊരിക്കൽ ഇതേവിധം തന്നെ ഇവൻ വന്ന് അങ്ങയെ പോരിന്നുവിളിക്കയുണ്ടായല്ലൊ. അന്നു നിന്തിരുവടി പ്രവൃദ്ധമായ കോപത്തോടെ യുദ്ധക്കളത്തിൽ ചെന്നിറങ്ങി. നിന്തിരുവടി ഏല്പിച്ചതായ ദേഹപീഡകൾ സഹിക്കവയ്യാതെ ഭയന്നു വിറച്ചുംകൊണ്ടാണല്ലൊ ഇവൻ അന്നു മണ്ടിയതു്. ആ ഭീരുവല്ലയൊ ഇന്നും ഇവിടെ വന്ന് അങ്ങയെ പോരിന്നു വിളിക്കുന്നതു്. നന്നെ പരവശൻ; വിശേഷിച്ചും അങ്ങയാൽ പീഡിക്കപ്പെട്ടവൻ; ഇതെല്ലാമാലോചിക്കുമ്പോൾ ഹേ! നാഥ! എനിക്കു ശങ്ക ജനിക്കുന്നു. ഇത്രയും ദർപ്പം ഇവന്നുണ്ടാവാൻ കാരണമില്ല. അത്യുത്സാഹത്തോടുകൂടിയ ഇവന്റെ ഈ അട്ടഹാസസമാരംഭത്തിൽ എന്തോ ചില ഗൂഢതത്വങ്ങളുണ്ട്. അതിവാശിയോടുകൂടിയ ഇവന്റെ പോർവിളിയും മററും കേൾക്കുമ്പോൾ ഇവന്നു പാലയത്തക്കതായ ഒരു പിൻതുണയുണ്ടെന്നു വ്യക്തമാണ്. അല്ലാതെ ഇവൻ ഈവിധം വന്നു തൊള്ളതുറക്കയില്ല. സ്വതവെ

തന്നെ സുഗ്രീവൻ നിപുണനും ബുദ്ധിമാനുമാണ്. ബലവിക്രമങ്ങൾ നല്ലവണ്ണം പരീക്ഷിച്ചറിയാതെ അവൻ നിന്നെ സഹായത്തിന്നു കൂട്ടുന്നതല്ല. കുമാരനായ അംഗദൻ മുമ്പൊരിക്കൽ എന്നോടിങ്ങിനെ പറഞ്ഞതായി ഞാൻ ഓർക്കുന്നു. ഒരിക്കൽ അവൻ വനാന്തരത്തിൽ ചെന്നിരുന്നുവത്രെ. ആ സമയത്തിൽ ചില ആപ്തചാരന്മാർ അവനോടു പറഞ്ഞ വൃത്താന്തമാണിത്. "ശൂരരും യുദ്ധവിജയികളും ഇക്ഷ്വാകുകുലജാതന്മാരുമായ രാമലക്ഷ്മണന്മാർ ഈ വനത്തിൽ വന്നിട്ടുണ്ട്. ദശരഥപുത്രന്മാരും ദുരാസദന്മാരുമായ ആ രണ്ടു സഹോദരന്മാർ സുഗ്രീവന്നു വേണ്ടുന്ന സഹായ്യംചെയ്വാൻ ഒരുങ്ങിയിരിക്കുന്നു." ഹേ! പ്രാണവല്ലഭ! രണകർക്കശനും പരബലോന്മാഥിയുമായ രാമൻ യുഗാന്തവഹ്നിപോലെ ഉജ്ജ്വലനാണ്. പിതൃനിർദ്ദേശനിരതനായ രാഘവൻ സജ്ജനങ്ങൾക്കു നിവാസവൃക്ഷവും അനാഥർക്കു ശരണ്യനും യശസ്സിന്നു മുഖ്യസ്ഥാനവുമാണ്, ധാതുക്കൾക്കു ശൈലേന്ദ്രനെന്നപോലെ ജ്ഞാനവിജ്ഞാനസമ്പന്നനായ ആ മഹാത്മാവ് ഗുണഗണങ്ങൾക്കു മഹാസമുദ്രവുമാണ്. അതിനാൽ ഹേ! വീര! ദുർജ്ജയനും അപ്രമേയനും ആഹവധീരനുമായ രാമനോട് അങ്ങേയ്ക്കു വൈരം വേണ്ട. ഹേ! ശൂര! നിന്തിരുവടിയുടെ ഈ സമാരംഭത്തെ ഞാൻ ശ്ലാഘിക്കയില്ല. അങ്ങേയ്ക്കു നല്ലതെന്തെന്നു പറയാം; കേൾക്കുക. കഴിയുന്നവേഗത്തിൽ അങ്ങുന്നു സുഗ്രീവനെ യുവരാജാവായി വാഴിക്ക. ഭ്രാതാവോടുള്ള മാത്സര്യം ബലവാനും രാജശ്രേഷ്ഠനുമായ അങ്ങേയ്ക്കു തീരെ അനർത്ഥകരമാണ്. അവനോടുള്ള ശത്രുത അങ്ങുന്നു ദൂരീകരിക്ക. മഹാപ്രഭുവായ രാമനെ മിത്രമാക്കുക. സുഗ്രീവനെ സ്നേഹിക്ക. അവനോടുള്ള പ്രദ്വേഷം നാശഹേതുകമാണ്. അനുജനായ അവനെ അങ്ങുന്നു ലാളിക്കേണ്ടതല്ലേ. എവിടെ വസിച്ചാലും അവൻതന്നെയാണ് എല്ലാംകൊണ്ടും നിന്തിരുവടിയ്ക്കു ബന്ധു. അവനെക്കാൾ ഉററ മററാരു ബന്ധു ഈ ലോകത്തിൽ നിന്തിരുവടിയ്ക്കാണ്ട്. ഹേ! വീര! ദാനമാനാദികൾകൊണ്ടു നിന്തിരുവടി അവനെ പ്രീതനാക്കുക. നിന്തിരുവടിയോടുകൂടിത്തന്നെ മേലിലും അവൻ

വസിക്കട്ടെ. വൈരത്തെ വിസ്മരിച്ച് അവനും അങ്ങയെ ആദരപൂർവ്വം സ്നേഹിക്കണം. മത്സരബുദ്ധി എത്രതന്നെ വർദ്ധിച്ചാലും അവൻ അങ്ങയുടെ ഭ്രാതാവല്ലെന്ന് ഒരിക്കലും വരുന്നതല്ല. അതിനാൽ നിന്തിരുവടി സോദരനോടുകൂടെ ഇണങ്ങി വാഴുക. നിന്തിരുവടിക്കാശ്രയവും അവനാണ്. ഞാൻ പറയുന്നതെല്ലാം കാര്യമാണെന്നിരിക്കിൽ—ഹേ! പ്രാണവല്ലഭ! ഞാൻ അങ്ങയുടെ പ്രേമഭാജനമാണെന്നിരിക്കിൽ—ഞാൻ അങ്ങയുടെ ഹിതകാംക്ഷിയാണെന്ന തോന്നുന്നപക്ഷം എന്റെ ഈ വാക്കുകൾ സ്വീകരിക്കുക. എന്റെ ഈ ഇഷ്ടവചനങ്ങളിൽ തെളിയുക. മേലിൽ അവനോടു വൈരം കരുതാതിരിപ്പാൻ ഇതാ ഞാൻ അങ്ങയോടു യാചിക്കുന്നു. അമരനായകനു തുല്യം മഹാതേജസ്വിയാണ് കോസലാധിപനായ രാമചന്ദ്രൻ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ നേരെയുള്ള ഈ വിരോധം അങ്ങേയ്ക്കു തീരെ ദോഷകരമാണ്." ഇപ്രകാരം താര ഇഷ്ടവചനങ്ങൾ പലതും ബാലിയോടു പറഞ്ഞുനോക്കി. കാലപാശവശനായ അവനു ഈ ശോഭനമൊഴികൾ എങ്ങിനെ ഹൃദ്യമാകും

സർഗ്ഗം-16

താരാധിപവക്ത്രയായ താരയുടെ ഹിതവചനങ്ങൾ തീരെ ധിക്കരിച്ചുംകൊണ്ടു ബാലി ഇപ്രകാരം വചിച്ചു. "ഹേ! വരാനനെ! സുഗ്രീവൻ എനിക്ക് എത്രയോ എളിയവൻ. വിശേഷിച്ചും എന്റെ വൈരിയുമാണ്. അങ്ങിനെയിരിക്കെ എല്ലാകാര്യവുമോർത്തിട്ടാണ് അവന്റെ ഈ ഗർജ്ജനാസമാരംഭങ്ങൾ ഞാൻ മർഷണം ചെയ്യേണ്ടതു്? ഹേ! ഭീരു! രണകർക്കശരായ ശൂരന്മാർ പോരിനു വിളിച്ചുകൊണ്ടുള്ള മറ്റൊരുവന്റെ ധിക്കാരം ഒരിക്കലും സഹിക്കയില്ല. ഹീനഗ്രീവനായ സുഗ്രീവൻ യുദ്ധോത്സാഹത്തോടുകൂടെ ഗർജ്ജിക്കുന്നതു കേട്ടിരിപ്പാനുള്ള സഹനശക്തി എനിക്കില്ല. ശ്രീരാഘവൻ നിമിത്തം എനിക്കു നാശം വന്നുകൂടുമെന്നു കരുതി നീ വിഷാദിക്ക

യെ വേണ്ട. കൃതജ്ഞനും ധൎമ്മശാസ്ത്രതത്വജ്ഞനുമായ ആ പുരുഷപുംഗവൻ എങ്ങിനെ പാപകൎമ്മം ആചരിക്കും? ഹേ! താരെ! ചന്ദ്രമുഖി! നീ നിന്റെ സഖിമാരോടൊന്നിച്ചു മടങ്ങുക. വീണ്ടും എന്നെ അനുഗമിക്കുന്നതെന്തിന്? ഹേ! ഇന്ദുവദനെ! നിന്റെ ഭൎത്തൃഭക്തിയും സീമാതീതമായ സ്നേഹഹാൎദ്ദവും കണ്ടു ഞാൻ എത്രയും സന്തോഷിക്കുന്നു. നീ നിന്റെ ധൎമ്മം വേണ്ടുംവണ്ണം ആചരിച്ചു. ഇനി തിരിച്ചുപോകുക. ഒട്ടും പരിഭ്രമം വേണ്ട. ഞാൻ ചെന്നു സുഗ്രീവനോടൊന്നു പൊരുതിനോക്കട്ടെ. അവനെ ഞാൻ വധിക്കയില്ല. ദൎപ്പം അടക്കുകയേ ഉള്ളൂ. പ്രാണനുള്ള രക്ഷ കരുതാതെ കഠിനമായ ഒന്നും ഞാൻ അവനിൽ പ്രയോഗിക്കയില്ല. വൃക്ഷങ്ങൾകൊണ്ടും മുഷ്ടികൾകൊണ്ടുമുള്ള പ്രഹരമേറ്റുതന്നെ അവൻ പിന്തിരിഞ്ഞു പൊയ്ക്കൊള്ളും. യുദ്ധത്തിൽ എന്റെ മുഴുവൻ ശക്തിയോ പരാക്രമമോ തടുത്തുനില്പാൻ ആ ദുൎമ്മതിക്കു ത്രാണിയില്ല. ഹേ! താരേ! നീ ഭൎത്തൃസ്നേഹം വേണ്ടുംവണ്ണം കാണിച്ചു. സ്നേഹപുരസ്സരം വേണ്ടുന്നതു ഹിതവചനങ്ങളും എനിക്കുപദേശിച്ചു. ഇനിയെങ്കിലും നീ തിരിച്ചുപോകുക. ഹേ! വല്ലഭേ! പ്രാണങ്ങളോടെ തിരിച്ചുപോരുവാൻ നീ എനിക്കു വിജയമോതുക. ഹാ! പ്രിയഭാഷിണി! ജയമോതി ഭവതിയുടെ ഭൎത്താവെ യാത്രയാക്കുക. ഞാൻ ചെന്നു പോർചെയ്ത് അവനെ ഒരുവിധം അടക്കട്ടെ." ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു സുദക്ഷിണയും പ്രിയഭാഷിണിയുമായ താര തന്റെ പ്രാണവല്ലഭനെ കെട്ടിപ്പുണൎന്നു രോദനംചെയ്തു. മന്ദം മന്ദം അവൾ അവനെ പ്രദക്ഷിണംചെയ്തു. വിജയൈഷിണിയും താരേശവദനയുമായ അവൾ പലവുരു തന്റെ പ്രാണവല്ലഭന്, മന്ത്രപൂൎവ്വകം ആശിസ്സോതി. അനന്തരം ശോകമോഹിതയായി മറ്റു സ്ത്രീകളോടൊന്നിച്ച് അവൾ ഗൃഹാന്തം പ്രാപിച്ചു. ക്രോധത്താൽ മതിമറന്നുപോയ ബാലിയാവട്ടെ മഹാസൎപ്പംപോലെ നിശ്വസിച്ചുകൊണ്ട് തന്റെ അരമനയിൽനിന്നും നിൎഗ്ഗമിച്ചു. ശത്രുദൎശനകാംക്ഷയോടെ രോഷാവേശനായ അവൻ തന്റെ സംവൃതദൃഷ്ടികൾ നാലു ദിക്കും വ്യാപരിപ്പിച്ചു. സുസംവീതനായി യുദ്ധത്തി

ന്നൊരുങ്ങിനില്ക്കുന്ന സുഗ്രീവനെ അവൻ അകലെക്കണ്ടു. ഹേമ പിംഗലവൃത്തിയും വീൎയ്യവാരിധിയും ശ്രീമാനുമായ സുഗ്രീവൻ ക്രോധനിമിത്തം അഗ്നിക്കുതുല്യം പ്രോജ്ജ്വലിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. മഹാശൂരനായ അവനെ ദർശിച്ചമാത്രയിൽ പരാക്രമശാലിയായ ബാലി പരമരോഷത്തോടെ വസ്ത്രം വലിച്ചുകെട്ടി ദൃഢതരം മുഷ്ടി മടക്കിയോങ്ങിയുംകൊണ്ടു് അവന്നു നേരെ പാഞ്ഞുചെന്നു. സുഗ്രീവനും ഉടൻ മുഷ്ടി മടക്കി വാശിയോടെ ഹേമമാലിയോടേററു. വീരവാദം പറഞ്ഞും അമിതവീൎയ്യം പ്രകാശിപ്പിച്ചുംകൊണ്ടു തന്നോടെതിൎത്തുനില്ക്കുന്ന രണപണ്ഡിതനായ സുഗ്രീവനെ നോക്കി ക്രോധതാമ്രാക്ഷനായ ബാലി ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "എടാ സുഗ്രീവ! ശിലക്കു തുല്യം സുദൃഢമായ എന്റെ മുഷ്ടികൾ ഇതാ നിന്നിൽ വന്നു വീഴുന്നതു നോക്കുക. ഉടൻ അവ നിന്റെ പ്രാണങ്ങളെ വലിച്ചെടുക്കും." ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു സുഗ്രീവൻ ഏററവും ക്രുദ്ധനായി "എടാ ദുഷ്ടാ! പ്രാണങ്ങളെ വലിച്ചെടുപ്പാൻ തക്ക ശക്തിയുള്ള ആ മുഷ്ടികൾ നിന്റെ മൂൎദ്ധാവിൽതന്നെ വന്നു വീഴട്ടെ" എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു ഘോരതരം ബാലിയോടു പടവെട്ടി. ബാലിയുടെ ദുൎഭേദകമായ മുഷ്ടിപാതങ്ങൾ ഏററു ശോണിതം ഉദ്വമിച്ചു് നദീപ്രവാഹത്തോടുകൂടിയ മഹാഗിരിപോലെ സുഗ്രീവൻ ശോഭിക്കുന്നായി. ഉടൻ ഒരു വലിയ സാലവൃക്ഷം മുരടോടെ പൊരിച്ചെടുത്തു് മഹേന്ദ്രൻ വജ്രംകൊണ്ടു പൎവ്വതത്തിങ്കലെന്നപോലെ അവൻ ബാലിയുടെ ഗാത്രത്തിൽ അതികഠിനം പ്രഹരിച്ചു. ആ പ്രഹരമേററ ബാലി, പ്രവൃദ്ധമായ ഭാരംനിമിത്തം കടലിൽ ഉലഞ്ഞാടിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന കപ്പൽപോലെ നിലതെററി ചഞ്ചലിച്ചു. ഭീമവിക്രമന്മാരും ഘോരരൂപികളും ഗരുഡതുല്യവേഗികളുമായ അവർ രണ്ടുപേരുടെയും ക്രോധം വാനിൽ സൂൎയ്യചന്ദ്രന്മാരെപ്പോലെ വളൎന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. ഛിദ്രപ്രിയന്മാരും പരസ്പരവിദ്വേഷികളുമായ ബാലിസുഗ്രീവന്മാർ തമ്മിലുണ്ടായ ആ സമരം എത്രയും ഭയങ്കരമായി ഭവിച്ചു. ബലവീൎയ്യാഢ്യനും ഇന്ദ്രപുത്രനുമായ ബാലിയുടെ ദുൎദ്ധൎഷമായ പരാക്രമത്തിൽ സൂൎയ്യപുത്രനായ സുഗ്രീവന്റെ പൌരു

ഷം തീരെ ശോഭകെട്ടു. അവന്റെ ദർപ്പം ഭഗ്നമായി. ഉഗ്രമായ കോപത്തോടെ അവൻ ക്ഷണാർദ്ധത്തിൽ വജ്രകോടിനിഭങ്ങളായ തന്റെ നഖങ്ങൾകൊണ്ടു തഴച്ചുനിന്നിരുന്ന വലിയൊരു സാലവൃക്ഷം പുഴക്കിയെടുത്തു ബാലിയോടു നേരിട്ടു. മുഷ്ടികൾ, മുട്ടുകൾ എന്നിവകൊണ്ടടിച്ചും ഇടിച്ചും ചവിട്ടിയും വൃത്രാസുരനും ഇന്ദ്രനുമെന്നപോലെ അവർ അന്യോന്യം തീവ്രതരം യുദ്ധംചെയ്തു. ഉഗ്രദാരുണമായ ആ രണത്തിൽ അംഗങ്ങൾ മുറിഞ്ഞു ചോരയിൽ മുഴുകിയെങ്കിലും ആ വനചാരികൾ ഇരുവരും ഭൂരിശം അടങ്ങാതെ മേഘംപോലെ ഭയങ്കരമാംവണ്ണം ഗർജ്ജിച്ചുകൊണ്ടേയിരുന്നു. ബാലിയുടെ ഉഗ്രമായ വീര്യം സഹിക്കവയ്യാതെ ക്ഷീണപരവശനായ സുഗ്രീവൻ ശ്രീരാഘവനെ അടിക്കടി തിരിഞ്ഞുനോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ഇതു കണ്ടു ശ്രീരാഘവൻ അത്യർത്ഥം ആർത്തനായ അവന്റെ ഇംഗിതം ഇന്നതെന്നു മനസ്സിലാക്കി. സുഗ്രീവന്റെ മുഖം ആകമാനം ഗ്ലാനമായി. ഉടൻ ശ്രീമാനായ രാഘവൻ ബാലിവധത്തിന്നായുങ്ങി നല്ലൊരു ബാണം എടുത്തു തന്റെ വില്ലിൽ സജ്ജമാക്കി. ആ മഹാത്മാവ് കൃതാന്തചക്രത്തെപ്പോലെ ഭയങ്കരവും ആശീവിഷംപോലെ മഹാശക്തിയോടുകൂടിയതുമായ തന്റെ ബാണം വലിച്ചുവിട്ടു. തൽക്ഷണം ദിക്കുകളെയും മുഴക്കിക്കൊണ്ടിരുന്ന ആ ജ്യാനിനാദത്താൽ പക്ഷികൾ പരിത്രസ്തരായി. യുഗാന്തകാലത്തെന്നപോലെ മൃഗങ്ങൾ വ്യാമോഹിച്ചു. അവ ത്വരിതതരം ധാവനം ചെയ്തു. ആ മഹാബാണമാകട്ടെ വജ്രനിർഘോഷത്തോടും പ്രദീപ്താശനിപോലെ ദുർന്നിരീക്ഷ്യമായ തേജസ്സോടുംകൂടെ ലക്ഷ്യം പിഴക്കാതെ ബാലിയുടെ നെഞ്ചിൽ ചെന്നു തറച്ചു. ഉത്സവാനന്തരം ധ്വജത്തെയെന്നപോലെ ശ്രീരാഘവന്റെ ആ ഉഗ്രബാണം ബാലിയെ ഭൂമിയിൽ പതിപ്പിച്ചു. ശോഭകെട്ട് അവൻ ഹതചേതനനായി. ലോകാന്തകനായ കൃതാന്തനെപ്പോലെ ദാശരഥി ആഞ്ഞുവിട്ടിട്ടുള്ളതും അരാതികളെ അന്തംവരുത്തുന്നതും സ്വർണ്ണം കെട്ടിയതുമായ ആ ഘോരസായകം പുരഹരന്റെ ലലാടാക്ഷിയിൽനിന്നു ഉദ്ഗമിക്കുന്ന ധൂമപരീതമായ അഗ്നിപോലെ തീരെ ദുസ്സഹവും ദുർന്നിരീക്ഷ

നുമായി ഭവിച്ചു. മഹാവാതത്താൽ പൊട്ടിവീഴുന്ന അശോകവൃക്ഷം പോലെയും അതിശക്തിയോടെ നിലത്തു പതിക്കുന്ന ഇന്ദ്രധ്വജം പോലെയും ശക്രപുത്രനായ ബാലി യുദ്ധഭൂമിയിൽ വീണ് രക്താംബുവിൽ മുഴുകി.

സർഗ്ഗം-17

ശ്രീരാഘവന്റെ തീവ്രസായകത്താൽ വിരോന്മാഥിയായ ബാലി അഭിഹതനായി. വെട്ടററ വൃക്ഷംപോലെ അവൻ ഭൂമിയിൽ മറിഞ്ഞുവീണു. ക്ഷോണിയിൽ നിപതിച്ച ദേവരാജധ്വജം പോലെ സർവ്വാംഗവിഭൂഷിതനായ അവൻ വിമുക്തകാന്തിയായി. വാനരേശ്വരൻ നിലത്തു വീണ മാത്രയിൽതന്നെ ചന്ദ്രനില്ലാത്ത രാത്രിപോലെ ഭൂതലം അന്ധകാരമയമായി. രാമബാണമേററു ആ നിമിഷം അവൻ ഭൂമിയിൽ നിപതിച്ചുവെങ്കിലും ആ മഹാത്മാവിന്റെ പ്രാണനോ, വീരശ്രീയോ, തിളങ്ങുന്ന തേജസ്സോ, പരാക്രമപ്രൗഢിമയോ അത്ര വേഗത്തിൽ അവനെ പരിത്യജിച്ചില്ല. ഇന്ദ്രൻ കൊടുത്ത വജ്രഖചിതമായ ഹേമമാല ധരിച്ചിരിക്കെ അവന്റെ പ്രാണനും, തേജസ്സും, ശ്രീയും എങ്ങിനെ അവനെ പെട്ടന്നു വിട്ടുമാറും. ശക്രദത്തമായ ആ ദിവ്യമാലയാൽ ഹരിയൂഥപനായ ബാലി സന്ധ്യാന്തഗതമായ പയോധരംപോലെ ശോഭിച്ചു. ഹതചേതനനായി ക്ഷോണിയിൽ വീണുകിടന്നിരുന്നുവെങ്കിലും അവന്റെ പ്രദീപ്തകളേബരവും അവൻ ധരിച്ചിരുന്ന പൊൻമാലയും മർമ്മഘാതിയായ ആ വീരബാണവും ഒന്നായി ചേർന്ന് ശ്രീ തന്നെ മൂന്നുവിധമായി പരിലസിക്കയാണെന്നപോലെ അവനിൽ നിതാന്തം വിളങ്ങി. വീര്യവാരിധിയായ ശ്രീരഘുവീരന്റെ ശരാസനത്തിൽനിന്നു വിമുക്തമായും സ്വർഗ്ഗമാർഗ്ഗപ്രാപകമായും ഉള്ള ആ ബാണം അവനു സൽഗതി നൽകി. ഇന്ദ്രനു തുല്യം ഉൽക്കർഷനും ദുസ്സഹനുമായ ബാലി ജ്വാലയടങ്ങിയ വഹ്നിപോലെയും പുണ്യക്ഷയത്താൽ ക്ഷീണകാന്തിയോടെ സ്വർഗ്ഗത്തിൽനിന്നു വീഴുന്ന യയാതി

യെപ്പോലെയും യുഗാന്തകാലത്തിൽ ഭൂമിയിൽ പതിക്കുന്ന ആദിത്യ
നെപ്പോലെയും മന്ദം മന്ദം ക്ഷോണിയിൽ നിപതിച്ചു. സിംഹേ
ന്ദ്രനെപ്പോലെ സുന്ദരമായ ഉരസ്സ്, മഹാബാഹുക്കൾ, ഉജ്ജ്വലിക്കു
ന്ന വക്ത്രകാന്തി, മഞ്ഞനിറമായ കണ്ണുകൾ എന്നിവകൊണ്ട് എ
ത്രയും ഭയങ്കരനായിരുന്ന ഇന്ദ്രനന്ദനൻ ഭൂമിയിൽ വീണുകിടക്കുന്ന
തു കണ്ട് മഹാമതികളായ രാമലക്ഷ്മണന്മാർ അവന്റെ സമീപം
ചെന്നുനിന്നു. തന്റെ അരികെ വന്നുനില്ക്കുന്ന രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ
കണ്ട് അല്പതേജസ്വിയായ ബാലി ധർമ്മസംയുക്തവും അതിപരു
ഷവുമായ വാക്കുകൾ ആർത്തസ്വരത്തിൽ ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു.
"ഹേ! രാഘവ! അങ്ങുന്നു പാർത്ഥിവപുത്രനും പ്രിയദർശനനും വിപു
ലഖ്യാതിയുമാണല്ലൊ. കുലീനനും സത്വസമ്പന്നനും ചരിതവ്രതനും
ശ്രീമാനുമായ അങ്ങേക്കു ചേർന്നതല്ല ഈ കർമ്മം. അങ്ങയോടു നേ
രിടാത്ത എന്നെ ഹനിച്ചിട്ട് എന്തൊരു ഗുണമാണ് അങ്ങേക്കു സി
ദ്ധിച്ചത്! മറെറാരുവനോടു വാശിയോടെ പൊരുതിക്കൊണ്ടിരു
ന്ന എന്റെ മാറിടത്തിൽ അങ്ങുന്നു ശരം പ്രയോഗിച്ചതു ധർമ്മ
യുക്തമൊ! രാമൻ കാരുണ്യവാരിധിയും പ്രജാക്ഷേമതല്പരനും
കാലജ്ഞനും ദൃഢവ്രതനും ജിതസാഹസിയും ആചാരം നല്ലപോ
ലെ അറിയുന്നവനുമാണെന്നു ലോകങ്ങൾ ഉൽഘോഷിക്കുന്നു. ശ
മം, ദമം, ക്ഷമ, ധൈര്യം, സത്യം, ധർമ്മം, പരാക്രമം എന്നിവയും
അപരാധികളിൽ ദണ്ഡവുമാണല്ലൊ രാജധർമ്മം. ഈ രാജധർമ്മ
വ്യവസ്ഥയും ഭവാന്റെ കുലീനതയും അനുസ്മരിക്കകൊണ്ടാണ് താര
യുടെ പ്രേമസൂചകമായ പ്രതിബന്ധത്തെപ്പോലും നിരസിച്ച് എ
ക സുഗ്രീവനോടേല്പാനിടയായതു്. മറെറാരുത്തനോടു ദ്വന്ദ്വയു
ദ്ധത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടിട്ടുള്ള അവസരത്തിൽ ഹേ! രാമ! അങ്ങുന്ന് എ
ന്നോടു നേരിടുമെന്ന് ആർ വിചാരിച്ചു? നിന്ദിതവടി മറഞ്ഞിരി
ക്കയാണല്ലൊ ചെയ്തതു്. അങ്ങുന്നു നീതികെട്ടവനും നിഹതാത്മാ
വും ദുരാചാരസക്തനും തൃണാവൃതമായ കൂപംപോലെ മഹാ
ഭയങ്കരനുമാണ്. ധർമ്മജ്ഞനെന്നു നടിച്ചു ലോകത്തെ വഞ്ചിക്കു
ന്ന അങ്ങുന്ന് ഭസ്മച്ഛന്നമായ വഹ്നിപോലെ അതിഘോരനാണ്.

തന്നെ. ഹേ! രാമ! അങ്ങയുടെ രാജ്യത്തിലൊ പുരത്തിലൊ കട
ന്നു യാതൊരു ദ്രോഹവും ഞാൻ ചെയ്യുകയുണ്ടായില്ല. ഞാൻ അങ്ങ
യെ അവമാനിക്കയും ചെയ്തിട്ടില്ല. അങ്ങയ്ക്കു യാതൊരു ദോഷ
വും ചെയ്തിട്ടില്ലാത്ത എന്നിൽ അങ്ങുന്നു ഈ ശരമെയ്തിട്ടുള്ളതു ന്യായ
മൊ? ഫലമൂലങ്ങൾ ഭക്ഷിച്ചു കാട്ടിൽ കിടക്കുന്ന കേവലം ഒരു വാന
രനാണ് ഞാൻ. ഈ ഞാൻ അങ്ങയോടെതിർത്തില്ലെന്നു മാത്രമല്ല
മറ്റൊരുത്തനോട് ഇടഞ്ഞു പൊരുതുകയുമാണല്ലൊ ചെയ്തിരുന്നത്.
ഹേ! മന്നവ! നിന്തിരുവടിയിൽ ധർമ്മചിഹ്നവും കാണുന്നുണ്ട്. ശാ
സ്ത്രവേദിയായ ഒരു ക്ഷത്രിയൻ ധർമ്മപ്രവർത്തകനാണെന്നു നടിച്ചു
കൊണ്ട് ഇതാ സൂത്രത്തിൽ ഉഗ്രകർമ്മം ആചരിക്കുന്നു. ഹേ! രാമ!
അങ്ങുന്നു രാജകുലത്തിൽ ജനിച്ചവൻ—മഹാ ധാർമ്മികനെന്നു പ്ര
ഖ്യാതിയുള്ളവൻ—ഈ ധർമ്മവേഷം ധരിച്ചു ക്രൂരകർമ്മം നടത്തുന്നു
വല്ലൊ. സാമം, ദാനം, ക്ഷമ, ധർമ്മം, സത്യം, ധൃതി, പരാക്രമം
എന്നിവയും സാപരാധികളിൽ ദണ്ഡവുമല്ലയൊ പാർത്ഥിവഗുണ
ങ്ങൾ? ഞങ്ങൾ കേവലം മൂലഫലാശികളായ ജീവികൾ. ഹേ!
നൃവര! ഇതാണ് ഞങ്ങളുടെ സ്വഭാവം. മഹാത്മാവായ അ
ങ്ങുന്നാവട്ടെ—നഗരവാസികളായ നരപുംഗവന്മാരെ ഭരിക്കുന്ന
രാജശ്രേഷ്ഠൻ. പൊൻ, വെള്ളി, ഭൂമി എന്നിവയാണല്ലൊ ലോ
കത്തിൽ സാധാരണയായി കലഹത്തിന്നു കാരണങ്ങൾ. ഇതിൽ
ഏതിനെ മോഹിച്ചിട്ടാണ് ഭവാന് എന്നോടു മത്സരബുദ്ധിയുണ്ടാ
യത്. ഞങ്ങൾ തിന്നുപജീവിക്കുന്ന ഈ കായും കിഴങ്ങും മോഹി
ച്ചിട്ടാണൊ? നയവിനയങ്ങൾ, നിഗ്രഹാനുഗ്രഹങ്ങൾ ഇവയെ യ
ഥാവിധാനത്തല്ലാതെ തെററി പ്രയോഗിച്ചുകൂടെന്നല്ലയൊ രാജധ
ർമ്മം? ഒരിക്കലും ഒരു പാർത്ഥിവൻ അവയെ യഥാകാമം ആച
രിക്കരുത്. ഹേ! നൃപാത്മജ! കാമപ്രവർത്തനും മഹാകോപിയുമാ
യ അങ്ങുന്നാവട്ടെ രാജധർമ്മം തീരെ അഗണ്യമാക്കി അതിർവിട്ട്
എന്തുംചെയ്യാനും ഒരുങ്ങിയിരിക്കുന്നു. സന്ധിയിലും വില്ലുകൊ
ണ്ടു മാത്രമാണ് അങ്ങുന്നു കാര്യം നേടുന്നത്. ധർമ്മത്തിൽ ശ്രദ്ധ
യില്ല. അർത്ഥവ്യവസ്ഥയും ഭവാനില്ല. ഹേ! നരേശ്വര! അങ്ങു

ന്ന് ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്ക വശഗനാണ്. കാമത്തിന്നടിമപ്പെട്ടവനാ
ണ്. അനപരാധിയായ എന്റെ നേരെ പ്രാണനാശകമായ ഈ
ശസ്ത്രം അങ്ങുന്നു പ്രയോഗിച്ചുവല്ലൊ. ഈ നിന്ദ്യകർമ്മം ആചരി
ച്ചു അങ്ങുന്ന് ഇതിനെപ്പററി സജ്ജനങ്ങളോടു പറയുന്നതെന്ത്?
അവർ അങ്ങയെപ്പററി എന്തു വിചാരിക്കും? രാജഘാതി, ബ്രഹ്മ
ഘാതി, ഗോഘ്നൻ, ചോരൻ, പ്രാണിവധത്തിൽ തല്പരൻ എന്നി
വരെല്ലാം പാപലോകത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. നാസ്തികൻ, പരിവേ
ത്താവ്, ലുബ്ധൻ, ഏഷണിക്കാരൻ, മിത്രങ്ങളെ ഹനിക്കുന്നവൻ,
ഗുരുപത്നിയെ പ്രാപിക്കുന്നവൻ ഇവരും നിരയഗാമികൾതന്നെ
നിശ്ചയം. എന്റെ തോൽ സത്തുക്കൾക്കു ധരിപ്പാൻ കൊള്ളുക
യില്ല. രോമവും വിവർജ്ജിതമാണ്. ഹേ! രാജനന്ദന! അപ്രകാ
രംതന്നെയാണ് എന്റെ മാംസവും അസ്ഥിയും. അവ നിന്ദിത
വഴിയെപ്പോലെ സ്വധർമ്മികരായ മാന്യജനങ്ങൾക്കു തിന്മാൻ വി
ധിച്ചിട്ടുള്ളതല്ല. അഞ്ചു നഖങ്ങളുള്ള ജാതിയിൽപെട്ട മുള്ളൻ,
ശാവിട്ട്, ഉടുമ്പ്, ശശം, കൂർമ്മം എന്നിവ അഞ്ചുമാണ് ബ്രഹ്മക്ഷ
ത്രിയർക്കു തിന്മാൻ വിധിച്ചിട്ടുള്ളവ. ബുദ്ധിയുള്ളവർ എന്റെ അ
സ്ഥിയും തോലും തൊടുകപോലുമില്ല. മാംസം ഭക്ഷിക്കയുമില്ല.
സർവ്വജ്ഞയായ താര കാര്യതത്വം എന്നോടുപദേശിക്കയുണ്ടായി.
അവിവേകംനിമിത്തം ഞാൻ അവളെ നിരസിച്ച് ഇതാ അന്തക
ന്നിരയായിരിക്കുന്നു. ഹേ! കാകുൽസ്ഥ! ധൂർത്തഭർത്താവോടുകൂടിയ
ഒരു സതിയെപ്പോലെ ഇതാ ഈ വസുന്ധര അങ്ങയുടെ ഭർത്തൃ
ത്വംനിമിത്തം വളരെ ദുഷിച്ചുപോയി. വാസ്തവത്തിൽ ശഠനും
ദ്രോഹപരനും ക്ഷുദ്രനും അശാന്തനുമായിരുന്നിട്ടും ഹേ! പാപി!
നീ ശാന്തനെന്നു ഭാവിക്കുന്നു! മഹാത്മാവായ ദശരഥന്നു നീ എ
ങ്ങിനെ പുത്രനായി ജനിച്ചു! ഭിന്നചാരിത്രകനും ധർമ്മത്തെ അ
തിവർത്തിക്കുന്നവനുമായ നീ സജ്ജനങ്ങളുടെ ഇടയിൽ ചെന്നു പെ
രുമാറുന്നതെങ്ങിനെ? മര്യാദയെ അതിക്രമിച്ചു ശ്രേഷ്ഠധർമ്മങ്ങ
ളെപ്പോലും നീ വ്യതിലംഘിക്കുന്നു. തോട്ടിയില്ലാത്ത ഗജംപോലെ
മദിച്ച് ഹേ! രാഘവ! നീ എന്നെ ഹനിച്ചുവല്ലൊ. അപരാധി

യല്ലാത്ത എന്നിൽ പ്രയോഗിച്ച നിൻെറ ഈ പൌരുഷം ദ്രോഹികളിൽ അല്ലയൊ വേണ്ടത്? എന്നോടു നേരിട്ടുനിന്നു പൊരുതിയിരുന്നുവെങ്കിൽ ഇപ്പോഴം നീ നിഹതനായി നിശ്ചയമായും വൈവസ്വതനെ ചെന്നു കണ്ടിരുന്നേനെ. മദ്യപിച്ചു തളൎന്നവനെ സൎപ്പമെന്നപോലെ എന്നെ നീ യുദ്ധത്തിൽ ചതിച്ചുകൊന്നു. ഹേ! സാധൊ! നീ എന്നോടാവശ്യപ്പെട്ടിരുന്നുവെങ്കിൽ ഇതിന്നു മുമ്പു തന്നെ ഒരു ദിവസംകൊണ്ടു ഞാൻ വൈദേഹിയെ തിരികെ കൊണ്ടുവന്നിരുന്നേനെ. സുഗ്രീവൻെറ ഇഷ്ടത്തിന്നുവേണ്ടി അങ്ങുന്ന് ആരെ ഉദ്ദേശിച്ച് ഈ കടുംകൈ ആചരിച്ചുവോ ആ വൈദേഹിയെ നിഷ്പ്രയാസം ഞാൻ ഇവിടെ കൊണ്ടുവരുമായിരുന്നു. നിന്തിരുവടി ആജ്ഞാപിച്ചിരുന്നുവെങ്കിൽ രാവണനെ ഞാൻ രണത്തിൽ കഴുത്തു ഞെക്കി കൊല്ലുമായിരുന്നു. സാഗരാന്തൎഗ്ഗതത്തൊ പാതാളത്തിലൊ ആയിരുന്നാലും ശ്വേതാശ്വതരീരൂപിണിയായ ശ്രുതിയെയെന്നപോലെ സീതയെ ഞാൻ നിന്തിരുവടിയുടെ സമീപം ആനയിക്കുമായിരുന്നു. എന്നെക്കൊന്നാൽ സുഗ്രീവന്നു രാജ്യലാഭം ഉണ്ടാകുമെന്നുള്ള അങ്ങയുടെ ആലോചന ശരിതന്നെ. എന്നാൽ ധൎമ്മത്തെ നിരസിച്ച് എന്നെ ഹനിച്ചതു ന്യായമാണൊ? ആകട്ടെ പ്രകൃതിസിദ്ധമാണ് മരണം. അതു ആരെയുംവിട്ടൊഴിക്കുന്നില്ല. ലോകം മുഴുവൻ മരണരൂപമായ കൎമ്മത്തിൽതന്നെ അവസാനിക്കുന്നു. ഈ പ്രവൃത്തി നന്നായെന്നു ഭവാന്നു തോന്നുന്നുണ്ടായിരിക്കാം. ഹേ! രാമഭദ്ര! ഇനിയെങ്കിലും എല്ലാം വേണ്ടുംവണ്ണം ആലോചിച്ചു പ്രവൎത്തിക്കുക." ശരാഭിഹതനായ ബാലി മുക്തകണ്ഠം ഇങ്ങിനെ വചിച്ച് പരിശുഷ്കവദനത്തോടെ രാമചന്ദ്രനെ നോക്കി നോക്കി മൌനം കൈക്കൊണ്ടു.

സൎഗ്ഗം-18

ധൎമ്മാൎത്ഥസംയുക്തവും പരുഷതരവുമായ വാക്കുകൾ വിനയപുരസ്സരം ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു ബാലിക്രമേണ ആലസ്യംപൂണ്ടു. ശോഭ മങ്ങിയ സൂൎയ്യനെപ്പോലെയും പെയ്തുപോയ വാരിദംപോലെയും കെട്ടുപോയ വഹ്നിപോലേയും അവൻ നിഷ്പ്രഭനായി. അനന്തരം അധിക്ഷിപ്തനായ ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ ഹരിസത്തമനായ ബാലിയെ നോക്കി ധൎമ്മാൎത്ഥഗുണസമ്പന്നങ്ങളായ ശ്രേഷ്ഠവചനങ്ങൾ ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ ഹരിപുംഗവ! ധൎമ്മാൎത്ഥകാമങ്ങൾ, കാലം, ലൌകികം ഇവയൊന്നും ആലോചിയാതെ കേവലം ചാപല്യംനിമിത്തം നീ എന്നെ ഇവ്വിധം അധിക്ഷേപിക്കുന്നുവല്ലൊ. ധീമാന്മാരോടൊ വൃദ്ധജനങ്ങളോടൊ സുസമ്മതരായ ഗുരുശ്രേഷ്ഠരോടൊ ചോദിച്ചറിയുക. പിന്നീട നീ എന്നെ നിന്ദിക്കുക. ഹേ! വാനര! ശൈലവനങ്ങൾ, കാനനങ്ങൾ എന്നിവയോടുകൂടിയ ഈ ഭൂമി മുഴുവൻ ഇക്ഷ്വാകുവംശക്കാരുടെതാണ്. അതിലുള്ള മൃഗപക്ഷികളുടെയും നരന്മാരുടെയും നിഗ്രഹാനുഗ്രഹകൎത്തൃത്വവും അവൎക്കാണ്. ധൎമ്മാത്മാവും സത്യസന്ധനും ഋജുബുദ്ധിയും ധൎമ്മകാമാൎത്ഥതത്വജ്ഞനും നിഗ്രഹാനുഗ്രഹതല്പരനുമായ ഭരതൻ അവയെ നിൎവ്വിഘ്നം സാധിച്ചുപോരുന്നു. നയം, വിനയം, സത്യസന്ധത, എന്നിവയെല്ലാം അവനിൽ സുസ്ഥിരങ്ങളാണ്. ധൎമ്മനിരതനും ദേശകാലജ്ഞനും മഹാ പരാക്രമിയുമായ അവന്റെ ആദേശം വഹിച്ചുകൊണ്ടു ഞാനും ഞങ്ങളെപ്പോലുള്ള മറ്റു നൃപന്മാരും ധൎമ്മപരിപാലനാൎത്ഥം ഭൂമി മുഴുവൻ സഞ്ചരിക്കുന്നു. ധൎമ്മവ്രതനായ ആ നൃപശാൎദ്ദൂലൻ ഭൂമിയെ പരിരക്ഷണംചെയ്യ്കെ ധൎമ്മഹാനി എങ്ങിനെ സംഭവിക്കും? സ്വധൎമ്മത്തിൽ സുസ്ഥിരധീകളായ ഞങ്ങൾ ധൎമ്മവത്സലനായ ആ ഭരതന്റെ ആജ്ഞയനുസരിച്ച് ധൎമ്മവിഭ്രംശം വരുത്തുന്നവരെ യഥാന്യായം ശാസിക്കുന്നു. ഹേ! വാനര! നീയോ—ധൎമ്മലാതി. കാമതന്ത്രപ്രധാനൻ—രാജനീ

തിക്കു വഴിപ്പെടാത്ത നികൃഷ്ടകൎമ്മാവ്. ധൎമ്മജ്ഞനായ ഒരുവന്നു മാതാവ്, പിതാവ്, ഗുരുഭൂതൻ ഇവർ മൂവരും ഒരുപോലെ ബഹുമാന്യരാണ്. അനുജൻ, ഗുണശാലിയായ ശിഷ്യൻ എന്നിവർ പുത്രനു തുല്യന്മാരാണ്. ഹേ പ്ലവംഗമ! സത്തുക്കളുടെ ധൎമ്മം മുഴുവൻ സൂക്ഷ്മമായി ഗ്രഹിക്കയെന്നതു് എത്രയും ക്ലേശമാണ്. എന്നാൽ സൎവ്വഭൂതങ്ങളുടെയും ഉള്ളിൽ അധിവസിക്കുന്ന പരമാത്മാവു് ശുഭാശുഭങ്ങളെ തിരിച്ചറിയുന്നു. ജാത്യന്ധരോടിടപെടുന്ന ജാത്യന്ധനെപ്പോലെ സ്വതവെ ചപലന്മാരായ ഈ വാനരന്മാരോടു ചേൎന്നു കാട്ടിൽ കിടക്കുന്ന കേവലം കുരങ്ങനായ നീ എന്തു കണ്ടു. ഞാൻ ഈ പറയുന്നതെന്തെന്നു നിന്നെ ബോദ്ധ്യപ്പെടുത്താം. രോഷംമാത്രം കൈക്കൊണ്ടു നീ എന്നെ ഇവ്വിധം ദൂഷിക്കരുതു്. നിന്നെ ഹനിപ്പാനുള്ള കാരണം എന്തെന്നു കേൾക്കുക. സനാതനമായ ധൎമ്മത്തെ തീരെ നിരസിച്ചു നീ ഭ്രാതൃപത്നിയെ പ്രാപിച്ചു. മഹാത്മാവായ സുഗ്രീവൻ ജീവനോടുകൂടിയിരിക്കെ കാമാന്ധനായി സ്നുഷയായ രുമയിൽ നീ രമിച്ചുവല്ലൊ. കഷ്ടം! നീ മഹാപാതകി! നീ ധൎമ്മച്യുതിയെന്നതിനു സംശയമില്ല. ഭ്രാതൃഭാൎയ്യയിൽ കൈവെച്ചു ധൎമ്മലംഘനകരത്തിനു ഞാൻ നിന്നെ ശിക്ഷിച്ചു. ധൎമ്മവും ലോകമൎയ്യാദയും അതിക്രമിച്ചു് ദുഷ്കൎമ്മനിരതനായിത്തീൎന്നിട്ടുള്ള നിനക്കു തക്ക ശിക്ഷ നിഗ്രഹമല്ലാതെ മറ്റൊന്നും ഞാൻ കാണുന്നില്ല. നിന്റെ ഈ സാഹസകൃത്യം ഒരു ക്ഷത്രിയൻ എങ്ങിനെ ക്ഷമിക്കും. സഹോദരിയേയും സഹോദരപത്നിയേയും പ്രാപിക്കുന്ന കാമാന്ധനു വിധിച്ചിട്ടുള്ള ശിക്ഷ നിഗ്രഹം തന്നെയാണ്. രാജ്യം ഭരിക്കുന്നതു ഭരതൻ; അവന്റെ ആജ്ഞ നടത്തുന്നവർ ഈ ഞങ്ങൾ—അങ്ങിനെയിരിക്കെ ധൎമ്മലംഘനം ചെയ്തിട്ടുള്ള നിന്നെ വെറുതെ വിട്ടയക്കുകയൊ. കാമവൃത്തിക്കു വശംവദരായി ധൎമ്മലോപം വരുത്തുന്ന പാപചാരികളെ ധൎമ്മാചരണംകൊണ്ടു ശാസിച്ചു മതിശാലിയായ ഭരതൻ ധൎമ്മസംരക്ഷണം ചെയ്യുന്നു. ഹേ! വാനര! ഞങ്ങളും അതേ വിധംതന്നെ ഭരതാജ്ഞയെ കൈക്കൊണ്ടു് നിന്നെപ്പോലെ ഭിന്നമ

ഷ്ഠരായ അസന്മാൎഗ്ഗികളെ തക്കവണ്ണം ശാസിച്ചു സന്മാൎഗ്ഗത്തിലെക്കു നയിക്കുന്നു. ഹേ! ഹരീശ്വര! ലക്ഷ്മണനെന്നപോലെ സുഗ്രീവനും എനിക്കു അതിരററ വാത്സല്യമുണ്ട്. രാജ്യാൎത്ഥം നിശ്രേയസ്സായിത്തീൎന്നിട്ടുള്ള എന്നിൽ അവനും അനുരക്തനാണ്. വാനരസംഘത്തിൽവെച്ചു ഞാൻ അവനോടു പ്രതിജ്ഞയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. എന്നെപ്പോലുള്ള ധൎമ്മചാരികൾ ചെയ്തുപോയ പ്രതിജ്ഞയെ ഒരിക്കലും വ്യൎത്ഥമാക്കയില്ല. ധൎമ്മസഹിതങ്ങളായ ഈ മഹാകാൎയ്യങ്ങളാലൊക്കെയെല്ലാം നിനക്കിപ്പോൾ തന്നിട്ടുള്ള ദണ്ഡനം എത്രയും ഉചിതമാണെന്നു് ഹേ! കപീന്ദ്ര! ഇനിയെങ്കിലും നിനക്കു പ്രബോധമുണ്ടാവട്ടെ. നിന്റെ നിഗ്രഹം എല്ലാംകൊണ്ടും ധൎമ്മസംയുക്തമായെന്നെ വരികയുള്ളൂ. ധൎമ്മനിരതനായ ഒരു വയസ്യനും ധൎമ്മത്തെ അവശ്യം അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടവനായ നിനക്കും ഈ കൎമ്മം എത്രയും യുക്തമായെന്നു ഇപ്പോൾ തോന്നുന്നില്ലേ? ചാരിത്രവത്സലന്മാർ കൈക്കൊള്ളേണ്ടുന്ന ധൎമ്മങ്ങൾ ഇന്നിന്നവയാണെന്നു മനു ഘോഷിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഹേ! വാനര! ആയതു ഞാൻ യഥാവിധി ആചരിച്ചു. രാജാക്കന്മാരാൽ ശിക്ഷിക്കപ്പെടുന്ന പാപികൾ പരിശുദ്ധാത്മാക്കളായി സുകൃതികളെപ്പോലെ സ്വൎഗ്ഗം പൂകുന്നു. രാജാവു ഒരു ദുഷ്ടനെ ശിക്ഷിച്ചാലും മോചിച്ചാലും അവന്റെ കിൽബിഷം അവനെ വിട്ടകലുന്നു. എന്നാൽ ആജ്ഞാപിക്കേണ്ടുന്ന ധൎമ്മം തങ്കൽ ഇരുന്നിട്ടും ഒരു പാൎത്ഥിപൻ പാപികളെ ശാസിക്കാഞ്ഞാൽ അവരുടെ പാപം ആ രാജാവെത്തന്നെ ബാധിക്കുന്നു. ഹേ! വാനര! നീ ചെയ്തതുപോലെതന്നെ പണ്ടു് ഒരു സന്യാസി ചെയ്തിട്ടുള്ള പാപത്തിന് എന്റെ പ്രപിതാമഹനായ മാന്ധാതാവു് അവന് ഉഗ്രശിക്ഷ നല്കിട്ടുണ്ട്. അതേവിധം പാപിയായ നിന്നിലും ഞാൻ ഈ ശിക്ഷയേല്പിച്ചു. വസുധാധിപന്മാരുടെ അലസത നിമിത്തം പലരും ഇങ്ങിനെ പാപകൎമ്മം ചെയ്വാൻ ഇടയായിട്ടുണ്ട്. ആവക കന്മഷങ്ങളെല്ലാം ഉചിതമായ പ്രായശ്ചിത്തംകൊണ്ടു നശിച്ചുപോകയും ചെയ്യുന്നു. അതിനാൽ നീ പരിതാപം പോക്കുക. നിന്റെ വധം ധൎമ്മ

കല്പിതമാണ്. ഞാൻ തന്നിഷ്ടപ്രകാരം ആചരിച്ചതല്ല. നിന്നെ ഈവിധം ഹനിച്ചുവല്ലോ എന്ന പശ്ചാത്താപവും എനിക്കില്ല. നിന്റെ നിധനത്തിന്നു വേറെയും തക്ക കാരണങ്ങളുണ്ട്. കേട്ടുകൊൾക. എനിക്കു നിന്നോടു പ്രത്യേകം ഒരു ദ്വേഷവുമില്ല. വലകൾ കെട്ടിയുറപ്പിച്ചും പാശങ്ങൾ ചുററിവീശിയും മററുംപല ഉപായക്രമങ്ങളോടുകൂടി മനുഷ്യർ അസംഖ്യം മൃഗങ്ങളെ വേട്ടയാടുന്നു. നേരിട്ടുനിന്നും ഒളിവിലിരുന്നും അവർ അനേകം മൃഗങ്ങളെ പിടിക്കുന്നു. അവ ഭയന്നോടുകയാണെന്നോ സംഭ്രമംനിമിത്തം സ്തംഭിച്ചു നില്ക്കുകയാണെന്നോ നായാട്ടുകാർ ഓർക്കുന്നില്ല. അവ പ്രമത്തങ്ങളൊ അപ്രമത്തങ്ങളോ എന്നും ആമിഷാർത്ഥികളായ അവർ ആലോചിക്കാറില്ല. തങ്ങളോടു നേർക്കുന്നില്ലെങ്കിലും അവർ അവയെ നിർദ്ദയം പീഡിപ്പിക്കുന്നു. ഹേ! വാനര! അതിൽ ഒരു ദോഷവുമില്ല. ധർമ്മകോവിദരായ രാജർഷികളും വേട്ടയാടാറുണ്ടല്ലോ. നിന്റെ നിധനവും അതിൽ ഒന്നാണെന്നു കരുതിക്കൊൾക. നേരിട്ടായാലും ഇല്ലെങ്കിലും നീ ശാഖാമൃഗമല്ലയോ? സുദുർല്ലഭമായ ധർമ്മം, ശുഭകരമായ ജീവിതം എന്നിവയെ പ്രദാനംചെയ്യുന്നതു് ഹേ! ഹരീശ്വര! യഥാർത്ഥത്തിൽ രാജാക്കന്മാരാണ്. അവരെ ഹിംസിക്കയോ നിന്ദിക്കയോ അധിക്ഷേപിക്കയോ അവരോട് അഹിതം ഭാവിക്കയൊ അരുതു്. മനുഷ്യരൂപം ധരിച്ചു ഭൂമിയിൽ സഞ്ചരിക്കുന്ന ദേവന്മാരാണ് അവർ. ഹേ! വാനര! ധർമ്മവിജ്ഞാനം ഒട്ടുമില്ലാതെ കേവലം രോഷം മാത്രം കൈക്കൊണ്ടു് പിതൃപൈതാമഹമായ ധർമ്മത്തിൽ സുസ്ഥിരബുദ്ധിയായ എന്നെ നീ ദൂഷണംചെയ്യുന്നു." ശ്രീരാഘവന്റെ ധർമ്മസമ്പൂർണ്ണങ്ങളായ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു മഹീശ്വരനായ ബാലി പ്രവ്യഥിതനായി. അവന്റെ ദേഹം ഉശതനം നടുങ്ങി. പെട്ടെന്നുണ്ടായ ധർമ്മബോധത്താൽ ശ്രീരാഘവന്റെ ഈ കർമ്മം തീരെ ദോഷരഹിതമാണെന്ന ബോധം അവനിൽ അങ്കുരിച്ചു. ഉടനെ അഞ്ജലി ചെയ്തുകൊണ്ടു് അവൻ രാമചന്ദ്രനോടിങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! നരശ്രേഷ്ഠ! അങ്ങുന്നു പറഞ്ഞതു തീരെ സത്യമാണ്. മഹാന്മാരുടെ വചനങ്ങൾക്കു തക്ക സമാധാനം

പറവാൻ അല്പജ്ഞന്മാർ ശക്തരാകുന്നില്ല. പ്രമാദംനിമിത്തം ഒട്ടും ആലോചിക്കാതെ ഞാൻ അയുക്തവചനങ്ങൾ അങ്ങയോടു പറഞ്ഞുപോയി. ആ കാൎയ്യത്തിലും നിന്തിരുവടി എന്നോടു കോപിക്കരുതു്. അങ്ങുന്നു ധൎമ്മശാസ്ത്രതത്വങ്ങൾ യഥാൎത്ഥമായി ഗ്രഹിച്ചവനാണു്. പ്രജാക്ഷേമത്തിൽ തല്പരനുമാണു്. കാൎയ്യകാരണസിദ്ധികളിൽ നിന്തിരുവടിയുടെ ബുദ്ധി പ്രസന്നവും അനാകുലവും തന്നെ. വിഗതമത്സരനായി ധൎമ്മപാലനം ചെയ്തിട്ടുള്ള എന്നെ ഹേ! ധൎമ്മജ്ഞ! അങ്ങുന്നു ധൎമ്മസംയുക്തങ്ങളായ വാക്കുകൾകൊണ്ടു പരിപാലിക്കുക. ഹേ! നരേന്ദ്ര! എന്നെപ്പററിയൊ താരയെപ്പററിയൊ മററു ബന്ധുക്കളെപ്പററിയൊ ഞാൻ ലേശവും ശോചിക്കുന്നില്ല. ഹേമാംഗദനും ഗുണോൽകൃഷ്ടനുമായ എന്റെ പുത്രൻ അംഗദനെ ഓൎക്കുമ്പോൾ ഹേ! അനഘ! എനിക്കു നന്ന പരിതാപമുണ്ടു്. ബാല്യം മുതൽക്കുതന്നെ ഞാൻ അവനെ നന്നെ ലാളിച്ചാണു വളൎത്തിവന്നതു്. എന്റെ അദൎശനത്തിൽ ശോഷിച്ച നീർ വാൎന്ന തടാകംപോലെ അവൻ തീരെ ക്ഷയിച്ചുപോകും. ബാലനും ബാലിശബുദ്ധിയുമായ അവൻ എന്റെ ഏകപുത്രനാണു്. എനിക്കേററവും പ്രിയപ്പെട്ട അവനെ മഹാബലനായ അങ്ങുന്നു സംരക്ഷിക്കേണമെ. സുഗ്രീവനേയും അംഗദനേയും അങ്ങുന്നു ഒരുപോലെ കരുതുക. കാൎയ്യാകാൎയ്യജ്ഞനായ ഭവാൻതന്നെയാണു് അവരെ രക്ഷിപ്പാനും ശിക്ഷിപ്പാനും ഉള്ള കൎത്താവു്. ഭരതനിലും ലക്ഷ്മണനിലും എത്ര വാത്സല്യമുണ്ടോ അത്ര വാത്സല്യം ഹേ! നൃപാത്മജ! അങ്ങേയ്ക്കു സുഗ്രീവാംഗദന്മാരിലും ഉണ്ടാകേണമെ. എന്റെ ദുരിതംനിമിത്തം ഹാ! നിൎദ്ദോഷയായ താരയുംകൂടി കഠിനക്ലേശം അനുഭവിക്കാറായല്ലൊ. ഒട്ടും അപരാധിനിയല്ലാത്ത അവളെ സുഗ്രീവൻ അവമാനിക്കാതെ അങ്ങുന്നു കാത്തുകൊള്ളേണമെ. നിന്തിരുവടിയുടെ അനുഗ്രഹമുണ്ടെങ്കിൽ നാടുവാഴുവാനൊ സ്വൎഗ്ഗം നേടുവാൻതന്നെയൊ ആൎക്കും ശക്യമാകും. ഹേ! അനഘ! നിന്തിരുവടിയുടെ തൃക്കരങ്ങൾകൊണ്ടു മരണം സിദ്ധിക്കേണമെന്ന ആകാംക്ഷകൊണ്ടാണു് താര തടഞ്ഞിട്ടുപോലും എന്റെ സോദര

നായ സുഗ്രീവനോടു ദ്വന്ദ്വയുദ്ധത്തിൽ ഏൎപ്പെട്ടുവാൻ എനിക്കിടയാ യതു്." എന്നിപ്രകാരം പറഞ്ഞു രാമനെക്കുമ്പിട്ടു് വാനരസിംഹ നായ ബാലി വിരമിച്ചു. അനന്തരം ശ്രീരാഘവൻ ധൎമ്മബോധം വന്ന ബാലിയെ തത്വാൎത്ഥസംയുക്തവും സാമസമ്പന്നവുമായ വാക്കുകൾകൊണ്ടു് ഈവിധം ആശ്വസിപ്പിച്ചു. "ഹേ! പ്ലവംഗമ! ഇങ്ങു ചിന്തിച്ചു നീ സന്താപിക്കേണ്ട. ഞങ്ങളെപ്പററിയാകട്ടെ നി ന്നെപ്പററിയാകട്ടെ നിനക്കു യാതൊരു ചിന്തയോ ചാഞ്ചല്യമൊ ഉണ്ടാകരുതു്. നിന്റെ അപരാധത്തിന്നു പററിയ പ്രായശ്ചിത്തം എന്താണെന്നു് കൃതനിശ്ചിതരായ ഞങ്ങൾക്കു നിശ്ചയമുണ്ടു്. ദണ്ഡ മേല്പിക്കുന്നവനും ദണ്ഡമേല്ക്കുന്ന ദണ്ഡ്യനും കാൎയ്യകാരണസിദ്ധാ ൎത്ഥരാണു്. അവർ രണ്ടുപേരും ഒരുകാലവും കഴക്കവരികയില്ല. ഈ ദണ്ഡയോഗം നിമിത്തം കല്മഷം നീങ്ങി ശരിയായ ബോധം ഉണ്ടാകയാൽ ഹേ! പ്ലവംഗമ! നീ ഇപ്പോൾ ധൎമ്മാനുഗതത്തെ പ്രാ പിച്ചു. അതിനാൽ ഹേ! കപീശ്വര! നീ ശോകമോഹങ്ങളെ തീ രെ വെടിയുക. ലേശവും ഭീതി വേണ്ട. വിധിമതത്തെ അതിക്ര മിപ്പാൻ ആൎക്കും സാദ്ധ്യമല്ല. ഹേ! ഹരിപ്രവീര! അംഗദൻ നി ന്നോടേതുവിധം വൎത്തിച്ചുപോന്നുവോ അതുവിധംതന്നെ മേലിൽ സുഗ്രീവനോടും എന്നോടും വൎത്തിച്ചുകൊള്ളും." മഹാത്മാവും ധൎമ്മപഥാനുചാരിയും ശത്രുമൎദ്ദനനുമായ ശ്രീരാഘവന്റെ അമൃ തമധുരങ്ങളായ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു വാനരേശ്വരൻ സയുക്തികം ഇങ്ങിനെ പ്രവചിച്ചു. "ഹേ! നരേന്ദ്ര! നിന്തിരുവടിയുടെ നിശി തശസ്ത്രമേററു് അഭിഹതചിത്തനാകയാൽ ഞാൻ അങ്ങയെ ദൂ ഷണംചെയ്തുപോയി. ഹേ! മഹേന്ദ്രതുല്യഭീമവിക്രമ! അറിയാതെ ചെയ്തുപോയ എന്റെ അപരാധം പൊറുത്തു് നിന്തിരുവടി എ ന്നിൽ സുപ്രസന്നനാകേണമെ.

സർഗ്ഗം-19

ശരവിക്ഷതനായ ബാലി നിശ്ചേഷ്ടനായി മൌനം കൈക്കൊണ്ടു. സുഗ്രീവന്റെ ചവിട്ടും വൃക്ഷംകൊണ്ടുള്ള താഡനവും മാറുമേററു പ്രഭിന്നാംഗനായ അവൻ രാമബാണവുംകൂടിയേററപ്പോൾ അന്ത്യകാലമൂർഛയെ പ്രാപിച്ചു. യുദ്ധമദ്ധ്യത്തിൽ ശ്രീരാമചന്ദ്രന്റെ ബാണമേററു കപീന്ദ്രനായ തന്റെ ഭർത്താവു് സ്വർഗ്ഗം പ്രാപിച്ചുവെന്ന വൃത്താന്തം താരേശമുഖിയായ താര കേട്ടു. പ്രാണാതിപ്രിയനായ തന്റെ കാന്തന്റെ സുദാരുണമായ നിധനം ചാരുഹാസയായ അവളെ അത്യന്തം പരിത്രസ്തയാക്കി. ദുസ്സഹമായ ദുഃഖപീഡയോടെ അവൾ തന്റെ പ്രിയപുത്രനെയും കൂട്ടി നാനാകക്ഷ്യകളോടുകൂടിയ ഗിരിഗഹ്വരം വിട്ടിറങ്ങി. ഭീമവിക്രമന്മാരായ അംഗദന്റെ അനുചരന്മാരും അവളെ പിന്തുടൎന്നു. എന്നാൽ സുഘോരരായ അവർ ധനുർദ്ധരനായ ശ്രീരാഘവനെ കണ്ടമാത്രയിൽതന്നെ വിഭിന്നവിക്രമരായി ഭയപ്പെട്ടു പാഞ്ഞുകളഞ്ഞു. നായകൻ ആഹതനാകയാൽ യൂഥം വിട്ടു പായുന്ന മൃഗങ്ങളെപ്പോലെ ഭയന്നു മണ്ടുന്ന അവരെ നോക്കി ദുഃഖകർശിതയായ താര ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! വാനരന്മാരെ! രാജ്യത്തിന്നുവേണ്ടി സുഗ്രീവൻ തന്റെ ഭ്രാതാവോടു നേരിട്ടു. ശ്രീരാഘവൻ പ്രയോഗിച്ച രൌദ്രശസ്ത്രത്താൽ ബാലി അഭിഹതനാകയും ചെയ്തു. ഈ ഉദന്തമെല്ലാം ധരിച്ചിട്ടാണല്ലൊ നിങ്ങൾ വാനരസിംഹനായ അംഗദനെ അനുഗമിച്ചതു്. ഇപ്പോൾ നിങ്ങൾ അവനെ തനിയെ വിട്ടു് അമ്പേററു ഗതിയില്ലാത്തവരെപ്പോലെ സസംഭ്രമം പായുന്നതെന്താണു്?" കാമരൂപികളായ ആ വനചാരികൾ കപിവീരപത്നിയും വരാംഗനയുമായ താരയുടെ ഈ ഭാഷിതങ്ങൾ കേട്ടു് കാലാനുരൂപം ഇങ്ങിനെ പ്രതിവചിച്ചു. "ഹേ! അംഗനെ! ഭവതി പിന്തിരിയുക. ഓമനമകനായ അംഗദനെയെങ്കിലും ഭവതി രക്ഷപ്പെടുത്തുക. അന്തകൻതന്നെയാണു് രാമരൂപം ധരിച്ചുവന്നു് വാനരേശ്വരനെ നിഗ്രഹിച്ചതു്. ആ പ്ലവംഗപുംഗവൻ പുഴക്കിയെറിഞ്ഞ മഹാവൃ

ക്ഷങ്ങളും വൻശിലകളുമെല്ലാം നാലുഭാഗവും തട്ടിത്തെറിപ്പിച്ച് ദാശരഥിയായ രാമൻ വജ്രസമങ്ങളായ തന്റെ സായകങ്ങൾ കൊണ്ടു നിഷ്ഠുരണം അവനെ നിലത്തു പതിപ്പിച്ചു. ഇന്ദ്രതുല്യനായ ആ വാനരവ്യാഘ്രൻ യുദ്ധഭൂമിയിൽ വീണ ഉടൻ അവന്റെ വൻപടയും മുഴുവൻ ചിതറിപ്പോയി. ഇനി ഭവതി വേഗം ചെന്നു നഗരദ്വാരത്തെ രക്ഷിക്ക. അംഗദകുമാരനെ രാജാവായി വാഴിക്ക. ബാലിജനായ അവനെ വാനരസംഘം മുഴുവൻ സേവിച്ചുകൊള്ളും. ഹേ! രുചിരാനനെ! ഭവതി ഇവിടെ നില്ക്കുന്നത് ഒന്നുകൊണ്ടും വിഹിതമല്ല. സുഗ്രീവസൈന്യങ്ങൾ ഒന്നായി വന്നുകൂടി പെട്ടെന്നു ദുർഗ്ഗങ്ങൾ ആക്രമിക്കും. ഭാര്യയുള്ളവരും ഇല്ലാത്തവരും ആ സംഘത്തിലുണ്ട്. അവരിൽനിന്നും ഭവതിക്കു ഇമ്മൂലഭയം നേരിട്ടുവെന്നും വരാം." ഇപ്രകാരം അല്പം അകലെ നിന്നുകൊണ്ടു പറയുന്ന ആ വനചാരികളുടെ ഓരോ അഭിപ്രായവും കേട്ട് തന്റെ മനോഗതിക്കൊത്തവണ്ണം ചാരുനേത്രയായ താര ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! വാനരന്മാരെ! എനിക്കു പുത്രനെന്തിന് ? രാജ്യമെന്തിന് ? കപിസിംഹനും മഹാത്മാവുമായ എന്റെ പ്രാണവല്ലഭന്റെ നാശത്തിൽ എന്റെ ആത്മാവുതന്നെ എനിക്കെന്തിന് ? രാമബാണമേറ്റ് ഏതൊരു മഹാത്മാവ് ഈ ലോകം വെടിഞ്ഞുവോ ആ കപിശ്രേഷ്ഠന്റെ പാദമൂലത്തെത്തന്നെ ഞാനും ശരണം പ്രാപിക്കുന്നു." എന്നിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു ശോകകർശിതയായി തലയിലും മാറത്തും അടിച്ചു തൊഴിച്ചുകൊണ്ട് അവൾ തന്റെ ഭർത്തൃസമീപത്തിലേക്കു കുതിച്ചുപാഞ്ഞു. പോരിൽ പിന്തിരിയാത്തവനും പർവ്വതങ്ങളിൽ വജ്രപാതമേല്പിക്കുന്ന മഹേന്ദ്രനെപ്പോലെ ഉഗ്രതേജസ്വിയും മഹാവാതത്തോടുകൂടിയ ഭയങ്കരമേഘംപോലെ ഉഗ്രനിസ്വനനും ദാനവവൈരിയും ശക്രതുല്യപരാക്രമിയും ശൂരനാൽ വീഴ്ത്തപ്പെട്ട ശൂരനും ആയ തന്റെ പ്രാണാതിപ്രിയകാന്തനെ പെയ്തുപോയ പയോധരംപോലെയും ആമിഷകാംക്ഷയോടെ വ്യാഘ്രം കൊന്നുവീഴ്ത്തിയ മൃഗരാജനെപ്പോലെയും അവൾ വീക്ഷിച്ചു. അത്യുത്തമവും പ്രതിഭയം ജനിപ്പിക്കുന്നതുമായ

തന്റെ ക്ഷുഭിതകാൎമ്മുകം നിലത്തൂന്നിയും ഗംഭീരതരം ദൃഷ്ടിയുറപ്പിച്ചുംകൊണ്ട ശ്രമപരിഹാരാൎത്ഥം നില്ക്കുന്ന ശ്രീരഘുവീരനേയും സമീപത്തു നില്ക്കുന്ന ലക്ഷ്മണനേയും തന്റെ ഭൎത്തൃസോദരനായ സുഗ്രീവനേയും അവൾ ദൎശിച്ചു. അവർ നിന്നിരുന്ന സ്ഥലവും കടന്നുചെന്ന ശുഭഗാത്രിയായ താര രണത്തിൽ നിഹതനായ തന്റെ പതിയെ കണ്ടു. ക്ലേശാൎത്തതയോടെ അവൾ പെട്ടെന്നു ഭൂമിയിൽ നിപതിച്ചു. "ഹാ! ഹാ! പ്രാണവല്ലഭ! ഹാ! ഹാ! മമകാന്ത! അങ്ങുന്നു സുഷുപ്തിയിൽനിന്നും ഉണരുക." എന്നിങ്ങിനെ ആൎത്തു ക്രോശിച്ചുകൊണ്ട കരിണിയെപ്പോലെ കേഴുന്ന അവളേയും അംഗദനേയും കണ്ടു സുഗ്രീവൻ വിഷാദവിവശനായി.

സൎഗ്ഗം-20

ശ്രീരാഘവന്റെ പ്രാണാന്തകരമായ ബാണത്താൽ അഭിഹതനായി ഭൂമിയിൽ വീണുകിടക്കുന്ന തന്റെ ഭൎത്താവെ ശശിനിഭയായ താര ദുഃഖവൈവശ്യത്തോടെ കെട്ടിപ്പുണൎന്നു. മഹേന്ദ്രപ്രതാപനും കുഞ്ജരതുല്യനുമായ ആ വാനരശ്രേഷ്ഠൻ വേരററ വൃക്ഷംപോലെ ക്ഷോണിയിൽ നിപതിച്ചുകിടക്കുന്ന ആ ഭയങ്കരകാഴ്ച അവളുടെ ഹൃദയത്തെ ശോകസന്തപ്തമാക്കി. ദുസ്സഹമായ ക്ലേശത്താൽ ആതുരയായ അവൾ അതികരുണം രോദനംചെയ്തു. "ഹേ! രണശൂര! വീരപ്രവീര! പ്ലവഗോത്തമ! ദാരുണവിക്രമ! അനപരാധയായ എന്നോട് ഒരു വാക്കുപോലും നിന്തിരുവടി ഉരിയാടാത്തതെന്താണ്? ഹേ! ഹരിശാൎദ്ദൂല! അങ്ങയെപ്പോലുള്ള നൃപസത്തമന്മാർ വെറുംനിലത്തു കിടക്കുകയോ? എഴുനീല്ക്കുക. ഉചിതമായ ശയ്യയെ പ്രാപിക്ക. ഹേ! വസുധാധിപ! നിന്തിരുവടിക്കു എന്നേക്കാൾ പ്രിയതരയാണൊ ഈ വസുന്ധര? പ്രാണൻ പോയിട്ടുകൂടി അങ്ങുന്ന് ഇവളെയാണല്ലൊ പുല്കുന്നതു്. ഹേ! വീര! കിഷ്കിന്ധക്കു തുല്യം മോഹനസ്വരൂപമായ മററൊരു പുരി നിന്തിരുവടി സ്വ

ലോകത്തു നിൎമ്മിച്ചിട്ടുണ്ടായിരിക്കണം. അങ്ങോട്ടു പോകുവാനു
ള്ള ബദ്ധപ്പാടുകൊണ്ടാണൊ മധുഗന്ധികളായ വനങ്ങളിൽ ഞങ്ങ
ളോടുകൂടിയുള്ള നിന്തിരുവടിയുടെ ക്രീഡാവിലാസങ്ങൾ കാലെകൂട്ടി
ത്തന്നെ നിന്തിരുവടി അവസാനിപ്പിച്ചതു്. നിന്തിരുവടിയുടെ നി
ൎയ്യാണനിമിത്തം ഹേ! മഹാധൈൎയ്യപരാക്രമ! നിരാനന്ദയായ എ
ന്റെ ആശ ഇതാ ശോകസാഗരത്തിൽ നിമഗ്നമായി. പ്രാണതുല്യ
നായ തന്റെ പതി താഡിതനായി കിടക്കുന്നതു കണ്ടുകൊണ്ടിരു
ന്നിട്ടുംകൂടി ശോകാഗ്നിസംതപ്തമായ എന്റെ കഠിനഹൃദയം വിള്ളു
ന്നാകാത്തതെന്തുകൊണ്ടു? ഹേ! വാനരാധിപ! അങ്ങുന്നു സുഗ്രീ
വന്റെ പത്നിയേയും അപഹരിച്ചു് അവനെ നാട്ടിൽനിന്നും ആ
ട്ടി പായിക്കയാണല്ലൊ ചെയ്തതു്. അതിന്റെ ഫലമായിരിക്കാം
നിന്തിരുവടിക്കിപ്പോൾ പ്രാപ്തമായതു്. മോഹം നിമിത്തം ഹത
ബുദ്ധികനായി അങ്ങുന്നു് അങ്ങയുടെ ഹിതൈഷിണിയായ എന്റെ
ഹൃദ്യവചനങ്ങളും തീരെ നിരസിച്ചു. രൂപയൌവനസമ്പന്നകളും
വിലാസചതുരകളുമായ അപ്സരസ്ത്രീകൾപോലും നിന്തിരുവടിയുടെ
വീക്ഷണമാത്രത്താൽ മന്മഥോന്മഥിതകളാകുന്നു. ഹേ! നാഥ! അ
ങ്ങയുടെ ജീവിതാന്തം ഇവ്വിധമായതു കാലവൈഭവംതന്നെ പറ
യേണ്ടു. ഹേ! ഹരിശാൎദ്ദൂല! ബലശാലിയായ നിന്തിരുവടി സുഗ്രീ
വനു വശഗനായതു് എത്രയും ആശ്ചൎയ്യംതന്നെ. ദുഃഖമെന്തെന്നറി
ഞ്ഞിട്ടില്ലാത്ത ഇവൾ ഹേ! നാഥ! സുദുസ്സഹമായ വൈധവ്യദുഃഖ
ത്തിനും ഇതാ പാത്രമായല്ലൊ. ഹാ! പ്രാണവല്ലഭ! ഞാൻ ഇങ്ങി
നെ അശരണയായിത്തീരുമെന്നു് ആർ കരുതി. ഹേ! അംഗദ! പി
താവു ക്രോധിക്കുമ്പോൾ ഞാൻ നിന്നെ ലാളിക്കയും സമാധാനിക്ക
യും ചെയ്തുപോന്നു. ഇനി നിന്നോടു ക്രോധിപ്പാൻ ആരാണുള്ളതു്.
സുഖോചിതനും സുകുമാരനുമായ നിന്റെ അവസ്ഥ ഇനി എന്താ
യിരിക്കും. ഹേ! വത്സ! ധൎമ്മവത്സലനായ നിന്റെ പിതാവെ
നീ നല്ലവണ്ണം കണ്ടുകൊൾക. മേലിൽ നിനക്കു അച്ഛനെ കാ
ണ്മാൻ സാധിക്കുന്നതല്ല. ഹേ! വാനരശേഖര! നിന്തിരുവടി അങ്ങ
യുടെ ഓമനമകനെ ആശ്വസിപ്പിക്ക. ഇവനെ എടുത്തു മൂൎദ്ധാ

വിൽ ചുംബിക്കു. ഈ പ്രിയപുത്രനെ അങ്ങുന്ന് എന്നെന്നേക്കു മായി പിരിഞ്ഞുപോകയാണല്ലൊ. ശ്രീരാഘവന്റെ ഈ കൃത്യം കുറെ കഠിനമായി. സുഗ്രീവനോടുള്ള തന്റെ കടമയെ ആ പുരു ഷോത്തമൻ നിറവേററി. ഹേ! സുഗ്രീവ! നീ കൃതാൎത്ഥനായല്ലൊ. ഭാൎയ്യയെ നിനക്കു വീണ്ടുകിട്ടി. നിന്റെ വൈരിയായ ജ്യേഷ്ഠനും അന്തകപത്തനം പ്രാപിച്ചു. ഇനി നിനക്കു നിൎഭയം രാജ്യം ഭുജി ക്കാം. ഹേ! നാഥ! പ്രേമപാരവശ്യത്തോടെ ഈവിധം വചിക്കു ന്ന എന്നോടു തിരുവടി ഒരു വാക്കുപോലും അരുളിവചിക്കാത്ത തെന്താണ്. കഠിനഹൃദയയോടെ ഇതാ ചുററും വന്നു നില്ക്കുന്ന അ ങ്ങയുടെ സ്ത്രീജനങ്ങളെ അങ്ങുന്ന് ഒന്നു നോക്കുക." താരയുടെ ഈ വിധം വിലാപനങ്ങൾ കേട്ട് അരികെ നിന്നിരുന്ന വാനരനാരികൾ ക്ലേശഭാരത്തോടെ അംഗദനെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടു അതികഠിനം രോദനംചെയ്തു. വീണ്ടും താര നിൎഭരമായ വിഷാദത്തോടെ ഈ വിധം പലതും പറഞ്ഞു വിലപിച്ചു. "ഹേ! വീരബാഹോ! അ ങ്ങുന്നു വത്സലനായ അംഗദനെ പരിത്യജിച്ചുപോകയാണൊ? തി രുവടിക്കു തുല്യം ഗുണശാലിയായ ഈ കുമാരനെ തീരെ അഗ തിയാക്കി വിട്ടു തിരുവടി ചിരപ്രവാസത്തിന്നൊരുങ്ങുന്നതു യു ക്തമൊ? ഹേ! ചാരുവേഷ! ഈ കുമാരൻ അങ്ങേക്ക് എന്തൊര പരാധമാണ് ചെയ്തതു്? അഗതിയായ ഞാൻ എന്തു പിഴച്ചു? ഹേ! വീര! അംഗദനേയും എന്നേയും അങ്ങുന്ന് എന്നെന്നേക്കു മായി വെടിയുകയാണല്ലൊ. അറിഞ്ഞും അറിയാതെയും ഞങ്ങൾ വല്ല അപരാധവും ചെയ്തുപോയിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ ഹേ! പ്രാണവല്ലഭ! കപികുലനാഥനായ തിരുവടി അതു ക്ഷമിക്കേണമെ! അതി ന്നായി ഇതാ ഞാൻ അങ്ങയുടെ വീരപാദത്തിൽ വണങ്ങുന്നു." സ ന്തപ്തയായ താര മററു വാനരനാരിമാരോടൊന്നിച്ചു ഭൎത്തൃസമീപ ത്തു നിന്നുകൊണ്ടു അതിദയനീയമാംവണ്ണം ഇങ്ങിനെ പലതും പറ ഞ്ഞു രോദനംചെയ്തു. അനന്തരം വിഷാദവിവശയായ അവൾ അവിടെത്തന്നെ ഇരുന്നു പ്രായോപവേശം ദീക്ഷിപ്പാൻ തീൎച്ചയാക്കി.

സൎഗ്ഗം-21

അംബരത്തിൽനിന്നു നിപതിച്ച താരകംപോലെ ഭൂമിയിൽ വീണുകിടക്കുന്ന താരയെക്കണ്ടു ഹനുമാൻ ആൎദ്രചിത്തനായി. ആ ഹരിപ്രവരൻ താരയെ ഇങ്ങിനെ ആശ്വസിപ്പിച്ചു. "ഹേ! വീരവല്ലഭേ! അവരവരുടെ കൎമ്മവാസനയെ അനുസരിച്ച് ഈ ലോകം നന്മതിന്മകളിൽ ഏൎപ്പെടുന്നു. അവരവർ ചെയ്തിട്ടുള്ള ശുഭാശുഭഫലങ്ങൾ അവരവർതന്നെ ഭുജിക്കയും ചെയ്യുന്നു. ശോച്യാവസ്ഥയെ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്ന ഏതൊരുത്തനെക്കുറിച്ചാണ് ഭവതി ഇങ്ങിനെ ക്ലേശിക്കുന്നത്? ഏതൊരു ദീനദീനനുലാണ് ഭവതിക്കനുകമ്പയുണ്ടാകുന്നത്? നീൎപ്പോളക്കു തുല്യരായ ഈ ശരീരികളിൽ ആരെക്കുറിച്ച് ആർതന്നെ അനുശോചിക്കും? ഭവതിയുടെ ഓമനമകനായ അംഗദകുമാരനു മേലിൽ ചെയ്യേണ്ടുന്ന രക്ഷയിൽ മനസ്സിരുത്തുക. അവന്റെ ക്ഷേമത്തിനു വേണ്ടതെന്തെന്നു ചിന്തിക്ക. ദേഹികളുടെ ജനനമരണങ്ങൾ അവ്യവസ്ഥിതങ്ങളാണെന്നു ഭവതിക്കു നല്ലപോലെ നിശ്ചയമുണ്ടല്ലൊ. അതിനാൽ ഹേ! പണ്ഡിതേ! അലൗകികമായ പുണ്യകൎമ്മത്തിൽ ഏൎപ്പെടുക. ഇവയെല്ലാം പ്രാകൃതങ്ങളാണ്. അനേകസഹസ്രം വാനരന്മാർ ഏതൊരു ദേഹത്തെ ആശ്രയിച്ചു ജീവിച്ചുപോന്നുവോ ആ ദേഹം ഇതാ പഞ്ചത്വം പ്രാപിച്ചു. ന്യായശുദ്ധകനും അൎത്ഥവേദിയും സാമദാനക്ഷമാപരനും ആയ ഇദ്ദേഹം ധൎമ്മംകൊണ്ടു മാത്രം ലഭിക്കാവുന്ന ഉന്നതപദം പ്രാപിച്ചിരിക്കെ ഭവതി ഈവിധം മാഴ്കുന്നു വല്ലൊ. വ്യാഘ്രതുല്യപരാക്രമികളായ സൎവ്വവാനരന്മാൎക്കും ഭവതിയുടെ പ്രിയപുത്രനായ അംഗദകുമാരനും ഈ വാനരരാജ്യത്തിന്നുതന്നെയും ഹേ! അനിന്ദിതേ! മേലിൽ രക്ഷിതാവു ഭവതിയാണ്. ഹേ! ഭാമിനി! അതിനാൽ ഭവതി ശോകമോഹങ്ങൾ പരിത്യജിക്ക. അംഗദൻ രാജ്യം ഭരിച്ചുകൊള്ളും. സന്താനമുണ്ടായതെന്തിന്? താൻ ഇപ്പോൾ ആചരിക്കേണ്ടതെന്ത്? ആയതു സസന്തോഷം അനുഷ്ഠിക്ക. കപിരാജന്റെ കാലനിശ്ചിതമാ

ണിത്. അദ്ദേഹത്തിന്ന വേണ്ടുന്ന സംസ്കാരങ്ങളിൽ ഏൎപ്പെടുക. അംഗദനെ രാജാവായി വാഴിക്ക. പുത്രനെ സിംഹാസനസ്ഥനായി കാണുമ്പോൾ ഭവതി ശാന്തിയെ പ്രാപിക്കും." ഭൎത്തൃവ്യസനപരിപീഡിതയായ താര ഹനുമാന്റെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ട് ഇങ്ങിനെ പ്രതിവചിച്ചു. "ഹേ! ആഞ്ജനേയ! അംഗദനെപ്പോലുള്ള നൂറു പുത്രന്മാരെക്കാളും എനിക്ക മെച്ചമായിട്ടുള്ളത് മരിച്ചുകിടക്കുന്നവെങ്കിലും ഈ വീരന്റെ ഗാത്രസമാശ്ലേഷമാണ്. ഹേ! ഹരിസത്തമ! കപീശ്വരന്റെ സംസ്കാരാദികൾ ചെയ്യാനും അംഗദന്ന വേണ്ടുന്ന കാൎയ്യങ്ങൾ നടത്തുവാനും എനിക്കധികാരമില്ല. എല്ലാം വേണ്ടുംവണ്ണം നടത്തുവാൻ അവന്റെ പിതൃവ്യനായ സുഗ്രീവനാണല്ലൊ. ഹേ! ഹരിസത്തമ! അംഗദനെപ്പറ്റി നീ മറിച്ചൊന്നും കരുതരുത്. പുത്രന്ന പിതാവാണ് ബന്ധു; മാതാവല്ല. ഇഹത്തിങ്കലാകട്ടെ പരത്തിങ്കലാകട്ടെ കപിവരനെ ശുശ്രൂഷിക്കയാണ് എന്റെ മുഖ്യധൎമ്മം. മൃതനായി കിടക്കുന്ന ഈ കപിവരനെ സേവിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ ഇവിടെ ശയിക്കയാണ് എനിക്ക യോഗ്യമായിട്ടുള്ളത്.

സൎഗ്ഗം-22

മന്ദജീവനായി മെല്ലെ മെല്ലെ ഊൎദ്ധ്വൻവലിച്ചുകിടക്കുന്ന ബാലി അല്പമൊന്ന കണ്ണുതുറന്നപ്പോൾ അവൻ തന്റെ പുരോന്തികത്തിൽ നില്ക്കുന്ന സുഗ്രീവനെക്കണ്ടു. പ്രാപ്തവിജയനായ തന്റെ സോദരനെ സ്നേഹപാരവശ്യത്തോടെ അരികെ വിളിച്ചു പ്ലവഗേശ്വരനായ ബാലി വ്യക്തവചനങ്ങൾ ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു. ഹേ! സുഗ്രീവ! പാപകൎമ്മം ഞാൻ ആചരിച്ചുപോയി. തന്നിമിത്തം നീ എന്നെ പരമദുഷ്ടനാണെന്ന കരുതരുത്. വരുവാൻ പോകുന്ന ഭവിഷ്യത്തെ സൂചിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ബുദ്ധിമോഹം എന്നെ വലിച്ചിഴക്കയാണ് ചെയ്തത്. ഉണ്ണി! ഭ്രാതൃവിഹിതമായ സൌഹാൎദ്ദത്തോടുകൂടി രാജ്യസുഖം നമുക്ക രണ്ടുപേൎക്കും ഒരുമിച്ചനുഭവി

പ്പാൻ വിധിച്ചിട്ടില്ല. ആ കാൎയ്യമോൎക്കുമ്പോൾ ഭ്രാതൃസ്നേഹമെ
ന്ന വിഷയത്തിൽ ഞാൻ അപരാധിയല്ല. ഈ വാനരരാജ്യം നീ
ഇപ്പോൾതന്നെ ഏറ്റുവാങ്ങിക്കൊൾക. ഇതാ ഞാൻ അന്ത്യദശ
യിൽ എത്തിക്കഴിഞ്ഞു. എന്റെ നാടും നഗരവും വിപുലമായ
ഐശ്വൎയ്യവും വളൎന്ന കീൎത്തിയും പ്രാണൻതന്നെയും ഇതാ ഞാൻ
വെടിവാൻപോകുന്നു. ഈ അവസ്ഥയിൽ ഹേ! വീര! നിന്നോ
ടൊരു കാൎയ്യം ഞാൻ യാചിക്കുന്നുണ്ട്. എത്രതന്നെ ദുഷ്കരമായാ
ലും ഹേ! രാജൻ! നീ എനിക്കതു സാധിപ്പിച്ചുതരേണം. സുഖി
യും, സുഖാൎഹനും, ബാലിശബുദ്ധിയുമായ അംഗദൻ ഇതാ കണ്ണു
നീരിൽ മുഴുകി നിലത്തു വീണു കിടക്കുന്നതു നോക്കുക. പ്രാണതുല്യ
നായ ഈ കുമാരനെ എന്റെ പിൻകാലം നീ നിന്റെ ഔരസപു
ത്രനെപ്പോലെ കരുതുക. ഇവനെ വേണ്ടുംവണ്ണം നീ പരിപാലിക്ക.
എല്ലാംകൊണ്ടും ഇവനു ദാതാവു നീയാണ്. ഭയമുഴലുന്ന അ
വസരത്തിൽ ഹേ! സുഗ്രീവ! ഇവന്ന് ആശ്രയമെന്നും നീതന്നെ. പ
രാക്രമിയും മഹാവേഗിയുമായ ഈ താരാത്മജൻ ശ്രീമാനും ആജി
യിൽ നിനക്കു തുല്യനുമാണ്. യുവാവായ ഇവൻ രാക്ഷസവധ
ത്തിൽ മുന്നിട്ടുനിന്നു നിന്നെ വേണ്ടുംവണ്ണം സഹായിക്കും. സുഷേ
ണനന്റെ പുത്രിയായ ഈ താര കാൎയ്യസൂക്ഷ്മങ്ങൾ ഗ്രഹിപ്പാൻ
ഏറ്റവും സമൎത്ഥയാണ്. ദുൎന്നിമിത്തങ്ങൾ കണ്ടറിവാനുള്ള ബു
ദ്ധിശക്തിയും ഇവളിൽ സുസ്ഥിരമാണ്. ഇവൾ സാധുവാണെന്നു
സമ്മതിക്കുന്ന കാൎയ്യങ്ങളിൽ പിന്നെ സംശയമേ വേണ്ട. ഇവളു
ടെ ഏതൊരഭിപ്രായവും അന്യഥാ വരുത്തുന്നതും അല്ല. ശ്രീരാ
ഘവന്റെ കാൎയ്യവും നീ മറന്നുകളയരുത്. ധൎമ്മലോപം വരുത്തു
ന്നതു് ആപൽക്കരമാണെന്നു പ്രത്യേകം ഓൎമ്മവെക്കുക. കകുൽസ്ഥാ
ത്മജനായ ആ വീരനു മാനഹാനി വരുത്തിക്കൂട്ടിയാൽ തത്
ക്ഷണത്തിൽ നിന്റെ നിഗ്രഹമാണെന്നു ധരിച്ചുകൊള്ളുക. ഹേ!
സുഗ്രീവ! ദിവ്യമായ ഈ പൊൻമാല നീ കണ്ഠത്തിൽ അണിയുക.
ഞാൻ ഈ ലോകം വെടിയുന്ന നിമിഷത്തിൽ ഉദാരയായ ശ്രീ ഈ
മാലയിൽനിന്നും വിട്ടുമാറും. അതിനുമുമ്പായിത്തന്നെ നീ ഇതു

വാങ്ങി ധരിച്ചുകൊൾക." ഭ്രാതൃസൗഹാർദ്ദത്തോടുകൂടെ ബാലി പറ
ഞ്ഞ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു സുഗ്രീവൻ അതികഠിനമായി ദുഃഖിച്ചു.
രാഹുഗ്രസ്തനായ ചന്ദ്രനെന്നപോലെ അവന്റെ വദനം മ്ലാനമാ
യി. അനന്തരം അവൻ ബാലിയുടെ സൗമ്യവാക്കുകൾ കേട്ടു ശാന്ത
നായി ഉദാസീനഭാവം പരിത്യജിച്ച് ആ ഹേമമാല വാങ്ങി കണ്ഠ
ത്തിൽ അണിഞ്ഞു. ദൃഷ്ടി പറിക്കാതെ തന്നെത്തന്നെ നോക്കിനി
ല്ക്കുന്ന അംഗദനെക്കണ്ടു കണ്ടു ബാലി ഈ ലോകം ഉപേക്ഷിപ്പാ
നും സന്നദ്ധനായി. ഉടനെ അവൻ അംഗദനോടിങ്ങിനെ പറ
ഞ്ഞു. "ഹേ! പുത്ര! ദേശകാലങ്ങളനുസരിച്ചും ഇഷ്ടാനിഷ്ടങ്ങൾ
പൊറുത്തും സുഖദുഃഖങ്ങൾ സഹിച്ചും നീ സുഗ്രീവന്നു വശനായി
രിക്ക. ഹേ! കുമാര! നിന്റെ ശാഠ്യങ്ങൾ സർവ്വവും സഹിച്ചുകൊ
ണ്ടു നിന്നെ ഏതുപ്രകാരമെല്ലാമാണ് ഞാൻ ലാളിച്ചുപോന്നതു്.
ആ മട്ടു തന്നെ മേലിലും നീ ആചരിക്കുന്നുവെങ്കിൽ സുഗ്രീവൻ
നിന്നെ മാനിക്കയില്ല. അവന്റെ ശത്രുക്കളെ മിത്രമാക്കയോ അ
വന്റെ വൈരിയോടു ചേരുകയോ നീ ഒരിക്കലും ചെയ്യരുതു്.
ഹേ! അരിന്ദമ! ഭർത്തൃഹിതത്തെ അനുസരിച്ചും ദാന്തനായും നീ
സുഗ്രീവന്നു കീഴ്‌വഴങ്ങി വസിക്കുക. അതിപ്രണയവും വേണ്ട. എ
ന്നാൽ പ്രണയമില്ലെന്നും വരരുതു്. ഇവ രണ്ടും നാശകാരണങ്ങളാ
ണ്. അതിനാൽ നീ മദ്ധ്യസ്ഥനായിരിക്കയേ നല്ലൂ." എന്നീ വച
നങ്ങളോടെ ശരസംപീഡിതനായ ബാലി കൺതുറിപ്പിച്ചു ഭയങ്കര
ദർശനനായി. വാനരേന്ദ്രനായ അവൻ അന്ത്യശ്വാസം വിട്ടു.
ഉടൻ അവിടെ കൂടിയിരുന്ന വാനരന്മാർ ഏവരും കേണുരുണ്ടു പ
രാതി പലതും പറഞ്ഞു. ഹേ! വാനരാധിപ! കിഷ്കിന്ധാപുരിയെ
ന്നു മാത്രമല്ല, വനങ്ങൾ, ഉപവനങ്ങൾ, പർവ്വതങ്ങൾ എന്നിവയെ
ല്ലാം അങ്ങയുടെ സ്വർഗ്ഗപ്രാപ്തിമൂലം ഇതാ പരിശൂന്യങ്ങളായി. വാ
നരസംഘങ്ങളെല്ലാം അഗതികളായി ഭവിക്കയും ചെയ്തു. വീരവീ
രനായ അങ്ങയുടെ മഹത്തരമായ ശക്തിയാൽ കാനനങ്ങളും വന
ങ്ങളും നിറയെ പുഷ്പിച്ചുനില്ക്കുക പതിവായിരുന്നു. ഇനി ആർക്കാണ്
ആ ശക്തിയുള്ളതു്? മഹാബാഹുവായ ഗോലഭൻ എന്ന ഗന്ധ

ർവ്വപുംഗവനോട് അങ്ങുന്ന പതിനഞ്ചു സംവത്സരം ഇടവിടാതെ മഹായുദ്ധം ചെയ്തുവല്ലൊ. രാവും പകലും ഒരുപോലെ ആ പോർ ഘോരതരം നടന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. പതിനാറാമാണ്ടിൽ ദുർവ്വിനീതനായ ഗന്ധർവ്വനെ പരാക്രമശാലിയായ അങ്ങുന്ന പോർക്കളത്തിൽ മരിച്ചുവല്ലൊ! ഹേ! വീര! ഭയങ്കരാകാരനായ അങ്ങുന്ന് സർവ്വവിധമായ ഭയത്തിൽനിന്നും ഞങ്ങളെ കാത്തുരക്ഷിച്ചുപോന്നു. ഇനി ഈ അംഗദകുമാരന് അഭയദാതാവായി ആരുള്ളു്. വീരനായ അങ്ങുന്ന് അടങ്ങിയല്ലൊ. മൃഗരാജനാൽ വിനിഹതനായ വൃഷഭശ്രേഷ്ഠൻ നിമിത്തം കാട്ടുപശുക്കൾ തീരെ അസുഖികളായിവസിക്കുന്നതു പോലെ ഹേ! പ്ലവഗേശ്വര! ശർമ്മമെന്നതു വാനരന്മാരിൽനിന്നും നിശ്ശേഷം വിട്ടുമാറി." അന്തരിച്ചുകിടക്കുന്ന തന്റെ പ്രാണവല്ലഭന്റെ വദനം നോക്കി നോക്കി താര ദുഃഖസാഗരത്തിൽ നിമഗ്നയായി. ഛിന്നമൂലത്തോടുകൂടെ ഭൂമിയിൽ നിപതിച്ച വൃക്ഷത്തിനേൽ ചുറ്റിപ്പിടിക്കുന്ന ലതികപോലെ അവൾ തന്റെ ഭർത്തൃശരീരം കെട്ടിപ്പുണർന്നു.

സർഗ്ഗം-23

സുദുഃഖിതയായ താര മരിച്ചുകിടക്കുന്ന തന്റെ ഭർത്താവിന്റെ ശരീരത്തിൽ വീണുകൊണ്ട് വീണ്ടും ഇങ്ങിനെ വിലപിച്ചു. "ഹാ! പ്രാണവല്ലഭ! അങ്ങുന്ന് എന്റെ വചനങ്ങൾ ഒന്നുംതന്നെ കേൾക്കാത്തതെന്താണ്? ദുഃഖപരവശനായിതന്നെ നിന്തിരുവടി ശയിക്കുന്നുവല്ലൊ. നിമ്നോന്നതമായ ഈ വെറുംനിലത്തു നിന്തിരുവടി ശയിക്കുന്നതെങ്ങിനെ? ഹേ! വാനരേശ്വര! അങ്ങേയ്ക്കു് എന്നെക്കാൾ പ്രിയപ്പെട്ടവളാണൊ മേദിനി? നിന്തിരുവടി ഇവളെ പുല്കിയുംകൊണ്ടാണല്ലൊ കിടക്കുന്നതു്. എന്നോട് ഒരു വാക്കുപോലും ഉരിയാടുന്നതുമില്ല. ഹേ! വീര! നിന്തിരുവടി സുഗ്രീവനാടിപ്പെട്ടുപോയതു് ആശ്ചര്യംതന്നെ. വിധികല്പിതം വിചിത്രമെന്നേ പറയേണ്ടു. സുഗ്രീവൻതന്നെയാണ് പരാക്രമി. ഹേ! പ്രാണനാഥ!

അതിക്രൂരന്മാരായ വാനരഗണങ്ങൾ ഇതാ അങ്ങയുടെ ചുററും വന്നുകൂടി മാലിൽ മുഴുകുന്നു. അവരുടേയും അംഗദന്റേയും ഈ ദീനസ്വരങ്ങൾ നിന്തിരുവടി കേൾക്കുന്നില്ലയോ? എന്റെ വചനങ്ങളും അങ്ങുന്നു ശ്രവിക്കുന്നില്ല. ഹേ! വീര! പോരിൽ അഭിഹതനായ നിന്തിരുവടിയുടെ വീരശയ്യയാണോ ഇതു്? പണ്ടു് ഈ തല്പത്തിന്മേലാണല്ലോ നിന്തിരുവടി വൈരികളെ കൊന്നുകിടത്തിയതു്. ഹേ! ആഹവപ്രിയ! സുകുലജാത! പ്രാണപ്രദനായിരുന്നിട്ടുംകൂടി നിന്തിരുവടി എന്നെ തനിയെ വിട്ടു് ഈ ലോകവാസം വെടിഞ്ഞ സംഗതി ചിന്തിക്കത്തക്കതോ. വിവേകികൾ കന്യകയെ ഒരിക്കലും ശൂരനു ദാനംചെയ്യരുതു്. ഹേ! നാഥ! വിധവയായിത്തീർന്നിരിക്കുന്ന ഈ അശരണയെ രക്ഷിക്ക. ശൂരപത്നിയുടെ ഗതി ഇപ്രകാരമോ. ഹേ! പ്രാണനായക! ഈ അനാഥയെ ഒന്നു കണ്ണുതുറന്നു നോക്കണമേ. എന്റെ മാനം നശിച്ചു. സുഖം ഭഗ്നമായി. അഗാധവും അതിവിപുലവുമായ ശോകസാഗരത്തിൽ ഇതാ ഞാൻ നിമഗ്നയാകയും ചെയ്തു. എന്റെ ഹൃദയം ശിലാസാരത്തെപ്പോലെ അത്യന്തം കഠിനമായതുതന്നെ. ഹാ! പ്രാണവല്ലഭൻ നിഹതനായി ഭൂമിയിൽ വീണുകിടക്കുന്നതു കണ്ണുകൊണ്ടു കണ്ടിരുന്നിട്ടുംകൂടി അതു ഛിന്നഭിന്നമായില്ലല്ലോ. സുഹൃത്തു്, ഭർത്താവു് എന്നുതന്നെയല്ല പ്രാണാതിപ്രിയനുമാണല്ലോ എനിക്കു നിന്തിരുവടി. ഹേ! നാഥ! ആഹവശ്ലാഘനായ അങ്ങുന്നു പഞ്ചത്വം പ്രാപിച്ചുവല്ലോ. അനേകം പുത്രന്മാർ ഉള്ളവൾതന്നെ; ധനധാന്യസമ്പന്നയുമാണു്. എങ്കിലും ഭർത്തൃഹീനയായ നാരി വിധവയല്ലെന്നുവരുന്നതാണോ? ഇന്ദ്രഗോപങ്ങൾകൊണ്ടു നിറഞ്ഞ ഈ മേദിനിയിൽ ചുകന്ന വസ്ത്രം വിരിച്ചു മെത്തയിലെന്നപോലെ സ്വശരീരത്തിൽനിന്നും പ്രവഹിക്കുന്ന രുധിരപൂരത്തിൽ നിന്തിരുവടി ശയിക്കുന്നുവല്ലോ. രണശോണിതങ്ങൾകൊണ്ടു മൂടിയ നിന്തിരുവടിയുടെ ഗാത്രത്തെ പുല്കുവാൻ ഹേ! പ്ലവഗർഷഭ! ഞാൻ ശക്തയാകുന്നില്ല. ഹേ! നാഥ! സുഗ്രീവൻ കൃതാർത്ഥനായി. ഇനി അവനു് ഒരിക്കലും അങ്ങയോടു വൈരമുണ്ടാകയില്ല അതിദാരുണമായ ഈ രാമബാണംനിമിത്തം

അവൻെറ ഭയവും നിശ്ശേഷം അസ്തമിച്ചു. ഹൃദയലഗ്നമായ ഈ ശസ്ത്രനിമിത്തം ഹാ! പ്രാണവല്ലഭ! അങ്ങയുടെ ഗാത്രം നല്ലവണ്ണം വീക്ഷിക്കുവാൻപോലും എനിക്കു ശക്യമാകുന്നില്ല. ഹേ! വീര! പഞ്ചത്വം പ്രാപിച്ചവനായ നിന്തിരുവടിയെ ഞാൻ എങ്ങിനെ എൻെറ കണ്ണുകൾകൊണ്ടു ദർശിക്കട്ടെ." ദുഃഖകർശിതയായ താര ഈ വിധം വിലപിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ ഗിരിഗഹ്വരത്തിൽനിന്നും ദീപ്ത സർപ്പമെന്നപോലെ ബാലിയുടെ നെഞ്ചിൽ പൂണ്ടുചെന്നിരുന്ന ആ ബാണത്തെ നീലൻ വലിച്ചെടുത്തു. അസ്താദ്രിശിഖരത്തിൽ പതിക്കുന്ന ആദിത്യരശ്മിപോലെ ആ ബാണം അത്യന്തദീപ്തിയോടെ ജ്വലിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ശരം വലിച്ചെടുത്ത ദ്വാരത്തിൽകൂടെ മേഘത്തിൽനിന്നു കാവിവെള്ളമെന്നവണ്ണം കടുംചോര കൊട്ടിച്ചൊരിഞ്ഞു. തൻെറ പതിയുടെ ശരീരത്തിൽ പററിയിരുന്ന രണരേണുക്കളെ താര നയനജലംകൊണ്ടു ക്ഷാളനംചെയ്തു. രുധിരസംസിക്തനായി മരിച്ചുകിടക്കുന്ന തൻെറ ഭർത്താവെ നോക്കിനോക്കി അവൾ അതിദീർഘമായി നിശ്വസിച്ചു. അനന്തരം അംഗനാരത്നമായ അവൾ പിംഗാക്ഷനായ അംഗദനോടിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഉണ്ണീ! പിതാവിൻെറ അന്തിമാവസ്ഥയായ ചരമത്തെ നോക്കുക. പാപകർമ്മനിമിത്തം വൈരത്തിനു കാരണമായി ഹേ! അംഗദ! നിൻെറ പിതാവ് ഈ അവസ്ഥയെ പ്രാപിച്ചു. ഹേ! പുത്ര! ബാലസൂര്യോദയംപോലെ ഇതാ നിൻെറ പിതൃശരീരം വിളങ്ങുന്നു. യമസദനം നോക്കി യാത്രപോകുന്ന മാനദനായ നിൻെറ പിതാവെ അഭിവാദ്യംചെയ്ക." ഈ വചനങ്ങൾ കേട്ടു തൻെറ പിതാവിൻെറ ചരണങ്ങൾ കെട്ടിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് അംഗദൻ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു രോദനംചെയ്തു. "ഹാ! താത! നിന്തിരുവടിയുടെ സമീപം വന്നുനില്ക്കുന്ന അങ്ങയുടെ ഈ രോമനമകനെ മുമ്പേത്തെപ്പോലെതന്നെ അങ്ങുന്ന് ഇപ്പോഴും ആശീർവ്വദിക്കാത്തതെന്താണ്." ദുഃഖപരിക്ലിന്നയായ താര വീണ്ടും ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു വിലപിച്ചു. "ഹേ! പ്രാണവല്ലഭ! പഞ്ചാസ്യനാൽ ഹനിച്ചു വീഴ്ത്തപ്പെട്ട ഋഷഭേന്ദ്രനെ വത്സത്തോടുകൂടി ഗോവെന്നപോലെ ഗത

ചേതനനായ നിന്തിരുവടിയെ ഞാൻ പുത്രനോടുംകൂടെ ഉപാസി
ക്കുന്നുണ്ട്. ഹേ! പ്രാണപ്രിയ! അങ്ങുന്നു സംഗരമാകുന്ന മഹായ
ജ്ഞം നടത്തി. രാമപ്രഹരമാകുന്ന അംഭസ്സിൽ പത്നിയായ എ
ന്നെ കൂടാതെ അവഭൃഥസ്നാനം ചെയ്തതെങ്ങിനെ? സംയുഗത്തിൽ
സന്തുഷ്ടനായി ദേവരാജനാൽ നല്കപ്പെട്ട ശാതകുംഭമയമായ അങ്ങ
യുടെ ആ മാലയെവിടെ? അതിപ്പോൾ നിന്തിരുവടിയുടെ കണ്ഠ
ത്തിൽ കാണുന്നില്ലല്ലൊ. അസ്തമിച്ചിട്ടും സൂൎയ്യകാന്തി ശൈലരാ
ജനെ പരിത്യജിക്കാത്തതുപോലെ ഗതാസുവായിട്ടുംകൂടി രാജശ്രീ
അങ്ങയെ വിട്ടുമാറുന്നില്ല. ഹേ! രാജൻ എന്റെ ഈ പരിദേവ
നങ്ങളൊന്നും അങ്ങുന്നു കേൾക്കുന്നില്ലയൊ? ഈവിധം മൌ
നം ദീക്ഷിക്കുന്നതെന്താണ്? ഈ സങ്കടത്തിൽനിന്നു നിന്തിരു
വടിയെ നിവാരണംചെയ്വാൻ ഞാൻ ശക്തയല്ല. സപുത്രയായ
ഞാൻ ഹതയായി. രണത്തിൽ ആഹതനായ നിന്തിരുവടിയോ
ടൊന്നിച്ച് ഇതാ ശ്രീയും എന്നെ പരിത്യജിച്ചു."

സൎഗ്ഗം-24

ശോകമഹാൎണ്ണവത്തിൽ നിമഗ്നയായ താരയുടെ അശ്രുവേഗ
ത്തോടുകൂടിയ ഈ പരിദേവനങ്ങൾ സുഗ്രീവനെ ഏററവും സന്ത
പിപ്പിച്ചു. ബാഷ്പകലുഷിതമായ നേത്രത്തോടും അത്യന്തം ദീനമായ
ഹൃദയത്തോടുംകൂടെ താരയെ നോക്കിനോക്കി ധീമാനായ സുഗ്രീ
വൻ ഭൃത്യഗണത്താൽ ചൂഴപ്പെട്ട ശ്രീരാമചന്ദ്രന്റെ സമീപം മെല്ലെ
ചെന്നണഞ്ഞു. ചിത്രചാപവും ആശീവിഷംപോലെ അതിഭയ
ങ്കരമായ ബാണവും ധരിച്ചുനില്ക്കുന്ന യശസ്വിയും ലക്ഷണയുക്ത
നുമായ ശ്രീരാഘവനോട് അവൻ ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! നരേ
ന്ദ്ര! ചെയ്ത പ്രതിജ്ഞക്കു യാതൊരു കുറവും വരുത്താതെ നിന്തിരു
വടി ഈ വീരകൃത്യം ആചരിച്ചു. എന്നാൽ ഹേ! അനഘ! അതോ
ടൊന്നിച്ചുതന്നെ ജീവിതത്തിലും നിത്യസുഖത്തിലും ഉള്ള എന്റെ

ആശയും അസ്തമിച്ചു. ഹേ! രാഘവ! ഈ രാജ്ഞിയാകട്ടെ ശോ
കസ്ഥിതത്തോടെ ഉച്ചതരം രോദനംചെയ്യുന്നു. ദുസ്സഹമായ ദുഃഖം
നിമിത്തം ഇതാ ഇവരും ആർത്തു തൊഴിക്കുന്നു. അംഗദനോ—മ
നക്ലേശത്താൽ നന്ന തളൎന്നുപോകുന്നു. ഈ അവസ്ഥയിൽ ഹേ!
പരാക്രമവാരിധേ! എനിക്കു രാജ്യമെന്തിന്? മററു വിവിധകാമ്യ
ഭോഗങ്ങളെന്തിന്? ക്രോധം, ക്ഷമ, അക്രമത്തിങ്കലുള്ള വാഞ്ഛ
ഇവയെല്ലാംകൊണ്ട് ഞാൻ ഭ്രാതൃവധത്തിന്നൊരുമ്പെട്ടുപോയി.
ഇപ്പോഴാവട്ടെ—ഹരിശ്രേഷ്ഠൻെറ നിഗ്രഹംനിമിത്തം ഇതാ എൻെറ
ഹൃദയം തീവ്രതരം തപിക്കുന്നു. ഋശ്യമൂകശൃംഗത്തിൽതന്നെ അ
നേകകാലം കഴിച്ചുകൂട്ടേണ്ടിവന്നുവെങ്കിലും അതുതന്നെയാണ് ഇ
തിലും ശ്രേയസ്കരമെന്നു ഞാൻ കരുതുന്നു. ഭ്രാതൃവധംനിമിത്തം
സ്വൎഗ്ഗലോകം ലഭിക്കുന്നുവെങ്കിലും എനിക്കു വേണ്ട. "നിന്നെ ഞാൻ
കൊല്ലുന്നില്ല. തിരിച്ചു പൊയ്ക്കൊൾക." എന്നിങ്ങിനെ യുദ്ധമദ്ധ്യ
ത്തിൽപോലും മഹാനുഭാവനായ എൻെറ ഭ്രാതാവു് വീണ്ടും വീ
ണ്ടും എന്നോടു പറകയുണ്ടായല്ലോ. ഭ്രാതൃസ്നേഹവശഗനാകകൊ
ണ്ടാണല്ലോ ഏററുപൊരുതുന്ന അവസരത്തിൽപോലും ഈ വാ
ക്കുകൾ അദ്ദേഹം എന്നോടു വചിച്ചതു്. സൗഹാൎദ്ദയുക്തമായ ആ
വചനങ്ങൾ മഹാത്മാവായ ബാലിയുടെ മനോഗുണത്തിന്നു ത
ക്കവതന്നെ. എന്നാൽ ഭ്രാതൃവധത്തിന്നു കാരണമായ എ
ൻെറ നിന്ദ്യകൎമ്മമോ ദുരാശയനും കുടിലകൎമ്മിയുമായ എൻെറ
ചിത്തവൃത്തിക്കു യോജിച്ചതുമാണ്. ഹേ! കകുൽസ്ഥവംശജ! ദുഃ
ഖം, രാജ്യക്ഷേമം എന്നിവയൊന്നും ചിന്തിക്കാതെ കാമത്തെ മാ
ത്രം മുൻനിൎത്തി ഏതൊരുവനാണ് ഗുണശാലിയായ തൻെറ ഭ്രാ
താവെ കൊലചെയ്യാൻ ഒരുമ്പെടുക. നിരതിശയമായ തൻെറ
മാഹാത്മ്യംനിമിത്തം ഈ മഹാനുഭാവന്ന് എന്നെ വധിക്കേണമെ
ന്ന ചിന്ത ലേശവും ഉണ്ടായില്ല. എന്നാൽ ദുരാശയനായ ഞാനാ
വട്ടെ—ഈ മഹാത്മാവിന്ന് അന്തകനായിത്തീൎന്നുവല്ലോ. എന്തൊ
രു വ്യതിക്രമമാണ് ഞാൻ ആചരിച്ചതു്! തരുശാഖകൾകൊണ്ടു
ള്ള പ്രഹരമേററു നന്ന വിഷമിച്ചു് ആൎത്തരവം പുറപ്പെടുവിച്ചു

കൊണ്ടിരുന്ന അവസരത്തിൽപോലും "ഇനി നീ പോർചെയ്യേണ്ട, നീ നന്നെ ക്ഷീണിച്ചുപോയി. മടങ്ങിപ്പോക" എന്നീ സാന്ത്വന വാക്കുകൾ ഹേ! രാഘവ! ഭ്രാതൃസ്നേഹംനിമിത്തം എത്രയോപ്രാവശ്യം ഈ കപിപുംഗവൻ എന്നോടു പറകയുണ്ടായി. ഭ്രാതൃത്വം, ആൎയ്യഭാവം, സ്വധൎമ്മം എന്നിവയെ എന്റെ ഭ്രാതാവു വേണ്ടുംവണ്ണം പരിരക്ഷിച്ചു. എന്നാൽ ഹേ! രഘുപതേ! ഞാനാകട്ടെ കാമം, ക്രോധം, കപിത്വം എന്നിവ തികച്ചും പ്രദൎശിപ്പിക്കയാണല്ലൊ ചെയ്തതു്. അചിന്ത്യവും, പരിവൎജ്ജിതവും, ഉച്ചരിക്കരുതാത്തതും, ദൎശിക്കവയ്യാത്തതുമായ ഈ മഹാപാപം ഇന്ദ്രൻ ത്വാഷ്ട്രവധംകൊണ്ടെന്നപോലെ ഹേ! നരേന്ദ്ര! ഭ്രാതൃവധംനിമിത്തം ഞാൻ നേടിവെച്ചു. മഹേന്ദ്രന്റെ ആ പാപത്തെ ഭൂമി, ജലം, വൃക്ഷങ്ങൾ, അംഗനമാർ എന്നിവരെല്ലാംകൂടി പകുത്തെടുത്തു. എന്നാൽ ഹേ! മഹീപതേ! ഒരു വാനരൻ ആൎജ്ജിച്ചതായ ഈ മഹാപാപം ഏറ്റെടുപ്പാൻ ഇച്ഛിക്കുന്നതാരാണു്? അധൎമ്മയുക്തവും കുലനാശകരവുമായ ഈ ഹീനകൎമ്മംനിമിത്തം ഹേ! രാഘവ! പ്രജാരഞ്ജനത്തിന്നോ യുവരാജപദത്തിന്നോ ഞാൻ അൎഹനല്ല. പിന്നെ ഈ രാജ്യത്തിന്നെങ്ങിനെ അൎഹനാകും? അധൎമ്മവും കുലനാശകവും സജ്ജനനിന്ദ്യവുമായ ഈ മഹാപാപത്തിന്നു ഞാൻ കൎത്താവായിഭവിച്ചുവല്ലൊ. ഞാൻ ക്ഷുദ്രൻ തന്നെ. മഹാവൃഷ്ടിയിൽ ജലപ്രവാഹം താഴ്ന്ന സ്ഥലത്തെന്നപോലെ ഇതാ വമ്പിച്ച ശോകം എന്നിൽവന്നണയുന്നു. ഭ്രാതൃവധമാകുന്ന ഉടൽ, വാൽ സന്താപമാകുന്ന തുമ്പിക്കരം, കൊമ്പ്, കണ്ണ്, തല എന്നിവയോടുകൂടി മഹത്തായ പാപദ്വിപം പ്രവാഹകൂലത്തെപ്പോലെ ഇതാ എന്നെ കുത്തിത്തകൎക്കുന്നു. തപ്തകാഞ്ചനംകിട്ടത്തെയെന്നപോലെ ഹേ! രാഘവ! ഈ മഹാപാപം സഹിക്കവയ്യാതെ എന്റെ ചിത്തം സാധുവൃത്തിയിൽനിന്നും നിവൎത്തിക്കുന്നു. ഹേ! ജയശീല! മഹാസൈന്യത്തോടുകൂടിയ ഈ വാനരകുലം ഞാൻ നിമിത്തം ശോകാബ്ധിയിൽ ആണ്ടുവല്ലൊ. അംഗദനും ഇതാ അല്പപ്രാണനായി. ഇവനെപ്പോലെ സുശീലനും സുവശ്യനും ആയ ഒരു പുത്രൻ ഏതേതു രാജ്യത്തു

ണ്ടു? എന്റെ സോദരൻ ഇപ്പോൾ എത്തിച്ചേർന്നിരിക്കുന്ന ആ വീരലോകത്തുപോലും ഉണ്ടാകയില്ല. ഹേ! വീരവിമർദ്ദന! അംഗദൻ ജീവിക്കുന്നുവെങ്കിൽ പുത്രപരിപാലനാർത്ഥം താരയും ജീവിക്കും. പുത്രനെ കൂടാതെ പരിതാപലീനയായ താര കാൽക്ഷണംപോലും ജീവിക്കയില്ല. ഹേ! നരേന്ദ്രപുത്ര! എന്റെ സോദരന്റെയും കുമാരനായ അംഗദന്റെയും സത്യതത്തന്നെയാണ് ഞാൻ ഏറ്റവും മാനിക്കുന്നതു്. അതിനാൽ ഞാൻ കത്തിജ്വലിക്കുന്ന വഹ്നിയിൽ ചാടി എന്റെ സോദരനോടു ചേർന്നുചേരട്ടെ. ഹേ! രഘുപതേ! നിന്തിരുവടിയുടെ ആജ്ഞയനുസരിച്ചു് ഈ ഹരിപുംഗവന്മാർ സീതയെ പരിമാർഗ്ഗണം ചെയ്തുകൊള്ളും. ഞാൻ മരിച്ചാലും നിന്തിരുവടിയുടെ കാര്യം എല്ലാവിധവും സാദ്ധ്യമാകും. കലഹദാതാവായ എനിക്കു ജീവിച്ചിരിപ്പാൻ ഒന്നുകൊണ്ടും അർഹതയില്ല. ഹേ! രാഘവ! അങ്ങുന്നു് എനിക്കു വിട നല്കുക." സുഗ്രീവന്റെ ഈ വിലാപനങ്ങൾ കേട്ടു വീരവരാഗ്രനായ രാഘവൻ നന്ന വിഷണ്ണനായി. കണ്ണുനീർ പൊഴിച്ചുകൊണ്ടു് അദ്ദേഹം അല്പനേരം മൌനമവലംബിച്ചു. ശോകമഹാർണ്ണവത്തിൽ നിമഗ്നയായി കപിസിംഹനായ തന്റെ നാഥനെ ആശ്ലേഷംചെയ്തുംകൊണ്ടു ശയിക്കുന്ന താരയെക്കണ്ടു് ദയാനിധിയും ലോകബന്ധുവുമായ രഘുകുലതിലകൻ നന്ന പരിതപിച്ചു. ശോകകാഠിന്യത്തോടെ ഭർത്തൃപാർശ്വത്തിൽ കിടക്കുന്ന ചാരുനേത്രയും കപിവീരപത്നിയും സുസന്തപ്തയുമായ താരയെ മന്ത്രിവര്യന്മാർ ഒരുവിധം അവിടെനിന്നു വിലക്കി. അസ്സമയം ശരചാപങ്ങൾ ധരിച്ചു തന്റെ സമീപത്തു നില്ക്കുന്ന സൂര്യതുല്യകാന്തിയായ ശ്രീരാഘവനെ അവൾ വീക്ഷിച്ചു. രാജലക്ഷണസമ്പന്നനും ചാരുനേത്രനും താൻ മുമ്പൊരിക്കലും കണ്ടിട്ടില്ലാത്തവിധം മനോഹരരൂപനുമായ രഘുകുലവീരനെ കണ്ടു് മൃഗശാബാക്ഷിയായ താര "ഈ സൽപുമാൻതന്നെയാണ് രാമചന്ദ്രനെന്നു" നിർണ്ണയിച്ചു. ഉടനെ വിഭ്രമാസക്തയായ അവൾ അടക്കവയ്യാത്ത ഹൃദയപീഡയോടും സന്താപസന്തപ്തമായ ശരീരത്തോടുംകൂടെ മഹേന്ദ്രതുല്യം ഉദാസനനായ രാമചന്ദ്രന്റെ സ

ദീപ്തനെക്കണ്ടു നിശ്ശങ്കം പറഞ്ഞുവെന്നു. ദുർല്ലംഘ്യനും ലബ്ധല-
ക്ഷ്യനും മഹാത്മാവുമായ ആ പ്രഭുവോടു അവൾ ഇതിനെ
പ്രവചിച്ചു. "ഹേ! രാഘവ! നിന്തിരുവടി അപ്രമേയനും അ-
ക്ഷയകീർത്തിയും ജിതേന്ദ്രിയനും ആജിയിൽ അധൃഷ്യനുമാണല്ലോ.
ഭൂതരക്ഷനും വിചക്ഷണനുമായ അങ്ങുന്ന് ക്ഷമാശീലനാണെന്ന
കീർത്തി എങ്ങും വ്യാപിക്കുന്നു. ചിത്രകാർമ്മുകവും നിശിതബാണ-
വും ധരിച്ചുനില്ക്കുന്ന മഹാബലനായ നിന്തിരുവടിയുടെ ദിവ്യതേ-
ജസ്സു ലോകംമുഴുവൻ പ്രകാശിക്കുന്നു. ദേവകാര്യാർത്ഥം നിന്തിരു-
വടി മനുഷ്യരൂപം ധരിച്ചു സഞ്ചരിക്കുന്നു. ഏതൊരു സായകം
കൊണ്ടു നിന്തിരുവടി എന്റെ കാന്തനെ കൊന്നുവീഴ്ത്തിയോ ആ
നിശിതസായകംകൊണ്ടുതന്നെ ഹേ! മഹാത്മൻ! അങ്ങുന്ന് എ-
ന്നെയും ഹനിക്കുക. ഞാൻ എന്റെ പതിയോടു ചെന്നുചേരട്ടെ.
എന്നെ കൂടാതെ ബാലി ഒരിക്കലും പരിതുഷ്ടനാകയില്ല. അമല-
നേത്രനായ എന്റെ കാന്തൻ വിണ്ണിലും എന്നെത്തിരഞ്ഞു ദുഃഖി-
ക്കും. എന്നോടുകൂടിയല്ലാതെ സുവിഭൂഷിതകളും വിലാസവതിക-
ളുമായ അമരാംഗനമാരോടൊന്നിച്ചുപോലും രമിപ്പാൻ ഹേ! ജാ-
നകീപതേ! എന്റെ രമണൻ ഇഷ്ടപ്പെടുകയില്ല. അതിരമ്യമായ
നഗേന്ദ്രതടത്തിൽ വിദേഹകന്യകയെ വേർപെട്ടു വസിക്കുന്ന നി-
ന്തിരുവടിയെപ്പോലെതന്നെ എന്റെ പ്രാണനാഥനും ഹേ! ദീന-
ബന്ധോ! സ്വർഗ്ഗത്തിലായാൽപോലും എന്റെ വിരഹംനിമിത്തം
നന്നു ദുഃഖിച്ചു വിവശനാകും. വനിതാവിയോഗദുഃഖം ഇന്ന വി-
ധമാണെന്നു യുവാവായ നിന്തിരുവടി അനുഭവിച്ചറിയുന്നതുമുണ്ട-
ല്ലോ. എന്റെ അദർശനംനിമിത്തം ഹരീശ്വരൻ സന്തപിക്കാതി-
രിക്കട്ടെ. നിന്തിരുവടി എന്നെ ഹനിക്കുക. മഹാത്മാവായ അ-
ങ്ങുന്ന് സ്ത്രീവധത്തെ ഭയപ്പെടുന്നുണ്ടായിരിക്കാം. ആ ദോഷവും
എന്റെ നിധനംനിമിത്തം നിന്തിരുവടിയെ ബാധിക്കയില്ല. ഇ-
വന്റെ ആത്മാവുതന്നെ ഇവളിലും എന്നു ശ്രുതത്തെ ഓർത്തു
ഹേ! രാജപുത്ര! നിന്തിരുവടി എന്നെ നിഹനിക്കുക. സ്ത്രീഹത്തി
അങ്ങയെ ബാധിക്കയില്ല. പുരുഷന്നു ഭാര്യയാണ് ആത്മാവെ

ന്നു ശാസ്ത്രങ്ങളും വേദങ്ങളും ഉൽഘോഷിക്കുന്നു. കന്യാദാനത്തി
ന്നു മീതെ യാതൊരു ദാനവുമില്ലെന്നു വിജ്ഞാനികൾ വചിക്കുന്നു.
ഹേ! വീര! ധൎമ്മവേദിയായ നിന്തിരുവടി എനിക്കെത്രയും പ്രിയനാ
യ ഈ വീരപുരുഷനായി എന്നെ പ്രദാനംചെയ്യുക. ഈ ദാനംകൊ
ണ്ടു വീരവധനിമിത്തമുള്ള ഘോരപാപം അങ്ങയെ വിട്ടുമാറും.
ബാലിയാൽ വഞ്ചിക്കപ്പെട്ടു് ആൎത്തയും അനാഥയുമായിഭവിച്ചിരി
ക്കുന്ന ഞാൻ വധാൎഹയാണു്. അതിന്നു നിന്തിരുവടി കനിയേണമെ.
മത്തമാതംഗഗാമിയും പ്ലവഗേന്ദ്രനും ധീമാനും ദിവ്യമായ പൊൻ
മാല ധരിച്ചിരുന്നവനും വീരാഗ്രണിയുമായ എന്റെ നാഥനോടു
കൂടാതുള്ള ജീവിതം ഹേ! രഘുകുലോത്തമ! എനിക്കു എത്രയും ദു
സ്സഹമാണു്." ഈ വചനങ്ങൾ കേട്ടു മഹാമതിയായ രാമചന്ദ്രൻ
ഹിതവചനങ്ങൾകൊണ്ടു താരയെ ഇങ്ങിനെ സമാശ്വസിപ്പിച്ചു.
"ഹേ! വീരവല്ലഭെ! നീ ഒട്ടും തെററിദ്ധരിക്കരുതു്. ലോകവും
അഖിലവുമുള്ള വിവിധസുഖാസുഖങ്ങളും വിധികല്പിതങ്ങളാണു്.
ഈ വിധികല്പിതങ്ങൾ മൂന്നുലോകത്തിന്നും തീരെ അനതിക്രമ്യങ്ങ
ളുമാണു്. എന്നീ തത്വം ഓൎത്തു ഭവതി പരിതുഷ്ടയാക. നിന്റെ
പുത്രൻ യുവരാജപട്ടം ചൂടട്ടെ. ഹേ! വീരാംഗനെ! വിധിവി
ഹിതം എപ്രകാരമൊ അപ്രകാരമെ എല്ലാം വന്നുകൂടൂ. ശൂരവധു
ക്കൾ ഒരിക്കലും ഇതിൽ ദുഃഖിക്കാറില്ല." പരന്തപനും പ്രഭാവ
സംയുക്തനുമായ ശ്രീരാഘവന്റെ ഈ ഹിതമിതഭാഷണങ്ങൾ
കേട്ടു സുവേഷയും കപിവീരപത്നിയുമായ താര അല്പം ആശ്വസിച്ചു.

സൎഗ്ഗം-25

ലക്ഷ്മണസഹിതനായ ശ്രീരാഘവൻ തുല്യശോകത്തോടെ സു
ഗ്രീവാംഗദന്മാരേയും താരയേയും ആശ്വസിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിങ്ങിനെ
വചിച്ചു. "നിങ്ങൾ ഇവ്വിധം സന്തപിക്കുന്നതു് മരിച്ചുകിടക്കുന്ന
ഈ വീരന്റെ ശ്രേയസ്സിന്നു യോഗ്യമല്ല. ഇപ്പോൾ ചെയ്യേണ്ട
തെന്തൊ അതു നിൎവ്വിഘ്നം സാധിക്കുക. കണ്ണുനീർ വാൎത്തതു മതി.

ലോകാചാരത്തെ പരിപാലിക്ക. ഈശ്വരകല്പനകൂടാതെ ലോകത്തിൽ ഒരു കാൎയ്യവും സംഭവിക്കുന്നില്ല. എല്ലാററിന്നും കാരണഭൂതൻ ഈശ്വരനാണ്. കൎമ്മസാധനവും ഈശ്വരൻതന്നെ. ഒരുത്തനും ഒരുത്തന്റെയും നിയോഗത്തിന്നു കൎത്താവല്ല. ഈശ്വരൻ ആത്മാവെ (തന്നെ) അതിക്രമിക്കുന്നില്ല. ഈശ്വരന്നു നാശവുമില്ല. കാരണവും അദ്ദേഹത്തിന്നില്ല. അദ്ദേഹത്തെ അതിക്രമിപ്പാൻ ഒരുവന്നു സാദ്ധ്യവുമല്ല. ആ പരമാത്മാവിന്നു പക്ഷപാതമില്ല. അദ്ദേഹത്തെ വശീകരിപ്പാനും ആൎക്കും ശക്യമല്ല. അന്യപരാക്രമവും ആ ഉത്തമപുരുഷനിൽ ഏല്ക്കയില്ല. ഈശ്വരന്നു മിത്രങ്ങളും ജ്ഞാതികളും ഇല്ല. അപരാധികളെ ഉചിതമാംവണ്ണം ദണ്ഡിക്കതന്നെ ചെയ്യുന്നു. ഈശ്വരൻ മോഹികൾക്ക വശനല്ല. സൎവ്വജന്തുക്കളിലും ആ മഹാപുരുഷൻ വസിക്കുന്നു. ആ മഹാത്മാവിന്റെ ചേതനകൎമ്മാൎത്ഥങ്ങളായ പ്രവൃത്തിവിശേഷത്തെ ജ്ഞാനികൾ മാത്രമെ കാണുന്നുള്ളു. ധൎമ്മാൎത്ഥകാമങ്ങൾ ഈശ്വരങ്കൽ നിയമേന സമൎപ്പിതങ്ങളാണ്. ധൎമ്മാൎത്ഥകാമസംയോഗങ്ങളാൽ പരിപാവനമായ ക്രിയാഫലത്തെ ഇപ്പോൾ ബാലി നേടിക്കഴിഞ്ഞു. സ്വധൎമ്മാചരണത്തിൽ ജിതനായ ഈ വാനരേശ്വരന് ഇതാ സ്വൎഗ്ഗം പ്രാപ്തമായി. [illegible] പ്രാപ്തമായ ഈ വിശിഷ്ടപദത്തിൽ നിങ്ങൾ സന്താപിക്കയല്ല വേണ്ടത്. പരിതാപത്തെ അകററുക. മേലിൽ വേണ്ടതു ചെയ്യുക." അനന്തരം പരവീരഹന്താവായ ലക്ഷ്മണൻ ശോകസന്തപ്തനായ സുഗ്രീവനോട് ഹൃദ്യവചനങ്ങൾ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! സുഗ്രീവ! ബാലിയുടെ പ്രേതകാൎയ്യങ്ങൾ യഥാവിധി അനുഷ്ഠിക്ക. ശവസംസ്കാരത്തിന്നു വേണ്ടുന്ന ഉണക്കവിറകുകൾ സംഭരിപ്പാൻ വേഗം ആജ്ഞാപിക്ക. ദിവ്യമായ ചന്ദനമുട്ടികളും യഥേഷ്ടം കൊണ്ടുവരട്ടെ. ദീനചേതസ്സായ അംഗദനെ വേണ്ടുംവണ്ണം ആശ്വസിപ്പിക്ക. "നീ ബാലിശബുദ്ധിയായി ഭവിക്കരുതു്. പുരം മുഴുവൻ നിനക്കധീനമാണ്." എന്നും മററുമുള്ള ആശ്വാസവാക്കുകൾ നീ അവനോടു പറയുക. മാല്യങ്ങൾ, വിവിധവസ്ത്രങ്ങൾ, ഘൃതങ്ങൾ, തൈലങ്ങൾ, സുഗന്ധ

വസ്ത്രങ്ങൾ എന്നിവയെല്ലാം അംഗദൻ തയ്യാറാക്കട്ടെ. ഹേ! താ
രെ! നീ വേഗം ചെന്നു പല്ലക്കു കൊണ്ടുവരുവിക്ക. എല്ലാം വള
രെ ജാഗ്രതയോടെ വേണം. വിശേഷിച്ചും അലസത കൈക്കൊ
ള്ളേണ്ടുന്ന അവസരമല്ല ഇത്. ബാലിയുടെ ജഡത്തെ ശിബിക
യിലേററിക്കൊണ്ടുപോവാൻ സമർത്ഥരും കരുത്തരുമായ കുറെ വാ
നരന്മാർ ഒരുങ്ങിനില്ക്കട്ടെ." സുമിത്രാനന്ദവർദ്ധനനും പരവീര
ഘാതിയുമായ ലക്ഷ്മണൻ സുഗ്രീവനോടിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു് ഭ്രാതൃസ
മീപം സ്ഥിതിചെയ്തു. ലക്ഷ്മണൻെറ വാക്കുകൾ കേട്ട താരൻ അതി
ദ്രുതം അരമനയിൽ ചെന്നു ശിബിക കൊണ്ടുവരുവിച്ചു. ദൃഢരും
ബലവാന്മാരുമായ വാനരന്മാരാൽ വഹിക്കപ്പെട്ടിരുന്ന ആ ശിബി
ക രമണീയവും രത്നാസനങ്ങൾകൊണ്ടു സ്യന്ദനതുല്യം ശോഭയുള്ള
തുമായിരുന്നു. പക്ഷികളുടെയും വൃക്ഷങ്ങളുടെയും കൃത്രിമരൂപങ്ങൾ
അതിന്റെ പുറം സശോഭം പരിലസിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. വിചിത്രതര
മായ ലേഖങ്ങൾകൊണ്ടു അതിൻെറ ശോഭ ശതഗുണീഭവിച്ചിരുന്നു.
ജാലവാതായനങ്ങളാൽ എത്രയും രമ്യമായിരുന്ന ആ ശിബിക വി
ശ്വകർമ്മാവിനാൽ നിർമ്മിതമായിരുന്നു. സിദ്ധവിമാനംപോലെ അതു ഉൽ
കൃഷ്ടതമമായും വിപുലമായും വിളങ്ങിക്കണ്ടു. മിനുസപ്പണിചെയ്തു
തീർത്തിയ ദാരുനിർമ്മിതമായ ഒരു പർവ്വതംപോലെ ആ ശിബിക ദൃശ്യ
മായി. വിചിത്രമാല്യങ്ങളാലും കൊത്തുവേലകളാലും വരാങ്കണ
ങ്ങളാലും മോഹനസ്വരൂപമോടെ വിളങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്ന ആ ശി
ബികയുടെ ചുററും വനങ്ങൾ, ഉപവനങ്ങൾ, കന്ദരങ്ങൾ ബഹു മൊ
ടിയുള്ള മററു രൂപങ്ങൾ എന്നിവ എത്രയും മനോഹരമാംവണ്ണം
ചിത്രീകരിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. രക്തചന്ദനലേപനത്താൽ അതു ബാ
ലസൂര്യനു തുല്യം അരുണവർണ്ണമായി പരിലസിച്ചു. ആ പല്ലക്കു
കൊണ്ടുവരുന്നതു കണ്ടു് ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ ലക്ഷ്മണനോടു് "ബാലി
യെ വേഗം എടുപ്പിച്ചു കൊണ്ടുപോയി വിധിപ്രകാരം അവൻെറ
ശേഷക്രിയകൾ നടത്തുക." എന്നിങ്ങിനെ ആജ്ഞാപിച്ചു. അന
ന്തരം സുഗ്രീവാംഗദന്മാർ കേണാർത്തുകൊണ്ടു മൃതനായ ബാലിയെ
താങ്ങിയെടുത്തു പല്ലക്കിൽ കയററി. വിഗതചേതനനായ ആ വാ

നരേശ്വരനെ വിവിധ വസ്ത്രമാല്യാദികൾകൊണ്ടു വേണ്ടുംവണ്ണം അ
ലങ്കരിച്ചശേഷം പ്ലവഗശ്രേഷ്ഠനും കപിരാജനുമായ സുഗ്രീവൻ
“ആൎയ്യന്നു വേണ്ടുന്ന ശേഷക്രിയകൾ നടത്തുവാൻ സൎവ്വ വാന
രാശം പുറപ്പെടുവിൻ. വിവിധരത്നങ്ങൾ യഥേഷ്ടം ദാനംചെയ്തു
കൊണ്ടു ചിലർ ശിബികക്കു മുമ്പിലും പിമ്പിലുമായി നടക്കുക” എ
ന്നിങ്ങിനെ ആജ്ഞാപിച്ചു. രാജോചിതമായ സമ്പൽസമൃദ്ധി
യോടെ അവർ ബാലിയുടെ ശേഷക്രിയകൾ അതിഭംഗിയായി നി
ൎവ്വഹിച്ചു. ഹതഭൎത്തൃകമാരായ താര തുടങ്ങിയ വാനരനാരികൾ
അംഗദനെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടു് അതികരുണം കേണാൎത്തു. “ഹാ!
വീരവീര!” എന്നിങ്ങിനെ വിളിച്ചു കരഞ്ഞുംകൊണ്ടു് അവർ ശി
ബികക്കു പിമ്പെ നടന്നു. ഹതനാഥകളായ താര തുടങ്ങിയ സൎവ്വ
വാനരസ്ത്രീകളും തങ്ങളുടെ നാഥനെപ്പററി ശോചിച്ചു കണ്ണുനീരിൽ
മുങ്ങി. അവരുടെ ആൎത്തസ്വരത്താൽ വനം മുഴുവൻ മാറെറാലി
ക്കൊണ്ടു. കാനനം തന്നെ കേണാൎക്കുന്നതുപോലെ തോന്നിപ്പോ
യി. ശോകകൎശിതരായ ആ വാനരന്മാരെല്ലാം അതിവേഗം നടന്നു
ഒരു മലമ്പുഴക്കു സമീപം ചെന്നുചേൎന്നു. അതിനടുവെയുള്ള ഒരു
മണൽത്തിട്ടിൽ അവർ ഒരു ചിതകൂട്ടി. ശിബിക വഹി
ച്ചിരുന്ന വാനരന്മാർ അതിനെ തോളിൽനിന്നു താഴെ ഇറക്കി
വെച്ചു. തത്സമയം ആ വാനരസംഘം മുഴുവൻ ശോകസംക്ഷോ
ഭമായ ചിത്തത്തോടെ മൌനം കൈക്കൊണ്ടു. പല്ലക്കിനു സമീ
പം നിന്നുകൊണ്ടിരുന്ന ശോകകൎശിതയായ താര ഗതജീവനായ
തന്റെ ഭൎത്തൃശരീരം താങ്ങിയെടുത്തു തന്റെ അങ്കത്തിൽവെച്ചു
കൊണ്ടിങ്ങിനെ വിലപിച്ചു. “ഹാ! വാനരമഹാരാജൻ! ഹാ!
ഹാ! പ്രാണവല്ലഭ! ഹാ! ഹാ! മഹാത്മ! ഹാ! ഹാ! മഹാബാ
ഹോ! ഹാ! ഹാ! പ്രാണവത്സല! ശോകസംപീഡയാൽ ഹതജീ
വിതയായ ഇവളെ നിന്തിരുവടി ഒന്നു നോക്കുക. ഹേ! മാനദ! പ്രാ
ണൻ പോയിട്ടുംകൂടി നിന്തിരുവടിയുടെ വദനത്തിൽ പ്രസന്നതയും
പൌരുഷവും ഉജ്ജ്വലിക്കുന്നു. സജീവനായ ഒരുവന്റേതെന്നപോ
ലെ ഹേ! നാഥ! നിന്തിരുവടിയുടെ മുഖം അസ്മാൽവൎണ്ണത്തോടെ

വിളങ്ങുന്നു. രാമസ്വരൂപം ധരിച്ചുവന്ന് ഹാ! വാനരാധിപ! അന്തകൻതന്നെയാണ് നിന്തിരുവടിയെ ഈവിധം ഹനിച്ചതു്. ഒരേ ഒരു ബാണത്താൽ ഈ വനത്തിൽ പരിതുഷ്ടിയോടെ വസിച്ചുപോന്ന ഞങ്ങൾക്കെല്ലാം ശ്രീരാഘവൻ വൈധവ്യം നൽകിയല്ലൊ. ഹേ! രാജേന്ദ്ര! നിന്തിരുവടിയുടെ പ്രാണവല്ലഭമാരായ ഈ വാനരസ്ത്രീകളെല്ലാം കാൽനടയായി നന്ന കഷ്ടപ്പെട്ടുകൊണ്ട് ഇവിടെ ആഗതരായിരിക്കുന്നതു നിന്തിരുവടി അറിയുന്നില്ലെ. ഇന്ദുവദനകളായ ഇവർ നിന്തിരുവടിയുടെ ഇഷ്ടപത്നിമാരല്ലയൊ? പ്ലവഗേശ്വരനായ സുഗ്രീവനെയും നിന്തിരുവടി ഒന്നു നോക്കാത്തതെന്താണ്? ഹേ! രാജശേഖര! താരൻ തുടങ്ങിയ അങ്ങയുടെ സചിവമുഖ്യന്മാരും ഇതാ അങ്ങേക്കു ചുററും വന്നുനില്ക്കുന്നു. ഹേ! അനഘ! നിന്തിരുവടിയുടെ പൌരജനങ്ങളും ദുഃഖപാരവശ്യത്തോടെ നിന്തിരുവടിയെ ചുഴന്നുനില്ക്കുന്നതു നോക്കുക. ഹേ! അരിന്ദമ! ഇവരെയെല്ലാം അങ്ങുന്നു യഥോചിതം പിരിച്ചയക്കുക. പിന്നീടു മന്മഥനാൽ അനുഗ്രഹീതരായ നമുക്ക് ഈ വനത്തിൽ യഥേഷ്ടം വിഹരിക്കാം.”
ഭർത്തൃശോകത്താൽ ഈവിധം വിലപിക്കുന്ന താരയെ ശോകകർശിതകളായ മററു വാനരസ്ത്രീകളും ഒരുവിധം അവിടെനിന്നും എഴുന്നില്പിച്ചു. അനന്തരം വിഷാദത്താൽ അഭിഹതേന്ദ്രിയനായ അംഗദൻ കഠിനതരം രോദനംചെയ്തുകൊണ്ട് സുഗ്രീവനോടുകൂടെ ബാലിയുടെ മൃതശരീരത്തെ എടുത്തു ചിതയിൽ വെച്ചു. ചിതക്കു തീ കൊളുത്തി അവർ യഥാവിധി ചിതയെ പ്രദക്ഷിണംചെയ്തു. ദീർഘയാത്രക്കു കോപ്പുകൂട്ടിയിരിക്കുന്ന തന്റെ പിതാവിന്റെ സംസ്കാരാദികളെല്ലാം അംഗദൻ യഥാവിധി ആചരിച്ചു. പിന്നീടു വാനരന്മാർ പരിശുദ്ധജലം നിറഞ്ഞ ആ നദിയിൽ ചെന്നിറങ്ങി ബാലിക്കു ഉദകം നല്കി. ദുഃഖവിഹ്വലനായ സുഗ്രീവനോടുകൂടെ മഹാമതിയായ ലക്ഷ്മണനും തുല്യദുഃഖം കൈകൊണ്ടു പ്രേതകാര്യം വേണ്ടുംവണ്ണം നിർവ്വഹിച്ചു. ഈവിധം ഇക്ഷ്വാകുകുലവരിഷ്ഠനായ ശ്രീരാഘവന്റെ ബാണമേററു ഹതനായ ആ വീരപുരുഷന്റെ മൃതശരീരം ദഹിപ്പിച്ച് സൌമിത്രിയോടുകൂടെ സുഗ്രീവൻ രാമാന്തികം പ്രാപിച്ചു.

സൎഗ്ഗം-26

അനന്തരം ശോകാഗ്നിസന്തപ്തനായി ക്ലിന്നവസനത്തോടെ നില്ക്കുന്ന സുഗ്രീവനെ മന്ത്രിപ്രകൃതികൾ ചുഴന്നുകൂടി. ബ്രഹ്മസന്നിധിയിൽ മഹർഷിമാരെന്നപോലെ അവർ മഹാബാഹുവും അക്ലിഷ്ടകാരിയുമായ ശ്രീരാമഭദ്രനെ അഞ്ജലിചെയ്തു. കാഞ്ചനശൈലദ്യുതിയും തരുണാദിത്യസന്നിഭനും മഹാഭാഗനുമായ ഹനുമാൻ തൊഴുതുകൊണ്ട് ശ്രീരാമനോടിങ്ങിനെ ഉണൎത്തിച്ചു. "പ്രഭോ! നിന്തിരുവടിയുടെ പ്രസാദംനിമിത്തം ദുഷ്പ്രാപവും പിതൃപൈതാമഹവുമായ ഈ വാനരമഹാരാജ്യം സുഗ്രീവനു ലഭിച്ചു. ഇനി നിന്തിരുവടിയുടെ അനുജ്ഞയോടുകൂടെ സുഗ്രീവൻ പുരിയിൽ പ്രവേശിച്ച് ബന്ധുമിത്രസമേതം രാജ്യകാൎയ്യങ്ങളെല്ലാം ക്രമമാംവണ്ണം നടത്തട്ടെ. അതിന്നു നിന്തിരുവടിയ്ക്കു കൃപയുണ്ടാകേണമേ. സുഗ്രീവൻ വിധിപൂൎവ്വം സ്നാനാദികൾ നിൎവ്വഹിച്ച് ഗന്ധപുഷ്പങ്ങൾകൊണ്ടും മാല്യങ്ങൾകൊണ്ടും നിന്തിരുവടിയെ വിശേഷിച്ചും അൎച്ചിക്കേണ്ടതാണ്. ഹേ രാമചന്ദ്ര! നിന്തിരുവടി മനോജ്ഞമായ ഈ കിഷ്കിന്ധയിൽ എഴുന്നെള്ളി വാനരരാജ്യം സുഗ്രീവന്നു നല്കുക. വാനരന്മാരുടെ ഹൃദയം കുളിൎപ്പിച്ച് അവരെ സ്വാമിയായ സുഗ്രീവനോടു യോജിപ്പിക്കുവാൻ നിന്തിരുവടി കനിയേണമേ." മാരുതിയുടെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ട പരവീരഘാതിയും ബുദ്ധിമാനും വാക്യകോവിദനുമായ ശ്രീരാഘവൻ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! സൌമ്യ! പിതൃവാക്യപരിപാലനാൎത്ഥമാണ് ഞാൻ വനം പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നത്. പതിന്നാലു കൊല്ലം ഞാൻ ഒരു പുരിയിലോ ഗ്രാമത്തിലോ പ്രവേശിക്കുന്നതല്ല. ഹേ! ഹനുമൻ! വാനരശ്രേഷ്ഠനും ശ്രീമാനുമായ സുഗ്രീവൻ രമ്യവും സുസമൃദ്ധവുമായ കിഷ്കിന്ധയിൽ ചെന്നു രാജ്യം വിധിപ്രകാരം കയ്യേല്ക്കട്ടെ. വൃത്തജ്ഞനും വൃത്തസമ്പന്നനും ഉദാരബലവിക്രമനുമായ സുഗ്രീവന്ന് അഭിഷേകം ചെയ്യുന്നതോടുകൂടി ഹേ! വീര! അംഗദനെ യുവരാജാവാക്കി വാഴിക്കുക. ഈ

കാൎയ്യം പ്രത്യേകം നിൎവ്വഹിക്കേണ്ടതാണ്. ഹേ! സുഗ്രീവ! സോദ
രപുത്രനായ ഇവനെ നീ നിന്റെ സോദരനെപ്പോലെ കരുതുക.
വീൎയ്യശൌൎയ്യങ്ങൾകൊണ്ടു നിനക്കു തുല്യനാണ് ഈ കുമാരൻ. എല്ലാം
കൊണ്ടും അതിനാൎഹനായ അംഗദൻ യുവരാജപദത്തിനു തക്ക
ഭാജനമാകുന്നു. ഹേ! സൌമ്യ! ഇതാ പുതുമഴയാരംഭിച്ചു. ജലപ്ര
വാഹത്തോടുകൂടിയ ശ്രാവണമാസമായി. ഇനി നാലു മാസം വ
ൎഷം തന്നെ. ഈ കാലം ഒന്നുകൊണ്ടും ഉദ്യോഗത്തിനു പററിയ
തല്ല. ഇപ്പോൾ നീ രമ്യമായ നിന്റെ പുരിയിൽ ചെന്നുചേരുക.
ലക്ഷ്മണനോടുകൂടി ഞാൻ ഈ പൎവ്വതത്തിങ്കൽ വസിച്ചുകൊള്ളാം.
സുമനോഹരങ്ങളും സുവിശാലങ്ങളുമായ അസംഖ്യം ഗുഹകൾ ഇവി
ടെയുണ്ട്. നല്ല കാററ്, ശുദ്ധജലം നിറഞ്ഞ തടാകങ്ങൾ, അവ
യിൽ വികസിച്ചുനില്ക്കുന്ന പത്മമാല്യങ്ങൾ എന്നിവകൊണ്ട്
ഈ വനഭാഗം ഏററവും രമ്യം തന്നെ. കാൎത്തികമാസം അനുപ്രാ
പ്തമാകുമ്പോൾ നീ രാക്ഷസവധത്തിന് ഉദ്യുക്തനാകുക. അതു
വരെയും നമുക്കു കാലമുണ്ടല്ലോ. ഇതു നീ പ്രത്യേകം ഓൎത്തുവെക്കേ
ണം. ഹേ! സൌമ്യ! ഇപ്പോൾ നീ പുരിയിൽ ചെന്നു രാജ്യം
കയ്യേററു നിന്റെ സുഹൃജ്ജനങ്ങളെ സന്തുഷ്ടരാക്കുക." ഇപ്രകാ
രം ശ്രീരാഘവന്റെ ആജ്ഞയോടുകൂടെ സുഗ്രീവൻ ബാലി പാ
ലിച്ചുപോന്നിരുന്ന സുരമ്യമായ കിഷ്കിന്ധയിൽ പ്രവേശിച്ചു. തൽ
ക്ഷണം അസംഖ്യം വാനരന്മാർ ചുററും വന്നുകൂടി വാനരേശ്വരനെ
അഭിവാദ്യംചെയ്തു. സൎവ്വ പുരവാസികളും ഹരീശ്വരനെ ക്ഷിതിപൃ
ഷ്ഠം വീണു നമസ്കരിച്ചു. വീൎയ്യവാനായ സുഗ്രീവൻ സൌമ്യവാ
ക്കുകൾ പറഞ്ഞ് അവരെയെല്ലാം എഴുന്നേല്പിച്ചു. അനന്തരം മഹാബ
ലനായ അവൻ തന്റെ ഭ്രാതാവിന്റെ പ്രശാന്തമായ അന്തഃപു
രത്തിലും ചെന്നു വീക്ഷിച്ചു. സഹസ്രാക്ഷനെ അമരന്മാരെന്ന
പോലെ ഹരിപ്രവീരനായ സുഗ്രീവനെ വാനരഗണങ്ങൾ കാലം
വൈകാതെ രാജാവായി അഭിഷേകംചെയ്തു. ഹേമപരിഷ്കൃതമായ
വെണ്കൊററക്കുട, പൊൻപിടിയിട്ട ശോഭിക്കുന്ന ശുഭ്രചാമരങ്ങൾ
യശസ്കരമായ ഹേമദണ്ഡം, സൎവ്വവിധമായ ദിവ്യരത്നങ്ങൾ, ക്ഷീര

വൃക്ഷങ്ങളുടേയും ഓഷധികളുടേയും ബീജങ്ങൾ, തളിരുകൾ, കുസുമ ങ്ങൾ, ശുക്ലവസ്ത്രങ്ങൾ, ശ്രേഷ്ഠതരമായ അനുലേപനങ്ങൾ, സുരഭി ലമാല്യങ്ങൾ, നീലത്താമരകൾ, സുഗന്ധചന്ദനങ്ങൾ, തൂമണമുള്ള കറിക്കൂട്ടുകൾ, അക്ഷതം, ജാതരൂപം, ഞാഴലരി, തേൻ, നെയ്യ്, തൈർ; പുലിത്തോൽ, പന്നിത്തോൽ മുതലായവകൊണ്ടുണ്ടാക്കി യ ചെരിപ്പുകൾ, മനയോല, ഗോരോചനംതുടങ്ങിയ വസ്തുക്കൾ ഇവയെല്ലാം വാനരകന്യകമാർ സന്തോഷസമന്വിതം സംഭരിച്ചു. രത്നവസ്ത്രാദികൾ, പലവിധവിഭവങ്ങളോടുകൂടിയ ഭോജനങ്ങൾ എ ന്നിവകൊണ്ടു കപിവരന്മാർ യഥാവിധി ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠരെ പ രിതോഷിപ്പിച്ചു. മാന്ത്രികർ ദർഭയെടുത്തു വിരിച്ച് പരിശുദ്ധമാ യ ഹവിസ്സൊഴിച്ചു ഹോമാഗ്നി വളർത്തി. വിധിപ്രകാരം മന്ത്രമു ച്ചരിച്ചുകൊണ്ട് അവർ ഹോമം തുടർന്നു. മനോഹരമായൊരു മ ണിമണ്ഡപത്തിൽ വിചിത്രമാല്യങ്ങൾകൊണ്ടും ശ്രേഷ്ഠാഭരണ ങ്ങൾകൊണ്ടും ശോഭിക്കുന്ന ഹേമനിർമ്മിതമായൊരു മഞ്ചത്തിന്മേ ൽ അവർ സുഗ്രീവനെ മന്ത്രപൂർവ്വകം പ്രാങ്മുഖനായിരുത്തി. പരി സരങ്ങളിലുള്ള നദീനദങ്ങളിൽനിന്നും സമുദ്രത്തിൽനിന്നും സ്വർണ്ണ കുംഭങ്ങളിൽ സംഭരിച്ചുവെച്ചിരുന്ന സുഗന്ധികളും പരിപൂതങ്ങളു മായ തീർത്ഥങ്ങൾ അവർ കൂട്ടിക്കലർന്നു. ശുഭങ്ങളായ ഋഷഭശൃംഗ ങ്ങൾകൊണ്ടും കാഞ്ചനകലശങ്ങൾകൊണ്ടും ആ തീർത്ഥത്തെ കോ രിയെടുത്ത് വിധിപ്രകാരവും ശാസ്ത്രവിഹിതമനുസരിച്ചും ഗവൻ, ഗ വാക്ഷൻ, ഗവയൻ, ഗന്ധമാദനൻ, ശരഭൻ, മൈന്ദൻ, വിവിദൻ, ഹനുമാൻ, ജാംബവാൻ, നളൻ തുടങ്ങിയ വാനരന്മാർ വസുക്കൾ സഹസ്രാക്ഷനായ വാസവനെയെന്നപോലെ സുഗ്രീവനെ അഭി ഷേകംചെയ്തു. തൽക്ഷണം സർവ്വ വാനരന്മാരും ഹൃഷ്ടചിത്തരാ യി പലവിധം ആർത്തുവിളിച്ചു. ശ്രീരഘുവീരന്റെ ആജ്ഞയനു സരിച്ച് ഹരിപുംഗവനായ സുഗ്രീവൻ പ്രീതിപുരസ്സരം അംഗദനെ ആലിംഗനംചെയ്തുകൊണ്ട് അവനെ യുവരാജാവാക്കി വാഴിച്ചു. ഇതു കണ്ടു സസംപ്രീതരായ ഹരിയൂഥപന്മാർ "ഈ കൃത്യം ഏറ്റ വും ഉചിതമായി. മഹാത്മാവായ സുഗ്രീവന്റെയും രാമലക്ഷ്മണ

ഞങ്ങളുടേയും മനോഗ്രഹണത്തിന്ന പററിയ കൎമ്മംതന്നെ ഇത്." എന്നിങ്ങിനെയുള്ള ഉത്സാഹശബ്ദങ്ങളും പലവട്ടവും പുരവാസികളിൽനിന്നും മുഴങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. പ്രഹൃഷ്ടചിത്തരായ വാനരന്മാരുടെ ആൎപ്പുവിളിയാൽ കിഷ്കിന്ധാപുരം മാറൊലിക്കൊണ്ടു. മിന്നിത്തിളങ്ങുന്ന കൊടിമരങ്ങളും, കൊടിക്കൂറകളും എന്നിവകൊണ്ടു പുരം സമ്മോഹനതരം ശോഭിച്ചു. കപിസൈന്യനാഥനായ സുഗ്രീവൻ ഈ മഹാഭിഷേകത്തെ സംബന്ധിച്ച് പൂൎണ്ണവിവരങ്ങളും ഉദാരശീലനായ രാമനെ അന്നുതന്നെ അറിയിച്ചു. ഇങ്ങിനെ വീൎയ്യവാരിധിയായ സുഗ്രീവൻ തന്റെ പ്രാണവല്ലഭയായ രുമയെ പ്രതിലഭിച്ച് മഹേന്ദ്രന്നു തുല്യം മഹാപ്രതാപത്തോടെ രാജ്യവും കയ്യേററു.

സൎഗ്ഗം-27

രാജ്യാഭിഷിക്തനായ സുഗ്രീവൻ വാനരന്മാരോടുകൂടെ കിഷ്കിന്ധാപുരിയിലും ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ ലക്ഷ്മണനോടുകൂടെ പ്രസ്രവണഗിരിയിലും വസിച്ചുപോന്നു. ശാൎദ്ദൂലങ്ങളും സിംഹേന്ദ്രഗൎജ്ജനങ്ങളുംകൊണ്ടു സുഭീമമായിരുന്ന ആ പൎവ്വതം അസംഖ്യം ലതാഗുല്മങ്ങളാൽ ആവൃതമായ നാനാ തരുസമൂഹങ്ങൾകൊണ്ട് ഉപഗൂഢവുമായിരുന്നു. അതിന്റെ വിവിധഭാഗങ്ങളും ഋക്ഷവാനരന്മാർ, ഗോപുച്ഛങ്ങൾ, കാട്ടുപൂച്ചകൾ തുടങ്ങിയ അസംഖ്യം ജന്തുക്കൾ അധിവസിച്ചിരുന്നു. ശുദ്ധജലം നിറഞ്ഞ സരിത്തുക്കൾ, മേഘസന്നിഭമായ ആ പൎവ്വതത്തിൽ സദാ പ്രവഹിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ആ ശൈലശിഖരത്തിൽ അത്യന്തം വിശാലമായൊരു ഗുഹയിലാണ് ശ്രീരാഘവൻ സൌമിത്രിയോടുകൂടെ വസിപ്പാൻ തീൎച്ചയാക്കിയത്. സുഗ്രീവനുമായി സഖ്യംചെയ്തശേഷം ശ്രീരാഘവൻ വിനീതനും ശ്രീമാനുമായ തന്റെ സോദരനോട് കാലാനുയുക്തം ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! അരിന്ദമ! കളത്ര മാതരനോടുകൂടെ അതിവിശാലമായ ഈ ഗിരിഗഹ്വരം എത്രയും രമ്യംതന്നെ. സൌമിത്രേ! ഈ വൎഷകാലം

മുഴുവൻ നമുക്കിവിടെ വസിക്കാം. അത്യുന്നതമായ ഈ ഗിരിശൃംഗം നോക്കുക. വെളുത്തതും കറുത്തതും താമ്രവർണ്ണവുമായ ശിലകളാൽ ഈ പർവ്വതം എത്രയും മനോഹരമായിരിക്കുന്നു. നാനാധാതുക്കൾ, ഝരിനിർഝരങ്ങൾ, വിവിധവൃക്ഷഷണ്ഡങ്ങൾ, ചാരുചിത്രലതാജാലങ്ങൾ എന്നിവകൊണ്ടു നിറഞ്ഞ ഈ പർവ്വതം വിഹംഗമങ്ങളുടെ ആരവത്താലും കേകികളുടെ കളകൂജിതത്താലും സർവ്വത്ര മുഴങ്ങിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഇതാ പുഷ്പിച്ചു നില്ക്കുന്ന പിച്ചകം, മുല്ല, കരിനൊച്ചി, കരണ്ടകം, കടമ്പ, പയനി മുതലായ ചെടികൾ മനോഹരങ്ങൾ തന്നെ. ഉൽഫുല്ലങ്ങളും സലളിതങ്ങളുമായ പങ്കജങ്ങൾകൊണ്ടു മണ്ഡിതമായ അതാ ആ പൊയ്കയും ഇവിടെനിന്നു അധികം ദൂരത്തിലല്ല. ഈ ഗുഹ ഈശാനകോണിലാണല്ലോ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു്. അതിനാൽ ഇതു വസിപ്പാൻ എത്രയും ശുഭമായതാണു്. ഇതിന്റെ പിൻവശം അല്പം ഉയർന്നിരിക്കകൊണ്ടു് അധികമായ കാററും അകത്തു പ്രവേശിക്കയില്ല. ഇതാ ഗുഹാമുഖത്തിൽ സമനിരപ്പോടുകൂടിയ വലിയൊരു ശിലയും ഉണ്ടു. അതു മിനുത്തു അഞ്ജനംപോലെ പ്രകാശിക്കുന്നു. അതാ ഉത്തരദിക്കിൽ കരിങ്കാറുകൾപോലെ ഗിരിശൃംഗങ്ങൾ ഉയർന്നുകാണുന്നു. കൈലാസപർവ്വതംപോലെ ശ്വേതവർണ്ണവും നാനാ ധാതുക്കൾകൊണ്ടു സുവിഭൂഷിതവുമായ മറെറാരു ശൈലം ദക്ഷിണദിക്കിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. നിർമ്മലജലംകൊണ്ടു സമ്പൂർണ്ണമായ ഒരു നദി ഗുഹയുടെ കിഴക്കു് പൂർവ്വദിങ്മുഖമായി ത്രികൂടത്തിങ്കൽ ജാഹ്നവിയെന്നപോലെ ദ്രുതതരം പ്രവഹിക്കുന്നു. ചെമ്പകം, തിലകം, താലം, തമാലം, അതിമുക്തകം, പത്മകം, സരളം, അശോകം എന്നിവ ഇതിന്റെ ഇരുകരയിലും നില്ക്കുന്നതു നോക്കുക. തൊട്ടുകാര, വഞ്ഞി, ഇലഞ്ഞി, കേതകം, കൊന്ന, ഹിന്താലം, പാച്ചോററി, പുരൽ, ഇവ പൂത്തു തഴച്ചു് വസ്ത്രാലംകൃതകളായ പ്രമദമാരെപ്പോലെ പരിലസിക്കുന്നു. പക്ഷികളുടെ മഞ്ജുളകൂജിതം, അന്യോന്യപ്രണയത്തോടുകൂടിയ ചക്രവാകങ്ങളുടെ പലവിധം ചേഷ്ടകൾ എന്നിവകൊണ്ടു് ഈ വനം സുവിചിത്രംതന്നെ. ഹംസങ്ങൾ, പത്മങ്ങൾ, മനോജ്ഞങ്ങളായ

പുളിനങ്ങൾ എന്നിവയാൽ ഈ നദി സർവ്വാഭരണവിഭൂഷിതയായ ഒരു വരാംഗനയെപ്പോലെ ശോഭിക്കുന്നു. ചില സ്ഥലങ്ങൾ നീലോല്പലങ്ങൾകൊണ്ടു സംഛന്നമായിരിക്കുന്നുണ്ട്. മററു ചിലേടത്തു രക്തോല്പലങ്ങൾ വികസിച്ചുനില്ക്കുന്നു. ചില ദിക്കിൽ ശുക്ലവർണ്ണമുള്ള കുമുദങ്ങൾ പ്രശോഭിക്കുന്നു. ഇങ്ങിനെ ഈ നദി എങ്ങും രമണീയകാഴ്ചകൾകൊണ്ടു നിറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. നീർക്കോഴികൾ, മയിലുകൾ, ക്രൌഞ്ചങ്ങൾ തുടങ്ങിയ പക്ഷികളുടെ നിനദത്താലും ദിവ്യന്മാരായ മഹർഷിമാരുടെ സാന്നിദ്ധ്യത്താലും ഈ നദി ഹേ! സൗമിത്രേ! ഹൃദയാകർഷകം തന്നെ. ഇതാ നോക്കുക! ചന്ദനവൃക്ഷങ്ങൾ സുരചിതമെന്നപോലെ ഇവിടെ പംക്തിപംക്തിയായി നില്ക്കുന്നു. ദിക്കുകൾ പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം ശോഭയോടെ വിളങ്ങുന്നു. മനസ്സങ്കല്പത്തിങ്കൽപോലും ഈവിധകാഴ്ചകൾ അത്ര സുലഭമല്ല. ഹേ! ശത്രുവിമർദ്ദന! എല്ലാംകൊണ്ടും ഈ പ്രദേശം സുരമണീയം തന്നെ. ഇവിടെ നമുക്കു സസുഖം വസിക്കാം. സുഗ്രീവന്റെ മനോജ്ഞമായ പുരിയും അതിനു ചുററുമുള്ള ചിത്രകാനനങ്ങളും ഇവിടെനിന്ന് അധികം ദൂരത്തിലുമല്ല. അതാ ഗീതവാദിത്രനിർഘോഷങ്ങൾ കേൾക്കുന്നു. മൃദംഗശബ്ദമിശ്രിതമായ വാനരന്മാരുടെ നർത്തനാഘോഷങ്ങളും വ്യക്തമായി കേൾക്കുന്നുണ്ട്. കപീന്ദ്രനായ സുഗ്രീവനു രാജ്യശ്രീ ലഭിച്ചു. അവൻ ഇഷ്ടപത്നിയേയും പ്രാപിച്ചു. സുഹൃജ്ജനങ്ങളോടുകൂടെ ഇപ്പോൾ വിഹരിക്കയാണ്." ഇപ്രകാരം വചിച്ചു ശ്രീരാഘവൻ ലക്ഷ്മണനോടുകൂടെ ഝരികങ്ങളാൽ മനോഹരമായ പ്രസ്രവണപർവ്വതത്തിൽ നിവസിച്ചുപോന്നു. ബഹുസമ്പത്തിയോടുകൂടിയ ആ ഗിരിയിലെ നിവാസം അവർക്ക് എത്രയും ആനന്ദപ്രദമായിരുന്നു. എങ്കിലും അപഹൃതയായ തന്റെ പ്രാണവല്ലഭയുടെ അനുസ്മരണയാൽ രാമചന്ദ്രനു രതി ഒന്നിലും ഉണ്ടായില്ല. ഉദിച്ചുയരുന്ന ശശാങ്കന്റെ മനോഹരകാഴ്ചയാൽ രാത്രിയിൽ നിദ്രയും ആ പുരുഷപുംഗവനെ വിട്ടുമാറി. തന്നിമിത്തമുണ്ടായ ഖേദത്താൽ ശ്രീരാഘവൻ ബാഷ്പോപഹതചേതനനായി. ശോകപരായണനായി സർവ്വദാ പൊഴിക്കുന്ന കണ്ണുനീർ ത

ന്റെ സോദരനെ സമാധാനിപ്പിപ്പാൻ ഇച്ഛ്യദുഃഖിതനായ ലക്ഷ്മ ണൻ അനുനയവാക്കുകൾ ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! വീര! നിന്തിരുവടി വിചാരിച്ചുള്ള മതി. ദുഃഖത്തെ അകററുക. മനോവ്യഥ സർവ്വാർത്ഥങ്ങളെയും നശിപ്പിക്കുന്നു. ഈ പരമാർത്ഥം നല്ലപോലെ അറിയുന്നവനാണ് നിന്തിരുവടി. ഹേ! രാഘവ! അങ്ങുന്നു ക്രിയാപരനും ദൈവപരായണനുമാണ്. ആസ്തികനും ധർമ്മശീലനും വ്യവസായിയുമായ അങ്ങുന്ന് ഈ വിധം വിചാരിക്കരുത്. വിശേഷിച്ചും പരമവഞ്ചകനായ ആ രാക്ഷസന്റെ നിധനത്തിൽ ഉദ്യുക്തനാണല്ലൊ ഇപ്പോൾ നിന്തിരുവടി. ഈ അവസരത്തിൽ ദുഃഖം അങ്ങേക്കു തീരെ അനുചിതമാണ്. ഇപ്രകാരമായാൽ നിന്തിരുവടി ആ രാക്ഷസന്റെ നിധനം എങ്ങിനെ സാധിക്കും? അതിനാൽ ഹേ! പരാക്രമരാശെ! നിന്തിരുവടി പരിതാപത്തെ പാടെ ഹനിക്കുക. സുസ്ഥിരമായ ഉത്സാഹത്തെ കൈക്കൊൾക. പരിവാരസമേതം ആ രാക്ഷസനെ അങ്ങുന്ന് ഉന്മൂലനംചെയ്യുക. സാഗരങ്ങൾ, വനാചലങ്ങൾ എന്നിവയോടുകൂടിയ ഈ പൃഥിവിയെപ്പോലും കീഴ്മേൽ മറിപ്പാൻ നിന്തിരുവടി ശക്തനാണ്. പിന്നെ ഈ രാക്ഷസന്റെ കഥ പറയേണമൊ. ഇപ്പോൾ വർഷം തുടങ്ങിയല്ലൊ. ശരൽകാലം വരുവോളം ക്ഷമിക്കേണ്ടു. പിന്നീടു നിന്തിരുവടി സരാഷ്ട്രം അവനെ മുടിക്കുക. ഭസ്മഛന്നമായ വഹ്നിപോലെ പ്രസുപ്തമായ നിന്തിരുവടിയുടെ വീര്യോത്സാഹത്തെ ഉണൎത്തുവാൻവേണ്ടി മാത്രമാണ് ഞാൻ ഈവിധം വചിക്കുന്നത്." ഹിതവും ശുഭകരവുമായ ലക്ഷ്മണഭാഷിതത്തെ ശ്രീരാഘവൻ ഏററവും ആദരിച്ചു. അനന്തരം ആ മഹാത്മാവ് പ്രേമപ്രസന്നവും സ്നിഗ്ദ്ധവുമായ വാക്കുകൾ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ലക്ഷ്മണ! അനുരക്തനും സുഹൃത്തും ഹിതകാംക്ഷിയും സത്യവിക്രമിയുമായ ഒരുവൻ അഭിവചിക്കേണ്ടുന്നതെന്തോ അതെല്ലാം നീ മനഃപൂർവ്വം വചിച്ചു. സർവ്വാനർത്ഥകരമായ ശോകത്തെ ഇതാ ഞാൻ പരിത്യജിക്കുന്നു. തേജോവിക്രമങ്ങളെ ഞാൻ പോഷിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. നീ പറഞ്ഞതിൻവണ്ണം ശരൽകാലം വന്നുകൊള്ളട്ടെ. സുഗ്രീവനും നദികളും പ്രസന്നരാക

വോളം ക്ഷമിച്ചിരിക്കാം. സജ്ജനാപവാദത്തിൽ ഭീതിയുള്ള മഹാത്മാക്കൾ ഉപകാരത്തിന്നു പ്രത്യുപകാരം ചെയ്യാതിരിക്കയില്ല. അപ്രകാരം പ്രവർത്തിക്കാതെ സത്തുക്കളെ വിസ്മരിക്കുന്നവൻ അകൃതാത്മാവാണ്." ശ്രീരഘുവീരന്റെ എത്രയും ആദരണീയമായ ഈ വചനത്തെ ലക്ഷ്മണൻ അത്യന്തം ശ്ലാഘിച്ചു. ശോഭനവും അത്യുദാരവുമായ തന്റെ ഹൃദയശുദ്ധിയെ വെളിപ്പെടുത്തിയുംകൊണ്ട് ശുഭദർശനനായ രാമനോട് ലക്ഷ്മണൻ വീണ്ടും മംഗളവാണികൾ ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു. "ഹേ! നരേന്ദ്ര! വാനരേശ്വരൻ വാഗ്ദത്തമനുസരിച്ച് തിരുവടിയുടെ ഈപ്സിതങ്ങൾ സർവ്വവും നിർവ്വിഘ്നം സാധിപ്പിക്കും. ശത്രുഘാതാവായ തിരുവടി ഈ വർഷം കഴിഞ്ഞു ശരൽക്കാലം വരുന്നതുവരേക്കും കോപതാപങ്ങൾ അടക്കി ക്ഷമിച്ചിരിക്കണം. ത്രിപുരവധത്തിൽ ആശ വളർത്തിയുംകൊണ്ട് മൃഗരാജസേവിതമായ ഈ പർവ്വതത്തിന്മേൽ നമുക്കു നാലു മാസംകൂടെ കഴിച്ചുകൂട്ടാം.

സർഗ്ഗം-28

ബാലീനിഗ്രഹവും സുഗ്രീവാഭിഷേചനവും സാധിച്ചു മാല്യവാങ്കൽ വസിച്ചു പോരുന്ന ശ്രീരാഘവൻ ലക്ഷ്മണനോടിങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! ലക്ഷ്മണ! ഇതാ വർഷാകാലമായി. ഗിരിസന്നിഭങ്ങളായ കരിങ്കാറുകൾ നഭോമണ്ഡലം ആകമാനം മറച്ചുകഴിഞ്ഞു. സൂര്യരശ്മിവഴിയായി സമുദ്രജലമാകുന്ന രസായനം പാനം ചെയ്ത് ഗർഭം ഒമ്പതുമാസം തികഞ്ഞിരിക്കുന്ന ആകാശം ഇതാ പ്രസവിപ്പാനടുത്തു. അംബരത്തിൽ ചെന്നു സൂര്യന് കടകപ്പാല, മരുത് എന്നിവയുടെ പുഷ്പങ്ങൾകൊണ്ടു കെട്ടിയുണ്ടാക്കിയ മാലകൾ ചാർത്തുവന്നവിധം മേഘപംക്തികൾ സോപാനംപോലെ പടിപടിയായി പരിലസിക്കുന്നു. സന്ധ്യാരാഗം കലർന്നും അററം പാണ്ഡുരവർണ്ണമായുമുള്ള സ്നിഗ്ദ്ധമേഘവസ്ത്രങ്ങൾ മുറിവു കെട്ടിയപോലെ ആകാശം വിളങ്ങുന്നു. സന്ധ്യാചന്ദനം അണിഞ്ഞും

മേഘനിരയാൽ വിളങ്ങും മന്ദമാരുതനാകുന്ന നിശ്വാസത്തോടു കൂടിയും ഉള്ള അംബരം ഇതാ കാമാതുരയെന്നപോലെ ശോഭിക്കുന്നു. വേനലിൽ വെന്തുപോയ മേദിനി പുതുവർഷമേററു് ശോകസന്തപ്തയായ സീതയെപ്പോലെ ഇതാ ബാഷ്പം പൊഴിക്കുന്നു. മേഘോദരത്തിൽനിന്നുത്ഭവിച്ചു് കൽഹാരസുഖശീതളമായും കേതകഗന്ധിയായും ഉള്ള വാതം ആനന്ദകരം തന്നെ. ഫുല്ലാർജ്ജുനങ്ങളുടേയും കൈതപ്പൂവിന്റെയും ഗന്ധത്തോടുകൂടിയ ഈ ശൈലരാജൻ ശാന്താരിയായ സുഗ്രീവനെപ്പോലെ ഇതാ ധാരാഭിഷേചനം ഏല്ക്കുന്നു. മഴക്കാറാകുന്ന കൃഷ്ണാജിനം, അരുവിയാകുന്ന യജ്ഞസൂത്രം, ഗുഹകളെ പരിപൂരിപ്പിക്കുന്ന വായുനാദം എന്നിവകൊണ്ടു് വേദമോതുന്ന ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠരെപ്പോലെ പർവ്വതങ്ങൾ പ്രകാശിക്കുന്നു. പൊൻകൊരടാവുകൊണ്ടുള്ള പ്രഹരമേററു് സുസ്വനമായ വേദനയോടെ മുറവിളിക്കുകയാണെന്നു തോന്നുംവണ്ണം മിന്നൽപ്രഭയോടു ചേർന്നു് ആകാശം ഘോരതരം ഗർജ്ജിക്കുന്നു. രാക്ഷസകരത്തിൽ അകപ്പെട്ട സീതയെയെന്നപോലെ നീലമേഘത്തിനിടയിൽ മിന്നൽപിണർ സ്ഫുരിക്കുന്നു. ഘനങ്ങളാൽ അനുലിപ്തമായി ഗ്രഹതാരങ്ങൾ മറഞ്ഞിരിക്കുന്നുവെങ്കിലും ദിക്കുകൾ കാമിജനങ്ങൾക്കു് എത്രയും ഹിതങ്ങൾ തന്നെ. അല്പാല്പം ബാഷ്പംകൊണ്ടു മൂടിയും മഴപെയ്തു കിളുത്തു പുഷ്പിച്ചുമുള്ള കുടജവൃക്ഷങ്ങൾ ഹാ! സൌമിത്രെ! ശോകാഭിഭൂതനായ എന്നിൽ മന്മഥതാപം വളർത്തുന്നു. പൊടിപടലങ്ങൾ അടങ്ങി വായു തണുത്തു; നിദാഘപീഡ ശമിച്ചു; വസുധാധിപന്മാരുടെ യുദ്ധയാത്രകൾ മുടങ്ങി; ദൂരദേശത്തേക്കു യാത്രപോയിട്ടുള്ളവർ സ്വദേശങ്ങളിലേക്കു തിരിച്ചുതുടങ്ങി. മാനസസരസ്സിൽ ചെന്നു വസിച്ചിരുന്ന ചക്രവാകങ്ങൾ പ്രിയാസഹിതരായി തിരികെ വന്നുചേരുന്നു. അതിവർഷത്താൽ മാർഗ്ഗങ്ങൾ ക്കുടവുപാറി. വാഹനങ്ങൾ സഞ്ചരിക്കാതായി. ഘനപടലങ്ങളാൽ ആകാശം ചിലേടം മങ്ങിയും മററു ചിലേടം പ്രകാശിച്ചുമിരിക്കുന്നു. പർവ്വതസന്നിഭങ്ങളായ മേചകമേഘങ്ങളാൽ ആകാശം ചില ഭാഗം പ്രശാന്തമായ മഹാർണ്ണവംപോലെ വിളങ്ങുന്നു.

ഉതിൎന്നുവീണ സൎജ്ജകകദംബപുഷ്പങ്ങളാൽ വ്യാമിശ്രിതമായും ധാ
തുരാഗം കലൎന്നു് അരുണവൎണ്ണമായും ഉള്ള നവജലം മലമ്പുഴകളിൽ
പ്രവഹിക്കുന്നു. ആ പ്രവാഹഘോഷത്തിന്നനുസരിച്ചു മയിലുകൾ
സാനന്ദം കൂകുന്നു. ഘനപടലസന്നികാശങ്ങളും രസാനുകൂലങ്ങളുമാ
യ ഞാവൽപഴങ്ങൾ കൊത്തി തിന്നുകൊണ്ട് അവ മലയാറുതോ
റും സഞ്ചരിക്കുന്നു. കാറ്റടിച്ചു ചാഞ്ചാടിച്ച് അനേകവൎണ്ണത്തോ
ടുകൂടിയ മാമ്പഴങ്ങൾ ഭൂമിയിൽ പതിക്കുന്നു. വിസ്തൃതമാകുന്ന പതാ
കകൾ ബലാകപ്പക്ഷികളാകുന്ന മാലകൾ എന്നിവയോടുകൂടി പ
ൎവ്വതസന്നിഭങ്ങളായ മേഘങ്ങൾ യുദ്ധരംഗത്തിൽ മത്തഹസ്തികളെ
ന്നപോലെ ഭയങ്കരതരം ഗൎജ്ജിക്കുന്നു. പുതുമഴയിൽ കിളൎന്നു പൊ
ങ്ങുന്ന ശാദ്വലങ്ങൾ, അത്യുത്സാഹത്തോടെ നൎത്തനം ചെയ്യുന്ന മയൂ
രങ്ങൾ, വൎഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന മേഘപംക്തികൾ എന്നിവകൊ
ണ്ട് ഈ വനത്തിൽ അപരാഹ്നസന്ധ്യ അത്യൎത്ഥം പരിശോഭിക്കു
ന്നു. തോയധരങ്ങൾ സലിലാതിഭാരത്തെ വഹിച്ചും ബലാകങ്ങളോ
ടുകൂടെ ചേൎന്നു നടിച്ചുംകൊണ്ട് ഓരോ പൎവ്വതശൃംഗത്തിലും ചെ
ന്നിരുന്നു വിശ്രമിച്ചു വിശ്രമിച്ചു സഞ്ചരിക്കുന്നു. മേഘത്തോടു
ള്ള അനുരാഗംകൊണ്ടെന്നപോലെ അതിനെ ചുറ്റിപ്പറ്റി പറ
ന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ബലാകപംക്തികൾ അംബരത്തിൽ തൂങ്ങു
ന്ന വാതാവധൂതമായൊരു വെൺതാമരമാലപോലെ വിളങ്ങുന്നു.
ബാലേന്ദ്രഗോപംകൊണ്ടു നിറഞ്ഞ ഇളംപുല്ലുകളാൽ ഭൂഭാഗം
ചിലേടം ചെമ്പരത്തിപ്പൂവു കലൎന്ന പച്ചപ്പട്ടു പുതച്ചിരിക്കുന്ന
വരാംഗനയെപ്പോലെ പരിലസിക്കുന്നു. നിദ്ര മെല്ലെമെല്ലെ ശ്രീ
ഹരിയെ പിടികൂടി. സരിത്തുകൾ സാഗരത്തിൽ ചെന്നുകൂടുവാൻ
ബദ്ധപ്പെടുന്നു. ഘനപംക്തിയെ പ്രാപിച്ചിട്ടുള്ള ബലാകങ്ങളോ
ടൊന്നിച്ച് അവയുടെ കാന്തന്മാർ സകാമം ചെന്നു ചേരുന്നു. വന
മാകെ കേകികളുടെ നൃത്തരംഗമായി തീൎന്നിട്ടുണ്ട്. കദംബവൃക്ഷ
ങ്ങൾ തളിൎത്തു മൊട്ടിട്ടു. ഗോക്കളിൽ വൃഷഭേന്ദ്രന്മാർ തുല്യകാമന്മാ
രായി ഭവിക്കുന്നു. ഭൂമിയാകട്ടെ സസ്യസമൂഹത്താൽ അഭിരാമമാ
യി വിളങ്ങുന്നു. വൎഷിക്കുന്നു, നദിക്കുന്നു, പ്രകാശിക്കുന്നു, ധ്യാനിക്കു

ക്കുന്നു, നടനംചെയ്യുന്നു, വിശ്രമിക്കുന്നു. ഇങ്ങിനെ പലവിധമായി പരിണമിച്ചിരിക്കുന്ന ഈ വനകാന്തി ശോഭനംതന്നെ. നദികൾ, ഘനങ്ങൾ, മത്തഗജങ്ങൾ, വനാന്തങ്ങൾ, പ്രിയാവിഹീനന്മാരായ മയിലുകൾ ഇവ ഓരോന്നും അതതിന്നുതക്കവണ്ണം ഹർഷിക്കുന്നു. വനനിർഝരങ്ങൾ കേതകപുഷ്പഗന്ധത്തെ വഹിച്ചുകൊണ്ട് ഉല്ലാസത്തോടെ പ്രവഹിക്കുന്നു. ആ പ്രപാതശബ്ദത്തോടൊന്നിച്ചു മദാന്ധദ്വിപങ്ങൾ ഘോരതരം ഗർജ്ജിക്കുന്നു. അതിവർഷത്താൽ അഭിഹതരായി ഭവിച്ചിട്ടുള്ള ദ്വിരേഫങ്ങൾ കദംബവൃക്ഷത്തിൻകൊമ്പുകളിൽ ചെന്നു വീഴുന്നു. പുഷ്പരസംകൊണ്ടുണ്ടായ മദത്തെ അവ മെല്ലെ മെല്ലെ പരിത്യജിക്കുന്നു. അംഗാരചൂർണ്ണംപോലെ പ്രകാശിക്കുന്നവയും രസം നിറഞ്ഞവയുമായ ഫലങ്ങൾകൊണ്ട് ഞാവൽമരങ്ങൾ ഷൾപ്പദങ്ങളാൽ മൂടപ്പെട്ടവപോലെ തോന്നുന്നു. മിന്നൽപിണരുകളാകുന്ന പതാകകളാൽ അലംകൃതങ്ങളും ഗംഭീരമായ മഹാരവം പുറപ്പെടുവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവയും രണോത്സുകങ്ങളുമായ മത്തവാരണങ്ങളെപ്പോലെ മേഘങ്ങൾ നാലുഭാഗത്തുനിന്നും വന്നുചേരുന്നു. ശൈലവനങ്ങളിലുള്ള മാർഗ്ഗത്തൂടെ സഞ്ചരിക്കുന്ന മഹാഗജം, മേഘധ്വാനത്തെ കേൾക്കുമ്പോൾ തന്റെ ശത്രുവായ മത്തദ്വിപം ഗർജ്ജിച്ചുംകൊണ്ടുതന്നെ പിൻതുടരുകയാണെന്നു കരുതി യുദ്ധകാമത്തോടെ തിരിഞ്ഞുനില്ക്കുന്നു. ചിലേടത്തു മയിലുകൾ ആടുന്നു. ചിലേടത്തു ഷൾചരണങ്ങൾ ഗാനംചെയ്യുന്നു. മററു ചിലേടത്തു വരഗജങ്ങൾ മദിക്കുന്നു. ഹാ! ലക്ഷ്മണ! ഇങ്ങിനെ വനം ബഹുവിധമായ ശ്രീയോടെ വിളങ്ങുന്നു. കദംബസർജ്ജാർജ്ജുനകന്ദളങ്ങളാൽ സുരമ്യവും നവവാരിയാൽ പരിപൂർണ്ണവും മത്തമയൂരങ്ങളുടെ നൃത്തഗീതശബ്ദങ്ങളാൽ സമലംകൃതവുമായ ഈ കാനനം വിശിഷ്ടതരമായൊരു പാനഭൂമിയെന്നപോലെ ശോഭിക്കുന്നുണ്ട്. സുമനോഹരവും പത്രപുടങ്ങളിൽ പതിച്ചു മുത്തുപോലെ പരിലസിക്കുന്നതും സുനിർമ്മലവുമായ ജലകണങ്ങളെ ചിത്രവിഹംഗമങ്ങൾ തൃപ്തിയോടെപാനം ചെയ്യുന്നു. ഷൾപദമാകുന്ന വീണയിൽനിന്നുപുറപ്പെടുന്ന മധുരമനോഹരഗാനം, മണ്ഡൂകങ്ങളുടെ കണ്ഠതാളം,

മേഘശബ്ദമാകുന്ന മൃദംഗധ്വനി എന്നിവകൊണ്ട് വനം ഒരു സം
ഗീതരംഗംപോലെ വിചിത്രതരം വിളങ്ങുന്നു. ചിലേടത്തു പീലിവിട
ൎത്തി ആടിയും ചിലേടത്തു പാട്ടുപാടിയും മററു ചിലേടത്തു വൃക്ഷാ
ഗ്രമേറിയുംകൊണ്ടു വനാന്തങ്ങളിൽ സഞ്ചരിക്കുന്ന മയിലുകളെ കാണു
മ്പോൾ വനത്തിലും സതിർക്കുവാൻ തുടങ്ങിയോ എന്നു സംശയിക്കും.
മേഘശബ്ദംകേട്ടു നിദ്രയെകൈവിട്ട് അനേകവൎണ്ണങ്ങളോടുകൂടിയ ഭേക
ങ്ങൾ പുതുമഴയേല്ക്കുമ്പോൾ അനേകവിധമായി ശബ്ദിക്കുന്നു. ച
ക്രവാകാലംകൃതങ്ങളായ പ്രവാഹങ്ങൾ സപത്നിമാരായ സമുദ്ര
ങ്ങളിൽ ചെന്നുചേൎന്ന് വൎഷകാലഭോഗത്തെ യഥേഷ്ടം ഭുജിപ്പാനു
ള്ള ഉൽക്കണ്ഠയോടെ കൂലം തകൎത്തുകൊണ്ടു ദ്രുതതരം പായുന്നു. ദാ
വാഗ്നിയിൽ ദഗ്ദ്ധമായ ശൈലങ്ങൾ ദാവാഗ്നിയിൽ ദഗ്ദ്ധമായ ശൈ
ലങ്ങളോടെന്നപോലെ നവവാരിപൂൎണ്ണങ്ങളായ നീലമേഘങ്ങൾ
നീലമേഘങ്ങളോടു ചെന്നുചേരുന്നു. ഇന്ദ്രഗോപം ഇടകലൎന്ന ഇളംപു
ല്ലുകൾകൊണ്ടും മയൂരങ്ങളുടെ കണ്ഠനാദങ്ങൾകൊണ്ടും നീപാൎജ്ജുന
ങ്ങളുടെ സൌരഭ്യവിശേഷംകൊണ്ടും രമണീയമായ ഈ വനാന്തര
ത്തിൽ ദന്തികളും എങ്ങും ചുററിനടക്കുന്നു. വൎഷധാരയേററു കേസ
രങ്ങൾ കൊഴിഞ്ഞുവീണിട്ടുള്ള സാലോത്തമങ്ങളെ പരിത്യജിച്ച് ഭ്രമര
ങ്ങൾ സസന്തോഷം കദംബപുഷ്പങ്ങളിൽ ചെന്നുവീഴുന്നു. ഗജേന്ദ്രർ
മദിക്കുന്നു. ഗോവേന്ദ്രർ പരിതോഷിക്കുന്നു. മൃഗേന്ദ്രർ വിശ്രമിക്കുന്നു.
അദ്രീന്ദ്രർ വിളങ്ങുന്നു. നരേന്ദ്രർ അടങ്ങുന്നു. സുരേന്ദ്രനോ മേഘം
കൊണ്ടു കളിക്കുന്നു. ആ മേഘങ്ങളാകട്ടെ—അംബരത്തെ ആശ്രയി
ച്ചു ഘോരതരം വൎഷിക്കുന്നു. നദികൾ, തടാകങ്ങൾ, പൊയ്കകൾ,
കുളങ്ങൾ എന്നിവയെല്ലാം ജലപരിപൂൎണ്ണങ്ങളായി ഭൂമി മുഴുവൻ
പ്രവഹിക്കുന്നു. ഘോരമാരി ഇടവിടാതെ ചൊരിയുന്നു. കാററുഗ്ര
മായി വീശുന്നു. നദീജലങ്ങൾ അതിശക്തിയോടെ പ്രവഹിച്ചു കൂല
ങ്ങൾ തകൎക്കുന്നു. അവ സഞ്ചാരമാൎഗ്ഗത്തെ തടയുന്നു. നരന്മാരാൽ
നരേന്ദ്രരെന്നപോലെ സുരേന്ദ്രദത്തമായ ഘനാംബുക്കൾകൊണ്ടു
അനിലനാൽ ചെയ്യപ്പെടുന്ന ധാരാഭിഷേകം ഏററു ഗിരീന്ദ്രന്മാർ പ
രിതോഷിക്കുന്നു. താരങ്ങളോടുകൂടിയ ഗഗനം ഘനപരമ്പരകളാൽ

ഉപഗൂഢമായി. സൂൎയ്യൻ പ്രകാശിക്കുന്നതെയില്ല. തമോമലിപ്തമായി ദിക്കുകൾ ശോഭകെട്ടു. നവവാരിയാൽ ഭൂമി മുഴുവൻ പരിതൃപ്തികൊണ്ടു. അതിവിപുലങ്ങളായ അദ്രികൂടങ്ങൾ, ഘോരമാരിയോടു കല്മഷം നീങ്ങി പൂൎവ്വാധികം വിളങ്ങുന്നു. തൂങ്ങിക്കിടക്കുന്ന വലിയ ഹാരങ്ങൾപോലെ തിളങ്ങുന്ന മഹാ പ്രപാതങ്ങൾ അദ്രിശിഖരത്തെ നിൎമ്മലമാക്കിയുംകൊണ്ടു ശിലാഫലകങ്ങളിൽ പതിക്കുന്നു. ഹാരങ്ങളിൽനിന്നു മുക്താമണികൾപോലെ മയിൽനാദത്തോടുകൂടിയ ഗുഹകൾതോറും ജലകണങ്ങൾ ചിതറുന്നു. നിൎഝരികളാകുന്ന ആ മുഗ്ദ്ധകളെ മഹാഗുഹകൾ തങ്ങളുടെ ഉത്സംഗത്തിൽ ധരിക്കുന്നു. രതിക്രീഡാകാലത്തുള്ള സമ്മൎദ്ദം നിമിത്തം വിച്ഛിന്നമായ അമരവനിതകളുടെ ഹാരങ്ങളിൽനിന്നു ചിതറുന്ന മുത്തുകളൊ എന്നു തോന്നുമാറ് തോയധാര നിപതിക്കുന്നു. നിലയങ്ങളിൽ തിരിച്ചുചെന്നുചേരുവാൻ ബദ്ധപ്പെടുന്ന വിഹഗവൃന്ദങ്ങളാലും കൂമ്പിപ്പോകുന്ന പങ്കജങ്ങളാലും വികസിക്കുന്ന പിച്ചകകുസുമങ്ങളാലും മാത്രമേ ദിനകരൻ അസ്തമിച്ചുപോയെന്നു നിൎണ്ണയിച്ചുകൂടു. രാജാക്കന്മാരുടെ യുദ്ധയാത്ര നിലച്ചു. സൈന്യങ്ങൾ പിന്തിരിഞ്ഞു. ജലപ്രവാഹംനിമിത്തം അവരുടെ വൈരവും മാൎഗ്ഗവും ഒരുപോലെ അടഞ്ഞുപോയി. സാമവേദികളായ ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠർ വേദാദ്ധ്യയനം ആരംഭിക്കേണ്ടുന്ന പ്രോഷ്ഠപദമാസവുമായി. കോസലാധിപനായ ഭരതൻ ഗൃഹകാൎയ്യങ്ങളും നിൎവ്വഹിച്ച് ഇപ്പോൾ ആഷാഢീവ്രതം അനുഷ്ഠിക്കയായിരിക്കാം. ഞാൻ പോരുന്ന അവസരത്തിൽ അയോദ്ധ്യയിൽനിന്നു മുഴങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്ന ഘോഷംപോലെ സരയൂനദി ഇപ്പോൾ കര കവിഞ്ഞു പ്രവഹിക്കുന്നുണ്ടായിരിക്കാം. സുഗ്രീവൻ വൈരിയെ ജയിച്ച് വാനരമഹാരാജ്യത്തെയും ദാരങ്ങളെയും പ്രാപിച്ചു. കാൎയ്യങ്ങളോടുകൂടിയ ഈ വൎഷകാലഭോഗത്തെ അവൻ യഥേഷ്ടം ഭുജിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഞാനോ—പ്രാണവല്ലഭയേയും പിരിഞ്ഞ് നാടും നഗരവും പരിത്യജിച്ച് നദീകൂലം പോലെ ക്ലിന്നമാനസനായി ഇതാ ഈ വനത്തിലും കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നു. എന്റെ ദുഃഖം അപാരമായുള്ളതന്നെ. ഈ വൎഷങ്ങളുമോ—അത്യന്തം ദുൎഗ്ഗമ

വുമാണ്. രാവണനാകട്ടെ—ഘോരശത്രു. ഹേ! ലക്ഷ്മണ! ഏതുവി
ധത്തിൽ ഇവരെ ഞാൻ തരണംചെയ്യും. ഉഗ്രങ്ങളായ ഈ
അവസ്ഥകളെല്ലാം ഗ്രഹിച്ചിരുന്നിട്ടും സുഗ്രീവന്റെ വിനയംകൊ
ണ്ടാണ് ഞാൻ അധികമൊന്നും അവനോടു പറയാതിരുന്നത്.
എന്റെ കാൎയ്യം ഗൌരവമേറിയതുതന്നെ. എങ്കിലും വളരെ
കാലം രാജ്യവിരഹദുഃഖം അനുഭവിച്ചവനാണല്ലോ സുഗ്രീവൻ.
ദാരങ്ങളൊന്നിച്ചു സുഖിച്ചുവരുന്ന ഈ അവസരത്തിൽ അവനോ
ട് എന്റെ വിഷമാവസ്ഥകളെല്ലാം പറയാൻ എനിക്കു നന്നെ മടി
യുണ്ട്. ഇപ്പോൾ അവൻ കാമഭോഗങ്ങൾ യഥാസുഖം ഭുജിക്കട്ടെ.
കാലം ഉപസ്ഥിതമാകുമ്പോൾ ഞാൻ ചെയ്ത ഈ ഉപകാരങ്ങൾ വി
സ്മരിക്കാതിരുന്നാൽ മതി. ഹേ! ലക്ഷ്മണ! പുഴകളും സുഗ്രീവനും
തെളിയുന്ന ആ ശരൽകാലത്തെ പ്രതീക്ഷിച്ചുംകൊണ്ട് നമുക്കിവിടെ
വസിക്കാം. വീരന്മാർ ഉപകാരങ്ങൾക്കു പ്രത്യുപകാരം നിശ്ചയമായും
ചെയ്തുകൊള്ളും. അല്ലാതെ പകരം മനോദുഃഖത്തെ ഉണ്ടാക്കിത്തീ
ൎക്കയാണെങ്കിൽ അവർ നന്ദികെട്ടവർ തന്നെ." ഇപ്രകാരം പറ
ഞ്ഞവസാനിപ്പിച്ച ശ്രീരാമചന്ദ്രന്റെ വാക്കുകളെ ഹൃദയപൂൎവ്വം
ആദരിച്ചു തൊഴുതുംകൊണ്ട് ലക്ഷ്മണൻ അഭിരാമശോഭനനായ രാമ
ചന്ദ്രനോട് ഹൃദയത്തുടിപ്പിനെ വെളിപ്പെടുത്തുംവണ്ണം ഇങ്ങിനെ അ
റിയിച്ചു. "ഹേ! നരേന്ദ്ര! ഹരീശ്വരനായ സുഗ്രീവൻ പറഞ്ഞ
പ്രകാരമെല്ലാം നിശ്ചയമായും പ്രവൎത്തിക്കും. ശത്രുനിഗ്രഹത്തിങ്കൽ
അക്ഷമനായിരിക്കുന്ന നിന്തിരുവടി ഈ വൎഷകാലം കഴിഞ്ഞു ശര
ത്ത് വരുവോളം ക്ഷമിക്കേണമെ."

സൎഗ്ഗം-29

ഇടിയും മിന്നലും നിലച്ചു, മേഘങ്ങൾ മറഞ്ഞ് ആകാശം നി
ൎമ്മലമായി. സാരസാരവത്താൽ ദിക്കുകൾ വിളങ്ങി. ചന്ദ്രകിരണ
ങ്ങൾ നിശയെ രമ്യമാക്കി. സുസമ്പന്നനായ സുഗ്രീവനാകട്ടെ മന്ദ
ധൎമ്മാൎത്ഥിയായി അന്തഃപുരത്തിൽതന്നെ മനസ്സുറപ്പിച്ചുകൊണ്ടു

കാലം നയിക്കുന്നു. സദാ സ്ത്രീസംസക്തനായിത്തന്നെ അവൻ ത
ന്റെ മനോരഥങ്ങളെല്ലാം സാധിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. സൎവ്വകാൎയ്യവും
മന്ത്രിമാരിൽ ഏല്പിച്ചു. രാജ്യസംബന്ധമായ കാൎയ്യങ്ങളിൽ അവൻ
ഏൎപ്പെട്ടതതന്നെയുണ്ടായില്ല. ഇന്ദ്രൻ നന്ദനോദ്യാനത്തിൽ അപ്സര
സ്ത്രീകളോടെന്നപോലെ സ്വപത്നിയോടും താരയോടുംകൂടി അഹോ
രാത്രം രമിച്ചുതന്നെ അവൻ കാലം കഴിച്ചു. വാക്യരചനയിലും വാക്യ
തത്വജ്ഞനുമായ ഹരീശ്വരൻ ഇങ്ങിനെ രാജ്യകാൎയ്യങ്ങളിൽ തീരെ മ
നസ്സുവെക്കാതെ കാമവൃത്തനായി കാലം നയിക്കുന്നതു കണ്ടു് നിശ്ചി
താൎത്ഥനും അൎത്ഥതത്വജ്ഞനും കാലധൎമ്മവിശേഷജ്ഞനുമായ
മാരുതാത്മജൻ അവനെ പ്രാപിച്ചു് കാൎയ്യകാരണസഹിതം മധുര
മനോഹരവാക്കുകൾ ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. ഹിതവും പത്ഥ്യവും സാ
മധൎമ്മാൎത്ഥനീതിയുക്തങ്ങളും അങ്ങിയലും പ്രണയപ്രീതിവിശ്വാസ
ങ്ങൾ ജനിപ്പിക്കുന്നതുമായിരുന്നു ഹനുമാന്റെ ഓരോ വാണിയും.
"ഹേ! ഭൂമിപ! രാജ്യം, യശസ്സ്, കുലം, ലക്ഷ്മി എന്നിവയെല്ലാം അ
ങ്ങേക്കു പ്രാപ്തമായി. ഇനി വേണ്ടതു നേടുവാനുള്ളതു മിത്രസമ്പത്തി
യാണു്. കാലജ്ഞനായ ഏതവൻ സൎവ്വദാ മിത്രങ്ങളോടിണങ്ങിവാഴു
ന്നു, അവന്റെ രാജ്യവും പ്രശസ്തിയും പ്രതാപവും ക്രമത്തിൽ അഭിവൃ
ദ്ധി പ്രാപിക്കയും ചെയ്യുന്നു. കോശം, ദണ്ഡം, മിത്രങ്ങൾ, ആത്മാ
വു് എന്നിവ യാതൊരുത്തനിൽ ചേൎന്നിരിക്കുന്നുവോ അവൻ മഹാ
രാജ്യവുംകൂടി നേടുമെന്നതിന്നു ശങ്കയില്ല. അതിനാൽ ഹേ! അരി
ന്ദമ! വൃത്തസമ്പന്നനായ നിന്തിരുവടി നിത്യമായ മാൎഗ്ഗത്തിൽ
മനസ്സിരുത്തി മിത്രകാൎയ്യം സാധിപ്പിക്കുവാൻതക്കവണ്ണം യത്നംചെ
യ്യുക. സൎവ്വ കൎമ്മങ്ങളും പരിത്യജിച്ചു് യഥാകാലം മിത്രത്തിന്നുവേ
ണ്ടി ആർ ബദ്ധോത്സാഹനായി പ്രവൎത്തിക്കുന്നുവോ അവന്നു ഒരിക്ക
ലും അനൎത്ഥം നേരിടുന്നില്ല. കാലം അതീതമായതിന്നുശേഷം വി
പുലകൎമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നുവെങ്കിലും കാൎയ്യം സഫലമായെന്നു വരിക
യില്ല. ഹേ! വീര! ഇപ്പോൾ നാം ചെയ്യേണ്ടുന്നതായ മിത്രകാൎയ്യം
സീതാന്വേഷണമാണു്. അതു വേഗം ചെയ്യുക. ഹേ! അരിന്ദമ!
ഇപ്പോൾതന്നെ കാലം കുറെ അതിക്രമിച്ചുപോയിരിക്കുന്നു. വള

രെ അക്ഷമയുണ്ടെങ്കിലും ഹേ! പ്രാജ്ഞ! കാലവേദിയായ ശ്രീരാഘ
വൻ നിന്തിരുവടിക്കു വശനാകയാലാണ് കാലം അതീതമായെന്നു
സംഗതി നിന്തിരുവടിയെ ധരിപ്പിക്കാത്തതു്. അങ്ങയുടെ കുലവി
പുലതക്കും ബന്ധുവർദ്ധനത്തിനും ഹേതുഭൂതൻ ഹേ! വാനരേശ്വര! ശ്രീ
രാഘവനാണെന്നുള്ള സംഗതി പ്രത്യേകം ഓർമ്മവെക്കുക. നിന്തിരു
വടിയാ— അപ്രമേയപ്രഭാവത്തോടുകൂടിയവനും അപ്രതിമമായ
ഗുണങ്ങളോടുകൂടിയവനുമാണ്. അതിനാൽ ഹേ! ഹരിശാർദ്ദൂല! മു
മ്പിൽ രാമകാര്യം നിർവ്വഹിക്കുക. നിന്തിരുവടിയുടെ ഹിതം ആ
പ്രഭു സാധിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഹേ! ഹരിപുംഗവ! അങ്ങുന്നു വേഗം
വാനരന്മാർക്കു കല്പന കൊടുക്കുക. ആവശ്യപ്പെട്ടിട്ടില്ലെങ്കിലും രാമ
കാര്യം ചെയ്യാൻ താമസിച്ചുപോയെന്നു വരരുതു്. കാലവ്യതിക്ര
മത്താൽ കാര്യത്തിന്നു ഹാനി വന്നേക്കാം. ഹേ! വാനരേശ്വര!
അപേക്ഷിക്കാത്തവർക്കുപോലും നിന്തിരുവടി ഉപകാരം ചെയ്യുന്നു. അ
ങ്ങിനെയിരിക്കെ രാജ്യംകൊണ്ടും ധനംകൊണ്ടും നിന്തിരുവടിക്കു
സാഹായ്യംചെയ്തിട്ടുള്ള ശ്രീരാഘവന്നു് പ്രത്യുപകാരം ചെയ്യേണ്ടതാ
ണെന്നു പറയേണമോ. ഹേ! ഋക്ഷഗണാധിപ! നിന്തിരുവടി
ശക്തനും മഹാ പരാക്രമിയുമായിരിക്കെ ദാശരഥിക്കു പ്രീതിയുണ്ടാ
വാൻതക്കവണ്ണം നിന്തിരുവടി വാനരന്മാർക്കു് ആജ്ഞ നല്കാത്തതെ
ന്താണ്? സുരാസുരമഹോരഗങ്ങളെപ്പോലും തന്റെ ശരൌഘങ്ങ
ൾക്കു കീഴടക്കുവാൻ ദാശരഥി ശക്തനാണ്. നിന്തിരുവടി ചെ
യ്തിട്ടുള്ള പ്രതിജ്ഞയെ ആ പുരുഷോത്തമൻ പ്രതീക്ഷിക്കുന്നുവെ
ന്നെയുള്ളു. പ്രാണഹാനിയിൽപോലും തീരെ ശങ്കവിട്ടാണല്ലോ
ശ്രീരാഘവൻ നിന്തിരുവടിക്കു സാഹായ്യംചെയ്തിട്ടുള്ളതു്. അങ്ങി
നെയിരിക്കെ ആ മഹാപുരുഷന്റെ പ്രീതിക്കായി നാം അദ്ദേഹ
ത്തിന്റെ പ്രാണവല്ലഭയെ പൃഥിവിയിലെന്നുമാത്രമല്ല അംബരത്തി
ലായാൽപോലും ചെന്നു തിരയേണ്ടതാണ്. ദേവാസുരന്മാരുടെ
യോ ഗന്ധർവ്വയക്ഷന്മാരുടെയോ മരുദ്ഗണങ്ങളുടെയോ പരാക്ര
മങ്ങൾപോലും ശ്രീരാഘവന്നു തൃണസമാനങ്ങളാണ്. പിന്നെയു
ണ്ടോ ഈ രാക്ഷസന്മാരെ ആ മഹാനുഭാവൻ ഭയപ്പെടുന്നു. ഇതു

യും ശക്തനായ ശ്രീരാഘവൻ പ്രണയംനിമിത്തമാണ് നിന്തിരുവ
ടിയ്ക്കു മഹത്തായ ഉപകാരം ചെയ്തിട്ടുള്ളത്. അതിനാൽ ഹേ! പിം
ഗാധിപ! നിന്തിരുവടി സത്വരമായി ശ്രീരാമചന്ദ്രന്നു പ്രിയത്തെ
ചെയ്യുക. നിന്തിരുവടിയുടെ കല്പനയുണ്ടെങ്കിൽ അധോലോകത്തി
ലാകട്ടെ, അവനിയിലാകട്ടെ, അംബരത്തിലാകട്ടെ സഞ്ചരിപ്പാൻ
ഈ വാനരന്മാർക്ക് ഒട്ടും വിഷമമില്ല. ഹേ! രാജൻ! ആർ എന്തെ
ല്ലാം പ്രവർത്തിക്കേണമെന്നു നിന്തിരുവടി വ്യവസ്ഥപ്പെടുത്തുകയേ
വേണ്ടൂ. അപ്രധൃഷ്യന്മാരും നാനാബലന്മാരുമായ അസംഖ്യംകോടി വാന
രന്മാർ അങ്ങയുടെ കീഴിൽ ഉണ്ടല്ലോ." ഹനുമാന്റെ കാലോചിത
മായ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ട് സത്വഗുണസമ്പന്നനായ സുഗ്രീവന്റെ
ഹൃദയത്തിൽ ഉത്തമചിന്തയുണ്ടായി. ഉടനെ വാനരരാജാവായ
അവൻ നാനാദിക്കിലും വസിക്കുന്ന വാനരസൈന്യങ്ങളെ ഒന്നാ
യി വിളിച്ചുകൂട്ടുവാൻ നിത്യോത്സാഹിയും കാര്യനിപുണനുമായ നീ
ലനെ നിയോഗിച്ചു. "ഹേ! പ്ലവഗപുംഗവ! സർവ്വ വാനരസൈന്യ
ങ്ങളും യൂഥപാലന്മാരോടുകൂടെ അതിശീഘ്രം ഇവിടെ വന്നുകൂടുവാൻതക്ക
വണ്ണം നീ ചെന്നു സേനാനായകന്മാരെ അറിയിക്കുക. ശിഖരങ്ങ
ളിൽ കാവൽനില്ക്കുന്നവരും ശീഘ്രഗാമികളും വ്യവസായികളുമായ
സർവ്വ വാനരന്മാരും അതിവേഗം ഇവിടെ വന്നുചേരണം. അവര
വരുടെ സേനയ്ക്കു് അവരവർതന്നെ നായകത്വം വഹിച്ചുകൊള്ളട്ടെ.
പതിനഞ്ചു ദിവസങ്ങൾക്കുള്ളിൽ ഇവിടെ വന്നു ചേരുവാൻ വീഴ്ചവ
രുത്തുന്നവർക്കു ശിക്ഷ മരണമാണ്. ഈ നിശ്ചയത്തിന് ഒട്ടും
വിട്ടുവീഴ്ചയില്ല. വൃദ്ധന്മാരായ കപിവരന്മാരും ക്ഷണം ഇവിടെ
വന്നുചേരട്ടെ." ഇപ്രകാരം ഉഗ്രവ്യവസ്ഥകൾ ചെയ്ത് നീലനെ ആ
ജ്ഞാപിച്ചതിനുശേഷം വീര്യവാനും ഹരിപുംഗവനുമായ വാനരശേഖ
രൻ അംഗദനോടുകൂടെ നിജഗൃഹം പ്രാപിച്ചു.

സൎഗ്ഗം-30

സുഗ്രീവൻ പൎവ്വതഗുഹയിൽത്തന്നെ സസുഖം വസിക്കുന്നു. ഗഗനം മേഘത്താൽ മോചിക്കപ്പെട്ടു. കാമശോകപരിപീഡിതനായി വൎഷാകാലം മുഴുവൻ പൎവ്വതശിഖരത്തിൽ കഴിച്ചുകൂട്ടിയ ശ്രീരാഘവൻ നിൎമ്മലാകാശത്തെയും വിമലമായ ചന്ദ്രമണ്ഡലത്തെയും ജ്യോത്സ്നാലിപ്തമായ ശരത്കാലരാത്രിയെയും കണ്ടുകണ്ടു ദുഃഖവിഹ്വലനായി. കാമവൃത്തനായ സുഗ്രീവനെയും വിയുക്തയായ തന്റെ കാന്തയെയുംപറ്റി ആ പുരുഷപുംഗവൻ പലതും ചിന്തിച്ചു. കാലം അതീതമായെന്നു കണ്ടു് ശ്രീരാഘവൻ ദുഃഖകാഠിന്യത്താൽ വ്യാകുലേന്ദ്രിയനായി. കുറെ നേരത്തേക്കു അദ്ദേഹം സ്വബുദ്ധിയെ അവലംബിക്കും. ഉത്തരക്ഷണത്തിൽ സ്വാന്തരംഗത്തിൽ തന്നെ അധിവസിക്കുന്ന വൈദേഹിയെപ്പറ്റി ചിന്തിക്കും. വീണ്ടും വ്യാമോഹിക്കും. ഹേമധാതുവിഭൂഷിതമായ മഹാദ്രിയിങ്കലാണു വസിക്കുന്നതെങ്കിലും ശരത്കാലത്തെ നിൎമ്മലാകാശം കണ്ടപ്പോൾ ശ്രീരാഘവന്റെ പ്രണയമസൃണമായ ഹൃദയം വിശിഷ്യ തന്റെ പ്രാണവല്ലഭയിൽ ലീനമായി. മിന്നലും മേഘവും മറഞ്ഞു് സാരസാരവങ്ങളോടുകൂടെ വിമലമായി വിളങ്ങുന്ന ആകാശം ശ്രീരാഘവനെ ശോകദീനമാനസനാക്കി. അദ്ദേഹം ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു വിലപിച്ചു. "ഹാ! മഞ്ജുഭാഷിണി! സാരസാരവത്തെ കേട്ടുംകൊണ്ടു് ആശ്രമത്തിൽ രമിക്കുക പതിവായിരുന്ന ഭവതി ഇപ്പോൾ രമിക്കുന്നതെങ്ങിനെ! കാഞ്ചനതുല്യമായ വൎണ്ണത്തോടെ പുഷ്പിച്ചുനില്ക്കുന്ന വേങ്ങമരങ്ങളുടെ മനോഹരകാഴ്ച കണ്ടുകണ്ടു ഭവതി സന്തോഷിക്കുക പതിവായിരുന്നുവല്ലോ. ഭൎത്താവിങ്കൽനിന്നും വേർപിരിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ഭവതി ഇപ്പോൾ സന്തോഷിക്കുന്നതെങ്ങിനെ! കളഹംസങ്ങളുടെ മഞ്ജുളനാദംകേട്ടുണരുക പതിവായിരുന്നുവല്ലോ ഭവതി. ഹാ! മധുരഭാഷിണി! ചാരുസൎവ്വാംഗിയായ ഭവതിയെ ഇപ്പോൾ ഉണൎത്തുവാൻ ആരാണുള്ളതു്. സഹചാരിണികളായ ചക്രവാകികളുടെ കളനിസ്വനം കേട്ടുകേട്ടു മോദിക്കുക

പതിവായിരുന്നുവല്ലൊ ഭവതി. പുണ്ഡരീകവിശാലാക്ഷിയായ നിന്നെപ്പോഴം കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നതെങ്ങിനെ? മൃഗശാബാക്ഷിയായ ഭവതിയോടുകൂടാതെ ഞാൻ എങ്ങിനെ ഏഴുനാകം? സരിത്തുകൾതോറുമൊ, സരസ്സുകൾതോറുമൊ, വാപികൾതോറുമൊ സഞ്ചരിക്കുന്നുവെങ്കിലും എനിക്കു ശൎമ്മം ലഭിക്കുന്നതെങ്ങിനെ? സുകുമാരിയും സുലോചനയുമായ ഭവതിയെ എന്റെ വിയോഗത്തിൽ ന്നു, ശരൽഗുണാഢ്യനായ മന്മഥൻ അത്യൎത്ഥം പീഡിക്കയില്ലായിരിക്കാം." ഇന്ദ്രങ്കൽനിന്നു മഴവെള്ളം കിട്ടേണ്ടതിന്നായി പലമ്പിക്കയുന്ന സാരംഗപക്ഷിയെപ്പോലെ രാജപുത്രനായ ആ പുരുഷപുംഗവൻ ഇങ്ങിനെ പലതും പറഞ്ഞു വിലപിച്ചു. ഫലാൎത്ഥം ഗിരിസാനുവിൽ ചെന്നിരുന്ന ലക്ഷ്മണൻ തിരിച്ചുവന്നപ്പോൾ ഏതാണ്ടൊരു ഇന്നദേശത്തു ശോകസംവിഗ്നചിത്തനോടെ ചെന്നുനില്ക്കുന്ന തന്റെ അഗ്രജനെ ശ്രീമാനും ധീമാനുമായ അവൻ വീക്ഷിച്ചു. തന്റെ പൂൎവ്വജന്റെ ഈ വിഷാദനില കണ്ടു പരിതാപദീനനായി സൌമിത്രി ഇപ്രകാരം ഉണൎത്തിച്ചു. "ആൎയ്യ! അങ്ങുന്നു ഈവിധം മന്മഥന്നടിമപ്പെട്ടുപോകുന്നതാശ്ചൎയ്യം. ആത്മപൌരുഷത്തെ നിലനിൎത്തുക. കാൎയ്യത്തിൽ പ്രവേശിക്കേണ്ടുന്ന കാലം, ഉദ്യോഗത്തിന്നു പററിയ അവസരം ഇവയെല്ലാം ചിന്തിച്ചു തിരുവടി ഹൃദയത്തെ പ്രസന്നമാക്കുക. അദീനസത്വവാനായ അങ്ങുന്നു സ്വപൌരുഷത്തെ സഹായിയാക്കുക. ആത്മകാൎയ്യത്തെ കാൎയ്യസാദ്ധ്യത്തിന്നു കാരണമാക്കുക. ഹേ! മനുവംശനാഥ! മഹാത്മാവായ തിരുവടിയ്ക്കല്ലാതെ ജനകജ മറെറാരുത്തനു പ്രാപ്യയാകും? ഹേ! വീരവരാഗ്ര്യ! ജ്വലിതാഗ്നിയിൽ ചെന്നു ചാടുന്ന ഏതൊരുത്തനാണ് ജീവിതം വീണ്ടുകിട്ടുക?" ലക്ഷണസമന്വിതനായ ലക്ഷ്മണന്റെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ ഹിതവും പത്ഥ്യവും നയപ്രസക്തവും സാരവുമായ ധൎമ്മാൎത്ഥവാക്യങ്ങൾ സ്വാതന്ത്ര്യമായ മനോഹരതയോടെ ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! കുമാര! കാൎയ്യം ഉദ്യമിക്കത്തക്കതുതന്നെ. ക്രിയാവിശേഷത്തെ പ്രദൎശിപ്പിക്കേണമെന്നതും നിശ്ചയമാണ്. എന്നാൽ

ഉദാസീനമായ കാട്ടുതീയിൽ ചെന്നിറങ്ങുമ്പോഴം പിന്നീടുണ്ടാവാനി
രിക്കുന്ന ഫലത്തെപ്പററിയും ചിന്തിക്കേണ്ടതുണ്ട്." പത്മപലാശാ
ക്ഷിയായ മൈഥിലിയെ അനുസ്മരിച്ചുകൊണ്ട് പരിശുഷ്കവദന
നായിട്ട ശ്രീരാഘവൻ വീണ്ടും ലക്ഷ്മണനോടിങ്ങിനെ അഭിവചിച്ചു.
"ഹേ! രഘുപാലക! മഴ പെയ്യിച്ചു സഹസ്രാക്ഷൻ വസുധയെ ത
ണുപ്പിച്ചു; ധാന്യവൃഷ്ടി വരുത്തി കൃതകൃത്യനാകയും ചെയ്തു. ശൈ
ലേന്ദ്രങ്ങളെ ഉല്ലാസം പെയ്തിരുന്ന കാർമേഘങ്ങൾ സ്നിഗ്ദ്ധഗം
ഭീരമായ നിർഘോഷത്തോടെ എല്ലാം വർഷിച്ചു പ്രശാന്തങ്ങളായി.
ദിക്കുകളെയും നീലോല്പലദളംപോലെ ശ്യാമമാക്കിച്ചെയ്തിരുന്ന പ
യോധരങ്ങൾ മദമടങ്ങിയ മാതംഗങ്ങളെന്നപോലെ ശാന്തിയെ പ്രാ
പിച്ചു. ജലഗർഭങ്ങളും മഹാവേഗികളും കദംബാർജ്ജുനഗന്ധികളുമാ
യ വൃഷ്ടിവാതങ്ങൾ ചലിച്ചു വിരമിച്ചു. ഘനങ്ങൾ, വാരണങ്ങൾ,
പ്രസ്രവണങ്ങൾ, മയൂരങ്ങൾ എന്നിവയുടെ നാദം പെട്ടെന്ന പ്ര
ശാന്തമായി. ചിത്രതരങ്ങളായ പർവ്വതസാനുക്കൾ വൃഷ്ടിപാത
ത്താൽ നിർമ്മലങ്ങളായി. വിചിത്രരശ്മിയാൽ അനുലിപ്തങ്ങളെ
ന്നപോലെ പർവ്വതങ്ങൾ ശോഭിക്കുന്നു. നവസംഗമകാലത്തിൽ വ്രീ
ളാവതിയായ യോഷ ജഘനത്തെയെന്നപോലെ ഇതാ ഈ ശരൽ
പ്രവാഹം സൈകതങ്ങളെ മെല്ലെ മെല്ലെ പുറത്തു കാട്ടുന്നു. ഗുണാ
ഢ്യയായ ഈ ശരൽക്കാലം സപ്തച്ഛദതരുശാഖകളിലും ചന്ദ്രാർക്ക
താരങ്ങളുടെ രശ്മികളിലും മാതംഗങ്ങളുടെ മദവിലാസങ്ങളിലും
ശ്രീയെ ഒരുപോലെ വിതരണംചെയ്യുന്നു. അനേകകാന്തിയോടു
കൂടിയ ഈ ശരൽകാലഗുണലക്ഷ്മി വികസിതകുസുമങ്ങളാൽ അ
ലംകൃതങ്ങളായ പത്മാകരങ്ങളിലാണ് അധികം വിളങ്ങുന്നത്.
സപ്തച്ഛദകുസുമഗന്ധം വഹിച്ചും ഭൃംഗങ്ങളുടെ സംഗീതമാധുരി
കലർന്നും ഇടവിടാതെ വീശുന്ന മന്ദമാരുതൻ മത്തദ്വിപങ്ങൾക്കു
മദം വളർത്തിയുംകൊണ്ട് കാനനത്തെ ശോഭനമാക്കുന്നു. പത്മ
രേണുക്കൾ അണിഞ്ഞും തങ്ങളുടെ ചാരുവിശാലപക്ഷങ്ങൾ പര
ത്തിയുംകൊണ്ടു സമപ്രിയങ്ങളായ ഹംസങ്ങൾ ചക്രവാകങ്ങളോ
ടുകൂടെ നദീപുളിനങ്ങളിൽ വന്നു ക്രീഡിക്കുന്നു. മദോത്കടങ്ങളായ

വരഗജങ്ങളിലും മദദൎപ്പിതങ്ങളായ ഗോസമൂഹത്തിലും തെളിഞ്ഞൊഴുകുന്ന നദീജലത്തിലുമായി വിഭജിക്കപ്പെട്ട് ഈ ശരൽകാലലക്ഷ്മി ബഹുശോഭയോടെ പരിലസിക്കുന്നു. കാൎമ്മേഘങ്ങൾ നീങ്ങിയ വാനത്തെത്തന്നെ വീക്ഷിച്ചും വിമുക്തങ്ങളായ തങ്ങളുടെ പീലികളാൽ വനശോഭയെ വിശിഷ്യ ശോഭിപ്പിച്ചുംകൊണ്ടു പ്രിയാസക്തങ്ങളായ മയൂരങ്ങൾ നിരുത്സാഹത്തോടെ നില്ക്കുന്നു. മനോജ്ഞഗന്ധികളും പ്രിയതരങ്ങളുമായ പുഷ്പങ്ങളുടെ അതിഭാരത്താൽ അഗ്രശാഖകൾ അവനമിക്കുന്നു. സ്വൎണ്ണകാന്തിയോടെ പുഷ്പിച്ചുനില്ക്കുന്ന വേങ്ങമരങ്ങൾകൊണ്ടു കാനനം നയനാഭിരാമംതന്നെ. പ്രിയാന്വിതങ്ങളും നളിനിപ്രിയങ്ങളും വനരതങ്ങളും മദോല്ക്കടങ്ങളും മദാലസങ്ങളുമായ ഗജോത്തമന്മാർ കാനനംതോറും യഥേഷ്ടം വിഹരിക്കുന്നു. കരിങ്കാർ നീങ്ങി വാനം മിനുത്ത വാളിനു തുല്യം വിളങ്ങുന്നു. അതിപ്രവാഹം ശമിച്ചു നദികൾ കൃശങ്ങളായി. ദിക്കുകൾ തമോവിമുക്തങ്ങളായി പ്രകാശിക്കുന്നു. ശീതളനായ മന്ദപവനൻ എങ്ങും പ്രചരിക്കുന്നു. ചളിയായി കിടന്നിരുന്ന ഭൂമി മുഴുവൻ സൂൎയ്യാതപത്താൽ ഇതാ വരണ്ടുകഴിഞ്ഞു. സാന്ദ്രരേണുക്കൾ പൊന്തി പാറുന്നു. അന്യോന്യവൈരികളായ നരാധിപന്മാൎക്ക് അമൎഷം പോക്കുവാൻ തക്ക സന്നാഹങ്ങൾ സംഭരിക്കേണ്ടുന്ന കാലമായി. ശരൽഗുണം നിമിത്തം ശരീരശോഭ കൂടിയവരും മദോദ്ധൃഷിതങ്ങളുമായ മഹാവൃഷഭങ്ങൾ മനസ്സുകളൎത്തു പൊടിയിൽ മജ്ജനംചെയ്തുംകൊണ്ട് യുദ്ധേച്ഛയോടെ ഗോവൃന്ദത്തിന്നിടയിൽ നിന്നു മുക്കറയിടുന്നു. വന്മദത്തോടെ വനത്തിൽ സഞ്ചരിക്കുന്ന കരിവരന്മാരെ പിന്തുടൎന്ന് കരിണികൾ മദാലസതയാൽ മന്ദഗതികളായി ഭവിക്കുന്നു. സാരസങ്ങളാൽ നിൎഭൎത്സിക്കപ്പെട്ടിട്ടെന്നപോലെ നദീതീരോപഗതങ്ങളായ ബൎഹികൾ ആത്മാലങ്കാരങ്ങളായ തങ്ങളുടെ പീലികൾ പരിത്യജിച്ച് വിമദങ്ങളായി വ്യഥയോടെ തിരിച്ചുപോകുന്നു. കളക്കോഴികൾ, ചക്രവാകങ്ങൾ മുതലായ ജലപക്ഷികളെ തങ്ങളുടെ ഉഗ്രഗൎജ്ജനത്താൽ ഭയപ്പെടുത്തി മിന്നിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു മത്തഗജങ്ങൾ അംബുജവിഭൂഷിതങ്ങളായ സ

മനസ്സുകളും തെളിഞ്ഞ വെള്ളം കുടിക്കുന്നു. കന്മഷഹീനങ്ങളായ സൈകതങ്ങളും, പ്രസന്നവും പ്രശാന്തവുമായ ജലപ്രവാഹം, പക്ഷിവൃന്ദങ്ങൾ, സാരസങ്ങളുടെ ആരവം എന്നിവയാൽ അത്യധികം രമ്യമായ കാട്ടുചോലയിൽ ഹംസങ്ങൾ സസന്തോഷം വന്നുചേരുന്നു. നദികൾ, ഘനങ്ങൾ, പ്രസ്രവണങ്ങൾ, മയൂരങ്ങൾ, വർഷം, വായു എന്നിവയുടെ മദം ശമിച്ചു. ഗതോത്സവങ്ങളായ ഭേകങ്ങളുടെ ആരവം അടങ്ങി. അംബുധരങ്ങൾ ആകാശത്തിൽ അണിനിരന്ന കാലം മുതൽ മാളങ്ങളിൽ ചുരുണ്ടൊളിച്ചുകിടന്നിരുന്ന ചിത്രവസ്ത്രങ്ങളോടുകൂടിയ മഹോരഗങ്ങൾ ക്ഷുധാർത്തങ്ങളായി മെലിഞ്ഞ ശരീരത്തോടെ മാളങ്ങൾ വിട്ടു പുറപ്പെട്ടുതുടങ്ങി. തങ്കൽ പതിക്കുന്ന ചന്ദ്രന്റെ കരസ്പർശമേറ്റ് പ്രസന്നതാരങ്ങളോടുകൂടിയ രാഗവതിയായ സന്ധ്യ സ്വയമേവ അംബരത്തെ ത്യജിക്കുന്നു. ഉദിച്ചുയരുന്ന ശശാങ്കനാകുന്ന സൌമ്യമുഖമണ്ഡലം, താരങ്ങളാകുന്ന ഉന്മീലിതചാരുനേത്രങ്ങൾ, വെൺനിലാവാകുന്ന പൂന്തുകിൽ എന്നിവകൊണ്ടു സന്ധ്യ ശുക്ലാംശുകസംവൃതയായ ഒരു വനിതയെപ്പോലെ വിളങ്ങുന്നു. വിളഞ്ഞുകിടക്കുന്ന നെല്ലിൻകതിർ ഭുജിച്ചു സംതൃപ്തിയോടെ പറന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന സാരസചാരുപംക്തികൾ നഭസ്സിൽ തൂങ്ങിക്കിടക്കുന്ന വാതാവധൂതങ്ങളായ മാലകൾപോലെ മോഹനസ്വരൂപങ്ങളായി ശോഭിക്കുന്നു. സുഖസുപ്തിയെ പ്രാപിച്ച ഏകഹംസത്തോടും ആമ്പൽനിരകളോടുംകൂടെ നിർമ്മലമായി വിളങ്ങുന്ന ഒരു മഹാഹ്രദംപോലെ പൂർണ്ണചന്ദ്രനോടും നക്ഷത്രങ്ങളോടുംകൂടി അന്തരീക്ഷം ഘനങ്ങൾ നീങ്ങി നിർമ്മലമായി പ്രകാശിക്കുന്നു. ഹംസനിരകളാകുന്ന കിഴിഞ്ഞുവീണ മേഖലകൾ, ഫുല്ലപങ്കജങ്ങളാകുന്ന ചൂടിയ മാലകൾ എന്നിവകൊണ്ടു രമ്യശ്രീ കലർന്ന ഉത്തമവാപികൾ സുവിഭൂഷിതകളായ യോഷമാരെപ്പോലെ ശോഭിക്കുന്നു. തൂര്യ്യവേണുസ്വനങ്ങളാൽ മിശ്രിതമായും ഉഷക്കാലവാതത്താൽ വിശിഷ്യ മൂർച്ഛിതമായും ഉള്ള പ്രവൃദ്ധശബ്ദവും ദധിമഥനനാദവും ഗോവൃഷങ്ങളുടെ ധ്വനിയുമെന്നപോലെ പരസ്പരം പൂരിപ്പിക്കുന്നു. ശുഭ്രവും അമലവുമായ ക്ഷൌമപടംപോലെ പ്രകാ

ശിക്കുന്നതും ഉദ്ദാമതരൻ നിഗിരന്തം ചാതകസമൂഹത്തെ കാണിക്കുന്ന
തുമായ കാലവൃന്ദങ്ങൾ ഗന്ധവാഹങ്ങളോടുകൂടെ നദീകൂലങ്ങളിൽ
പരിസരിക്കുന്നു. മധുപാനമത്തന്മാരായ ഷൾപദങ്ങളും പ്രമത്ത
ങ്ങളായി പ്രിയമാരോടൊന്നിച്ചു ഗിരിതടത്തിൽ രമിച്ച് സന്തോഷം വേങ്ങ
തുടങ്ങിയ പുഷ്പങ്ങളുടെ പൊടി കൊണ്ടു ഗൌരകാന്തിയോ
ടെ മാരുതനെ അനുഗമിക്കുന്നു. ജലം പ്രസന്നമായി. തു
മ്പൽ നിറന്നു ശോഭിച്ചു ക്രൌഞ്ചനാദം കുതിർന്നുവന്നു. നെൽവ
യൽ വിളഞ്ഞു മഞ്ഞളിച്ചു. നാരം ശുദ്ധമായി. ചന്ദ്രൻ നിർമ്മലനായി.
ഇവയെല്ലാം നവശരൽക്കാലം ആഗമിച്ചതിന്നു ലക്ഷ്യമായ തെളി
വുകളാണ്. മീനങ്ങളാകുന്ന മേഖലകളെ അണിഞ്ഞു നദീവധുക്കൾ,
കാമോപഭുക്തകളായവരായ കാമിനിമാർ പ്രഭാതകാലത്തിങ്കലെ
ന്നപോലെ മന്ദം മന്ദം ഗമിക്കുന്നു. ചക്രവാകങ്ങളോടും ശൈവല
ങ്ങളോടുംകൂടി കാശപ്രകാശമാകുന്ന ദുകൂലത്തെ ധരിച്ച് പുളിന
കിരണങ്ങളാൽ അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള നദീമുഖങ്ങൾ വധൂമുഖങ്ങൾപോലെ
ലജ്ജമാത്രം വരുത്തുന്നു. വേങ്ങ, ബാണവൃക്ഷം എന്നിവയുടെ കുസു
മങ്ങൾകൊണ്ടു വിചിത്രതരം ശോഭിക്കുന്ന ഈ വനാന്തരത്തിൽ
ഷട്പദങ്ങൾ പ്രഹൃഷ്ടമത്തങ്ങളോടെ ഝങ്കാരം മുഴക്കുന്നു. പ്രച
ണ്ഡശാസനനായ മന്മഥനൊ—ചാപധാരിയായി വനമാകെ സഞ്ചരിക്കു
ന്നു. സുവൃഷ്ടിയാൽ ലോകം തുഷ്ടികൊണ്ടു. നദികളും തടാകങ്ങളും
പരിപൂർണ്ണങ്ങളായി. ധരിത്രി സസ്യസമൃദ്ധിയോടെ തെളിഞ്ഞു.
തോയധരങ്ങൾ അംബരത്തെ പരിത്യജിച്ചു. കരിവരഗണത്തോടും ച
ക്രവാകഗണത്തോടുംകൂടി സലിലാശയങ്ങൾ സുപ്രസന്നങ്ങളായി.
വേങ്ങ, സപ്തപർണ്ണി, മന്ദാരം, ഉമ്മത്ത് എന്നിവയെല്ലാം ഗിരിസാ
നുക്കളിൽ നിറന്നു പുഷ്പിച്ചു. ഹംസങ്ങൾ, സാരസങ്ങൾ, ചക്രവാ
കങ്ങൾ, കുരരങ്ങൾ എന്നിവ നദീപുളിനങ്ങൾതോറും ഭംഗി നല്കു
ന്നു. ഹേ! രാജപുത്ര! അന്യോന്യവൈരികളായ നൃപന്മാർ ജ
യേച്ഛയോടുകൂടെ ശത്രുസൈന്യത്തിന്നു നേരെ പുറപ്പെടേണ്ടുന്ന
കാലമായി. അവർ ഒന്നാമതായി പുറപ്പെടുന്നത് ഈ കാലങ്ങളി
ലാണല്ലൊ. എന്നാൽ സുഗ്രീവന്നാകട്ടെ അന്യചിന്തയില്ല. യാ

ഒരു പരാക്രമവും അവൻ ചെയ്യുകാണുന്നില്ല. സീതയെ കാണാതെ ശോകാഭിഹതനായിരുന്ന ഈ നാലു മാസവും ഞാൻ നാലു നൂറാണ്ടുപോലെ കഴിച്ചുകൂട്ടി. അതിദുസ്സഹമായ ദണ്ഡകാരണ്യത്തെപ്പോലും ഒരു പൂങ്കാവിനു തുല്യമായി കരുതി ഒരു ചക്രവാകി ചക്രവാകത്തെയെന്നപോലെ ജനകജ എന്നെ അനുഗമിച്ചുവല്ലോ. ആ പ്രാണപ്രിയയാകട്ടെ അപഹൃതയായി. നാടും വെടിഞ്ഞു. ഹേ! വീര! ഈവിധം ദുഃഖാൎത്തനായി വിപിനത്തിൽ നാം കഴിച്ചുപോരുന്ന എന്നിൽ പാൎത്ഥിവപുംഗവനായ സുഗ്രീവന് ഒട്ടും കരുണയില്ലെന്നോ. അനാഥൻ, രാജ്യഭ്രഷ്ടൻ, രാവണനാൽ ധൎഷിതൻ, ദീനൻ, ഏകാന്തൻ ഇപ്രകാരമെല്ലാമാണ് എന്റെ സ്ഥിതി. ഈ കാരണങ്ങൾകൊണ്ടെല്ലാം ദുഃഖിതനായ എനിക്കിപ്പോൾ ഇവനെ ഇവിടെ ശരണമായുള്ളു. ഹേ! പരന്തപ! തന്നിമിത്തം വാനരരാജാവും ക്രൂരനുമായ സുഗ്രീവനെ ഞാൻ വശഗനായും വെച്ചിരിക്കുന്നു. സീതാന്വേഷണത്തിനു കാലം നിശ്ചയിച്ച് ദൃഢപ്രതിജ്ഞ ചെയ്തിട്ടുള്ള ആ ദുൎമ്മതി ഇപ്പോൾ ആ ചിന്തപോലും ഇല്ലാതായി. ഹേ! രാജനന്ദന! നീ കിഷ്കിന്ധയിൽ പ്രവേശിച്ച് ഗ്രാമ്യസുഖങ്ങളിൽ സംസക്തനായുംകൊണ്ടു വസിക്കുന്ന മൂഢനും വാനരപുംഗവനുമായ സുഗ്രീവനോട് ഇപ്രകാരം ഞാൻ പറഞ്ഞതായി പറയുക. ഉപപന്നമായ സമ്പത്തുമൂലം ഉപകാരം ചെയ്തിട്ടുള്ളവരെ തീരെ വിസ്മരിച്ച് പകരം അവൎക്ക് ആശാഭംഗത്തെ ചെയ്യുന്നവൻ പുരുഷാധമനാണെന്നു ലോകം ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നു. ശുഭമായാലും അശുഭമായാലും ചെയ്ത പ്രതിജ്ഞെക്കു ഭംഗം വരുത്താതെ നേർനടത്തുന്നവനാണ് പുരുഷോത്തമൻ. അവൻതന്നെയാണ് ശ്ലാഘ്യൻ. ഉപകാരത്തിനു പ്രത്യുപകാരം ചെയ്യാത്ത ഇങ്ങിനെയുള്ള കൃതഘ്നന്മാർ മരിച്ചാലും മാംസഭക്ഷകർപോലും അവരുടെ ശരീരത്തെ തൊടുകയില്ല. വിദ്യുദ്ഗണോപമങ്ങളും, കാഞ്ചനപുംഖങ്ങളുമായ എന്റെ തീക്ഷ്ണബാണങ്ങളുടെ രുചിയറിയേണമെന്നു ആഗ്രഹംകൊണ്ടായിരിക്കാം അവൻ ഇപ്രകാരം പ്രവൎത്തിക്കുന്നത്. എന്റെ കുലച്ച ജ്യാവിൽനിന്നു പുറപ്പെടുന്ന വജ്രനിസ്വനതുല്യ

മായ ഘോരനിർഘോഷം ഒരിക്കൽക്കൂടി കേൾക്കേണമെന്ന ഇച്ഛ അവന്നുണ്ടായിരിക്കാം. ഹേ! നൃപാത്മജ! വീരവീര! പരാക്രമശാലിയായ എനിക്ക് നിന്റെ സാഹായ്യവുംകൂടി ഉണ്ടെന്നറിഞ്ഞിട്ടും അവന്ന് ഒട്ടും കലുക്കമില്ലല്ലോ. ഹേ! പരപുരഞ്ജയ! തൻകാര്യം കഴിഞ്ഞു കൃതാർത്ഥനായപ്പോൾ ഇനി ചെയ്യേണ്ടുന്നതെന്തെന്നോ പ്രതിജ്ഞചെയ്തതെന്തിനെന്നോ ഉള്ള ചിന്തപോലും പ്ലവഗേശ്വരന്നില്ലാതായി. നിശ്ചിതകാലവും അതീതമായി. വർഷം കഴിഞ്ഞു. നാലു മാസവും തികഞ്ഞു. വാനരേശ്വരന്ന് കാര്യചിന്തകൾ ഉള്ളിൽ കടന്നിട്ടുതന്നെയില്ല. സ്ത്രീജിതനായിത്തന്നെ അവൻ അഹോരാത്രം കഴിക്കുന്നു. ബന്ധുജനങ്ങളോടുകൂടെ ഇപ്പോഴും അവൻ കുടിച്ചു മദിക്കുന്നുണ്ടായിരിക്കാം. ശോകലീനന്മാരായ നമ്മളിൽ അവന്ന് ഒട്ടും ദയയില്ല. ഹേ! വത്സ! മഹാബല! നീ ചെന്ന് എന്റെ ക്രോധരൂപം ഇന്നവിധമാണെന്നു സുഗ്രീവനെ ധരിപ്പിക്കുക. ഹതനായ ബാലി പോയ മാർഗ്ഗം അടഞ്ഞിട്ടില്ല. ഹേ! സുഗ്രീവ! ചെയ്ത പ്രിജ്ഞയെ പാലിക്കുക. ബാലിയെ അനുഗമിക്കേണ്ട. ഏകശരത്താൽ ബാലിയെ മാത്രമെ ഇപ്പോൾ നിഗ്രഹിച്ചിട്ടുള്ളു. എന്നാൽ സത്യത്തെ അതിക്രമിക്കുന്നവനും കൃതഘ്നനുമായ നിന്നെ കൂട്ടത്തോടെയാണ് കൊന്നൊടുക്കുക. അതിനാൽ ഹേ! വാനരേശ്വര! വിഹിതമായ കാര്യത്തിൽ വേഗം ഏർപ്പെടുക. ചെയ്ത പ്രതിജ്ഞയെ നിറവേറ്റുക. ശാശ്വതമായ ധർമ്മത്തെ പരിരക്ഷിക്കുക. ഉഗ്രബാണങ്ങളേറ്റു പ്രേതരാജപത്തനത്തിൽ ചെന്നു ബാലിയെ കാണ്മാൻ നീ ഇനിയേണ്ട. ഹേ! ലക്ഷ്മണ! ഇതെല്ലാം നീ സുഗ്രീവനോടു ചെന്നുപറയുക.” ക്രോധകാഠിന്യത്തോടും ദീനഭാവത്തോടുംകൂടെ ശ്രീരാഘവൻ പറഞ്ഞ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു പ്രചണ്ഡപ്രതാപിയും മനുവംശജാതനുമായ ലക്ഷ്മണനും ഹരീശ്വരനിൽ അത്യധികം അമർഷം അങ്കുരിച്ചു.

സർഗ്ഗം-31

മദനപീഡാതുരനും ദീനചേതസ്സും ശോകചകിതനുമായി ഭവിച്ചുള്ള തന്റെ പൂർവ്വജന്റെ ക്രോധം കണ്ടു നരേന്ദ്രപുത്രനായ ലക്ഷ്മണൻ ശ്രീരാഘവനോടിങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ആര്യ! ഈ വാനരൻ സാധുവൃത്തിയിൽ വർത്തിക്കയില്ലെന്നോ. മേലിൽ ചെയ്യേണ്ടുന്ന കാര്യത്തെപ്പററി ഇവന്നു ലേശവും ചിന്തയില്ല. വാനരരാജ്യലക്ഷ്മി ഇവൻ ഭുജിക്കുമൊ എന്നു ഞാൻ സംശയിക്കുന്നു. ഇവന്റെ ബുദ്ധി അസന്മാർഗ്ഗത്തിലാണ് ചരിക്കുന്നത്. നിന്തിരുവടി ചെയ്ത ഉപകാരത്തിന്നു പ്രത്യുപകാരമല്ല ഈ മൂഢൻ ചെയ്യുന്നത്. പ്രത്യുപകാരം ചെയ്യേണമെന്ന ധർമ്മംപോലും മതികേടുനിമിത്തം ഗ്രാമ്യസുഖങ്ങളിൽ സക്തനായിരിക്കുന്ന ഇവൻ തീരെ വിസ്മരിച്ചുപോയി. ഹേ! വീര! നിർഗ്ഗുണനായ ഇവന്നു രാജ്യഭോഗം കൊടുത്തുകൂടാ. നിന്തിരുവടിയുടെ ക്രോധസായകങ്ങളേററു നിഹതനായി ഇവൻ അഗ്രജനെച്ചെന്നു കാണട്ടെ. ഹേ! സുധാർമ്മിക! തീവ്രതരമായ എന്റെ കോപവേഗത്തെ അടക്കുവാൻ ഞാൻ ശക്തനാകുന്നില്ല. അസത്കൃതനും അസത്യവാദിയുമായ ഇവനെ ഉടൻതന്നെ ഞാൻ വധിക്കുന്നുണ്ട്. വൈദേഹിയെ അന്വേഷിക്കേണ്ടുന്ന കാര്യം ഹരിപ്രവീരന്മാരുടെ സാഹായ്യത്തോടുകൂടി അംഗദൻ നിർവ്വഹിച്ചുകൊള്ളും" എന്നിപ്രകാരം പറഞ്ഞു പ്രചണ്ഡമായ രണകോപത്തോടെ വില്ലും ശരവും ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചു നില്ക്കുന്ന ലക്ഷ്മണനോട് പരവീരഹന്താവായ ശ്രീരാഘവൻ സാന്ത്വനയം ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! ലക്ഷ്മണ! നിന്നെപ്പോലുള്ള മഹാമതികൾക്കു പാപകർമ്മം ഒന്നുകൊണ്ടും വിഹിതമല്ല. സമ്യഗ്വിവേകത്തോടുകൂടി ഏതൊരുവൻ പാപമാർഗ്ഗത്തെ ഹനിക്കുന്നുവൊ അവനാണ് പുരുഷോത്തമൻ. മിത്രഹത്യാരൂപമായ മഹാപാപം ഹേ! സൌമിത്രെ! സാധുവൃത്തനായ നീ ആചരിക്കരുത്. സുഗ്രീവനോടുള്ള പ്രീതിയും വാത്സല്യവും മുൻസ്ഥിതിയിൽതന്നെ എന്നും നിന്നിലുണ്ടായിരിക്കണം. കാലം വൈകിച്ചുവെന്നു കരുതി നീ അവനോടു

പരുഷവചനങ്ങൾ ഉദ്ധതരൂക്ഷമായി പെരുമാറുകയോ അരു ത്. ശാന്തവാക്കുകൾതന്നെ എന്നും ഉച്ചരിക്ക." അനന്തരം അഗ്ര ജൻ പറഞ്ഞതിന്നനുസരിച്ച് പുരുഷർഷഭനും വീരാഗ്രണിയും പര വീരഘാതിയുമായ ലക്ഷ്മണൻ കിഷ്കിന്ധാപുരിയിലേക്ക പുറപ്പെട്ടു. ഇന്ദ്രധനുസ്സിന്നു തുല്യമായ തൻെറ ചിത്രകാർമ്മുകവും നിശിതബാണ ങ്ങളും ധരിച്ച് കഠിനമായ കോപത്തോടും വാശിയോടുംകൂടെ ക പീശ്വരവേശ്മത്തെ ലക്ഷ്യമാക്കിയുംകൊണ്ട് അവൻ സഞ്ചരിച്ചു. മംഗളമതിയും പ്രാജ്ഞനും ഭ്രാത്രാനുഗ്രഹിതത്തിൽ നിരതനുമായ അവൻ പ്രളയാന്തകാലത്തിലെന്നപോലെ തീരെ ദുർന്നിരീക്ഷ്യനും ശൃംഗങ്ങളോ ടുകൂടി സഞ്ചരിക്കുന്ന മന്ദരപർവ്വതംപോലെ മഹാ പ്രതാപിയുമായി പ്രകാശിച്ചു. പറഞ്ഞ വാക്കിന് ഒട്ടും ഭംഗംവരാതവണ്ണം ഉത്ത രോത്തരം പ്രവർത്തിക്കുന്നവനും ബുദ്ധികൊണ്ടു ബൃഹസ്പതിക്കു തുല്യ നുമായ ലക്ഷ്മണൻ കാമക്രോധനിമിത്തമുണ്ടായ തൻെറ ഭ്രാതാവി ൻെറ തീവ്രവഹ്നിയാൽ ആവൃതനായി പ്രഭഞ്ജനനു തുല്യം ഉഗ്രതരം ധാവനംചെയ്തു. കാര്യഗൌരവംനിമിത്തം അതിശീഘ്രമായി സഞ്ച രിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന അവൻെറ ആ യാത്രയിൽ കമ്പിച്ചുപായുന്ന മന്ദരാചലത്തിൻെറ പാദപതനമേറ്റിട്ടെന്നപോലെ അസംഖ്യം ശിലകൾ ശകലിതമായി. സാലങ്ങൾ, താലങ്ങൾ, കർണ്ണികാരങ്ങൾ തുടങ്ങിയ തരുസമൂഹങ്ങൾ പുഴങ്ങിവീണു. അദ്രികൂടങ്ങൾ ഇടി ഞ്ഞുതെറ്റു. ഇങ്ങിനെ ത്വരയോടെ സഞ്ചരിച്ച് ഇക്ഷ്വാകുകുലശാ ർദ്ദൂലനായ ലക്ഷ്മണൻ വാനരബലങ്ങളാൽ ചുററപ്പെട്ടതും ദുർഗ്ഗങ്ങ ളോടു കൂടിയതും മഹാദ്രികൾക്കിടയിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതുമായ കിഷ്കിന്ധയെ ദർശിച്ചു. രുഷ്ടനായ സുഗ്രീവനെ ചിന്തിച്ചു ചിന്തി ച്ച് ക്രോധത്താൽ സ്ഫുരിതോഷ്ഠനായിത്തീർന്ന സൌമിത്രി പുരിക്കു ചുററും ബലശാലികളായ ബഹുവാനരന്മാരെ വീക്ഷിച്ചു. അവർ പുരുഷർഷഭനായ സൌമിത്രിയേയും കണ്ടു. ഉടൻ വൻപാറകൾ പുഴക്കിയെടുത്തും വൃക്ഷശാഖകൾ ഒടിച്ചുപിടിച്ചുംകൊണ്ട് മഹാഗ ജങ്ങളെപ്പോലെ അതിഭയങ്കരന്മാരായ അവർ ലക്ഷ്മണനെ ഉഗ്ര ദൃഷ്ടികളോടെ വീക്ഷിച്ചു. ഇങ്ങിനെ വിവിധായുധങ്ങൾ കരസ്ഥ

മാരി പ്രഹൃഷ്ടരാവ്യക്തരായി നിരന്നുനില്ക്കുന്ന ആ വാനരസംഘ ത്തെ കണ്ടപ്പോഠം ഉഗ്രപ്രതാപിയും ശത്രുകർശനനുമായ ലക്ഷ്മണ ന്റെ ക്രോധം ദ്വിഗുണമായ ഇന്ധനത്താൽ പാവകനെപ്പോലെ ജ്വലിച്ചിരുന്നു. ദുസ്സഹമായ ക്രോധംനിമിത്തം അന്തകനു തുല്യം തീർന്ന ഗുഹാദ്വാരത്തിൽനിന്ന് സൌമിത്രിയെ കണ്ട് സർവ്വ വാനര ന്മാരും ഒരുപോലെ ഭയപ്പെട്ടു. ഉടനെ ആ ഹരിപുംഗവന്മാർ സു ഗ്രീവമന്ദിരത്തിൽ പ്രവേശിച്ച് അടക്കവയ്യാത്ത ഭയസംഭ്രമത്തോ ടെ ലക്ഷ്മണൻ കോപാകുലനായിരിക്കുന്നുവെന്ന വൃത്താന്തം വാനരേ ശ്വരനോടുണർത്തിച്ചു. എന്നാൽ കാമവിവശനായി താരയോടൊ ന്നിച്ചു സ്വൈരസല്ലാപത്തിൽ ലയിച്ചിരുന്ന വാനരേശ്വരന്റെ ക ർണ്ണങ്ങളിൽ ഈ വചനങ്ങളൊന്നും കടന്നതേയില്ല. ഈ ശബ്ദങ്ങ ളെല്ലാം കേട്ട് കുഞ്ജരമേഘസന്നിഭന്മാരും പർവ്വതതുല്യഭയങ്കരന്മാ രും അസംഖ്യം വാനരപുംഗവന്മാർ നദീപ്രവാഹംപോലെ ശൈല ഗുഹകൾവിട്ടിറങ്ങി പ്രാകാരസമീപം ചെന്നുനിന്നു. അവരെല്ലാം ഒരുപോലെ വികൃതദംഷ്ട്രന്മാരും നഖം ദന്തം എന്നീ ആയുധങ്ങൾ കൊണ്ട് ഉഗ്രരൂപന്മാരും ശാർദ്ദൂലതുല്യം മഹാദർപ്പിതരുമായിരുന്നു. അതിൽ ചിലർക്ക് പത്താനകളുടെ ശക്തിയുണ്ട്. നൂറാനകൾക്കു തുല്യം ബലമുള്ളവരും ആ കൂട്ടത്തിലുണ്ട്. ആയിരം വനഗജങ്ങൾ ക്കു തുല്യം ബലമുള്ള മഹാവീരരും എത്രയെങ്കിലുമുണ്ട്. വായുതുല്യം അപ്രമേയമായ വേഗത്തോടുകൂടിയവരും അസംഖ്യമുണ്ട്. മഹാ മേഘത്താൽ ആകാശംപോലെ സുഗ്രീവസേനയാൽ കാനനം മുഴു വൻ ക്ഷണകാലത്തിനുള്ളിൽ മൂടപ്പെട്ടു. ചന്ദ്രമസ്സു നക്ഷത്രങ്ങളെ യെന്നപോലെ രാജശാസനമനുസരിച്ച് വൻമരങ്ങൾ പുഴക്കിയെടു ത്തുകൊണ്ടു നഗരദ്വാരം കാത്തുനില്ക്കുന്ന ആ വാനരബലങ്ങളെ ക്രോധതാമ്രാക്ഷനായ ലക്ഷ്മണൻ പ്രാപിച്ചു. പ്രാകാരസമീപം അണിനിരന്നുനില്ക്കുന്ന സത്വസമ്പന്നരായ ആ വാനരന്മാരെ ക ണ്ടു മഹാമതിയും നരശാർദ്ദൂലനുമായ ലക്ഷ്മണൻ ഏററവും ക്രുദ്ധനാ യി. ആർത്തമാനസനായ തന്റെ പൂർവ്വജന്റെ താല്ക്കാലികസ്ഥിതി യേയും വാനരേശ്വരനായ സുഗ്രീവന്റെ പ്രമാദത്തെയും ചിന്തിച്ചു

ചിന്തിച്ച് ആ വീരപുംഗവൻ പ്രവൃദ്ധമായ രോഷത്തിന്നു വശംവദനായി. തന്നിമിത്തം ശാർദ്ദൂലവിക്രമനായ ലക്ഷ്മണൻ ചുട്ടുനീറുന്ന ദീർഘനിശ്വാസത്തോടും സാരക്തലോചനങ്ങളോടുംകൂടെ ധൂമപരീതമായ വഹ്നിയെപ്പോലെ പ്രോജ്വലിച്ചു. ബാണമുനകളാകുന്ന ജിഹ്വാകളം, സായകങ്ങളാകുന്ന ഫണസമൂഹങ്ങളം, സ്വതേജസ്സാകുന്ന വിഷജ്വാല എന്നിവകൊണ്ട് വീരോന്മാഥിയായ സൌമിത്രി അത്ഭുതമഹാനാഗംപോലെ അത്യന്തം ഭയങ്കരനായി. പ്രദീപ്താഗ്നിപോലെ ഉദ്ഭാസുരനും ക്രുദ്ധസർപ്പത്തെപ്പോലെ ഭീകരനുമായ ലക്ഷ്മണനെക്കണ്ട് അംഗദൻ പരിത്രസ്തനായി. ഇങ്ങിനെ അവൻ വിഷമിച്ചുനില്ക്കെ മഹായശസ്വിയും ക്രോധതാമ്രാക്ഷനുമായ സുമിത്രാത്മജൻ അവനോടിങ്ങിനെ പ്രവചിച്ചു. "ഹേ! വത്സ! നീ ചെന്നു സുഗ്രീവനോട് എൻെറ ആഗമനത്തെ പറയുക. അരിന്ദമനും ഭ്രാതൃവ്യസനസന്തപ്തനുമായ രാമാനുജൻ ഇതാ പുരദ്വാരത്തിൽ വന്നു നില്ക്കുന്നു. അവൻ പറയുന്നതു നന്നെന്നു തോന്നുന്നപക്ഷം അപ്രകാരം പ്രവർത്തിക്ക. ഹേ! അംഗദ! ഈ വിവരം സുഗ്രീവനെ അറിയിച്ചു നീ വേഗം തിരിച്ചുപോരിക." ലക്ഷ്മണൻെറ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ട് ശോകസംഭ്രാന്തനായ അംഗദൻ അതിദ്രുതം സുഗ്രീവസന്നിധിയിൽ ചെന്നു വന്ദിച്ച് ലക്ഷ്മണൻ ഗോപുരദ്വാരത്തിൽ വന്നുനില്ക്കുന്നുണ്ടെന്നു വിവരം ഉണർത്തിച്ചു. അവൻ തൻെറ പിതാവിൻെറ കാല്ക്കൽ വീണു വീണ്ടും വീണ്ടും സംഗതികൾ വിവരിച്ചു. തൻെറ മാതാവിൻെറയും രുമയുടെയും ചരണങ്ങൾ തൊട്ടു കുമ്പിട്ട് അവരെയും വൃത്താന്തം ധരിപ്പിച്ചു. എത്രതന്നെ പറഞ്ഞിട്ടും നിദ്രാമദനും കാമോന്മത്തനുമായ സുഗ്രീവന് ഒട്ടും ഉണർവ്വുണ്ടായില്ല. വാനരന്മാരാകട്ടെ ലക്ഷ്മണനെക്കണ്ട് ഭയവിമോഹിതചേതസ്സുകളായി കിലുകിലാഘോഷം മുഴക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ചിലർ ഭയന്നു വിറച്ച് അട്ടഹാസംചെയ്തു. മററു ചിലർ അങ്ങുമിങ്ങും പാഞ്ഞ് ഗിരിനിർഝരഘോഷംപോലെയും സിംഹനാദംപോലെയും വജ്രാശനിപോലെയും ഉഗ്രനാദം മുഴക്കി. മദവിഹ്വലനും വ്യാകുലസ്രഗ്വിഭൂഷിതനുമായ സുഗ്രീവൻ ഈ ഘോഷങ്ങളെല്ലാം കേട്ട്

പെട്ടെന്നു നിദ്ര കൈവിട്ടു. ആസമയം അവൻ അംഗദൻ പറയുന്ന വാക്കുകൾ ഒരുവിധം കേട്ടു. അംഗദനോടൊരുമിച്ചു രാജസന്നിധിയിൽ ചെന്നിട്ടുള്ള സുസമ്മതരും ഉദാരശീലന്മാരുമായ പ്ലവഗേശ്വരന്റെ അമാത്യപ്പരിഷകളും ലക്ഷ്മണൻ വന്നിട്ടുണ്ടെന്നുള്ള സംഗതി സുഗ്രീവനോടുണർത്തിച്ചു. അനന്തരം അവർ ധർമ്മാർത്ഥസംയുക്തമായ സാമവാക്കുകൾ ഉരചെയ്തു സുഗ്രീവനെ പ്രസാദിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു് ഇന്ദ്രസന്നിധിയിൽ അമരന്മാരെന്നപോലെ കപീശ്വരാന്തികം സ്ഥിതിചെയ്തു. "സത്യസന്ധരും ഉദാരബുദ്ധികളുമായ രാമലക്ഷ്മണന്മാരുടെ വയസ്യഭാവം ഹേ! പ്ലവഗേശ്വര! തിരുവടിക്കു ലബ്ധമായി. തന്നിമിത്തം ഹേ! രാജൻ! അങ്ങേക്കു രാജ്യവും രാജ്യലക്ഷ്മിയും സിദ്ധിക്കയും ചെയ്തു. ഗംഭീരാശയരും ഭൂമി മുഴുവൻ ഭരിപ്പാൻതക്ക സമർത്ഥരുമായ അവരിൽ ഇളയവൻ—ലക്ഷ്മണൻ—ഇതാ ധനുഷ്പാണിയായി നഗരദ്വാരത്തിൽ വന്നു നിൽക്കുന്നു. സർവ്വ വാനരന്മാരും ആ വീരകേസരിയെ കണ്ടു ഭയന്നു് ഘോരതരം മുറവിളിക്കുന്നു. ശ്രീരാഘവന്റെ ആജ്ഞയനുസരിച്ചു് വീരഭ്രുകനായ ആ പുരുഷപുംഗവൻ ഉത്സാഹമാകുന്ന മഹാരഥത്തിൽ കയറി വാക്യമാകുന്ന സാരഥിയോടുകൂടി ഗോപുരദ്വാരത്തിൽ വന്നു ചേർന്നിരിക്കുന്നു. ഹേ! രാജൻ! താരേയനായ അംഗദനെ ആ രണശൂരൻതന്നെയാണു് നിന്തിരുവടിയുടെ സന്നിധിയിലേക്കു പറഞ്ഞയച്ചതു്. ഹേ! പ്ലവഗേശ്വര! രോഷസംരക്തലോചനനായി ആ മഹാത്മാവു് ഇപ്പോഴും അവിടെത്തന്നെ നില്ക്കുന്നുണ്ടു്. ഹേ! വിക്രമരാശേ! വാനരസമൂഹത്തെ മുഴുവൻ ചുട്ടു ഭസ്മമാക്കത്തക്കവണ്ണമുള്ള ക്രോധം ആ ഗംഭീരപുരുഷന്റെ നേത്രങ്ങളിൽ സ്ഫുരിക്കുന്നു. ഹേ! രാജർഷേ! ബന്ധുമിത്രസമേതം നിന്തിരുവടി വേഗം ചെന്നു് ആ വീരപുംഗവനെ നമസ്കരിക്കുക. സൌമ്യവാക്കുകൾകൊണ്ടഭിവാദ്യംചെയ്തു് നിന്തിരുവടി അദ്ദേഹത്തെ പ്രശാന്തനാക്കുക. ഹേ! വിക്രമരാശേ! എഴുന്നേല്ക്കുക. ധർമ്മാത്മാവായ രാമചന്ദ്രന്റെ ഹിതം എന്തോ അതു് അങ്ങുന്നു നിർവ്വഹിക്ക. പ്രതിജ്ഞയെ നിറവേററി സത്യസന്ധനെന്ന പേർ നിന്തിരുവടി നിലനിർത്തുക."

സർഗ്ഗം-32

രാമാനുജനായ ലക്ഷ്മണൻ നന്ന ക്രുദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നുവെന്ന വിവരം അംഗദനിൽനിന്നും തന്റെ സചിവന്മാരിൽനിന്നും മനസ്സിലായപ്പോൾ സുഗ്രീവൻ താൻ ഇരുന്നിടത്തിൽനിന്ന സസംഭ്രമം എഴുന്നേറ്റു. അനന്തരം മന്ത്രതന്ത്രജ്ഞനായ ആ വാനരപുംഗവൻ മന്ത്രകുശലന്മാരായ തന്റെ മന്ത്രിപ്രഭൃതികളെ നോക്കി ഗുരുലാഘവപരിജ്ഞതയോടെ ഈവിധം വദിച്ചു. "ഹേ! സചിവന്മാരെ! ഞാൻ ലക്ഷ്മണനെ ദ്വേഷിക്കയൊ ആ പ്രഭുവിന് അഹിതമായി വല്ലതും പ്രവർത്തിക്കയൊ ഉണ്ടായിട്ടില്ല. പിന്നെ ആ മഹാനുഭാവൻ എന്റെ നേരെ ഈവിധം ക്രുദ്ധിപ്പാൻ കാരണമെന്തു? എന്നെ അവമാനിപ്പാൻ ലാക്കുനോക്കിയിരിക്കുന്ന ദുർബ്ബുദ്ധികളായ എന്റെ വൈരികളിൽ വല്ലവരും പക്ഷെ എന്നെപ്പറ്റി ലക്ഷ്മണനോടു ഏഷണിപറഞ്ഞിരിക്കാം. ലക്ഷ്മണന്റെ ക്രോധത്തിന്ന കാരണമെന്തെന്നാണ് നമുക്ക മുമ്പിൽ ചിന്തിക്കേണ്ടതു്. പിന്നീട് വേണ്ടുന്നതു പ്രവർത്തിക്കാം. വാസ്തവം പറയുകയാണെങ്കിൽ ശ്രീരാഘവനേയൊ ലക്ഷ്മണനേയൊ എനിക്ക ലേശം ഭയമില്ല. അകാരണമായി മിത്രങ്ങൾ പരിഭവിക്കുന്നുവെങ്കിൽ അതു മനസ്സിന്ന വലുതായ പരിതാപമല്ലെ. മിത്രങ്ങളെ സമ്പാദിക്കയെന്നതു് എത്രയും സുകരമാണ്. എന്നാൽ ആ വേഴ്ചയെ പരിപാലിക്കുവാനാണ് വളരെ പ്രയാസം. ചിത്തചാഞ്ചല്യംനിമിത്തം കേവലം ദൃഢബന്ധുവോടുള്ള പ്രീതിയുംകൂടി അല്പകാരണംകൊണ്ടു ഭേദിക്കുന്നു. ഈ സംഗതിയോർക്കുമ്പോഴാണ് എനിക്ക മഹാത്മാവായ രാഘവനിൽ ഭയം ജനിക്കുന്നതു്. ഉപകാരത്തിന്ന പകരം അപകാരംചെയ്യാൻ ഞാൻ ശക്തനല്ല." സുഗ്രീവൻ പറഞ്ഞവസാനിപ്പിച്ച ഈ വാക്കുകൾ കേട്ട് ആഞ്ജനേയനും ഹരിപുംഗവനുമായ ഹനുമാൻ അമാത്യപരിഷകൾ ചൂഴ്ന്നിരിക്കുന്ന ആ സംഘത്തിൽ തന്റെ അഭിപ്രായം ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! ഹരിഗണങ്ങളെ! എത്രയും

സാദരമായ ഈ ഉപകാരം ചെയ്തിട്ടുള്ള ശ്രേഷ്ഠമതിയായ നിന്തിരുവടി യുടെ സൗഹൃദത്തിനെ നിന്തിരുവടി വിസ്മരിക്കാത്തതിൽ എന്താശ്ച ര്യമാണുള്ളത്; ധീമാന്മാരഗ്രണിയായ ശ്രീരാഘവൻ ഒട്ടും ഖേദം കൂടാതെ നിന്തിരുവടിക്കുവേണ്ടി ശക്രതുല്യപരാക്രമനായ ബാലി യെ പോരിൽ നിഗ്രഹിച്ചുവല്ലോ. ഇതാലോചിക്കുമ്പോൾ പ്രണ യം നിമിത്തമാണ് ഇപ്പോൾ ശ്രീരാഘവൻ നിന്തിരുവടിയോടു ക്രു ദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു നിശ്ചയമാണ്. പരവീരഘാതിയായ ആ പുരുഷപുംഗവൻ തന്റെ ഭ്രാതാവായ ലക്ഷ്മണനെ നിന്തിരുവടിയു ടെ സമീപത്തേക്കയച്ചിട്ടുള്ളതും ആ കാരണംകൊണ്ടുതന്നെ. ഹേ! കപികുലനാഥാ! കാലജ്ഞനായ അങ്ങുന്ന് പ്രമാദംനിമിത്തം കാലംപോയതറിഞ്ഞതില്ല. ശരത്തും പാലയും പൂത്തു. സുപ്രസന്ന കാന്തിയോടുകൂടിയ ശരത്കാലവും വന്നണഞ്ഞു. മേഘങ്ങൾ ആ കാശത്തെ വിട്ടുമാറി. നക്ഷത്രങ്ങൾ നിർമ്മലമായി പ്രകാശിക്കു ന്നു ദിക്കുകളും നദികളും ഒരുപോലെ തെളിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു. എ ന്നിട്ടും നിന്തിരുവടി രാമകാര്യത്തെപ്പറ്റി യാതൊന്നും ചിന്തിക്കു ന്നില്ലല്ലോ. ഹേ! ഹരീശ്വര! നിന്തിരുവടി പ്രമാദംനിമിത്തം മതി മറന്നുപോയെന്നു കരുതിയാണ് ലക്ഷ്മണൻ ഇപ്പോൾ ഇവിടെ ആ ഗതനായിരിക്കുന്നത്. ഭാര്യാവിരഹം നിമിത്തം നന്നേ പരിതപി ക്കുന്ന മഹാത്മാവായ ശ്രീരാഘവൻ അനുജൻമുഖേന പറയുന്ന ഈ പരുഷവചനങ്ങൾ നിന്തിരുവടി കാര്യമായിട്ടു കരുതരുത്. ഹേ! രാജൻ! അപരാധിയായ നിന്തിരുവടി വേഗം ചെന്ന് ആ മഹാ ത്മാവിനെ ആദരപൂർവ്വം അഞ്ജലിചെയ്തു. ആ പ്രഭുവെ പ്രസാദി പ്പിക്കുക. ധർമ്മജ്ഞന്മാരായ മന്ത്രിമാർ പാർത്ഥിവനോട് ഹിതം പറ യുകയാണ് വേണ്ടത്. ഹേ! രാജൻ! ഇന്നിമിത്തമാണ് ഞാൻ നി ന്തിരുവടിയുടെ മുമ്പാകെ വന്നിന്ന് ഹിതമായി ഇങ്ങിനെ വചി ക്കുന്നത്. ശ്രീരാഘവൻ കോപിച്ചു വില്ലെടുക്കുന്നുവെങ്കിൽ ദേവന്മാ രാരോ ഗന്ധർവ്വന്മാരോ ആ വീരനെതിരില്ല. ജഗത്തു മുഴുവൻ ആ പുരുഷപുംഗവന്റെ കീഴടങ്ങിയേ മതി. പ്രസന്നനായ അവനെ വീണ്ടും കോപകലുഷിതനാക്കിത്തീർക്കുന്നതു നന്നല്ലതാനും

തന്നല്ല. വിശേഷിച്ചും ചെയ്ത ഉപകാരത്തെ വിസ്മരിക്കാത്ത കൃതജ്ഞന്ന് ഇത് ഒരിക്കലും വിഹിതമല്ല. പുത്രമിത്രങ്ങളോടുകൂടെ നിന്തിരുവടി വേഗം ചെന്ന് ആ മഹാത്മാവെ കൈവണങ്ങുക. അങ്ങുന്നു ചെയ്ത പ്രതിജ്ഞയെ നിറവേററുക. ഭാര്യ ഭർത്താവിന്നെന്നപോലെ നിന്തിരുവടി അദ്ദേഹത്തിന്നു കീഴ്‌വഴങ്ങുക. ഹേ! കപീന്ദ്ര! രാമലക്ഷ്മണന്മാരുടെ ശാസനം അങ്ങുന്നു മനസ്സുകൊണ്ടുപോലും അനാദരിക്കരുത്. ഇന്ദ്രതുല്യപരാക്രമിയായ ആ ശ്രീരാഘവന്റെ മഹാശക്തി നിന്തിരുവടിക്കറിഞ്ഞുകൂടാത്തതല്ല.

സർഗ്ഗം-33

അനന്തരം പരവീരഹന്താവായ ലക്ഷ്മണൻ രാമശാസനം കൈക്കൊണ്ടു കിഷ്കിന്ധാപുരിയിൽ പ്രവേശിച്ചു. പുരപാലം കാത്തുനിൽക്കുന്ന ഭീമകായന്മാരും ബലശാലികളുമായ സർവ്വ വാനരന്മാരും ദാശരഥിയെക്കണ്ടു കൈകൂപ്പിനിന്നതേയുള്ളു. ക്രോധകാഠിന്യത്തോടെ നിശ്വസിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ദശരഥാത്മജനെക്കണ്ടപ്പോൾ ഭയനിമിത്തം അവർ സംഭ്രാന്തചിത്തരായി. അവരിൽ ആർക്കും ലക്ഷ്മണനെത്തടുപ്പാൻ ധൈര്യമുണ്ടായില്ല. ശ്രീമാനായ സൌമിത്രിയാകട്ടെ—കോട്ടക്കകം കടന്നുചെന്ന് യഥേഷ്ടം പുഷ്പിച്ചു ദിവ്യശോഭയോടെ വിളങ്ങുന്ന രമ്യകാനനങ്ങളും കാഞ്ചനമയങ്ങളും രത്നൌഘങ്ങൾകൊണ്ടു സവിശേഷം പരിലസിക്കുന്നവയുമായ പത്തനപംക്തികളും വീക്ഷിച്ചു. ഹർമ്മ്യപ്രാസാദങ്ങൾ, മനോഹരങ്ങളായ അസംഖ്യം വാണിജ്യവീഥികൾ എന്നിവകൊണ്ടു പുരം വിചിത്രതരം ശോഭിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. സർവ്വാഭീഷ്ടങ്ങളേയും പ്രദാനം ചെയ്യുന്നവയോ എന്നു തോന്നുമാറ് കാമ്യതരുക്കൾ എത്രയെങ്കിലും അവിടെ പൂത്തു കാച്ചു നിന്നിരുന്നു. ദേവഗന്ധർവ്വന്മാരുടെ സന്താനങ്ങളും കാമരൂപികളും പ്രിയദർശനന്മാരും ദിവ്യമാല്യാംബരധാരികളുമായ അനേകശതം വാനരന്മാർ അവിടമെങ്ങും സഞ്ചരിച്ചു

കൊണ്ടിരുന്നു. ഉത്തമഗന്ധവും വിചിത്രശോഭയുമുള്ള അകിൽ, ചന്ദനം, പത്മം തുടങ്ങിയ വിശിഷ്ടവസ്തുക്കളുടെ പരിമളവും മദ്യഗന്ധവും സർവ്വത്ര വ്യാപിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. നിസ്സീമകാന്തിയോടുകൂടിയ ആ പുരിയിൽ നിർമ്മലജലം നിറഞ്ഞൊഴുകുന്ന അസംഖ്യം നളിനങ്ങളും മഹാഭാഗനായ സുമിത്രാത്മജൻ കാണുകയുണ്ടായി. രാജമാർഗ്ഗത്തിൽ നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള അംഗദൻ, മൈന്ദൻ, ദ്വിവിദൻ, വിദ്യുന്മാലി, ഗവയൻ, ഗവാക്ഷൻ, ഗജൻ, ശരഭൻ, സൂര്യാക്ഷൻ, സമ്പാതി, സുബാഹു, വീരബാഹു, ഹനുമാൻ, മഹാമനസ്കനായ നളൻ, സുഷേണൻ, കുമുദൻ, ജാംബവാൻ, താരൻ, സുപാടലൻ, സുനേത്രൻ, നീലൻ, ദധിമുഖൻ തുടങ്ങിയ അസംഖ്യം കപിമുഖ്യന്മാരുടെ അതിരമ്യങ്ങളും അത്യുന്നതങ്ങളുമായ പത്തനങ്ങളും കണ്ടു കാകുൽസ്ഥാത്മജൻ സഞ്ചരിച്ചു. ഏറ്റവും ഉദാരമായും ദുരാധൃഷ്യമായും നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടവയായിരുന്നു ആ മന്ദിരങ്ങൾ. പാണ്ഡുരമേഘംപോലെ പരിശോഭിക്കുന്നതും ദിവ്യമാല്യങ്ങളാൽ അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടതുമായ ആ പുരം ധനധാന്യങ്ങളെക്കൊണ്ടും രത്നങ്ങളെക്കൊണ്ടും വിശിഷ്യ പ്രകാശിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. വെൺമുകിൽപോലെ കാന്തിയുള്ള പ്രാകാരങ്ങൾകൊണ്ടു തീരെ ദുഷ്പ്രാപമായ ആ കപീശ്വരവേശ്മം മഹേന്ദ്രഹർമ്മ്യംപോലെ സുമനോഹരമായിരുന്നു. കൈലാസശൃംഗംപോലെ, അത്യുന്നതവും ശുഭ്രവുമായ അസംഖ്യം പ്രാസാദശിഖരങ്ങൾകൊണ്ടു രമ്യവുമായ ആ വാനരേന്ദ്രമന്ദിരം അത്യന്തം വിളങ്ങിയിരുന്നു. മഹേന്ദ്രദത്തങ്ങളും മഹാശ്രീയോടുകൂടിയവയും നീലജീമൂതംപോലെ പരിലസിക്കുന്നവയും നിറയെ പുഷ്പിച്ചുനില്ക്കുന്നവയുമായ കാമ്യതരുക്കളും അവയുടെ രമ്യച്ഛായയും കിഷ്കിന്ധാപുരിയെ സുപ്രസന്നമാക്കിത്തീർത്തിരുന്നു. ബലശാലികളും ശസ്ത്രപാണികളുമായ അനേകം വാനരന്മാർ നഗരദ്വാരങ്ങൾ കാത്തുനിന്നിരുന്നു. വെളുത്ത മാല്യങ്ങൾകൊണ്ടലങ്കരിച്ച് വെണ്മയോടെ വിളങ്ങുന്ന ആ കാഞ്ചനഗോപുരങ്ങളെല്ലാം കടന്ന തേജോനിധിയായ ലക്ഷ്മണൻ യാതൊരു തടസ്ഥവുംകൂടാതെ മഹാമേഘത്തെ ഭാസ്കരനെന്നപോലെ കപീശ്വരവേശ്മത്തെ പ്രാപിച്ചു.

വാനരന്മാരാൽ സംനിബിഡവും എഴുനില ഹൎമ്മ്യങ്ങളോടുകൂടിയതു
മായ ഓരോ സൌധവും കടന്നുകടന്നു ലക്ഷ്മണൻ മഹത്തും സമൃ
ദ്ധവുമായ സുഗ്രീവാന്തഃപുരത്തേയും ദൎശിച്ചു. വിശിഷ്ടാസ്തരണ
ങ്ങൾ വിരിച്ചിട്ടുള്ള കാഞ്ചനമയമായ പൎയ്യങ്കങ്ങൾ, വെള്ളിക്കട്ടില
കൾ, വരാസനങ്ങൾ മുതലായവകൊണ്ടു് അന്തഃപുരം രമണീയമാ
യിരുന്നു. വാദ്യതാളധ്വനികളും കൎണ്ണാനന്ദകരമായ വീണാരവവും
ചുററും വ്യാപിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. മധുരമനോരമങ്ങളായ ആ ഉദ്
സ്വനങ്ങളെ മഹാബലനായ ലക്ഷ്മണൻ സാനന്ദം ആസ്വദിച്ചു.
രൂപയൌവനഗൎവ്വിതകളായ അസംഖ്യം വാനരസ്ത്രീകളേയും ലക്ഷ്മ
ണൻ അവിടെ ദൎശിച്ചു. അഭിമാനസമ്പന്നകളും ചിത്രമാല്യാദ്യ
കളും വിശിഷ്ടഭൂഷണങ്ങളാൽ അലംകൃതകളുമായ ആ വനിതാരത്ന
ങ്ങൾ അവിടെ യഥേഷ്ടം വിഹരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അസംതൃപ്ത
കളോ വ്യഗ്രചിത്തകളോ ആയി അവിടെ ആരും ഉണ്ടായിരു
ന്നില്ല. സന്തുഷ്ടിയും വിഭവവൃദ്ധിയുംകൊണ്ടു പ്രസന്നമതികളാ
യിത്തീൎന്നിട്ടുള്ള അവരുടെ ക്രീഡാലാപങ്ങളും തളകിലുക്കം അ
രഞ്ഞാണനാദം തുടങ്ങിയ ഭൂഷണാരണിതങ്ങളും കേട്ടു ലക്ഷ്മണൻ
ലജ്ജിച്ചുപോയി. എങ്കിലും ഈ ആഭരണധ്വനിയും മററും സൌ
മിത്രിയുടെ രോഷത്തെ അടക്കുവാൻ മാത്രം സമൎത്ഥങ്ങളായിരുന്നി
ല്ല. ക്രോധകാഠിന്യത്താൽ അവൻ തന്റെ ചെറുഞാണൊലികൊ
ണ്ടു ദിക്കുകളെയും പൂരിപ്പിച്ചു. ചാരിത്ര്യശുദ്ധിയാൽ മഹാബാഹു
വായ അവൻ അന്തഃപുരത്തിൽ പ്രവേശിക്കാതെ ഒരു വിജനസ്ഥ
ലത്തു ചെന്നുനിന്നു മൌനം കൈക്കൊണ്ടു. തന്റെ സോദരനെ
ചിന്തിച്ചുള്ള ശോകനിമിത്തം സൌമിത്രിയുടെ അന്തരംഗം അ
ഭിഹതമായി. വീരബാഹുവായ ലക്ഷ്മണന്റെ ഞാണൊലി കേട്ടു്
"അംഗദൻ പറഞ്ഞതു ശരിതന്നെ. ഭ്രാതൃവത്സലനായ ലക്ഷ്മണൻ
ഇതാ എത്തിക്കഴിഞ്ഞു" എന്നിങ്ങിനെ ചിന്തിച്ചു വിറച്ചുകൊണ്ടു
പ്ലവഗാധിപനായ സുഗ്രീവൻ ഏററവും സംഭ്രമിച്ചു. ജ്യാനിനാദ
ത്താലും അംഗദന്റെ വചനങ്ങളാലും ലക്ഷ്മണൻ ആഗതനായിട്ടു
ണ്ടെന്നു ബോദ്ധ്യമായപ്പോൾ സുഗ്രീവന്റെ വദനം വരണ്ടുപോയി.

അനന്തരം ത്രാസസംഭ്രാന്തമാനസനായ ആ വാനരൻ പ്രിയദൎശന
യായ താരയോടു് ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! സുഭ്രു! പ്രകൃത്യാ മൃദു
ചിത്തനായ രാഘവാനുജൻ ഈ വിധം ക്രുദ്ധിപ്പാൻ കാരണമെന്തു!
ആ വീരൻ ദുസ്സഹമായ രോഷത്തോടുകൂടിയാണല്ലൊ ഇവിടെ ആ
ഗതനായിരിക്കുന്നതു്. ഇതിന്നുള്ള ഹേതുവെന്തെന്നു ഞാൻ അറി
യുന്നില്ല. നരോത്തമനായ ഈ കുമാരൻ വൃഥാ കോപിക്ക പതി
വില്ല. ആ മഹാനുഭാവന്നു ഞാൻ വല്ല അപ്രിയവും ചെയ്തതായി
ഹേ! താരേശാനനേ! നീ ഓൎക്കുന്നുണ്ടോ. ഉണ്ടെങ്കിൽ ഇന്നതെ
ന്നു പറയുക. 'പക്ഷെ നീതന്നെ ആ മഹാത്മാവെ കണ്ടു് വിവരം
പറഞ്ഞാലൊ—അതാണു ഉത്തമം. നീ വേഗം ചെന്നു സാന്ത്വ
നവാക്യങ്ങൾകൊണ്ടു സൌമിത്രിയെ പ്രസാദിപ്പിക്കുക. നിന്നെക്കാ
ണുമ്പോൾ വിശുദ്ധാത്മാവായ ആ വീരപുരുഷന്റെ അമൎഷം പ
ക്ഷെ അടങ്ങിയെന്നു വരാം. മഹാത്മാക്കൾ ഒരിക്കലും സ്ത്രീകളിൽ
ക്രൂരത കാട്ടാറില്ല. നീ ചെന്നു അദ്ദേഹത്തെ സമാധാനിപ്പിച്ചശേ
ഷമെ ശത്രുനാശിയും കമലപത്രാക്ഷനുമായ ലക്ഷ്മണന്റെ മുമ്പാ
കെ ഞാൻ ചെല്ലുന്നുള്ളു." സുഗ്രീവന്റെ ഈ വചനങ്ങൾ കേട്ടു
മദാലസയായ താര അരയിൽ കിഴിഞ്ഞുകിടക്കുന്ന ഹേമസൂത്ര
ത്തോടുകൂടെ മന്ദംമന്ദം ധാവനംചെയ്തു. നമ്രമുഖിയായി അവൾ
ലക്ഷ്മണന്റെ മുമ്പിൽ ചെന്നുനിന്നു. കപീശപത്നിയായ താര
യെ കണ്ടപ്പോൾ രാമാനുജനാകട്ടെ—നിവൃത്തകോപനായി ഉദാ
സീനഭാവം കൈക്കൊണ്ടു. സ്ത്രീസന്നികൎഷനിമിത്തം അവന്റെ
അമൎഷം അടങ്ങി. പുരുഷപുംഗവനായ ലക്ഷ്മണന്റെ ദൃഷ്ടിപ്രസാ
ദം കണ്ടു സുഗ്രീവപത്നിയായ താര പ്രണയപ്രഗൽഭങ്ങളും മഹാ
ൎത്ഥങ്ങളുമായ പ്രസന്നവാണികൾ ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! മനു
ജേന്ദ്ര! അങ്ങയുടെ ഈ കോപത്തിന്നു കാരണമെന്തു? നിന്തിരുവ
ടിയുടെ ആജ്ഞക്കു കീഴടങ്ങാത്തവർ ആരാണു്. അത്യന്തം ഘോര
മായ ദാവാഗ്നിയിൽ ചെന്നു ചാടുവാൻ ആർ ഒരുമ്പെടും." താര
യുടെ ഈ വചനങ്ങൾ കേട്ടു ലക്ഷ്മണൻ ശങ്ക കൈവിട്ടു ശാന്തമധു
രങ്ങളും ഹിതകരങ്ങളുമായ വാക്യങ്ങൾ ഇങ്ങിനെ പ്രതിവചിച്ചു.

"ഹേ! ഭർത്തൃഹിതപ്രസക്തേ! ഭവതിയുടെ ഭർത്താവ് ധർമ്മാർത്ഥ
തങ്ങളെ തീരെ പരിത്യജിച്ച് കാമവൃത്തിയിൽതന്നെ സദാ സക്ത
നായിരിക്കുന്നുവല്ലൊ. രാജ്യകാൎയ്യത്തിലും അവന്നു ശ്രദ്ധയില്ല. ശോ
കസന്തപ്തരായ ഞങ്ങളുടെ കാൎയ്യവും അവൻ വിസ്മരിച്ചു. ഹേ!
താരേ! അമാത്യപ്രകൃതികളോടൊന്നിച്ച് ഇപ്പോഴും അവൻ കു
ടിച്ചു മദിക്കയാണല്ലൊ ചെയ്യുന്നതു്. പരിഗണിച്ചുവെച്ചിട്ടുള്ള
നാലു മാസത്തെ അവധിയും കഴിഞ്ഞുപോയ കഥ മദ്യവ്യഗ്രതയാൽ
സുഗ്രീവൻ അറിഞ്ഞില്ലെന്നുതോന്നുന്നു. ഈവിധം പാനംചെയ്യു
ന്നതുകൊണ്ട് മഹത്തായ ധർമ്മലോപം സംഭവിക്കുന്നു. ഇതു ധൎമ്മാ
ൎത്ഥസിദ്ധിക്കു പററിയതല്ല. പാനംനിമിത്തം ധൎമ്മാൎത്ഥകാമങ്ങളും
കെട്ടുപോകുന്നു. ഉപകാരത്തിന്നു പ്രത്യുപകാരം ചെയ്യാതിരിക്കു
ന്നതു് മഹത്തരമായ ധൎമ്മഹാനിയാണു്. ഗുണവാനായ മിത്രത്തി
ന്റെ അഭാവം അൎത്ഥഹാനിക്കും കാരണമായിത്തീരുന്നു. സത്യധൎമ്മ
പരായണനായ ഒരു മിത്രം അൎത്ഥഗുണംകൊണ്ടു വലിയതത്രെ. ഈ
രണ്ടു ഗുണങ്ങളോടുകൂടിയ മിത്രം ലുപ്തമാകയാൽ ഇതാ സുഗ്രീവൻ
ധൎമ്മവ്യവസ്ഥിതനല്ലാതായിഭവിച്ചുകഴിഞ്ഞു. അതിനാൽ ഹേ!
കാൎയ്യതത്വജ്ഞേ! മേലിൽ ചെയ്യേണ്ടുന്നതെന്തെന്നു നീ തന്നെ
ചിന്തിച്ചു നിശ്ചയിക്കുക." ലക്ഷ്മണന്റെ ധൎമ്മാൎത്ഥയുക്തമായ ഈ
മധുരഭാഷിതം കേട്ടു താര രാമകാൎയ്യത്തെ ഉദ്ദേശിച്ച് വിശ്വാസ
പൂൎവ്വം വീണ്ടും സൌമിത്രിയോടിങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! ക്ഷിതി
പാലപുത്ര! നിന്തിരുവടി കോപിക്കുവാൻ തക്കവണ്ണം കാലം അ
തീതമായിട്ടില്ല. വിശേഷിച്ചും വിധേയരായ ഇഷ്ടജനങ്ങളിൽ അ
ങ്ങന്ന് ഈവിധം കോപിക്കുന്നതു ധൎമ്മമല്ല. ഹേ! വീര! നിന്തിരു
വടിയുടെ ഹിതത്തെ കാംക്ഷിക്കുന്നവനായ വാനരേശ്വരന്റെ ഈ
പ്രമാദം അങ്ങന്നു ക്ഷമിക്കേണമെ. ഹേ! കുമാര! ഉൽകൃഷ്ടവീൎയ്യ
ഗുണസമ്പന്നനായ നിന്തിരുവടി അപകൃഷ്ടവീൎയ്യനിൽ കോപിക്കു
ന്നതു ന്യായമാണോ. ഹേ! വിക്രമരാശേ! നിന്തിരുവടിയുടെ രോ
ഷത്തിന്നു കാരണം എന്തെന്നു ഞാൻ അറിയുന്നു. ഹരീശ്വരൻ
നിന്തിരുവടിയുടെ കാൎയ്യത്തിന്നു അല്പം കാലവിളംബം വരുത്തിയ

ന്നതാണ്. നിന്തിരുവടി ഹരീശ്വരന്നു ചെയ്തിട്ടുള്ള ഉപകാരം ഒരി
ക്കലും വിസ്മരിക്കത്തക്കതല്ലെന്നു എനിക്കു നല്ല നിശ്ചയമുണ്ട്. വാ
നരേശ്വരൻ മേലിൽ ചെയ്യേണ്ടതെന്തെന്നും ഹേ! വീര! ഞാൻ ന
ല്ലപോലെ അറിയുന്നു. അവിഷഹ്യമായ മനോഭവന്റെ ബലവീ
ൎയ്യവും ഇന്നവിധമാണെന്ന് എനിക്കറിയാം. വാനരേശ്വരനായ
സുഗ്രീവനെ ഏതുനിമിത്തമാണ് മന്മഥൻ അവശനാക്കിത്തീ
ൎത്തിട്ടുള്ളതെന്നും ഞാൻ അറിയാതെയില്ല. എന്നാൽ ഹേ! കുമാര!
കാമതന്ത്രം അറിഞ്ഞുകൂടാത്തവനാണ് നിന്തിരുവടി ഇൗവിധം അ
മൎഷത്തിന്നു വശംവദനാകുന്നത്. മദാന്ധനായ ഒരുവൻ ദേശ
കാലങ്ങളെയോ ധൎമ്മാൎത്ഥങ്ങളെയോ കാണുന്നില്ല. സ്മരസായക
ങ്ങൾക്കു നന്ന വശംകെട്ടുകയാൽ വാനരേശ്വരൻ ഇതാ നില്ലജ്ജനാ
യിരുപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഹേ! പരവീരഘാതിൻ! സഹോദരനായ
ഈ വാനരവംശനാഥനിൽ ഉണ്ടായിട്ടുള്ള കോപത്തെ പരിത്യജി
ച്ചു നിന്തിരുവടി പ്രശാന്തനാകേണമെ. ധൎമ്മജ്ഞന്മാരും തപോ
ധനന്മാരുമായ മഹൎഷിമാരുംകൂടി കാമപാശത്തിൽ പെട്ടു മോഹി
ക്കുന്നു. അങ്ങിനെയിരിക്കെ ഒരു വാനരനും പ്രകൃത്യാ ചപലനുമാ
യ സുഗ്രീവന്റെകഥ പറയേണമൊ. എന്നുമാത്രമല്ല രാജപദം പ്രാ
പിച്ചവനുമാണല്ലൊ ഇപ്പോൾ സുഗ്രീവൻ. ഈ നിലയിലുള്ള ഏ
തൊരുവനാണ് സുഖവൃത്തിയിൽനിന്നു നിവൃത്തനാകുക." അൎത്ഥ
ങ്ങളായ ഇൗവിധം മധുരവാക്കുകൾകൊണ്ടു വാനരനാരിയായ താ
ര ലക്ഷ്മണനെ ആശ്വസിപ്പിച്ചു. മദവ്യാകുലനായ തന്റെ പതി
യുടെ ഹിതത്തിന്നുവേണ്ടി വീണ്ടും താര തുടൎന്നുപറഞ്ഞു. "നരോ
ത്തമനായ ശ്രീരാഘവൻ സുഗ്രീവൻ ചെയ്യേണ്ടുന്ന കാൎയ്യം ഇന്ന
താണെന്നു മുമ്പുതന്നെ ആജ്ഞാപിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലൊ. കാമന്നു വിധേയ
നായിത്തീൎന്നിട്ടുണ്ടെങ്കിലും ഹേ! നൃപാത്മജ! സുഗ്രീവൻ നിന്തിരുവ
ടിയുടെ കാൎയ്യം വിസ്മരിച്ചിട്ടില്ല. ഓരോ പൎവ്വതങ്ങളിലും പാൎത്തു
പോരുന്ന വീരാഗ്രണികളും കാമരൂപികളുമായ അസംഖ്യംകോടി
വാനരന്മാർ ഇതാ ഇവിടെ വന്നുചേരുന്നതു നിന്തിരുവടി കണ്ടു
കൊൾക. ഹേ! മഹാഭാഗ! നമുക്കു അന്തഃപുരത്തിലേക്കു പോ

കാം. ചാരിത്രശാലികളായ സജ്ജനങ്ങളുടെ ദർശനം മിത്രദാരങ്ങൾക്ക ദോഷകരമല്ല." ഇപ്രകാരം താരയാൽ ആമന്ത്രണംചെയ്യപ്പെട്ട മഹാബാഹുവും അരിന്ദമനുമായ ലക്ഷ്മണൻ അവരോടൊന്നിച്ച് അന്തഃപുരത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു. മഹാർഹങ്ങളായ ആസ്തരണങ്ങൾ വിരിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു സുവർണ്ണപീഠത്തിന്മേൽ സൂര്യസന്നിഭനായ സുഗ്രീവൻ അവിടെ സ്ഥിതിചെയ്തിരുന്നു. വിശിഷ്ടാംബരങ്ങളും വരമാല്യങ്ങളും അണിഞ്ഞ് മഹായശസ്വിയും ദിവ്യരൂപിയും അമരേന്ദ്രതുല്യം അജയ്യനുമായ ആ വാനരശ്രേഷ്ഠനെ ലക്ഷണാന്വിതനായ ലക്ഷ്മണൻ വീക്ഷിച്ചു. സുവിഭൂഷിതകളായ പ്രമദമാരാൽ ചുററപ്പെട്ടും രുമയെ പരിരംഭണംചെയ്തുകൊണ്ടും സുവർണ്ണപരിഷ്കൃതമായ വരാസനത്തിന്മേൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന വിശാലനേത്രനായ സുഗ്രീവനെ കണ്ടപ്പോൾ ലക്ഷ്മണൻ ക്രോധംനിമിത്തം കൺ ചുകന്ന് കാലനെപ്പോലെ ദുർന്നിരീക്ഷ്യനായി.

സർഗ്ഗം-34

പുരുഷപുംഗവനായ ലക്ഷ്മണൻ അത്യന്തം ക്രുദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നതു കണ്ട് സുഗ്രീവൻ ഭയസംഭ്രാന്തിയാൽ വ്യഥേന്ദ്രിയനായി. ഭ്രാതൃശോകംനിമിത്തം സന്തപിച്ചും വർദ്ധിച്ച കോപംനിമിത്തം അത്യുഗ്രം നിശ്വസിച്ചും സ്വതേജസ്സാൽ തീവ്രതരം ജ്വലിച്ചുംകൊണ്ടിരുന്ന ലക്ഷ്മണനെ പരിഭ്രാന്തചിത്തനായ വാനരേശ്വരൻ വീക്ഷിച്ചു. ഉടൻ പൊന്നണിഞ്ഞ മഹേന്ദ്രധ്വജംപോലെ വിളങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്ന അവൻ താൻ ഇരുന്നിരുന്ന സുവർണ്ണപീഠത്തിൽനിന്നും കുതിച്ചെഴുന്നേററു. ഗഗനത്തിൽ പൂർണ്ണചന്ദ്രനെ താരാഗണങ്ങളെന്നപോലെ താരതുടങ്ങിയ സ്ത്രീകളെല്ലാം മഹാമതിയായ അവനെ ചുററിനിന്നു. താരതുടങ്ങിയ അംഗനമാരാൽ പരിവൃതനും സംരക്തലോചനനും കൃതാഞ്ജലിയോടെ കല്പവൃക്ഷം കണക്കെ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവനുമായ സുഗ്രീവനെ കണ്ടു ലക്ഷ്മണൻ സരോ

ഷാ ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! വാനര! സ്വാഭിമാനം, കരുണ, ജിതേന്ദ്രിയത്വം, സത്യം എന്നീ വൎഗ്ഗങ്ങൾകൊണ്ടു സമ്പൂൎണ്ണനായ ഒരു രാജശ്രേഷ്ഠനെ ലോകങ്ങൾ പൂജിക്കുന്നു. അധൎമ്മനിരതനായ ഏതൊരു പാൎത്ഥിവനാണ് മിത്രങ്ങൾക്കുപകാരംചെയ്യുക. പ്രതിജ്ഞാഭംഗം വരുത്തുന്നവനെക്കാൾ ഘോരഘാതകൻ മററാരാണ്. പാപകൃത്തായ ഒരുവൻ അനേകായിരം അശ്വങ്ങളെയോ ഗോക്കളെയോ സ്വജനങ്ങളെത്തന്നെയോ ഹനിപ്പാൻ പോലും മടിക്കുന്നില്ല. ഹേ! വാനരേശ്വര! ഉപകാരത്തിനു പ്രത്യുപകാരം ചെയ്യാത്തവൻ കൃതഘ്നൻതന്നെ. ഏതൊരുവൻ കൃതഘ്നനോ അവൻ സൎവ്വഭൂതങ്ങൾക്കും വധ്യനാണ്. സൎവ്വലോകങ്ങളാലും പൂജിക്കപ്പെടുന്ന ഈ തത്വം ചതുൎമ്മുഖനാൽ ഗാനംചെയ്യപ്പെട്ടതാകുന്നു. എന്നീ തത്വം ഹേ! സുഗ്രീവ! നീ നല്ലപോലെ ധരിക്ക. ബ്രഹ്മഹത്തി, സുരാപാനം, മോഷണം, വ്രതഭംഗം, ഇവയെല്ലാം നിഷ്കൃതിയുണ്ട്. എന്നാൽ കൃതഘ്നതക്കു യാതൊരു പ്രതിശാന്തിയും വിധിച്ചുകാണുന്നില്ല. ഹേ! പ്ലവംഗമ! നീ അനാൎയ്യനും, കൃതഘ്നനും, മിത്ഥ്യാപറയുന്നവനുമാണെന്ന് ഇപ്പോൾ വ്യക്തമായി. ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ നിനക്കു ചെയ്തിട്ടുള്ള ഉപകാരത്തിനു പകരം അപകാരമാണല്ലൊ നീ ചെയ്യുന്നതു്. ആ മഹാത്മാവിനു നീ പ്രത്യുപകാരമല്ലെ ചെയ്യേണ്ടതു്. സീതയെത്തിരയുവാൻ നീ ഇതുവരെ യാതൊരു പരിശ്രമവും ചെയ്തതായി കാണുന്നില്ല. ഗ്രാമ്യഭോഗങ്ങളിൽതന്നെ സദാ സക്തനായി നീ പ്രതിജ്ഞാഭംഗം വരുത്തിക്കൂട്ടി. മണ്ഡൂകത്തെപ്പിടിക്കുവാൻ വേണ്ടി മണ്ഡൂകശബ്ദം പുറപ്പെടുവിക്കുന്ന ഒരു ഘോരസൎപ്പത്തിനു തുല്യനാണ് നീ. ഈ പരമാൎത്ഥം സാധുവായ രാമചന്ദ്രൻ ഗ്രഹിച്ചില്ല. ഭാഗ്യവും മഹാ പാപിയുമായ നിനക്കു് മഹാഭാഗനായ ശ്രീരാഘവന്റെ കരുണനിമിത്തമാണല്ലൊ ഈ കപിരാജ്യം പ്രാപ്തമായതു്. അക്ലിഷ്ടകൎമ്മാവായ ശ്രീരാഘവൻ ചെയ്തിട്ടുള്ള ഉപകാരം നീ അറിയുന്നില്ലെങ്കിൽ ആ പരാക്രമശാലിയുടെ ഉഗ്രധനുസ്സിൽനിന്നു പുറപ്പെടുന്ന നിശിതബാണങ്ങൾ നിന്നിൽ ആ സ്മരണയുണ്ടാക്കും. ബാലി പോ

യ മാൎഗ്ഗം അടഞ്ഞിട്ടില്ല. ഹേ! സുഗ്രീവ! നിലയ്ക്കുനില്ക്കൂ. ചെയ്ത പ്രതിജ്ഞയെ നിറവേററുക. ഹതനായി നീ നിന്റെ അഗ്രജനെ അനുഗമിക്കേണ്ട. ഇക്ഷ്വാകുകുലവരിഷ്ഠനായ ശ്രീരാഘവന്റെ ഉഗ്രകാൎമ്മുകത്തിൽനിന്നു വിമുക്തങ്ങളാകുന്ന വജ്രസന്നിഭങ്ങളായ ബാണങ്ങളുടെ രുചി നീ അനുഭവിച്ചറിഞ്ഞിട്ടില്ല. മഹാത്മാവായ രാഘവനെ ഭജിച്ചു സുഖിച്ചിരിക്ക. സുഖത്തെ ഇച്ഛിക്കുന്ന യെവൻ ഒരിക്കലും രാമകാൎയ്യത്തെ വിസ്മരിക്കയില്ല."

സൎഗ്ഗം-35

അനന്തരം ദിവ്യശ്രീകനായ സൌമിത്രിയുടെ ഈ വാക്കു കേട്ട താരാധിപവക്ത്രയായ താര ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! ലക്ഷ്മണ! നിന്തിരുവടി ഈവിധം പരുഷവാക്കുകൾ ഉരയ്ക്കരുതു്. യാതൊരു പരുഷവാക്കിന്നും ഹരീശ്വരൻ അൎഹനല്ല. വിശേഷിച്ചും നിന്തിരുവടിയുടെ ഈ ക്രൂരവചനങ്ങൾ ഹരിവരനെ അത്യന്തം പരിതപിപ്പിക്കുന്നു. ഹേ! മഹാത്മൻ! സുഗ്രീവൻ കൃതഘ്നനല്ല, ശഠനല്ല, കഠിനചിത്തനല്ല. അവൻ അസത്യവാദിയല്ല, കുടിലബുദ്ധിയുമല്ല. ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ എത്രയും വിലയേറിയ ഉപകാരമാണ് ഹരീശ്വരനു ചെയ്തിട്ടുള്ളതു്. ആ പ്രഭു അതിന്നുവേണ്ടി ഏററവും ദുഷ്കരമായ കൎമ്മംപോലും ആചരിച്ചു. ഹേ! സുമിത്രാത്മജ! സുഗ്രീവൻ അതു വിസ്മരിച്ചിട്ടില്ല. ഈ വമ്പിച്ച വാനരരാജ്യവും വിപുലമായ കീൎത്തിയും വാനരേശ്വരനു ലഭിച്ചതു ശ്രീരാഘവന്റെ കാരുണ്യാനിമിത്തമാണ്. ആ മഹാപുരുഷന്റെ പ്രസാദംകൊണ്ടുതന്നെയാണ് രുമയും സുഗ്രീവനു ലബ്ധയായതു. എന്നെ ലഭിച്ചതും ആ രാമപ്രസാദംകൊണ്ടുതന്നെ. സുദുസ്സഹമായ ദുഃഖാൎണ്ണവത്തിൽ ചിരകാലം ആണ്ടുകിടന്നിരുന്ന വാനരേശ്വരൻ ഈ ഉത്തമസുഖം പ്രാപ്തമായപ്പോൾ മുനിശ്രേഷ്ഠനായ വിശ്വാമിത്രനെപ്പോലെ കാലംപോയതറിഞ്ഞില്ല. ഹേ! ലക്ഷ്മണ! പണ്ടു

ധൎമ്മനിരതനായ ഈ മുനിപുംഗവൻ മേനകയിൽ ലയിച്ച് ദശ
വൎഷങ്ങൾ ഒരു ദിവസംപോലെ കഴിച്ചുപോയി. കാലജ്ഞനും
മഹാദ്യുതിയുമായ ഈ തപോധനൻപോലും കാലത്തെ അറിയാ
തിരുന്ന സ്ഥിതിക്ക് പാമരന്മാരുടെ കഥയെന്ത്? ശരീരധൎമ്മത്തി
ന്നടിമപ്പെട്ടു കാമഭോഗങ്ങളിൽ ഒട്ടും തൃപ്തിവരാതെ പരിശ്രാന്തനാ
യിരുന്നിരിക്കുന്ന വാനരേശ്വരന്റെ ഈ അപരാധം ഹേ!
ലക്ഷ്മണ! നിന്തിരുവടി ക്ഷമിക്കേണമേ. ഹേ! വത്സ! തപോ
ഗ്രാഹിയായ നിന്തിരുവടി പ്രാകൃതന്മാരെപ്പോലെ പെട്ടെന്നു ഈ
രോഷത്തിന്നു വശംവദനാകുന്നവനല്ലോ. ഹേ! സൌമിത്രെ! നിന്തി
രുവടിയെപ്പോലെ സത്വസമ്പന്നനായ ഒരു മഹാപുരുഷൻ കോ
പത്തിന്നടിമയാകയോ. ഹേ! ധൎമ്മജ്ഞ! സുഗ്രീവന്നുവേണ്ടി ഇ
താ ഞാൻ നിന്തിരുവടിയോടപേക്ഷിക്കുന്നു. എന്നെ ഓൎത്തിട്ടെങ്കിലും
അങ്ങുന്നിപ്പോൾ ഈ മഹാരോഷത്തെപ്പരിത്യജിച്ചു പ്രസന്നനാകേ
ണമെ. രാമപ്രിയത്തെ കാംക്ഷിച്ച് രുമയെയും എന്നെയും ധനധാ
ന്യാദ്യൈശ്വൎയ്യങ്ങളോടുകൂടിയ ഈ കപിരാജ്യത്തെത്തന്നെയും സു
ഗ്രീവൻ വേണ്ടിവരുന്നപക്ഷം പരിത്യജിക്കുന്നവനാണ്. വാന
രേശ്വരനായ സുഗ്രീവൻ രാവണനെ രണത്തിൽ നിഗ്രഹിക്കും.
ശശാങ്കനെ രോഹിണിയോടെന്നപോലെ ശ്രീരാഘവനെ ഉത്തമമാ
ത്തമയായ സീതയോടു യോജിപ്പിക്കും. ലങ്കയിൽ ശതകോടി രാ
ക്ഷസന്മാരുണ്ട്. ദുൎദ്ധൎഷരും കാമരൂപികളുമായ അവരെ നിഗ്രഹി
ച്ചല്ലാതെ മൈഥിലിയെ അപഹരിച്ചുകൊണ്ടുപോയ രാവണനെ
കൊല്ലുകയെന്നതു സാദ്ധ്യമല്ല. മറ്റൊരു സാഹായ്യവുംകൂടാതെ രാവ
ണനെ ഹനിക്കുവാൻ സുഗ്രീവന്നു ശക്യമാണൊ എന്നുകൂടി ഞാൻ
ശങ്കിക്കുന്നു. വിശേഷിച്ചും രാവണൻ ക്രൂരകൎമ്മാവാണ്. അങ്ങി
ങ്ങനെ ഹരീശ്വരനുമായ ബാലി എന്നോടു പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതാണി
ത്. അതിനാൽ ഇതു ഏറ്റവും വിശ്വാസയോഗ്യംതന്നെ. ഹേ!
ലക്ഷ്മണ! നിന്തിരുവടിയുടെ കാൎയ്യത്തിന്നുവേണ്ടി സൈന്യശേഖരം
ചെയ്വാൻ അനവധി വാനരമുഖ്യന്മാരെ സുഗ്രീവൻ നിയോഗിച്ചുക
ഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അവർ വന്നുചേരുന്ന താമസമേയുള്ളു. അ

ആജ്ഞയനുസരിച്ച് സൈന്യമെല്ലാം ഇവിടെ വന്നുചേരേണ്ടുന്ന കാലമായി. ഹേ! അരിന്ദമ! മഹാബലവും ദീപ്തതേജസ്സുകളുമായ അനന്തം കോടി വാനരന്മാർ ഇപ്പോൾ നിന്തിരുവടിയുടെ മുമ്പാകെ സന്നിഹിതരാകും. അങ്ങുന്നു കോപത്തെപ്പരിത്യജിക്ക. ഹേ! കകുൽസ്ഥാത്മജ! പ്രവൃദ്ധമായ ക്രോധംനിമിത്തം രക്തനേത്രന്മായിബ്ഭവിച്ചിട്ടുള്ള നിന്തിരുവടിയുടെ വദനവും നേത്രങ്ങളും വാനരസ്ത്രീകളിൽ ഭയവും ആശങ്കയും വളർത്തുന്നു."

സർഗ്ഗം-36

കപീശ്വരപത്നിയായ താരയുടെ ധർമ്മസംയുക്തവും വിനയമധുരവുമായ വാക്യത്തെ ലക്ഷ്മണൻ ഏററവും മാനിച്ചു. ക്രമേണ ക്രോധത്തെ വെടിഞ്ഞു സൌമിത്രി പ്രശാന്തനായി. താരയുടെ സുധാസ്വാദുതുല്യമായ ഈ വചനങ്ങൾ ആദരിക്കപ്പെട്ടുവെന്നു കണ്ടപ്പോൾ സുഗ്രീവൻ ക്ലിന്നവസനംകണക്കെ സന്താപം പരിത്യജിച്ചു. ആ മഹാത്മാവു് തന്റെ കണ്ഠത്തിൽ വന്നു പതിച്ചുകിടക്കുന്ന ഉന്മാദമാകുന്ന മാല്യത്തെ ഛിന്നമാക്കിയുംകൊണ്ടു മദഹീനനായിബ്ഭവിച്ചു. അനന്തരം അവൻ ഭീമബലനായ ലക്ഷ്മണനെ വിനയവചനങ്ങൾകൊണ്ടു പ്രീതനാക്കി. "ഹേ! സൌമിത്രേ! പ്രനഷ്ടങ്ങളായ എന്റെ ഐശ്വര്യവും കീർത്തിയും അതിവിപുലമായ ഈ കപിരാജ്യവും എനിക്കു വീണ്ടും കിട്ടിയതു് രാമപ്രസാദത്താലാണു്. മഹാപ്രശസ്തനായ ആ ദേവന്റെ വീരകർമ്മത്തിന്നു തക്ക പ്രത്യുപകാരംചെയ്വാൻ ഹേ! അരിന്ദമ! ഏതൊരു പരാക്രമിയാണു് ശക്തനാകുക. സുഗ്രീവനെ സഹായമാക്കിത്തന്നെ ധർമ്മാത്മാവായ ശ്രീരാഘവൻ രാവണനെ സംഹരിച്ചു സീതയെ പ്രാപിക്കും. ഏകബാണത്താൽ സപ്തമഹാദ്രുമങ്ങൾ, ശൈലവനങ്ങൾ എന്നു തന്നെയല്ല ഭൂതലംപോലും വിദാരണംചെയ്തിട്ടുള്ള ആ മഹാപരാക്രമശാലിക്കു് അന്യസഹായമെന്തിന്? യാതൊരുവന്റെ ജ്യാനിനാദത്താൽ മഹാപർവ്വതങ്ങളോടുകൂടി ഭൂമിമുഴുവൻ പ്രകമ്പനം

ചെയ്തുവോ ആ വീരനു ഉണ്ടായതിന്! ഹേ! നരർഷഭ! ശ്രീരാ
ഘവൻ വൈരിനിഗ്രഹത്തിനു ചെല്ലുന്ന അവസരത്തിൽ ഞാൻ
ആ മഹാത്മാവിന്റെ പിമ്പേ നടന്നുകൊള്ളാം. വിശ്വാസനി
മിത്തമൊ പ്രണയപാരവശ്യനിമിത്തമൊ ഞാൻ അല്പം വല്ല അ
പരാധവും ചെയ്തുപോയിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ ദാസനായിരിക്കുന്ന എന്നിൽ
അങ്ങുന്നു ക്ഷമിക്കണമെ. ഹേ! ലക്ഷ്മണ! ആൎക്കുതന്നെ പിഴ
വന്നുപോകയില്ല" സുഗ്രീവന്റെ ഈ വാക്യങ്ങൾ കേട്ടു മഹാ
ത്മാവായ ലക്ഷ്മണൻ ഏറ്റവും പ്രസന്നനായി. അനന്തരം പ്രേ
മപുരസ്സരം സൌമിത്രി ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! വാനരേശ്വര!
എല്ലാംകൊണ്ടും എന്റെ ഭ്രാതാവ് ഇപ്പോൾ സനാഥനായി. വി
നീതനായ അങ്ങുന്ന് ഞങ്ങൾക്കു നാഥനായിഭവിച്ചതു ഞങ്ങളുടെ
ഭാഗ്യംതന്നെ. അങ്ങയുടെ പ്രഭാവവും പ്രദ്യോതിസ്സും ഓൎക്കുമ്പോൾ
കപിരാജ്യഭോഗങ്ങൾ ഭുജിക്കുവാൻ അങ്ങുന്നർഹനാണ്. അങ്ങ
യുടെ മൈത്രിനിമിത്തം ശ്രീരാഘവൻ ഇതാ വിപുലപ്രതാപിയായി.
ഇനി ഉടനെ ആ മഹാത്മാവ് ശത്രുക്കളെ സംഹരിക്കും. കൃത
ജ്ഞനും ധൎമ്മതത്വജ്ഞനും യുദ്ധകൎമ്മവിചക്ഷണനുമായ ഭവാ
ന്റെ വചനങ്ങളാണ് ഹേ! സുഗ്രീവ! അങ്ങുന്നിപ്പോൾ ഉരചെ
യ്തത്. അന്യരിലുള്ള ദോഷങ്ങൾ കണ്ടറിഞ്ഞ് അവയെ പരിഹ
രിപ്പാൻ ശ്രീരാഘവനെപ്പോലെതന്നെ ഹേ! വീര! അങ്ങുന്നും ച
തുരനാണ്. വിക്രമംകൊണ്ടും ബലവീൎയ്യങ്ങൾ കൊണ്ടും അങ്ങുന്നു
രാമനു സമനാണ്. അങ്ങയുടെ സാഹായ്യം ദൈവദത്തമാണെ
ന്നു ഞാൻ കരുതുന്നു. ഹേ! കപിപുംഗവ! ഭവാൻ എന്നോടൊ
ന്നിച്ചുതന്നെ പുറപ്പെട്ടുപോരുക. എന്നാൽ ഭാൎയ്യാപഹരണനി
മിത്തം വ്യഥിതഹൃദയനായിഭവിച്ചിരിക്കുന്ന അങ്ങയുടെ വയസ്യ
നെ വേഗം ആശ്വസിപ്പിക്കാമല്ലൊ. ഹേ! വാനരേശ്വര! ശോ
കാഭിഹതനായ രഘുവരന്റെ മുഖേനിലകണ്ടു ഈ പരുഷവചന
ങ്ങൾ ഞാൻ അങ്ങയോടു പറഞ്ഞുപോയി. അതിൽ അങ്ങുന്നു
ഒട്ടും പരിഭവിക്കരുത്."

സർഗ്ഗം-37

മഹാത്മാവായ ലക്ഷ്മണന്റെ ഈ വാക്യങ്ങൾ കേട്ട സുഗ്രീവൻ തന്റെ അരികിൽ നിന്നിരുന്ന മന്ത്രിപ്രവരനായ മാരുതിയോടിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "മഹേന്ദ്രം, വിന്ധ്യം, ഹിമവാൻ, കൈലാസം, പാണ്ഡുരശിഖരങ്ങളോടെ വിളങ്ങുന്ന മന്ദരം എന്നീ പഞ്ചമഹാശൈലങ്ങൾ, തരുണാദിത്യശോഭയോടെ പടിഞ്ഞാറുഭാഗത്തു സമുദ്രക്കരയിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ഉത്തുംഗശൃംഗങ്ങളോടുകൂടിയ മററു ധരണീധരങ്ങൾ, സന്ധ്യാഭ്രംപോലെ പൂർവ്വദിക്കിൽ പരിലസിക്കുന്ന ആദിത്യഭവനമായ ഉദയഗിരി, കരിങ്കാറുപോലെ ഗംഭീരതരം സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന അഞ്ജനക്കുന്ന്, ബാലസൂര്യനുതുല്യം ജ്വലിക്കുന്ന മഹാരുണപർവ്വതം, ഭീമതമമായ പത്മതാലവനങ്ങൾ എന്നീ പ്രദേശങ്ങളിലെല്ലാം ഹേ! പ്ലവംഗമ! കുഞ്ജരതുല്യം ബലശാലികളായ അസംഖ്യം വാനരന്മാർ വസിച്ചുപോരുന്നു. കനകവർണ്ണമുള്ള അസംഖ്യം പേർ ശിലാഗുഹകളിൽ പാർക്കുന്നുണ്ട്. മഹാമേരുവിന്റെ സമീപമുള്ള ധൂമ്രപർവ്വതത്തിന്മേൽ ഭീമവേഗികളായ അനേകായിരം പ്ലവഗവീരന്മാർ അധിവസിക്കുന്നു. അവർ സദാ മൈരേയമധു ഭക്ഷിച്ചുംകൊണ്ടാണ് മരുവുന്നതു്. പൂമണം കലർന്ന വൻകാടുകളിലും താപസവര്യന്മാർ ആരാധിക്കപ്പെടുന്ന രമ്യകാനനങ്ങളിലും വാനരന്മാർ സംഘംസംഘമായി പാർക്കുന്നുണ്ട്. സാമദാനാദിനയതന്ത്രങ്ങൾ വേണ്ടുംവണ്ണം നടത്തി നീ അവരെയെല്ലാം ഇവിടെ വേഗം ആനയിക്കുക. മഹാവേഗികളായ ചില ദൂതരെ നാം മുമ്പുതന്നെ നിയോഗിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. ചിലർകൂടി വേഗം പോകട്ടെ. അതിശീഘ്രം സർവ്വവാനരന്മാരും ഇവിടെ വന്നുചേരണം. നീ ചെന്നു വേഗം തക്ക കല്പന കൊടുക്കുക. കാമപ്രസക്തന്മാർ, ദീർഘസൂത്രവിചക്ഷണന്മാർ തുടങ്ങിയ എല്ലാ വാനരന്മാരെയും അതിതൂർണ്ണം ഇവിടെ ആനയിക്കണം. നമ്മുടെ ഈ ശാസനം സർവ്വവാനരന്മാർക്കും അറിവുകൊടുക്കുക.

പത്തു ദിവസത്തിനുള്ളിൽ ഇവിടെ വന്നുചേരാതെ ഏതൊരു ദുൎമ്മതി രാജശാസനത്തെ ദുഷിപ്പിക്കുന്നുവോ അവൻ വദ്ധ്യനാണ്. വാനരന്മാർ നാലുദിക്കും പോകട്ടെ. മേഘപംക്തികൾപോലെ ഭയങ്കരന്മാരായ ചിലർ ആകാശമാൎഗ്ഗമായും സഞ്ചരിക്കട്ടെ. കപിപ്രവരന്മാരുടെ വാസസ്ഥലങ്ങൾ അറിയുന്നവരും ശീഘ്രഗാമികളുമായ പലരും ത്വരയോടെ ചെന്ന് സൎവ്വമൎക്കടസൈന്യത്തെയും ഇവിടെ കൊണ്ടുവരണം" വാനരേശ്വരന്റെ ഈ ശാസനം കേട്ടു വായുജൻ അതിസമൎത്ഥരും ഉൽകൃഷ്ടരും ശീഘ്രവേഗികളുമായ അസംഖ്യം ശാഖാമൃഗങ്ങളെ ദിക്കുകൾതോറും കല്പിച്ചയച്ചു. സുഗ്രീവശാസനം വഹിച്ചുംകൊണ്ടു വാനരന്മാർ കുതിച്ചുയൎന്ന് പക്ഷിനക്ഷത്രമാൎഗ്ഗമായ വിയൽപഥത്തൂടെ അതിദ്രുതം യാനംചെയ്തു. അരക്ഷണത്തിൽ അവർ രാമകാൎയ്യാൎത്ഥം വിപിനങ്ങൾ, ശൈലവനങ്ങൾ, സരസ്സുകൾ, സമുദ്രങ്ങൾ മുതലായവയെല്ലാം കടന്നു സഞ്ചരിച്ചു. വാനരരാജാവായ സുഗ്രീവന്റെ കൃതാന്തശാസനത്തിനു തുല്യം തീവ്രതരമായ ഈ ആജ്ഞയെ സൎവ്വദിക്കിലും അവർ വിളംബരംചെയ്തു. ഭീമദാരുണമായ ഈ കല്പനകേട്ടു അഞ്ജനശൈലത്തിൽനിന്നും അസ്തമനഗിരികൂടങ്ങളിൽനിന്നും കൈലാസമുടികളിൽനിന്നും വിന്ധ്യഗിരിയിൽനിന്നും മറ്റുമായി ഭീമശരീരികളും തപ്തകാഞ്ചനംപോലെ കാന്തിയുള്ളവരുമായ അനേകസഹസ്രം വാനരസൈന്യം തെരുതെരെ ഇറങ്ങി രാഘവാന്തികം പ്രാപിച്ചു. ഫലമൂലങ്ങൾ ഭക്ഷിച്ചു പാലാഴിക്കരയിലും പച്ചിലക്കാടുകളിലും തെങ്ങിൻതോപ്പുകളിലും വസിച്ചുപോരുന്ന സിംഹശാൎദ്ദൂലപരാക്രമികളായ വാനരന്മാരും രാഘവസന്നിധിയിൽ കുതിച്ചെത്തി. ഇങ്ങിനെ വനഭാഗങ്ങൾ, നദീതീരങ്ങൾ, മഹാഗുഹകൾ എന്നീ സ്ഥലങ്ങളിലുള്ള സൎവ്വമൎക്കടങ്ങളും കൂട്ടംകൂട്ടമായി അവിടെ വന്നുകൂടി. വാനരന്മാരെ വിളിച്ചുകൂട്ടുവാൻ ചെന്നിരുന്ന പരാക്രമശാലികളായ ദൂതന്മാർ ഹിമവാങ്കൽ നിറന്നുനില്ക്കുന്ന മഹാദ്രുമങ്ങൾ കണ്ടു വിസ്മയഭരിതരായി. പണ്ടു ആ ഗിരിശിഖരത്തിൽവെച്ച് സൎവ്വദേവന്മാരും തെളിയുവാൻതക്കവണ്ണം ഒരു മാഹേശ്വരമഖം നട

ത്തപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ആ മഹായജ്ഞത്തിൽ കഴിക്കപ്പെട്ടിരുന്ന ഹുതാശനത്തിൽ മുളച്ചു വളർന്നിട്ടുള്ളവയാണ് അവർ കണ്ട ആ മഹാദ്രുമങ്ങൾ. അവയുടെ ഫലങ്ങൾ ഏററവും രുചിയുള്ളവയായിരുന്നു. അവയുടെ മനോഹരതയും മാഹാത്മ്യവും ഇത്രയെന്നു പറഞ്ഞുകൂടാ. ദിവ്യൌഷധരസം കലർന്നതും അമൃതകല്പങ്ങളുമായ ആ ഫലങ്ങളിൽ ഒന്നു ഒരുവൻ ഭക്ഷിക്കുന്നുവെങ്കിൽ പിന്നെ ഒരു മാസത്തേക്ക് അവനു ഭക്ഷണമേ വേണ്ട. വാനരയൂഥന്മാർ തങ്ങൾക്കു മതിയാകുവോളം അവയെ അറുത്തു ഭക്ഷിച്ചു. രാജാവായ സുഗ്രീവനു കാഴ്ചവെപ്പാനായി അവർ ആ ദിവ്യവേദിയിൽ വളർന്നിരുന്ന കുറെ ഫലങ്ങളും ദിവ്യസൌരഭ്യമുള്ള രത്നകുസുമങ്ങളും ശേഖരിച്ചു. വീണ്ടും സഞ്ചരിച്ചുസഞ്ചരിച്ച് സർവ്വവാനരന്മാരേയും പുറപ്പെടുവിച്ചശേഷം അവർ സുഗ്രീവസന്നിധിയിൽ കുതിച്ചെത്തി. ശീഘ്രഗാമികളായ ആ വാനരന്മാർ മുഹൂർത്തകാലത്തിനുള്ളിൽ കിഷ്കിന്ധയെ പ്രാപിച്ചു. തങ്ങൾ കൊണ്ടുചെന്നിരുന്ന കാഴ്ചദ്രവ്യങ്ങളെല്ലാം വാനരശേഖരന്റെ മുമ്പിൽ വെച്ച് അവർ ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചു. "ഹേ! രാജൻ! സർവ്വശൈലങ്ങളിലും സമുദ്രതീരങ്ങളിലും വനങ്ങളിലും ഞങ്ങൾ അതിജവം സഞ്ചരിച്ചു. നിന്തിരുവടിയുടെ ആജ്ഞയെ എല്ലാ വാനരന്മാർക്കും അറിവുകൊടുക്കുകയും ചെയ്തു. അതനുസരിച്ചു അവരെല്ലാം പുറപ്പെട്ടുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു" ഭൃത്യന്മാരുടെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു പ്രഹൃഷ്ടചിത്തനായ പ്ലവഗാധിപൻ അവരുടെ ദിവ്യമായ ആ കാഴ്ചകൾ ഏററവും നന്ദിയോടെ സ്വീകരിച്ചു.

സർഗ്ഗം-38

വാനരന്മാർ കൊണ്ടുചെന്നിരുന്ന ഉപായനങ്ങളെല്ലാം സസന്തോഷം സ്വീകരിച്ചശേഷം സുഗ്രീവൻ ഇഷ്ടവചനങ്ങൾകൊണ്ട് അവരെ സന്തോഷിപ്പിച്ചു. ബലശാലിയും അരിന്ദമനുമായ ശ്രീരാഘവന്റെ ഹിതത്തിനുവേണ്ടി വാനരന്മാർ പ്രവർത്തിച്ചു ഈ

കൃത്യംനിമിത്തം ലക്ഷ്മണൻ ഏററവും പ്രസന്നനായി. നിസ്സീമമായ സന്തോഷത്താൽ ആ മഹാത്മാവിന്റെ വദനം വികസിച്ചു. അനന്തരം ധീമാനും സർവ്വവാനരനാഥനുമായ സുഗ്രീവനോട് "ഹേ സൌമ്യ! സന്തോഷമുള്ളപക്ഷം ഭവാൻ എന്റെ ഒരുമിച്ചുതന്നെ പോരിക" എന്നിങ്ങിനെ ലക്ഷ്മൻ വിനയമധുരമാംവണ്ണം വചിച്ചതു കേട്ട് അവൻ ഇങ്ങിനെ മറുവടി പറഞ്ഞു. "ഹേ! ലക്ഷ്മണ! നമുക്ക് ഒരുമിച്ചുതന്നെ പുറപ്പെടാം. ഞാൻ താങ്കളുടെ ഈ വചനങ്ങളെ ഹൃദയപൂർവ്വം മാനിക്കുന്നു." ശുഭലക്ഷണനായ ലക്ഷ്മണനോടിപ്രകാരം പറഞ്ഞു സുഗ്രീവൻ താരതുടങ്ങിയ തന്റെ അംഗനമാരോടെല്ലാം യാത്രപറഞ്ഞു. അനന്തരം അവൻ വാനരന്മാരെ നോക്കി ഇങ്ങിനെ ആജ്ഞാപിച്ചു. "ഹേ! കപിപ്രവീരരെ! നിങ്ങൾ എല്ലാവരും പുറപ്പെട്ടുകൊള്ളുവിൻ. എന്റെ ശിബിക വേഗം കൊണ്ടുവരട്ടെ." ഈ ആജ്ഞയനുസരിച്ച് അവരെല്ലാം കപീശ്വരനെ അഞ്ജലിചെയ്തുകൊണ്ടു ശീഘ്രം പുറപ്പെട്ടു. പല്ലക്കു ഉടനെ കൊണ്ടുവരപ്പെട്ടു. അനന്തരം കപികുലനാഥനായ സുഗ്രീവൻ "ഹേ! ലക്ഷ്മണ! അങ്ങുന്നു ശിബികയിൽ കയറുക." എന്നിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു സൌമിത്രിയോടുകൂടി സൂര്യസന്നിഭവും കാഞ്ചനമയവുമായ ആ വരവാഹനത്തിൽ ആരോഹണംചെയ്തു. ഗൌരാതപത്രം, വെൺചാമരങ്ങൾ എന്നിവകൊണ്ടലങ്കരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ആ ശിബികയിൽ കയറി ശംഖം, ഭേരിതുടങ്ങിയ വാദ്യങ്ങളുടെ ധ്വനിയാലും പ്രതിധ്വനിയാലും വാനരന്മാരുടെ സ്തുതിപാഠകങ്ങളാലും രമ്യമായിരുന്ന കോലാഹലശബ്ദത്തോടുകൂടെ വാനരേശ്വരനായ സുഗ്രീവൻ യാത്രതുടങ്ങി. ശസ്ത്രപാണികളായ അസംഖ്യം വാനരന്മാരോടുകൂടെ ഇങ്ങിനെ യാത്രചെയ്തു സുഗ്രീവൻ ശ്രീരാഘവൻ വസിച്ചുപോരുന്ന ശൈലദേശത്തെ പ്രാപിച്ചു. ഉടൻ മഹാമതിയായ ലക്ഷ്മണൻ സുഗ്രീവനോടുകൂടെ ശിബികയിൽനിന്നിറങ്ങി. വാനരന്മാരാൽ ചുററപ്പെട്ടുംകൊണ്ടു സുഗ്രീവൻ രാമാന്തികം ചെന്നുനിന്നു മഹാമതിയായ ആ പ്ലവഗൻ അഞ്ജലിചെയ്തു. കുഡ്മളപങ്കജങ്ങളോടുകൂടിയ ഒരു പൊയ്കയെന്നപോലെ വിളങ്ങുന്ന ആ വാനര

സൈന്യത്തെ ദശിച്ചപ്പോൾ ശ്രീരാഘവന്റെ നേത്രങ്ങൾ ഹഷോ ന്മീലിതങ്ങളായി. തന്റെ ചരണങ്ങളിൽ വന്നു വീണുകിടക്കുന്ന സുഗ്രീവനെ എഴുന്നേല്പിച്ച് ശ്രീരാഘവൻ അവനെ പ്രേമാദരത്തോടെ ആശ്ലേഷംചെയ്തു. അനന്തരം ധമ്മാത്മാവായ ആ പുരുഷശ്രേഷ്ഠൻ കപിവരനായ സുഗ്രീവനെ തന്റെ അരികിൽ പിടിച്ചിരുത്തി ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു: "ഹേ! ഹരിസത്തമ! കാലധമ്മം അറിഞ്ഞു യാതൊരു പാത്ഥിവൻ ധമ്മാത്ഥപഥങ്ങളിൽകൂടെ ചരിക്കുന്നുവോ അവനാണ് രാജശ്രേഷ്ഠൻ. ധമ്മാത്ഥങ്ങളെ തീരെ പരിത്യജിച്ചു കാമത്തെ മാത്രം ആശ്രയിച്ച് വൃഥാ കാലം പോക്കുന്ന ഒരുവൻ, വൃക്ഷാഗ്രത്തിൽ നിദ്രചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കെ പെട്ടെന്നു താഴെ പതിച്ചുണരുന്നവനെപ്പോലെ അതിദുഃഖിതനായി ഭവിക്കുന്നു. ശത്രുനിഗ്രഹത്തിൽ ഉദ്യുക്തനും മിത്രസംഗ്രഹത്തിൽ അനുരക്തനുമായി യാതൊരു പാത്ഥിവൻ ധമ്മാത്ഥകാമരൂപങ്ങളാകുന്ന ത്രിവഗ്ഗഫലത്തെ യഥാകാലം ഭുജിക്കുന്നുവോ അവനാണ് ധമ്മാത്മാവു. ഹേ! ശത്രുവിനാശന! ഇതാ ഉദ്യോഗകാലം പ്രാപ്തമായി. മന്ത്രിപ്രകൃതികളോടുകൂടെ മേലിൽ വേണ്ടതെന്തെന്നു അങ്ങുന്നു നല്ലപോലെ ചിന്തിക്ക." ശ്രീരാമചന്ദ്രന്റെ സുധാമധുരങ്ങളായ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു സുഗ്രീവൻ ഇപ്രകാരം വചിച്ചു: "ഹേ! ദേവ! പ്രനഷ്ടമായ കീത്തിയും നശിച്ചുപോയ ലക്ഷ്മിയും കൈവിട്ടുപോയ കപിരാജ്യവും എനിക്കു വീണ്ടും ലബ്ധമായതു് തിരുവടിയുടേയും തിരുവടിയുടെ ഭ്രാതാവായ ഈ കുമാരന്റെയും പ്രസാദംഹേതുവാലാണ്. ഉപകാരത്തിന്നു പ്രത്യുപകാരം ചെയ്യാത്ത മൂഢൻ പുരുഷദൂഷകനാണ്. ഹേ! ശത്രുനിഷൂദന! നോക്കുക. പൃഥിവിയിലുള്ള സവ്വ വാനരന്മാരും ഇതാ ഇവിടെ സംഘംസംഘമായി വന്നുചേരുന്നു. അതിശൂരന്മാരും ബലവാന്മാരുമായ ഋക്ഷങ്ങൾ, ഗോപുച്ഛങ്ങൾ, വനദുഗ്ഗങ്ങളിൽ മരിച്ചുനടക്കുന്ന ഘോരദശനന്മാരായ വാനരന്മാർ, ദേവഗന്ധവ്വപുത്രരും കാമരൂപികളുമായ മററു മഹാവീരന്മാർ ഇങ്ങിനെ അനന്തകോടി സൈന്യങ്ങൾ അതാതു പടനായകന്മാരുടെ ആധിപത്യത്തിൻകീഴിൽ ഇതാ വന്നു

ചേൎന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. വിന്ധ്യ, മേരു ഇടങ്ങിയ മഹാശൈലങ്ങളിലും സമുദ്രതീരത്തും വസിക്കുന്ന മഹേന്ദ്രതുല്യവിക്രമന്മാരും മന്ദരതുല്യഭയങ്കരന്മാരുമായ അയുതംകോടി വാനരന്മാർ ഇനിയും നിന്തിരുവടിയുടെ മുമ്പാകെ വന്നുചേരുവാനുണ്ടു്. കുറെകാലത്തിനുള്ളിൽ അവരും ഇവിടെ വന്നുചേരും. വീൎയ്യസമ്പന്നരായ ഈ വാനരന്മാർ സംഗരത്തിൽ ബന്ധുമിത്രസമേതം രാവണനെ നിഗ്രഹിച്ചു മൈഥിലിയെ തിരികെ കൊണ്ടുപോരും." ഹരിപ്രവീരനായ സുഗ്രീവന്റെ ഈ ഉദ്യമങ്ങൾ കണ്ടു വസുധാധിപനായ രാമചന്ദ്രൻ ഹൎഷാധിക്യത്താൽ പ്രബുദ്ധമായ നീലോല്പലംപോലെ പ്രസന്നനായി.

സൎഗ്ഗം-39

ബദ്ധാഞ്ജലിയോടുകൂടെ ബഹുവിധം വചിക്കുന്ന സുഗ്രീവനെ സ്നേഹപുരസ്സരം ആശ്ലേഷംചെയ്തുകൊണ്ടു സധൎമ്മികനായ രാഘവൻ ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു: "ഹേ! സൌമ്യ! ഇന്ദ്രൻ മഴ പെയ്യിക്കുന്നു; ദിനകരൻ തന്റെ കിരണസഹസ്രങ്ങൾ പരത്തി അംബരത്തിൽനിന്നും ഇരുൾ അകററുന്നു; ഹിമാംശു തന്റെ അംശുജാലംകൊണ്ടു പൃഥിവിയെ പ്രസന്നമാക്കുന്നു. എന്നതുപോലെ അങ്ങയെപ്പോലുള്ള മഹാമതികൾ മിത്രങ്ങൾക്കുപകാരം ചെയ്യുന്നു. ഇതിൽ ആശ്ചൎയ്യമില്ല. 'ഹേ! സുഗ്രീവ! നിന്നിൽ പ്രതിഫലിക്കുന്ന കന്മഷഹീനങ്ങളായ ഗുണങ്ങളെ ഞാൻ അറിയുന്നു. ഹേ! പിംഗേശ! നീ ഹിതവാദിയാണെന്നതിനു സംശയമില്ല. സുഹൃത്തായ നീ എനിക്കു വേണ്ടുന്ന ഒത്താശകൾ ചെയ്യുക. ഹേ! സഖേ! അങ്ങയുടെ സാഹായ്യമുണ്ടെങ്കിൽ സൎവ്വ ശത്രുക്കളേയും ഞാൻ പോരിൽ നിഗ്രഹിക്കും. ശചിയെ അനുഹ്ലാദനെന്നപോലെ രാക്ഷസാധമനായ രാവണൻ വൈദേഹിയെ വഞ്ചിച്ചതു് അവന്റെ നാശത്തിന്നാണു്. മഹാദൎപ്പനായ പൌലോമിയുടെ പിതാവിനെ ശതക്രതുവെന്നപോലെ ഞാൻ കാലം വൈകാതെ നിശിതശസ്ത്ര

ങ്ങളെക്കൊണ്ടു രാവണനെ നിഗ്രഹിക്കാം." ശ്രീരാമൻ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു വിരമിച്ചതോടുകൂടി തീവ്രതരം ജ്വലിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന സൂര്യാതപം പെട്ടെന്നു പൊടിപടലത്താൽ മറയപ്പെട്ടു. ആ രജസ്സുകൾകൊണ്ടു ദിക്കുകൾ കലുഷപ്പെട്ടു. ശൈലവനങ്ങളോടുകൂടി ഭൂമി കമ്പിച്ചു. ഉടൻ നാഗേന്ദ്രസദൃശകാന്തിയോടും ഉഗ്രശസ്ത്രങ്ങളോടുംകൂടി ഭീമബലരായ അസംഖ്യം വാനരന്മാർ അവിടെ വന്നുനിറഞ്ഞു. ആ ക്ഷണത്തിൽ കാമരൂപികളായ അനന്തകോടി വാനരന്മാർ അവിടെ അണിനിരന്നു. വൻകാടുകളിൽ വസിച്ചുപോരുന്ന ഭീമശരീരികൾ, സമുദ്രതീരത്തിൽ പാർക്കുന്ന ഘോരരൂപികൾ എന്നുതുടങ്ങിയ ആ വീരയോദ്ധാക്കളെല്ലാം മേഘസ്തനിതംപോലെ ഭയങ്കരതരം ഗർജ്ജിച്ചുകൊണ്ടേയിരുന്നു. തരുണാദിത്യനെപ്പോലെ പ്രകാശിക്കുന്നവർ, ചന്ദ്രകാന്തിപോലെ വിളങ്ങുന്നവർ, പത്മകേസരവർണ്ണത്തോടുകൂടിയവർ, ധൂമ്രവർണ്ണമുള്ളവർ, മഹാമേരുവിൽ വസിക്കുന്നവർ ഇങ്ങിനെ അസംഖ്യംകോടി വാനരന്മാർ പടത്തലവന്മാരോടുകൂടെ സുഗ്രീവനെ പ്രാപിച്ചു. ശതബലി എന്നു പേരായ വീരവാനരൻ തന്റെ കീഴിലുള്ള അനേകായിരം പടക്കൂട്ടങ്ങളോടുകൂടി വന്നു വാനരരാജനെ വന്ദിച്ചു. കനകനാചലംപോലെ മഹാകായന്മാരും ഉഗ്രതേജസ്വികളുമായ താരയുടെ പിതാവു് തന്റെ കീഴിലുള്ള വീരഭടന്മാരോടുകൂടെ ആർത്തുവിളിച്ചും അട്ടഹസിച്ചുംകൊണ്ടു വന്നതു കണ്ടു ദിക്കുകൾ പോലും ചഞ്ചലിച്ചു. ഇപ്രകാരംതന്നെ അനേകം സൈന്യനായകന്മാരോടുകൂടിയ ഒരു മഹാസേനയെ, രുമയുടെ പിതാവും സുഗ്രീവശ്വശുരനുമായ പിംഗളൻ വാനരരാജന്റെ മുമ്പാകെ ഹാജരാക്കി. പത്മകേസരത്തിന്റെയും തരുണാദിത്യന്റെയും കാന്തിയെ ജയിക്കുന്നവനും ജിതവൈരിയുമായ മാരുതിയുടെ പിതാവു്—ദിവ്യശ്രീകനായ കേസരി അനന്തമായ ഒരു വലിയ സേനയോടുകൂടെ ഭയങ്കരരവം മുഴക്കിക്കൊണ്ടു് അവിടെ സന്നിഹിതനായി. ഗോലാംഗൂലങ്ങളുടെ നാഥനും പ്രശസ്ത പരാക്രമിയുമായ ഗവാക്ഷൻ ആയുധപാണികളായ തന്റെ വീരഭടന്മാരെയും ആനയിപ്പിച്ചു. ശത്രു

ദ്യുതിയും അനല്പധീരനുമായ ധൂമ്രൻ തന്റെ കീഴിലുള്ള ഘോര
സൈന്യങ്ങളോടും മഹാവീര്യൻ, യൂഥപൻ, പനസൻ, അഞ്ജന
ശൈലംപോലെ മഹാകായനായ നീലൻ, മാമലപോലെ ഭീമാ
കാരനായ ഗവയൻ, ബലശാലിയായ ദരീമുഖൻ, യൂഥപാലൻ, മ
ഹാബലരായ അശ്വിപുത്രന്മാർ, മഹാവീര്യവാനും ശത്രുഘാതിയുമാ
യ ഗജൻ, ഋക്ഷാധിപനും മഹാത്മാവുമായ ജാംബവാൻ, മഹാ
കായനും അതുലവിക്രമിയുമായ രുമണ്വാൻ എന്നിവർ അവരുടെ
വമ്പിച്ച ബലങ്ങളോടുംകൂടെ സുഗ്രീവാന്തികം കതിച്ചെത്തി. നൂറാ
യിരം കോടി വാനരപ്പടക്കു നാഥനായ ഗന്ധമാദനനെന്ന വാനര
യൂഥപൻ തന്റെ വമ്പിച്ച സേനയേയും അനേകസഹസ്രം യൂഥ
പന്മാരെ വിക്രമാംബുരാശിയും യുവരാജാവുമായ അംഗദനും
പ്രത്യക്ഷമായി പ്രകാശിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു പ്ലവഗേശ്വരസന്നിധിയെ
പ്രാപിപ്പിച്ചു. താരാഭനും ഘോരപരാക്രമിയുമായ താരൻ തന്റെ
സൈന്യത്തെയും ഇന്ദ്രജാനു, ബാലമാർത്താണ്ഡദ്യുതിയും മഹാവീരനു
മായ രംഭൻ എന്നിവർ തങ്ങളുടെ വ്യൂഹത്തെയും കൊണ്ടുചെന്നു
സുഗ്രീവശാസനത്തെ ആദരിച്ചു. ഉഗ്രകർമ്മാവും ധൂമ്രഘാതിയുമാ
യ ദുർമ്മുഖൻ രണ്ടു കോടി സൈന്യത്തോടും പ്രചണ്ഡസൂര്യദ്യുതിയാ
യ ഹനുമാൻ കൈലാസകൂടംപോലെ ഘോരരൂപികളായ ആയി
രം കോടി വാനരന്മാരോടുംകൂടിച്ചെന്നു സുഗ്രീവനെ കൈവണ
ങ്ങി. ഇപ്രകാരംതന്നെ ശൌര്യവാരിധിയായ നളൻ, ശ്രീമാനും
സുഗ്രീവനു സമ്മതനുമായ ദധിമുഖൻ, ശരഭൻ, കുമുദൻ, വഹ്നി
നാളൻ, രംഹൻ എന്നിവരും മററസംഖ്യം കാമരൂപികളായ സേ
നാപതികളും അവരവരുടെ സേനയോടുകൂടെ വന്നുചേർന്നു. കാട്ടു
കൾ, മേട്ടുകൾ, വനങ്ങൾ, ചോലകൾ എന്നീ പ്രദേശങ്ങളെല്ലാം
വാനരപ്പടയാൽ തീരെ അദൃശ്യങ്ങളായി. ഇങ്ങിനെ അസംഖ്യം
കോടി വാനരന്മാർ സുഗ്രീവാജ്ഞയെ ഭയന്ന് ചാടിയും പാടിയും
കൊട്ടിക്കളിച്ചും ആർത്തും തിമിർത്തും സൂര്യനെ ഘനപടലങ്ങളെന്ന
പോലെ സുഗ്രീവനെ പ്രാപിച്ചു. മഹാബലന്മാരായ ഈ അസം
ഖ്യംകോടി വാനരന്മാരും ഒന്നുപോലെ കപീശ്വരന്റെ കല്പന

കേൾപ്പാൻ ബദ്ധാഞ്ജലരായി തൊഴുതു നിന്നു. സുധാർമ്മികനായ സുഗ്രീവൻ തന്റെ ഈ മഹാവ്യൂഹത്തെച്ചൂണ്ടിക്കാട്ടിയുംകൊണ്ടു ശ്രീരാഘവനോടിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു: "ഹേ! ബലാരിജ്ഞ! വനങ്ങളും ഉപവനങ്ങളും, കായൽകരകളും, കടലോരങ്ങളും തുടങ്ങിയ എല്ലാ പ്രദേശങ്ങളിൽനിന്നും ഇതാ ഇവിടെ വന്നുചേർന്നിരിക്കുന്ന വാനരബലത്തെ അങ്ങുന്നു കണ്ടുകൊൾക."

സർഗ്ഗം-40

അനന്തരം ഐശ്വര്യവർദ്ധിതനും പ്ലവഗശാർദ്ദൂലനുമായ സുഗ്രീവൻ പരബലമർദ്ദിയും നരശാർദ്ദൂലനുമായ ശ്രീരാഘവനോടിപ്രകാരം പറഞ്ഞു. "ഹേ! രാമചന്ദ്ര! കാമരൂപികളും ബലശാലികളും മത്തവാരണങ്ങളെപ്പോലെ മഹാപരാക്രമികളുമായ അനേകായിരം വാനരസൈന്യങ്ങൾ ഇതാ ഇവിടെ വന്നുചേർന്നിട്ടുണ്ട്. ഇവർ എല്ലാവരും എന്റെ രാജ്യത്തിൽ വസിക്കുന്നവരാണ്. ദൈത്യദാനവന്മാർക്കുതുല്യം ഭയങ്കരന്മാരും ഭീമവിക്രമികളുമായ ഇവർ മഹാപ്രശസ്തന്മാരും കർമ്മാപദാനങ്ങളിൽ ഒരിക്കലും തളർച്ചയുണ്ടാകാത്ത സ്ഥിരോത്സാഹികളുമാണ്. നാനാശൈലശിഖരങ്ങളിലും മററും വസിച്ചുപോന്ന ഈ വാനരന്മാർ വെള്ളത്തിലും കരയിലും ഒരുപോലെ സഞ്ചരിപ്പാൻ ശക്തരാണ്. ഈ അനന്തകോടി സൈന്യവും ഹേ! രഘുപതേ! നിന്തിരുവടിയുടെ കിങ്കരന്മാരാണെന്നു കരുതുക. നിദ്ദേശമനുസരിച്ചു പ്രവർത്തിക്കുന്നവരും ഭർത്തൃഹിതത്തിൽ തല്പരന്മാരായ ഇവർ എല്ലാവരും ഹേ! അരിന്ദമ! നിന്തിരുവടിയുടെ ഇഷ്ടത്തെ സാധിപ്പിപ്പാൻ സമർത്ഥരാണ്. നിന്തിരുവടി ഇപ്പോൾ എന്തു വിചാരിക്കുന്നു. ഈ നൂറായിരം കോടി ഘോരവാനരപ്പടയും നിന്തിരുവടിയുടെ കല്പന കേൾപ്പാൻ ഇതാ കാത്തുനില്ക്കുന്നു. യഥായുക്തം അരുളിച്ചെയ്യുക. ഈ മഹാസൈന്യം മുഴുവൻ ഹേ! ശത്രുഘാതിൻ! ആജ്ഞാധീനമാണ്. നിന്തിരുവടിയുടെ സൈന്യ

ത്തോട്ട നിന്തിരുവടിതന്നെ ആജ്ഞാപിക്ക. ഈ വാനരന്മാർ പ്രവൎത്തിക്കുമെന്നു് എനിക്കു നല്ല നിശ്ചയമുണ്ടു്. എങ്കിലും ആജ്ഞാപിക്കുന്നതു നിന്തിരുവടിതന്നെ ആയിരിക്കണം." എന്നിപ്രകാരം പറയുന്ന സുഗ്രീവനെ സ്നേഹപുരസ്സരം ആശ്ലേഷം ചെയ്തുകൊണ്ടു ദാശരഥി ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! ഹരീശ്വര! എന്റെ പ്രാണവല്ലഭയായ ജാനകി ഇപ്പോൾ ജീവിച്ചിരിപ്പുണ്ടോ ഇല്ലയോ എന്നാണു് ഒന്നാമതറിയേണ്ടതു്. രാവണൻ ഇപ്പോൾ എവിടെയുണ്ടു്. സീത വസിക്കുന്നതെവിടെ. എന്നെല്ലാം ഗ്രഹിച്ചതിന്നുശേഷം കാലോചിതമായി നമുക്കു കാൎയ്യങ്ങൾ നിൎവ്വഹിക്കാം. ഞാനോ ലക്ഷ്മണനോ ഈ കാൎയ്യത്തിനു പ്രാപ്തരല്ല. ഇതിന്നു തക്ക സമൎത്ഥൻ അങ്ങുന്നാണു്. അതിനാൽ ഹേ! വീര! ഈ കാൎയ്യത്തിൽ വേണ്ടുന്നതെല്ലാം അങ്ങുന്നുതന്നെ വാനരന്മാരോടാജ്ഞാപിക്ക. എന്റെ അവസ്ഥ മുഴുവൻ അങ്ങേക്കു നല്ലപോലെ അറിയാമല്ലോ. കാലവിശേഷജ്ഞനും ജ്ഞാനസമ്പന്നനും വിക്രമരാശിയുമായ അങ്ങുന്നു ലക്ഷ്മണനെ അപേക്ഷിച്ചു് എന്റെ പ്രിയമിത്രമാണു്. സ്വകൃതാൎത്ഥവിത്തമനായ അങ്ങുന്നു് എന്റെ കാൎയ്യത്തിന്നു വേണ്ടുന്നതെല്ലാം പ്രവൎത്തിക്കുമെന്നു് എനിക്കു നല്ല ബോധമുണ്ടു്." ശ്രീരാഘവൻ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞതു കേട്ടു സുഗ്രീവൻ വിനയവാരിധിയും ശൈലേന്ദ്രതുല്യം തേജസ്വിയും മേഘനിൎഘോഷംപോലെ ഗംഭീരസ്വനത്തോടുകൂടിയവനുമായ വിനതനെന്ന യൂഥപാലനെ വിളിച്ചിപ്രകാരം പറഞ്ഞു. "ഹേ! കപിവര! ദേശകാലനയജ്ഞനും കാൎയ്യാകാൎയ്യവിവേചനത്തിൽ സമൎത്ഥനുമായ, സോമസൂൎയ്യാത്മജരോടും പ്രമത്തശക്തരായ മററു നൂറായിരം വാനരയോദ്ധാക്കളോടുംകൂടെ നീ ശൈലവനങ്ങൾ കാനനങ്ങൾ എന്നിവകൊണ്ടു നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന പൂൎവ്വദിക്മുഖം ലക്ഷ്യമാക്കി സഞ്ചരിക്ക. വിദേഹജയായ സീതയേയും രാവണനേയും അവിടമെങ്ങും തിരയുക. ഗിരിശൃംഗങ്ങൾ, വനങ്ങൾ, യമുനാതീരശൈലങ്ങൾ തുടങ്ങിയ കാനനങ്ങളിലും ഭാഗീരഥി, കോമളയായ സരയൂനദി, കൗശികി, കാളിന്ദി, ഏറെമോഹനയായ യമുന, സ

സ്വതി, സിന്ധു, മുത്തുപോലെ നിൎമ്മലമായ ജലം നിറഞ്ഞൊഴുകു
ന്ന ശോണ എന്നീ നദികളുടെ കൂലങ്ങളിലും ശൈലകാനനങ്ങൾ
കൊണ്ടു ശോഭിക്കുന്ന മഹി, കാളമഹി, ബ്രഹ്മമാലം, മാളവം, വി
ദേഹം, കാശി, കോസലം, മാഗധം, മഹാഗ്രാമം, പുണ്ഡ്രം, വംഗം
എന്നീ രാജ്യങ്ങളിലും കോശകാരം, രജതാകരം തുടങ്ങിയ മഹാന
ഗരങ്ങളിലുമെല്ലാം വേണ്ടുംവണ്ണം നിങ്ങൾ സീതയേയും രാവ
ണനേയും തിരയുക. സപ്തസമുദ്രങ്ങളിലുള്ള ദ്വീപുകളും, അത്യന്തം
ദീൎഘമായിക്കിടക്കുന്ന മന്ദരപൎവ്വതത്തിന്റെ ഉന്നതശിഖരങ്ങളും
തുടങ്ങിയ പ്രദേശങ്ങളിലും ചെന്നു നിങ്ങൾ ദശരഥന്റെ സ്നുഷയാ
യ വൈദേഹിയെ തിരയുവിൻ. ചെന്നചെവിയന്മാർ, ഓഷ്ഠങ്ങ
ളിൽ ചെവിയുള്ളവർ, ലോഹതുല്യം കഠിനമുള്ള മുഖത്തോടുകൂടിയ
വർ, ഒറ്റക്കാലുള്ളവർ, അക്ഷയബലന്മാർ, ഹേമവൎണ്ണത്തോടുകൂടി
യവർ, മത്സ്യം തിന്നുജീവിക്കുന്നവർ, മനുഷ്യമാംസം ഭക്ഷിക്കുന്ന
വർ എന്നിങ്ങിനെയുള്ള കിരാതന്മാരുടെ പട്ടണങ്ങൾ അവിടെ
അസംഖ്യമുണ്ട്. നരവ്യാഘ്രന്മാരെന്നു പറയപ്പെടുന്ന അനേകായിരം
അന്തൎജ്ജലചാരികളും ആ പ്രദേശങ്ങളിൽ വസിച്ചുപോരുന്നു. അ
വരുടെ വാസസ്ഥലങ്ങളിലും ചെന്നു നല്ലവണ്ണം പരിശോധിക്ക
ണം. സപ്തരാജ്യോപശോഭിതവും, സ്വൎണ്ണം, രജതം, ലോഹം തുട
ങ്ങിയ ലോഹഖനികൾകൊണ്ടു നിറഞ്ഞതുമായ യവദ്വീപും മറ്റു
മദ്ധ്യത്തിൽ നിങ്ങൾക്കു കാണാം. അതിന്നപ്പുറം ദേവദാനവന്മാ
രാൽ സേവിക്കപ്പെടുന്നതും, ശൃംഗങ്ങൾ വളൎന്നുചെന്ന് ആകാശ
ത്തെ സ്പൎശിക്കുന്നതുമായ ശിശിരപൎവ്വതം ഗംഭീരഗുഹാജാലങ്ങളോടെ വി
ളങ്ങുന്നു. ആ ഉന്നതഗിരിയിലുള്ള കാനനങ്ങളും, ഗുഹകളും, പ്രപാ
തങ്ങളും മുതലായ ഭാഗങ്ങളിലും ചെന്ന് യശസ്വിനിയായ രാമപ
ത്നിയെ നിങ്ങൾ അന്വേഷിക്കുവിൻ. അനന്തരം രക്തജലം നി
റഞ്ഞൊഴുകുന്ന അത്യഗാധമായ ശോണയിലും ചെന്നു തിരഞ്ഞ
ശേഷം സിദ്ധചാരണന്മാരാൽ ആരാധിക്കപ്പെടുന്ന സമുദ്രതീരത്തു
ചെല്ലുവിൻ. മനോമോഹനമായ ആ പ്രദേശവും അതിന്റെ സമീപ
മുള്ള മഹാ ചിത്രകാനനങ്ങളും നിങ്ങൾ ശ്രദ്ധയോടെ തിരയണം.

പൎവ്വതങ്ങളാൽ പ്രശോഭിതമായ നദികൾ, സൗരഭ്യങ്ങളായ പൂങ്കാവു കൾ, ഏററവും വിസ്തീൎണ്ണങ്ങളായ ഗുഹാന്തൎഭാഗങ്ങൾ, കാടുകൾ, മേടുകൾ എന്നിവയും നിങ്ങൾ ചെന്നു തിരയുക. അനന്തരം അ തിവിശാലമായ ദ്വീപുകൾ, അലയടിച്ചുയൎന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഗം ഭീരസമുദ്രങ്ങൾ എന്നിവയും മുഴുവൻ പരിശോധിക്ക. അസംഖ്യം അസുരന്മാർ അവിടെ വസിക്കുന്നുണ്ട്. ഛായാഗ്രഹണശീലന്മാരും ഘോ രരൂപികളും ഈശ്വരകല്പനയാൽ ദീൎഘകാലം ആഹാരമില്ലാതെ അത്യന്തം ബുഭുക്ഷയോടുകൂടെ വസിക്കുന്നവരുമായ രാക്ഷസന്മാരും അവിടെ അസംഖ്യമുണ്ട്. വീണ്ടും സഞ്ചരിച്ചു കാളമേഘപ്രതി മവും മഹോരഗങ്ങൾ വസിക്കുന്നതും വമ്പിച്ച ഇരമ്പത്തോടുകൂടി യതുമായ മഹോദധിയെ പ്രാപിക്കുവിൻ. അവിടവും കടന്നുചെ ന്നാൽ ശോണവൎണ്ണമായ ജലം നിറഞ്ഞു ഊൎമ്മിജാലങ്ങൾകൊണ്ടു ഭയങ്കരമായിരിക്കുന്ന ചെങ്കടലും അതിന്റെ തീരത്തിൽ നില്ക്കുന്ന പൂമരങ്ങളും കാണാം. നാനാരത്നവിഭൂഷിതവും കൈലാസം പോലെ മഹാപ്രഭയോടുകൂടിയതും വിശ്വകൎമ്മാവിനാൽ നിൎമ്മിക്ക പ്പെട്ടതുമായ വൈനതേയനികേതനം അതിനു സമീപത്താണ്. മഹാഗിരിപോലെ വിചിത്രാകൃതികളും മന്ദേഹനാമധേയന്മാരുമായ രാക്ഷ സന്മാർ നാനാരൂപങ്ങളോടുകൂടെ അവിടെ പല പൎവ്വതകൂടങ്ങളിലും പാൎക്കുന്നുണ്ട്. ബ്രഹ്മദണ്ഡാഹതരായ ആ ഘോരരാക്ഷസന്മാർ ദിവസംപ്രതി സൂൎയ്യോദയകാലത്തു വെള്ളത്തിൽ ചെന്നു പതിക്കുന്നു. വീണ്ടും സൂൎയ്യാതപം ഏല്ക്കുകൊണ്ടു അവർ അദ്രികൂടത്തിൽ കയറി സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. ആ പ്രദേശവും വിട്ടു അപ്പുറം ചെന്നാൽ പാണ്ഡുരമേഘംപോലെ പരിശോഭിക്കുന്ന പാലാഴി കാണാം. ശു ഭ്രം മുത്തുമാലകൾകൊണ്ടെന്നപോലെ ആ മഹോദധി ഊൎമ്മി ജാലങ്ങൾകൊണ്ടു ശോഭിക്കുന്നു. അതിന്റെ മദ്ധ്യേ ശ്വേതവൎണ്ണവും ദിവ്യഗന്ധവുമുള്ള കസുമങ്ങൾകൊണ്ടു നിറഞ്ഞ ഋഷഭപൎവ്വതം വെള്ളിമലപോലെ വിളങ്ങുന്നുണ്ട്. ഹേമകേസരങ്ങളോടുകൂടിയ ജലപത്മങ്ങളും രാജഹംസങ്ങളുംകൊണ്ടു ഏററവും ശോഭിക്കുന്ന സുദൎശനമെന്ന പേരായ പൊയ്ക നിങ്ങൾക്കു ആ മഹാശൈലത്തി

ങ്ങൾ കണ്ടേക്കാം. ദേവന്മാർ, സിദ്ധചാരണന്മാർ, യക്ഷകിന്നരന്മാർ എന്നിവരെല്ലാം ക്രീഡാസക്തരായി അംഗനമാരോടൊന്നിച്ച് ഈ പൊസ്സയിൽ വന്നുചേരുന്നു. ഹേ! വാനരന്മാരേ! ഈ ക്ഷീരസമുദ്രവും കടന്നു നിങ്ങൾ സഞ്ചരിക്കുവിൻ. അപ്പോൾ നിങ്ങൾക്ക് സർവ്വഭൂതഭയങ്കരവും പരിപാവനവുമായ ശുദ്ധോദസമുദ്രം ദൃശ്യമാകും. ബഡവാഗ്നിയുടെ കോപജമായ തേജസ്സ് ഭയങ്കരതരം അവിടെ ഉജ്വലിക്കുന്നു. സർവ്വ ചരാചരങ്ങളും ആ മഹാതേജസ്സിന്നു ഭക്ഷണമായിത്തീരുന്നു. ഹയമുഖരൂപമായ ആ വഹ്നിയെക്കണ്ടു ഭയന്നു സർവ്വ ജലജന്തുക്കളും രോദനംചെയ്യുന്നതും നിങ്ങൾക്കവിടെ കേൾക്കാം. ശുദ്ധോദസമുദ്രത്തിൽനിന്നും പതിമൂന്നു യോജന വടക്കായി ജാതരൂപശിലയെന്നു പേരുള്ള മഹത്തായ കാഞ്ചനപർവ്വതം സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. പത്മപത്രങ്ങൾപോലെ വിശാലമായ നേത്രങ്ങളോടും ചന്ദ്രതുല്യം രമണീയമായ കാന്തിയോടുംകൂടെ ധരണിയെ ധരിച്ചിരിക്കുന്ന പന്നഗശ്രേഷ്ഠനെ നിങ്ങൾക്കവിടെ ദർശിക്കാം. സർവ്വഭൂതങ്ങൾക്കും അഭിവന്ദ്യനും ആയിരം ശിരസ്സുകളുള്ളവനും നീലവസനം ധരിച്ചിരിക്കുന്നവനുമായ ആദിശേഷൻ ആ പർവ്വതാഗ്രത്തിങ്കലാണ് വസിക്കുന്നത്. മൂന്നു ശിഖരങ്ങളോടുകൂടി താലാകൃതിയിൽ നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ഒരു സ്വർണ്ണസ്തംഭം ആ പർവ്വതത്തിന്മേൽ ഉണ്ട്. അതിദിവ്യമായൊരു വേദി ആ സ്തംഭത്തിന്നു ചുററും ശോഭിക്കുന്നു. പൂർവ്വദിക്കിൽ അമരശ്രേഷ്ഠന്മാരാൽ സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതാണ് ആ സ്തംഭം. അതിന്നും അപ്പുറത്താണ് ശ്രീമത്തും ഹേമമയവുമായ ഉദയപർവ്വതം സ്ഥിതിചെയ്യുന്നത്. ജാതരൂപമയവും ദിവ്യവും മനോഹരസാനുക്കളോടുകൂടിയതുമായ അതിന്റെ ശിഖരം നൂറു യോജന പൊക്കത്തിൽ ഉയർന്നുചെന്ന് ആകാശത്തെ സ്പർശിക്കുന്നു. സാലങ്ങൾ, താലങ്ങൾ, തമാലങ്ങൾ, കർണ്ണികാരങ്ങൾ എന്നിവയെല്ലാം അവിടെ സദാ പൂത്തുനില്ക്കുന്നു. സ്വർണ്ണമയമായ അവയുടെ ദിവ്യതേജസ്സ് നാലുഭാഗവും വ്യാപിക്കുന്നു. ഒരു യോജന വിസ്താരവും പത്തു യോജന പൊക്കവുമുള്ള സൌമനം എന്ന പേരായ ഒരു ശൃംഗം അതിനുണ്ട്. പണ്ടു പുരുഷോത്തമനായ

വിഷ്ണു തന്റെ ത്രിവിക്രമത്തിൽ ഒന്നാമത്തെ അടി ഇവിടെയാണ് പതിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളത്. രണ്ടാമത്തേതു മേരുമുടിയിലുമാണത്രെ. ദിനകരൻ ജംബുദ്വീപിന്റെ ഉത്തരഭാഗത്തുകൂടെ സഞ്ചരിച്ച് അത്യുന്നതമായ ഈ ശിഖരത്തിലെത്തുമ്പോഴാണ് ദൃശ്യനാകുന്നത്. വൈഖാനസന്മാർ, ബാലഖില്യർ എന്നീ സൂര്യതേജോപമന്മാരായ മുനീന്ദ്രരെ നിങ്ങൾക്കവിടെ കാണാം. സുദർശനദ്വീപ് ഈ പർവ്വതത്തിന്റെ പൂർവ്വഭാഗത്താണ് സ്ഥിതിചെയ്യുന്നത്. ദേഹികൾക്കെല്ലാം കാഴ്ച നൽകുന്ന ആ ദിവ്യതേജസ്സ് ഇവിടെയാണ് പ്രകാശിക്കുന്നത്. ഇതിന്റെ ശിഖരങ്ങളിലും കന്ദരങ്ങളിലും ഉപവനങ്ങളിലും ചെന്നു നിങ്ങൾ രാവണനേയും സീതയേയും അന്വേഷിക്കണം. ഈ കാഞ്ചനപർവ്വതത്തിന്റേയും സൂര്യന്റേയും പ്രകാശം കൂടികലർന്ന് പ്രഭാതസന്ധ്യ രക്തവർണ്ണമായി ശോഭിക്കുന്നു. പൃഥിവിയുടേയും ഭുവനത്തിന്റേയും പൂർവ്വദ്വാരമായും സൂര്യോദയസ്ഥാനമായും സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ഈ പ്രദേശത്തെയാണ് പൂർവ്വദിക്കെന്നു പറയുന്നത്. ഈ ശൈലപൃഷ്ഠത്തിങ്കലും ഇതിലുള്ള മഹാഗുഹകളിലും നിർഝരങ്ങളിലും ചെന്നു നിങ്ങൾ രാവണനേയും സീതയേയും തിരയുവിൻ. ഇതിന്നപ്പുറമുള്ള സീമാതീതമായ പ്രദേശം തീരെ അഗമ്യമാണ്. സൂര്യോദയംപോലുമില്ലാതെ ആ പ്രദേശമെല്ലാം തിമിരാവൃതമായി കിടക്കുന്നു. ഹേ! കപിവരരെ! നിങ്ങൾ അതിശീഘ്രം ചെന്ന് അന്ധകാരമയമായ ആ പ്രദേശം വരെയുള്ള പർവ്വതങ്ങൾ, മഹാദരികൾ, വിലങ്ങൾ, താഴ്വരകൾ തുടങ്ങിയ പ്രദേശങ്ങളിലും ഞാൻ പറയാത്തതായ മററു വല്ല പ്രദേശങ്ങളുണ്ടെങ്കിൽ അവിടെയും ചെന്നു വേണ്ടതിൻവണ്ണം സീതയെ തിരയുവിൻ. കപികൾക്ക് അതുവരെക്കുമെ സഞ്ചരിച്ചുകൂടൂ. രാവണനേയും സീതയേയും അന്വേഷിച്ചുകൊണ്ടു പൂർവ്വദിക്മുഖമായി നിങ്ങൾ ഉദയാദ്രിവരെക്കും സഞ്ചരിപ്പിൻ. ഒരു മാസത്തിന്നുള്ളിൽ ഇവിടെ തിരിച്ചെത്തുകയും വേണം. കാലതാമസം വരുത്തുന്നവൻ വദ്ധ്യനാണെന്നു ധരിച്ചുകൊള്ളുക. അതിജാഗ്രതയോടെ ചെന്നു വൈദേഹിയെ തിരഞ്ഞ് കൃതാർത്ഥതയോടെ നിങ്ങൾ

വേഗം തിരിച്ചുപോരുവിൻ. വനഷണ്ഡമണ്ഡിതമായ മഹാവനങ്ങളിൽകൂടെ അതിജവം യാത്രചെയ്തു രാഘവമഹിഷിയായ വൈദേഹിയെ നിങ്ങൾ ഏതുവിധവും തിരഞ്ഞുകാണണം. ഹേ! കപിവരരെ! എന്നാൽ മാത്രമേ നിങ്ങൾക്കു മേലിൽ സൌഖ്യമുണ്ടാവൂ."

സൎഗ്ഗം-41

വാനരേശ്വരനായ സുഗ്രീവൻ ആ മഹാവ്യൂഹത്തെ നോക്കി ഇങ്ങിനെ ആജ്ഞാപിച്ച ശേഷം അതിഭയങ്കരമായ മറെറാരു സൈന്യത്തെ ദക്ഷിണദിക്കിലേക്കു നിയോഗിച്ചു. അഗ്നിസുതനായ നീലൻ, ഹനുമാൻ, പിതാമഹപുത്രനും ബലശാലിയുമായ ജാംബവാൻ, സുഹോത്രൻ, ശരാരി, ശരഗുല്മൻ, ഗജൻ, ഗവാക്ഷൻ, ഗവയൻ, ഋഷഭൻ, മൈന്ദൻ, ദ്വിവിദൻ, വിജയൻ, ഗന്ധമാദനൻ, ഉല്കാമുഖൻ, അസംഗൻ, ഹുതാശനപുത്രന്മാർ, വീൎയ്യസമ്പന്നനായ അംഗദൻ എന്നീ മഹാവേഗികളും വിക്രമശാലികളും വിശേഷജ്ഞാനികളുമായ വാനരയോദ്ധാക്കളായിരുന്നു ആ വൻപടയ്ക്കു നായകന്മാർ. ഇവരുടെ നേതൃത്വത്തിൻകീഴിൽ ദക്ഷിണദിക്കിലേക്കു പുറപ്പെട്ട സൎവ്വവാനരന്മാരും പരാക്രമംകൊണ്ടും ദ്രുതഗതികൊണ്ടും മഹാപ്രശസ്തരായിരുന്നു. ദക്ഷിണദിക്കിലുള്ള ഓരോ പ്രദേശങ്ങളെപ്പററിയും വിവരിച്ചു വാനരേശ്വരൻ അവരെ മനസ്സിലാക്കി. ആ മഹാസൈന്യത്തെ നോക്കി സുഗ്രീവൻ ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! വാനരന്മാരെ! നിങ്ങളുടെ മാൎഗ്ഗത്തിലുള്ള വിന്ധ്യപൎവ്വതം അസംഖ്യം ശൃംഗങ്ങൾകൊണ്ടും നാനാവൃക്ഷങ്ങൾകൊണ്ടും ഘോരസൎപ്പങ്ങൾകൊണ്ടും മണ്ഡിതമാണ്. അത്യന്തം ഭയങ്കരമായ ആ ഗിരിതടത്തിലും ഏററവും രമ്യയായ ഗോദാവരി, കൃഷ്ണവേണി, കാവേരി, മഹാനദി, അതിധന്യയായ വരദാനദി, ശോണ്ണവനഗരങ്ങൾ എന്നിവിടേയും നിങ്ങൾ ചെന്നു സീതയെ തിരയുവിൻ. അശ്വവന്തി, അവന്തി, വിദൎഭം, ഋഷീകം,

അത്യന്തം രമണീയമായ മാഹിഷം, വംഗം, കലിംഗം, കൌശികം
മുതലായ രാജ്യങ്ങളിലും ചെന്നന്വേഷിച്ച് ദണ്ഡകാരണ്യവും അ
തിങ്കലുള്ള വനങ്ങൾ, നദികൾ, ഗുഹകൾ എന്നീ പ്രദേശങ്ങളിലു
മെല്ലാം ഗോദാവരിയിൻവട്ടും തിരയുവിൻ. അനന്തരം ആന്ധ്രം,
പുണ്ഡ്രം, ചോളം, പാണ്ഡ്യം, കേരളം തുടങ്ങിയ രാജ്യങ്ങളിലും അ
വിടെ സമീപത്തുള്ള ധാതുമണ്ഡിതമായ അയോമുഖപർവ്വതത്തിലും
നിങ്ങൾ വൈദേഹിയെ തിരയുക. വിചിത്രപുഷ്പങ്ങളാൽ സാന്ദ്ര
വും ശ്രീമത്തും ഉത്തുംഗശൃംഗങ്ങളോടുകൂടിയതുമായ ആ മഹാപ
ർവ്വതത്തിലെ ചന്ദനവനങ്ങളിലും നിങ്ങൾ സൂക്ഷ്മം തിരയേണം.
അതിധന്യവും അമരവനിതകളാൽ വന്ദിക്കപ്പെടുന്നതും പ്രസന്ന
സലിലം നിറഞ്ഞൊഴുകുന്നതുമായ കാവേരിനദിയും നിങ്ങൾക്കവി
ടെ കാണാം. വീണ്ടും സഞ്ചരിപ്പിൻ. അപ്പോൾ ദിവ്യപ്രകാശ
ത്തോടുകൂടിയ മലയപർവ്വതത്തിൽ ചെന്നു ചേരും. സൂര്യനു തുല്യം
മഹാതേജസ്വിയായ അഗസ്ത്യമുനിയെ നിങ്ങൾക്ക് ആ പർവ്വതമുടി
യിൽ ദർശിക്കാം. മഹാത്മാവായ ആ മുനിപുംഗവന്റെ അനു
ജ്ഞയോടുകൂടെ വീണ്ടും സഞ്ചരിക്കുക. എന്നാൽ താമ്രപർണ്ണിയു
ടെ സുരുചിരമായ തീരത്തെത്തും. അത്യന്തം രമ്യമായ ചന്ദനദ്വീ.
പും അവിടെനിന്നു ദൂരത്തല്ല. കാന്തനെ കാന്തയെന്നപോലെ ആ
വനഭൂമി ആഴിയെ പ്രാപിക്കുന്നു. വീണ്ടും നിങ്ങൾ യാത്രചെയ്തു
ഹേമമയവും മുക്താമണിവിഭൂഷിതവും അതിശ്രേഷ്ഠവുമായ പാ
ണ്ഡ്യദേശഗോപുരത്തിൽ ചെന്നു ചേരുവിൻ. അതുവഴിയായി
സമുദ്രതീരത്തിലും ചെല്ലുക. നാനാവനങ്ങളോടുകൂടിയതും കാഞ്ച
നമയവുമായ ശ്രീമഹേന്ദ്രപർവ്വതത്തെ അഗസ്ത്യമുനി കടലിൽ സ്ഥാ
പിച്ചിട്ടുള്ളതു് ഇവിടെയാണ്. വിവിധവൃക്ഷങ്ങൾകൊണ്ടും വി
ചിത്രതരമായ ലതകൾകൊണ്ടും നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന രമണീയമായ
ആ പർവ്വതശ്രേഷ്ഠൻ ദിവ്യതേജസ്സോടെ സമുദ്രമദ്ധ്യത്തിൽ സ്ഥിതി
ചെയ്യുന്നു. ദേവഗന്ധർവ്വന്മാരും യക്ഷപ്രവരരും അപ്സരസ്ത്രീകളും
സദാ പാർത്തുപോരുന്ന സുമനോഹരമായ ആ അദ്രിശിഖരത്തിൽ
അമരേശ്വരൻ വാവുതോറും എഴുന്നെള്ളുന്നു. അതിന്റെ അപ്പു

ററത്തു് മനുഷ്യക്കു തീരെ അഗമ്യവും നൂറു യോജന നീളമുള്ളതുമായ ഒരു ദ്വീപുണ്ടു്. അതിലും നിങ്ങൾ ചെന്നു വൈദേഹിയെ തിരയുവിൻ! ദുരാത്മാവും വധ്യനും രാക്ഷസാധിപനും എന്നാൽ സഹസ്രാക്ഷനെപ്പോലെ മഹാദ്യുതിയുമായ രാവണൻ ആ പ്രദേശത്തെങ്ങാനുമുണ്ടായിരിക്കാം. ദക്ഷിണസമുദ്രത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തിൽ ഛായാഗ്രഹണശീലയായ അംഗാരകയെന്ന രാക്ഷസി വസിക്കുന്നു. ഇവയെല്ലാം നല്ലവണ്ണം ഗ്രഹിച്ചു വളരെ സൂക്ഷിച്ചുവേണം നിങ്ങൾ ആ വഴിക്കു സഞ്ചരിക്കുവാൻ. വീണ്ടും മുന്നോട്ടു ചെന്നാൽ നൂറു കാതം വിസ്താരമുള്ള ആ ആഴിമദ്ധ്യത്തിൽ സിദ്ധചാരണന്മാരാൽ സേവിക്കപ്പെടുന്ന പുഷ്പകമെന്ന ശ്രീമത്തായ മഹാചലം കാണാം. ചന്ദ്രസൂര്യാംശുസങ്കാശത്തോടുകൂടി സാഗരവാരിയാൽ ചുററപ്പെട്ടുകിടക്കുന്ന ആ മഹാപർവ്വതത്തിന്റെ ശൃംഗങ്ങൾ ഉയന്നു് ആകാശത്തിൽ ചെന്നു മുട്ടുന്നു. കാഞ്ചനശോഭയോടുകൂടിയ അവയിൽ ഒരു ശൃംഗം ദിനകരനാൽ സേവിക്കപ്പെടുന്നതാണു്. വെള്ളിപോലെ ശ്വേതവർണ്ണമായി വിളങ്ങുന്ന മറെറാന്നു് നിശാകരനാലും സേവിക്കപ്പെടുന്നു. കൃതഘ്നന്മാർ, നാസ്തികന്മാർ, നൃശംസന്മാർ എന്നിവക്കാക്കും ആ ദിവ്യശൃംഗങ്ങൾ ദൃശ്യമല്ല. ആ ശൈലരാജനെ പ്രണയപൂർവ്വം നമസ്കരിപ്പിൻ. പിന്നീടു നിങ്ങൾ വൈദേഹിയെ ആ പ്രദേശത്തെങ്ങും തിരയുവിൻ. എത്രയും ദുർഗ്ഗമമായ സൂര്യവാനെന്ന പർവ്വതത്തിലേക്കു അവിടെനിന്നു് അധികം ദൂരമില്ല. അനതിക്രമ്യമായ ആ പർവ്വതത്തിൽക്കൂടെ പതിനാലുയോജന ദൂരം ചെന്നാൽ വൈദ്യുതപർവ്വതം കാണാം. സർവ്വകാമഫലങ്ങളോടുകൂടെ തരുക്കൾ എല്ലാകാലത്തും അവിടെ മനോഹരമായി പരിലസിക്കുന്നു. ആ പർവ്വതത്തിങ്കലുള്ള ഫലമൂലങ്ങൾ ഭുജിച്ചും മധു കുടിച്ചും നിങ്ങൾ യഥേഷ്ടം വിശ്രമിക്കുവിൻ. വീണ്ടും യാത്രചെയ്യുക. എന്നാൽ നേത്രമനോഹരമായ കുഞ്ജരപർവ്വതത്തിൽ ചെന്നുചേരും. വിശ്വകർമ്മനിർമ്മിതമായ അഗസ്ത്യമന്ദിരം ഇവിടെയാണു്. കാഞ്ചനമയവും നാനാരത്നങ്ങളാൽ അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടതുമായ ആ ഭവനത്തിന്നു പത്തു കാതം പൊക്കവും ഒരു കാതം വിസ്താരവുമുണ്ടു്. സർപ്പപു

രിയായ ഭോഗവതി അതിന്നു സമീപത്താണ്. ദുൎദ്ധൎഷവും വിശാലകക്ഷ്യകളോടുകൂടിയതുമായ ആ മന്ദിരം തീക്ഷ്ണദംഷ്ട്രകളും ഉഗ്രവിഷവുമുള്ള അസംഖ്യം ഘോരസൎപ്പങ്ങളാൽ സുരക്ഷിതമാണ്. ഈ പുരിയിലാണ് പ്രഖ്യാതനും സൎപ്പരാജാവുമായ വാസുകി പാൎക്കുന്നത്. ഈ വിശിഷ്ടപുരിയും ചുററുമുള്ള മററു ഗൂഢദേശങ്ങളും നിങ്ങൾ ചെന്നു തിരയേണം. അനന്തരം മഹാവൃഷഭംപോലെ ഗംഭീരമായി സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ഋഷഭപൎവ്വതത്തിൽ ചെല്ലുവിൻ. സൎവ്വരത്നമയമായ ആ മഹാചലം ചിലപ്പോൾ ഗോശീൎഷം, പത്മകം, ഹരിചന്ദനം എന്നിവയുടെ വൎണ്ണത്തോടെ ശോഭിക്കുന്നു. അഗ്നിപ്രഭയോടുകൂടിയ ദിവ്യചന്ദനം ഈ പൎവ്വതത്തിൽ യഥേഷ്ടമുണ്ട്. ഹേ! വാനരന്മാരെ! അതിന്റെ മാഹാത്മ്യം കണ്ടു നിങ്ങൾ അതിനെ തൊടുകപോലും അരുത്. രോഹിതരെന്ന ഒരുതരം ഘോരഗന്ധൎവ്വന്മാരാണ് ആ വനം കാത്തുപോരുന്നത്. ശൈലൂഷൻ, ഗ്രാമണി, ശിഗ്രു, ബഭ്രു, ശുഭൻ എന്നീ സൂൎയ്യതേജസ്വികളായ അഞ്ചു ഗന്ധൎവ്വന്മാരാണ് അവരുടെ അധിപന്മാർ. ആ സ്ഥലത്തും നിങ്ങൾ വൈദേഹിയെ തിരഞ്ഞ് വീണ്ടും യാത്രചെയ്യുവിൻ. അവിടവും കടന്നാൽ പൃഥിവിയുടെ ദക്ഷിണാന്തമായി. രവി, സോമൻ, അഗ്നി എന്നിവരെപ്പോലെ മഹാതേജസ്വികളും സ്വൎഗ്ഗജിത്തുക്കളുമായ പുണ്യാത്മാക്കൾ മാത്രമെ അതിദുൎഗ്ഗമമായ ആ സ്ഥലത്തു വസിക്കുന്നുള്ളു. അതിന്നപ്പുറം സുദാരുണമായ പിതൃലോകമാണ്. അവിടെ നമുക്കു ചെന്നുകൂടാ. നിബിഡമായ തിമിരത്താൽ അവഗൂഢമായ കൃതാന്തമന്ദിരം അവിടെയാണ്. ഹേ! വാനരശ്രേഷ്ഠരെ! അതുവരെയ്ക്കുമെ നിങ്ങൾ സഞ്ചരിക്കാവൂ. ഈ പ്രദേശവും മററു അയൽപ്രദേശങ്ങളുമെല്ലാം ശ്രദ്ധയോടെ തിരയുവിൻ. വൈദേഹിയുടെ സ്ഥിതി എന്തെന്നറിഞ്ഞു വേഗം തിരിച്ചുപോരുക. എതൊരുവൻ സീതയെ കണ്ടുവെന്നു മുമ്പിൽ വന്നു പറയുന്നുവോ അവനെ ഞാൻ സുഖവിഭവങ്ങൾകൊണ്ട് എനിക്കു തുല്യനാക്കും. അവനെക്കാൾ പ്രിയനായിട്ട് എനിക്കു മററാരും ഉണ്ടാകയില്ല. പലതവണ അപരാധം ചെയ്യുവനാണെങ്കിലും അവനെ

ഞാൻ എന്റെ ഉററ മിത്രമായി കരുതുന്നതാണ്. ഹേ! കപിവരരെ! ബലശാലികളും മഹാപരാക്രമികളുമായ നിങ്ങൾ എല്ലാവരും സൽകുലത്തിൽ ജനിച്ചവരാണ്. രാഘവപത്നിയെ കണ്ടുപിടിപ്പാൻ തക്കവണ്ണം നിങ്ങൾ ഒത്തൊരുമിച്ചു നിങ്ങളുടെ പൌരുഷം പ്രദർശിപ്പിക്ക."

സർഗ്ഗം-42

മഹാത്മാവായ സുഗ്രീവൻ ഇങ്ങിനെ എത്രയോ കപിവരരെ ദക്ഷിണദിക്കിലേക്ക കല്പിച്ചയച്ചശേഷം തന്റെ ശ്വശുരനായ സുഷേണനെന്ന യൂഥപാലനോടിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "പൂജ്യരും മഹാബലരും ഗരുഡതുല്യവേഗികളും ബുദ്ധിവിക്രമസമ്പന്നരും ശൂരരുമായ മരീചിപുത്രരോടും മററു മഹേന്ദ്രദ്യുതികളായ രണ്ടു ലക്ഷം പടത്തലവന്മാരോടുംകൂടി ഹേ! സുഷേണ! അങ്ങുന്നു ചെന്ന് പശ്ചിമദിക്കു മുഴുവൻ ദേവിയെ തിരയുക. സുരാഷ്ട്രം, ബാഹ്ലീകം, സൌരം, ഭീമം തടങ്ങിയ [illegible]

കം, ബകുളം, ഉദ്ദാലകം എന്നിവ തിങ്ങിനില്ക്കുന്ന
കൈതത്തോപ്പുകൾ എന്നീ പ്രദേശങ്ങളിലും ചെന്നു
വൈദേഹിയെ അന്വേഷിക്കുവിൻ. പടിഞ്ഞാറുമുഖമാ
അസംഖ്യം നദികൾ അവിടെയുണ്ട്. അവ ...
മല ശീതജലംകൊണ്ട് ഏററവും പ്രശസ്തങ്ങളാണ്.
ങ്ങൾ, വൻകാടുകൾ, ഭയങ്കരശൈലങ്ങൾ, മരുഭൂമികൾ
ങ്ങൾ, പർവ്വതങ്ങളാൽ ചുററപ്പെട്ട മഹാദുർഗ്ഗങ്ങൾ എന്ന
ളും ശ്രദ്ധയോടെ തിരയുവിൻ. വീണ്ടും യാത്രചെയ്യാ
സമുദ്രം കാണാം. ഹേ! വാനരന്മാരെ! തിമിംഗലം, ന
യ ജലജന്തുക്കളെക്കൊണ്ടു നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ആ സാ
നും ഘോരമാണ്. അതിന്റെ തീരം മുഴുവൻ തെ
ങ്ങുകൾകൊണ്ടു ശോഭിക്കുന്നു. കൈതത്തോപ്പുകളും തമാ
അവിടെ അസംഖ്യമുണ്ട്. ആ പ്രദേശവും മുഴുവൻ ...

...ചാലകം,
... നിങ്ങൾ
...യൊഴുകുന്ന
... നിർമ്മല
...തപോവന
..., ഗിരികൂട
... സ്ഥലങ്ങ
... പശ്ചിമ
...കൂട്ടങ്ങി
...രും അത്യ
...ങ്ങിൻതോട്ട
...വനങ്ങളും
...തിരയുവിൻ.

വനങ്ങളും ഉപവനങ്ങളും ഒന്നും വിട്ടുപോകരുത്. അവിടെ സമീപത്തായിട്ടാണ് മുരചീപത്തനം. അവന്തി, അംഗലോപ തുടങ്ങിയ രാജ്യങ്ങളും അവിടെനിന്ന അധികം ദൂരത്തല്ല. ആ രാജ്യങ്ങളിലും നിങ്ങൾ ചെല്ലണം. അതിന്ന ചുറ്റുമായി ആരണ്യങ്ങൾ അനേകമുണ്ട്. നഗരങ്ങളും വളരെയുണ്ട്. ഒരു സ്ഥലവും തിരയുവാൻ വിട്ടുപോയെന്ന വരരുത്. സിന്ധുനദി കടലിൽ ചെന്നചേരുന്ന സ്ഥലത്ത് ശതശൃംഗങ്ങളോടുകൂടിയ ഒരു വലിയ പൎവ്വതം കാണാം. മഹാദ്രുമങ്ങളോടുകൂടിയ ആ ശൈലമാണ് ഹേമഗിരി. അത്യന്തം രമണീയമായ അതിന്റെ സാനുവിൽ പറക്കുന്ന സിംഹങ്ങൾ അനവധിയുണ്ട്. തിമിംഗലം, ഗജം മുതലായ ജീവികളെയാണ് ഭക്ഷണാൎത്ഥം അവ അവയുടെ ഗുഹകളിലേക്ക പിടിച്ചുകൊണ്ടുപോകാറുള്ളത്. മത്തഗജങ്ങളുടെയും സിംഹങ്ങളുടെയും മേഘധ്വനിപോലെയുള്ള ഗൎജ്ജനം ആ പൎവ്വതം മുഴുവൻ സദാ മുഴങ്ങുന്നു. തോയസമ്പൂൎണ്ണങ്ങളായ നദികളും അവിടെ വളരെയുണ്ട്. വിചിത്രവൃക്ഷങ്ങളോടുകൂടിയ ആ മഹാപൎവ്വതത്തിന്റെ സൌവൎണ്ണമയങ്ങളായ ശിഖരങ്ങൾ ഉയൎന്നുചെന്ന് ആകാശത്തെ സ്പൎശിക്കുന്നു. ആ സ്ഥലവുമെല്ലാം നിങ്ങൾ വേണ്ടപോലെ തിരയുക. ആ ശൈലത്തിൽനിന്ന് അധികം ദൂരത്തല്ലാതെ സമുദ്രത്തോളം നീണ്ടുകിടക്കുന്നതും ശതയോജനവിസ്താരമുള്ളതുമായ പാരിയാത്രപൎവ്വതം സൌവൎണ്ണമയങ്ങളായ ശൃംഗങ്ങളോടുകൂടെ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. ആ ശൃംഗങ്ങളെ കാണ്മാൻ അത്ര എളുപ്പമല്ല. ആ സ്ഥലത്തും നിങ്ങൾ ചെന്നു വൈദേഹിയെ തിരയണം. പാവകജ്വാലയെപോലെ മഹാതേജസ്വികളും അമിതപരാക്രമികളും കാമരൂപികളുമായ ഇരുപത്തിനാലു കോടി ഗന്ധൎവ്വന്മാർ അവിടെ വസിക്കുന്നുണ്ട്. ബലശാലികളായ അവരോട് നിങ്ങൾ അധികം അടുക്കരുത്. അവിടെയുള്ള വല്ല കായോ കിഴങ്ങോ നിങ്ങൾ തൊട്ടുപോകയും അരുത്. ഭീമബലന്മാരും പരാക്രമശാലികളുമായ ആ ഗന്ധൎവ്വന്മാർ മഹാധീരരും ഉല്ക്കൃഷ്ടരുമാണ്. ഇതു നിങ്ങൾക്ക പ്രത്യേകം ഓൎമ്മ വേണം. അവിടെ വളരുന്ന കായ്കനികളെ മഹാപരാക്രമികളായ

ആ ഗന്ധൎവ്വന്മാരാണ് കാത്തുപോരുന്നതു്. അതിന്നപ്പുറത്താണ്
വജ്രാകൃതിയോടുകൂടിയ വജ്രമെന്ന മഹാപൎവ്വതം. നാനാവൃ
ക്ഷലതകൾകൊണ്ടു സാന്ദ്രമായി എങ്ങും ഒരുപോലെ നൂറു യോ
ജന പൊക്കത്തിൽ വളൎന്നുനില്ക്കുന്ന ആ മഹാശൈലം വൈഡൂൎയ്യ
വൎണ്ണത്തോടെ ശോഭിക്കുന്നു. ഹേ! കീശപുംഗവന്മാരെ! അതി
ലുള്ള എല്ലാ ഗുഹകളും നിങ്ങൾ ചെന്നു പരിശോധിക്കണം.
പിന്നീട് അല്പം നടന്നാൽ വിശ്വകൎമ്മനിൎമ്മിതമായ ചക്രവാനെന്ന
പൎവ്വതം കാണാം. അവിടെവെച്ചാണ് പണ്ടു പഞ്ചജനാഖ്യ
നേയും ഹയഗ്രീവനെന്ന ദാനവനേയും നിഗ്രഹിച്ച് പുരുഷോ
ത്തമനായ വിഷ്ണു ശംഖചക്രങ്ങൾ ഹരിച്ചതു്. അതിന്റെ വിചി
ത്രസാനുക്കളും മഹാഗുഹകളും മുഴുവൻ നിങ്ങൾ ചെന്നു തിരയണം.
പിന്നിട്ട് അറുപതു കാതംവഴി ചെന്നാൽ വരാഹപൎവ്വതം കാണാം.
സ്വൎണ്ണശിഖരങ്ങളോടും സുശ്രീയോടുംകൂടിയ ആ പൎവ്വതരാജൻ
അത്യഗാധമായ ആഴിയിലാണ് സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു്. അതിന്റെ
കിഴക്കുഭാഗത്താണ് ജ്യോതിഷമെന്ന പേരുള്ള ശ്രേഷ്ഠമായ പുരം.
കാഞ്ചനശാലയോടുകൂടിയ ആ രമ്യപുരത്തിൽ നരകാസുരൻ വസി
ക്കുന്നു. വീണ്ടും സഞ്ചരിപ്പിൻ. അപ്പോൾ നിങ്ങൾ മേഘവാനെന്ന
പൎവ്വതത്തിലെത്തും. കാഞ്ചനമയമായ ഈ ഉത്തുംഗപൎവ്വതം വിശാ
ലങ്ങളായ അനേകം ദരികൾകൊണ്ടും പ്രപാതങ്ങൾകൊണ്ടും ഏ
റ്റവും മനോഹരമായതാണ്. മദിച്ചു നടക്കുന്ന കാട്ടാനകൾ, പുലി
കൾ, വരാഹങ്ങൾ, സിംഹങ്ങൾ എന്നിവ ഈ പ്രദേശത്തെ ഭയ
ങ്കരഗൎജ്ജനത്താൽ സദാ മുഴക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. പാകശാസന
നായ മഹേന്ദ്രനെ സുരന്മാർ ഇവിടെവെച്ചാണ് അഭിഷേകം ചെ
യ്തിട്ടുള്ളതു്. മഹേന്ദ്രനാൽ സംരക്ഷിക്കപ്പെട്ടുപോരുന്ന ഈ പൎവ്വ
തവും കടന്നാൽ ഉത്തരകോണിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന മേരുപൎവ്വത
ത്തിലെത്തും. കനകപ്രഭങ്ങളും സൂൎയ്യനെപ്പോലെ ഉജ്ജ്വലിക്കുന്നവയു
മായ അറുപതിനായിരം ശൃംഗങ്ങൾ അതിന്നുണ്ട്. പുത്തൻ പൊൻ
നിറത്തോടെ വിളങ്ങുന്ന അസംഖ്യം ഉന്നതവൃക്ഷങ്ങൾകൊണ്ട് അ
വ ഏറ്റവും നിബിഡങ്ങളാണ്. പണ്ടു സൂൎയ്യദേവൻ പ്രസാ

ദിച്ച്" ആ ഗിരിവൎയ്യന് ഇങ്ങിനെ ഒരു വരം നല്കീട്ടുണ്ട്. "ഹേ! ഗിരി
ശ്രേഷ്ഠ! നിന്നെ ആശ്രയിക്കുന്ന ഏതൊരു പദാൎത്ഥവും സുവൎണ്ണമ
യമായി ഭവിക്കും. അവ രാവും പകലും ഒരുപോലെ തിളങ്ങും.
നിങ്കൽ അധിവസിക്കുന്ന ദേവഗന്ധൎവ്വന്മാരും ദാനവന്മാരും കൂടി
കാഞ്ചനവൎണ്ണന്മാരോടെ ശോഭിക്കും." ഹേ! വാനരന്മാരെ! നിങ്ങൾ
ഇവയെല്ലാം നല്ലപോലെ ദൎശിക്കുവിൻ. വിശ്വദേവന്മാർ, മരു
ത്തുകൾ, വസുക്കൾ, ദേവന്മാർ എന്നിവരെല്ലാം ആദിത്യനമസ്കാ
രം ചെയ്യാനായി സന്ധ്യാകാലത്തു മേരുവിങ്കൽ ചെന്നുചേരുന്നു.
അവരുടെ ഉപാസനാനന്തരം ആദിത്യഭഗവാൻ അസ്തഗിരിയെ
പ്രാപിച്ചു സൎവ്വഭൂതങ്ങൾക്കും അദൃശ്യനാകുന്നു. മേരുപൎവ്വതത്തിൽ
നിന്ന് അസ്തഗിരിയിലേക്കു പതിനായിരം യോജന വഴിയുണ്ട്. ഇ
ത്രയും ദൂരം ആദിത്യഭഗവാൻ അരനിമിഷത്തിൽ കടന്നുപോകുന്നു.
അസ്താദ്രിയുടെ ശിഖരത്തിൽ സൂൎയ്യപ്രഭയോടുകൂടിയ ഒരു ദിവ്യമന്ദി
രം കാണാം. അസംഖ്യം പ്രാസാദങ്ങളുള്ള ആ മഹാസദനം വിശ്വ
കൎമ്മാവിനാൽ നിൎമ്മിക്കപ്പെട്ടതാണ്. വിചിത്രവൃക്ഷങ്ങളാലും നാ
നാവിധ പക്ഷികളാലും ചുററപ്പെട്ട ആ ഉത്തമഭവനത്തിലാണ്
പാശധരനും മഹാത്മാവുമായ വരുണൻ വസിക്കുന്നത്. മേരുപ
ൎവ്വതത്തിനും അസ്തഗിരിക്കും മദ്ധ്യത്തിലാണ് പത്തു ശിഖരങ്ങളോ
ടുകൂടിയ താലവൃക്ഷം നില്ക്കുന്നത്. ആ ഉന്നതവൃക്ഷം പൊന്നുമയ
മായ വിചിത്രവേദികളാൽ സുരമ്യം ശോഭിക്കുന്നു. തപസ്സുനിമി
ത്തം ബ്രഹ്മതേജസ്സോടെ ജ്വലിക്കുന്ന മേരുസാവൎണ്ണിയെന്ന ധൎമ്മ
ജ്ഞൻ ഇവിടെയാണ് വസിക്കുന്നത്. സൂൎയ്യസന്നിഭനായ ആ
മഹൎഷിപുംഗവനെ കൈവണങ്ങി, ആ മഹാത്മാവോടു നിങ്ങൾ
സീതയുടെ വൃത്താന്തം അന്വേഷിക്കുവിൻ. ഈ സ്ഥലം വരെയ്ക്കു
ദിവാകരൻ ജീവലോകത്തിന്നു വെളിച്ചം നല്കുന്നുള്ളു. ഇതിന്നു
പ്പുറമെല്ലാം അന്ധകാരമയമാക്കിത്തീൎത്തുംകൊണ്ടു സൂൎയ്യഭഗവാൻ
അസ്തഗിരിയിൽ ചെന്നുചേരുന്നു. ഹേ! വാനരന്മാരെ! അതുവരെ
യ്ക്കും നിങ്ങൾ നിൎജ്ജനം സഞ്ചരിപ്പിൻ. ഇങ്ങിനെ സൎവ്വദിക്കും പ
രിശോധിച്ച് സീതയും രാവണനും എവിടെയാണെന്നു നിങ്ങൾ

കണ്ടുപിടിക്കണം. ഒരു മാസത്തിന്നുള്ളിൽ ഇവിടെ തിരിച്ചെത്തു
കയും വേണം. അതിലധികം താമസം വരുത്തുന്നവൻ എല്ലാം
കൊണ്ടും വദ്ധ്യനാണ്. ഹേ! സുഷേണ! ഭവാൻ ഇവരോടുകൂ
ടെച്ചെന്നു് എല്ലാം വേണ്ടുംവണ്ണം പ്രവർത്തിക്കുക. ഹേ! വാനര
ന്മാരെ! മഹാബാഹുവും ബലശാലിയുമായ സുഷേണൻ എന്റെ
ശ്വശുരനും തന്നിമിത്തം എനിക്കു ഗുരുവുമാണ്. ഇവന്റെ വാക്കു
പ്രമാണിച്ചു നിങ്ങളെല്ലാവരുംകൂടി പശ്ചിമദിക്കു മുഴുവൻ ദേവിയെ
തിരയുക. നരേന്ദ്രപത്നിയായ സീതയെ കണ്ടുകിട്ടിയാലേ നാം
ഉപകാരത്തിന്നു പ്രത്യുപകാരം ചെയ്തുവെന്നുവരികയുള്ളു. അപ്പോ
ഴേ നാം കൃതാർത്ഥരാകയുമുള്ളു. കാര്യസിദ്ധിക്കു വേണ്ടുന്ന സർവ്വ
കർമ്മങ്ങളും ദേശകാലങ്ങളനുസരിച്ചു പ്രവർത്തിക്ക." സുഗ്രീവന്റെ
ഈ ആജ്ഞയനുസരിച്ചു സുഷേണൻതുടങ്ങിയ വാനരന്മാർ വാന
രേശ്വരനോടു യാത്രപറഞ്ഞു നേരെ പശ്ചിമദിക്കിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു.

സർഗ്ഗം-43

തന്റെ ശ്വശുരനായ സുഷേണനേയും മററു വൻപടയേയും
പശ്ചിമദിക്കിലേക്കു നിയോഗിച്ചശേഷം ശതബലിയെന്ന കപി
പുംഗവനോടു വാനരേശ്വരൻ ഇങ്ങിനെ ആജ്ഞാപിച്ചു. "ഹേ!
വാനര! നീയും നിന്നെപ്പോലെ മഹാസമർത്ഥരായ മററു നൂറായിരം
കിങ്കരന്മാരും വൈവസ്വതപുത്രന്മാരായ മന്ത്രിസത്തമന്മാരും ഒരുമിച്ചു
ചെന്നു് ഹിമാചലം തുടങ്ങിയ അനേകം പർവ്വതങ്ങളാൽ നിറയ
പ്പെട്ട ഉത്തരാശ മുഴുവൻ രാമപത്നിയെ തിരയുക. ഈ കാര്യം
നിർവ്വഹിച്ചാലേ നാം കടം വീട്ടിയെന്നു പറഞ്ഞുകൂടു. അപ്പോഴേ
നാം കൃതാർത്ഥരാകയുമുള്ളു. മഹാത്മാവായ ശ്രീരാഘവൻ നമു
ക്കെത്രയും വലിയ ഉപകാരമാണ് ചെയ്തിട്ടുള്ളതു്. അതിന്നു
പ്രത്യുപകാരം ചെയ്യാതെ നാം ജീവിച്ചിട്ടു ഫലമെന്തു? ഇങ്ങോട്ടു
പകാരം ചെയ്യാത്തവർക്കുപോലും കഴിയുന്ന സഹായം ചെയ്യുന്ന

വെങ്കിൽ ജന്മസാഫല്യമാണ്. അങ്ങിനെയിരിക്കെ ഉപകാരം ചെ
യ്തവരോടുള്ള കടമയെ പറയേണമൊ. ഇതെല്ലാം നല്ലപോലെ
ധരിച്ച് എനിക്കേറ്റം പ്രിയമായ ഈ കൃത്യത്തിൽ വേണ്ടും
വണ്ണം നിങ്ങൾ മനസ്സിരുത്തുക. നരപുംഗവനും പരപുരഞ്ജയനു
മായ രാമചന്ദ്രൻ ജീവലോകത്തിനെല്ലാം മാന്യനാണ്. ആ മഹാ
ത്മാവിനു നമ്മോടു പ്രത്യേകമായൊരു പ്രീതിയും ജനിച്ചിരിക്കുന്നു.
അതിനാൽ ഹേ! വാനരന്മാരെ! നിങ്ങൾ ഓരോരുത്തരും നിങ്ങളു
ടെ ബുദ്ധിചാതുര്യം, ശൌര്യപരാക്രമം എന്നിവ യഥോചിതം പ്ര
ദർശിപ്പിച്ച് വനദുർഗ്ഗങ്ങൾ, ശൈലവനാന്തരങ്ങൾ, നദീകൂലങ്ങൾ
ഇടങ്ങിയ സർവ്വ ദിക്കുകളിലും ചെന്നു സീതയെ തിരയുക. പുളിന്ദം,
ശൂരസേനം, മ്ലേച്ഛം, ഭരതം, മദ്രം, കാംബോജം, യവനം, ബാഹ്ലി
കം, ഋഷീകം, പൌരവം എന്നീ രാജ്യങ്ങളിലെല്ലാം സഞ്ചരിച്ചു പി
ന്നീട്ട് ടങ്കണത്തിൽ ചെല്ലുവിൻ. അനന്തരം ചീനം പരമചീനം,
നീഹാരം മുതലായ രാജ്യങ്ങളും അവിടെനിന്ന് അധികം ദൂരത്തല്ലാ
ത്ത ഹിമാചലം ഇടങ്ങിയ പർവ്വതങ്ങളും തിരയുവിൻ. ലോധ്രവ
നം, പത്മകത്തോപ്പ്, ദേവദാരുവനങ്ങൾ എന്നീ പ്രദേശങ്ങളും പ
രിശോധിക്ക. പിന്നെ ദേവദാനവന്മാരാൽ ആരാധിക്കപ്പെടുന്ന
സോമാശ്രമത്തിൽ ചെല്ലുക. അവിടവും നല്ലവണ്ണം തിരഞ്ഞശേ
ഷം മഹാസാനുക്കളോടുകൂടിയ കാളാചലത്തിൽ ചെല്ലുവിൻ. പാ
റപ്പിളപ്പുകളും ഗഹ്വരങ്ങളും അവിടെ അസംഖ്യമുണ്ട്. അവയി
ലുമെല്ലാം നിങ്ങൾ ചെന്നു മഹാഭാഗയായ രാമപത്നിയെ തിരയു
വിൻ. ഒന്നും വിട്ടുപോകയെന്ന വരരുത്. ആ പർവ്വതത്തിന്നപ്പുറ
ത്താണ് ഹേമഗർഭമെന്ന പർവ്വതം. അതിന്നും അപ്പുറത്താണ് സു
ദർശനശൈലം. ആ ശൈലവും കടന്നു ചെന്നാൽ പതംഗാലയ
മായ ദേവസഖമെന്ന പർവ്വതമായി. വിവിധദ്രുമങ്ങളാൽ സുവി
ഭൂഷിതമായ ആ പർവ്വതത്തിൽ അസംഖ്യം പക്ഷിവൃന്ദങ്ങൾ പാർക്കു
ന്നു. വീണ്ടും മുന്നോട്ടു സഞ്ചരിക്കുവിൻ. എന്നാൽ ശൂന്യമായൊ
രു പ്രദേശം കാണാം. ഈ ശൂന്യദേശം നൂറു യോജന പരപ്പുള്ള
താണ്. സർവ്വജീവികളാലും പരിവർജ്ജിക്കപ്പെട്ട ഈ പ്രദേശത്തിൽ

മരങ്ങളാകട്ടെ പുഷ്പങ്ങളാകട്ടെ ഇല്ല. യാതൊരു ജന്തുവും ഇവിടെ ജീവിക്കുന്നതുമില്ല. ഈ സ്ഥലം കാണുമ്പോൾതന്നെ ആർക്കും ഭയമായുമുണ്ടാകും. ഈ പ്രദേശവും പിന്നിട്ടു യാത്രചെയ്യുവിൻ. അപ്പോൾ നിങ്ങൾ പാണ്ഡുരമേഘംപോലെ പരിശോഭിക്കുന്ന കൈലാസപർവ്വതത്തിലെത്തും. ആ മഹാശൈലത്തിന്റെ ദർശനംകൊണ്ടുതന്നെ നിങ്ങളുടെ ഹൃദയം കുളിർക്കും. കുബേരന്റെ അത്യന്തം രമ്യമായ മന്ദിരം ആ പർവ്വതത്തിങ്കലാണ്. വിപുലവും സ്വർണ്ണമയവുമായ ആ പത്തനം ദേവശില്പിയാൽ നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടതാണ്. അവിടെ അതിവിചിത്രമായൊരു സരസ്സുണ്ട്. അസംഖ്യം കമലങ്ങളും ഉല്പലങ്ങളും അതിൽ വികസിച്ചുനില്ക്കുന്നു. ഹംസങ്ങളും കുളക്കോഴികളും അതിൽ സദാ ക്രീഡിക്കുന്നു. അപ്സരസ്ത്രീകൾ കളിപ്പാനായി അവിടെ വന്നുകൂടുന്നു. സർവ്വമാന്യനായ വൈശ്രവണൻ ഗുഹ്യകന്മാരോടുകൂടി ആ വിശിഷ്ടമായ പൊയ്കയിലാണ് ചെന്നുല്ലസിക്കാറുള്ളത്. മന്ദാരങ്ങളോടുകൂടിയ കൈലാസശൈലത്തിന്റെ ശിഖരങ്ങൾ, ഗുഹകൾ തുടങ്ങിയ എല്ലാ ഭാഗവും നിങ്ങൾ ഒന്നൊന്നായി ചെന്നു തിരയുക. വീണ്ടും നടന്നാൽ അനതിക്രമ്യമായ ക്രൗഞ്ചാലയം കാണാം. അതിങ്കലുള്ള മഹാദരികളിൽ സൂര്യസന്നിഭന്മാരും ദേവന്മാരാൽപോലും അർച്ചിക്കപ്പെടുന്നവരുമായ മഹർഷിമാർ തപസ്സുചെയ്യുന്നു. ഈ ഗുഹകളും സാനുക്കൾ, ശിഖരങ്ങൾ, പാറപ്പിളർപ്പുകൾ, താഴ്വരകൾ തുടങ്ങിയ മറ്റു പർവ്വതഭാഗങ്ങളും നിങ്ങൾ സൂക്ഷ്മം പരിശോധിക്കുവിൻ. പിന്നിട്ടു കാമശൈലം, ഖഗാലയം, മാനസം, അവൃക്ഷം എന്നിവയും പരിശോധിക്കുക. വളരെ ശ്രദ്ധയോടുകൂടിയേ നിങ്ങൾ ഈ സ്ഥലത്തു സഞ്ചരിക്കാവൂ. യാതൊരു ജീവിയും ഈ മാർഗ്ഗത്തൂടെ സഞ്ചരിക്കാറില്ല. ദേവദാനവന്മാരോ രാക്ഷസന്മാരോ ഇവിടെ ചെല്ലുന്നില്ല. ക്രൗഞ്ചപർവ്വതത്തിന്റെ അപ്പുറത്താണ് മൈനാകപർവ്വതം. മയനെന്ന ദാനവൻ തന്റെ ഭവനം നിർമ്മിച്ചിട്ടുള്ളത് ഈ പർവ്വതത്തിങ്കലാണ്. ഇതിന്റെ സാനുപ്രസ്ഥങ്ങളിലും കന്ദരങ്ങളിലും അശ്വമുഖസ്ത്രീകൾ വസിക്കുന്നു. ഈ പ്രദേശത്തിന്നപ്പുറം സിദ്ധാശ്രമമാണ്. അവിടെച്ചെന്നു നി

ങ്ങൾ പരിശുദ്ധാന്തഃകരണന്മാരായ സിദ്ധന്മാർ, വൈഖാനസന്മാർ, മഹ
ർഷിമാർ, ബാലഖില്യർ, തപസ്വികൾ എന്നിവരെയെല്ലാം വന്ദിക്കു.
വളരെ വിനയത്തോടെ സീതാദേവിയുടെ വൃത്താന്തം അവരോടു
ചോദിക്കുക. അവിടെ ഹേമപുഷ്കരങ്ങൾകൊണ്ടു നിറഞ്ഞ് വൈ
ഖാനസം എന്ന പേരായ ഒരു പുഷ്കരണിയുണ്ട്. തരുണാദിത്യ
സങ്കാശന്മാരോടുകൂടിയ അസംഖ്യം അരയന്നങ്ങൾ അതിൽ നീന്തി
ക്കളിക്കുന്നു. കുബേരവാഹനമായ സാർവ്വഭൗമനെന്ന ഗജം
ആ പ്രദേശത്തു കരിണികളോടൊന്നിച്ചു സദാ ക്രീഡിക്കുന്നു. മ
നോഹരമായ ആ സരസ്സിന്നപ്പുറം ഗ്രഹതാരങ്ങളും പയോധര
ങ്ങളുമില്ലാതെ അനാവിലമായി കിടക്കുന്ന ശൂന്യാകാശമാണ്. എ
ങ്കിലും സൂര്യരശ്മികൾകൊണ്ടെന്നപോലെ ഈ പ്രദേശം പരി
ശോഭിക്കുന്നു. ദേവതുല്യം സ്വതേതന്നെ പ്രകാശമുള്ളവരുമാ
യ സിദ്ധന്മാരുടെ മഹത്തേജസ്സാണ് ഇതിന്നു കാരണം. ഈ സ്ഥ
ലവും കടന്നു സഞ്ചരിപ്പിൻ. എന്നാൽ ശൈലോദമെന്ന നദി കാ
ണാം. അതിന്റെ ഇരുകരയിലും കീചകമെന്ന പേരായ മുളകൾ
കിടക്കുന്നുണ്ട്. ആ മുളകളാണ് സിദ്ധന്മാരെ തോണിയെന്നപോ
ലെ പുഴ കടത്തി അക്കരയ്ക്കും ഇക്കരയ്ക്കും കൊണ്ടുചെല്ലുന്നത്.
ഈ പുഴക്കപ്പുറം പുണ്യാത്മാക്കൾ വസിക്കുന്ന ഉത്തരകുരുരാജ്യമാ
ണ്. പരിശുദ്ധജലം വഴിഞ്ഞൊഴുകുന്ന അസംഖ്യം നദികൾ ഇവി
ടെ ഉണ്ട്. നീലവൈഡൂര്യപത്രങ്ങളോടുകൂടിയ കാഞ്ചനപത്മങ്ങൾ
ഇതിൽ സർവ്വത്ര പരിലസിക്കുന്നു. ഹിരണ്മയവും ബാലാർക്കനെപ്പോ
ലെ പ്രശോഭിക്കുന്നവയുമായ രക്തോല്പലങ്ങളും അവിടെ അസംഖ്യം
വികസിച്ചുനില്ക്കുന്നു. നീലക്കല്ലുപോലെ വിളങ്ങുന്ന പത്രങ്ങൾകൊ
ണ്ടും കാഞ്ചനംപോലെ മിന്നുന്ന കേസരങ്ങൾകൊണ്ടും മനോജ്ഞ
ങ്ങളായ ഇന്ദീവരങ്ങൾ ഇവിടെ അനവധിയുണ്ട്. മുത്തുകളും വില
യേറിയ രത്നങ്ങളും സ്വർണ്ണതരികളും കൂടിക്കലർന്ന മണൽത്തിട്ടകൾ
ഈ നദികളിൽ അവിടവിടെ എത്രയെങ്കിലും കാണാം. സർവ്വവിധ
രത്നങ്ങളും അവിടെ കുന്നുപോലെ കൂടികിടക്കുന്നു. അതിമനോഹര
ങ്ങളായ ഈ കുന്നുകൾ നിങ്ങളെ ആശ്ചര്യഭരിതരാക്കും. അഗ്നിജ്വ

ജ്വാലപോലെ ജ്വലിക്കുന്ന ഹേമകൂടങ്ങളും അസംഖ്യം നിങ്ങൾക്കിവിടെ കാണാം. സദാകാലത്തും പൂത്തു കായ്ക്കുന്ന അനേകം വൃക്ഷങ്ങൾ ഈ പ്രദേശത്തെ ദിവ്യഗന്ധരസങ്ങളാൽ മനോഹരമാക്കിത്തീർക്കുന്നു. പതംഗങ്ങൾ കൂട്ടംകൂട്ടമായി അവിടെ വൃക്ഷങ്ങളിൽ പാർക്കുന്നുണ്ട്. കാമ്യപദാർത്ഥങ്ങൾ പൊഴിക്കുന്ന പലതരം വൃക്ഷങ്ങളും അവിടെ ധാരാളമുണ്ട്. അവയിൽ ചിലവ വിശിഷ്ടവസ്ത്രങ്ങൾ നല്കുന്നു. ചിലവ മുത്തും രത്നവും പതിച്ച് സ്ത്രീപുരുഷന്മാർക്കനുരൂപമായ ദിവ്യഭൂഷണങ്ങൾ തരുന്നു. മററു ചിലതിൽനിന്നു ഷഡ്രസാന്നങ്ങളായ വിവിധതരം ദിവ്യവസ്തുക്കൾ എല്ലാ ഋതുക്കളിലും കിട്ടുന്നു. വിചിത്രതരമായ സ്വർണ്ണമെത്തകൾ, ആസനങ്ങൾ എന്നിവ നല്കുന്ന വൃക്ഷങ്ങളും അനവധിയുണ്ട്. ചിലതിൽനിന്നു അമൃതതുല്യം രുചിയുള്ള പേയദ്രവ്യങ്ങൾ കിട്ടുന്നു. ചാരുമാല്യങ്ങൾ നല്കുന്ന വൃക്ഷങ്ങളും ഉള്ളതല്ല. യൗവനശ്രീ, സൌന്ദര്യം, സൽഗുണങ്ങൾ എന്നിവകൊണ്ടു പരിശോഭിക്കുന്ന സ്ത്രീകളോടൊന്നിച്ചു രതിതല്പരന്മാരായ സിദ്ധന്മാരും ഗന്ധർവ്വന്മാരും കിന്നരവിദ്യാധരന്മാരും മററസംഖ്യം പുണ്യാത്മാക്കളും സദാ ഇവിടെ സല്ലപിക്കുന്നു. സംഗീതമധുരസ്വനം, വാദ്യഘോഷം, ഉത്സാഹസൂചകമായ ഹസിതങ്ങൾ എന്നുതുടങ്ങി സർവ്വത്ര മനോഹരങ്ങളായ മഞ്ജുളശബ്ദങ്ങൾ എപ്പോഴും ഇവിടെ കേൾക്കാം. സന്തോഷമില്ലാത്തവരോ സന്തോഷിക്കാത്തവരോ ആയി ഇവിടെ ആരുമില്ല. ഭൂശ്രീ ഇവിടെ ദിനംപ്രതി വർദ്ധിച്ചുകൊണ്ടേയിരിക്കുന്നു. ഈ പ്രദേശം കടന്നാൽ ഉത്തരസമുദ്രമായി. ആ ആഴിമദ്ധ്യത്തിലാണ് ഹേമമയമായ സോമഗിരി. ഇന്ദ്രലോകഗതന്മാരും ബ്രഹ്മലോകഗതന്മാരും ദേവന്മാരും ദിവസേന ആ ഗിരിവര്യനെച്ചെന്നു ദർശിക്കുന്നു. സൂര്യൻ മറഞ്ഞുപോയാൽക്കൂടിയും സൂര്യരശ്മിയാലെന്നപോലെ ആ ഗിരിവര്യന്റെ കാന്തിനിമിത്തം ആ പ്രദേശമെല്ലാം സുരമ്യം വിളങ്ങുന്നു. ഭഗവാനും ജഗദാത്മാവും ഏകാദശാത്മകനുമായ ശംഭു, ബ്രഹ്മാവിനാലും മററു മഹർഷിമാരാലും ചൂഴപ്പെട്ടുകൊണ്ട് ആ പർവ്വതത്തിങ്കലാണ് വസിക്കുന്നത്. അതിന്നപ്പു

നീ നിന്റെ പിതാവിനു തുല്യനാണ്. നിനക്കു തുല്യനായി മറ്റാരെയും കാണുന്നില്ല. അതിനാൽ ഹേ! ഹനുമൻ! സീതയെ കണ്ടുകിട്ടുവാൻതക്കവണ്ണം നീതന്നെ യത്നം ചെയ്യണം. ബലം, ബുദ്ധിശക്തി, പരാക്രമം എന്നിവകളെല്ലാം അധിവാസസ്ഥാനമാണ് നീ. ഹേ! നയപണ്ഡിത! ദേശകാലാനുഗതിയും നയവും നീ നല്ലപോലെ അറിയുന്നു." ഹരീശ്വരൻ സർവ്വഭാരവും ഹനുമാങ്കൽ ഏല്പിച്ചതു കണ്ടു ശ്രീരാഘവൻ ഇപ്രകാരം ചിന്തിച്ചു. "ഇതാ സുഗ്രീവൻ കാര്യംമുഴുവൻ ഇവങ്കൽ ഏല്പിക്കുന്നു. കാര്യസാദ്ധ്യത്തിൽ ഇവനു പ്രത്യേകമായ നൈപുണ്യമുണ്ടായിരിക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ കർമ്മപരിജ്ഞാനിയായ കപീശ്വരൻ ഈവിധം ഒരിക്കലും ചെയ്കയില്ല. ഇവൻ പുറപ്പെട്ടാൽ എല്ലാ കാര്യവും കൈകൂടിയെന്നു തീർച്ചയാക്കാം. ഇവൻ മഹോത്സാഹിതന്നെ സംശയമില്ല." എന്നീ ചിന്തകളാൽ ശ്രീരാഘവന്റെ ഹൃദയം അത്യന്തം പ്രസന്നമായി. അനന്തരം കൃതാർത്ഥനായ രാമചന്ദ്രൻ തന്റെ മുദ്രമോതിരം അടയാളമായി മാരുതിയുടെ കൈവശം ഏല്പിച്ചു സന്തോഷപൂർവ്വം ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! ഹനുമൻ! ഈ അടയാളം കാണുമ്പോൾ ജനകജ നിന്നെ വിശ്വസിക്കും. ഈ മോതിരം അതിന്നു മതി. ഹേ! ഹരിപ്രവീര! നിന്റെ ഉത്സാഹവും ബലവീര്യങ്ങളും സുഗ്രീവൻ നിന്നോടു ചെയ്തിട്ടുള്ള സന്ദേശങ്ങളും മറ്റും ഓർക്കുമ്പോൾ കാര്യം സഫലമായെന്നുതന്നെ ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നു." അനന്തരം ഹരിശ്രേഷ്ഠനായ ഹനുമാൻ ആ മുദ്രാംഗുലീയം വാങ്ങി ഭക്തിപുരസ്സരം അതിനെ തന്റെ മൂർദ്ധാവിൽ വെച്ചു വന്ദിച്ചു. പ്രഭുവായ രാമചന്ദ്രനേയും സുഗ്രീവനേയും കൈവണങ്ങി കപിപുംഗവനായ അവൻ യാത്ര പറഞ്ഞു. നിർമ്മലമായ ആകാശത്തിൽ നക്ഷത്രങ്ങൾക്കിടയിൽ ശോഭിക്കുന്ന ചന്ദ്രമണ്ഡലംപോലെ പവനാത്മജനായ ഹനുമാൻ ആ വാനരസേനക്കു മദ്ധ്യേ വിളങ്ങി. ഹേ! ബലശാലിൻ! പവനനന്ദന! അങ്ങയുടെ അനല്പമായ പരാക്രമംനിമിത്തം ജനകജ ദൃശ്യയാകേണമേ.

സർഗ്ഗം-45

അനന്തരം പ്ലവഗപുംഗവനായ സുഗ്രീവൻ സർവ്വ വാനരന്മാരേയും വിളിച്ച് രാമകാര്യാർത്ഥം വീണ്ടും അവരെ ഇങ്ങിനെ ജാഗ്രതപ്പെടുത്തി. "ഹേ! വാനരന്മാരെ! ഞാൻ പറഞ്ഞതായ എല്ലാ സ്ഥലങ്ങളും ഒന്നൊഴിയാതെ നിങ്ങൾ ചെന്നു തിരയുവിൻ." ഹരീശ്വരന്റെ ഈ ഉഗ്രശാസനം കൈക്കൊണ്ടു വാനരന്മാർ ശലഭങ്ങളെപ്പോലെ ഭൂമി മുഴുവൻ മറച്ചുകൊണ്ടു യാത്രക്കൊരുങ്ങി. ഗിരിശൃംഗങ്ങളാൽ സുരമ്യം ശോഭിക്കുന്ന ഉത്തരദിക്കു നോക്കി ശതബലിയെന്ന യൂഥപാലൻ യാനംചെയ്തു. വിനതൻ കിഴക്കേദിക്കിലും അങ്ഗദൻ, താരൻ മുതലായവരോടുകൂടി മാരുതി മുനിപുംഗവനായ അഗസ്ത്യൻ വസിക്കുന്ന ദക്ഷിണദിക്കിലും സുഷേണൻ വരുണപാലിതമായ പശ്ചിമദിക്കിലേക്കും യാത്രയായി. ഓരോ ദിക്കിനേക്കും വേണ്ടും യൂഥപാലരേയും യൂഥത്തേയും നിയമിച്ചയച്ചശേഷം വാനരേശ്വരൻ തന്റെ സഖാവായ രാമചന്ദ്രനോടുകൂടെ സസുഖം വസിച്ചു. വാനരേശ്വരനാൽ നിയോഗിക്കപ്പെട്ട ആ സർവ്വ വാനരന്മാരും സുഗ്രീവസന്നിധിയിൽ വന്നുകൊണ്ടു തന്നെ ആർത്തുവിളിച്ചും അട്ടഹസിച്ചും ഇങ്ങിനെ ഓരോ വീരവാദം പറഞ്ഞു. "സീതയെ ഞാൻ കൊണ്ടുവരാം. രാവണനെ നിഗ്രഹിക്കാം" എന്നൊരുവൻ. "രാവണനെ മുറിച്ചുമുറിച്ച് ജാനകിയെ വീണ്ടുകൊണ്ടുവരുവാൻ ഞാൻ ഒരുവൻ മതി" എന്ന മറ്റൊരുത്തൻ. "ഹേ! വാനരന്മാരെ! നിങ്ങളെല്ലാം ഇങ്ങോട്ടു മാറി നില്പിൻ. ഗുഹാന്തരത്തിൽ അകപ്പെട്ടു ഇരുന്നു വിറയ്ക്കുന്ന സീതയെ വീണ്ടുകൊണ്ടു വരുവാൻ ഞാൻ മതി. പാതാളത്തിലായാലും വൈദേഹിയെ ഞാൻ കൊണ്ടുവരുന്നുണ്ട്" എന്ന മറ്റൊരുത്തൻ. "മഹാമരങ്ങളെ ഞാൻ മുറിച്ചു വീഴ്ത്താം" എന്നൊരുത്തൻ. "പർവ്വതങ്ങളെ മറിച്ചുതള്ളുവാൻ ഞാൻ സമർത്ഥനാണ്" എന്നു മറ്റൊരുത്തൻ. "ഞാൻ മന്നിടത്തെ പിളർക്കാം. ഞാൻ സമുദ്രത്തെ കലക്കാം. ഞാൻ ഒരു യോജന വഴി ചാടാം. എനിക്കു നൂറുയോജന ചാടുവാൻ ശക്തിയുണ്ട്. ഞാൻ അതിൽ ഇരട്ടി.

പാതാളത്തിലും, ഭൂമിയിലും, ആകാശത്തിലും, കടലിലും, പൎവ്വതത്തിലും എന്റെ ഗതിക്കു ഭംഗമില്ല." എന്നതിനെ അവരിൽ ഓരോരുത്തരും വീരവാദംപറഞ്ഞുകൊണ്ട് അതതുദിക്കിലേക്കു യാത്രചെയ്തു. വാനരസേനകൾ കറിച്ചുകൊടുത്ത അവധി പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു ശ്രീരാഘവൻ ലക്ഷ്മണനോടുകൂടെ പ്രസ്രവണപൎവ്വതത്തിലും വസിച്ചു.

സൎഗ്ഗം-46

വാനരന്മാരെല്ലാം അതതു ദിക്കിലേക്കു യാത്രയായശേഷം ശ്രീരാഘവൻ സുഗ്രീവനോടിങ്ങിനെ ചോദിച്ചു. "ഹേ! സുഗ്രീവ! അങ്ങേക്കു ഈ ഭൂമണ്ഡലം മുഴുവൻ അറിവാൻ ഇടയായതെങ്ങിനെ?" ഇതിനുത്തരമായി സുഗ്രീവൻ വിനയപുരസ്സരം ഇപ്രകാരം വചിച്ചു. "ഹേ! നാഥ! എല്ലാം ഞാൻ വിസ്തരിച്ചു പറയുന്നുണ്ട്. നിരതിശയരുചി കേട്ടുകൊൾക. ദുന്ദുഭിയുടെ ആത്മപുത്രനായ മായാവി എന്നവൻ ബാലിയുമായി നേരിട്ട കഥ ഞാൻ നിങ്ങളോടു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ. ബലശാലിയായ ബാലിയെ ഭയന്ന് മഹിഷരൂപിയായ ആ ദാനവൻ പണ്ടു മലയപൎവ്വതത്തിലുള്ള ഒരു ഗുഹയിൽ ചെന്നൊളിച്ചു. എന്നെ ആ വിലദ്വാരത്തിൽതന്നെ നില്ക്കുവാൻ ഏല്പിച്ച് ഹരീശ്വരനായ ബാലി അവനെ നിഗ്രഹിപ്പാനായി ആ ഗുഹക്കകത്തു പ്രവേശിച്ചു. ഇപ്രകാരം ഒരു സംവത്സരകാലം ഞാൻ അവിടെതന്നെ നിന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. ബാലി തിരിച്ചു പോന്നില്ല. വീണ്ടും കുറേനാൾ ചെന്നപ്പോൾ ഒരു ദിവസം ആ ബിലം മുഴുവൻ രക്തത്താൽ നിറഞ്ഞുകണ്ടു. ബിലം നിറഞ്ഞു ശോണിതം പുറത്തേക്കും പ്രവഹിച്ചു. ഇതു കണ്ടു ഭ്രാതൃശോകത്താൽ എന്റെ ഹൃദയം പ്രവ്യഥിതമായി. ജ്യേഷ്ഠൻ അഭിഹതനായെന്നുതന്നെ ഞാൻ തീൎച്ചയാക്കി. ഇനി എന്തുകൊണ്ടും മഹിഷം പുറത്തു വരാതെ ആ ഗുഹക്കകത്തുതന്നെ കിടന്നു ചാകട്ടെ എന്നു വിചാരിച്ചു ഞാൻ പൎവ്വതതുല്യമായൊരു ശിലകൊണ്ടു ഗുഹാമുഖം അടച്ചു കളഞ്ഞു. ജീവിതത്തിൽ ഏറ്റവും നിരാശയോടുകൂടെ ഞാൻ

തിരിച്ചുപോരികയും ചെയ്തു. അനന്തരം താരയേയും തന്റെ മഹാരാജ്യത്തെയും സ്വീകരിച്ച് ഒട്ടും ശങ്കകൂടാതെ ഞാൻ സസുഖം വസിച്ചുപോന്നു. ഇങ്ങിനെയിരിക്കെ ഒരു ദിവസം ബാലി ആ ദൈത്യനെ വധിച്ചു കിഷ്കിന്ധയിൽ കടന്നെത്തി. ബാലിയെ കണ്ടപ്പോൾ ഭയപരവശനായി ഞാൻ നടുങ്ങിപ്പോയി. വളരെ വണക്കത്തോടുകൂടെ ഞാൻ രാജ്യം അവന്നു തിരികെ കൊടുത്തുവെങ്കിലും ക്രോധം ശമിക്കാതെ ഉഗ്രനായ അവൻ എന്നെ ഹനിപ്പാൻ ഒരുമ്പെട്ടു. മന്ത്രിമാരോടുകൂടെ ഭയന്നു മണ്ടുന്ന എന്നെ ബാലി പിന്തുടർന്നുകൊണ്ടെയിരുന്നു. ആ കാലത്ത് ഹേ! രാഘവ! എനിക്കു ഭൂമണ്ഡലം മുഴുവൻ കാണ്മാൻ ഇടയായി. നഗരങ്ങൾ, നഗങ്ങൾ, നദികൾ എന്നീ പ്രദേശങ്ങളെല്ലാം ഒരു കണ്ണാടിയിലെന്നപോലെ എനിക്കു കാണ്മാൻ സാധിച്ചു. ആദ്യം ഞാൻ പൂർവ്വദിക്കിലേക്കാണ് പാഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നത്. അവിടെയുള്ള പലവിധ വൃക്ഷങ്ങൾ, മലകൾ, മലമ്പുഴകൾ, പൊയ്കകൾ, ധാതുദ്രവ്യങ്ങളാൽ മനോഹരമായ മഹാപർവ്വതങ്ങൾ, അപ്സരസ്ത്രീകൾ പാർത്തുപോരുന്ന പാൽക്കടൽ, എന്നീ രമ്യസ്ഥലങ്ങളെല്ലാം ഞാൻ കണ്ടു. ഉദയപർവ്വതവും ഞാൻ ദർശിച്ചു. ബാലിയെ ഭയന്നുകൊണ്ടു ഞാൻ ആ പ്രദേശമെങ്ങും പാഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു. ഒരു നിവൃത്തിയും കാണാഞ്ഞപ്പോൾ അവിടെനിന്നു വിന്ധ്യവൃക്ഷങ്ങൾകൊണ്ടു നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ദക്ഷിണാശയിലേക്കു മണ്ടി. വീണ്ടും ദൂരതരം പാഞ്ഞു തെക്കെപടിഞ്ഞാറെ ദിക്കിലെത്തി. ആ സ്ഥലവുമെല്ലാം കണ്ടറിഞ്ഞു. ബാലി എന്നെ പിന്തുടർന്നുകൊണ്ടെയിരിക്കയാൽ എനിക്കു അവിടെയും ശരണമില്ലാതായി. ഇങ്ങിനെ പശ്ചിമദിക്കിലേക്കു കുതിച്ച് അസ്തഗിരിയും ദർശിച്ചു. പിന്നീട് ഉത്തരദേശം പ്രാപിച്ചു. ഹിമവാൻ, മേരു തുടങ്ങിയ പർവ്വതങ്ങൾ, ഉത്തരസമുദ്രം എന്നിവയെല്ലാം കണ്ടുകൊണ്ടു ഞാൻ ഉത്തരാശ മുഴുവൻ അതിവേഗം പാഞ്ഞു നടന്നു. എന്നിട്ടും യാതൊരു രക്ഷാമാർഗ്ഗവും കണ്ടില്ല. ഇങ്ങിനെ വിഷമിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ ബുദ്ധിമാനായ ഹനുമാൻ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു. "ഹേ! രാജൻ! ഇപ്പോൾ എനിക്കൊരു കാര്യം

മാൎക്കവതന്നു. വാനരേശ്വരനായ ബാലിയെ പണ്ടു മതംഗമുനി ശപിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലൊ. മതംഗാശ്രമത്തിൽ ബാലി കാലെടുത്തുവെച്ചാൽ ഉടൻതന്നെ അവന്റെ ശിരസ്സു ചിതറിപ്പോകും. നമുക്കു ആ പ്രദേശത്തേക്കു ചെല്ലുക. അവിടെ ബാലിയെ ഭയപ്പെടേണ്ടതില്ല." ഇതനുസരിച്ചു ഞങ്ങൾ ഋശ്യമൂകത്തിൽ ചെന്നു കയറി. മതംഗശാപത്തെ ഭയന്നു ബാലി അവിടെ കടക്കുകപോലും ഉണ്ടായില്ല. ഹേ! രാഘവ! ഈ ഭൂമണ്ഡലം മുഴുവൻ ഇങ്ങിനെയാണ് എനിക്കു കാണ്മാൻ ഇടയായതു്. ഭൂമി മുഴുവൻ കണ്ടറിഞ്ഞതിന്നുശേഷം ഒടുവിൽ ഞാൻ ഋശ്യമൂകത്തിൽ ചെന്നുകൂടി.

സൎഗ്ഗം. 47

കപീശ്വരന്റെ ആജ്ഞയനുസരിച്ചു വൈദേഹിയെ വാനരന്മാർ സൎവ്വ ദിക്കിലും അന്വേഷിച്ചു. സരിത്തുകൾ, സരസ്സുകൾ, നഗരങ്ങൾ, നദീദുൎഗ്ഗങ്ങൾ, ശൈലങ്ങൾ, ലതാതാനങ്ങൾ, വള്ളിക്കുടിലുകൾ എന്നീ സ്ഥലങ്ങളിലെല്ലാം അവർ നടന്നു തിരഞ്ഞു. പകൽ മുഴുവനും വളരെ ശ്രദ്ധയോടും ധൃതിയോടുംകൂടെ അവർ വൈദേഹിയെ തിരഞ്ഞുനടന്നു് രാത്രികാലത്തു മാത്രമെ വിശ്രമിച്ചുള്ളു. നാനാദേശങ്ങൾതോറും, ഫലസമൃദ്ധങ്ങളായ വൃക്ഷങ്ങൾതോറും സഞ്ചരിച്ചു് കിഴക്കേദിക്കു മുഴുവൻ സീതാന്വേഷണം നടത്തിയിരുന്ന വാനരന്മാർ ഒടുവിൽ തീരെ നിരാശയോടെ നിശ്ചിതകാലത്തിന്നുള്ളിൽ തിരിച്ചു പ്രസ്രവണപൎവ്വതത്തിലെത്തി. കപീശ്വരൻ കല്പിച്ചപ്രകാരം അവർ സൎവ്വസ്ഥലങ്ങളും പരിശോധിച്ചു. എങ്കിലും യാതൊരു ഫലവും ഉണ്ടായില്ല. ഇപ്രകാരം തന്നെ മഹാബലനായ ശതബലി ഉത്തരദിക്കും കപിസത്തമനായ സുഷേണൻ പശ്ചിമദിക്കും പരിശോധിച്ചു് സീതയെപ്പററി യാതൊരു തുമ്പും കിട്ടാതെ നിശ്ചയിച്ച ഒരു മാസത്തിന്നുള്ളിൽ അവരവരുടെ സൈന്യങ്ങളോടുകൂടി പിന്തിരിഞ്ഞു. രാമസുഗ്രീവന്മാരെ അഭിവാദ്യംചെയ്തുകൊണ്ടു് അവൻ ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു.

"വനങ്ങളും, പൎവ്വതങ്ങളും, മഹാരണ്യങ്ങളും, ഗംഭീരങ്ങളായ വിലങ്ങളും, പുഴകളും, സമുദ്രതീരങ്ങളും എന്നീ സ്ഥലങ്ങളിലെല്ലാം ചെന്നു ഞങ്ങൾ വൈദേഹിയെ തിരഞ്ഞു. ഇവിടന്നാജ്ഞാപിച്ചപ്രകാരം ഗിരികളും, ഗഹ്വരങ്ങളും എന്നുതന്നെയല്ല ദുൎഗ്ഗമങ്ങളായ മററ സകല പ്രദേശങ്ങളും ഞങ്ങൾ ചെന്നു പരിശോധിച്ചു. അനേകം ഭയങ്കരങ്ങളായ പല ജന്തുക്കളെയും ഞങ്ങൾ അവിടെവെച്ചു കാണുകയുണ്ടായി. അവയെ എല്ലാം ഞങ്ങൾ നിഗ്രഹിക്കയും ചെയ്തു. ദേവിയെ ഒരിടത്തും കണ്ടില്ല. മഹാബലവാനും സുധീരനുമായ ഹനുമാൻ ചെന്നിട്ടുള്ള ദക്ഷിണദേശത്തുതന്നെയായിരിക്കണം ദേവി വസിക്കുന്നതു്. വാതാത്മജനായ ആ വാനരോത്തമൻ ദേവിയെ കണ്ടെത്തും നിശ്ചയം."

സൎഗ്ഗം-48

കപിസത്തമനായ ഹനുമാൻ സുഗ്രീവാജ്ഞയനുസരിച്ചു് താരാംഗദാദികളോടുകൂടെ ദക്ഷിണദിക്കിലേക്കു സഞ്ചരിച്ചു. വിന്ധ്യപൎവ്വതഗുഹകളും, ഗഹനങ്ങളും, ശൈലശൃംഗങ്ങളും, നദീദുൎഗ്ഗങ്ങളും, സരസ്സുകളും, വൃക്ഷഷണ്ഡങ്ങൾകൊണ്ടു സംബാധമായ ഗൎത്തകളും, പൎവ്വതങ്ങളും എന്നീ സകലദിക്കുകളും അവർ സൂക്ഷ്മം പരിശോധിച്ചു. ഒരിടത്തും സീതയെ കണ്ടില്ല. വിവിധതരം കാട്ടുകനികളും ഭക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു സഞ്ചരിച്ചു് ആ വാനരസത്തമന്മാർ ദുൎഗ്ഗമങ്ങളായ ആ സഹ്യപൎവ്വതങ്ങളും ഗിരികളും വീണ്ടും സൂക്ഷ്മം പരിശോധിച്ചു. ജനശൂന്യവും ജലശൂന്യവും കണ്ടാൽ ഭയമുണ്ടാക്കുന്നതുമായ മററനേകം സ്ഥലങ്ങളും തിരഞ്ഞുനടന്നു ഒടുവിൽ അവർ തീരെ ശുഷ്കപ്രായമായ ഒരു മഹാരണ്യത്തിൽ ചെന്നുചേൎന്നു. അവിടെ വളൎന്നുനിന്നിരുന്ന സൎവ്വവൃക്ഷങ്ങളും ശുഷ്കപ്രായ വനസ്പതികളായിരുന്നു. പുഷ്പഫലങ്ങളോ ഇലകളോ അവയിൽ തന്നെ കുറവായിരുന്നു. ഉള്ള കാട്ടുപഴങ്ങൾതന്നെ നീരുള്ളവയായിരുന്നില്ല. കിഴങ്ങുകളും ആ വനഭൂമിയിൽ ദുൎല്ലഭങ്ങളായിരുന്നു. സരിത്തുകളും തോയമ

രഹിതങ്ങളായി കാണപ്പെട്ടു. മഹിഷങ്ങളോ മാനുകളോ അവിടെ സഞ്ചരിച്ചുകണ്ടില്ല. ഗജങ്ങളും ആ വനത്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ശാർദ്ദൂലങ്ങളുടെ ശബ്ദംപോലും അവിടെ കേട്ടിരുന്നില്ല. ഒരു പക്ഷിയെയെങ്കിലും അവർ അവിടെ ദർശിച്ചില്ല; എന്നുതന്നെയല്ല യാതൊരു പ്രാണിയും അവിടെ പാർത്തിരുന്നുമില്ല. ഔഷധികളും ലതകളുമെല്ലാം നാമാവശേഷമായിത്തീർന്നിരുന്നു. സ്നിഗ്ദ്ധപത്രങ്ങളോടുകൂടിയ പുഷ്പപങ്കജങ്ങളുടെ സുഗന്ധം അനുഭവിച്ചുകൊണ്ടു ഭ്രമരങ്ങൾ അവിടെ പറന്നിട്ടിരുന്നില്ല. മഹാഭാഗനും സത്യവാദിയുമായി കണ്ഡുവെന്നൊരു തപോധനൻ ഉണ്ടായിരുന്നു. കഠിനകോപിയും അസഹ്യനുമായിരുന്നു ആ താപസപുംഗവൻ. തന്റെ പതിനാറുവയസ്സുള്ള പുത്രൻ ഈ വനത്തിൽവെച്ചു മൃതനാകകാരണം വനം മുനിയുടെ കഠിനശാപത്തിന്നിരയായി. തന്നിമിത്തം അഗതികളായിഭവിച്ച ആ വനത്തിലെ മൃഗപക്ഷിഗണങ്ങൾ തങ്ങൾക്കു വസിപ്പാൻതക്ക ഫലങ്ങളുമുള്ള നദീതീരങ്ങൾ, വനാന്തരങ്ങൾ, കന്ദരങ്ങൾ തുടങ്ങിയ ഓരോ പ്രദേശം നോക്കി യാത്രചെയ്തു. ഇപ്രകാരമാണു ഈ വനം ശൂന്യമായിഭവിച്ചതു്. ഈ സ്ഥലവുമെല്ലാം വാനരന്മാർ ഏറ്റവും ശ്രദ്ധയോടെ തിരഞ്ഞു നോക്കി. എന്നാൽ ഫലമൊന്നുമുണ്ടായില്ല. ഒടുവിൽ അവരെല്ലാം നിരാശയോടെ ഒരു വള്ളിക്കാട്ടിൽ ചെന്നുകേറി. ഉഗ്രകർമ്മാവും മഹാഘോരനും ദേവന്മാർക്കുപോലും ഭയം നൽകുന്നവനുമായ ഒരു ദൈത്യപുംഗവനെ അവർ അവിടെ കണ്ടു. മഹാഗിരിപോലെ ഭയങ്കരനായ ആ അസുരനെക്കണ്ടപ്പോൾ സർവ്വവാനരന്മാരും വസ്ത്രം വലിച്ചുകെട്ടി അവനോടെതിർക്കുവാൻ ഒരുമ്പെട്ടു. ഉടൻ മഹാബലനായ ആ ദാനവൻ ഗിരിശൃംഗങ്ങൾപോലെ ബീഭത്സരൂപികളായ ആ കപിവരരെ നോക്കി "ഇതാ നിങ്ങളുടെ കഥകഴിഞ്ഞു" എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞുകൊണ്ടു അത്യന്തം ക്രോധത്തോടുകൂടെ മുഷ്ടിചുരുട്ടി അവരോടെതിർത്തു. തൽക്ഷണം ബാലീപുത്രനായ അംഗദൻ രാവണനാണെന്നു ശങ്കിച്ചു് ആ ദാനവനെ ഏറ്റവും ക്രോധത്തോടെ തന്റെ കൈത്തലംകൊണ്ടൊന്നു പ്രഹരിച്ചു. മഹാശക്തിയോ

ഊക്കേറിയ ആ പ്രഹരമേററു രക്തം വമിച്ചുകൊണ്ടു് ദൈത്യപുംഗവൻ ഭൂമിയിൽ നിപതിച്ചു. ഇങ്ങിനെ ആ അസുരനെ കൊന്ന ശേഷം ജയശ്രീയോടുകൂടെ അവർ വീണ്ടും ആ പർവ്വതത്തിന്റെ മററു ഭാഗങ്ങളും പരിശോധിച്ചു. അനന്തരം അവർ അസംഖ്യം ഗഹ്വരങ്ങളോടുകൂടിയ മററൊരു പ്രദേശത്തെ പ്രാപിച്ചു. നന്നക്ഷീണിച്ചപ്പോൾ അത്യന്തം ദുഃഖത്തോടുകൂടെ അവരെല്ലാവരും ഏകാന്തമായ ഒരു വൃക്ഷമൂലത്തിൽ ചെന്നിരുന്നു.

സർഗ്ഗം-49

അനന്തരം പ്രാജ്ഞനായ അംഗദൻ മനോവ്യഥനിമിത്തം പരിശ്രാന്തന്മാരായ ആ വാനരന്മാരെയെല്ലാം സമാശ്വസിപ്പിച്ചുംകൊണ്ടു ശാന്തവാക്യം ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹാ! കപിവീരന്മാരെ! അസംഖ്യം വനങ്ങളും, പർവ്വതങ്ങളും, നദികളും, ദുർഗ്ഗങ്ങളും, ഗിരിഗഹ്വരങ്ങളും എന്നിവയെല്ലാം നാം തിരഞ്ഞു കഴിഞ്ഞു. ജാനകിയെ കണ്ടുകിട്ടിയതുമില്ല. അനവദ്യാംഗിയായ സീതയെ അപഹരിച്ചുകൊണ്ടുപോയ ആ രാക്ഷസനേയും നാം യാതൊരിടത്തും കണ്ടില്ല. നമുക്കു നല്കീട്ടുള്ള അവധിയും മുഴുവൻ അടുത്തുപോയി. സുഗ്രീവനോ—ഉഗ്രശാസനൻ. അതിനാൽ ഹേ! വാനരന്മാരെ! ഇനിയും നാം പുറമുള്ള പല സ്ഥലങ്ങളിലും ചെന്നു ജാനകിയെ തിരയുക. ഈ അവസരത്തിൽ മടിയും ശോകവും നമുക്കു തീരെ അനുചിതമാണ്. നിദ്രയെപ്പോലും നാം ഇപ്പോൾ പരിവർജ്ജിക്കണം. ജാനകിയെ കണ്ടുപിടിപ്പാൻ വേണ്ടുന്നതും ഇനിയും നാം യത്നം ചെയ്യുക. അലസത, ഉത്സാഹമില്ലായ്മ, നിരാശ എന്നിവയ്ക്കു നാം അധീനരാകാതിരുന്നാൽ കാര്യസാദ്ധ്യം നിശ്ചയമാണ്. അതിനാലാണ് ഞാൻ ഇത്രയും പറയുന്നത്. നിങ്ങൾ ദുഃഖത്തെ തീരെ അകററുവിൻ. നാം കാണുന്ന ദുർഗ്ഗങ്ങളും അതിന്റെ ചുററുമുള്ള പ്രദേശങ്ങളുമെല്ലാം നമുക്കു ചെന്നു പരിശോധിക്കാം. കർമ്മത്തിന്നു ഫലസിദ്ധി നിശ്ചയമാണല്ലൊ. അലസത കാര്യഹാനി

ശയെപ്പെടുന്നു. പ്ലവഗാധിപനായ സുഗ്രീവൻ ഉഗ്രദണ്ഡനാണ്. അതികോപിഷ്ഠനാണ്. ഹേ! വാനരശ്രേഷ്ഠരെ! എന്റെ ഈ വചനങ്ങൾ നിങ്ങൾക്കു രുചിക്കുന്നെങ്കിൽ നമുക്കു പൂർവ്വം പ്രാർത്ഥിക്കാം. അല്ലാത്തപക്ഷം വേണ്ടതെന്തെന്നു നിങ്ങൾ വചിക്കുവിൻ." എന്നിങ്ങിനെയുള്ള അംഗദന്റെ വാക്യങ്ങൾ കേട്ട് പിപാസാദിത്തം ക്ഷീണപരവശനായ ഗന്ധമാദനനെന്ന വാനരപുംഗവൻ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു. "ഹേ! പ്ലവഗോത്തമ! അംഗദൻ പറയുന്ന ഈ വചനങ്ങൾ നമുക്കെല്ലാം ഹിതകരങ്ങളാണ്. ഈ ഇഷ്ടവാക്കുകളെ നാം ശരിക്കല്ലോ അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടത്. ശൈലവനങ്ങൾ, ദരികൾ, കന്ദരങ്ങൾ, പരിശൂന്യങ്ങളായ ഗുഹകൾ, ശൈലവൃക്ഷങ്ങൾ എന്നിവയും മഹാത്മാവായ സുഗ്രീവൻ പറഞ്ഞിട്ടുള്ള മററു പ്രദേശങ്ങളുമെല്ലാം നമുക്കു ചെന്നു പരിശോധിക്കാം." അനന്തരം മഹാബലവാന്മാരായ ആ കപിവരന്മാരെല്ലാം ഒന്നായി എഴുന്നേററു വിന്ധ്യാടവികൊണ്ടും മററും ഘോരദുർഗ്ഗമായിരുന്ന സ്ഥലികളിലും വീണ്ടും തിരഞ്ഞു തുടങ്ങി. ഇങ്ങിനെ സഞ്ചരിച്ചു സഞ്ചരിച്ച് അവർ ശാരദാഭ്രംപോലെ ശുഭ്രവും ശ്രീമത്തും മഹാഗുഹകളോടുകൂടിയതുമായ രജതപർവ്വതത്തിൽ ചെന്നുകയറി. അവിടെയുള്ള രമണീയങ്ങളായ സപ്തപർണ്ണവൃക്ഷത്തോപ്പുകൾ, വാപികാദികൾ ഇങ്ങിനെയുള്ള പ്രദേശങ്ങളും ശ്രദ്ധയോടെ തിരഞ്ഞു. എത്രതന്നെ യത്നിച്ചിട്ടും വിപുലപരാക്രമികളായ അവർക്കു രാജമഹിഷിയായ വൈദേഹി ഒരിടത്തും ദൃശ്യയായില്ല. അനന്തരം ഗുഹകളോടുകൂടിയ ആ പർവ്വതം മുഴുവൻ പരിശോധിച്ചശേഷം അവരെല്ലാം താഴെ ഇറങ്ങി ദീനമനസ്സോടുകൂടെ ഒരു തരുമൂലത്തിൽ ചെന്നിരുന്ന് അല്പനേരം വിശ്രമിച്ചു. പിന്നെയും ആ വാനരന്മാർ മുന്നോട്ടു നടന്നു വിന്ധ്യന്റെ ഇടത്തിലുള്ള മററനേകം സ്ഥലങ്ങളിലും ചെന്നു ദേവിയെ അന്വേഷിച്ചു.

സർഗ്ഗം-50

താരൻ, അംഗദൻ തുടങ്ങിയ കപിവരന്മാരോടുകൂടെ ഹനൂമാൻ വിന്ധ്യപർവ്വതത്തിലുള്ള ഗുഹകൾ, ഗഹനങ്ങൾ എന്നീ പ്രദേശങ്ങളെല്ലാം ശ്രദ്ധയോടെ തിരഞ്ഞു. സിംഹം, ശാർദ്ദൂലം മുതലായ ഭയങ്കരമൃഗങ്ങളുടെ വാസഭൂമിയായ ഗിരിസാനുക്കൾ, പാറപ്പിളർപ്പുകൾ, മാവുള്ള പ്രദേശങ്ങൾ, നദീതീരങ്ങൾ, അദ്രികൂടങ്ങൾ, ഭീകരങ്ങളായ മഹാബിലങ്ങൾ, ദുർഗ്ഗമങ്ങളായ വനാന്തരങ്ങൾ എന്നീ പല സ്ഥലങ്ങളും അവർ വേണ്ടുംവണ്ണം അന്വേഷിച്ചു. ഇങ്ങിനെ സഞ്ചരിച്ചു സഞ്ചരിച്ച് അവർ കാലം പോയതറിഞ്ഞില്ല. മാരുതി, ഗജൻ, ഗവയൻ, ഗവാക്ഷൻ, ശരഭൻ, ഗന്ധമാദനൻ, മൈന്ദൻ, ദ്വിവിദൻ, ജാംബവാൻ, നളൻ, യുവരാജാവായ അംഗദൻ, താരൻ തുടങ്ങിയ വാനരയൂഥപന്മാർ അടുത്തിരുന്നുകൊണ്ട് ആ പ്രദേശം മുഴുവൻ പരിശോധിച്ചു. ഇങ്ങിനെ സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ ക്ഷുൽപിപാസാദിപീഡയാൽ നന്നേ പരവശരായ ആ കപിവരന്മാർ ഒരു മഹാബിലം കണ്ടു. ഋക്ഷബിലമെന്ന പേരായ ആ ദുർഗ്ഗമത്തെ ഒരു ദാനവനായിരുന്നു കാത്തുപോന്നിരുന്നത്. ആ മഹാബിലം അസംഖ്യം ഗുല്മലതകളാൽ ആവൃതമായിരുന്നു. ക്രൗഞ്ചങ്ങൾ, ഹംസങ്ങൾ, സാരസങ്ങൾ എന്നിവ ആ ഗുഹാമുഖത്തിൽ യഥേഷ്ടം ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ശരീരം മുഴുവൻ നനഞ്ഞും പത്മരേണുക്കളാൽ അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടും ഉള്ള അസംഖ്യം ചക്രവാകങ്ങൾ അവിടെ ക്രീഡിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ദുരതിക്രമ്യമായ ആ ബിലത്തിന്നു സമീപം ചെന്നുനിന്നു വാനരന്മാർ അവിടമെല്ലാം പ്രചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ഇളമണം ആസ്വദിച്ചു വിസ്മയഭരിതരായി. പല സത്വങ്ങളും നിറഞ്ഞ് അതിഘോരവും, വിഷമേക്ഷിതവും, അനതിക്രമ്യവുമായ ആ ബിലം ദൈത്യേന്ദ്രനിലയംപോലെ ഏററവും ഭയങ്കരമായിരുന്നു. ഈ മഹാദുർഗ്ഗത്തെക്കണ്ട് വനസഞ്ചാരത്തിൽ അത്യന്തം ദക്ഷനും പർവ്വതതുല്യനുമായ ഹനുമാൻ മററു വാനരന്മാരോടിങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! വാനരന്മാരേ! ഗിരികൂടങ്ങളാൽ

നിറയപ്പെട്ട ദക്ഷിണദിക്കു മുഴുവൻ നാം ഇപ്പോൾ തിരഞ്ഞു കഴി
ഞ്ഞു. മൈഥിലിയെ ഒരിടത്തും കണ്ടതുമില്ല. ഇതാ നോക്കുവിൻ.
നനഞ്ഞിരിക്കുന്ന അസംഖ്യം ഹംസങ്ങളും, ക്രൌഞ്ചങ്ങളും, ചക്ര
വാകങ്ങളും ഈ ബിലദ്വാരത്തിൽകൂടെ പറന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു.
ഇതിനകത്തു വെള്ളമുള്ള വല്ല കൂപമോ, പൊയ്കയോ ഉണ്ടായിരി
ക്കണം. ഇതാ ഇതിന്റെ മുഖദ്വാരത്തു വൃക്ഷലതകൾ തഴച്ചു നി
ല്ക്കുന്നു" എന്നിങ്ങിനെ പറഞ്ഞുകൊണ്ടു ഹനുമാൻ തേജസ്വികളും
മഹാബലന്മാരുമായ മറ്റു വാനരന്മാരോടുകൂടെ അന്ധകാരനിബി
ഡമായ ആ ബിലത്തിന്നുള്ളിൽ മെല്ലെ പ്രവേശിച്ചു. ഒട്ടും ചന്ദ്ര
സൂൎയ്യപ്രകാശമില്ലാതെ ഘോരഭയങ്കരമായിഭവിച്ചിരിക്കുന്ന ആ
ബിലത്തിൽ അസംഖ്യം മൃഗഗണങ്ങളും പക്ഷികളും പാൎത്തിരുന്നു.
എന്നാൽ മഹാദ്യുതികളായ അവരുടെ തേജസ്സിന്നോ കാഴ്ചക്കൊ
പ്രാണന്നോ തിമിരാവൃതമായ ആ ഗഹ്വരത്തിൽ യാതൊരു പ്ര
തിബന്ധവുമുണ്ടായില്ല. അവരുടെ ഗതി വായുവിന്നുതുല്യം മഹാ
ശക്തിയോടുകൂടിയതാണ്. ഇരിട്ടത്തുപോലും അവൎക്കു കാഴ്ച
യുമുണ്ട്. നാനാവൃക്ഷങ്ങൾകൊണ്ടു സങ്കുലമായ ആ ബിലത്തിൽ
മോഹനിമിത്തം വന്നു തളൎന്നിരുന്ന അവർ അന്യോന്യം കൈ കോ
ൎത്തുപിടിച്ചുകൊണ്ടു സഞ്ചരിച്ചു. ദുസ്സഹമായ പിപാസയാൽ
ദീനമാനസരായി ജീവിതാശപോലുമില്ലാതെ ഇങ്ങിനെ കുറെദൂരം
സഞ്ചരിച്ചപ്പോൾ തിമിരമൊഴിഞ്ഞു അത്യന്തം അഭിരാമമായുള്ള
ഒരു പ്രദേശത്തിൽ അവർ ചെന്നുചേൎന്നു. പ്രദീപ്താഗ്നിപോലെ
അതിവ ശോഭയോടുകൂടിയ അസംഖ്യം കനകവൃക്ഷങ്ങൾ അവിടെ
തിളങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. സാലം, താലം, പുന്നാഗം, മരുതു്, ചെ
മ്പകം, നാഗം, കൊന്ന എന്നീ വൃക്ഷനിരകൾ ചെന്തളിരുകളോ
ടും ദിവ്യഗന്ധമുള്ള മഞ്ജരികളോടുംകൂടെ വിചിത്രതരം പ്രകാശി
ച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ഹേമാഭരണങ്ങൾകൊണ്ടലങ്കരിച്ചതുപോലെ
ചിത്രപുഷ്പഫലങ്ങളാൽ പരിശോഭിതമായ അസംഖ്യം ലതകൾ വൃക്ഷ
ങ്ങളിൽ ചുറ്റിപ്പടൎന്നിരുന്നു. ബാലസൂൎയ്യപ്രഭങ്ങളായ വൈഡൂൎയ്യത്ത
കളോടുകൂടെ പരിലസിക്കുന്ന അനേകം കനകവൃക്ഷങ്ങൾ ഫലസ

ദ്യുതികൊണ്ടും പ്രഭാതിരേകംകൊണ്ടും ആ ബിലത്തെ വിശിഷ്ട തേജോമയമാക്കിയിരുന്നു. തരുണാദിത്യനെപ്പോലെ പ്രകാശിക്കുന്ന ചെന്താമരകളും നീലവൈഡൂൎയ്യംപോലെ മിന്നുന്ന പത്രങ്ങളുംകൊണ്ടു രമണീയമായിരുന്ന പൊയ്കകളും അവർ ആ ബിലത്തിൽ ദർശിച്ചു. പക്ഷികൾ സംഘംസംഘമായി അതിൽ ക്രീഡിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. നിൎമ്മലജലം നിറഞ്ഞുനില്ക്കുന്ന ആ പൊയ്കകളിൽ പൊൻമീനുകളും കൂൎമ്മങ്ങളും നീന്തിക്കളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. കാഞ്ചനവിമാനങ്ങൾ, രജതവാഹനങ്ങൾ, രത്നഖചിതമായ സ്വൎണ്ണവാതായനങ്ങളോടുകൂടിയ ഹൎമ്മ്യങ്ങൾ, വൈഡൂൎയ്യം പതിച്ച വെള്ളികൊണ്ടു നിൎമ്മിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള മഹാമന്ദിരങ്ങൾ, മുത്തികകൊണ്ടു കെട്ടി മിനുപ്പിച്ചിട്ടുള്ള ഉത്തമവീഥികളോടുകൂടിയ പത്തനങ്ങൾ എന്നീ പലതരം വിചിത്രകാഴ്ചകളും ആ മഹാബിലത്തിന്നുള്ളിൽ ദർശിച്ചു വാനരന്മാർ വിസ്മയിച്ചു. ചില വൃക്ഷങ്ങൾ പ്രവാളതുല്യമായ ഫലങ്ങൾ വഹിച്ചുനിന്നിരുന്നു. പൊന്നിറമുള്ള ഷൾപദങ്ങൾ പൂത്തുനിന്നിരുന്ന ചില തരുക്കൾക്കു ചുറ്റും പറന്നു വട്ടമിട്ടുകൊണ്ടിരുന്നു. എന്നുതന്നെയല്ല രത്നഖചിതവും കാഞ്ചനനിൎമ്മിതവുമായ വരാസനങ്ങൾ, മെത്തകൾ, സ്വൎണ്ണംകൊണ്ടും വെള്ളികൊണ്ടും ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ട വിവിധതരം ഭാജനങ്ങൾ എന്നിവയും ആ വാനരന്മാർ അവിടെ ദർശിച്ചു. ദിവ്യങ്ങളായ അകിൽ, ചന്ദനം തുടങ്ങിയ സുഗന്ധവസ്തുക്കൾ എത്രയെങ്കിലും അവിടെ കിടന്നിരുന്നു. ഏററവും രുചിയായ ഫലമൂലങ്ങൾ, ഉത്തമപേയങ്ങൾ, രുചികരങ്ങളായ മധുക്കൾ, ദിവ്യാംബരങ്ങൾ, ചിത്രകംബളങ്ങൾ, അജിനങ്ങൾ മുതലായ സൎവ്വവിധ ശ്രേഷ്ഠവസ്തുക്കളും ആ ബിലാന്തൎഭാഗത്തിൽ യഥേഷ്ടമുണ്ടായിരുന്നു. ഒരു സ്ഥലത്തു മാററുകൂടിയ സ്വൎണ്ണം കുന്നുപോലെ കൂട്ടിക്കിടക്കുന്നുണ്ട്. ഈ ദിവ്യകാഴ്ചകളെല്ലാം കണ്ടുകൊണ്ട് ആ ബിലത്തിൽ സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ അല്പം അകലെയായി അവർ ഒരു തപസ്വിനിയെ കണ്ടു. ചീരകൃഷ്ണാജിനങ്ങൾ ധരിച്ചു തപോനിഷ്ഠയോടെ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ആ തപസ്വിനിയെക്കണ്ടപ്പോൾ വാനരന്മാർ

ക്കധികം സംഭ്രമിച്ചു. അവർ സർവ്വത്ര ഇങ്ങിനെ വിഷമിച്ചുനി ല്ക്കെ പൎവ്വതാകാരനായ മരുൽസുതൻ കൈകൂപ്പിയുംകൊണ്ട് ആ താപസിനിയോടിങ്ങിനെ ചോദിച്ചു. "ഹേ! മഹാഭാഗെ! ഭവ തി ആരാണ്. ഈ മഹാബിലവും ഇതിങ്കലുള്ള വിശിഷ്ടമന്ദിര ങ്ങളും മണികൾ തുടങ്ങിയ മഹൈശ്വൎയ്യങ്ങളും ആരുടേതാണ്."

സൎഗ്ഗം-51

കൃഷ്ണാജിനം ധരിച്ചു തപോനിഷ്ഠയോടെ വസിക്കുന്ന ധൎമ്മ ചാരിണിയായ ആ തപസ്വിനിയോടു വീണ്ടും ഹനൂമാൻ ഇങ്ങി നെ അഭിസംഭാഷണംചെയ്തു. "ഹേ! മഹാഭാഗെ! ക്ഷുൽപി പാസകളാലും തളൎച്ചയാലും നന്ന പരവശപ്പെട്ടവരായ ഞങ്ങൾക്ക തിമിരസംവൃതമായ ഈ മഹാഗുഹയിൽ യദൃച്ഛയാ പ്രവേശിപ്പാ ൻ ഇടയായി. ഇതിങ്കലുള്ള അത്ഭുതോപമങ്ങളായ വിവിധപ ദാൎത്ഥങ്ങളും വ്യഗ്രതയാലും സംഭ്രാന്തിയാലും നഷ്ടചേതസ്സുകളായ ഞങ്ങൾ ദൎശിച്ചു. തരുണാദിത്യനിഭയോടെ പരിലസിക്കുന്ന ഈ തരുക്കളും ശുചികരങ്ങളായ ഫലമൂലങ്ങളും ആരുടേതാണ്? കാഞ്ചനംകൊണ്ടു നിൎമ്മിക്കപ്പെട്ട ഈ വിമാനങ്ങളും രജതഹൎമ്മ്യങ്ങ ളും ഏതൊരു മഹാത്മാവിന്റെ തേജസ്സുകൊണ്ടാണ് സംഭൂതമാ യത്? രത്നഖചിതവും സ്വൎണ്ണനിൎമ്മിതവുമായ ഈ മന്ദിരത്തിൽ ആർ വസിക്കുന്നു. കനകമയങ്ങളും സുരഭിഗന്ധികളുമായ ഈ പുഷ്പിതദ്രുമങ്ങൾ ഏതൊരു പുണ്യാത്മാവിന്റെ മാഹാത്മ്യനിമി ത്തമാണ് വളരുന്നത്? ഈ വിമലാംഭസ്സിൽ ഹേമപത്മങ്ങൾ ഉത്ഭവിച്ചതെങ്ങിനെ? സ്വൎണ്ണമത്സ്യങ്ങളും കച്ഛപങ്ങളും ഇതിൽ ക്രീഡിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത് ആരുടെ തപോബലംനിമിത്തമാ ണ്? ഹേ! മഹാഭാഗെ! ഭവതിയുടെ ഈ വിപുലമായ തേജ സ്സിന്നു കാരണമെന്തു? എന്നീ സംഗതികളെല്ലാം ഭവതി ഞങ്ങ ളോടു സദയം പറയേണമെ" ഹനൂമാന്റെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു സൎവ്വഭൂതഹിതരതയും ധൎമ്മചാരിണിയുമായ ആ തപസ്വിനി

ഇങ്ങിനെ പ്രതിവചിച്ചു. "അതിതേജസ്വിയും മായാവിയുമായി മയനെന്നൊരു ദാനവൻ ഉണ്ടായിരുന്നു. അവൻ തൻറെ മായാ ശക്തിയാൽ നിൎമ്മിച്ചിട്ടുള്ളതാണു് കാഞ്ചനമയമായ ഈ കാനനം. പണ്ടു ദാനവന്മാൎക്ക അവൻ വിശ്വകൎമ്മാവായിരുന്നു. അതിദിവ്യങ്ങളായ ഈ കനകഹൎമ്മ്യങ്ങൾ അവൻറെ ശില്പനൈപുണ്യഫലങ്ങളാണു്. അനേകം സംവത്സരം തപസ്സുചെയ്തു ബ്രഹ്മാവിനെ സന്തുഷ്ടനാക്കി അവൻ ഈ ശില്പവിദ്യകളെല്ലാം അദ്ദേഹത്തിങ്കൽനിന്നു വരിച്ചു. അനന്തരം ആ ദാനവശ്രേഷ്ഠൻ ഈ മഹാവനം നിൎമ്മിച്ചു് പരമസുഖത്തോടെ ഇവിടെ വസിച്ചുപോന്നു. ഇങ്ങിനെയിരിക്കെ ഹേമയെന്ന അമരാംഗനയിൽ സക്തനാക കാരണം ഒരു ദിവസം ആ ദാനവപുംഗവൻ പുരന്ദരൻറെ വജ്രായുധത്തിന്നിരയായി. അനന്തരം ബ്രഹ്മാവു് ഈ ഉത്തമവനങ്ങളും ഹിരണ്മയങ്ങളായ സൌധങ്ങളും ശാശ്വതങ്ങളായ മററു കാമഭോഗങ്ങളും ഹേമക്കു കൊടുത്തു. സ്വയംപ്രഭയെന്നാണു് എൻറെ പേർ. ഹേ! വാനര! എൻറെ പ്രിയതോഴിയായ ഹേമ നൃത്തഗീതങ്ങളിൽ സമൎത്ഥയാണു്. അവളാൽ ഭരവശയായ ഞാൻ അവളുടെ ഈ വനത്തെയും ഉത്തമഗേഹങ്ങളെയും കാത്തുപോരുന്നു. നിങ്ങളെല്ലാം ഇവിടെ വന്നതെന്തിന്നു്? എന്തൊരുദ്ദേശ്യത്തോടുകൂടിയാണു് കാടു ചുററുന്നതു്? ദുഷ്പ്രാപമായ ഈ വനം നിങ്ങൾക്കു ദൃശ്യമായതെങ്ങിനെ? ഇതാ ഈ ദിവ്യമായ ഫലമൂലങ്ങൾ ഭക്ഷിച്ചുകൊള്ളുക. വിശപ്പും ദാഹവും തീൎന്നു വിശ്രമിച്ചശേഷം എല്ലാം എന്നോടു വിസ്തരിച്ചു പറയുവിൻ" എന്നിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു ധൎമ്മചാരിണിയായ അവൾ ആ വാനരന്മാൎക്കു ഭക്ഷിപ്പാനായി പലതരം ഫലമൂലങ്ങൾ കൊടുത്തു.

സൎഗ്ഗം-52

അനന്തരം ധൎമ്മചാരിണിയായ ഹേമ പരാക്രമശാലികളായ ആ വാനരന്മാരോടിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! കപിശ്രേഷ്ഠരെ! ഫലമൂലങ്ങൾ ഭുജിച്ചു നിങ്ങൾ വിശ്രമിച്ചുവെങ്കിൽ എല്ലാം എന്നോടു വിസ്തരിച്ചു പറയുവിൻ." തപോധനയുടെ ഈ വാക്യങ്ങൾ കേട്ടു മാരുതാത്മജനായ ഹനുമാൻ ഒട്ടും മറച്ചുവെയ്ക്കാതെ എല്ലാം ഉള്ളവണ്ണം ഇങ്ങിനെ വിവരിച്ചു. "ഹേ! മഹാഭാഗെ! സൎവ്വലോകങ്ങൾക്കും രാജാവും മഹേന്ദ്രവരുണതുല്യനും ദശരഥാത്മജനും ശ്രീമാനുമായ രാമൻ ദണ്ഡകവനം പ്രാപിച്ചു. അനുജനായ ലക്ഷ്മണനോടും ഭാൎയ്യയായ വൈദേഹിയോടുംകൂടെ ആ മഹാത്മാവു കാനനത്തിൽ വസിച്ചുവരവെ ജനസ്ഥാനത്തുവെച്ചു രാവണൻ വൈദേഹിയെ അപഹരിച്ചു. ആ രാജശ്രേഷ്ഠന്റെ സഖിയും, സത്യവാനും, വാനരാധിപനുമായ സുഗ്രീവൻ വൈദേഹിയെത്തിരയുവാനായി ഞങ്ങളെ ഇങ്ങോട്ടയച്ചതാണ്. രാവണനെയും കാമരൂപികളായ അവന്റെ മററു കൂട്ടുകാരെയും തിരയേണ്ടതിന്നു അംഗദപ്രമുഖന്മാരായ ഞങ്ങളെയാണ് അഗസ്ത്യമുനി വസിക്കുന്നതും യമനാൽ സംരക്ഷിക്കപ്പെടുന്നതുമായ ഈ ദക്ഷിണാശയിലേക്കു നിയോഗിച്ചതു്. ആ ആജ്ഞയനുസരിച്ചു ഞങ്ങൾ ദക്ഷിണദിക്കു മുഴുവൻ തിരഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു. വൈദേഹിയെ ഒരിടത്തും കണ്ടതുമില്ല. അനന്തരം വിശപ്പുകൊണ്ടും ദാഹംകൊണ്ടും നന്ന തളൎന്ന ഞങ്ങൾ ചിന്താവൈവശ്യത്തോടെ ഒരു തരുമൂലത്തിൽ ചെന്നിരുന്നു. നിസ്സീമമായ ശോകതാപങ്ങളാൽ വിവൎണ്ണവദനരായ ഞങ്ങൾ ഈ ചിന്താമഹാൎണ്ണവത്തിന്റെ മറുകര ചേരുവാൻ ഒരു മാൎഗ്ഗവും കണ്ടില്ല. ഇങ്ങിനെ വിഷാദിച്ചിരിക്കെ അധികം അകലത്തല്ലാത്ത ഈ ബിലം ഞങ്ങൾക്കു കാണ്മാനിടയായി. തരുലതകളാൽ സംഛന്നവും തിമിരസംവൃതവുമായ ഈ ബിലത്തിൽനിന്നു നനഞ്ഞ ഹംസങ്ങളും കുരരങ്ങളും സാരസങ്ങളും പുറത്തേക്കു പറന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. 'ഇതിനകത്തു വെള്ളമുണ്ട്; നമു

കിതിൽ കടന്നുചെല്ലാം' എന്നിങ്ങിനെ തീൎച്ചയാക്കി ഉടൻ സ്വാമികാൎയ്യത്തിൽ അതിഉത്സുകതയോടുകൂടെ ഞങ്ങൾ പരസ്പരം കൈ കോൎത്തുപിടിച്ചുകൊണ്ടു തിമിരജടിലമായ ഈ ഗുഹയിൽ പ്രവേശിച്ചു. ഹേ! തപസ്വിനി! ഇപ്രകാരമാണ് ഞങ്ങൾക്കിവിടെ വന്നുചേരുവാനിടയായത്. ഞങ്ങൾ ഈ വനത്തിൽ വന്ന കാൎയ്യവും ഇന്നതാണെന്നു ഭവതിയോടു പറഞ്ഞുവല്ലോ. ക്ഷുത്തുനിമിത്തം നന്ന ക്ഷീണിച്ചിരിക്കുന്ന ഞങ്ങൾക്ക ഉദാരഹൃദയയായ ഭവതി ആതിത്ഥ്യവിധിയനുസരിച്ചു ഫലമൂലങ്ങൾ ഭക്ഷിപ്പാൻ തന്നു. ഞങ്ങൾ അവയെ ഭക്ഷിച്ചു വിശ്രമിക്കയുംചെയ്തു. ഇങ്ങിനെ ക്ഷുധാൎത്തരായ ഞങ്ങളെ ഭവതി രക്ഷിച്ചു. ഇതിന്ന പ്രത്യുപകാരമായി ഭവതിക്ക ഞങ്ങൾ എന്താണ് ചെയ്യേണ്ടതെന്നറിയുന്നില്ല" എന്നിപ്രകാരം പറഞ്ഞ ആ കപിവരന്മാരെ നോക്കി സൎവ്വജ്ഞയായ സ്വയംപ്രഭ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു. "ഹേ! ബലശാലികളായ വാനരന്മാരെ! ഞാൻ നിങ്ങളിൽ ഏററവും പ്രസന്നയായി. ധൎമ്മമാൎഗ്ഗത്തിൽതന്നെ ചരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന എനിക്ക് ആരും ഒന്നും ചെയ്യേണ്ടതില്ല."

സൎഗ്ഗം-53

സച്ചരിതയായ ആ താപസിയുടെ ധൎമ്മസംഹിതങ്ങളായ മംഗളമൊഴികൾ കേട്ടു ഹനുമാൻ അവളോടിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! സുധാൎമ്മികെ! ഭവതിയെ ശരണം പ്രാപിച്ചവരായ ഞങ്ങൾ ഇതാ ഈ ബിലത്തിൽനിന്ന പുറത്തു പോകുവാൻ കഴിയാതെ നന്ന വിഷമിക്കുന്നു. മഹാത്മാവായ സുഗ്രീവൻ ഞങ്ങൾക്ക നല്കിട്ടുള്ള കാലവും കഴിഞ്ഞുപോയി. ഹേ! ധൎമ്മചാരിണി! അതിനാൽ ഭവതി ഞങ്ങളെ ഈ ബിലത്തിൽനിന്ന കയററിവിടുവാൻ തക്കവണ്ണം കരുണചെയ്യുക. സുഗ്രീവാജ്ഞയെ വ്യതിലംഘിക്കയാൽ ആയുസ്സൊടുങ്ങാറായുള്ള ഞങ്ങളെ നിന്തിരുവടി കാത്തു രക്ഷിക്കേണമെ. എത്രയും മഹത്തായൊരു കൎമ്മം ഞങ്ങൾക്ക

സാധിക്കേണ്ടതുണ്ട്. ഇവിടെ ചുററിത്തിരിഞ്ഞുതന്നെ കാലം മുഴുവൻ അതീതമായി." ഹനൂമാൻെറ ഈ വാക്കുകഠം കേട്ടു സ്വയംപ്രഭ "ഹേ! വാനരന്മാരെ! ഈ ബിലത്തിൽ പ്രവേശിച്ചാൽ പിന്നെ ജീവനോടെ മടങ്ങുകയെന്നതു് ഒരുവനും സാദ്ധ്യമല്ല. എങ്കിലും എൻെറ തപോമാഹാത്മ്യംകൊണ്ടു ഞാൻ നിങ്ങളെയെല്ലാം ഇതിൽനിന്നും രക്ഷപ്പെടുത്തുന്നുണ്ട്. നിങ്ങഠം എല്ലാവരും അല്പസമയം കണ്ണടക്കുവിൻ. കണ്ണടക്കാതെ ഇവിടെനിന്നു പുറത്തു പോകുവാൻ സാധിക്കുന്നതല്ല" എന്നിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. ഉടൻ ഗമനകാംക്ഷികളായ ആ വാനരന്മാർ ഏവരും അത്യുത്സാഹത്തോടുകൂടെ തങ്ങളുടെ കരാംഗുലികഠംകൊണ്ടു കണ്ണടച്ചു. ആ ക്ഷണത്തിൽ അവരെല്ലാം ആ താപസിയുടെ തപശ്ശക്തിയാൽ ബിലത്തിൽനിന്നും ഉത്താരണംചെയ്യപ്പെട്ടു. പിന്നീടു ധർമ്മചാരിണിയായ അവഠം ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! കപിവരരെ! നാനാവൃക്ഷങ്ങളാലും ലതകളാലും സങ്കലമായ വിന്ധ്യപർവ്വതം ഇതാ നോക്കുവിൻ. അതാ പ്രസ്രവണപർവ്വതം നില്ക്കുന്നു. മഹോദധി അതാ കണ്ടുകൊഠംക. നിങ്ങഠംക്കു സ്വസ്തി ഭവിക്കട്ടെ. ഇനി ഞാൻ എൻെറ ഭവനത്തിലേക്കു പോകുന്നു." ഇപ്രകാരം ഹനൂമാൻ തുടങ്ങിയ പ്ലവഗവര്യരെ ആശ്വസിപ്പിച്ചശേഷം തപോധനയായ സ്വയംപ്രഭ ആ രമ്യബിലത്തെ പ്രാപിച്ചു. അനന്തരം വാനരന്മാർ ഘോരതരമായ ഊർമ്മിജാലങ്ങളോടുകൂടെ അത്യുഗ്രം ഗർജ്ജിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന അതിഭയങ്കരവും അപാരവുമായ വരുണാലയവും മയൻെറ മായയാൽ നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ഗിരിദുർഗ്ഗങ്ങളുമെല്ലാം ചുററിക്കണ്ടു. ഇങ്ങിനെ അവർ കാലംപോയതറിഞ്ഞില്ല. ഒടുവിൽ അവർ, നിറയെ പുഷ്പിച്ചുനില്ക്കുന്ന തരുജാലങ്ങഠംകൊണ്ടു സങ്കലമായ വിന്ധ്യപർവ്വതപാദത്തിങ്കൽ ചെന്നിരുന്നു ചിന്തയിൽ മുഴുകി. പുഷ്പാതിഭാരത്താൽ അവനമിച്ചുംകൊണ്ട് അസംഖ്യം ലതകഠം ആ വൃക്ഷങ്ങളിൽ കെട്ടിപ്പടർന്നിരുന്നു. ഈ വസന്തകുസുമങ്ങഠം കണ്ടപ്പോഠം അവരുടെ ഹൃദയം ഭയാശങ്കകളാൽ സ്പന്ദനംചെയ്തു. വസന്തകാലം അനുപ്രാപ്തമായെന്നും സു

ങ്കേതകാലം നഷ്ടമായെന്നും ഓൎത്തപ്പോൾ ആ വാനരന്മാർ സംഭ്രാന്തിയോടെ പരസ്പരം വീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു ഭൂമിയിൽ നിപതിച്ചു. അല്പസമയം ചെന്നശേഷം മഹാബാഹുവും പ്രാജ്ഞനും സിംഹവിക്രമനും പീനസ്കന്ധനും യുവരാജാവുമായ അംഗദൻ മററു വാനരന്മാരെയെല്ലാം യഥോചിതം ആദരിച്ചു് അവരോടു ശാന്തവാക്കുകൾ മധുരമാംവണ്ണം ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! വാനരന്മാരെ! നാം കപീശ്വരന്റെ ശാസനപ്രകാരം പുറപ്പെട്ടു പോന്നവരാണല്ലൊ. ആ മഹാബിലത്തിൽ ചെന്നു ചുററിത്തിരിയുകയാൽ സങ്കേതകാലം കഴിഞ്ഞുപോയെന്നു നിങ്ങൾ അറിയുന്നില്ല. കാലവ്യവസ്ഥയോടുകൂടിയാണല്ലൊ നാം അശ്വയുജമാസത്തിൽ ഇങ്ങോട്ടു പുറപ്പെട്ടതു്. ആ അവധി മുഴുവൻ അതീതമായി. ഇനി നാം ചെയ്യേണ്ടതെന്തു്? നിങ്ങൾ ഓരോരുത്തരും ഏററവും വിശ്വസ്തരും നീതിമാൎഗ്ഗവിശാരദരും സ്വാമിഹിതത്തിൽ അഭിരതരും ഏതു കൎമ്മവും ആചരിപ്പാൻ തക്ക സമൎത്ഥരുമാണു്. പ്രഖ്യാതപൌരുഷശാലിശ്രീയവതരും കൎമ്മനിരതരും ആയ നിങ്ങളേയും എന്നേയും കപീശ്വരൻ കല്പിച്ചയച്ചിട്ടുള്ള സംഗതിക്കു് കാൎയ്യം സാധിക്കാതെ നാം ഇനി ജീവിച്ചിട്ടു ഫലമെന്തു്? കപിരാജന്റെ ശാസനം നിറവേററാതെ ഏതൊരുവനു സുഖിച്ചിരിപ്പാൻ സാധിക്കും. നിശ്ചിതകാലം നഷ്ടമാകയാൽ പ്രായോപവേശംതന്നെയാണു് നമുക്കിപ്പോൾ വിഹിതമായിട്ടുള്ളതു്. സുഗ്രീവൻ പ്രകൃത്യാ ഉഗ്രനാണു്. നമ്മുടെ സ്വാമിയുമാണു്. അപരാധികളായ നമ്മളിൽ വാനരേശ്വരൻ ഒരിക്കലും ക്ഷമിക്കയില്ല. സീതാദേവിയുടെ വൃത്താന്തം യാതൊന്നും അറിഞ്ഞിട്ടില്ലെന്നു കേട്ടാൽ ആ ക്ഷണത്തിൽതന്നെ സുഗ്രീവൻ നമ്മളിൽ കഠിനകൎമ്മം ആചരിക്കും. അതിനാൽ നമുക്കിപ്പോൾ പ്രായോപവേശംതന്നെയാണു് നല്ലതു്. നാം തിരിച്ചുചെന്നാൽ നമ്മുടെ പുത്രദാരങ്ങളെയൊ വീടു്, നാടു് എന്നിവയേയോ സുഗ്രീവൻ പരിഗണിക്കയില്ല. നിശ്ചയമായും നമ്മെ വധിക്കയെ ഉള്ളൂ. അപ്രതിരൂപമായ വധം ഏല്ക്കയെക്കാൾ ഇവിടെത്തന്നെ കിടന്നു മരിക്കുന്നതാണു് ഉത്തമം.

എനിക്കു സുഗ്രീവനല്ല യുവരാജപട്ടം നല്കിയതു്. അക്ലിഷ്ടകർമ്മാവും നരേശ്വരനുമായ രാമചന്ദ്രനാണു്. മുമ്പുതന്നെ ബദ്ധവൈരിയായ എന്നെ അപരാധിയുടെ നിലയിൽ കാണുമ്പോൾ തീക്ഷ്ണദണ്ഡനായ സുഗ്രീവൻ വെറുതെ വിട്ടയക്കുമൊ. വധിക്കതന്നെ ചെയ്യും. ഹേ! വാനരന്മാരെ! എൻെറ ജീവനാശത്തിൽ നിങ്ങളാരും ഖേദിക്കരുതു്. പുണ്യപ്രദേശമായ ഈ സാഗരതീരത്തുതന്നെ കിടന്നു ഞാൻ പ്രായോപവേശം ദീക്ഷിക്കുന്നു." യുവരാജാവായ അംഗദകുമാരൻെറ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു മററു വാനരന്മാർ അതിദയനീയമാംവണ്ണം ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "സുഗ്രീവൻ പ്രകൃത്യാ കഠിനനാണു്. ശ്രീരാഘവനൊ—പ്രിയാസക്തനുമാണു്. വൈദേഹിയെ കണ്ടില്ലെന്നു കേട്ടാൽ നിശ്ചയമായും രാഘവപ്രീതിക്കു വേണ്ടി വാനരേശ്വരൻ നമ്മെ നിഗ്രഹിക്കും. അപരാധികൾ സ്വാമിസന്നിധിയിൽ ചെന്നുകൂടാ. ഒരിക്കൽക്കൂടിച്ചെന്നു് ഈ പ്രദേശം മുഴുവൻ നമുക്കു വൈദേഹിയെ തിരയുക. സീതയുടെ വൃത്താന്തം വല്ലതും കിട്ടിയാൽ നമുക്കു സ്വാമിസന്നിധിയിൽ ചെല്ലാം. അല്ലാത്തപക്ഷം ജീവിതം ഉപേക്ഷിക്കാം." ഭയകർശിതരായ ആ വാനരന്മാരുടെ ഇപ്രകാരമുള്ള ഭാഷിതത്തെ കേട്ടു താരൻ ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! വാനരന്മാരെ! നിങ്ങളാരും വിഷാദിക്കേണ്ട. എല്ലാവർക്കും സമ്മതമാണെങ്കിൽ നമുക്കു് ഈ ബിലത്തിൽ ചെന്നു പാർക്കാമല്ലൊ. സുദുർഗ്ഗമവും മായാവിഹിതവുമായ ഈ ബിലത്തിൽ നമുക്കു പുരന്ദരനെപ്പോലും ഭയപ്പെടേണ്ടതില്ല. കപീശ്വരനിൽനിന്നൊ ശ്രീരാഘവനിൽനിന്നൊ യാതൊരാപത്തും നമുക്കിവിടെ നേരിടുകയില്ല. ജലദ്രുമസംപൂർണ്ണമായ ഈ ബിലത്തിൽ ഭോജ്യപേയങ്ങളും യഥേഷ്ടമുണ്ടു്." അംഗദൻെറ ഹിതത്തിന്നു് ഏററവും അനുകൂല്യമായ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു മററു വാനരന്മാർ "ഏതു വിധവും ജീവനാശം വരാത്തവണ്ണം വേണ്ടുന്നതെന്തൊ അതു നമുക്കു വേഗം ആചരിക്കണം" എന്നിങ്ങിനെ പറഞ്ഞുറച്ചു.

സർഗ്ഗം-54

താരേശനു തുല്യം മഹാതേജസ്വിയായ താരന്റെ ഈ അഭിപ്രായത്തെ കേട്ടു ഹനൂമാൻ ഇങ്ങിനെ ചിന്തിച്ചു:—"അംഗദൻ രാജ്യം കൈവശപ്പെടുത്തി നിശ്ചയം. ഈ കപിവീരരെല്ലാം അംഗദന്റെ ഹിതമനുസരിച്ചു് ഈ ബിലത്തിൽ ചെന്നു വസിക്കുന്നുവെങ്കിൽ ക്രമേണ ഇവരുടെ സംഘം തടിച്ചുകൂടി ബിലവും അതിനു പുറമുള്ള പ്രദേശങ്ങളും ഇവന്നധീനമാകും. കാലാന്തരത്തിൽ വാനരേശ്വരനായ സുഗ്രീവനെ പരാജിതനാക്കി കിഷ്കിന്ധയും ഇവൻ കൈക്കലാക്കും. ദേശകാലജ്ഞത, മാർദ്ദവം എന്നുതുടങ്ങിയ ചതുർബ്ബലങ്ങളോടും ശുശ്രൂഷാദി അഷ്ടാംഗധീഗുണങ്ങളും സാമാദ്യുപായചതുഷ്ടയങ്ങളും തികഞ്ഞവനാണു് ഇവൻ. ബലപരാക്രമങ്ങൾ, തേജസ്സ് എന്നിവ ഇവനിൽ ശാശ്വതങ്ങളാണ്. ശുക്ലപക്ഷാദിയിലെ തിങ്കൾക്കലപോലെ ശ്രീ ഇവനിൽ വളർന്നുകൊണ്ടുതന്നെയിരിക്കുന്നു. ബുദ്ധികൊണ്ടു ശുക്രാചാര്യനും പരാക്രമംകൊണ്ടു തന്റെ പിതാവായ ബാലിക്കും തുല്യനാണ് ഇവൻ. ബൃഹസ്പതിയെ പുരന്ദരൻ എപ്രകാരമോ അപ്രകാരം ഇവൻ താരനെ അനുശ്രവിക്കുന്നു. സ്വാമിഹിതത്തിന്നായി പുറപ്പെട്ടുപോന്നിട്ടുള്ളവനാണല്ലോ അംഗദൻ. സർവ്വശാസ്ത്രവേദിയായ ഇവനെ വല്ലവിധവും ഇപ്പോൾ പാട്ടിലാക്കുകതന്നെ വേണം" എന്നീ വിചാരങ്ങളോടുകൂടെ ഹനൂമാൻ ഭേദമെന്ന മൂന്നാമുപായത്തെ എത്രയും വാക്ചാതുര്യത്തോടെ വർണ്ണിച്ചു വർണ്ണിച്ചു് അംഗദൻതുടങ്ങിയ വാനരന്മാരെയെല്ലാം അന്യോന്യം ഭേദിപ്പിച്ചു. അനന്തരം വാക്യവിശാരദനായ മാരുതി കോപോപായങ്ങളോടുകൂടെ ഭീഷണിവാക്കുകൾ ഉച്ചരിച്ചു് അംഗദനെ ഏററവും ഭയപ്പെടുത്തി. "ഹേ! താരേയ! നീയോ അതിസമർത്ഥൻ! പിതാവിനെപ്പോലെതന്നെ കപിരാജ്യം മുഴുവൻ രക്ഷിപ്പാൻ നീ പ്രാപ്തനാണ്. സംഗരത്തിൽ നേതൃത്വം വഹിപ്പാനും നിനക്കു വേണ്ടത്ര ശേഷിയുണ്ട്. എന്നാൽ ഹേ! കപിപുംഗവ! വാനരന്മാരാകട്ടെ—സദാ അസ്ഥിരചിത്തരാണ്, പുത്ര

ഭാരങ്ങളെപ്പറ്റിയുള്ള ഇവർ നിന്റെ കല്പനയെ എങ്ങിനെ പരിഗണിക്കും. യഥാൎത്ഥം പറയുകയാണെങ്കിൽ ഇവർ നിനക്കിണങ്ങിയിരിക്കയില്ല. ഈ നില്ക്കുന്ന ജാംബവാൻ, നീലൻ, മഹാകപിയായ സുഹോത്രൻ തുടങ്ങിയ വാനരന്മാരിൽ ആരേയും സാമദാനാദി ഗുണങ്ങൾകൊണ്ടൊ ദണ്ഡംകൊണ്ടുതന്നെയോ സുഗ്രീവങ്കൽനിന്നു അപകൎഷണംചെയ്യുവാൻ നിനക്കു സാധിക്കയില്ല. എന്നെ വശത്താക്കുവാനും നിനക്കു ശക്യമല്ല. പ്രബലനു ദുൎബ്ബലനോടുള്ള ശത്രുതനിമിത്തം നാശത്തിനു വഴിയില്ല. നേരെമറിച്ചു ദുൎബ്ബലനു ബലവാനോടുള്ള വിഗ്രഹം ഒട്ടും ക്ഷേമകരമല്ല. ഋക്ഷബിലത്തെപ്പററി നിങ്ങൾ ഇപ്പോൾ സംസാരിച്ചതു മുഴുവൻ ഞാൻ കേട്ടിരിക്കുന്നു. ഈ ബിലം ഭൂമിയിൽ ചേൎന്നതല്ലെന്നുവരുമൊ. ഇതിനെപ്പിളൎക്കുവാൻ ലക്ഷ്മണസായകങ്ങൾക്കു ശക്തിയില്ലെന്നോ. ഇന്ദ്രൻ തന്റെ വജ്രായുധംകൊണ്ടു് ഈ പൎവ്വതത്തെ മുമ്പ് അല്പമെ പിളൎന്നിട്ടുള്ളു. എന്നാൽ ഹേ! അംഗദ! ലക്ഷ്മണന്റെ നിശിതശസ്ത്രങ്ങൾ ഇതിനെ പത്രപുടത്തെയെന്നപോലെ വിദാരണംചെയ്യുമെന്നു നീ ധരിക്കുക. നാരാചംപോലെ കൂൎത്ത മുനയോടുകൂടിയ ഇത്തരം ബാണങ്ങൾ ലക്ഷ്മണന്റെ വശം എത്രയെങ്കിലുമുണ്ടു്. വജ്രതുല്യമായ അവ ഓരോന്നും സ്പൎശനമാത്രത്തിൽതന്നെ വൻമലപോലും തകൎന്നുപോകത്തക്കവണ്ണം അത്ര മൂൎച്ചയുള്ളതാണു്. ഹേ! പരന്തപ! നീ എപ്പോൾ ഒരു സ്ഥലത്തുചെന്നു സ്വസ്ഥനായിരിക്കുമൊ ആ നിമിഷത്തിൽ ഇത്രയും ഉറപ്പു പറയുന്ന ഈ വാനരന്മാർ നിന്നെ വിട്ടുകളയും. പുത്രദാരങ്ങളെ സ്മരിച്ചും വിശന്നു വലഞ്ഞും ദുഃഖശയ്യയെത്തന്നെ സദാ ആശ്രയിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഇവർ അങ്ങയെ നിശ്ചയമായും തനിയെ വിട്ടുപോകും. ബന്ധുക്കളും സുഹൃത്തുക്കളും വെടിഞ്ഞു് ഏകനായിത്തീരുമ്പോൾ തൃണം ഇളകിയാൽകൂടിയും അങ്ങുന്നു ഭയന്നു വിറച്ചുപോകും. ഘോരതരമായ ലക്ഷ്മണസായകങ്ങൾ അപവൃത്തനായ നിന്നെ വധിക്കുന്നതിനു തീൎച്ചയാക്കുന്നുവെങ്കിൽ മഹാവേഗങ്ങളും ദുരാസദങ്ങളുമായ അവ ഒരു വിധത്തിലും നിന്നെ വിട്ടൊഴികയില്ല. ഹേ! അം

ഗദ! നീ ഞങ്ങളോടുകൂടെ വന്നു കാൎയ്യം നേടി സുഗ്രീവസന്നിധി യിൽ ചെല്ലുന്നവെങ്കിൽ മുമ്പത്തെപ്പോലെതന്നെ സുഗ്രീവൻ നിന്നെ നാട്ടിൽ വാഴിക്കും. ധൎമ്മാൎത്ഥിയും, ഹിതകാരിയും, ദൃഢവ്രതനും, സത്യപ്രതിജ്ഞനും ആയ നിന്റെ പിതൃവ്യൻ നിന്നെ വധിക്കുവാൻ ഒരിക്കലും തെരെപ്പെടുകയില്ല. വാനരേശ്വരൻ നിന്റെ മാതാവിന്റെ ഹിതകാംക്ഷിയാണ്. ആ അവസ്ഥയെ ആശ്രയിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു നിന്റെ ജീവിതവും. ഹേ! അംഗദ! നീയല്ലാതെ സുഗ്രീവനു വേറെ സന്താനവുമില്ല. അതിനാൽ നമുക്കു വേഗം പുറപ്പെടുക."

സൎഗ്ഗം-55

...ധൎമ്മാൎത്ഥസഹിതവും സാമപൂൎവ്വവുമായ ഹനൂമാ
...ന്റെ ഈ വിനയവാക്കുകൾ കേട്ട് അംഗദൻ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു.
...സ്ഥൈര്യം, മനശ്ശുദ്ധി, ആൎജ്ജവം, വിക്രമം, ധൈൎയ്യം എന്നിവ
...യാതൊന്നും സുഗ്രീവനില്ല. ധൎമ്മശാസ്ത്രദൃഷ്ട്യാ ഭ്രാതൃപത്നി മാതാ
...വിന്നു തുല്യയാണ്. ഭ്രാതൃപത്നിയെ സ്വീകരിക്കയെന്ന നിന്ദ്യകൎമ്മം
...ം ജുഗുപ്സിതനായ ഇവൻ ആചരിച്ചു. ഇവൻ ധൎമ്മം എന്തറി
...ന്നു? മഹാത്മാവായ തന്റെ ഭ്രാതാവ് യുദ്ധത്തിൽ ഏൎപ്പെട്ടിരി
...ക്കെ ഗുഹാമുഖം അടച്ചു രുദ്ധമാക്കിയ ദുൎബ്ബുദ്ധിയല്ലെ ഇവൻ?
...നിക്ക് ഉപകാരം ചെയ്തവനും മഹായശസ്വിയുമായ രാമനോട് കയ്യ
...ടിച്ചു ചെയ്ത പ്രതിജ്ഞയെ ഈ അപവൃത്തൻ വിഫലമാക്കിയില്ലേ?
...ോടുതന്നെ ഇവൻ അധൎമ്മം ആചരിക്കയില്ല. അധൎമ്മഭീതി
...വനിൽ ലേശമെങ്കിലും ഉണ്ടോ? സീതാന്വേഷണത്തിന്നു സുഗ്രീ
...ൻ വാനരന്മാരെ ആജ്ഞാപിച്ചിട്ടുള്ളത് ലക്ഷ്മണസായകത്തെ
...ന്നു മാത്രമാണ്. ഇവങ്കൽ ധൎമ്മം എവിടെ? പാപിയും ചപ
...ലചിത്തനും കൃതഘ്നനും സ്മൃതിഹീനനും ആയ ഇവനെ ഏതൊരു
...ലശ്രേഷ്ഠൻ വിശ്വസിക്കും? സൽഗുണിയായാലും ഗുണഹീനനാ
...യാലും പുത്രനെ കൊണ്ടുനടത്തേണ്ടുന്നതു പിതാവിന്റെ ധൎമ്മമാ

ണ്. ശത്രുസുതനായ എന്നെ സുഗ്രീവൻ നാട്ടിൽ ഇരിപ്പാൻ അ
നുവദിക്കുമെന്നു നിങ്ങൾ കരുതുന്നുവോ? കപീശ്വരാജ്ഞയെ ലംഘി
ച്ച് അപരാധിയായി ഭവിച്ചിട്ടുള്ള ഈ ദുർബ്ബലൻ ഇനി കിഷ്കിന്ധ
യിൽ ചെന്നു ജീവിതംകഴിക്കുന്നതെങ്ങിനെ? ശഠനും ക്രൂരനും നൃശം
സനുമായ സുഗ്രീവൻ രാജ്യകാരണമായി ഉപായത്തിൽ എന്നെ
ബന്ധനത്തിലാക്കിക്കഴിഞ്ഞു നിശ്ചയം. ഈ ബന്ധനം സഹിച്ചു
മരിക്കയെക്കാൾ എനിക്കു യോഗ്യമായിട്ടുള്ളതു പ്രായോപവേശം
തന്നെ. ഹേ! വാനരന്മാരേ! എന്നെ അതിന്നനുവദിച്ചു നിങ്ങൾ
കിഷ്കിന്ധയിലേക്കു തിരിച്ചുകൊള്ളുവിൻ. ഇതാ ഞാൻ നിങ്ങളോ
ടു ഖണ്ഡിച്ചുതന്നെ പറയുന്നു. ഞാൻ കിഷ്കിന്ധയിലേക്കു പോരു
ന്നില്ല. ഇവിടെത്തന്നെ കിടന്നു പ്രായോപവേശനംചെയ്തു മരിപ്പാ
നാണ് ഞാൻ തീർച്ചയാക്കുന്നതു്. നിങ്ങൾ ചെന്നു ബലസമ്പന്ന
രായ ശ്രീരാഘവനേയും സുഗ്രീവനേയും അഭിവാദ്യംചെയ്യുവിൻ.
അവരോടു് എന്റെ കുശലവൃത്താന്തം പറയുക. നിങ്ങൾ രുമ
യേയും എന്റെ മാതാവായ താരയേയും ആശ്വസിപ്പിക്കണം.
ധർമ്മചാരിണിയായ എന്റെ മാതാവു് പ്രകൃത്യാതന്നെ പുത്രപ്രിയ
യും ദയാശാലിനിയുമാണ്. ഞാൻ മരിച്ചുവെന്നു കേട്ടാൽ ഉടൻ അ
വളും പ്രാണങ്ങൾ വെടിയും." ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു് ആ വൃദ്ധവാന
രന്മാരെയെല്ലാം വന്ദിച്ചുംകൊണ്ടു് അംഗദൻ നിസ്സീമമായ ക്ലേശ
ഭാരത്തോടെ ഭൂമിയിൽ വീണു കിടന്നു. ഇതു കണ്ടു് മററു വാനര
ന്മാരെല്ലാം അത്യന്തം ദുഃഖിച്ചു രോദനംചെയ്തു. അവർ ചുടുചുടെ
കണ്ണുനീർ വാർത്തു. അനന്തരം അവരെല്ലാം സുഗ്രീവനെ നിന്ദി
ച്ചും ബാലിയെ അഭിനന്ദിച്ചുംകൊണ്ടു പലതും പറഞ്ഞു് അംഗദ
നോടൊന്നിച്ചുതന്നെ പ്രായോപവേശംചെയ്വാൻ സന്നദ്ധരായി.
അവർ അവനു ചുററും ചെന്നു കിടന്നു. ദുഃഖകാഠിന്യത്തോടെ ദർ
ശയ്യയിൽ കിടന്നു രോദനംചെയ്യുന്ന അവർ രാമന്റെ വനവാസം,
ദശരഥന്റെ നാശം, ജനസ്ഥാനത്തുവെച്ചു സംഭവിച്ച ആശരന്മാ
രുടെ നിധനം, ജടായുവധം, വൈദേഹിയുടെ അപഹരണം, ബാ
ലീനിഗ്രഹണം, രാഘവകോപം, തന്നിമിത്തം വാനരന്മാർക്കു നേരി

ട്ട മഹത്ത്വം എന്നിങ്ങിനെ പല സംഗതികളും പറഞ്ഞു ദുഃഖി ച്ചു. ഇപ്രകാരം വിഷാദവൈവശ്യത്തോടെ ക്ഷോണിയിൽ വീണു കിടന്നിരുന്ന ആ വാനരബലം മുഴങ്ങുന്ന കന്ദരങ്ങളോടും നരിച്ചു പൊഴിയുന്ന ജലദങ്ങളോടുംകൂടിയ ഒരു മഹാഗിരിയെപ്പോലെ ശോഭിച്ചു.

സൎഗ്ഗം-56

അംഗദപ്രമുഖന്മാരായ വാനരന്മാർ പ്രായോപവേശം ചെയ്തു കൊണ്ടു കിടന്നിരുന്ന ആ ഗിരിയിൽത്തന്നെ സമ്പാതിയെന്നൊരു ഗൃദ്ധ്രശ്രേഷ്ഠൻ പാൎത്തിരുന്നു. ചിരഞ്ജീവിയായ ആ പക്ഷിപ്രവ രൻ ബലവാനും ശ്രീമാനുമായ ജടായുവിന്റെ സഹോദരനായിരു ന്നു. താൻ വസിക്കുന്ന മഹാഗുഹയിൽനിന്നു പുറത്തു വന്നപ്പോ ൾ പൎവ്വതസാനുവിൽ ശയിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന വാനരന്മാരെക്കണ്ടു് സന്തോഷാതിരേകത്താൽ ആ പക്ഷിപ്രവരൻ ഇങ്ങിനെ ചിന്തിച്ചു. "ലോകത്തിലുള്ള സൎവ്വജീവികൾക്കും ഈശ്വരൻ ക്ഷേമസമ്പാദ നം ചെയ്യുന്നു. എനിക്കിപ്പോൾ ഇവരെ ഭക്ഷണമായി നല്കിയതും ആ വിധിതന്നെയാണു്. അതിനാൽ ഇവരെയെല്ലാം കൊത്തി ത്തിന്നു് എന്റെ വിശപ്പടക്കാം." ഭക്ഷണാന്വേഷിയായ സമ്പാ തിയുടെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു വാനരന്മാർ ഏററവും ക്ലേശിച്ചു. ശോകകലുഷിതത്തോടെ അംഗദൻ ആഞ്ജനേയനോടിങ്ങിനെ പറ ഞ്ഞു. "ഹേ! ഹനുമൻ! സീതാന്വേഷണത്തിൽ നമുക്കു നേരി ട്ടിരിക്കുന്ന ഈ വിപത്തു നോക്കുക. വൈവസ്വതനായ സാക്ഷാൽ യമൻതന്നെ നമ്മുടെ വിപത്തിന്നായി ഇവിടെ വന്നിരിക്കയാണു് നിശ്ചയം. രാമകാൎയ്യവും സാദ്ധ്യമായില്ല. സ്വാമിവാക്യവും നാം നിറവേററിയില്ല. അതിനിടക്കു് ഈ അത്യാപത്തു പെട്ടന്നു നമ്മെ ചുററിവളഞ്ഞുവല്ലൊ. ഗൃദ്ധ്രരാജനായ ജടായു വൈദേഹിയെ രക്ഷിപ്പാനായി ദുഷ്കരകൎമ്മംപോലും നടത്തിയതു നാം കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. തിൎയ്യഗ്യോനികളായ സൎവ്വഭൂതങ്ങളും നമ്മെപ്പോലെതന്നെ പ്രാ ണനെ പരിത്യജിച്ചും രാമനു ഹിതം ചെയ്വാൻ ഇച്ഛിക്കുന്നു. സ്നേഹ

കാര്യമന്ത്രിതന്മാർ പ്രാണങ്ങൾപോലും പരിത്യജിച്ച് അന്യോന്യം ഉപകാരം ചെയ്യുന്നു. രാമപ്രിയത്തിന്നായിട്ടല്ലോ പക്ഷിശ്രേഷ്ഠനായ ജടായു തന്റെ പ്രാണനെ നഷ്ടപ്പെടുത്തിയത്. നാമെല്ലാം ഇതാ ജീവിതത്തെ അല്പവും ഗൌനിക്കാതെ രാമകാര്യത്തിന്നുവേണ്ടി ഘോരാരണ്യങ്ങൾതോറും സഞ്ചരിക്കുന്നു. പക്ഷെ മൈഥിലിയെ ഇതുവരെ കണ്ടുകിട്ടിയില്ല. രാവണനാൽ രണത്തിൽ ഹനിക്കപ്പെട്ട് ജടായു പരമമായ ഗതിയെ പ്രാപിച്ചു. സുഗ്രീവനോടും അവനിനി ഭയപ്പെടേണ്ട. ജടായുവിന്റെയും ദശരഥന്റെയും മരണവും വൈദേഹിയുടെ അപഹരണവും ഓർക്കുമ്പോഴാണ് നമുക്ക് ശങ്ക ജനിക്കുന്നത്. സീതയോടുകൂടെ രാമലക്ഷ്മണന്മാർക്ക് ആരണ്യവാസം ചെയ്യേണ്ടിവന്നതും രാഘവബാണമേറ്റു ബാലി അഭിഹതനായതും അനേകരാക്ഷസന്മാർ ശ്രീരാമന്റെ ജ്വലിക്കുന്ന കോപാഗ്നിക്ക് ഭക്ഷണമായതുമെല്ലാം ദശരഥൻ കൈകേയിക്ക് കൊടുത്ത വരംനിമിത്തമാണ്." ഇപ്രകാരം അസുഖവാക്യകൾ കീർത്തിച്ചു ദുഃഖിച്ചുകൊണ്ട് ഭൂമിയിൽ കിടക്കുന്ന വാനരന്മാരെക്കണ്ടപ്പോൾ മഹാമതിയായ ഗൃധ്രരാജന്റെ മനസ്സിളകി. അതിദൈന്യമാംവണ്ണം ആ പക്ഷിശ്രേഷ്ഠൻ ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു.

സർഗ്ഗം-57

അംഗദൻ പറഞ്ഞവസാനിപ്പിച്ച വാക്കുകൾ കേട്ട തീക്ഷ്ണതുണ്ഡനും മഹാസ്വനനുമായ ആ ഗൃധ്രൻ ഇപ്രകാരം വചിച്ചു. "പ്രാണതുല്യനായ എന്റെ സോദരൻ—ജടായുവിന്റെ നിധനവൃത്താന്തത്തെപ്പററി പറയുന്നതാരാണ്? ആ വൃത്താന്തം എന്റെ ഹൃദയത്തെ ഭേദിക്കുന്നു. ജനസ്ഥാനത്തുവെച്ചു രാക്ഷസരാജാവിന്നും ജടായുവിന്നും തമ്മിൽ സംഗരമുണ്ടാവാൻ കാരണമെന്ത്? എന്റെ ഭ്രാതാവിന്റെ പേർപോലും ഞാൻ കേട്ടിട്ട് വളരെ ദിവസമായി. ദയവുചെയ്തു നിങ്ങൾ എന്നെ ഈ ഗിരിശൃംഗത്തിൽ

നിന്നും താഴെ ഇറക്കിവിടുവിൻ. ഗുണംകൊണ്ടും പ്രശസ്തികൊണ്ടും എത്രയും ശ്രേഷ്ഠനാണ് എന്റെ സഹോദരൻ. വളരെ ദിവസമായി അവന്റെ യാതൊരു വിവരവും കിട്ടാതെ ഞാൻ നന്ന വിഷാദിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കയാണ്. ഇപ്പോൾ അതു കേൾപ്പാൻ ഇട വന്നതിൽ എനിക്കു വളരെ സന്തോഷമുണ്ട്. ഹേ! കപിശ്രേഷ്ഠരേ! ജനസ്ഥാനത്തുവെച്ച് എന്റെ ഭ്രാതാവു മൃതിപ്പെട്ടതെങ്ങിനെ? അവന്നു ദശരഥൻ എങ്ങിനെ സഖാവായി. ശ്രീരാഘവൻ ദശരഥന്റെ ജ്യേഷ്ഠപുത്രനാണല്ലോ. ഗുരുജനപ്രിയനായ അവൻ ആ രാജപുംഗവന്ന് എത്രയും പ്രിയനുമാണ്. സൂര്യരശ്മിയിൽ എന്റെ പക്ഷങ്ങൾ ദഹിച്ചുപോകനിമിത്തം എനിക്കു തന്നെത്താൻ നിങ്ങളുടെ സമീപത്തേക്കു വരുവാൻ ശേഷിയില്ല. ഹേ! ഹരിവരരെ! ദയവുചെയ്തു നിങ്ങൾ എന്നെ ഇവിടെനിന്നു താഴെ ഇറക്കിവിടുവിൻ." ദുഃഖകാഠിന്യത്താൽ സമ്പാതിയുടെ തൊണ്ടയിടറിയിരുന്നുവെങ്കിലും കൎമ്മശങ്കയാൽ വാനരന്മാർ അവന്റെ വാക്കുകൾ വിശ്വസിച്ചില്ല. ആ ഗൃദ്ധ്രനെപ്പറ്റി അവരുടെ ഹൃദയത്തിൽ പല ദുശ്ചിന്തകളും ഉണ്ടായി. "ഇവൻ നമ്മളെല്ലാവരെയും തിന്നുകളയും. പ്രായോപവിഷ്ടരായ നമ്മെ ഇവൻ ഭക്ഷിക്കുന്നുവെങ്കിൽ തന്നെ അതു നമുക്കു ഗുണകരമാണ്. ഉടൻ നമുക്കു സിദ്ധി നേടി കൃതകൃത്യരാകാമല്ലോ" എന്നീ വിചാരവീചികളിൽ മുഴുകി അവർ മെല്ലെ ചെന്നു ആ വൃദ്ധനെ പൎവ്വതശിഖരത്തിൽനിന്നു താഴെ ഇറക്കിവിട്ടു. അനന്തരം അംഗദൻ ആ പക്ഷിപ്രവരനോടിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഋക്ഷരജസ്സെന്ന പേരായി പ്രതാപശാലിയായ ഒരു വാനരേന്ദ്രനുണ്ടായിരുന്നു. ഹേ! പക്ഷിശ്രേഷ്ഠ! ധൎമ്മിഷ്ഠനും എന്റെ പിതാമഹനുമായ ആ വാനരപുംഗവന്റെ രണ്ടു പുത്രന്മാരാണ് പ്രഖ്യാതബലരായ ബാലിസുഗ്രീവന്മാർ. ഇവരിൽ വിഖ്യാതകൎമ്മാവും കപിരാജാവുമായിരുന്ന ബാലിയാണ് എന്റെ പിതാവു. ക്ഷോണീപതിയും ഇക്ഷ്വാകുകുലസംഭൂതരിൽ മഹാരഥനും ശ്രീമാനും ദശരഥപുത്രനുമായ രാമൻ ദണ്ഡകവനം പ്രാപിക്കയുണ്ടായി. പിതൃാജ്ഞാനിരതനായ ആ ധാൎമ്മികൻ തന്റെ അനുജൻ ലക്ഷ്മണനോടും ഭാൎയ്യയായ സീതയോടുംകൂടെ ജനസ്ഥാനത്തു വസിക്കുമ്പോൾ ഒരുനാൾ രാക്ഷസപതിയായ രാവണൻ ആദ്ദേഹത്തിന്റെ

പ്രാണവല്ലഭയെ ബലാൽ അപഹരിച്ചു. അപഹരിക്കപ്പെട്ട വൈദേഹിയെ ആ ആശരവരൻ പുഷ്പകമേറ്റിക്കൊണ്ടുപോകുന്നതു ശ്രീരാഘവന്റെ പിതൃമിത്രമായ ജടായു കണ്ടു. ഉടനെ ആ ഗൃദ്ധ്രപ്രവരൻ രാവണനോടെതിൎത്തു. അവന്റെ രഥം തല്ലിത്തകൎത്ത് ജടായു സീതയെതടഞ്ഞു. ഉഗ്രമായ സംഗരംനിമിത്തം പരിശ്രാന്തനായിരുന്ന ആ വൃദ്ധപക്ഷിയെ രക്ഷോവരൻ നിഷ്ഠുരണം നിഗ്രഹിച്ചു. അനന്തരം ശ്രീരാഘവനാൽ യഥാവിധി സംസ്കരിക്കപ്പെട്ട് ആ ഗൃദ്ധ്രപുംഗവൻ ഉത്തമഗതിയെ പ്രാപിച്ചു. പിന്നീട്ട മഹാത്മാവായ എന്റെ പിതൃവ്യനും ശ്രീരാഘവനും അന്യോന്യം ആപ്തമിത്രങ്ങളായിഭവിച്ചു. അവർ തമ്മിലുണ്ടായ സഖ്യമനുസരിച്ചു ശ്രീരാഘവൻ സുഗ്രീവന്റെ ബദ്ധവൈരിയായ ബാലിയെ നിഗ്രഹിച്ചു. അനന്തരം സചിവോത്തമന്മാരോടുകൂടെ സുഗ്രീവൻ രാജ്യവും കയ്യേറ്റു. ഇങ്ങിനെ ശ്രീരാഘവൻ സുഗ്രീവനെ വാനരരാജാവായി വാഴിച്ചശേഷം ആ വാനരോത്തമൻ സീതയെ തിരയേണ്ടതിന്നായി ബലശാലികളായ അസംഖ്യം വാനരന്മാരെ ദിക്കുകൾതോറും കല്പിച്ചയച്ചു. ആ ആജ്ഞയെ അനുസരിച്ചു പുറപ്പെട്ടവരിൽ ചിലരാണ് ഞങ്ങൾ. ഞങ്ങൾ പല സ്ഥലങ്ങളും തിരഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു. എന്നാൽ രാത്രികാലത്തിൽ സൂൎയ്യപ്രകാശമെന്നപോലെ സീത ഒരിടത്തും ഞങ്ങൾക്കു ദൃശ്യയായില്ല. ദണ്ഡകവനവും മുഴുവൻ ഞങ്ങൾ ശ്രദ്ധയോടെ പരിശോധിച്ചു. യാതൊരു വിവരവും കിട്ടാതെ ഒടുവിൽ ഞങ്ങൾക്കു തപസ്വിനിയായ സ്വയംപ്രഭ വസിക്കുന്ന ഗുഹയിൽ ചെന്നുചേരുവാൻ ഇടയായി. മയൻ തന്റെ മായാശക്തിയാൽ നിൎമ്മിച്ചിട്ടുള്ള ആ ബിലം മുഴുവൻ ഞങ്ങൾ ദേവിയെ തിരഞ്ഞുംകൊണ്ടു നടന്നു. ഇങ്ങിനെ കാലംപോയതറിഞ്ഞില്ല. സുഗ്രീവൻ ഞങ്ങൾക്കു കല്പിച്ചുതന്നിരുന്ന അവധി മുഴുവൻ കഴിഞ്ഞു. കപിരാജന്റെ ആജ്ഞെക്കു ഭംഗംവരുത്തുകയാൽ ഭീതിമുഴുത്തു ഞങ്ങൾ പ്രായോപവേശത്തിന്നൊരുമ്പെട്ടതാണ്. രാമലക്ഷ്മണന്മാരും സുഗ്രീവനും ക്രുദ്ധിച്ചിരിക്കെ ഞങ്ങൾ അവിടെച്ചെന്നു ജീവിച്ചിരിക്കുന്നതെങ്ങിനെ?

സൎഗ്ഗം-58

ത്യക്തജീവിതരായ വാനരന്മാരുടെ ഈ ദീനവാക്കുകൾ കേട്ടു സമ്പാതി തന്റെ സഹോദരനെച്ചിന്തിച്ചു കണ്ണുനീർ പൊഴിച്ചു. അനന്തരം മഹാസ്വനനായ ആ ഖഗേശ്വരൻ വാനരന്മാരോടിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ജടായു ബലശാലിയായ രാവണനാൽ യുദ്ധത്തിൽ ഹനിക്കപ്പെട്ടുവെന്നു നിങ്ങൾ പ്രസ്താവിച്ചുവല്ലൊ. ഹേ! വാനരന്മാരെ! ആ പക്ഷിപ്രവരൻ എന്റെ സഹോദരനാണ്. വൃദ്ധത്വവും അപക്ഷത്വവും നിമിത്തം എല്ലാം കേട്ടു സഹിച്ചിരിക്കയല്ലാതെ ആ രാക്ഷസനോടു പകവീട്ടുവാൻ എനിക്കു ശക്തിപോരാ. പണ്ടു വൃത്രവധകാലത്ത് പരസ്പരജയൈഷിണികളായ ഞങ്ങൾ ജ്വലിക്കുന്ന സൂര്യമണ്ഡലത്തെ ലക്ഷ്യമാക്കി ആകാശത്തിൽ വട്ടംചുററിയുംകൊണ്ട് ഊക്കോടെ പറന്നു. മദ്ധ്യാഹ്നമായപ്പോൾ ചൂടു സഹിക്കവയ്യാതെ എന്റെ സഹോദരൻ നന്നെ തളൎന്നുപോയി. ജടായുസ്സിന്റെ ഈ പരിതാപത്തെക്കണ്ടറിഞ്ഞു ഭ്രാതൃസ്നേഹവിഹ്വലനായ ഞാൻ ഏറ്റവും അനുകമ്പയോടുകൂടി സൂര്യാതപത്തിൽനിന്നു അവനെ എന്റെ ചിറകുകൾകൊണ്ടു മറച്ചു. ഹേ! കപിവീരരെ! ഇങ്ങിനെ ഞങ്ങൾ പറന്നുകൊണ്ടിരിക്കെ എന്റെ പക്ഷങ്ങൾ രണ്ടും സൂര്യരശ്മിയിൽ ദഹിച്ചു ഞാൻ വിന്ധ്യങ്കൽ നിപതിച്ചു. അതുമുതൽക്കു ഞാൻ ഇവിടെത്തന്നെ പാൎത്തുപോരുന്നു. ജടായുവിന്റെ യാതൊരു വൃത്താന്തവും അറിവാൻ എനിക്കിതുവരെ സാധിച്ചിട്ടില്ല" ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു മഹാപ്രാജ്ഞനും യുവരാജാവുമായ അംഗദൻ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു. "ഹേ! ഖേചരേന്ദ്ര! നീ മഹാത്മാവായ ജടായുസ്സിന്റെ സഹോദരനാണെന്നൊ? എന്നാൽ നീ രാക്ഷസാധിപൻ വസിക്കുന്നതെവിടെയെന്നു പക്ഷെ അറിയുമായിരിക്കാം. അടുത്തോ അകലത്തോ എവിടെയാണെങ്കിലും വേണ്ടതില്ല; ദയവുചെയ്തു ആ രാക്ഷസന്റെ പാൎപ്പിടം ഏതെന്നു നീ ഞങ്ങളോടു പറയുക" ഈ ഉക്തികൾ കേട്ടു ജടായുസ്സിന്റെ പൂൎവ്വജനായ സമ്പാതി ആത്മാനുരൂപമ

ഹിതവചനങ്ങൾ ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! വാനരന്മാരെ! പക്ഷങ്ങൾ കരിഞ്ഞു് എന്റെ വീൎയ്യം മുഴുവൻ നശിച്ചുകഴിഞ്ഞു. എങ്കിലും ഞാൻ ശ്രീരാഘവന്നു വാക്കുകൊണ്ടു കഴിയുന്ന സാഹായ്യം ചെയ്യുന്നുണ്ടു്. പാതാളലോകം ഞാൻ അറിയുന്നു. വിഷ്ണുവിന്റെ ത്രൈവിക്രമങ്ങൾക്കും ഞാൻ സാക്ഷിയാണു്. മഹാസുരപ്പടകൾ അമൃതമഥനം ചെയ്തതും എനിക്കു നല്ലപോലെ നിശ്ചയമുണ്ടു്. രാമകാൎയ്യം ഞാൻ അത്യന്തം ചെയ്യേണ്ടതായിരുന്നു. എന്തുചെയ്യാം. ജരകൊണ്ടു് എന്റെ തേജസ്സു മുഴുവൻ കെട്ടുപോയി. പ്രാണങ്ങളും ശിഥിലമായിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ രാവണൻ സീതയെ അപഹരിച്ചുകൊണ്ടുപോകുന്നതു് കണ്ണുകൊണ്ടു കണ്ടിട്ടും എനിക്കു ശ്രീരാഘവന്നു യാതൊരു സാഹായ്യവും ചെയ്വാൻ സാധിച്ചില്ല. രൂപസമ്പന്നയും സൎവ്വാഭരണവിഭൂഷിതയുമായ ഒരു തരുണിയെ ദുരാത്മാവായ രാവണൻ അപഹരിച്ചുകൊണ്ടുപോകുന്നതു ഞാൻ കാണുകയുണ്ടായി. ഹാ! രാമ! ഹാ! ഹാ! ലക്ഷ്മണ! എന്നിങ്ങിനെ വിളിച്ചു സന്താപാൎത്തയായ അവൾ കേണുകൊണ്ടിരുന്നു. രാക്ഷസന്റെ കൈയിൽ അകപ്പെട്ടു തുടിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന അവളുടെ ആഭരണങ്ങൾ താഴെ പതിച്ചിരുന്നു. അവൾ ധരിച്ചിരുന്ന പട്ടവസ്ത്രം കാററിൽ അലച്ചു് പൎവ്വതത്തിന്മേൽ സൂൎയ്യരശ്മിപോലെയും മേഘത്തിന്മേൽ മിന്നൽപോലെയും ആ രാക്ഷസശരീരത്തിൽ പ്രകാശിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. രാമ, ലക്ഷ്മണ എന്നിങ്ങിനെ ആൎത്തു വിലപിച്ചിരുന്നതുകൊണ്ടു് അവൾ സീതതന്നെയായിരിക്കുമെന്നു ഞാൻ ഇപ്പോൾ അനുമാനിക്കുന്നു. ആ രാക്ഷസാധമന്റെ പാൎപ്പിടം എവിടെയാണെന്നു ഞാൻ പറയാം. കേട്ടുകൊൾവിൻ: വിശ്രവസ്സിന്റെ പുത്രനും സാക്ഷാൽ വൈശ്രവണന്റെ ഭ്രാതാവുമായ രാവണനാണു് അവൻ. അവൻ വസിക്കുന്നതു ലങ്കാനഗരത്തിലാണു്. വിശ്വകൎമ്മാവിനാൽ നിൎമ്മിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ഈ നഗരം ഇവിടെനിന്നു നൂറുകാതം വഴിയകലെ സമുദ്രമദ്ധ്യത്തിലാണു് സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു്. ജാംബൂനദമയങ്ങളായ തോരണങ്ങൾ, കാഞ്ചനംകൊണ്ടു കെട്ടപ്പെട്ടിട്ടുള്ള കുട്ടിമങ്ങൾ, ആ

ചിത്രശില്പംപോലെ അത്യന്തം ശോഭയുള്ളതും മഹത്തരമായതുമായ ചുററുമതിലുകൾ എന്നിവകൊണ്ട് ഈ നഗരം സുമനോഹരം വിളങ്ങുന്നു. ദിവ്യപട്ടാംബരം ധരിച്ചിട്ടുള്ളവളും അതിദീനയുമായ വൈദേഹി രാക്ഷസികളാൽ കാത്തുരക്ഷിക്കപ്പെട്ടുംകൊണ്ട് രാവണാന്തഃപുരത്തിൽ വസിക്കുന്നുണ്ട്. സാഗരവാരിയാൽ ചുററപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ആ ദ്വീപിൽ ചെന്നാൽ ജനകജയായ സീതയെ നിങ്ങൾക്കു കാണാം. ഇവിടെനിന്നു നേരെ തെക്കു നൂറുകാതം അപ്പുറത്തുള്ള ലങ്കയിലേക്കു നിങ്ങൾ വേഗം ചെല്ലുവിൻ. രാവണനെയും നിങ്ങൾക്കവിടെ കാണാം. പുറപ്പെട്ടുകൊള്ളുക. നിശ്ചയമായും നിങ്ങൾക്കു സീതയെ കണ്ടു തിരിച്ചുപോരാം. ഇതെല്ലാം ഞാൻ എന്റെ ദിവ്യചക്ഷുസ്സുകൊണ്ടു കാണുന്നു. ഭൂമിയോടടുത്ത് ഏററവും താണുകിടക്കുന്ന ആദ്യപന്ഥാവ് ധാന്യാദികൾ തിന്നുപജീവിക്കുന്ന പ്രാണികൾക്കു സഞ്ചരിപ്പാനുള്ളതാണ്. അതിന്നു തൊട്ടു മേലെയുള്ള പന്ഥാവിൽക്കൂടെ ബലിഭോക്താവായ കാകനും വൃക്ഷഫലങ്ങൾ തിന്നുപജീവിക്കുന്ന മററു പക്ഷികളും പറക്കുന്നു. അതിന്നും മേലെയുള്ള പന്ഥാവിൽക്കൂടെ ക്രൗഞ്ചങ്ങൾ, കുരരങ്ങൾ മുതലായവ സഞ്ചരിക്കുന്നു. അവയ്ക്കും മേലെ ശ്യേനങ്ങൾ പറക്കുന്നു. അതിലും ഉയർന്നുള്ള അഞ്ചാമത്തെ പന്ഥാവു ഗൃദ്ധ്രങ്ങൾക്കു സഞ്ചരിപ്പാനുള്ളതാണ്. ബലവീര്യത്തോടുകൂടിയവയും രൂപയൌവനസമ്പന്നങ്ങളുമായ അരയന്നങ്ങൾ അതിന്നും മേലെ ആറാമത്തെ പന്ഥാവിൽക്കൂടെ ചരിക്കുന്നു. എല്ലാററിന്നും മേലെ അത്യന്തം ഉയരമുള്ള ഏഴാമത്തെ പന്ഥാവിൽക്കൂടെ വൈനതേയന്നു മാത്രമെ സഞ്ചരിപ്പാൻ കഴികയുള്ളു. ഹേ! പ്ലവഗവീരരെ! ഞാൻ ആ വൈനതേയന്റെ വംശത്തിൽ പെട്ടവനാണ്. ഇവിടെ ഇരുന്നുകൊണ്ടുതന്നെ എനിക്കു രാവണനെയും ജാനകിയെയും കാണ്മാൻ കഴിയും. ഗരുഡന്നുള്ളതുപോലെതന്നെ ദിവ്യചക്ഷുർബ്ബലം എനിക്കും ഉണ്ട്. ആഹാരവീര്യത്താൽ സ്വതവെതന്നെ നൂറുകാതംവരെ കാഴ്ചയുള്ളവരാണ് ഞങ്ങൾ. പ്രകൃത്യാ ഈശ്വരൻ ഞങ്ങൾക്ക് ഇര കല്പിച്ചിട്ടുള്ളതും അകലെയാണ്.

പാദമൂലത്തിങ്കൽ ഇര കഴിച്ചിട്ടുള്ളത് കക്കടങ്ങൾകൊണ്ടാണ്. ഈ ലവണസമുദ്രം കടക്കുവാനുള്ള ഉപായം നിങ്ങൾ വേഗം കണ്ടുപിടിക്കുവിൻ. വൈദേഹിയെക്കണ്ടു കാൎയ്യം സാധിച്ച് നിങ്ങൾക്കു തിരിച്ചുപോരാം. മഹാസത്വനായ ആ രാക്ഷസൻ എന്റെ സോദരനോടു ചെയ്ത ക്രിയക്കു ഞാൻ പ്രതിക്രിയ ചെയ്യുവെന്നും വരുമല്ലൊ. ദയവുചെയ്തു നിങ്ങൾ എന്നെ കടൽത്തീരത്തു കൊണ്ടുപോയി വിടുവിൻ. സ്വൎഗ്ഗം പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്ന മഹാത്മാവായ എന്റെ ഭ്രാതാവിന്നു ഞാൻ ഉദകം നൽകട്ടെ" സമ്പാതിയുടെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ട് മഹാതേജസ്വികളായ ആ വാനരന്മാർ ദഗ്ധപക്ഷനായ അവനെ നദീനപതിയായ സാഗരതീരത്തിൽ കൊണ്ടുവിട്ടു. ഉദകക്രിയകൾക്കനന്തരം അവർ അവനെ എടുത്തു വീണ്ടും യഥാസ്ഥാനം പ്രാപിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. ഇങ്ങിനെ ജനകജയുടെ വൃത്താന്തം അറിവാൻ ഇടവന്നവരായ ആ വാനരന്മാർ സൎവ്വരും ഹൃദയം കുളിൎത്തു പുളകത്താൽ ആവൃതരായി.

സൎഗ്ഗം-59

സമ്പാതിയുടെ സുധാമധുരങ്ങളായ ഈ ഭാഷിതങ്ങൾ കേട്ടു ഏററവും സന്തോഷിച്ച് ജാംബവൽപ്രമുഖന്മാരായ വാനരന്മാർ സസംഭ്രമം ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. "സീത എവിടെ ഉണ്ട്. ആ സാദ്ധ്വിയെ അപഹരിച്ചതാർ? എന്നീ വൃത്താന്തങ്ങളെല്ലാം ദയവു ചെയ്തു നീ ഞങ്ങളോടു പറയുക. വജ്രവേഗത്തോടുകൂടിയ രാമസായകങ്ങളുടെയും ലക്ഷ്മണബാണങ്ങളുടെയും ശൌൎയ്യവിക്രമത്തെ ഓൎക്കാത്തതാരാണ്?" സീതാദേവിയുടെ വൃത്താന്തം അല്പമാത്രം കേട്ടവരായ ആ വാനരന്മാരെ ആശ്വസിപ്പിച്ചുംകൊണ്ടു സമ്പാതി പ്രീതിപുരസ്സരം വീണ്ടും ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! വാനരശ്രേഷ്ഠരെ! ആയതലോചനയായ സീതയുടെ ഹരണത്തെപ്പററി എനിക്കറിവാനിടയായതെങ്ങിനെ, ആർ പറഞ്ഞു, എവിടെവെച്ചുഹരിക്കപ്പെട്ടു:

എന്റെ വൃത്താന്തങ്ങളെല്ലാം നിങ്ങൾ കേട്ടുകൊള്ളുവിൻ. പണ്ടൊ
രിക്കൽ വൃദ്ധനായ ഞാൻ ക്ഷീണപ്രാണപരാക്രമനായി ആകാശ
ത്തിൽനിന്നും ഈ വിന്ധ്യപൎവ്വതത്തിങ്കൽ വീഴുകയുണ്ടായി. മഹ
ത്തരമായ ഈ കഷ്ടദശയിൽ അകപ്പെട്ടു നന്ന പരിതപിക്കുന്ന എ
ന്നെ സുപാൎശ്വനെന്ന പേരായ എന്റെ പുത്രൻ യഥാകാലം ഭക്ഷ
ണംതന്ന പോററിവരുന്നു. ഗന്ധൎവ്വന്മാർ തീക്ഷ്ണകാമികളാണല്ലൊ.
ഭുജംഗങ്ങൾ തീക്ഷ്ണകോപികളുമാണ്. മൃഗങ്ങളിൽ തീക്ഷ്ണം ഭയമാ
ണ്. എന്നാൽ ഞങ്ങളിലൊ ക്ഷുത്താണ് തീക്ഷ്ണമായുള്ളത്. ഒരു ദി
വസം എനിക്കുവേണ്ടി ഭക്ഷണം അന്വേഷിച്ചുപോയിരുന്ന എ
ന്റെ പുത്രൻ അനാമിഷനായി സന്ധ്യാകാലത്തു തിരിച്ചുപോന്നു.
ഇതു കണ്ടപ്പോൾ വൃദ്ധനും ക്ഷുൽപിപാസാദിപരീതനുമായ എനി
ക്കു സഹിക്കവയ്യാത്തതായ ക്രോധം ഉണ്ടായി. പക്ഷീന്ദ്രപുത്രനായ
ആ കുമാരനെ ഞാൻ കഠിനതരം ശസിച്ചു. പ്രീതിവൎദ്ധനനായ
അവൻ ആഹാരംകൂടാതെ തനിക്കു തിരിച്ചുപോരേണ്ടിവന്നതിനു
ള്ള കാരണം വളരെ വണക്കത്തോടുകൂടെ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. ഹേ!
താത! ഞാൻ യഥാകാലം ഭക്ഷണം അന്വേഷിച്ചുംകൊണ്ട് ആകാ
ശത്തിൽ പറന്നുചെന്നു. മഹേന്ദ്രപൎവ്വതദ്വാരത്തെ അടച്ചുനിന്ന്
ഞാൻ ആകാശചാരികളുടെ മാൎഗ്ഗത്തെ നിരോധംചെയ്തു. സാഗ
രാന്തരചാരികളായ സത്വങ്ങളുടെയും മാൎഗ്ഗത്തെ തടയേണമെന്നു ക
രുതി ഞാൻ തല കുനിച്ചുംകൊണ്ടാണ് അവിടെ സ്ഥിതിചെയ്തത്.
തത്സമയം ഭിന്നാഞ്ജനശൈലംപോലെ മഹാകായനായ ഒരുവൻ
ആ വഴിയായിസ്സഞ്ചരിച്ച് എന്റെ സമീപം വന്നുചേൎന്നു. സൂ
ൎയ്യോദയപ്രഭയോടുകൂടിയ ഒരു തരുണിയെ എടുത്തുംകൊണ്ടു പോ
കയായിരുന്നു അവൻ. ഭക്ഷണാന്വേഷണത്തിൽ കൃതനിശ്ചിത
നായ എന്നെക്കണ്ട് തനിക്കു വഴി വിട്ടുതരേണമെന്ന് അവൻ എ
ന്നോടു വളരെ താഴ്മയോടെ പ്രാൎത്ഥിച്ചു. ഹേ! താത! സൌമ്യവാ
ക്കുകൾ പറയുമ്പോൾ പകരം പ്രഹരമേല്പിക്കുന്നവൻ നീചരിൽ
പോലും ഇല്ലല്ലൊ. പിന്നെ എന്നെപ്പോലുള്ളവരുടെ കഥ പറ
യേണമൊ. അവൻ അവിടെനിന്നും മറഞ്ഞ ഉടനെ വ്യോമചാ
രികളും ഋഷിപുംഗവന്മാരും മററും എന്റെ അരികെ വന്ന് "ഹേ!

കുമാര! നീ ജീവിച്ചുവല്ലൊ. ഭാഗ്യംതന്നെ. ആ രാക്ഷസൻ ഒരുവിധം ഇവിടെനിന്നുപോയതു് നിന്റെ കാരുണ്യമാണു്" എന്നിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. ആ ഭയങ്കരൻ രാക്ഷസാധിപനായ രാവണനാണെന്നും ദാശരഥിയായ ശ്രീരാഘവന്റെ പത്നിയെ അവൻ അപഹരിച്ചുകൊണ്ടുപോകയാണെന്നും തത്സമയം എനിക്കു മനസ്സിലാക്കുവാൻ ഇടവന്നു. കിഴിഞ്ഞുകിടക്കുന്ന വസ്ത്രാഭരണങ്ങളോടും ചിന്നിച്ചിതറിയ കേശഭാരത്തോടുംകൂടി ശോകപരവശപരാജിതയായ അവൾ രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ വിളിച്ചാൎത്തു കേണുകൊണ്ടിരുന്നു. ഹേ! താത! ഈ കാരണങ്ങൾകൊണ്ടെല്ലാമാണു് എനിക്കു തിരിച്ചുപോരുവാൻ കാലവിളംബം വന്നുപോയതു്." ഹേ! കപിശ്രേഷ്ഠരേ! ഈ വൃത്താന്തങ്ങളെല്ലാം കാലജ്ഞനായ എന്റെ പുത്രൻ സുപാൎശ്വൻ എന്നെ അറിയിക്കയുണ്ടായി. കാൎയ്യങ്ങൾ ഇന്ന വിധമാണെന്നു ഗ്രഹിച്ചിട്ടും തന്റെ പരാക്രമം പ്രദൎശിപ്പിപ്പാൻ അവന്നു ബുദ്ധിയുണ്ടായില്ല. പിന്നെ ഹീനപക്ഷനായ ഞാൻ പുറപ്പെട്ടാൽ എന്തൊരു കാൎയ്യമാണു് സാധിക്കുക. വാക്കുകൊണ്ടും ബുദ്ധികൊണ്ടും ദാശരഥിക്കുവേണ്ടി എന്തു ചെയ്യുവാനും ഞാൻ ഒരുക്കമാണു്. ശ്രീരാഘവന്റെ കാൎയ്യം എന്റെ കാൎയ്യമാണെന്നാണു് ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നതു്. പൌരുഷം പ്രദൎശിപ്പിക്കേണ്ടുന്ന കാൎയ്യം മാത്രം നിങ്ങളിലാണിരിക്കുന്നതു്. കപീശ്വരനാൽ ആജ്ഞാപിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള നിങ്ങൾ മതിശ്രേഷ്ഠരും ബലശാലികളും മഹാപരാക്രമികളും ദേവന്മാൎക്കുപോലും ദുരാസദരുമാണു്. കങ്കപത്രങ്ങൾകൊണ്ടലങ്കരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള രാമലക്ഷ്മണന്മാരുടെ നിശിതസായകങ്ങൾ മൂന്നു ലോകങ്ങളുടേയും നിഗ്രഹാനുഗ്രഹങ്ങൾക്കു മതിയായവയാണു്. ദശഗ്രീവൻ എത്രതന്നെ തേജോബലങ്ങളോടുകൂടിയവനായിരിക്കട്ടെ, അതിസമൎത്ഥന്മാരായ നിങ്ങൾക്കു ദുഷ്കരമായി ഒന്നുംതന്നെ ഇല്ല. ഹേ! കപിവീരരേ! അതിനാൽ കാലവിളംബനം ഒന്നുകൊണ്ടും അരുതു്. വേണ്ടതെന്തെന്നു വേഗം ചിന്തിച്ചു പ്രവൎത്തിക്കുവിൻ. നിങ്ങളെപ്പോലുള്ള ബുദ്ധിമാന്മാർ ഒരിക്കലും കാൎയ്യകാലങ്ങളിൽ അലസത കാട്ടാറില്ല."

സൎഗ്ഗം-൬൦

ഉദകക്രിയാനന്തരം സ്നാനംചെയ്ത് അദ്രിശിഖരത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ആ ഗൃദ്ധ്രപുംഗവനെ വാനരന്മാർ ചുററിനിന്നു. തന്റെ സമീപം വന്നുനില്ക്കുന്ന അവരോടുകൂടെ സമ്പാതി പ്രീതിവിശ്വാസങ്ങളോടുകൂടെ വീണ്ടും ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! പ്ലവഗവീരരെ! നിങ്ങൾ എല്ലാവരും വളരെ ശ്രദ്ധയോടെ കേൾക്കുവിൻ! മിഥിലാത്മജയെപ്പററി എനിക്കറിവുള്ളതായ മററു വൃത്താന്തങ്ങളും ഞാൻ ഇതാ നിങ്ങളോടു വിസ്തരിച്ചുപറയുന്നു. സൂൎയ്യാതപത്താൽ പരിപീഡിതനായി സൎവ്വാംഗങ്ങളും വെന്ത് ഞാൻ ഈ വിന്ധ്യപൎവ്വതത്തിങ്കൽ പതിച്ചുവെന്നു നിങ്ങളോടു പറഞ്ഞുവല്ലൊ. ഈ സംഭവം കഴിഞ്ഞ് ആറു ദിവസത്തിനു ശേഷമെ എനിക്കു പ്രജ്ഞയുണ്ടായുള്ളു. ആദ്യം ഞാൻ കണ്തുറന്നു ചുററും നോക്കിയപ്പോൾ മൂൎഛയിലെന്നപോലെതന്നെ എനിക്കു യാതൊന്നും കണ്ടറിവാൻ സാധിച്ചില്ല. ക്രമേണ സാഗരങ്ങൾ, സരിത്തുകൾ, ശൈലവനങ്ങൾ, സമുദ്രകൂലങ്ങൾ എന്നിവയെല്ലാം കണ്ടറിവാൻ എനിക്കു ശക്തിയുണ്ടായി. പ്രഹൃഷ്ടങ്ങളായ പക്ഷിഗണങ്ങളും മഹാഗുഹകളും ഉന്നതകൂടങ്ങളുംകൊണ്ടു നിറഞ്ഞ് ദക്ഷിണസമുദ്രതീരത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന വിന്ധ്യപൎവ്വതമാണിത് എന്ന ബോധവും എനിക്കുണ്ടായി. സുരന്മാരാൽപോലും സുപൂജിതമായ ഒരു പുണ്യാശ്രമം ഇവിടെയുണ്ട്. ഈ ആശ്രമത്തിങ്കലാണ് നിശാകരനെന്നു പേരായ മുനിപുംഗവൻ ഉഗ്രതപം ചെയ്തിരുന്നത്. ഹേ! സുധാൎമ്മികരെ! ആ തപോധനൻ സ്വൎഗ്ഗംപ്രാപിച്ചിട്ടിപ്പോൾ എണ്ണായിരം സംവത്സരം കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ആ മുനിശ്രേഷ്ഠനെക്കാണ്മാനുള്ള ആഗ്രഹത്തോടുകൂടെ ഞാൻ വളരെ വിഷമപ്പെട്ട് ഈ വിന്ധ്യഗിരിയുടെ ശിഖരത്തിൽനിന്നു മെല്ലമെല്ലെ താഴത്തിറങ്ങി അതിതീക്ഷ്ണങ്ങളായ ദൎഭപ്പുല്ലുകൾകൊണ്ടു നിറഞ്ഞിരുന്ന ഇതിന്റെ അടിവാരത്തു ചെന്നുചേൎന്നു. ഞാനും ജടായു

വും ഈ ഋഷിവൎയ്യനെ പലപ്പോഴും ചെന്നു കാണാറുണ്ടായിരുന്നു. ഈ മുനിപുംഗവന്റെ ആശ്രമപ്രദേശത്തിൽ സദാ സുഗന്ധവായു വീശുന്നു. പുഷ്പിക്കാത്തതോ കായ്ക്കാത്തതോ ആയി ഒരു വൃക്ഷവും അവിടെ ഇല്ല. ഈ ആശ്രമത്തിനു സമീപം ചെന്നു ഭഗവാനായ നിശാകരനെ പ്രതീക്ഷിച്ചുംകൊണ്ടു ഞാൻ ഒരു തരുമൂലത്തിൽ ചെന്നിരുന്നു. ഇങ്ങിനെ ഇരിക്കെ കുറെ അകലെയായി ജ്വലിതതേജസ്വിയും അപ്രധൃഷ്യനുമായ ആ മുനിവൎയ്യൻ സ്നാനാനന്തരം തെക്കുനിന്നു വടക്കോട്ടേക്കു വരുന്നതു കണ്ടു. ഋക്ഷങ്ങൾ, വ്യാഘ്രങ്ങൾ, സിംഹങ്ങൾ, നാഗങ്ങൾ മുതലായ ജീവികൾ ദാതാവെ ഭൂതങ്ങളെന്നപോലെ ആ മുനിപുംഗവനെ അനുഗമിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. മഹൎഷിപുംഗവൻ ആശ്രമത്തിൽ പ്രവേശിച്ചുവെന്നു കണ്ടപ്പോൾ അവ, രാജധാനിയിൽ പ്രവേശിച്ച രാജശ്രേഷ്ഠനെ വിട്ടുപോകുന്ന അമാത്യബലങ്ങളെപ്പോലെ തിരിച്ചുപോകയും ചെയ്തു. എന്നെക്കണ്ടിട്ടു മുനിവൎയ്യൻ തലയാട്ടിയുംകൊണ്ട് ആശ്രമത്തിൽ ചെന്നുകേറി. അല്പസമയത്തിനുള്ളിൽ തിരികെ വന്ന് എന്നോട് ഇങ്ങിനെ കുശലപ്രശ്നങ്ങൾ ആരംഭിച്ചു. ഹേ! സൌമ്യ! നിന്റെ ഈ രോമങ്ങളുടെ വൈകല്യനിമിത്തം നിന്നെക്കണ്ടിട്ട് ആളാണെന്നു മനസ്സിലായില്ല. നിന്റെ പക്ഷങ്ങളും രണ്ടും അഗ്നിയിൽ ദഹിച്ചു വ്രണപ്പെട്ടതായി കാണുന്നുവല്ലൊ. വായുവേഗികളും കാമരൂപികളുമായ രണ്ടു ഗൃദ്ധ്രസഹോദരന്മാരെ ഞാൻ മുമ്പു തന്നെ അറിയും. അവരിൽ സമ്പാതിയല്ലെ ഭവാൻ. അങ്ങയുടെ അനുജന്റെ പേർ ജടായുസ്സെന്നാണു. മാനുഷരൂപം ധരിച്ചു നിങ്ങൾ രണ്ടുപേരും എന്റെ പാദങ്ങളിൽ വീണു കുമ്പിടുകയുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. എന്തൊരു വ്യാധിയാണു ഭവാനെ ഇപ്പോൾ ഈവിധം പീഡിപ്പിക്കുന്നത്. അങ്ങയുടെ പക്ഷങ്ങൾ അററുപോയതെങ്ങിനെ. അങ്ങയെ വല്ലവരും ഉപദ്രവിച്ചുവോ? എല്ലാം എന്നോടു വിസ്തരിച്ചു പറയുക.

സൎഗ്ഗം-61

തദനന്തരം സമ്പാതി, അഗ്നിയെ ലക്ഷ്യമാക്കിയുംകൊണ്ടു ത
ങ്ങൾ ചെയ്ത അതിദാരുണവും ധൃഷ്ടവുമായ സാഹസകൎമ്മത്തെ
പ്പററി ആ മുനിപുംഗവനോടിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! ഭഗ
വൻ! വൃന്ദാരകകുലപ്രിയനാം ഞങ്ങളിരുവരുമായ എന്റെ മുഴുവൻ
വിസ്തരിച്ചുപറവാൻ ശക്തിപോരാ. ഞാനും ജടായുസ്സും മദാന്ധ
തയാൽ ആദിത്യന്റെയും മഹത്ത്വം പരാക്രമം പരീക്ഷിക്കേണ്ടതിന്നാ
യി ആകാശത്തിലേക്കുയൎന്നുപോന്നു. കൈലാസശിഖരത്തിൽ വസി
ക്കുന്ന മുനിവൎയ്യന്മാരുടെ മുമ്പിൽവെച്ചു വീരവാദം പറഞ്ഞിട്ടാണ്
ഞങ്ങൾ പുറപ്പെട്ടിട്ട്. സൂൎയ്യനെ ലക്ഷ്യമാക്കിയുംകൊണ്ട് അസ്തഗി
രിവരെയും ഞങ്ങൾ അതിവേഗത്തോടെ പറന്നു. ഭൂമിയിലുള്ള ഓ
രോ നഗരവും ഓരോ രഥചക്രപ്രമാണമായി ഞങ്ങൾക്കു കാണപ്പെ
ട്ടു. ചില സ്ഥലത്തുനിന്നു വാദ്യഘോഷകോലാഹലങ്ങൾ, മററു ചില സ്ഥ
ലത്തുനിന്നു ബ്രഹ്മഘോഷങ്ങൾ എന്നിവ കേട്ടുകൊണ്ടിരുന്നു. ചുക
പ്പുവസ്ത്രം ധരിച്ചു പാട്ടുപാടിക്കൊണ്ടിരുന്ന അസംഖ്യം അംഗനമാ
രേയും ഞങ്ങൾ അവിടെനിന്നു കാണുകയുണ്ടായി. ഇങ്ങിനെ ഭൂമി
യിൽ പലതും ദൎശിച്ചുംകൊണ്ട് ആദിത്യമാൎഗ്ഗത്തൂടെ ഞങ്ങൾ
അതിശ്ശീഘ്രം ചരിച്ചു. മഹാരണ്യങ്ങളെല്ലാം പുല്ലുമുളച്ചു കിടക്കു
ന്ന ഏതാനും ചെറിയ മൈതാനങ്ങൾപോലെ തോന്നിപ്പോയി.
പൎവ്വതങ്ങളെല്ലാം ഭൂമിയിൽ അവിടവിടെ കിടക്കുന്ന ശിലക്കഷണ
ങ്ങൾപോലെ കാണപ്പെട്ടു. പുഴകൾ നൂലിഴകൾക്കു തുല്യം പ്രകാ
ശിച്ചു. ഹിമവാൻ, വിന്ധ്യൻ, മേരു തുടങ്ങിയ മഹാപൎവ്വതങ്ങൾ
ജലാശയത്തിൽ കിടക്കുന്ന പാമ്പുകൾപോലെ ദൃശ്യമായി. ഈ കാ
ഴ്ചകളെല്ലാം കണ്ടപ്പോൾ വിയൎപ്പും തളൎച്ചയും ബാധിച്ചു ഞങ്ങൾ
അത്യന്തം ഖിന്നരായി. ദാരുണമായ മോഹവും മൂൎച്ഛയും തമസ്സും
ഞങ്ങളെ അതിയായി പീഡിപ്പിച്ചു. യമാഗ്നിവരുണാശകൾ തി
രിച്ചറിവാൻ കഴിയാതെയായി. ലോകം തന്നെയും യുഗാന്തവഹ്നി
യിൽ വെന്തഴിഞ്ഞതുപോലെ തോന്നിത്തുടങ്ങി. ഹതമായ എന്റെ

ഹൃദയമാകട്ടെ ചക്ഷുരിന്ദ്രിയത്തിൽനിന്നും പിന്തിരിഞ്ഞു, വീണ്ടും നന്ന പ്രയത്നപ്പെട്ടു സൂൎയ്യനെ ഞങ്ങൾ ചുറ്റുപാടും സൂൎയ്യമണ്ഡലം പൃഥ്വീ പ്രമാണമായി വിളങ്ങുന്നതു കണ്ടു. കുറെ ദൂരം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ജടായുസ്സ് ചൂട സഹിക്കവയ്യാതെ മനസ്സുറച്ചു താഴോട്ടു പതിച്ചു. ഇതു കണ്ടു ഞാൻ അതിവേഗം ചെന്ന് എന്റെ ചിറകുകൾകൊണ്ടു ജടായുവെ സൂൎയ്യരശ്മിയിൽനിന്നും മറച്ചു. അതിനാൽ അവൻ ദഹിച്ചുപോയില്ല. എന്നാൽ ഞാനാകട്ടെ—പ്രമാദംനിമിത്തം നിൎദ്ദഗ്ധപക്ഷനായി പെട്ടെന്നു താഴെ വീണു. ജടായുസ്സ് ജനസ്ഥാനത്തു വീണിരിക്കാമെന്നാണ് ഞാൻ ഊഹിക്കുന്നത്. രാജ്യഭ്രഷ്ടനും ദഗ്ധപക്ഷനുമായ ഞാൻ പതിച്ചതു ഈ വിന്ധ്യപൎവ്വതത്തിലാണ്. രാജ്യവും ഭ്രാതാവും വേർപിരിഞ്ഞും പക്ഷഹീനനായി വീൎയ്യം മുഴുവൻ നശിച്ചും ഉള്ള ഞാൻ ഇനി ജീവിച്ചിരിക്കുന്നതെന്തിനു. ഈ ഗിരിശിഖരത്തിൽനിന്നു താഴെ പതിച്ചു പ്രാണൻ ത്യജിക്കട്ടെയോ."

സൎഗ്ഗം-62

ഇപ്രകാരം ഞാൻ ആ മുനിപുംഗവനോട് ഏറ്റവും വ്യസനത്തോടെ പറഞ്ഞു. അനന്തരം മഹാത്മാവായ ആ മഹർഷിശ്രേഷ്ഠൻ അല്പനേരം ധ്യാനംചെയ്തുകൊണ്ട് എന്നെ ഇങ്ങിനെ സമാധാനിപ്പിച്ചു. "ഹേ! പക്ഷിപ്രവര! നിനക്കു പക്ഷങ്ങളും പ്രപക്ഷങ്ങളും വീണ്ടും ഉണ്ടാകും. നശിച്ചുപോയ നിന്റെ നേത്രവും ബലവിക്രമങ്ങളും നിനക്കു തിരികെ സിദ്ധിക്കും. സുമഹത്തായ ഒരു സംഭവം പുരാണപ്രസിദ്ധമായിത്തീരുമെന്നു ഞാൻ മുമ്പുതന്നെ അറിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. എന്റെ തപശ്ശക്തിമൂലമാണ് എനിക്കതു ഗ്രഹിപ്പാൻ സാധിച്ചതു്. ഇക്ഷ്വാകുകുലസംജാതനായ ദശരഥരാജാവിന് മഹാതേജസ്വിയായി രാമനെന്നു പേരായ ഒരു പുത്രൻ സംഭവിക്കും. സത്യപരാക്രമിയായ അദ്ദേഹം പിതൃനിയുക്തനായിട്ട് ഭ്രാതാവായ ലക്ഷ്മണനോടുകൂടെ മഹാരണ്യം പ്രാപിക്കും. സുരാസുരന്മാൎക്കുപോലും അവധ്യനായുള്ള രാവണനെന്ന രാക്ഷസേശ്വരൻ ജനസ്ഥാനത്തുവെച്ച് രാമമഹിഷിയായ സീതയെ അപഹരിക്കും. എത്ര

ന്നു വിശിഷ്ടമായ കാമ്യഫലങ്ങളും മററു ഭോജ്യപേയങ്ങളും ന
ല്കിയാലും മഹാഭാഗനായ ആ യശസ്വിനി ദുഃഖകാഠിന്യത്താൽ അ
വയൊന്നും ഭക്ഷിക്കയില്ല. അമരേശ്വരനായ വാസവൻ അവൾ
ക്ക പരമാന്നത്തെ അറിഞ്ഞു ദാനംചെയ്യും. അമൃതപ്രായമായ എ
ന്നൊരു പരമാൎത്ഥംതന്നെ ദേവന്മാൎക്ക സുലഭമല്ല. ആ അന്നം ഇ
ന്ദ്രദത്തമാണെന്നു മനസ്സിലാക്കി അവൾ അതിനെ "ഇതു രാമന്നാ
ണെ"ന്നു നിയമിച്ച് തന്റെ മുമ്പിൽ മുതുക്കിവെയ്ക്കും. ലക്ഷ്മണസ
ഹിതനും പ്രഭുവുമായ തന്റെ പ്രാണവല്ലഭൻ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ടെ
ങ്കിലും ഇല്ല ദൈവതം പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നുവെങ്കിലും ആ അന്നം രാമ
ന്നുള്ളതാണെന്നു മൈഥിലി സങ്കല്പിക്കും. രാമദൂതന്മാരായ വാനര
ന്മാർ ദേവിയെ തിരഞ്ഞുംകൊണ്ട് ഈ മാൎഗ്ഗത്തൂടെ യാത്രചെയ്യും.
ഹേ! പക്ഷിശ്രേഷ്ഠ! ആ അവസരത്തിൽ നീ അവരോട് ജാനകി
യുടെ വൃത്താന്തം പറയുക. ആ കാലത്തെ പ്രതീക്ഷിച്ചിരിക്ക.
അന്നു നിനക്കു ചിറകുകൾ മുളച്ചുവരും. യാതൊരു കാരണംകൊ
ണ്ടും നീ ഈ പ്രദേശം വിട്ടുപോകരുതു്. ഈവിധം വികൃതാംഗനാ
യ നീ എവിടെപ്പോകുവാനാണ്. ഇപ്പോൾ നിന്നെ സപക്ഷനാക്കു
വാൻ ഞാൻ ശക്തനല്ല. ഇവിടെത്തന്നെ പാൎത്തു നീ ലോകത്തി
നു നന്മചെയ്യുക. ആ രാജപുത്രന്മാൎക്കു വേണ്ടുന്നതു നീ പ്രവൎത്തി
ക്ക. ബ്രാഹ്മണൎക്കും മുനിമാൎക്കും സുരന്മാൎക്കും എത്രയും ഹിതമായ
ഈ കൎമ്മത്തെ നീ അനുഷ്ഠിക്ക. ഭ്രാതാക്കളായ രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ
കാണ്മാൻ എനിക്കും ഇച്ഛയുണ്ട്. എങ്കിലും വളരെക്കാലമായി
ഈ ലോകത്തിൽ വാസംചെയ്യുന്ന എനിക്ക് ഇനി ജീവിച്ചിരിക്ക
ണമെന്നു മോഹമില്ല."

സൎഗ്ഗം-63

"വാക്യവിശാരദനായ ആ മുനിപുംഗവൻ എന്നോടിങ്ങിനെ
ബഹുവിധം വചിച്ച് തന്റെ ആശ്രമത്തിലേക്കു തിരിച്ചു പോയി.
അനന്തരം ഞാൻ മെല്ലെ മെല്ലെ പൎവ്വതശിഖരത്തിൽ കയറി വാ
നരരുടെ ആഗമനത്തെ പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ട് ഇതാ വസിച്ചുപോ

ന്നു. മുനിവാക്യത്തെ സദാ ധ്യാനിച്ചുതന്നെ ഞാൻ കവാന്മാരുടെ ആഗമനത്തെ കാത്തിരിക്കുന്നു. ഇങ്ങിനെ കുറെക്കാലം ചെന്നപ്പോഠം ഋഷിവൎയ്യനായ നിശാകരൻ സ്വൎഗ്ഗംപ്രാപിച്ചു. ആ സംഭവത്തോടൊന്നിച്ചുതന്നെ എന്റെ ദുഃഖവും നിസ്സീമമാംവണ്ണം വൎദ്ധിച്ചു. വല്ലവിധവും ജീവൻകളഞ്ഞാലൊ എന്നുകൂടി ഞാൻ പലപ്പോഴും ചിന്തിച്ചിട്ടുണ്ടു്. എങ്കിലും ഋഷിവാക്യമോൎത്തു ഞാൻ അപ്പോഴെല്ലാം എന്റെ ഹൃദയത്തെ ഒരുവിധം അടക്കിവന്നു. "നീ പ്രാണനെ രക്ഷിക്കുക" എന്നു് ആ മഹാത്മാവു് എന്നോടു വളരെ പ്രാവശ്യം ബുദ്ധിയുപദേശിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ദീപ്തമായ അഗ്നിശിഖ തമസ്സിനെയെന്നപോലെ ആ ഉപദേശങ്ങളോരോന്നും എന്റെ തീവ്രതരമായ ദുഃഖത്തെ അപനയിച്ചു. ദുരാത്മാവായ രാവണന്റെ വീൎയ്യം അറിഞ്ഞിരുന്നിട്ടുംകൂടി മൈഥിലിയെ അവനിൽനിന്നും രക്ഷിക്കായ്കയാൽ ഞാൻ കുമാരനെ അതികഠിനം ശകാരിച്ചു. ദേവിയുടെ വിലാപങ്ങളെല്ലാം അവൻ കേഠംക്കയുണ്ടായി. എങ്കിലും രാമലക്ഷ്മണന്മാൎക്കൊ ദശരഥപ്രിയനായ എനിക്കൊ ഹിതത്തെ ചെയ്യാൻ അവന്നു ബുദ്ധിയുണ്ടായില്ലല്ലൊ." വനചാരികളായ ആ വാനരന്മാരോടു സമ്പാതി ഇങ്ങിനെ സംഭാഷണം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കെ പെട്ടെന്നു് അവന്നു പക്ഷങ്ങഠം ഉത്ഭവിച്ചു. അരുണച്ഛദങ്ങളോടുകൂടിയ ആ പക്ഷങ്ങഠം കണ്ടു് ഹൎഷിതചിത്തനായ അവൻ വാനരന്മാരോടിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! കപികുഞ്ജരന്മാരെ! ആദിത്യരശ്മിയിൽ ദഹിച്ചുപോയ എന്റെ ചിറകുകഠം അമിതതേജസ്വിയായ നിശാകരമുനിയുടെ പ്രഭാവം നിമിത്തം ഇതാ വീണ്ടും ഉത്ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു. നോക്കുവിൻ. യൌവനത്തിലെന്നപോലെ എന്റെ പ്രസിദ്ധങ്ങളായ പരാക്രമവും ബലപൌരുഷങ്ങളും ഇതാ എനിക്കു വീണ്ടുകിട്ടി. ഹേ! വീരപരാക്രമികളെ! എന്റെ ഈ പക്ഷലാഭം നിങ്ങളുടെ കാൎയ്യസിദ്ധിയെ സൂചിപ്പിക്കുന്നു. നിങ്ങഠം വേണ്ടുംവണ്ണം യത്നംചെയ്യുവിൻ. സീതയെ കണ്ടുകിട്ടും നിശ്ചയം" ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു് പതഗോത്തമനായ സമ്പാതി വീണ്ടുകിട്ടിയ തന്റെ പക്ഷവേഗവും മററും പരീക്ഷിച്ചറിവാനുള്ള ജിജ്ഞാസയോടെ ഗിരിശൃംഗം വിട്ടു പറന്നു്

അന്തരിക്ഷം പ്രാപിച്ചു. സമ്പാതി പറഞ്ഞ ഈ വൃത്താന്തങ്ങളെല്ലാം കേട്ടു ശാൎദ്ദൂലപരാക്രമികളായ ആ വാനരന്മാർ സന്തുഷ്ടചിത്തത്തോടെ വിക്രമോന്മുഖരായിഭവിച്ചു. അനന്തരം പവനവേഗികളായ അവർ ഏറ്റവും പൌരുഷത്തോടും ജയേച്ഛയോടുംകൂടെ വീണ്ടും ജനകസുതയെ തിരഞ്ഞു പുറപ്പെട്ടു.

സൎഗ്ഗം-64

ഗൃദ്ധ്രരാജനായ സമ്പാതിയുടെ വചനങ്ങൾ കേട്ട് സിംഹവിക്രമരായ ആ വാനരന്മാർ സംഹൃഷ്ടചിത്തരായി. സീതാദൎശനോത്സുകരായ അവർ അട്ടഹസിച്ചും ആൎത്തുവിളിച്ചുംകൊണ്ട് രാവണമന്ദിരത്തെ ലക്ഷ്യമാക്കിപ്പുറപ്പെട്ടു. ഇങ്ങിനെ അതിദൂരം സഞ്ചരിച്ച് ബലശാലികളായ അവർ വസുന്ധരപോലെ അനന്തമായി വ്യാപിച്ചുകിടക്കുന്ന ദക്ഷിണസമുദ്രത്തിന്റെ ഉത്തരകൂലത്തിൽ ചെന്നുചേൎന്നു. ഊൎമ്മിജാലങ്ങളാൽ അത്യന്തം ഭയങ്കരമായ ആ മഹാൎണ്ണവത്തെയും അതിൽ വസിച്ചുപോരുന്ന അനന്തകോടി പ്രാണിവൎഗ്ഗങ്ങളെയും കണ്ട് അവർ ഭയചകിതരായി. വികൃതരൂപികളായ അനേകായിരം സത്വങ്ങൾ ആ സമുദ്രജലത്തിൽ നീന്തിക്കളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ചിലവ ബുഭുക്ഷയോടെ വായ് പിളൎന്നു സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. മറ്റുചിലവ വെള്ളത്തിനുമീതെ ഉറങ്ങിക്കിടന്നിരുന്നു. വൻമലപോലെ അലയടിച്ചുയൎന്നുകൊണ്ടിരുന്ന ആ ലവണാംഭസ്സിന്റെ അന്തൎഭാഗത്തിൽനിന്നും അത്യഗാധത്തിൽ കിടക്കുന്ന പാതാളംമുഴുവൻ ഭീമഭയങ്കരന്മാരായ എത്രയോ ലക്ഷം ദാനവന്മാരാൽ സങ്കുലമായിരുന്നു. ഉഗ്രദാരുണമായ ഈ കാഴ്ചകളെല്ലാം കണ്ട് സൎവ്വവാനരന്മാരും ഭയാശങ്കയാൽ നന്ന വിഷമിച്ചു. തദവസരം മഹാബലനും ധീമാനുമായ ബാലിപുത്രൻ ഭയാൎത്തരായ അവരെയെല്ലാം ആശ്വസിപ്പിച്ചുംകൊണ്ട് കാലോചിതം ഇങ്ങിനെ അഭിവചിച്ചു. "ഹേ! കപിപ്രവീരരെ! നിങ്ങൾ ഒട്ടും വിഷാദിക്കരുത്. ക്രോധം സൎപ്പബാലനെന്നപോലെ വിഷാദം

നിങ്ങൾക്കു നായകന്മാരാണ്. പൌരുഷം പ്രകടിപ്പിക്കേണ്ടുന്ന ഈ അവസരത്തിൽ വിഷാദത്തിന്നു വശംവദരാകയോ! ആ പ്രകാരമുള്ള ഭീരുവിന്റെ തേജസ്സ് അവനെ വിട്ടുമാറുന്നു. കാര്യസിദ്ധിയിൽ അവൻ അപജയപ്പെട്ടുപോകയും ചെയ്യുന്നു.” ഇങ്ങിനെ ആ വാനരന്മാർ സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ രജനിയും ആഗതയായി. ഉഷസ്സിങ്കൽ ജാംബവാൻതുടങ്ങിയ വൃദ്ധന്മാരും മറ്റും നിറഞ്ഞ വാനരസഭയിൽവെച്ച് അംഗദൻ കാര്യസിദ്ധിക്കുവേണ്ടുന്ന ചിന്തനം വീണ്ടും ആരംഭിച്ചു. താരങ്ങളാൽ ചുറ്റപ്പെട്ട താരാനായകനെപ്പോലെ അംഗദൻ ആ വാനരവാഹിനിക്കിടയിൽ ശോഭിച്ചു. ബാലിപുത്രനായ അംഗദനെയും ആ സേനാനായകനെയും ഒഴിച്ച് മറെറാരു നേതാവിൻകീഴിൽ ആ വാനരസേന ഇങ്ങിനെ വഴങ്ങിനില്ക്കുമോ! അനന്തരം അതിധീരനും ശ്രീമാനുമായ അംഗദൻ വാനരവൃദ്ധന്മാരെയും മറ്റും അഭിനന്ദിച്ചുകൊണ്ട് അർത്ഥവത്തായ വാക്കുകൾ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു. “ഹേ! വാനരന്മാരെ! ഭയങ്കരമായ ഈ കടൽ ചാടിക്കടപ്പാൻ സാമർത്ഥ്യമുള്ളവനായ മഹാത്മാവ് നമ്മുടെ കൂട്ടത്തിൽ ആരാണുള്ളത്? അതിദീനനായ സുഗ്രീവനെ സത്യസന്ധനാക്കിത്തീർക്കുവാൻ ആരാണ് ശക്തനായവൻ? നൂറു യോജന ദൂരം ഒരു ചാട്ടത്തിൽ ചാടുവാൻ തക്ക സമർത്ഥൻ നമ്മുടെ സംഘത്തിൽ ആരുണ്ട്? സർവ്വ വാനരന്മാരെയും ഈ മഹാഭയത്തിൽനിന്നു മോചിക്കുവാൻ ത്രാണിയുള്ളവൻ ആരാണ്? നിങ്ങളിൽ ആരുടെ പ്രഭാവംനിമിത്തം കാര്യസിദ്ധിയോടെ തിരിച്ചുചെന്ന് നമുക്ക പുത്രദാരങ്ങളെക്കണ്ടു സുഖിച്ചിരിപ്പാൻ സംഗതിയാകും? ആരുടെ പ്രസാദംനിമിത്തം സൌഭാഗ്യശാലികളായ രാമലക്ഷ്മണന്മാരെയും സുഗ്രീവനെയും ചെന്നുകണ്ട് നമുക്ക കൃതാർത്ഥരാകാം? ഈ പെരുങ്കടൽ കടപ്പാൻ ശക്തനായവൻ നമ്മുടെ സംഘത്തിലുണ്ടെങ്കിൽ അവൻ ശീഘ്രം മുന്നോട്ടു വന്ന് നമുക്കെല്ലാവർക്കും അഭയം നല്കട്ടെ.” അംഗദന്റെ ഈ ഭാഷിതങ്ങൾ കേട്ട് സർവ്വ വാനരന്മാരും സ്തംഭിച്ചുനിന്നതല്ലാതെ ഒരു വാക്കുപോലും ആരും ഉരിയാടിയില്ല. ഇതു കണ്ട് അംഗദൻ വീണ്ടും ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു.

"ഹേ! കപിവീരരെ! നിങ്ങളെല്ലാവരും ഒരുപോലെ മഹാശക്തന്മാരും പരാക്രമികളും ശ്ലാഘ്യന്മാരാണ്. വംശമാഹാത്മ്യവും നിങ്ങൾക്കെല്ലാവൎക്കുമുണ്ട്. ഒരു വിധേനയും സംശയിപ്പാനും നിങ്ങൾക്ക ഇടയില്ല. എന്തുകാലത്തും സഹായിക്കയും ചെയ്യും. അതിനാൽ ഹേ! കപിവരരെ! നിങ്ങൾ ഓരോരുത്തരും ഇത്ര ഇത്ര ദൂരം ചാട്ടുവാൻ ശക്തരാണെന്ന് മുന്നോട്ട വന്നു പറവിൻ."

സൎഗ്ഗം-65

അംഗദന്റെ ഈ വാക്യങ്ങൾ കേട്ട വാനരന്മാരിൽ ഓരോരുത്തരും മുന്നോട്ട വന്നു താന്താൻ ഇത്രയിത്ര ദൂരം ചാടുവാൻ ശക്തനാണെന്ന വ്യക്തമായി പറഞ്ഞു. ഗജൻ "ഞാൻ പത്തു യോജന ചാടാം" എന്നു വിളിച്ചുപറകെ ഗവാക്ഷൻ ഇരുപതും, ശരഭൻ മുപ്പതും, ഗന്ധമാദനൻ അമ്പതും യോജന ദൂരം ചാടുവാൻ ശക്തരാണെന്നും മൈന്ദൻ, മഹാബലശാലിയായ ദ്വിവിദൻ, സുഷേണൻ എന്നിവർ ക്രമമായി അറുപതും എഴുപതും എണ്പതും യോജന വഴി ചാടുവാൻ ശക്തരാണെന്നും ഗൎവ്വത്തോടെ ഘോഷിച്ചു. അനന്തരം മഹാവൃദ്ധനായ ജാംബവാൻ മുന്നോട്ട വന്ന് "ഹേ! കപിപ്രവീരരെ! പണ്ട് എന്റെ ഗതിക്ക വളരെ വേഗവും വിക്രമവും ഉണ്ടായിരുന്നു. പ്രായാധിക്യം നിമിത്തം ഞാൻ നന്ന വശംകെട്ടകയാൽ ഇപ്പോൾ അതൊക്കെയും തീരെ അസ്തമിച്ചുപോയി. എങ്കിലും കാൎയ്യത്തിന്ന ഹാനി വരുന്നതും അതുകണ്ടു... കപീശ്വരന്റെയും ശ്രീരാമചന്ദ്രന്റെയും ആജ്ഞയുമല്ല. കാലദോഷം നിമിത്തം അധികം ദൂരം ചാടുവാൻ ശക്തനല്ലെങ്കിലും ഇപ്പോൾ എനിക്കു തൊണ്ണൂറു യോജന സംശയം കൂടാതെ ചാടാം. എന്റെ പരാക്രമം ഇത്രമാത്രമല്ലായിരുന്നു. പണ്ട മഹാബലിയുടെ യജ്ഞകാലത്ത് ത്രിവിക്രമനും സനാതനനുമായ മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ ബൃഹത് കായത്തെപ്പോലും ഞാൻ പ്രദക്ഷിണം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഇപ്പോൾ വാൎദ്ധക്യം നിമിത്തം തീരെ അവശനായിത്തീൎന്നിരിക്കുന്നു. അതി

നാൽ തൊണ്ണൂറു യോജന വഴി ചാടുവാനെ എനിക്കിപ്പോൾ ശേഷിയുള്ളു. അതു നമ്മുടെ ഈ കാൎയ്യത്തിന്നു മതിയാകുന്നതുമല്ലല്ലൊ," എന്നിപ്രകാരം പറഞ്ഞു. ഈ അഭിപ്രായത്തെക്കേട്ട് യുവരാജാവായ അംഗദൻ മഹാവൃദ്ധനായ ജാംബവാനെ എത്രയും അഭിനന്ദിച്ചുംകൊണ്ടിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! ജാംബവൻ! എനിക്കു നൂറു യോജന ദൂരം ചാടുവാൻ സാധിക്കും. പക്ഷെ തിരിച്ചു പോരുവാൻ ശക്തനാകുമോ എന്നു ഞാൻ സംശയിക്കുന്നു." തദനന്തരം വാക്യവിശാരദനായ ജാംബവാൻ ബാലിപുത്രനായ അംഗദനോടിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! ഹരിൎക്ഷഗണസത്തമ! അങ്ങയുടെ ഗതിവിക്രമംതന്നെ അങ്ങയുടെ മഹാശക്തിക്കു സാക്ഷ്യമാണ്. ശതയോജനയൊ അല്ല സഹസ്രയോജനയൊ ആയാലും ഇങ്ങോട്ടും അതുപോലെ ചാടുവാൻ അങ്ങുന്നു സമൎത്ഥനാണ്. എങ്കിലും അത് അങ്ങയുടെ സ്ഥിതിക്കു യോഗ്യമല്ല. പ്രേഷകനായ സ്വാമി പ്രേഷ്യഭാവത്തിലിരിക്കുന്നതു യോഗ്യമല്ല. ഹേ! വാനരസത്തമ! പ്രേഷ്യഭാവം അനുഭവിക്കേണ്ടതു ഞങ്ങളാണ്. ഹേ! പരന്തപ! ഞങ്ങൾക്കു സ്വാമിയും അങ്ങുന്നാണ്. ഞങ്ങളെ പാലിക്കേണ്ടതും ഭവാനത്രെ. എന്നുതന്നെയല്ല ഈ കാൎയ്യത്തിന്ന് ആണിവേർ ഭവാനാണ്. വേർ ഉണ്ടെങ്കിലെ പുഷ്പഫലങ്ങൾ അനുഭവിക്കാവു. ഹേ! സത്യവിക്രമ! കാൎയ്യത്തിന്റെ ആണിവേർ കൎത്തൃക്കളാകുന്ന കാൎയ്യങ്ങളുടെ നാഥനല്ലൊ. ഇതിൽ അങ്ങുന്നു കാൎയ്യസാധനവും ഞങ്ങൾ കാൎയ്യകാരണവുമാണ്. ഹേ! ബലശാലിൻ! ഭവാൻ ഞങ്ങളുടെ ഗുരുപുത്രനും ഞങ്ങൾക്കു ഗുരുവുമാണ്. ബുദ്ധിവിക്രമസമ്പന്നനായ അങ്ങയെ ആശ്രയിച്ച് ഞങ്ങൾ കാൎയ്യസാദ്ധ്യത്തിന്നു പ്രാപ്തരാണ്." ജാംബവാന്റെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ട് യുവരാജാവായ അംഗദൻ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു. "ഹേ! വാനരപുംഗവ! ആരും പുറപ്പെടാതിരുന്നാൽ നമുക്കു പിന്നത്തെ ഗതിയെന്ത്? പ്രായോപവേശമല്ലെ. കപീശ്വരസന്നിധിയിൽ തിരികെ ചെന്നാൽ പ്രാണരക്ഷക്കു മാൎഗ്ഗമില്ല. കപീശ്വരൻ പ്രസാദിപ്പാനും കോപിപ്പാനും എളുപ്പമാണ്. തന്റെ ആജ്ഞയെ വ്യതി

ലംഘിച്ചുവന്നു കണ്ടാൽ അദ്ദേഹം കോപിക്കുമോ ഇല്ലയോ എന്നു സംശയിക്കേണ്ടതില്ല. നമുക്കു വിനാശംതന്നെയാണ് ഫലം. അതിനാൽ ഏതുവിധവും കാര്യം സാധിക്കേണ്ടതിന്നുള്ള ഉപായമെന്തെന്ന് കാര്യതത്വജ്ഞനായ അങ്ങുതന്നെ വിചിന്തനം ചെയ്യുക." പ്ലവഗപുംഗവനായ അംഗദന്റെ വാക്കുകൾക്ക് ജാംബവാൻ ഇങ്ങിനെ മറുപടി പറഞ്ഞു. "കാര്യഹാനി വന്നുപോകുമെന്നു നിന്തിരുവടി ഒന്നുകൊണ്ടും സംശയിക്കേണ്ട. കാര്യം സാധിപ്പാൻ തക്ക സമർത്ഥൻ നമ്മുടെ സംഘത്തിലുണ്ട്. ആയവനെ ഞാൻ പറയാം." അനന്തരം ഹരിപ്രവീരനായ ജാംബവാൻ ആ വാനരസംഘത്തിന്നിടയിൽ മൌനം ആശ്രയിച്ചുകൊണ്ടു നിന്നിരുന്ന ആഞ്ജനേയനെ നോക്കി ഇങ്ങിനെ വചിച്ചു.

സർഗ്ഗം-66

ഇങ്ങിനെ വിഷാദിച്ചു നില്ക്കുന്ന അനേക സഹസ്രം വാനരവീരന്മാരെയും കണ്ടു ജാംബവാൻ ഹനുമാനോടിങ്ങിനെ വചിച്ചു. "ഹേ! കപിപ്രവര! ഹേ! ഹനുമൻ! സർവ്വശാസ്ത്രവിശാരദനായ അങ്ങുമാത്രം യാതൊന്നും ഉരിയാടാതെ ഈവിധം മൌനമായിരിക്കുന്നതെന്താണ്. തേജസ്സുകൊണ്ടും ബലപൌരുഷങ്ങൾകൊണ്ടും ഭവാൻ സുഗ്രീവനോ രാമലക്ഷ്മണന്മാർക്കോ തുല്യനാണ്. കശ്യപപുത്രനും ഗരുഡനെന്നു പ്രഖ്യാതനുമായി ഒരു പക്ഷിശ്രേഷ്ഠനുണ്ട്. അവൻ മഹാ ശക്തനാണ്. വൈനതേയനെന്നു സുപ്രസിദ്ധനും മഹാവേഗിയും മഹായശസ്വിയുമായ അവൻ അബ്ധിയിൽനിന്നു പാമ്പുകളെയും മറ്റും റാഞ്ചിക്കൊണ്ടുപോകുന്ന അവസരത്തിൽ ഞാൻ പലപ്പോഴും അവന്റെ പക്ഷവേഗം കണ്ടിട്ടുണ്ട്. അവന്റെ പക്ഷപരാക്രമത്തിന്നു തുല്യമാണ് അങ്ങയുടെ ഭുജവിക്രമം. ബലംകൊണ്ടും തേജസ്സുകൊണ്ടും ഭവാൻ അവന്നു സമനാണ്. ഹേ! ഹനുമൻ! ഉൽകൃഷ്ടകീർത്തിമതിയും ചാരുസർവ്വാംഗിയുമായ പുഞ്ജികസ്ഥലയെന്ന അപ്സരസ്സ് ശാപനിമിത്തം അഞ്ജനയെന്ന

വാനരിയായി ഭൂമിയിൽ ജനിച്ചു. കുഞ്ജരനെന്ന പ്രസിദ്ധനായ ഹരിപ്രവീരന്റെ പുത്രിയും മൂന്നു ലോകത്തിലും പ്രശസ്തിയുള്ളവളും കാമരൂപിണിയുമായ അവൾ കപിപുംഗവനായ കേസരിക്കു പത്നിയായി ഭവിച്ചു. ഒരിക്കൽ അവൾ രൂപയൗവനയുക്തയായ ഒരു മാനുഷസ്ത്രീയുടെ വേഷം ധരിച്ച് വിശിഷ്ട മാല്യങ്ങളും ആഭരണങ്ങളും അണിഞ്ഞുംകൊണ്ട് വർഷകാലമേഘംപോലെ പ്രകാശിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ഒരു പർവ്വതശിഖരത്തിൽ സഞ്ചരിക്കയായിരുന്നു. ആ സമയം ആയതലോചനയായ അവൾ ഉടുത്തിരുന്ന പീതവും ചുകപ്പുകരയോടുകൂടിയതുമായ മനോഹരവസനത്തെ വായുഭഗവാൻ ഒന്നു മെല്ലെ അകറ്റിവിട്ടു. അവസരത്തിൽ ആ കോമളാംഗിയുടെ ഉദരവും വൃത്തമൊത്തവയുമായ ഊരുയുഗങ്ങളും, പീനസ്തനങ്ങളും, വിരിഞ്ഞു പൊങ്ങിയുള്ള നിതംബങ്ങളും, കൃശമായ മദ്ധ്യപ്രദേശവും, സുന്ദരമായ വദനവും കണ്ട് മാരുതൻ കാമമോഹിതനായി. മന്മഥനാൽ സർവ്വാംഗപീഡിതനായ അവനാകട്ടെ, വിഗതഭീതനായി പെട്ടെന്നു തന്റെ ദീർഘബാഹുക്കൾകൊണ്ട് ശുഭശീലയായ ആ മനുഷ്യഗാത്രിയെ ഗാഢഗാഢം കെട്ടിപ്പുണർന്നു. പെട്ടെന്നുണ്ടായ ഭയസംഭ്രാന്തിയോടെ സ്തംഭിച്ചുനിന്ന് ശുഭചരിതയായ ആ വാനരി ഉടൻ അവനോടിങ്ങിനെ വചിച്ചു. "എന്റെ ചാരിത്രത്തെ നശിപ്പിപ്പാൻ ഒരുമ്പെട്ടുവന്ന നീ ആരാണ്?" മംഗളശീലയായ അഞ്ജനയുടെ ഈ വചസ്സുകൾ കേട്ട മാരുതി ഇപ്രകാരം പ്രതിവചിച്ചു. "ഹേ! ചാരുനിതംബിനി! ഹേ! സുഭഗേ! നീ ഒട്ടും ഭയപ്പെടേണ്ട. നിനക്കു ഞാൻ ഒരു ദ്രോഹവും ചെയ്യുകയില്ല. ഹൃദയപൂർവ്വകമായ അനുരാഗനിമിത്തം ഹേ! കോമളേ! നിന്നെ ഞാൻ പുണർന്നുപോയി. വീര്യവാനും ബുദ്ധിസമ്പന്നനുമായ ഒരു പുത്രൻ നിനക്കുണ്ടാകും. അവൻ മഹാസത്വനും തേജസ്വിയും അമിതപരാക്രമിയുമായിരിക്കും. ചാട്ടത്തിലും ഓട്ടത്തിലും അവൻ എനിക്കു സമനാകും." വായുദേവന്റെ ഈ വചനങ്ങൾ കേട്ടപ്പോൾ ഹേ! ഹനുമൻ! നിന്റെ ജനനി സന്തുഷ്ടയായി. അനന്തരം ശുഭഗാത്രിയായ അവൾ നിന്നെ പ്രസവിച്ചു. മഹാഗുഹയിൽ കിടന്നു

രോദനംചെയ്യുന്ന ശിശുവായ നീ ഉദിച്ചുവരുന്ന സൂൎയ്യബിംബത്തെ
കണ്ടു് വനത്തിൽ കായ്ച്ചുനില്ക്കുന്ന ഒരു ഫലമാണെന്നു കരുതി
അതിനെ കൈവശപ്പെടുത്തേണ്ടതിന്നു് ആകാശത്തിലോട്ടു കുതിച്ചു
ചാടി. ഹേ! മഹാകപേ! ആ ചാട്ടത്തിൽ നീ മുന്നൂറു യോജന
ദൂരം മേൽവഴിയായി ഉല്പതിച്ചു. എന്നിട്ടും ജ്വലിക്കുന്ന സൂൎയ്യകിര
ണം നിമിത്തം നിനക്കു യാതൊരു ശല്യവും ഉണ്ടായില്ല. അന്തരി
ക്ഷത്തിൽ ഇത്രയും ദൂരം അതിശീഘ്രം ഉല്പതിച്ചതായ നിന്നെക്ക
ണ്ടു് മഹേന്ദ്രനായ ശക്രൻ നന്നു ക്രുദ്ധിച്ചു. അവൻ തന്റെ വജ്രാ
യുധത്തെ നിന്റെ നേൎക്കു ശക്തിയോടെ എയ്തുവിട്ടു. ആ നിശി
തായുധമേറ്റു് നീ ഗിരിശിഖരത്തിൽ ചെന്നുവീണു. നിന്റെ ഇട
ത്തെ ഹനു അല്പം ഭഗ്നമാകയും ചെയ്തു. ഹേ! ഹനുമൻ! അന്നു
മുതല്ക്കാണു് നിനക്കു് ഈ പേർ സിദ്ധിച്ചതു്. നിന്നെ ഈവിധം
എയ്തുവീഴ്ത്തിയതു കണ്ടു് നിന്റെ പിതാവായ പ്രഭഞ്ജനൻ ഭൃശതരം
ക്രുദ്ധിച്ചു. ലോകത്രയത്തിലും വായു വീശാതായി. മൂന്നു ലോകവും
ഇങ്ങിനെ ഒരുപോലെ ക്ഷോഭിച്ചിരിക്കുന്നതു കണ്ടു സുരന്മാർ സംഭ്ര
മിച്ചു. അവർ സുസംക്രുദ്ധനായ വായുദേവനെ ഒരുവിധം പ്രസന്ന
നാക്കി. ഹേ! ഹനുമൻ! നിന്റെ പിതാവായ വായുദേവൻ നി
ന്നിൽ പ്രസാദിക്കുകയും ചെയ്തു. വജ്രമേറ്റിട്ടുകൂടി യാതൊരു ഹാ
നിയും നിനക്കു സംഭവിച്ചില്ലെന്നുകണ്ടു ബ്രഹ്മാവും നിന്നിൽ സന്തു
ഷ്ടനായി. സമരത്തിൽ ഒരുകാലവും ശസ്ത്രംകൊണ്ടു മരണം സം
ഭവിക്കയില്ലെന്നു് അദ്ദേഹം നിനക്കൊരു വരവും ദാനംചെയ്തു.
ഹേ! ആഞ്ജനേയ! നീ ഇച്ഛിക്കുമ്പോഴല്ലാതെ നിനക്കു മരണം ഉ
ണ്ടാകയില്ലെന്നു മറ്റൊരു വരം സഹസ്രനേത്രനും പ്രീതിപുരസ്സരം
നിനക്കു നല്കി. അങ്ങുന്നു വായുദേവന്റെ ഔരസപുത്രനും തേജ
സ്സുകൊണ്ടും വിക്രമംകൊണ്ടും അദ്ദേഹത്തിന്നു തുല്യനുമാണു്. ഹേ!
മാരുതേ! അങ്ങയുടെ മാഹാത്മ്യം ഇപ്രകാരമെല്ലാമാണെന്നു ഞാൻ
അറിയുന്നു. ലോകസംമാന്യമായ ഏതു മഹൽകൎമ്മവും ചെയ്വാൻ
ഭവാൻ ശക്തനാണു്. പരാക്രമശാലിയായ പക്ഷിരാജൻ മറ്റു പ
ക്ഷികളെയെന്നപോലെ, അങ്ങുന്നിപ്പോൾ, വിഗതപ്രാണരും കുണ്ഠ

പരാക്രമികളായ ഞങ്ങളെ ഇന്നു രക്ഷിക്കുക. വിഷ്ണുവിന്റെ ത്രിവിക്രമത്തിൽ ശൈലവനങ്ങളോടുകൂടിയ ഈ പൃഥിവിയെ ഞാൻ ഇരുപത്തൊന്നുവട്ടം പ്രദക്ഷിണംചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ദേവാസുരന്മാരനുസരിച്ച് ഔഷധികൾ സംഭരിക്കേണ്ടതിന്നായി ഞാൻ ഭൂമി മുഴുവൻ വീണ്ടും നടക്കൽകൂടി സഞ്ചരിക്കേണ്ടതായി. അന്ന് അത്യന്തം ഏറ്റവുമധികം എനിക്കു മഹാബലം സിദ്ധിച്ചു. ആ ഞാൻ ഇപ്പോൾ വാർദ്ധക്യംനിമിത്തം പരിഹീനപരാക്രമനായി ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു. സർവ്വഗുണാന്വിതനായ അങ്ങുതന്നെയാണ് ഞങ്ങൾക്കിപ്പോൾ ആശ്രയം. അതിനാൽ ഹേ! പരാക്രമശാലിൻ! അങ്ങു വിജൃംഭണം ചെയ്യുക. ഈ വാനരസൈന്യം മുഴുവൻ അങ്ങയുടെ വിക്രമപരാക്രമത്തെക്കാണ്മാൻ കൊതിച്ചുനില്ക്കുന്നു. ഹേ! ഹരിശാർദ്ദൂല! എഴുന്നേല്ക്കുക. ഈ മഹാസമുദ്രത്തെ ലംഘിക്ക. സർവ്വജീവികളിലുംവെച്ചു പ്ലവനത്തിൽ അങ്ങുതന്നെയാണ് ബഹുമാന്യൻ. ഈ കപിസൈന്യം മുഴുവൻ ഇങ്ങിനെ വിഷണ്ണരായിരിക്കുന്നതു കണ്ടിട്ടും അങ്ങ് ഈവിധം ഉപേക്ഷചെയ്യുന്നതെന്താണ്? വിഷ്ണുവിന്റെ ത്രിവിക്രമമെന്നപോലെ നീ നിന്റെ പരാക്രമവും പ്രദർശിപ്പിക്ക." വാനരശ്രേഷ്ഠനായ ജാംബവാന്റെ ഈ വചനങ്ങൾ കേട്ട പവനാത്മജനും പ്രഖ്യാതവേഗിയുമായ ഹനുമാൻ വാനരപ്പട മുഴുവൻ സന്തോഷിക്കുമാറു തന്റെ ശരീരത്തെ വിജൃംഭണംചെയ്തു.

സർഗ്ഗം-67

വീര്യസമ്പന്നനും വാനരോത്തമനുമായ ഹനുമാൻ സമുദ്രയോജനദൂരം ചാടുവാൻ തക്കവണ്ണം തന്റെ ശരീരത്തെ വിജൃംഭണം ചെയ്തു ക്രമപ്പെടുത്തിയതു കണ്ട് സർവ്വവാനരന്മാരും സന്തോഷഭരിതരായി. അവർ കൈകൂപ്പിനിന്നുകൊണ്ടു മാരുതിയെ പലവിധം സ്തുതിച്ചു. ആർപ്പുവിളികളാലും മറ്റും അവർ തങ്ങളുടെ സീമാതീതമായ സന്തോഷത്തെയും വിസ്മയത്തെയും പ്രദർശിപ്പിച്ചു. ത്രിവിക്രമത്തിൽ മഹാവിഷ്ണുവെ പ്രജകളെന്നപോലെ സർവ്വവാനര

ന്നാരും ഉത്സാഹഭരിതന്മാരുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ മുമ്പോട്ടു വന്നുനിന്നു. സാ
ശ്ചര്യം വാനരർ ഹനൂമാനെ വീക്ഷിച്ചു. വൃദ്ധവാനരന്മാരാൽ സ്തുതി
ക്കപ്പെട്ടു ശ്ലാഘ്യകായനും ബലശാലിയുമായ മാരുതിയാകട്ടെ, സ
ഗൌരവം തന്റെ വാൽ ഒന്നു ചുറ്റിവീശി മഹാബലത്തെ കൈ
ക്കൊണ്ടു. തേജസ്സുകൊണ്ടുജ്വലിക്കുന്ന ആ വാനരവീരന്റെ വി
ഗ്രഹം നിരുപമമായി ശോഭിച്ചു. ഗിരിഗഹ്വരത്തിൽ മഹാസിംഹ
മെന്നപോലെ വായുപുത്രനായ ഹനുമാൻ നീണ്ടും വീണ്ടും നീണ്ടു
നിവർന്ന് തന്റെ ശരീരം ഏറ്റവും വലുതാക്കി. ധീരനായ അവ
ന്റെ മുഖം ചുട്ടുപഴുത്ത 'ഉല'പോലെയും നിർധൂമമായ ദീപ്താ
ഗ്നിപോലെയും ജ്വലിച്ചു. അനന്തരം സന്തോഷത്താൽ പുളകി
തഗാത്രനായ ആഞ്ജനേയൻ ആ വൃദ്ധവാനരന്മാരുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ
നിന്നെഴുന്നേറ്റ് അവരെ അഭിവാദ്യംചെയ്തുകൊണ്ടിങ്ങിനെ വചി
ച്ചു "ഹാ! പ്ലവഗശ്രേഷ്ഠരേ! മഹാബലവാനും അപ്രമേയനും ആകാശ
ഗോചരനും പർവ്വതശിഖരങ്ങളെ അടിച്ചുടയ്ക്കുന്നവനും ഹുതാശന
സഖാവുമായ ഗന്ധവാഹനന്റെ ഔരസപുത്രനാണ് ഞാൻ. ചാട്ട
ത്തിൽ എനിക്കു സമനായി ആരുമില്ല. ഉയർന്ന് അംബരത്തോടുര
സിനില്ക്കുന്ന ഗിരിശിഖരത്തെയും ഈ മഹാപർവ്വതത്തെപ്പോലും ഒ
രേ ചാട്ടത്തിൽ ആയിരംവട്ടം ചുറ്റുവാൻ എനിക്കു ശക്തിയുണ്ട്. സാ
ഗരവാരിയെ ഭുജബലംകൊണ്ടു കലക്കിമറിച്ച് അസംഖ്യം നദിക
ളോടും ഗ്രാമങ്ങളോടും പർവ്വതങ്ങളോടുംകൂടിയ ഈ ലോകത്തെ
ആപ്ലാവനം ചെയ്വാൻ എനിക്കു പ്രയാസമില്ല. എന്റെ ഊരുവേഗം
എല്ലാറ്റോടും ഭയങ്കരനക്രങ്ങൾകൊണ്ടു നിറഞ്ഞ വരുണാലയവും
കരകവിഞ്ഞൊഴുകിത്തുടങ്ങും. പന്നഗാശനനായ പക്ഷിരാജൻ പ
തംഗസമൂഹത്താൽ പരിവൃതനായി പുഷ്കരമാർഗ്ഗത്തിൽ പറന്നുകൊ
ണ്ടിരിക്കുന്ന സമയത്തിൽപോലും എനിക്കവനെ അനേകപ്രാവ
ശ്യം പ്രദക്ഷിണം ചെയ്യുവാൻ സാദ്ധ്യമാണ്. ആകാശമദ്ധ്യഗതനായി
തീവ്രരശ്മികളോടുകൂടെ ഉജ്ജ്വലിക്കുന്ന അംശുമാനെ അഭിഗമിപ്പാ
നും ഞാൻ ശക്തനാണ്. ഹേ! കപിവീരരേ! അതേവഴിയായി യാ
തൊരിടത്തും സ്പർശിക്കാതെ കുതിച്ചു ഭൂമിയിൽ തിരിച്ചെത്തുവാനും

എനിക്കു ശേഷിയുണ്ടു്. ആകാശചാരികളായ ഭൂതങ്ങളെയെല്ലാം ഞാൻ എറ്റുക്കാം. സാഗരത്തെ ശോഷിപ്പിക്കാം. ഭൂമിയെപ്പിളക്കാം. എന്റെ ഗതിവേഗത്തിൽനിന്നുത്ഭവിക്കുന്ന വായുവേഗത്താൽ പർവ്വതങ്ങൾ പൊടിഞ്ഞുപോകും. മഹാൎണ്ണവം ഉല്പതിക്കും. വിവിധതരം പുഷ്പവല്ലികൾ, വൃക്ഷങ്ങൾ എന്നിവയെല്ലാം എന്നോടൊന്നിച്ചുതന്നെ ആകാശത്തിലേക്കു ഉയൎന്നുതെറിക്കും. അന്തരിക്ഷത്തിൽ എന്റെ പന്ഥാവു് സ്വാതിനക്ഷത്രത്തിന്റേതുപോലെ പ്രോജ്ജ്വലിക്കും. അതിവിപുലമായ ആകാശത്തിൽ ചരിക്കുന്നതോ, ചാടുന്നതോ, പറക്കുന്നതോ ആയ ഒരു മഹാഭൂതംപോലെ നിങ്ങൾ എന്നെ വീക്ഷിക്കും. വമ്പിച്ച മേഘപംക്തി മഹാകാശത്തെ ഗ്രസിപ്പാൻ അടുക്കയാണെന്നപോലെ ഞാൻ നിങ്ങൾക്കു ദൃശ്യനാകും. എന്റെ ഗതിവേഗം മഹത്തരമായ ഘനപരമ്പരയെയും വിഭിന്നമാക്കും. പർവ്വതത്തെ കുലുക്കും. കടൽ കലക്കും. ഇതിൽ നിങ്ങൾ ഒട്ടും സംശയിക്കേണ്ട. ശക്തികൊണ്ടു ഞാൻ വൈനതേയനോ മാരുതനോ സമനാണു്. എന്റെ ഗതിയെത്തുടരുവാൻ സുപൎണ്ണശ്രേഷ്ഠനായ ഗരുഡനോ മഹാവേഗിയായ മാരുതനോ അല്ലാതെ മറ്റാൎക്കും ശക്യമല്ല. നിമേഷമാത്രംകൊണ്ടു ഞാൻ നിരാലംബമായ അംബരത്തിൽ ഘനങ്ങൾക്കിടയിൽ വിദ്യുത്തെന്നപോലെ കുതിച്ചുയരുന്നതു നിങ്ങൾ കണ്ടുകൊൾക. ഈ മഹാൎണ്ണവം ലംഘനംചെയ്യുന്ന അവസരത്തിൽ എന്റെ രൂപം ത്രിവിക്രമത്തിൽ സനാതനനായ വിഷ്ണുവിന്റെ രൂപമെന്നപോലെ ഭയങ്കരമായിരിക്കും. ഹേ! കപിവീരരേ! നിങ്ങൾ മോദിപ്പിൻ! ഞാൻ വൈദേഹിയെ നിശ്ചയമായും കണ്ടെത്തും. ജ്ഞാനദൃഷ്ട്യാ ഞാൻ ഇവയെല്ലാം കാണുന്നു. എന്റെ മനോഗതി അതിന്നുതക്കതാണു്. വായുവേഗത്തോടോ ഗരുഡവേഗത്തോടോ കുതിച്ചു് അനേകയോജനദൂരം ചാടുവാൻ തക്ക ശക്തി എനിക്കിപ്പോൾ ഉണ്ടു്. വജ്രധരനായ വാസവനോടോ സ്വയംഭൂവായ ബ്രഹ്മാവോടോ എതിൎത്തു് അമൃതം ഹരിപ്പാനും എനിക്കു സാദ്ധ്യമാണു്. ലങ്കാനഗരത്തെ അടിയോടെ പുഴക്കിയെടുത്തു കൊണ്ടുവരുവാനും എനിക്കു് ഒട്ടും പ്ര

സാസമില്ല." എന്നിപ്രകാരം ഉച്ചസ്വരത്തിൽ ഗർജ്ജിക്കുന്ന ഹനു
മാനെക്കണ്ടു് പ്രഹൃഷ്ടചിത്തരായ വാനരന്മാർ എല്ലാവരും ആശ്ചർയ്യ
പൂർവ്വം മിഴിച്ചുനിന്നു. സർവ്വവാനരന്മാരുടേയും ഹൃദയവ്യഥയകറ്റു
വാൻ തക്ക ശക്തിയുള്ള മാരുതിയുടെ ഈ വചനങ്ങൾ കേട്ടു ജാം
ബവാൻ പ്രീതിപുരസ്സരം ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "ഹേ! വായുസുത!
ഹനുമൻ! ബന്ധുജനങ്ങൾക്കു നേരിട്ടിട്ടുള്ള ഈ കഠിനദുഃഖത്തെ
നീ പരിഹരിച്ചു. ശുഭമതികളായ കപിമുഖ്യന്മാരോടു ചേർന്നു്
ഈ മംഗളകർമ്മത്തെ നീ അതിജവം നിർവ്വഹിക്ക. മാമുനിമാരുടെ
യും ആചാർയ്യന്മാരുടെയും മററു വൃദ്ധന്മാരായ കീശപുംഗവന്മാരു
ടെയും അനുഗ്രഹത്തോടുകൂടി നീ മഹാർണ്ണവത്തെ തരണംചെയ്യുക.
നിന്റെ പ്രത്യാഗമനത്തെ കാത്തുംകൊണ്ടു ഞങ്ങൾ ഒററക്കാലി
ന്മേൽ ഇവിടെത്തന്നെ നില്ക്കും. സർവ്വവാനരന്മാരുടെയും പ്രാണൻ
നിന്നിലാണിരിക്കുന്നതു്." അനന്തരം ഹരിശാർദ്ദൂലനായ മാരുതി
ആ വാനരന്മാരെ നോക്കി ഇങ്ങിനെ അഭിവചിച്ചു. "ഹേ! കപി
വീരരേ! എന്റെ ചാട്ടത്തിലുള്ള അമർച്ചയെത്താങ്ങുവാൻ ഈ
ഭൂമിക്കു് ഉറപ്പു പോരാ. വമ്പിച്ച പാറകളാൽ സംഘടിപ്പിക്ക
പ്പെട്ടിട്ടുള്ള ഈ മഹേന്ദ്രപർവ്വതം വളരെ ഉറപ്പുള്ളതാണ്. അസം
ഖ്യം വൃക്ഷവ്യൂഹങ്ങളാൽ സങ്കുലവും നാനാവിധ ധാതുക്കളാൽ പരി
ശോഭിതവുമായ ഈ പർവ്വതശിഖരത്തിൽ ചെന്നു കയറാം. ശത
യോജന ദൂരം ചാടുവാൻതക്കവണ്ണമുള്ള അമർച്ചയോടെ ഞാൻ
കാൽ ഊന്നി നില്ക്കുമ്പോൾ ആ മഹാശക്തിയെ പക്ഷെ ഈ പർവ്വ
തശ്രേഷ്ഠൻ താങ്ങുമായിരിക്കാം." എന്നിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു മരുത്തിനു
തുല്യം മഹാപരാക്രമിയും അരിവിമർദ്ദനനുമായ ഹനുമാൻ മഹേന്ദ്ര
ശിഖരത്തിന്മേൽ പാഞ്ഞുകയറി. പുഷ്പിച്ചുനില്ക്കുന്ന നാനാദ്രുമങ്ങ
ളാലും ലതകളാലും ആ പർവ്വതമെങ്ങും രമ്യമായിരുന്നു. അസംഖ്യം
മൃഗങ്ങൾ ഇളമ്പുല്ലുകൾ കടിച്ചുംകൊണ്ടു് അവിടവിടെ നിന്നിരു
ന്നു. സിംഹശാർദ്ദൂലങ്ങളും മത്തഗജങ്ങളും യഥേഷ്ടം ചരിച്ചുകൊ
ണ്ടിരുന്നു. മത്തപക്ഷികൾ കൂജനങ്ങൾകൊണ്ടു് വനമാകെ മുഴ
ക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ഒഴുക്കുകൾ ഇരച്ചുംകൊണ്ടു പ്രവഹിച്ചു. ഇങ്ങി

ടെ അനേകവിധമായി ശോഭിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ഉന്നതശിഖരങ്ങളോടുകൂടിയ ആ മഹേന്ദ്രപൎവ്വതത്തിന്റെ ശിലാതലം മഹേന്ദ്രതുല്യവിക്രമനായ മാരുതി മുന്നോട്ടും പിന്നോട്ടുമായി അങ്ങുമിങ്ങു സഞ്ചരിച്ചു. കുതിച്ചുചാടുവാനുള്ള തയ്യാറെടുപ്പോടെ അവൻ തന്റെ അംഗങ്ങളെല്ലാം ചുരുക്കിപ്പിടിച്ചു ക്രമപ്പെടുത്തി. ആ മഹാപൎവ്വതത്തെ പാദതലംകൊണ്ടും കരതലംകൊണ്ടും തന്റെ മുഴുവൻശക്തിയും അവയവങ്ങളിൽ പ്രവേശിപ്പിച്ചു. ഉടൻ സിംഹേന്ദ്രനാൽ പീഡിക്കപ്പെട്ട മത്തദ്വിപംപോലെ പൎവ്വതമാകെ ഞെരിഞ്ഞു. ശിലകൾ തകൎന്നു. പൎവ്വതാന്തൎഭാഗത്തു നിന്നും ജലധാര പ്രവഹിച്ചു. മൃഗങ്ങൾ പേടിച്ചരണ്ടു. മരങ്ങൾ പ്രകമ്പനംചെയ്തു. പാനാസക്തരായ നാഗഗന്ധൎവ്വന്മാരും വിദ്യാധരന്മാരും സ്ത്രീകളോടുകൂടെ പൎവ്വതത്തെ വിട്ടകന്നു. പക്ഷികൾ നാലുദിക്കും പറന്നൊളിച്ചു. പെരുമ്പാമ്പുകൾ മാളങ്ങളിൽ നിന്നുപാഞ്ഞു. വൻപാറകൾ സ്ഥാനംവിട്ടിളകിവീണു. മാളങ്ങളിൽ നിന്നും ഉടൽ പകുതി പുറത്തുനീട്ടി ചീറി ഉഴറുന്ന മഹോരഗങ്ങൾ പൎവ്വതപാൎശ്വങ്ങളിൽ പതാകകളെപ്പോലെ പരിലസിച്ചു. ത്രാസസംഭ്രാന്തിയോടെ മഹൎഷിമാർ മണ്ടിത്തിരിച്ചു. എല്ലാംകൊണ്ടും ആ മഹാഗിരി ഗതിയില്ലാതെ ഗഗനത്തിൽ അലയുന്ന ദപാന്ഥന്റെ തുല്യം ആകുലപ്പെട്ടു. മനോധൈൎയ്യത്തോടെ കുതിച്ചുചാടുവാൻ ഒരുങ്ങി പുറപ്പെട്ട മഹാമതിയും പരവീരഘാതിയുമായ ഹനുമാൻ ആദ്യം മനസ്സുകൊണ്ട് ലങ്കയെ പ്രാപിച്ചു.

കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡം സമാപ്തം.

വിൽപ്പാൻ തയ്യാർ

ഭാഷാദ്ധ്യാത്മരാമായണം :—

കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡം	1	0	0
സുന്ദരകാണ്ഡം ഒന്നാം ഭാഗം	0	12	0
ടി രണ്ടാം ഭാഗം	0	12	0

Manager,
Vani Vilasam Depot,
KOLLENGODE.